

T.C.

ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM

ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI

**DERLEME ALANYA ÇOCUK MASALLARININ OKUNABİLİRLİK İLE
DEĞERLER EĞİTİMİ YÖNÜNDEN ANALİZİ VE ÇOCUK MASALLARININ
İLKOKUL 2. SINIF SEVİYESİNE UYARLANMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Elif DEMİRDÖĞEN

**Danışman
Prof. Dr. Serdar BULUT**

**ALANYA
2024**

T.C.
ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM
ENSTİTÜSÜ

DERLEME ALANYA ÇOCUK MASALLARININ OKUNABİLİRLİK İLE
DEĞERLER EĞİTİMİ YÖNÜNDEN ANALİZİ VE ÇOCUK MASALLARININ
İLKOKUL 2. SINIF SEVİYESİNE UYARLANMASI

Yüksek Lisans Tezi

Elif DEMİRDÖĞEN
Temel Eğitim Ana Bilim Dalı
Sınıf Eğitimi Programı

Danışman
Prof. Dr. Serdar BULUT

ALANYA

(2024)

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Elif DEMİRDÖĞEN'in “Derleme Alanya Çocuk Masallarının Okunabilirlik İle Değerler Eğitimi Yönünden Analizi ve Çocuk Masallarının İlkokul 2. Sınıf Seviyesine Uyarlanması” başlıklı tezi 26.12.2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca, Temel Eğitim Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Unvanı-Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı): Prof. Dr. Serdar Bulut

.....

Üye: Doç. Dr. Emine Balcı

.....

Üye: Doç. Dr. Gönül Onur Sezer

.....

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilemeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

.....
Elif DEMİRDÖĞEN

TEŐEKKÖR

Sınıf eğitimi alanında yüksek lisans yapma süreci içerisinde değerli bilgilerini, deneyimlerini, görüőlerini ve yorumlarını bana aktardığı için Prof. Dr. Serdar Bulut’a, çalışmanın gerçekleőmesinde katkıda bulunan kaynak kişilere, her anımda yanımda olan aileme,

Tüm içtenlik ile teşekkür ediyorum.

Elif DEMİRDÖĞEN

ÖZET

DERLEME ALANYA ÇOCUK MASALLARININ OKUNABİLİRLİK İLE DEĞERLER EĞİTİMİ YÖNÜNDEN ANALİZİ VE ÇOCUK MASALLARININ İLKOKUL 2. SINIF SEVİYESİNE UYARLANMASI

Elif DEMİRDÖĞEN

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

Sınıf Eğitimi Programı

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,

Aralık, 2024 (730 Sayfa)

Sözlü kültür bir milletin bütün kültürel değerlerini ve sosyal yaşantısını ortaya çıkaran, milletin inançlarını ve ortak noktalarını sansürsüz bir şekilde aktardığı yazısız belgelerdir. Kültürel çalışmaların kent değerlerini özgün olarak şekillendirdiği günümüzde yerel noktaları konu edinen değerler ön plana çıkmaktadır. Çalışmada derlenen Alanya masallarının, Alanya'nın hızlı gelişimi, etkileşimiyle kültürel çalışmaların kaybolmasına zemin oluşturmaktadır. Bu bağlamda araştırma kültürel çalışmalara katkı sağlamaktadır. Araştırmanın amacı; Alanya'da sözlü gelenek unsuru olarak belirlenen Alanya masallarının derlenerek ilkokul 2. sınıf öğrencilerine uygunluğu ve değerler eğitimi açısından incelenmesinin sağlanmasıdır. Yörük göçebe kültürünün hâkim olduğu bu toplumda kuşaktan kuşağa aktarılan masallar çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır. Sözlü ve yazılı gelenek unsuru olan masallardan 147 Alanya masalına ulaşılmıştır. Bu masallar nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ile analiz edilmiş ve betimsel içerik analizi ile çalışma gerçekleştirilmiştir. 24 masal içinde kaynak kişilere ulaşılmış ve görüşme tekniği kullanılarak masallar dinlenmiştir. Masal İnceleme Formu oluşturularak bu masallardan uyarlanabilir olanlar belirlenmiştir. Toplamda belirlenen 32 masal uyarlanarak ilkokul 2. sınıf öğrencileri için uygun düzeye getirilmiştir. Uyarlanabilen her bir masalın özgün hali, masalın özgün halinin Masal İnceleme Formu'na göre puanı, masalın özgün halinin Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'a göre okunabilirlik puanları, masalın uyarlanmış hali, masalın uyarlanmış halinin Masal İnceleme Formu'na göre puanı, masalın uyarlanmış halinin Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'a göre okunabilirlik puanları, masalın özgün masal ve uyarlanan masal halinin gösterimi, masal uyarlamada kullanılan tekniklerin örneklerle gösterimi, masalda yer alan

değerler ve bu değerlerin örnek cümlelerle gösterimi ve masalda öğretilmek istenen kelimeler verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Alanya masalları, değerler eğitimi, sözlü kaynaklar, masal uyarlama

ABSTRACT

COMPILE ANALYSIS OF ALANYA CHILDREN'S FAIRY TALES IN TERMS OF READABILITY AND VALUES EDUCATION AND ADAPTATION OF CHILDREN'S FAIRY TALES TO THE SECOND GRADE LEVEL OF PRIMARY SCHOOL

Department of Basic Education

Graduate School of Alanya Alaaddin Keykubat University,

January, 2024

Oral culture is the unwritten documents that reveal all the cultural values and social life of a nation and convey the nation's beliefs and common points without censorship. Today, when cultural studies uniquely shape city values, values focusing on local points come to the fore. The Alanya tales compiled in the study constitute the basis for the disappearance of cultural studies with the rapid development and interaction of Alanya. In this context, the research contributes to cultural studies. The purpose of the research; The aim is to compile the Alanya tales, which are determined as oral tradition elements in Alanya, and examine them in terms of their suitability for primary school 2nd grade students and values education. The subject of our study is the tales passed down from generation to generation in this society dominated by the Yoruk nomadic culture. Among the tales that are elements of oral and written tradition, 147 Alanya tales were reached. These tales were analyzed with document analysis, one of the qualitative research methods, and the study was carried out with descriptive content analysis. Source people were reached for 24 tales and the tales were listened to using the interview technique. A Fairy Tale Review Form was created and adaptable ones were determined. A total of 32 fairy tales were adapted and brought to a level suitable for 2nd grade primary school students. The original version of each adapted tale, the score of the original version of the tale according to the Fairy Tale Review Form, the readability scores of the original version of the tale according to Ateşman and Çetinkaya-Uzun, the adapted version of the tale, the score of the adapted version of the tale according to the Fairy Tale Review Form, the score of the adapted version of the tale. According to Ateşman and Çetinkaya-Uzun, readability scores, the representation of the original and adapted tale versions of the tale, the techniques used in adapting the tale. Demonstration with examples, the values in the fairy tale, the representation of these values with example sentences, and the words that

are intended to be taught in the tale are given.

Key Words: Alanya tales, values education, oral sources, fairy tale adaptation.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	i
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xi
KISALTMALAR	xvi
1. GİRİŞ 1	
1.1. Araştırmanın Amacı.....	2
1.2. Araştırmanın Önemi	2
1.3. Kapsam ve Sınırlılıklar	3
1.4. Tanımlar.....	3
1.5. İlgili Araştırmalar	3
1.6. Masal Kavramının Özellikleri	5
1.7. Tarifler	6
1.7.1. Sözlük Tarifleri	6
1.7.2. Türk Araştırmacı Tarifleri.....	7
2. LİTERATÜR	9
2.1. Masalların Değerler Eğitimine Etkisi	9
2.2. Masalların Sınıflandırması.....	11
2.3. Alanya Masalları.....	12
2.3.1. Alanya Masallarında Başlangıç ve Bitiş Formelleri	13
2.4. Metinsellik Ölçütleri.....	16
2.5. Metnin Okunabilirliği ve Anlaşılabilirliği	17
2.5.1. Okunabilirlik.....	17
2.5.2. Okunabilirlik ve Anlaşılabilirlik Arasındaki Farklar.....	17
2.5.3. Okunabilirlik ve Eğitim	17
2.5.4. Ateşman'ın Okunabilirlik Formülü	18
2.5.5. Çetinkaya-Uzun'un Okunabilirlik Formülü	19

2.5.6. Formüllerin Kullanımı	19
2.6. Dört Temel Dil Becerisi	20
2.6.1. Metin Kullanımı: Özgün ve Uyarlanmış Metinler.....	21
2.6.1.1. Özgün Metin Kullanımı	21
2.6.1.2. Uyarlanmış Metin Kullanımı	21
2.7. Metin Uyarlamada Kullanılan Kavramlar	22
2.7.1. Sadeleştirme.....	22
2.7.2. Özetleme	23
2.7.3. Koruma	24
2.7.4. Değişirme.....	24
2.7.5. Silme	24
2.7.6. Ekleme	24
3. YÖNTEM	25
3.1. Araştırmanın Modeli.....	25
3.2. Çalışma Grubu.....	25
3.3. Veri Toplama Aracı	26
3.4. Verilerin Toplanması	28
3.5. Verilerin Analizi	34
4. BULGULAR.....	36
4.1. Alanya’da Yazılı ve Sözlü Kaynaklardan Ulaşılan Masallar	36
4.2. Alanya’da Ulaşılan Yazılı ve Sözlü Kaynakların İlkokul 2. Sınıf Seviyesine Uygunluğunun İncelenmesi	36
4.3. Alanya Masallarında Yer Alan Değerler	45
4.4. Alanya Masallarının Uyarlanması, Masalların Okunabilirlik Ölçütleri, Masalların Masal İnceleme Formu Puanları, Masalların Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi ve Masalda Öğretilmek İstenen Kelimeler	51
4.4.1. Yazılı Kaynaklardan Masallar	51
4.4.1.1. Acı ile Bucu Masalı	52
4.4.1.2. Aksakal Masalı	73
4.4.1.3. Alanyalı Tüccar Masalı.....	90
4.4.1.4. Ali Cengiz Masalı	109
4.4.1.5. Çoban ile Erenler Masalı	128
4.4.1.6. Değirmenci ile Çocuk Masalı	142
4.4.1.7. Devecinin Devesi Masalı.....	162
4.4.1.8. Dilenci ile Hükümdar Masalı.....	179

4.4.1.9. Durdane Masalı.....	196
4.4.1.10. Eksik Hesap Masalı	242
4.4.1.11. Fukaranın Dileği Masalı	262
4.4.1.12. Goçmar Masalı.....	278
4.4.1.13. İki Oğlan Masalı	294
4.4.1.14 Kaval Oğlan Masalı	308
4.4.1.15. Keçi Kız Masalı	337
4.4.1.16. Kedi Sultan Masalı	358
4.4.1.17. Keloğlan Masalı.....	385
4.4.1.18. Korkak Osman Masalı	423
4.4.1.19. Köylü ile Bullalar Masalı.....	450
4.4.1.20. Kuyruksuz Tilki Masalı	469
4.4.1.21. Manav ile Yörük Masalı	495
4.4.1.22. Şehzade ile Çoban Masalı.....	515
4.4.1.23. Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut Masalı.....	544
4.4.1.24. Zıpoğlan Masalı	572
4.4.2 Sözlü Kaynaklardan Masallar	588
4.4.2.1. Avcı ile Kuş Masalı	588
4.4.2.2. Çilli Horoz Masalı	599
4.4.2.3.Fakir Adamın Akıllı Kızı Masalı	612
4.4.2.4. İki Kardeş Masalı.....	627
4.4.2.5. İplik Eğiren Kız Masalı	641
4.4.2.6. Padişah ve Üç Arkadaş Masalı	654
4.4.2.7. Vezirin Sorgusu Masalı	668
4.4.2.8. Yedi Deliler Masalı.....	682
4.5. Alanya Masalları Özgün Masal ve Uyarlanmış Masal Okunabilirlik Puanları	703
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	706
6. KAYNAKÇA.....	716
7.EKLER	723
EK 1.....	723
EK 2.....	725
ÖZGEÇMİŞ.....	732

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.5.4.1. Ateşman (1997) formülünde metinlerin okunabilirlik sayılarına göre sınıflaması.....	19
Tablo 2.5.5.1. Çetinkaya-Uzun'un (2010) okunabilirlik formülüne göre okunabilirlik düzeyleri.....	19
Tablo 3.3.1. Gözlemi yapılacak unsurlar	27
Tablo 3.3.2. Karşılıklı görüşme yöntemi	28
Tablo 3.4.1. Alanya masallarının türlerine göre sınıflandırılması	31
Tablo 3.4.2. Alanya masallarının isimlerine göre sınıflandırması	32
Tablo 3.4.3. 2. sınıf öğretmenlerinin 2. sınıf Türkçe ders kitabı ile ilgili verdikleri cevaplar	33
Tablo 3.4.4. ADA yayıncılık 2. sınıf Türkçe ders kitabı hikâye edici metinler	33
Tablo 4.1.1. Yazılı ve sözlü kaynaklardan elde edilen masallara ait bulgular	36
Tablo 4.2.1. Alanya masallarının ilköğrencilerine uygunluğuna ilişkin bulgular ..	36
Tablo 4.2.2. Derlenen Alanya masallarının masal inceleme formu puanları	37
Tablo 4.3.1. Alanya masallarında konu edilen değerlere ilişkin bulgular	46
Tablo 4.4.1.1.1. Acı ile Bucu masal inceleme formu	56
Tablo 4.4.1.1.2.1. Acı ile Bucu özgün masal okunabilirlik verileri	57
Tablo 4.4.1.1.2.2. Acı ile Bucu uyarlanmış masal okunabilirlik verileri	60
Tablo 4.4.1.2.1. Aksakal masal inceleme formu	77
Tablo 4.4.1.2.1.1. Aksakal özgün masal okunabilirlik verileri	78
Tablo 4.4.1.2.2.2. Aksakal uyarlanmış masal okunabilirlik verileri	80
Tablo 4.4.1.3.1. Alanyalı Tüccar masal inceleme formu	93

Tablo 4.4.1.3.2.1. Alanyalı Tüccar özgün masal okunabilirlik verileri	94
Tablo 4.4.1.3.2.2. Alanyalı Tüccar Uyarlanmış Masal Okunabilirlik Verileri	97
Tablo 4.4.1.4.1. Ali Cengiz masal inceleme formu	113
Tablo 4.4.1.4.2.1. Ali Cengiz özgün masal okunabilirlik verileri.....	114
Tablo 4.4.1.4.2.2. Ali Cengiz uyarlanmış masal okunabilirlik verileri.....	117
Tablo 4.4.1.5.1. Çoban ile Erenler masal inceleme formu.....	130
Tablo 4.4.1.5.2.1. Çoban ile Erenler özgün masal okunabilirlik verileri.....	131
Tablo 4.4.1.5.2.2. Çoban ile Eşek uyarlanmış masal okunabilirlik verileri.....	133
Tablo 4.4.1.6.1. Değirmenci ile Çocuk masal inceleme formu.....	146
Tablo 4.4.1.6.2.1. Değirmenci ile Çocuk özgün masal okunabilirlik verileri.....	147
Tablo 4.4.1.6.2.2. Değirmenci ile Çocuk uyarlanmış masal okunabilirlik verileri.....	150
Tablo 4.4.1.7.1. Devecinin Devesi masal inceleme formu	165
Tablo 4.4.1.7.2.1. Devecinin Devesi özgün masal okunabilirlik verileri.....	166
Tablo 4.4.1.7.2.2. Devecinin Devesi uyarlanmış masal okunabilirlik verileri.....	169
Tablo 4.4.1.8.1. Dilenci ile Hükümdar masal inceleme formu	182
Tablo 4.4.1.8.2.1. Dilenci ile Hükümdar özgün masal okunabilirlik verileri	183
Tablo 4.4.1.8.2.2. Altın Kavun uyarlanmış masal okunabilirlik verileri	186
Tablo 4.4.1.9.1. Durdane masal inceleme formu	207
Tablo 4.4.1.9.2.1. Durdane özgün masal okunabilirlik verileri	208
Tablo 4.4.1.9.2.2. Dürdane uyarlanmış masal okunabilirlik verileri	214
Tablo 4.4.1.10.1. Eksik Hesap masal inceleme formu	246

Tablo 4.4.1.10.2.1. Eksik Hesap özgün masal okunabilirlik verileri	247
Tablo 4.4.1.10.2.2. Eksik Hesap uyarlanmış masal okunabilirlik verileri	250
Tablo 4.4.11.1. Fukaranın Dileği masal inceleme formu	265
Tablo 4.4.1.11.2.1. Fukaranın Dileği özgün masal okunabilirlik verileri	266
Tablo 4.4.11.2.2. Sihirli Misafir uyarlanmış masal okunabilirlik verileri	268
Tablo 4.4.1.12.1. Goçmar masal inceleme formu	281
Tablo 4.4.1.12.2.1. Goçmar özgün masal okunabilirlik verileri	282
Tablo 4.4.1.11.2.2. Altın Küp uyarlanmış masalı okunabilirlik verileri	285
Tablo 4.4.1.13.1. İki Oğlan masal inceleme formu	297
Tablo 4.4.1.13.2.1. İki Oğlan özgün masal okunabilirlik verileri	298
Tablo 4.4.1.13.2.2. İki Oğlan uyarlanmış masal okunabilirlik verileri	300
Tablo 4.4.1.14.1. Kaval Oğlan masal inceleme formu	315
Tablo 4.4.1.14.2.1. Kaval Oğlan özgün masal okunabilirlik verileri	316
Tablo 4.4.14.2.2. Kaval Oğlan uyarlanmış masal okunabilirlik verileri	320
Tablo 4.4.1.15.1. Keçi Kız masal inceleme formu	341
Tablo 4.4.1.15.2.1. Keçi Kız özgün masal okunabilirlik verileri	342
Tablo 4.4.1.15.2.2. Keçi Kız uyarlanmış masal okunabilirlik verileri	345
Tablo 4.4.1.16.1. Kedi Sultan masal inceleme formu	364
Tablo 4.4.1.16.2.1. Kedi Sultan özgün masal okunabilirlik verileri	365
Tablo 4.4.1.16.2.2. Kedi Sultan uyarlanmış masal okunabilirlik verileri	369
Tablo 4.4.1.17.1. Keloğlan masal inceleme formu	394

Tablo 4.4.1.17.2.1. Keloğlan özgün masal okunabilirlik verileri	395
Tablo 4.4.1.17.2.2. Keloğlan uyarlanmış masal okunabilirlik verileri	401
Tablo 4.4.1.18.1. Korkak Osman masal inceleme formu.....	429
Tablo 4.4.1.18.2.1. Korkak Osman özgün masal okunabilirlik verileri.....	430
Tablo 4.4.1.18.2.2. Osman ile Dev uyarlanmış masal okunabilirlik verileri	434
Tablo 4.4.1.19.1. Köylü ile Bullalar masal inceleme formu	453
Tablo 4.4.1.19.2.1. Köylü ile Bullalar özgün masal okunabilirlik verileri	454
Tablo 4.4.1.19.2.2. Köylü ile Tavukları uyarlanmış masal okunabilirlik verileri.....	457
Tablo 4.4.1.20.1. Kuyruksuz Tilki masal inceleme formu.....	474
Tablo 4.4.1.20.2.1. Kuyruksuz Tilki özgün masal okunabilirlik verileri.....	475
Tablo 4.4.1.20.2.2. Kuyruksuz Tilki uyarlanmış masal okunabilirlik verileri.....	479
Tablo 4.4.1.21.1. Manav ile Yörük masal inceleme formu.....	499
Tablo 4.4.1.21.2.1. Manav ile Yörük özgün masal okunabilirlik verileri.....	500
Tablo 4.4.1.21.2.2. Manav ile Yörük uyarlanmış masal okunabilirlik verileri.....	503
Tablo 4.4.1.22.1. Şehzade ile Çoban masal inceleme formu	521
Tablo 4.4.1.22.2.1. Şehzade ile Çoban özgün masal okunabilirlik verileri	522
Tablo 4.4.1.22.2.1. Şehzade ile Çoban uyarlanmış masal okunabilirlik verileri	527
Tablo 4.4.1.23.1. Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut masal inceleme formu	550
Tablo 4.4.1.23.2.1. Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut özgün masal okunabilirlik verileri.....	551
Tablo 4.1.23.2.2. Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut uyarlanmış masal okunabilirlik verileri.....	555

Tablo 4.4.1.24.1. Zıpoğlan masal inceleme formu	574
Tablo 4.4.1.24.2.1. Zıpoğlan özgün masal okunabilirlik verileri.....	575
Tablo 4.1.24.2.2. Zıpoğlan uyarlanmış masal okunabilirlik verileri.....	578
Tablo 4.4.2.1.1. Avcı ile Kuş masal inceleme formu.....	590
Tablo 4.4.2.1.2.1. Avcı ile Kuş özgün masal okunabilirlik verileri	591
Tablo 4.4.2.1.2.2. Avcı ile Kuş uyarlanmış masal okunabilirlik verileri	593
Tablo 4.4.2.2.1. Çilli Horoz masal inceleme formu.....	601
Tablo 4.4.2.2.2.1. Çilli Horoz özgün masal okunabilirlik verileri	602
Tablo 4.4.2.2.2.2. Çilli Horoz uyarlanmış masal okunabilirlik verileri	604
Tablo 4.4.2.3.1. Fakir Adamın Akıllı Kızı masal inceleme formu	614
Tablo 4.4.2.3.2.1. Fakir Adamın Akıllı Kızı özgün masal okunabilirlik verileri.....	615
Tablo 4.4.2.3.2.2. Akıllı Kız uyarlanmış masal okunabilirlik verileri	617
Tablo 4.4.2.4.1. İki Kardeş masal inceleme formu	629
Tablo 4.4.2.4.2.1. İki Kardeş özgün masal okunabilirlik verileri	631
Tablo 4.4.2.4.2.2. İki Kardeş uyarlanmış masal okunabilirlik verileri	632
Tablo 4.4.2.5.1. İplik Eğiren Kız masal inceleme formu	642
Tablo 4.4.2.5.2.2. İplik Eğiren Kız özgün masal okunabilirlik verileri	644
Tablo 4.4.2.5.2.2. İplikler uyarlanmış masal okunabilirlik verileri	646
Tablo 4.4.2.6.1. Padişah ve Üç Arkadaş masal inceleme formu.....	655
Tablo 4.4.2.6.2.1. Padişah ve Üç Arkadaş özgün masal okunabilirlik verileri.....	657
Tablo 4.4.2.6.2.2. Padişah ve Üç Arkadaş uyarlanmış masal okunabilirlik verileri	659

Tablo 4.4.2.7.1. Vezirin Sorgusu masal inceleme formu	669
Tablo 4.4.2.7.2.1. Vezirin Sorgusu özgün masal okunabilirlik verileri	671
Tablo 4.4.2.7.2.2. Vezirin Sorgusu uyarlanmış masal okunabilirlik verileri	673
Tablo 4.4.2.8.2.1. Yedi Deliler özgün masal okunabilirlik verileri	686
Tablo 4.4.2.8.2.2. Yedi Deliler uyarlanmış masal okunabilirlik verileri	690
Tablo 4.5.1. Alanya yazılı kaynaklardan masallar okunabilirlik puanları	704
Tablo 4.5.2. Alanya sözlü kaynaklardan masallar okunabilirlik puanları.....	706

KISALTMALAR

D-AOBM	Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni
İM	İlkokul Mezunu
KK1	Kaynak Kişi 1
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OCU	Ortalama Cümle Uzunluğu
OD	Okunabilirlik Düzeyi
OKU	Ortalama Kelime Uzunluğu
OM	Ortaokul Mezunu
OP	Okunabilirlik Puanı
OY	Okur Yazar
OYY	Okur Yazarlığı Yok
TDK	Türk Dil Kurumu

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Bir milleti kendi kültürü ve değerleri şekillendirir. Bu değerleri oluşturan birimler; dil, din, inanç, felsefe, folklor, gelenek ve göreneklerden oluşmaktadır (Alay, 2005). Türk Dil Kurumu (TDK) Türkçe sözlüğe göre, genellikle halkın yarattığı, sözlü gelenekte yaşayan, insanlar, hayvanlar, cadı, cin, dev, peri, ejderha vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî tür olarak nitelendirilmiştir. Türk dünyasında masal karşılığı olarak üç kavram kullanılır. Bunlar; mesel, masal, hekat, hikâyedir (Uysal, 2020). Masallar olayların fantastik olaylarla süslediği ve bunların olağanüstü anlatıldığı hikâyelerdir (Karadavut, 2006). Masallar sözlü anlatım türleri içerisinde toplumların miraslarını kulaktan kulağa aktardıkları anlatım türlerinden masallar, kendiliğinden oluşan, bir olay örgüsüne sahip olan anlatım türlerinden biridir. Herkesin zihninde birçok örneğinin bulunması yönüyle masallar; bir konudan ders çıkarma, sohbet etme, insanlarla bir araya gelme, hayal dünyamızı geliştirmesiyle her nesle hitap etmektedir (Çolak, 2021). İnsanları yönlendirmesi ve anlatılanlardan bir ders çıkarmasına sebep olan anlatılardandır. Masalı hikâyeden, destandan, efsaneden farklı kılan yanının masalların oluşumunda ve insanların hayal dünyasında bu düşüncüyü oluşturabilmektir (Boratav, 1969). Masal konularının evrensel özellik taşıması, masallardaki içeriklerin birçok milletin masallarında yer almasına sebep olmaktadır. Bu durum insanların hayvanları ve tabiattaki diğer varlıkları konuşan, kendileri gibi düşünen bir varlık olarak algılamalarından kaynaklanmaktadır (Karadavut, 2006). Yapılan çalışmalar incelendiğinde alanyazında metin uyarlama çalışmalarının yer aldığı fakat ilkökul 2. sınıf düzeyinde ve bir bölgeye ait olan yazılı ve sözlü kaynaklardan derlenen masalların uyarlanması ve değerler eğitimi kapsamında analiz edilmesine yönelik çalışmalar bulunmadığı görülmüştür. Alanyazında olan bu boşluğu tamamlamaya yönelik çalışma gerçekleştirilmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Kültürümüzün önemli bir aktarıcısı olan masallardan Alanya’da yazılı kaynaklardan doküman analizi yöntemiyle, sözlü kaynaklardan ise köylerde kaynak kişilerden yapılan derlemeler yardımıyla okuma-anlama metinleri olarak ilkokul 2. sınıf öğrencisi seviyesine uyarlanması sağlanacaktır. Bu uyarlama işlemi yapılırken mevcut masalların değerler eğitimi yönünden hem analizleri yapılacak hem de mevcut biçimleriyle ilkokul 2. sınıf seviyesine hem içerik yönünden hem de okuma-anlama yönünden uygun olup olmadıklarına bakılacaktır. Araştırmanın amacına yönelik şu sorulara cevap aranacaktır:

1. Alanya’da ulaşılan bu masalların kaç tanesi ilkokul 2. sınıf öğrencilerinin seviyesine Masal İnceleme Formu’na göre uygundur?
2. Alanya masallarında hangi değerler ön plana çıkmaktadır?
3. Alanya masalı olarak derlenen masallardan hangileri ilkokul 2. sınıf öğrencilerinin seviyelerine okuma-anlama/dinleme-anlama metni olarak uyarlanabilir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Masallar; kültürel, edebi ve sosyolojik yönlerden önem taşımaktadır. Masallar, bir toplumun kültürel aktarımını ve değerlerini bir sonraki nesillere iletmektedir. Bu çalışmada da masalların incelenmesi önem arz etmektedir.

Masallarda toplumların deneyimleri, yargıları, kültürleri ve değerleri anlatılmaktadır. Bu anlatıların bir çalışmada bir araya gelmesi toplumun kültürel belleğinin oluşmasına önemli bir katkı sağlamaktadır. Araştırmada, masalların özgün hali korunarak kayıt altına alınmıştır. Gelecek nesillerin kullanımı açısından bir kaynak oluşturulmuştur.

Bu çalışmada, toplumların yapısını anlamada yardımcı olmaktadır. Masallarda yer alan karakterler, olay örgüleri ve temalar, toplumun değerlerini, korkularını, umutlarını ve sosyal normlarını yansıtır. Bireylerin, dönemin, toplumun sosyolojik yapısını anlamada bir kaynak sağlanmıştır. Masalların, eğitimde önemli kullanım alanları vardır. Öğrencilerin dil becerilerini geliştirmede ve onların hayal gücünü genişletme konusunda kullanılabilir. Aynı zamanda masalların içeriğinde bulunan değerler sayesinde bu değerlerin öğretimi gerçekleştirilebilir. Çalışma hem sosyolojik açıdan toplumların özelliklerini anlamada hem de öğrencilerin kullanım alanları bakımından önemli görölmektedir.

1.3. Kapsam ve Sınırlılıklar

- Bu çalışma, Alanya bölgesinde kaynak kişilerden derlenen ve daha önce derlenerek yazıya aktarılan masallar ile sınırlandırılmıştır.
- Çalışmada uyarlanan metinler hazırlanırken Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) 2. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan söz varlığı listesi ve Türk Dil Kurumu (TDK) Türkçe Sözlüğü ile metin uyarlamaları gerçekleştirilmiştir.

1.4. Tanımlar

Özetleme: Özetleme, bir metnin ana hatları sabit kalacak şekilde içeriğin kısaltılmasıdır (Konyar & Mercan, 2021).

Sadeleştirme: Sadeleştirme, özgün olan metnin ilk halinden daha basit bir dil ile yeniden yazma şeklidir (Bahşi & Özen, 2024).

Genişletme: Bir metinde bilinmeyen sözcüklerin, verilmek istenen önemli noktaların önemli açıklanmasıyla metin, özgün metinden daha uzun bir şekilde oluşturulabilir (Siddharthan, 2004). Bu tekniğe genişletme denmektedir.

Metin Uyarlama: Demirel'e (2020) göre, kullanılacak metnin hedef dil öğrencisine, dil bilgisel, söz dizimsel ve anlamsal öğeler nedeniyle metne yapılan müdahaleler olarak tanımlamaktadır.

Özgün Metin: Özgün metin, kişinin deneyimleri sonucu karşılaştığı, basitleştirme ve düzeltme gibi işlemlerden geçmemiş günlük gazete, dergiler ve yayınlarda karşılaşılabileceği metinlere denmektedir (MEB, 2011).

Uyarlanmış Metin: Uyarlanmış metin, özgün metnin eğitim materyali olarak kullanılması için kelime ve dil yapısında kişinin seviyesine uygun bir şekilde değiştirilmesi ve metnin yoğunluğun azaltılmasıdır (Bakan, 2012).

1.5. İlgili Araştırmalar

Mazlum (2014), yüksek lisans tezinde “Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç” ve “Dokuzuncu Hariciye Koğuşu” romanlarını uyarlamıştır. A1- ve A2 düzeylerinde uyarlama gerçekleşmiştir. Bu eserleri A1-A2 seviyelerine uyarlarken romanların özgün biçimleri ve olay örgüsü mümkün olduğu kadar korunmaya çalışılmıştır. Yapılan çalışmada eserlerden hiçbir bölüm çıkartılmamış ve detaylar göz önünde bulundurulmuştur. Öğrencilerin A1-A2 seviyelerinde kullandıkları dilbilgisi yapıları yer almıştır.

Özkan (2014) yüksek lisans tezinde, Hatay ili, Antakya ilçesi ve çevresinde halk

arasında anlatılan masalların derlenmesi yapılmıştır. Bu sayede Türk kültürüne ait milli değerlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılmasına katkıda bulunulması amaçlanmıştır. Hatay masallarının, masal özetleri ve bu masalların çocuk eğitimi açısından incelenmesi konu edilmiştir. Çalışmada Hatay'da derlenen 54 masal metnine yer verilmiştir.

Bölükbaş (2015) makalesinde, Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni (D-AOBM) göre dil seviyelerine uygun olarak uyarlamanın nasıl yapılacağını örneklerle belirtmiştir.

Gürler (2017), yüksek lisans tezinde Ömer Seyfettin'in 9 hikâyesini A1-A2 seviyesine uyarlama çalışması yapmıştır. Hikayeler A1-A2 seviyesine uyarlanmıştır.

Akıncılar (2018) Türkçeye yolculuk kitaplarında yer alan B1 seviyesi dilbilgisi konularını ölçüt olarak kabul ederek Dede Korkut Hikâyelerini sadeleştirdiği bir yüksek lisans tez hazırlamıştır. Sadeleştirilmiş metinlerden hareketle tüm becerilere yönelik etkinliklere de çalışmasında yer vermiştir.

Kaymaz (2018), yüksek lisans tezinde, yabancılara Türkçe öğretiminde Sabahattin Ali'nin Apartman ve Köpek İsimli Hikâyelerinin A1-A2 Seviyesine Sadeleştirme Çalışması gerçekleştirmiştir. Temel seviyeye uygun olarak Apartman ve Köpek isimli hikâyeleri uyarlanmıştır. Uyarlanmış metinlere etkinlikler hazırlanmıştır.

Sargın (2018) doktora tezi olarak Tokat il merkezi dahil olmak üzere 12 ilçe merkezi, 36 belde ve 132 köy olmak üzere toplam 180 yerleşim birimine giderek masal derlemeleri gerçekleştirmiştir. İncelemeler, performans yöntemine göre planlanmış ve derlemeler de buna uygun olarak yapılmıştır. Derlemelerde ses kayıt cihazı, kamera ve fotoğraf makinesi kullanılarak yapılmıştır. Görüşmeler sonunda 205 kaynak kişiden toplam 544 masal derlenmiştir. Kaynak kişiler arasından yedisi kadın dokuzu erkek olan on altı masal anlatıcısı belirlenmiştir. Bu masallar performans yöntemine göre incelenmiştir.

Kaya (2019), yüksek lisans tezinde, yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere Türk destanlarını A1-A2 seviyesine uyarlama çalışması yapmıştır. Seçilen on Türk destanı kullanılmıştır. Diller için Avrupa Ortak Metni okuma kazanımları ve İstanbul Yabancılar için Türkçe dil bilgisi yapıları ölçüt olarak belirlenmiştir.

Yaşar (2019) yüksek lisans tezinde özgün bir metin olan "Pazarlık" hikâyesi A2 seviyesine göre uyarlanarak çalışmada verilmiştir. Çalışmanın evrenini Memduh Şevket Esendal'ın hikâyeleri, örneklemini Memduh Şevket Esendal'ın "Pazarlık" isimli hikâyesi oluşturmaktadır. A2 seviyesine uygun olmayan dil bilgisi yapıları ve sözcükler tespit

edilmiştir. Hikâye A2 seviyesine uyarlanmıştır.

Yayan (2019), yüksek lisans tezinde Refik Halit Karay'ın “Eskici” ve “Testi” öykülerini A2 seviyesi dilbilgisi yapıları esas alınmış ve uyarlanmıştır. Çalışmada betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır ve hikâyeler kelime öğretim teknikleri açısından değerlendirilmiştir.

Ay (2020), yüksek lisans tezinde, “Birtakım İnsanlar” adlı hikâyeyi B1 seviyesine uygun hale getirmiştir. Sait Faik Abasıyanık'a ait bu hikâyenin uyarlanmasında Avrupa Dil Gelişim dosyası B1 seviyesi kitaplar ölçüt olarak belirlenmiştir.

Aksu (2023), yüksek lisans tezinde Türkçenin yabancı dil olarak uluslararası öğrencilere öğretiminde yararlanılması için metin uyarlama yöntemlerinden yararlanılmıştır. Bunun için Ömer Seyfettin'in Gizli Mabet isimli hikâyesinin B1 düzeyine uyarlanması yapılmıştır. Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe ders kitabının B1 düzeyine uygun olacak dilbilgisi yapıları göz önünde bulundurularak uyarlama çalışması yapılmıştır.

Polat (2023) yüksek lisans tezinde Naki Tezel'in “Türk Masalları” adlı eserinden temalara ve kazanımlara uygun olacak şekilde masallar seçilmiştir. Belirli ölçütler çerçevesinde B1 düzeyindeki öğrenciler için uyarlama yapılmıştır. Ayrıca her masal için anlama ve anlatma becerilerini kapsayacak etkinliklere ekler bölümünde yer verilmiştir.

Kızıtanrı (2024), yüksek lisans tezinde Billur Köşk Masallarından bazı masalların yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında okuma araç gereci olarak kullanılmasına yönelik B1 düzeyine uyarlanması yapılmıştır. B1 seviyesine uygun olmayan dil bilgisi yapıları ve sözcükler tespit edilmiştir.

1.6. Masal Kavramının Özellikleri

Masallar, herkesin aşına olduğu, büyülü dünyalara yolculuk yapmamızı sağlayan hikayelerdir. Şimşek'e (1990) göre, masallar şekil özellikleri ve muhteva özellikleri açısından incelenebilmektedir. Masalların şekil özelliklerine baktığımızda masallar, destan ya da halk hikayeleri kadar uzun olmasa da uzun metinlerdir. Bazı masalların aktarılması uzun süreç alabilmektedir. Masallar genelde mensur şekildedir fakat manzum nitelikte olan masallar da vardır. Masallar başlangıç formeli, masal metni ve sonuç şeklinde üç bölümden oluşmaktadır. Kabaklı'ya (1971) göre de Türk masalları; döşeme (başlangıç), olay (asıl masal bölümü) ve sonuç şeklinde üç bölümden oluşmaktadır.

Masallarda anlatım, halkın anlayabileceği biçimde anlaşılır bir dildedir. Masallarda anlatım halkın anlayabileceği anlaşılır bir dille anlatılır. Anlatılan yörenin ağız özelliklerini taşımaktadır. Masallarda formel denilen kalıplaşmış ifadeler yer alır. Sakaoğlu'na (2002) göre formel, masalın bünyesinde olan kalıplaşmış ifadelere denilmektedir. Masal metninde mâni, deyim, atasözü türleri de olabilmektedir. Masallarda anlatılan yerdeki toplumun inanışı ile ilgili bilgilere de masallar aracılığıyla ulaşılabilir. Masallarda güzel-çirkin, iyi-kötü, doğru-yalan, saf-kurnaz gibi zıtlıklar kalıp ifadelerle anlatılır. Masallarda sembolik sayılar kullanılır. Bunlar üç kardeş, üç yol, üç dev gibi tekrar eden sayılardır. Masalların muhteva özelliklerine baktığımızda, olağanüstü özelliklere sahip olan insanlar (küçük; şekil değiştiren, sihirli, hayvan gibi gözüken.), insanlar gibi konuşma özelliği olan hayvanlar ve doğaüstü güçler (cin, dev, ejderha) bulunmaktadır. Masallarda olayların geçtiği belli yerler ya da bilinen yer isimleri de vardır. Masallarda kahramanlar zorluklarla mücadele ederek feraha ulaşmaktadır. Masallarda genellikle iyiler ödüllendirilir, kötüler ise cezalandırılır. Masallarda örtük bir mesaj verilip, okuyucu için öğretici bir yanı bulunmaktadır. Padişah, vezir, üvey anne, Keloğlan, saf kardeş, kurnaz kardeş, köse gibi karakterler masallarda sıklıkla bulunmaktadır. Masal kahramanlarının sorunları, çoğunlukla olağanüstü karakterler tarafından çözülmektedir. Masal kelimesinin anlamı ve kullanımı zaman içinde farklı kaynaklar tarafından çeşitli şekillerde tanımlanmıştır.

1.7. Tarifler

1.7.1. Sözlük Tarifleri

Lügatlarda (sözlük) masal kelimesi, genellikle "hikâye", "destan" veya "kıssa" olarak tanımlanmıştır. Aşağıda masal kelimesinin anlamları verilmiştir:

Ahmed Vefik Paşa: “Mesel, hikâye, destan, menkabe manasına gelir.” (Vefik, 1876).

Muallim Naci: Dasitan, kıssa-i meşhure, meşhur hikâye anlamına geldiğini belirtmiştir (Naci, 1904)

Mustafa Şükrü: Ahlak ve adata dair hikâye ve rüya olarak tanımlamıştır (Şükrü, 1866).

Türk Dil Kurumu: Çocuklara anlatılan ve çoğu olağanüstü olaylarla süslenmiş bulunan ilgi çekici hikâye (TDK, 2015).

Ferit Devellioğlu: Terbiye ve ahlaka faydalı, yararlı hikâye olarak tanımlamıştır (Devellioğlu, 1962).

Eski sözlükler genellikle "mesel" kelimesini tercih etmiştir. “Masal” kelimesi “mesel” kelimesinden türemiştir.

1.7.2. Türk Araştırmacı Tarifleri

Türk masalları üzerine araştırma yapan araştırmacılar masalı farklı şekillerde tanımlamışlardır.

Bayrı'ya (1936) göre masal, bilinmeyen bir zamanda, bilinmeyen bir yerde ya da sahada bilinmeyen kişilere ait olayların hikayesidir. Ancak masallar sadece insanları konu almamaktadır. Hayvanlar veya fantastik varlıkları da konu edinen masallar bulunmaktadır. Ayrıca bazı masallarda yer isimleri (İstanbul masalları, Hint masalları vb.) belirtilmektedir. Tunç'a (1941) göre masallar, insanların çocukluk zamanlarının kendilerine kalan bir yadigârıdır. Masallar insanlığın ilk kültürel ürünleridir (Özlük, 2006). Boratav'a (1999) göre masal, nesirle söylenmiş, din ve büyü inanışlarından bağımsız, tamamen hayal ürünü olan, gerçekle ilgisi olmayan, inandırma gayesi bulunmayan kısa bir anlatı olarak tanımlamaktadır. Boratav, gerçek ve kurmaca dünya arasında masalın konumunun nasıl olduğuna hayali bir dünya yarattığını belirtmiştir. Bu şekilde masal; efsane, destan ve hikâyeden farklılaşmaktadır. Hikâye ve masal arasındaki farklılık hikayelerin masala göre daha ciddiyet içerdiği şeklinde olmuştur. Benzer şekilde Alangu (2020) masalda zaman ve mekân belirsizliği olması, kişilerin isimlendirilmesinin net olmaması masalı hikâye, destan, efsane gibi türlerden ayırmaktadır. Yine de masal diğer türlere göre hala daha kolay anlaşılabilir.

Elçin (1993) masalı, yeri belli olmayan, şahısların bilinmediği, varlıkların yaşadığı olayların hikâyesi olarak tanımlamaktadır. Aynı zamanda masalların zaman ve mekânının olmadığını belirtmektedir. Sakaoğlu'na (2002) göre masal, kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde gerçekleşen, hayal ürünü olmasına rağmen okuyucuyu veya dinleyenleri inandıran sözlü anlatım türüdür. Bu yüzden masalların dünyasında kahramanlar ve olaylar hayal gücüyle çeşitlenmektedir. Alptekin'e (2002) göre masal, nesirde anlatılmış ve dinleyicileri inandırma gayesi olmayan, hayal ürünü nesir şeklinde olan anlatma türüdür. Önal'a (2011) göre masallar, gerçek veya gerçeküstü olan, kalıp ifadelerle anlatılan ve okuyucuya ders veren veya okuyucuyu eğlendirmeye çalışan, inandırma güdüsü olmayan, eski zamanlardan günümüze halkın edebi ihtiyacını karşılayan, günümüze kadar da aktarılan nesir türündeki anlatılar olarak tanımlamıştır. Birinci'ye (1985) göre masallar, toplumun yansıması olan, ağızdan ağza, kuşaktan kuşağa aktarılan, yer ve zaman unsurları belli olmayan, normal veya olağanüstü özellikteki kişilerden oluşan, peri, cin, dev, ejderha gibi hayal ürünü karakterlerin olabileceği olayların hikâye edici olarak aktarıldığı sözlü halk edebiyatı ürünleridir. Günay (2011) masalın hem gerçeğe hem de kurmacayı

oluşturduğunu belirtmektedir. Masalların sanayi öncesinde yer alan toplumların bakış açılarını ve hayallerini ileten sözlü edebî bir tür olduğu ifade edilmiştir. Uysal (2008), masalı, nesilden nesile aktarılmış ve bu sayede günümüze kadar gelen ve bundan sonra da anlatılmaya devam edilen, aynı zamanda anonim halk edebiyatının da en çok kullanılan türlerinden biri olarak tanımlamıştır. Olayların dinleyiciye neşeli ya da hüzünlü olarak aktarıldığından ve ders çıkarılmasının amaçlandığından söz etmektedir.

1.7.3. Yabancı Araştırmacı Tarifleri

Yabancı araştırmacılar masal kavramını çeşitli şekillerde tanımlamışlardır: Karven'e (2009) göre masal; periler, cinler, prensler ve prensesler gibi halk özelliklerini içeren bir hikayedir. Kready'e (1916) göre masallar sözlü olarak anlatılmaktadır. Yazılı formda verilmemektedir, çünkü masal bir sözlü gelenek parçası olarak devam etmektedir. Lepin (2012) masalların yazılı olarak elde edilmediğinin, masalların sözlü geleneğe ait olduğunu belirtmiştir. Kunoş'a (1925) göre masal, her milletin zamanının yansımasıdır. Milletlerin geçmiş yaşantıları masallar ile bizlere iletilmiş olmaktadır. Kenneth ve Mary (1961) masalı, olağanüstü karakterlerin ve yaratıkların gerçeküstü dünyasında geçen hikayeler olarak tanımlamışlardır. Ancak, tüm masal kahramanları olağanüstü özelliklere sahip olmayabilir. Walker'e (1992) göre masal, gerçek olmayan bir dünyada, belirli olmayan bir yerde, belirli olmayan karakterler arasında geçmektedir. Ancak, bazı masallar belirli yerlerde ve zamanlarda geçebilir. Masal, kahramanlarından bazıları hayvanlar ve fantastik varlıklar olan, olayları genellikle hayal ürünü dünyalarda geçen, dinleyicileri büyüleyen hikayelerdir. Masalların geçtiği zaman ve yer belirsiz olabilir ancak bazen belirli yer adları da kullanılabilir. Masallar hem eğitici hem de eğlendirici işlevlere sahiptir ve nesilden nesile aktarılan kültürel mirasımızın önemli bir parçasıdır. Dinleyicilerin masallara inanıp inanmaması ise kişisel ve kültürel farklara bağlıdır.

Bu tanımlara baktığımız zaman, masalların hayal gücünü barındıran, dinleyiciyi ve okuyucuyu eğlendirmeyi ve anlatılardan da örtük anlamda ders veren özelliklere sahip olmasıdır. Masallar, belirli kalıp ifadelerle başlar ve biter. Masallarda zaman ve mekân kavramlarında sınır yoktur. Masalların bu anlatımı nesiller boyunca devam etmesini sağlamaktadır. Masallar, ortaya çıktığı milletin kültüründen izler barındırır. Masallarda geçmiş nesillerin deneyimleri, istekleri anlatılmaktadır. Bu da nesiller boyu bizlere ulaşmıştır. Masalların hayal ürünü olmasına rağmen belirli kalıplar içerisinde şekillenmektedir. Masal sadece halk dilinden aktarılan ve yazılı edebiyata geçen bir tür değildir. Kavram olarak edebî türler ve farklı alanlarla ilişki içindedir.

2. LİTERATÜR

2.1. Masalların Değerler Eğitimine Etkisi

Masallar, kültürleri birbirinden ayıran ve edebi anlayışı, kültürel mirası, sosyal davranışları yeni nesillere aktaran bir unsurdur (Bruijn, 2019). Değerler, insanların hayatı boyunca yaşadığı tecrübelerle şekillenmektedir. Değerler eğitimi için en kritik dönem yaşamın ilk yıllarından başlamaktadır. Değerler yaşanan dönem içerisinde düzenin sağlanabilmesine etkindir (Bozkurt, 2019). Belirli bir düzenin olması, sevgi, saygı, doğruluk, yardımseverlik, adalet, dostluk, hoşgörü, sabır, sorumluluk, özdenetim, özgüven, dürüstlük, vb. evrensel değerler sayesinde mümkündür (Aktepe, 2010). Edebi türlerle değer aktarımı gerçekleştirilebilir. Çocuklar yaşadıkları toplumun geleneklerini, değerlerimizi öğrenirken halk edebiyatı türlerinden faydalanılabilir (Kardaş & Çınarcı, 2018). Yorulmaz (2022)'a göre değerler eğitiminde kullanılabilecek en önemli halk edebiyatı türlerinden biri de masaldır.

Masallar, genellikle ahlaki dersler ve karakter gelişimi temalarını içerdiklerinden, değerler eğitimi için önemli bir araçtır. Örneğin, Grimm Kardeşler ve Hans Christian Andersen, masalları iyiliğin, dayanıklılığın ve sevginin dönüştürücü gücünü aktarmak için kullanmışlardır (Althobaiti, 2023). Aynı şekilde, masallar, umut aşılayan ve toplumsal adaletsizliklere karşı direnişi teşvik eden ütopyik işlevleriyle de tanınmaktadır (Xiaoyi, 2018). Değerler, eğitim programlarının temel taşlarını oluşturur ve insanlığın temel inanışlarını, ideal tavırlarını belirler. Eğitimin amacı, bu temel değerleri benimsemiş ve topluma faydalı bireyler yetiştirmektir (Eken & Öksüz, 2019). Türkiye’de eğitim bilimleri alanında kabul gören önemli araştırmacılardan Ertürk (1975), eğitimi bireyin tavırlarında kasıtlı olarak oluşan istenilen değişme süreci olarak tanımlar. Eğitim sürecinin önemli bir kazanımı, bireylere değer öğretiminin verilmesidir. Değerlerin öğretilmesi, bireyin kazandığı değerleri hayatında sergilemesi ve doğuştan gelen iyi olma özelliğini sürdürmesi olarak tanımlanabilir (Karagöz, 2009). İstenilen davranışlar, toplumdan topluma veya zamandan zamana değişiklik gösterebilir. Örneğin, Eski Yunan’da zengin erkek çocukların hayata hazırlanması amaçlanırken, İslam tarihinde medreselerde dini ve bilimsel gelişim amaçlanmıştır. Tasavvufta ise "insan-ı kâmil" olma çabası görülür. Günümüzde daha kurumsal hale gelen eğitimin amacı, bireylerin istenilen davranışları kazanarak topluma faydalı bireyler olarak yetişmesini sağlamaktır. Bu davranışlar, bilgi aktarımının ötesinde, kişinin kendisine, ailesine ve topluma faydalı olmasını sağlayacak değerlerin kazandırılması ile

mümkündür. Bu nedenle, "talim terbiye" veya "eğitim öğretim" gibi kavramlar hep birlikte anılmıştır. Tanzimat döneminden beri, öğrencilerin eğitimin yanı sıra terbiye sahibi olmaları amaçlanmıştır.

1973 yılında kabul edilen ve 1983 yılında bazı değişiklikler yapılan Milli Eğitim Temel Kanunu'nda, milli eğitimin amaçları sayılırken değer kelimesi kullanılmadan değerler anlatılmıştır. Kanunda, Türk milletinin bireylerinin ulusal, beşerî, moral, kültürel ve manevi değerleri benimsemiş bireyler olarak yetiştirilmesi amaçlanır. Bu bireylerin ailelerini, yurtlarını, uluslarını ve insanlığı seven ve onları yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve insanlığın ortak ilkelerine karşı sorumluluklarını bilen kişiler olarak yetiştirilmesi hedeflenir. Öğrencilerin zihin, moral, ruh ve his bakımından dengeli ve gelişmiş bir kişiliğe sahip, özgür ve bilimsel düşünme gücüne sahip, herkesi kucaklayan bir dünya görüşüne sahip, kişi haklarına saygılı, bireysel ve toplumsal konulara değer veren bireyler olarak yetiştirilmesi temel amaçlar arasında yer alır. Bu değerler, toplum fertlerinin değer yargılarını kaybetmesinden kaynaklanan olumsuzlukları önlemek için gereklidir.

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından 2017 yılında müfredatta yapılan yenileme ile 10 kök değer ve bunların alt değerleri belirlenmiştir. Bu değerler, Türkçe ve Din Kültürü dersleri gibi birçok dersin öğretim programına dahil edilmiştir. Bu kök değerler; saygı, sevgi, adalet, dostluk, vatanseverlik, yardımseverlik, dürüstlük, sabır, sorumluluk ve öz denetimdir. Bu değerlerin öğretim programlarında sadece bilgi aktarımını değil, aynı zamanda kişisel farklılıklara önem veren ve değer kazandırma hedefini dikkate alan bir özelliğe sahip olması gerektiği vurgulanmıştır.

Masallar, halk biliminin bir parçası olarak kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir rol oynar. Bascom (1963), halk biliminin temel işlevinin kişileri ait oldukları sosyal yapıda kabul edilmiş değerlere uyum sağlamaya ve onları gelecek nesillere aktarmaya hizmet etmek olduğunu belirtir. Masallar, sözlü geleneğin ve anonim halk edebiyatının en yaygın ve önemli unsurlarından biridir. Kültürel değerlerin aktarılmasında önemli bir araç olan masallar, aynı zamanda çocukların hayal dünyasını ve değer algısını şekillendirir. Dilidüzgün (2007) masalların değer bilincine sahip bireylerden oluşan bir toplum olma yolunda önemli bir rol oynadığını belirtir. Masal dünyası, çocuğun gerçek dünyaya ilişkin bilgi ve tecrübeleri öğrenmesine yardımcı olan bir araçtır.

Masallar değer aktarımında önemli bir yere sahiptir. Değerler eğitimine verilen önem, masallarda görülen değerleri incelemeye olan ilgiyi artırmıştır. Arıcı (2016), değerler

eğitimine verilen önem arttıka masalların tekrar gündeme geldiğini belirtir. Masalların değerler eğitimi açısından incelenmesi, bilim dünyasına katkı sağlar ve masalların daha iyi anlaşılmasına yardımcı olur. Yapılan bu çalışmalar, masalların değer aktarımına ne kadar etkili olduğunu ortaya koymaktadır ve gelecekteki araştırmalara öncülük etmektedir.

Geleneksel olarak değerleri aktarma aracı olarak görülen masallar, bazı ağdaş perspektiflere göre, içerdikleri ahlaki değerlerin sorunlu olabileceği düşünüldüğünden eğitim bağlamında dikkatli bir şekilde ele alınmalıdır (Winston, 1995). Ayrıca, sözlü anlatımdan kitle iletişim araçlarına geçiş, ebeveynlerin, özellikle annelerin, masallar aracılığıyla bu değerleri aktarma rolünü zorlaştırmıştır (Rahman, 2017). Bu zorluklara rağmen, masallar hala değerler eğitiminde önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin, ilkokul müfredatında hoşgörü, iş birliği ve sorumluluk gibi değerleri aşılamak için kullanılmaktadır (Mutiaru & Yatri, 2022) ve erken çocukluk gelişiminde karakter değerlerini doğal olarak kazandırmak için kullanılmaktadır (Munawaroh, 2022).

Masallar, ocuklarda ahlaki gelişim ve karakter inşasını destekleyen güçlü bir eğitim aracıdır. Geleneksel anlatılar veya bilimsel kavramları entegre eden yenilikçi yöntemler (Kotsis & Tsiouri, 2023) veya sınıfta didaktik metodolojiler kullanarak (Fernandes & Jimenez, 2019), eğlence ile etik dersleri birleştiren benzersiz bir eğitim yaklaşımı sunarlar. Eğitimciler ve ebeveynler, bu hikayelerin karmaşıklığını pedagojik olarak doğru bir şekilde temsil ederek önemli değerleri aşılamak için masalların gücünden yararlanabilirler (Lewin, 2020).

2.2. Masalların Sınıflandırması

Masalların kaynağının incelenmesine karşın duyulan istekle birlikte araştırmacıların sözlü ya da yazılı kaynakları sınıflandırma girişiminde bulunulmasını gerektirmiştir. Dünyanın farklı yerlerinde masalların benzerliği bulunmaktadır. Bu benzerliğin nedenlerine Grimm (2005), farklı toplumlarda olan benzer olay örgülerinin tesadüf sonucu olduğu düşünmemektedir. Bu benzerliğin ortak motifler sonucunda oluştuğunu açıklamaktadır. Grimm'e (2005) göre masalların kökeni, Hint-Avrupa medeniyetlerine dayanmaktadır. Bu toplumlardaki mitler ve kahramanlık hikyeleriyle bizlere ulaşmıştır. Kunos (1994), Türk masallarından örnekler üzerinde yoğunlaşmış ve benzer masal karakterlerinin farklı kültürlerde görülmesinin, masalların ortak bir kaynağa işaret edebileceğini ne çıkarmaktadır. Tezel'e (1971) göre, masallar, ilk insanlardan doğmuştur ve aynı şekilde kahramanlık öyküleriyle geniş topluluklara yayılmıştır.

Masallar, anlatıldıkları bölgedeki kültürel özelliklerle değişmektedir. Masal anlatıldığı toplumda değişimlere uğrayarak bulunduğu yerin özelliklerine göre şekillenerek kuşaktan kuşağa aktarım gösterilmiştir. Bu yüzden masalların kökeninin tam olarak belirlenmesi zorlaşmıştır. Sakaoğlu (1973) toplumlardan derlenen benzer masalların ortak bir isimle belirlenmesi ve bu şekilde adlandırılması gerektiğini vurgulamıştır. Thompson (1946), *The Types of the Folktale* (Halk Masallarındaki Tipler) eserinde masalları sınıflandırmıştır. Thomson'un sınıflandırması aşağıda belirtilmiştir:

- Hayvan masalları
- Asıl halk masalları
- Fıkralar
- Zincirleme masallar
- Bu grupların dışında kalan masallar (Sakaoğlu, 2002).

Türk masallarıyla ilgili yapılan çalışmalarda masalların sınıflandırılmasında isimlendirme farklılıkları olabilmektedir. Kimi yerlerde fıkralarda bu kısımda yer alarak gülünç masallar veya fıkra masallar olarak ele alınabilmektedir. Tüm bu sınıflandırmalarda Aarne-Thompson kataloğu ele alınarak yapılmaktadır. Bu kapsamda Alanya masallarını sınıflandırma şu şekilde yapılmıştır:

- Olağanüstü Masallar
- Hayvan Masalları
- Gerçekçi Masallar
- Zincirleme Masallar

Derlemesi yapılan Alanya masalları bu sınıflandırma kategorilerine ayrılarak belirtilmiştir.

2.3. Alanya Masalları

Masalların evrensel özellik taşıması isimlendirmede olan farklılığın masalın anlamlandırılmasında oluşmayacağının bir işaretidir. Bu doğrultuda Alanya masallarının yorumlayışı ve algılanışı benzer şekildedir. Sakaoğlu'na (1973) göre masal sadece çocukların eğlenmesi ve eğitilmesi için var olan bir anlatım türü değildir.

- Masallarda kahramanlar hayali olsa da bazı Alanya masallarında geçen zaman ve kullanılan mekân, gerçek olarak düşünülmüştür. Ali köprüsü, Şah İsmail, Hz. Ali, Alaaddin Keykubat gibi tarihi hakikatlere masal gömleği giydirilmiştir.
- Sahada derleme aşamasında, anlatıcıların masal, metel ya da mesel diye ifade ettikleri anlatımların aslında, halk hikâyesi, efsane, fıkra, destan gibi özelliklere sahiptir. Bazı anlatımlarda ise anlatıcı gündelik hayatın işini kendine göre uyarlamıştır. Anlatıcı bunu yaparken içinde bulunduğu toplumun değerlerinden de faydalanmaktadır.
- Alanya masallarındaki kadın karakterlerin önemli bir yeri vardır. Kadınlar metinler içerisinde bulunurken zorluklarla baş edebilen, erkeklere yol gösteren güçlü kişilik olarak yer almaktadırlar.
- Hayvanlar masalın önemli bir parçasıdır.
- Alanya masallarında hem yerleşik hayatın hem de göçebe hayatın izlerini bulmak mümkündür.
- Alanya masallarında merkezde yapılan çalışmalarda kırsalda anlatılan masalların kent merkezine uyarlanmış yeni versiyonları ortaya çıkmaktadır.
- Alanya masalları nesir olarak yazılmıştır. Bunların içinde manzum parçalarda vardır.
- Masallar eski önemini kaybetmiş olsa da kırsalda özellikle de yaylalarda masal anlatımının var olmasının nedeni yaşadıkları zorlukları masallarla azaltıp mutlu olmanın yolunu bu şekilde devam ettirmek istemeleridir.
- Masalların çocuklar için kültürel aktarımda, gelenek ve göreneklerin öğretiminde faydalı olacağı düşünülmüştür (Çolak, 2021).

2.3.1. Alanya Masallarında Başlangıç ve Bitiş Formelleri

Masalların başlangıç ve bitişleri, masalın daha ilgi çekici hale gelmesini sağlar. Masallar metin içerisinde sıkça tekerleme, deyim ve atasözü barındırır. Bu sebeple çocuklar için dil açısından önemli ve zengin kaynaklardır. Tekerlemeler, çocukların sosyal alanında eğlendiği, oyun oynadığı sırada kullanabileceği ürünlerdir. Tekrarlanan yapıları ve uyaklı yapıları sayesinde çocukların dil gelişimine olumlu etkisi vardır (Aydın, 2021). Aşağıda Alanya masalları kitabından bazı örnekler verilmiştir (Çolak, 2021):

Masalın başlangıç formelleri;

- Bir gözüm boncuk düzer,
Öbür gözüm yolu süzer

Elimin biri beşik sallar

Öteki desen inek sağar

Ayaklarım pat pat eder

Şırahmenede üzüm teper. (Kedi Oğlan Masalı)

- Bir varmış bir yokmuş.

Gece varmış, güneş yokmuş.

Güneş varmış, gece yokmuş.

Bir varmış, bir yokmuş.

Gece gündüz bir olup günü üst üste yığar, insanı kocatırmış.

Biri ölür, biri doğar, biri gelir, biri gidermiş.

Biri varmış, biri yokmuş. (Dünya Güzeli Masalı)

- Sür eşeğini bu yana

Elimdeki kuyruğun hikayesi,

Keyf verdi kahvenin telvesi,

Gece uzağa, gün kısala,

Galan girelim masala (Gorkak Toraman Masalı)

- Çalı dediysek çalı dibinde büyümedik

Ne anya kaldı ne Konya gezmedik

İşimiz sağlamdır paçal yapmayız

Lef lüf etmeyiz lafıda biliriz

Elma demesini de alma demesini de biliriz

El eşik yanında adabı da biliriz.

Gözeli bulursak sevmesini de biliriz.

Lafı çörez olana, ne desek keyif vermez.

Meteli anlatalım, gavemiz biter bitmez. (Kız Oğlan Masalı)

Masalın bitiş formelleri;

İşte böyle; bu masalda sevende var üzülen de,

Muradına eren de var ermeyen de.

Ŗu dünyada ölüm de var, düğün de var.

 yi de var, kötü de var.

 yiler bizden yana olsun.

Kötüler Ŗeytan damına konsun. ( vey Ana Masalı)

- Bir varmıŖ, bir yokmuŖ.
Lafın azı makbul,  oğ  ziyanmıŖ.

Bir masalcı varmıŖ.

KonuŖmaktan  enesi d Ŗm Ŗ.

Sütten ağızı yanan yoğurdu üfleyerek yermiŖ.

Attan inen eŖeğ  binmezmiŖ.

Bu kıssalardan alalım hisseyi,

MenteŖesi gevŖemesin,

D Ŗ rmeyelim  eneyi.

Biri bir yerde hepsi bir yerde!

Biri sizde biri bizde!

Sizdekini bizdekini bilen var mı?

Bu meteli duyan var mı?

Hepimizde hep bizde,

Duyan olsa da olmasa da

Ya anlatan dinlenir ya da dinlenir anlatan.

Hane top olsun baŖıma,

Çocuklar geçsin karŖıma.

Usul usul baŖlayalım.

Al Allah delini dedik zapteyle kulunu dedik.

Ŗimdi masala girdik. (Zır Deliler Masalı)

2.4. Metinsellik Ölçütleri

Beaugrande ve Dressler'e (1981), Günay'a (2013) göre, dilsel bir ürünün metin kategorisinde sayılabilmesi için yedi ölçüte sahip olması gerektiğini söylemektedir. Bu ölçütler şu şekildedir:

- **Bağlaşıklık (Tutarlılık):** Metindeki dilsel-bilgisel uyumdur. Yapısal olarak dil yatay ve dikey ekseninde oluşturulur ve somut olarak değişiklikleri içerir. Dikey ekseninde birbirinin yerine kullanılabilen ögeler yer almaktadır. Söylem ise yatay ekseninde oluşmaktadır. Çünkü dil çizgisel olarak oluşmaktadır.
- **Bağdaşıklık:** Metnin yüzey yapısındaki dilbilgisel ve sözdizimsel bağların varlığını oluşturmaktadır. Bu bağlar sayesinde bir metin içerisinde bütünlük oluşturmak hedeflenir. Gelişme bölümü verilen bir makaleye giriş ya da sonuç bölümü yazılması, sonu verilmeyen bir hikâyenin tamamlanması örnek verilebilir.
- **Amaca uygunluk:** Metnin yazarı tarafından belirli bir amaç benimsenmesi ve bu doğrultuda ilerlenmesi durumudur.
- **Kabul Edilebilirlik:** Metnin okuyucular tarafından dilsel ve anlamsal olarak uygun ve kabul edilebilir bulunması durumudur. Metnin bağlaşıklık ve bağdaşıklık olma durumudur. Metnin dilbilgisel doğruluğu, anlamlılığı ve okuyucunun beklentilerini karşılaması gerekmektedir.
- **Bilgisellik:** Bir metinde okuyucusu için yeni ya da beklenmedik bilgilerin bulunması durumudur. Okuyucunun metni anlamak için bilgiye ulaşma çabası hedeflenmektedir.
- **Duruma uygun olma:** Metnin konusunun hitap edilen kişilere uygun olma durumudur.
- **Metinlerarasılık:** Metnin, diğer metinlerle olan ilişkisidir. Bir konuyu anlamak için daha önce o konuya ilginiz olmalıdır. Önceden anlatılan, okunan, bilinen bir metne dayanarak yeniden metinler oluşturulma durumudur.

Metinsellik ölçütleri üzerine bir ölçek geliştiren İşeri'ye (2011) göre metinsellik ölçütleri, metin merkezli, okur merkezli ve diğer özellikler olmak üzere ayrılmaktadır. Ölçekte her bir başlığı alt ölçütlerle çerçevelemiştir. Bu ölçütlerden de yazım ve noktalama, ilgi çekicilik, MEB'in amaçlarına, Türkçe Öğretim Programlarına uyum, değerlerle uyum, kültürü yansıtan özelliklerin olması gibi alt başlıklarda yer almaktadır. Bu çalışmada da

İşeri (2010), Beaugrande & Dressler'in (1981) metinsellik ölçütleri göz önünde bulundurularak uyarlamalar gerçekleştirilmiştir.

2.5. Metnin Okunabilirliği ve Anlaşılabilirliği

Okunabilirlik ve anlaşılabilirlik arasında farklar vardır. Okunabilirlik, metnin okuyucu tarafından ne kadar kolay veya zor anlaşıldığını ifade ederken; anlaşılabilirlik, metnin niteliği ve içeriği ile ilgilidir ve okuma eyleminden sonra metnin anlamlandırılma sürecidir.

2.5.1. Okunabilirlik

Ateşman'a (1997) göre, okunabilirlik metinlerin kolay veya zor anlaşılır olma durumudur. Okunabilirlik çoğunlukla metinlerin nicel özelliklerini, yani cümle ve kelime uzunluklarını ve bilinmeyen kelime sayısını dikkate alarak metnin zorluğunu belirlemeyi amaçlar.

Çetinkaya-Uzun (2010) ve diğer araştırmacılar da okunabilirliği belirlemede önemli kriterler geliştirmişlerdir. Okunabilirlik formülleri, öğretmenlere ve kütüphanecilere, öğrencilere uygun kitap seçimi konusunda yardımcı olmak amacıyla geliştirilmiştir. Bu formüller, farklı yaşlardaki çocuklara uygun metin seçiminde öğretmenlere rehberlik eder.

2.5.2. Okunabilirlik ve Anlaşılabilirlik Arasındaki Farklar

- **Okunabilirlik:** Metinlerin kelime ve cümle uzunlukları gibi nicel özelliklerine dayanarak metnin zorluk derecesini belirler. Örneğin, metindeki cümlelerin öğrenci seviyesine uygun uzunlukta olması, tahmini olarak seviyeye uygun yabancı ya da bilinmeyen kelimelerin kullanılması metnin okunabilirliğini artırır.
- **Anlaşılabilirlik:** Metnin niteliği ve içeriği ile ilgilidir. Okuma eyleminden sonra metnin anlamlandırılması bilişsel bir süreçtir. Okunabilirlik formülleri, metnin zorluk derecesi hakkında bir fikir verirken, anlaşılabilirlik, metnin içeriği ve öğrencinin anlama düzeyi ile ilgilidir.

2.5.3. Okunabilirlik ve Eğitim

Okunabilirlik düzeyi düşük bir metin, öğrencinin diğer işlevlerini de yerine getiremeyebilir. Sever (2003), ilköğretim döneminde okuma-yazma becerisinin kazanılmasında kullanılan metinlerin ve kitapların, öğrencilerin ileriki aşamalarda okuma alışkanlığı kazanmalarında önemli bir rol oynadığını belirtir. Bu nedenle, ders

kitaplarında yer alan metinlerin, öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarında da önemli bir yeri vardır. Okunabilirlik formülleri, metinlerin zorluk derecesinin ne düzeyde olduğunu belirlemek için kullanılır. Bu formüller sayesinde, metinlerin nicel özellikleri hesaplanır ve okunabilirlik düzeyini belirler. Bu formüllerin hesaplama sonuçları tek başına kesin bir sonuç veremeyebilir. Okunabilirlik düzeyi, kişiye göre değişim gösterebilir. Metindeki bilinmeyen kelimeler okunabilirliğe etki eder ve bireysel farklılıklara göre herkesin bilmediği kelimeler farklı olabilir. Yine de tüm bunlar göz önünde bulundurularak genel bir okunabilirlik düzeyi belirlenebilir. Bu da bazı formüllerle hesaplanmaktadır. Demircan'a (2006) göre çocuk kitaplarında olması gereken özellikler vardır. Çocuk kitapları çocuğa görelilik ilkesine uygun bir şekilde oluşturulmalıdır. Bu doğrultuda ana fikir net bir şekilde anlaşılır olmalıdır. Konu bütünlüğü, ana fikir etrafında oluşmalıdır. Ana fikirle ilişkili olmalıdır. Kahramanlar az sayıda olmalı ve metnin dili anlaşılır olmalıdır.

Okunabilirlik formülleri, öğretmenlerin öğrencilere uygun metin seçimine yardımcı olur. Seviyeye uygun bir metin, öğrencinin başarısını ve motivasyonunu artırır. Okunabilirlik ölçümlerinde birçok değişken kullanılır. Farklı kelimelerin toplam kelime sayısına oranı, zor kelimelerin oranı, yabancı kelimelerin oranı gibi değişkenler dikkate alınır. Metinlerin okunabilirlik düzeylerinin belirlenmesi, ders kitaplarının hazırlanmasında ve öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarında önemli bir rol oynar. Ateşman (1997) ve Çetinkaya-Uzun'un (2010) çalışmaları, bu alana önemli katkılar sunmaktadır. Okunabilirlik, metinlerin nicel özellikleri ile ilgili olup, anlaşılabilirlik faktörü ise metinlerin niteliği ve içeriği ile ilgilidir. Okunabilirlik formülleri, metinlerin zorluk derecesini belirlemede öğretmenlere rehberlik eder ve öğrencilere uygun kitap seçiminde önemli bir rol oynar.

2.5.4. Ateşman'ın Okunabilirlik Formülü

Ateşman (1997), Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeyini belirlemek amacıyla bir formül geliştirmiştir. Ateşman'ın formülü, Flesch Okunabilirlik Formülü'nün Türkçe'ye uyarlanmış halidir. Bu formül, cümle başına düşen kelime sayısı ve kelime başına düşen hece sayısına dayanır. Ateşman'ın formülü;

Okunabilirlik Puanı=198.825-(40.175×Ortalama Cümle Uzunluğu)-(2.610×Ortalama Hece Uzunluğu)

- **Ortalama Cümle Uzunluğu:** Metindeki toplam kelime sayısının toplam cümle sayısına bölünmesiyle bulunur.
- **Ortalama Hece Uzunluğu:** Metindeki toplam hece sayısının toplam kelime

sayısına bölünmesiyle bulunur.

Bu formüle göre, daha yüksek puanlar daha kolay okunabilir metinleri, daha düşük puanlar ise daha zor okunabilir metinleri gösterir. Ateşman'ın formüllerinden çıkan sonuçlara göre okunabilirlik tablosu Tablo 2.5.4.1'de gösterilmiştir.

Tablo 2.5.4.1. Ateşman (1997) formülünde metinlerin okunabilirlik sayılarına göre sınıflaması

Okunabilirlik Düzeyi	Okunabilirlik Sayısı
Çok Kolay	90-100
Kolay	70-89
Orta Güçlükte	50-69
Zor	30-49
Çok Zor	1-29

2.5.5. Çetinkaya-Uzun'un Okunabilirlik Formülü

Çetinkaya-Uzun (2010), Türkçe metinler için başka bir okunabilirlik formülü geliştirmişlerdir. Bu formül, kelime uzunluğu ve cümle uzunluğunu dikkate alır. Formül şu şekildedir:

Okunabilirlik Puanı (OP): $118.823 - (25.987 \times O.K.U) - (0.971 \times O.C.U)$

OCU: Ortalama Cümle Uzunluğu

OKU: Ortalama Kelime Uzunluğu

OCU: Metindeki toplam kelime sayısının toplam cümle sayısına bölünmesiyle bulunur.

OKU: Metindeki toplam harf sayısının toplam kelime sayısına bölünmesiyle bulunur.

Bu formül de benzer şekilde, daha yüksek puanlar daha kolay okunabilir metinleri, daha düşük puanlar ise daha zor okunabilir metinleri ifade eder. Çetinkaya-Uzun'un bu puanlara ait değerlendirme tablosu Tablo 2.5.5.1'de verilmiştir.

Tablo 2.5.5.1. Çetinkaya-Uzun'un (2010) okunabilirlik formülüne göre okunabilirlik düzeyleri

Okunabilirlik Puanı	Okunabilirlik Düzeyi	Eğitim Düzeyi
0-34	Engelli düzey	10,11,12. Sınıf
35-50	Eğitsel düzey	8,9. Sınıf
51+	Bağımsız okuma	5,6,7. Sınıf

Çetinkaya-Uzun'un tablosuna göre okunabilirlik puanı yükseldikçe metnin okunabilirlik güçlüğüne baktığımızda kolaylaşmaktadır.

2.5.6. Formüllerin Kullanımı

Her iki formül de, metinlerin zorluk derecesini belirlemek için kullanılır ve bu sayede eğitim materyallerinin öğrencilerin seviyesine uygun olup olmadığını değerlendirmek için önemli araçlardır. Öğretmenler, bu formülleri kullanarak

öğrencilerin seviyesine uygun metinler seçebilir ve öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilirler.

Çetinkaya-Uzun'un ve Ateşman'ın okunabilirlik formülü, Türkçe metinlerin genel olarak okunabilirlik düzeyini belirlemek için tasarlanmıştır. Ancak, ilkokul düzeyindeki metinler için uygun olup olmadığını değerlendirirken şu noktaları göz önünde bulundurmak önemlidir:

- **Hedef Kitleye Uygunluk:** Çetinkaya-Uzun'un (2010) ve Ateşman'ın (1997) formülleri, ortalama cümle uzunluğu ve ortalama kelime uzunluğu gibi ölçütlere dayanır. Bu ölçütler, ilkokul düzeyindeki çocuklar için uygun metinlerin belirlenmesinde yararlı olabilir. Ancak, bu formülün doğrudan ilkokul seviyesine özgü olup olmadığını belirlemek için formülün geliştirilme sürecinde hangi yaş gruplarının dikkate alındığını bilmek önemlidir.
- **Metinlerin İçeriği ve Dil Yapısı:** İlkokul düzeyindeki metinler, öğrencilerin dil gelişimi ve bilişsel seviyelerine uygun olmalıdır.
- **Okuma Becerisi ve Gelişimi:** İlkokul öğrencilerinin okuma becerisi ve kelime dağarcığı, daha üst seviyelerdeki öğrencilere göre farklılık gösterir. Bu formüller genel bir okunabilirlik değerlendirmesi sağlasa da ilkokul öğrencilerinin özel ihtiyaçlarına hitap etmek için ek değerlendirmeler gerekebilir.

2.6. Dört Temel Dil Becerisi

Dil öğretiminde konuşma, yazma, dinleme ve okuma becerileri, öğrenciler için hayati öneme sahiptir. Bu becerilerin hepsi, temel seviyeden ileri düzeye kadar her aşamada bütünsel bir yaklaşımla ele alınmalıdır (Kınay, 2016). Dört temel becerinin geliştirilmesi, okuma ve anlamamanın sağlanmasının temel amacıdır. Bu süreçte, ders içi ve ders dışı materyallerin doğru seçilmesi ve kullanılması büyük önem taşır. Metin kullanımlarında birbirine karıştırılan kavramlar bulunmaktadır. Bu kavramlar metin değiştirimiyle birlikte açıklama, özetleme, sadeleştirme, genişletme ve metin uyarlama olarak ele alınmaktadır (Özmen, 2019). Açıklama, bir metni, anlamını değiştirmeden farklı sözcükler ve yapılarla yeniden ifade etme sürecidir. Bir cümlenin öğelerinden birinin eşanlamlı bir sözcük ile değiştirilmesi ile sözcüksel açıklama 3 yoluyla ya da bir yapının aynı işlevli başka bir yapıyla belirtilmesi ile sözdizimsel açıklama yoluyla gerçekleştirilir (İmer, Kocaman & Özsoy, 2011). Açıklamada verilmek istenen mesajın doğru şekilde anlaşılması, kişinin kendi ifadeleriyle aktarılmasıyla metin daha anlaşılır

hale getirilir. Özetlemede, metnin bilgi içeriği azaltılarak metnin en önemli, vurgulanmak istenen noktaları bırakılmaktadır. Sadeleştirme tekniğinde, metin hem kısaltılmakta hem de dilbilgisel ve sözcüksel zorlanmalarda metinde azaltılmaktadır. Sadeleştirme ve özetleme arasındaki en temel farka baktığımızda ise, sadeleştirmede metnin temel içeriği korunmaktadır. Metin okuyucuya uygun düzeyde sunulur. Özetlemede ise bazı bölümler doğrudan çıkarılabilmektedir. Sadeleştirmede o bölümlerin uyarlaması yapılmaktadır. Genişletme tekniği, hedef kitleyi zorlayıcı ifadelerle açıklamaların eklenmesi ve metnin daha uzun hale gelmesidir. Metin uyarlamaya baktığımızda; metin uyarlama ve metin değiştirimi olarak aynı anlama gelen iki kelimeyle ifade edilebilmektedir. Uyarlama ya da değiştirimde metin, okuyucunun seviyesine uygun hale getirilir. Bu teknikte dil öğretiminde, öğrenme güçlüğü olan bireylerin kullanımında, eski metinlerin günümüz okurlarına uygun hale getirilmesinde kullanılmaktadır. Bu çalışmada da eski metinler olan Alanya masallarının anlaşılabilirliğini artırmak ve günümüz okurlarının da bu kaynaklardan yararlanabilmesi için uyarlama tekniği kullanılmıştır.

2.6.1. Metin Kullanımı: Özgün ve Uyarlanmış Metinler

Okuma becerisini geliştirmek için kullanılan metinler, özgün ve uyarlanmış olarak ikiye ayrılır. Her iki türün kendine özgü avantajları ve zorlukları vardır.

2.6.1.1. Özgün Metin Kullanımı

Özgün metinler, dilin doğal kullanımını yansıttığı için değerli materyaller olarak kabul edilir. İleri düzey öğrenciler için bu metinler genellikle anlaşılabilir olsa da temel ve orta düzeydeki öğrenciler için zorlayıcı olabilir (Kınay, 2016). İletişimsel dil öğretiminde özgün metinlerin kullanımı, öğrencileri dilin gerçek örnekleriyle buluşturur ve dili doğal bağlamında öğrenmelerini sağlar (Crossley, vd. 2007).

Özgün metinlerin kullanımı, öğrencilerin dilin gerçek dünyadaki kullanımını daha iyi kavramalarına yardımcı olabilir. Ancak, bu metinlerin karmaşıklığı ve içerdiği yoğun sözcük ve sözdizimsel yapılar, özellikle başlangıç ve orta düzey öğrencileri için öğrenme sürecini zorlaştırabilir (Bakan, 2012).

2.6.1.2. Uyarlanmış Metin Kullanımı

Uyarlanmış metinler, özgün metinlerin dil ve içerik açısından sadeleştirilmesidir. Bu metinler, öğrencilerin seviyelerine uygun hale getirilmektedir. Metin uyarlama ile öğrenme süreci kolaylaştırılır.

Uyarlama sürecinde, metinlerin sözdizimsel ve sözcüksel yapıları, öğrencilerin düzeylerine uygun hale getirilir. Bu süreçte, metnin ana fikri ve anlam bütünlüğü korunarak, daha anlaşılabilir ve erişilebilir hale getirilmesi amaçlanır (Crossley, vd. 2012). Berardo'ya (2006) göre özgün metinlerin karmaşıklığı ve kültürel çok yönlü olması nedeniyle, uyarlamalar öğrenciler için uygun olmaktadır.

2.7. Metin Uyarlamada Kullanılan Kavramlar

Metin uyarlama çalışmalarına baktığımızda bazı kavramlar ön plana çıkmaktadır. Bu kavramların kullanım amacı, bir metnin hedef kitleye yönelik anlaşılabilirliğini kolaylaştırmak, bu kelime veya kelime gruplarının yerine daha anlaşılır yapıların gelmesini sağlamaktır. Çalışmada kullanılan bu kavramlar aşağıda açıklanmıştır. Bölükbaş'a (2015) göre sadeleştirme tekniklerinde koruma, özetleme, silme ve değiştirme teknikleri kullanılabilir.

2.7.1. Sadeleştirme

Sadeleştirme, bir duyguyu, düşünceyi veya durumu yalın bir hale getirme işidir. Türkçe eğitiminde, metin uyarlamasında sadeleştirmeye gerektiği yerde başvurulur. Kurdayoğlu'na (2005) göre sadece eğitim alanında değil, iletişimin bulunduğu her ortamda anlaşma ve anlaşılmanın istendiği süreçlerde hedef kitlenin sözcük varlığına dikkat edilmesi gerekmektedir. Ancak, amaca uygun sadeleştirme yapılmalıdır. Edebî eserlerde yapılan sadeleştirmeler, aslından cümleler atmak, yeni kelimeler eklemek veya düz cümleyi soru cümlesine çevirmek gibi müdahaleler içerir ve eserin gerçek kimliğinden uzaklaşmasına neden olur.

Birinci (2006), sadeleştirilerek basılan hatırat kitaplarının tarih için bir kazanç olmadığını ve kaynak israfı sayılabileceğini belirtmektedir. Duman'a (2010) göre, yalınlaştırma adı altında dilimizin kısırlaştırılması ve bayağılaştırılması eleştirisini dile getirmektedir. Özudoğru (2003), edebi metinlerin yapısının ilmek ilmek örülmüş bir kazak gibi olduğunu ve bazı kelimelerin değiştirilmesinin metnin bütünlüğünü bozacağını belirtir.

1940 yılında Semih Lütfi Kitabevi'nin yayımladığı Refik Halit Karay'ın Gurbet Hikâyeleri eserinde geçen “taklit, nefer, mühim, tasdik etmek, vaat etmek, vaka...” gibi kelimeler, yeni baskılarda “sevecenlik, benzetme, er, önemli, doğrulamak, söz vermek, olay...” şeklinde değiştirilmiştir. Bu tür değişiklikler, dilin zenginliğini ve tarihî-millî fonksiyonunu kaybettirir. Hürriyet Yayınları tarafından Namık Kemal'in Osmanlı Tarihi'nin sadeleştirilmesi de bu kapsamda eleştirilmektedir. Meriç (2008), Namık

Kemal'in yazı üslubunun korunması gerektiğini ve sadeleştirmenin eserin değerini düşürdüğünü belirtir.

MEB tarafından hazırlanan ders kitaplarında, öğrencilerin anlayabileceği dil kullanılmalıdır. Ancak, gereksiz sadeleştirmeler eserin değerini azaltabilir. Kafesoğlu'nun (1995) belirttiği gibi, Türkçeyi çağdaş kültüre uygun hale getirmek ve halkın anlayabileceği bir dil haline getirmek önemli, ancak tarihî-millî özelliklerini korumak da gereklidir. Aktaş (2001), Türkçenin zenginliğine vurgu yaparak, dilin doğal değişim sürecine müdahale edilmemesi gerektiğini belirtir.

Dilde aşırı sadeleştirme, kültür aktarımı ve dilin işleyişi açısından tehlikelidir. Ehil olmayan kişiler tarafından yapılan müdahaleler, dil ve kültür tahribatına neden olabilir. Edebî eserleri budamak, parçalamak ve hacimce sadeleştirirken edebiyat zevkinden mahrum, yaban kitaplar oluşturmak, eserin asıl özelliğini kaybettirir.

2.7.2. Özetleme

Özetleme, bir metnin veya eserin ana fikirlerini, temel hedefini ve önemli bilgilerini içerecek şekilde kısaltılması işlemidir. Özetlemenin, asıl metnin içeriğiyle tamamen uyumlu olması gerekir. Özdemir (1999), özetlemeyi “bir yazının temel özelliklerini, anlatmak istediklerini bozmadan kısaltarak yeniden yazma” olarak tanımlar. Bülbül (2000) ise, özetlemeyi “okura aktarılması gerek duyulan yazıların anlam ve amaçları bakımından sadık kalınarak aktarılması” olarak ifade eder.

Edebî eserleri tanıtmak ve hedef kitleye zenginliklerinden haberdar etmek için ders kitapları birer araçtır. Ancak bu zenginliğin hepsinin ders kitaplarında yer alması mümkün olmadığından, özetleme yöntemi sıkça kullanılır.

Özetleme yaparken dikkat edilmesi gereken hususlar:

- Özetleme yapan kişinin eseri iyi anlaması ve genel bir yargıya varmış olması gerekir.
- Metnin ana çizgileri belirlenmeli ve önemli görülen, hedef kitleye aktarılması gereken bölümler göz önünde bulundurulmalıdır.
- Eserin özeti çıkarılmadan önce planı yapılmalı ve bu doğrultuda özetleme gerçekleştirilmelidir.

Özdemir (1999), özetleme işinin, yazıda düşüncelerin belirtilmesinde birinci derecede etkisi olmayan ayrıntıları atmak gerektiğini ve özetlemenin, düşüncelere dokunulmaksızın yazıyı yoğun hale getirme işi olduğunu belirtir. Karaalioğlu (1992), özetleme sırasında yazar hakkında kısa bir bilgi verilmesi, eserin bölümleri ve kişilerinin

önem derecelerine göre sıralanması gerektiğini vurgular.

Sonuç olarak, özetleme, eserin ana düşüncesini ve önemli bilgilerini koruyarak, kısaltılmış bir metin oluşturma işlemidir. Bu süreçte eserin özgünlüğüne ve yazarın üslubuna sadık kalınması önemlidir.

2.7.3. Koruma

Metinde yer alan kelimelerin hedef kitlede anlama açısından engel olmayan kısımlarının olduğu gibi bırakılması durumudur. Korumada bu bölümler herhangi bir işleme tabi tutulmaz.

2.7.4. Değiştirme

Değiştirme, hedef kitlenin düzeyinin üstünde olan kelime ve yapıların aynı anlama gelecek hedef kitlenin düzeyine uygun kelime ve yapılarla değiştirilmesidir.

2.7.5. Silme

Bir metinde anlama doğrudan katkı sağlamayan, hedef kitlenin düzeyinin üstünde kalan, ayrıntı içeren bazı bölümlerin çıkarılmasıdır.

2.7.6. Ekleme

Metinde hedef kitlenin anlamasını kolaylaştırmak ve hedef kitleye uygun bir düzeye getirmek için metin içinde yeni kelime veya yapıların, cümlelerin eklemesinin yapılmasıdır.

3. YÖNTEM

Çalışmanın bu kısmında araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile uygulama süreci ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Derleme Alanya Çocuk Masallarının Okunabilirlik ile Değerler Eğitimi Yönünden Analizi ve Çocuk Masallarının İlkokul 2. Sınıf Seviyesine Uyarlanmasına yönelik olan bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yöntemi tercih edilmiştir. Durum çalışması, bir birey, bir olay, bir olgu, bir grup ya da bir kurum gibi çeşitli konuları ele alabilir (Creswell, 2015). Alanya masallarının incelenmesi içerik analizi yapılmış olup betimsel bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu model, araştırma sorularının çözümüne yönelik olarak, Alanya masallarının değerler eğitimi ve ilkökul 2. sınıf öğrencilerinin seviyesinde nasıl uygunluk gösterdiğinin incelenmesi için en uygun yaklaşım olarak seçilmiştir.

Araştırmada Alanya'da yazılı gelenek unsuru olarak yayımlanmış 123 Alanya masalına ulaşılmıştır. Derleme çalışması ile de sözlü gelenek unsuru olarak 24 Alanya masalı dinlenmiştir. Yazılı kaynaklar doküman analizi incelenmiştir. Sözlü kaynaklar görüşme tekniği ile analiz edilmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Alanya'da sözlü ve yazılı gelenek unsuru olarak masalların yerinin belirlenmesi ve ilkökul 2. sınıf öğrencilerine uygunluğunun tespit edilmesi adına doküman incelenmesi ile yazılı kaynaklara ulaşılmıştır ve incelenmiştir. Ulaşılan bu 123 masalda herhangi bir literatürde olmayan sadece Alanya'da derlenerek bir kitap haline getirilen ve dergilerde yer alan masallardır. Bu masallar kaynak kişiden direk alınarak aktarılmış ve ham haliyle kitapta veya dergide yer almaktadır. Sözlü kaynaklara ise derleme çalışması yapılarak görüşme tekniği kullanılmıştır. Toplamda 147 masal derlenmiştir. Bu masallardan 32 masalın uyarlanması yapılmış ve çalışmada yer almıştır.

Bu araştırmada, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, belirli kriterlere uyan örneklerin seçilmesi esasına dayanır. Bu çalışmada, Alanya'ya ait masalların değerlendirilebilmesi için belirlenen kriterler; Alanya'ya ait olmasıdır. Araştırma, Alanya bölgesine özgü masalları incelemeyi

amaçladığı için, Alanya'ya ait olan masallar seçilmiştir. Bu masallar, Alanya'nın yerel kültürünü yansıtan, bölgede anlatılan masallardan derlenmiştir. Yazılı Kaynaklardan masallar, Alanya ile ilgili yayımlanmış kitaplar ve dergilerden alınmıştır. Kullanılan yazılı kaynaklar; Alanya Masalları Kitabı, Dünden Bugüne Alanya'da Yaşam Dergisi, Erciyes Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, Alanyalı Bizim Yörükler Kitabıdır. Sözlü Kaynaklardan ise Alanya'nın farklı bölgelerinden 24 masal derlenmiştir. Bu masallar, Alanya'daki yerel halkından alınan sözlü anlatımlardır. Kaynak kişilere ulaşmak için kaynak kişilerin seçiminde Alanya'nın yaylalarında, köylerinde ve mahallelerinde masal anlatabilecek kişilere ulaşılmıştır. Bu kişilerin belirlenmesinde, muhtarlarla iletişime geçilerek, masal anlatma geleneği olan kişiler tespit edilmiştir. Bu çalışmada uyarlaması yapılan 32 masal ile araştırma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın güvenilirliğini güçlendirmek için uyarlanan masallarda okunabilirlik puanlarının kriterlerini belirlemek için 2022-2023 yılında 2. sınıf Türkçe dersine giren sınıf öğretmenleri ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Antalya'da devlet okullarında çalışan 20 sınıf öğretmeniyle çalışılmıştır. Sınıf öğretmenlerine “2. sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinler çocukların düzeyine uygun mudur?” sorusu sorulmuştur. Yanıtların evet/hayır şeklinde cevaplanması istenmiştir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak yazılı kaynaklardan seçilen masallar ön bir okumaya tabii tutulmuştur. Literatür okunarak ve uzman görüşleri alınarak Masal İnceleme Formu (EK 1) oluşturulmuş ve bu forma göre uyarlanabilecek masallar belirlenmiştir. Bu formda belirlenen kriterlerden en az 60 puan alan masalların uyarlaması yapılmıştır. 60 puanı geçemeyen masallar 2. sınıf düzeyi için uygun görülmemiş ve çalışma dışı bırakılmıştır. Masalların uyarlanabilirliğini belirlerken kullanılan 60 puanlık eşik, araştırma kapsamında değerlendirilen masalların öğrencilerin gelişim seviyelerine uygunluklarını test etmek amacıyla pragmatik bir eşik değeri olarak belirlenmiştir. 60 puan, literatürde genellikle geçerlik, güvenilirlik ve uygunluk testlerinde bir başarı eşiği olarak kabul edilmektedir. Bu eşik, masalların, öğretici mesajları ve dil seviyesi açısından yeterli olup olmadığını göstermek için en düşük kabul edilebilir seviyeyi belirler (Tuckman, 1999). Ayrıca, 60 puan, araştırma grubunun çoğunluğunun, bu masalların eğitsel değerler taşıyan metinler olarak uygun olduğunu belirlediği sınır olarak kabul edilmiştir.

Alanya'nın sözlü kaynaklarda yaşayan masallarına ulaşmak için görüşme sağlanacak

kaynak kişilerin yanlarına gidilmiş ve kaynak kişiler köylerinde ziyaret edilmiştir. Kaynak kişilerle iletişim kurulurken kaynak kişinin güvendiği kişilerden destek alınmıştır. Bu görüşmede ‘Gözlemi Yapılacak Unsurlar’ göz önüne alınarak değerlendirme yapılmıştır. Sonrasında karşılıklı görüşme yöntemi uygulanmış ve bu kapsamda sorular yöneltmiştir. Etik konulara dikkat edilerek derleme yapılmıştır ve Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu’ndan 29.02.2024 tarihli ve 6459 E. No’lu karar sayısı 11, karar tarihi 11.03.2024 olan etik izin alınmıştır. Derleme yapılırken masalın ve masalı anlatan kaynak kişinin Alanya kökenli olmasına dikkat edilmiştir. Alanya yöresine ait olduğu teyit edilemeyen masallar çalışmaya dahil edilmemiştir. Derleme sırasında gözlemi yapılacak unsurlar Tablo 3.3.1’de gösterilmiştir.

Tablo 3.3.1. Gözlemi yapılacak unsurlar

Fiziksel durum	Evin fiziksel durumudur. Ev, kahvehane, şehir meydanı.
Sosyal durum	Yaş, cinsiyetler vb.
Katılanların birbiriyle ilişkisi	Anlatıcıyı teşvik etmeleri, karşı çıkışları, ses vb.
İcra veya anlatım	Anlatıcın ses tonu, konuşma hızı, ağız ve dil özellikleri.
İfade olunan duygular	Anlatıcı veya dinleyenin psikolojik tepkisi
Çeşitli gözlemler	Bir şeyler yeme ve içme durumları, bulunulan yere girip çıkma durumları.
Gözlemcinin durumu	Gözlemci nasıl karşılandı?

Kaynak kişilerle görüşme yapılırken bu unsurlara dikkat edilmiş ve görüşmeler bu doğrultuda gerçekleştirilmiştir. Karşılıklı görüşme yöntemiyle de Tablo 3.3.2’de belirlenen sorular yönlendirilmiştir.

Tablo 3.3.2. Karşılıklı görüşme yöntemi

Bölümler	Soru içerikleri
Kaynak kişilerin biyografileri	Adı, soyadı Doğum yeri ve tarihi Öğrenim durumu İkamet adresi Derlemenin yapıldığı yer
Kaynak kişilerin anlattığı tür hakkında bilgisi Bu metni kimden, ne zaman, nasıl öğrendiği	Masallarla ilgili bilgisi
Kaynak kişinin bildiği diğer ürünlerin listesi	Herhangi bir edebi veya öğretici metinlerden bilme durumu

Kaynak kişilerle görüşme sağlanırken bu sorular göz önünde bulundurulmuş ve bu doğrultuda ilerlenmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada masal kavramı ile ilgili araştırmalar yapılmış ve kaynaklar taranmıştır. Alanya masalı olarak teyit edilen 147 masalla bir havuz oluşturulmuştur. İlk aşamada Masal İnceleme Formu'na göre puanlama yapılmış ve 60 puanın altında kalan 114 masal havuzdan çıkarılmıştır. Sonrasında puanlama aşamasında alanında uzman bir akademisyenle araştırmacının puanlamaları karşılaştırılmıştır. Burada rastlantısal olarak seçilen 10 masal üzerinden puanlama sonuçlarına bakılmıştır. Nitel verilerin analizinde güvenilirlik çalışmalarında Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülüne göre hesaplanma yapılmıştır. Bu çalışmada araştırmacının güvenilirliği %85 olarak hesaplanmıştır. Miles ve Huberman'a (1994) göre, güvenilirlik hesaplarından elde edilen sonucun %70'in üzerinde çıkması, araştırma için güvenilir kabul edilmektedir. Yeterli puanı alarak araştırmaya dahil edilen 33 masal için tekrar uzman görüşüne başvurulmuş ve uyarlama esnasında metnin örtük mesajları ve temel çatışma prensipleri bozulduğu için uyarlaması uygun görülmeyen ve hatta Masal İnceleme Formu'na göre geçerli puan almış olan 1 masal da bu kısımda elenmiştir. Bu işlemlerden sonra araştırma bünyesinde ele alınan 32 masal kalmıştır. Yöntem olarak kaynak kişilerden derlenen masallar anlatıcının aktardığı biçimde dilsel bir düzenleme yapılmadan yazıya aktarılmıştır. Yazılı

kaynaklardan alınan masallar da yine eserin yazarının yazıya aktardığı biçimiyle alınmıştır. Masalların alındığı kaynaktaki biçimlerine yazınsal bir müdahale yapılmamıştır. Yazılı kaynaklardan alınan masallarda masalda yer alan yazım yanlışları ve noktalama işaretleri olduğu gibi alınmıştır. Uyarlama yapılırken masallarda yer alan tüm dilsel ve yazımsal hatalar standart Türkiye Türkçesi gözetilerek düzeltilmiştir. Yerel ağızlara ait söz varlığı olarak tespit edilen sözcüklerin ve kalıp ifadelerin yerine de standart Türkiye Türkçesinde yer alan söz varlığı unsurları tercih edilmiştir. Çalışma kapsamında uyarlamaların MEB kriterlerine uygunluğunu sağlamak için Alanya masalları değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Bu masallarda hangi değerlerin olduğu tespit edilmiştir. MEB'in belirlediği 10 temel kök değere ek olarak kök değerler içinde sayılmayan diğer değerler de çalışmaya eklenmiştir. Çalışmada yer alan değerler: sevgi, yardımseverlik, şefkat, iyilik yapmak, dostluk, sadakat, adalet, cesaret, nezaket, dürüstlük, aile birliğine önem vermek, doğruluk, dayanışma, çalışkanlık, saygı, sorumluluk, hoşgörü, sabır ve vatanseverliktir. MEB'in 10 temel kök değeri dışında eklenen değerler 2. sınıf Türkçe ders kitabında (2022) yer alan değerlerdir. Alanında uzman bir akademisyenle masallardan rastlantısal olarak seçilen 10 masal üzerinden masallarda yer alan değerler karşılaştırılmış ve araştırmacıyla uzmanın arasındaki güvenilirliğe bakılmıştır. Bu çalışmada Miles ve Huberman'e (1994) göre araştırmanın güvenilirliği %92 olarak hesaplanmıştır. Aynı zamanda 18.04.2019 gün ve 8 sayılı karar ile kabul edilen 2022 basımı Ada Matbaacılık yayıncılığa ait 2. sınıf Türkçe ders kitabının söz varlığı ortaya çıkarılmıştır (EK 2). Bu söz varlığı incelenirken Türkçe ders kitabındaki metinler, yönergeler, etkinliklerdeki sorular, notlar gibi kitabın tamamında yer alan cümleler, kelime kelime ele alınarak söz varlığı listesi oluşturulmuştur. Alanya masalları uyarlanırken, bu söz varlığı göz önünde bulundurulmuştur. Özgün masalda yer alan kelimelerin 2. sınıf seviyesine uyarlanmasında 2. sınıf Türkçe ders kitabının söz varlığında yer alan kelimelerden yararlanılmıştır. Söz varlığında olmayan kelimeler de öğrencinin anlamlandıracağı çerçevede açıklanmıştır. Stephan Krashen (1982), öğrencinin hâlihazırdaki dil düzeyini "i" olarak tanımlamıştır. Bir sonraki aşaması da "i+1" dir. Yani öğrencilerin maruz kaldığı girdi, bir adım ötede olmalıdır. Bu teoremi kapsamında her masalda 3-5 arası sözcüğün öğretilmesi amaçlanmıştır. Her bir masalın sonunda öğretilmek istenen sözcükler seçilirken 2. sınıf Türkçe ders kitabının söz varlığında yer almayan sözcüklerin öğretilmesi öncelenmiştir. Bu çalışmada 2. sınıf seviyesinin seçilmesi sebebi ise, okuma-yazma sürecine yeni geçmiş öğrenciler için masallar, zengin dil yapıları ve özgün ifadelerle kelime dağarcığını artırır, dil gelişimini

desteklemektedir. Bu araştırmada, masalların ilkökul 2. sınıf öğrencilerine uygun şekilde uyarlanmasında, öğretmen görüşlerinden elde edilen veriler temel alınmıştır. Sınıf öğretmenleri, Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin çocukların seviyesinin üzerinde olduğunu belirtmişlerdir. Aynı zamanda Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinlerin ortalama kelime ve cümle uzunluklarına bakılmıştır.

Bu nedenle, öğretmenlerin görüşleri uyarlama sürecinde bir referans noktası olarak kabul edilmiştir. Öğretmenlerin öğrencilerin dil düzeyleri konusundaki deneyimlerine dayanarak, masalların kelime ve cümle uzunlukları Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin ortalamalarından daha kolay olacak şekilde referans puanlar belirlenmiştir. Bu uyarlama, öğrencilerin dil gelişim düzeylerine uygun metinler oluşturmak ve masalların anlaşılabilirliğini artırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca, masalların okunabilirlik düzeylerini belirlemek için yapılan puanlamada, Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik puanları Ateşman (1997) ve Çetinkaya-Uzun'a (2010) göre olan puan ortalamaları dikkate alınmış ve yine öğretmenlerin %70'inin görüşleriyle ders kitabının çocukların seviyesinin üzerinde olduğu söylendiği için uyarlama yapılırken tüm bunlar dikkate alınmıştır.

Çalışmanın uygulama süreci aşağıda gösterilmiştir:

3.4.1. Uygulama Süreci

- Konuya ilişkin olarak alanyazın taranması,
- Veri toplama araçlarının belirlenmesi,
- Yazılı kaynaklara ulaşılması,
- Yazılı kaynakların incelenmesi,
- 2. sınıf Türkçe ders kitabı söz varlığının incelenmesi ve listelenmesi,
- Masal İnceleme Formu oluşturulması,
- Masal İnceleme Formu'nun geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması,
- Sözlü kaynaklarla ilgili saha araştırmasının yapılması,
- Sözlü kaynakların tespitiyle ilgili muhtarlar ulaşılması,
- Alanya'da kaynak kişilere ulaşılması,
- Kaynak kişilerle iletişime geçilip görüşme planlamasının yapılması,
- Kaynak kişilerle görüşülmesi,
- Karşılıklı Görüşme Yöntemi ve Gözlemi Yapılacak Unsurlar ölçütlerinin uygulanması,
- Kaynak kişilerden masalların dinlenmesi ve ses kaydı altına alınması,

- Dinlenen masalların ses kayıtlarının yazıya aktarılması,
- Yazılı ve sözlü kaynaktan ulaşılan masalların türlerine göre sınıflandırılması,
- Derlenen tüm masalların Masal İnceleme Formu'na göre puanlamasının yapılması,
- Alanya masallarından Masal İnceleme Formu'na göre 60 ve üstü puan alan masalların seçilmesi,
- Alanında uzman bir akademisyenle geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapılması ve uyarlaması yapılacak masalların seçilmesi,
- Alanında uzman bir akademisyenle masalarda yer alan değerler belirlenirken geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapılması,
- 2. sınıf öğretmenleriyle görüşme yapılması,
- 2. sınıf öğretmenlerinin görüşme sorusuna verdikleri cevaba göre okunabilirlik kriteri belirlenmesi,
- Seçilen Alanya masallarının okunabilirliklerinin hesaplanması,
- Yazılı ve sözlü kaynaklardan derlenen ve 60 üstü puan alan masalların uyarlanmasının yapılması,
- Uyarlanan Alanya masallarının okunabilirliklerinin hesaplanması,
- Uyarlanan Alanya masallarının uyarlama tekniklerinin gösterimi,
- Uyarlanan Alanya masallarının değerler eğitimi açısından incelenmesi,
- Uyarlanan Alanya masallarında öğretilecek kelimelerin gösterimi,
- Araştırma raporunun hazırlanması,

Derlenen Alanya Masalları

Derlenen Alanya masallarının isimleri aşağıda verilmiştir. Masal isimlendirilmesi yapılırken alfabetik sıralama dikkate alınmıştır. Bu masalların türlerine göre ayrımı Tablo 3.4.1'de gösterilmiştir.

Tablo 3.4.1. Alanya masallarının türlerine göre sınıflandırılması

Masal Türleri	Olağanüstü masallar	Hayvan masalları	Gerçekçi masallar	Zincirleme masallar
%	%40,14	%6,12	%39,46	%14,29

Tablo 3.4.2. Alanya masallarının isimlerine göre sınıflandırması

Kategori	Masal Adları	f	%
Olağanüstü Masallar	Acı ile Bucu, Ağa ile Fakir Adam, Ali Cengiz, Angut Kuşu, Arap İni, Avcı ve Kuş, Ayı ile Kız, Bıdıkı, Bilirin Ama Demen, Çoban ile Erenler, Cin Çocuk, Cüce ile Çoban, Davut, Deniz Kızı, Derviş ile Yunus, Dikenin Şahitliği Dilberşah, Dilenci ile Hükümdar, Dünya Güzeli-2, Durdane, Fukaranın Dileği, Gavgazanlar Köyü, Geyik Dağı, Göngele, Gorkak Toraman, Hayırsız Evlat, Hızır, Hurma Giliği, İki Dişli Kız, İki Kardeş, Kadın ile Adam, Kaval Oğlan, Kedi Sultan, Kemal Hoca ile Ecinniler, Keçi Kız, Kız Oğlan, Karınca Baba, Karınca Kararınca, Kôr Adam, Korkak Osman, Köylü ile Bullalar, Köylü ile Cin, Küpeli, Kurnaz Adam, Lala, Meraklı Adam, Ormancı, Padişah ile Ecinniler, Padişah ile Tosbağa Kız, Sarhoş Derviş, Sultan Süleyman, Sıpa Mehmet, Süleyman Ağa Tırık, Üç Gardaş, Üç Kardeş, Üç Kız Kardeş, Yaşlı Kadın ve Hırsızlar, Yoksulun Eşegi.	59 Masal	% 40,14
Hayvan Masalları	Ayı ile Tilki, Bok Böcüsü, Bürecik, Çilli Horoz, Deli Kurt, Deve ile Eşek, Dört Arkadaş, Yılanın Hali, Yılan Hikayesi.	9 Masal	%6,12
Gerçekçi Masallar	Ağanın Oğlu, Ağa, Padişah ve Dilenci, Aksakal, Alanyalı Tüccar, Altın Küpü, Altın Saban, Asımoğlu, Avara Adam, Avcı Kadı Fırıncı, Baba ve Oğulları, Baba ve Üç Oğlu, Bayır Guduzu, Ben Abı Oldum, Beyoğlu, Çirkin Güzeli, Çoban ile Neslihan, Çoban ile Yörük Kızı, Çoban Oğlan, Çökelikli Dürüm, Davetsiz Misafir, Devecinin Devesi, Elimde Ölçüm Var, Eksik Hesap Fakir Adamın Akıllı Kızı, Gönül Dostu, Goçmar, Gukkumavuk, Halil İbrahim Sofrası, Hırsızın Oyunu, Hz. Ali ile Yörükler, İbrahim, İki Oğlan, İştahım Geldi, Kazıkçı Kral, Kaygılı Duygulu Yusuf, Kaynana ile Üç Gelin, Kocakarı ile Kızı, Köylünün Kurbanı, Kurtlu Keletir, Laba Dolması, Manav ile Yörük, Mehmet Ağa'nın Sakosu, Ne İdim Ne Oldum, Oduncu ile Avrady, Padişah Sadrazam Yörük, Padişah ve Üç Arkadaş, Şehzade ile Çoban, Şeroğlu, Tembel Ahmet, Torbalı Aptal, Tuzcunun Çocuğu, Üç Nasihat, Üvey Ana, Vezir ile Babası, Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut, Yorgancı, Yörük Oğlu ile Ağa Kızı, Yeye Kızlar	58 Masal	%39,46
Zincirleme Masallar	Adem ile Şeytan, Altı Sağırlar, Altın Gülle, Baba ile Oğulları, Cıvcer Yutan Çoban, Çakalın Çakallığı, Cüce ve Çoban, Dağ Padişahı Çoban Kız, Değirmenci ile Çocuk, İplik Eğirem Kız, Keloğlan, Kendime Şahım, Köylünün Kabağı, Kuyruksuz Tilki, Padişah ile Çoban Kız, Salkım Ağa, Şah İsmail, Üç Oğlan, Yedi Deliler, Zır Deliler, Zıpoğlan	21 Masal	%14,29

Derlenen Alanya masalları olağanüstü masallar, hayvan masalları, gerçekçi masallar ve

zincirleme masallar olarak kategorilere ayrılmıştır. Alanya masallarında en çok olağanüstü masalların (59 masal) olduğu gözükmemektedir. Bunu takiben; gerçekçi masallar (58 masal), zincirleme masallar (21 masal) ve hayvan masalları (9 masal) gelmektedir.

Tablo 3.4.3. 2. sınıf öğretmenlerinin 2. sınıf Türkçe ders kitabı ile ilgili verdikleri cevaplar

Soru	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
2. sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinler öğrenci seviyesine uygun mu?	6	%30	14	%70

Tablo 3.4.3. incelendiğinde, 2022-2023 yılında 2. sınıf derslerine giren ilköğretim sınıf öğretmenleriyle görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmede öğretmenlere tek soru sorulmuş ve yanıtlarını evet/hayır olarak vermeleri istenmiştir. 2. sınıf 2. sınıf öğretmenlerinden alınan görüşme sonuçlarına bakıldığında öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun (%70) ADA yayıncılık 2. sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinlerin öğrenci seviyesi için uygun olmadığını belirtmişlerdir. Hayır cevabı veren öğretmenlere metinlerin öğrenci seviyesinin üzerinde mi altında mı olduğu sorulmuş ve 14 öğretmende öğrenci seviyesinin üzerinde olduğunu söylemiştir. Tablo 3.4.4'te ADA Yayıncılık Türkçe ders kitabında yer alan hikaye edici metinlerin ortalama kelime ve cümle uzunlukları tabloda verilmiştir.

Tablo 3.4.4. ADA yayıncılık 2. sınıf Türkçe ders kitabı hikâye edici metinler

ADA Yayıncılık2. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinler	Hikâye Edici Metinler (H)	Ortalama Kelime Uzunluğu	Ortalama Cümle Uzunluğu
Gerçek Arkadaş	H	2.27	3.89
Aslı'nın Dönüşü	H	2.58	4,22
Çocukluğumdaki Bayramlar	H	2.83	5.90
Atatürk'ün Gültekin'e Armağanı	H	2.60	6.47
Ülkemi Seviyorum	H	2.57	7,68
Ben Her Gün Bir Şey Olacağım	H	2,60	6,13
Naz'ın Bilgisayar Sevdası	H	2,68	5,20
Aklımdaki İcatlar	H	2,44	6,70
Bilge Hangi Spor Yapacak?	H	2,70	6,25
Futbolcu Efe	H	2,81	6,56
Gülibik	H	2,64	6,18
Ufacık Vidacık	H	2,78	6,74
Bölüşmek Kolay Değildir	H	2.45	6.81
ORTALAMA		2,61	6,05

Tablo 3.4.4. incelendiğinde 2. sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinlerin ortalama kelime uzunlukları ve ortalama cümle uzunlukları verilmiştir. Öğretmenler bu metinlerin öğrenci seviyesinin üzerinde olduğunu belirttikleri için Alanya masallarının uyarlaması yapılırken ortalama kelime uzunluğu 2,60'ı, ortalama cümle uzunluğu 5,00 geçmeyecek şekilde yapılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Sözlü ve yazılı kaynaklardan ulaşılan Alanya masallarının derlenerek ilkök 2. sınıfların seviyesine uyarlanabilme durumuna göre sonuçlar verilmiştir. Masalların türlerine göre ayrımı yapılmış ve bunlar yüzdelik olarak belirtilmiştir. Her masal özgün masal halinden sonra uyarlanmış masal hali verilmiş ve uyarlanan masallar sayıca fazla olduğu ve 32 masalda uzun olduğu için uyarlama teknikleri gösterilirken özgün cümle, uyarlanan cümle şeklinde belirtilen masal gösterimlerinde cümle kelimesi kullanılsa da birden fazla cümle gösterimi de olmuştur. Bu yazım şekli çalışmanın genelinde bütünlük sağlamak amacıyla yapılmıştır. Masallardaki uyarlamalarda bu gösterimler masaldaki olay örgüsüne göre ayrılmış ve özgün masal, uyarlanan masal olarak belirtilmiştir. Durmuş (2013) ve Bölükbaş (2015) tarafından açıklanan metin uyarlama teknikleri dikkate alınarak masal uyarlamalarında sadeleştirme ve genişletme işlemleri yapılmıştır. Kalyoncu, R. ve Memiş, M. (2024) çalışmalarında, uzman görüşleriyle elde ettiği sonuçlara göre en tutarlı sonuçları veren okunabilirlik formülünün Çetinkaya-Uzun'a ait formül olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aynı çalışmada, 5 yıl içerisinde araştırma verilerine göre Ateşman okunabilirlik formülünün en sık kullanılan formül olduğunu söylemiştir. 2024 yılında Türkçe kaynaklarda kullanılan bu okunabilirlik formüllerine ek olarak ilkök 2. sınıf metinleri için Dağdeviren (2024) okunabilirlik formülü geliştirmiştir. İlkokul metinlerini 275 kelime ile sınırlandıran bu formül Alanya masalları için uygun değildir. Uyarlaması yapılan Alanya masallarında sadece 2 masal 275 kelimedenden daha azdır. Bu yüzden bu formülün kullanılması uygun görülmemiştir. Tüm bunlar göz önünde bulundurularak özgün ve uyarlanan masalların Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'a göre okunabilirlik düzeyleri belirlenmiştir. Öğretmenlerden alınan görüşler doğrultusunda masal uyarlamaları gerçekleştirilirken kriterler oluşturulmuştur. 2. sınıf öğretmenlerinin %70'i 2. sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinleri öğrenci düzeyinin üzerinde bulmuştur. ADA yayıncılık 2. sınıf Türkçe ders kitabı hikâye edici metinlerin Çetinkaya-Uzun'a göre puan ortalaması 44,51 (eğitsel düzey); Ateşman'a göre de 77,39'dur (kolay düzey). Öğretmen görüşlerinin çoğunluğu bu metinlerin çocukların seviyesinin üzerinde

olduğunu söylediği için Çetinkaya-Uzun'a göre 48,00 puan, Ateşman'a göre 85,00 puan altına düşülmemiştir. Metin uyarlamalarında 2. sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinler göz önünde bulundurularak 2. sınıf ortalama kelime uzunluğu en fazla 2,60; ortalama cümle uzunluğu da en fazla 5,00 olacak şekilde uyarlamalar gerçekleştirilmiştir. Ortalama sözcük sayısını merkeze alarak uyarlamalarda, cümlede 7-8 sözcük sayısı geçilmemiştir. Masalların uyarlanması gerçekleştirildikten sonra uyarlama tekniklerinin uygunluğu ile ilgili alanında uzman bir akademisyenden görüşler alınmıştır. Yazılı ve sözlü unsurlardan derlenen masallar değerler eğitimi açısından incelenmiş ve özgün hali ve uyarlanmış halindeki değerlerin sayı ve yüzde olarak gösterimleri verilmiştir. Yazılı ve sözlü unsurlara ulaşırken doküman incelemesi yapılmış ve yazılı unsurlar içerik analizi ile analiz edilmiştir. Sözlü unsurlar ise görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmaya ilişkin yapılan çalışmalardan elde edilen verilerin analizi sonucu ulaşılan bulgular yer almaktadır.

4.1. Alanya’da Yazılı ve Sözlü Kaynaklardan Ulaşılan Masallar

Alanyazın taranarak, kütüphanelerin kaynaklarından elde edilen bilgiler toplanarak ve kaynak kişilerden dinlenen masallar ile birlikte elde edilen veriler içerik analizine tabii tutulmuş ve Tablo 4.1.1’de yer alan bilgiler elde edilmiştir.

Tablo 4.1.1. Yazılı ve sözlü kaynaklardan elde edilen masallara ait bulgular

Unsurlar	Yazılı unsurlar		Sözlü unsurlar	
	f	%	f	%
Derlenen masallar	123	Alanya masalı	24	Alanya masalı

Tablo 4.1.1. incelendiğinde Alanya’da yazılı kaynaklarda 123 masalın olduğu ve kaynak kişilerden elde edilen masal sayısının ise 24 olduğu görülmektedir.

4.2. Alanya’da Ulaşılan Yazılı ve Sözlü Kaynakların İlkokul 2. Sınıf Seviyesine Uygunluğunun İncelenmesi

Yazılı ve sözlü kaynaklardan ilkokul 2. sınıf öğrencilerinin seviyesine uygunluğunun incelenmesi yapılmış ve yüzdelik olarak gösterilmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.2.1’de verilmiştir.

Tablo 4.2.1. Alanya masallarının ilkokul öğrencilerine uygunluğuna ilişkin bulgular

	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Alanya masallarının ilkokul 2. sınıf öğrencilerinin seviyesine uyarlanabilme durumu	32	%21,77	115	%78,23

Alanya masallarında yazılı ve sözlü kaynaklardan derlenen masallar da 147 Alanya masalından 32 tanesinin (%21,77) ilkokul 2. Sınıf öğrencileri seviyesine uyarlanabilir olduğu tespit edilmiştir. Bu masalların uyarlanabilme durumları için Masal İnceleme Formu kullanılmıştır. Masal İnceleme Formu 5 kategoriye ayrılmıştır. Bu kategorilere

göre karakterlerin genel özellikleri, kurgu-plan özellikleri, masal içeriği, masalın işlevsel özellikleri, dil ve anlatım özelliklerine bakılmıştır. Her kategoriye 20 puan verilmiştir. Masallar bu kategorilerde yazan ölçütlere göre analiz edilmiş ve 60 puan üstü olan masallar uyarlanabilir kabul edilmiştir. Derlenen tüm masallara ait Masal İnceleme Formu puanları Tablo 4.2.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2.2. Derlenen Alanya masallarının masal inceleme formu puanları

MASAL ADI	MASAL PUAN
Devecinin Devesi	80
Dilenci ile Hükümdar	80
Acı ile Bucu	78
Vezirin Sorgusu	78
Avacı ve Kuş	77
Çoban ile Erenler	76
İki Oğlan	76
Keloğlan	76
Kuyruksuz Tilki	76
Manav ile Yörük	76
Alanyalı Tüccar	75
Kaval Oğlan	75
Değirmenci ile Çocuk	74
Kedi Sultan	74
Korkak Osman	74
Aksakal	73
Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut	73
Goçmar	72
Zipoğlan	72
Durdane	71
Çilli Horoz	70
Padişah ve Üç Arkadaş	70
Şehzade ile Çoban	69
Eksik Hesap	68
Fakir Adamın Akıllı Kızı	67
Köylü ile Bullalar	67
Keçi Kız	66
İki Dişli Kız	65
İki Kardeş	64
Fukaranın Dileği	63
Yedi Deliler	63
İplik Eğiren Kız	62
Ali Cengiz	61
Bilirim Ama Demen	56
Ne İdim Ne Oldum	52
Altın Saban	54
Üç Gardaş	54
Dünya Güzeli-1	54
Dilberşah	52
Dikenin Şahitliği	51
Fatmacık	51
Çoban Oğlan	51
Çoban ile Yörük Kızı	51
Altı Sağırlar	49
Ben Abla Oldum	49
Köylünün Kurbanı	48
Salkım Ağa	47
Çakalın Çakallığı	46
Karınca Kararınca	46
Deve ile Eşek	46
Torbalı Aptal	45
Ayı ile Tilki	45
Üvey Ana	45
Zır Deliler	45

Tablo 4.2.2'nin devamıdır.

Bok Böcüsü	44
Kaygılı Duygulu Yusuf	44
Yeve Kızlar	43
Dört Arkadaş	43
Avara Adam	43
Halil İbrahim Sofrası	42
Laba Dolması	42
Ayı ile Kız	42
Cin Çocuk	42
Üç Kız Kardeş	42
Üç Nasihat	41
Vezir ile Babası	41
Beyoğlu	41
Dünya Güzeli-2	41
Lala	41
Yorgancı	41
Mehmet Ağa'nın Sakosu	41
Gorkak Toraman	40
Bıdıkı	40
Küpelı	39
Kız Oğlan	39
Bürecik	39
Padişah ile Çoban Kız	38
Karınca Baba	38
Altın Küptü	38
Ağanın Oğlu	37
Dağ Padişahı Çoban Kız	37
Şah İsmail	37
Şeroğlu	37
Çökelikli Dürüm	37
Cüce ile Çoban	37
Baba ile Oğulları	36
Çoban ile Neslihan	36
Tuzcunun Çocuğu	35
Hız. Ali ile Yörükler	35
Bayır Guduzu	35
Gönül Dostu	35
Gavgazanlar Köyü	35
Gukkumavuk	34
Hurma Giliği	34
Çirkin Güzeli	34
Elimde Ölçüm Var	34
Arap İni	34
Oduncu ile Avradı	33
Altın Gülle	33
Hırsızın Oyunu	33
Savruk İnek	32
Hayırsız Evlat	32
Yusufçuk	32
Sultan Süleyman	32
Köylünün Kabağı	32
Sarhoş Derviş	32
Hızır	31
Avcı, Kadı, Fırıncı	31
Padişah, Sadrazam, Yörük	31
Davetsiz Misafir	31
Davut	31
Köylü ile Cin	30
Tembel Ahmet	29
İbrahim	29
Angut Kuşu	29
Yörük Oğlu ile Ağa Kızı	28
Kaynana ile Üç Gelin	28
Adem ile Şeytan	28
Kocakarı ile Kızı	27
Yoksulun Eşegi	27

Tablo 4.2.2'nin devamıdır.

Deniz Kızı	27
Asımoğlu	26
Tırık	25
Kemal Hoca ile Ecinniler	25
Padişah ile Tosbağa Kız	25
Derviş ile Yunus	25
Süleyman Ağa	24
Deli Kurt	23
Kazıkçı Kral	23
İştahım Geldi	23
Civcer Yutan Çoban	23
Kurtlu Keletir	23
Adam, Padişah ve Dilenci	23
Baba ve Üç Oğlu	22
Üç Oğlan	22
Kör Adam	22
Kurnaz Adam	22
Kadın ile Adam	22
Göngöle	22
Sıpa Mehmet	21
Meraklı Adam	21
Yaşlı Kadın ve Hırsızlar	21
Yılan Hikayesi	21
Ormancı	20
Geyik Dağı	20
Ağa ve Fakir Adam	19
Yılanın Hali	17

147 masaldan 32 tanesinin ilkokul 2. sınıf öğrencilerinin seviyesine uygun olduğu ve uyarlama çalışması yapılabileceği belirlenmiştir. Bu tablodan 60 puan ve üstü alan masalların uyarlaması yapılmıştır. Uyarlanabilecek masallar kalın punto ile gösterilmiştir. Fakat 1 masal uyarlama esnasında uzman görüşü ile yeniden değerlendirilmiş ve metnin örtük mesajları değiştirilmek zorunda kaldığı ve masal aslından uzaklaştığı için İki Dişli Kız (65 puan) masalı kapsam dışında bırakılmıştır. Buna göre Alanya masallarından uyarlaması yapılan masallar; Acı ile Bucu, Aksakal, Alanyalı Tüccar, Ali Cengiz, Çoban ile Erenler, Değirmenci ile Çocuk, Devecinin Devesi, Dilenci ile Hükümdar, Durdane, Eksik Hesap, Fukaranın Dileği, Goçmar, İki Oğlan, Kaval Oğlan, Keçi Kız, Kedi Sultan, Keloğlan, Korkak Osman, Köylü ile Bullalar, Kuyruksuz Tilki, Manav ile Yörük, Şehzade ile Çoban, Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut, Zıpoğlan, Avcı ile Kuş, Fakir Adamın Akıllı Kızı, İki Kardeş, İplik Eğiren Kız, Çilli Horoz, Padişah ve Üç Arkadaş, Vezirin Sorgusu, Yedi Deliler masallarıdır.

Uyarlanabilir Alanya masallarının kaynak kişilerinin künyeleri, masal ismine göre alfabetik olarak aşağıda gösterilmiştir. Künyeler verilirken 'Karşılıklı Görüşme Formu' kullanılarak sorular aktarılmıştır.

Adı, soyadı

Doğum yeri ve tarihi

Öğrenim durumu

İkamet adresi

Derlemenin yapıldığı yer

Künyelerin verilmesinde kullanılan kısaltmalar şu şekildedir:

Kaynak kişi 1= KK1

İM. = İlkokul mezunu

OM. = Ortaokul mezunu

OY. = Okur yazar

OYY. = Okur yazarlığı yok

- Acı ile Bucu

KK1.

OYY.

Doğum tarihi ve yeri: 1938/Bayır

Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,

- Aksakal

KK2.

OY.

Doğum tarihi ve yeri: 1957/Kestel

Kimden dinlediği: Annesinden,

- Alanyalı Tüccar

KK3.

OY.

Doğum tarihi ve yeri: 1946/Elikesik

Kimden dinlediği: Annesinden,

- Ali Cengiz

KK4.

OY.

Doğum tarihi ve yeri: 1934/Alanya

Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,

- Avcı ile Kuş

KK5.

OY.

Doğum tarihi ve yeri: 1952/Alanya

Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,

- Çilli Horoz

KK6.

OY.

Doğum tarihi ve yeri: 1955/Alanya

Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,

- Çoban ile Erenler

KK7.

OY.

Doğum tarihi ve yeri: 1949/Alanya

Kimden dinlediği: Babasından,

- Değirmenci ile Çocuk

KK3.

OYY

Doğum tarihi ve yeri: 1946/Elikesik

Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,

- Devecinin Devesi

KK8.

OY.

Doğum tarihi ve yeri: 1934/Gödüre

Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,

- Dilenci ve Hükümdar

KK9.

OY.

Doğum tarihi ve yeri: 1934/Gödüre

Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,

- Durdane

KK10.

OY.

Doğum tarihi ve yeri: 1934/Göngözele

Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,

- Eksik Hesap

KK11.

OYY.

Doğum tarihi ve yeri: 1952/Alanya

Kimden dinlediği: Anne ve babasından,

- Fakir Adamın Akıllı Kızı

KK12.

İM

Doğum tarihi ve yeri: 1952/Alanya

Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,

- Fukaranın Dileği

KK13.

OY.

Doğum tarihi ve yeri: 1931/Gödüre

Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,

- Goçmar

KK14.

OY.

Doğum tarihi ve yeri: 1955/Alanya

Kimden dinlediği: Annesi,

- İki Kardeş

KK15.

OY.

Doğum tarihi ve yeri: 1957/Türktaş

Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,

- İki Oğlan

KK16.

OYY.

Doğum tarihi ve yeri: 1958/Çıplaklı

Kimden dinlediği: Annesinden,

- İplik Eğiren Kız
KK12.
İM.
Doğum tarihi ve yeri: 1952/Alanya
Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,
- Kaval Oğlan
KK17.
OY.
Doğum tarihi ve yeri: 1950/İnceler Yaylası
Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,
- Keçi Kız
KK4.
OY.
Doğum tarihi ve yeri: 1934/Alanya
Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,
- Kedi Sultan
KK18.
OY.
Doğum tarihi ve yeri: 1945/Alanya
Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,
- Keloğlan
KK19.
OY.
Doğum tarihi ve yeri: 1945/İncekum
Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,
- Korkak Osman
KK20.
OY.
Doğum tarihi ve yeri: 1934/Tanrıoda Yaylası
Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,
- Köylü ile Bullalar

KK21.

OYY.

Doğum tarihi ve yeri: 1934/Oba

Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,

- Kuyruksuz Tilki

KK22.

OY.

Doğum tarihi ve yeri: 1949/Oba

Kimden dinlediği: Teyzesinden,

- Manav ile Yörük

KK23.

OYY.

Doğum tarihi ve yeri: 1940/Beyreli

Kimden dinlediği: Halasından,

- Padişah ve Üç Arkadaş

KK12.

İM.

Doğum tarihi ve yeri: 1952/Alanya

Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,

- Şehzade ile Çoban

KK23.

OYY.

Doğum tarihi ve yeri: 1931/Oba

Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,

- Vermeyince Mabut, Neylesin Mahmut

KK24.

OY.

Doğum tarihi ve yeri: 1958/Alanya

Kimden dinlediği: Teyzesinden,

- Vezirin Sorgusu

KK5.

OM.

Doğum tarihi ve yeri: 1952/Alanya

Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,

- Yedi Deliler

KK25.

OY.

Doğum tarihi ve yeri: 1959/Güller Pınarı

Kimden dinlediği: Ninesinden,

- Zıpoğlan

KK12.

OY.

Doğum tarihi ve yeri: 1931/Gödüre

Kimden dinlediği: Aile büyüklerinden,

Yukarıda uyarlanabilecek masalların künyeleri masal ismine göre alfabetik sırayla verilmiştir. Bu masalların 2. sınıf öğrencileri için uyarlaması yapılmıştır.

4.3. Alanya Masallarında Yer Alan Değerler

Alanya’da sözlü gelenek unsuru olarak var olan masallardan ilkokul 2. sınıf seviyesine uyarlanacak 31 masalda hangi değerlerin var olduğuna bakılmıştır. Bu masallarında sevgi, yardımseverlik, şefkat, iyilik yapmak, dostluk, sadakat, adalet, cesaret, nezaket, dürüstlük, aile birliğine önem verme, dayanışma, çalışkanlık, saygı, sorumluluk, hoşgörü, sabır, vatanseverlik, öz denetim değerleri incelenmiş ve analiz edilmiştir. Bu kapsamda elde edilen sonuçlar Tablo 4.3.1’de verilmiştir.

Tablo 4.3.1. Alanya masallarında konu edilen değerlere ilişkin bulgular

Değerler	Özgün hali		Uyarlanmış hali	
	f	%	f	%
Sevgi	47 tane	%18,01	48 tane	%17,58
Adalet	36 tane	%13,79	36 tane	%13,19
Nezakat	29 tane	%11,11	34 tane	%12,45
İyilik yapmak	24 tane	%9,20	24 tane	%8,79
Cesaret	22 tane	%8,43	22 tane	%8,06
Yardımseverlik	17 tane	%6,51	17 tane	%6,23
Dayanışma	16 tane	%6,13	17 tane	%6,23
Çalışkanlık	13 tane	%4,98	14 tane	%5,13
Dürüstlük	12 tane	%4,60	12 tane	%4,40
Şefkat	9 tane	%3,45	10 tane	%3,66
Sorumluluk	9 tane	%3,45	9 tane	%3,30
Öz denetim	6 tane	%2,30	8 tane	%2,93
Aile birliğine önem vermek	5 tane	%1,92	5 tane	%1,83
Vatanseverlik	5 tane	%1,92	5 tane	%1,83
Hoşgörü	4 tane	%1,56	4 tane	%1,47
Sadakat	2 tane	%0,77	3 tane	%1,10
Dostluk	2 tane	%0,77	2 tane	%0,73
Saygı	2 tane	%0,77	2 tane	%0,73
Sabır	1 tane	%0,38	1 tane	%0,37

Tablo 4.3.1. incelendiğinde Alanya’da sözlü gelenek unsuru olarak ilkökul 2. sınıf seviyesine uyarlanabilen 32 masalda sevgi, yardımseverlik, şefkat, iyilik yapmak, dostluk, sadakat, adalet, cesaret, nezaket, dürüstlük, aile birliğine önem vermek, dayanışma, çalışkanlık, saygı, sorumluluk, hoşgörü, sabır, vatanseverlik, öz denetim değerlerine bakılmıştır. Masalların yüzdelik olarak frekansları ve masalda kaç adet geçtiği tabloda gösterilmiştir. En fazla kullanılan 3 değere baktığımızda ilkökul öğrencileri seviyesine uyarlanabilecek masallarda sevgi (f:47), adalet (f:36), nezaket (f:29) değerleri diğer değerlere kıyasla daha fazla yer almaktadır. Alanya masallarından 2. sınıf seviyesine uyarlanmış hallerinde de bu değerlerin varlığı korunmuştur ve sevgi (f:48) ve nezaket (f:34) değerleri uyarlanmış masallarda artış göstermiştir. En az yer alan 3 değer ise; saygı (f:2), dostluk (f:2) ve sabır (f:1) değerleridir. Özgün olarak yer alan Alanya masallarında ve o masalların uyarlanmış hallerinde yer alan her bir değere ait birer örnek, masalda geçen cümlelerle birlikte şu şekilde verilebilir:

Sevgi değeri

Özgün Masal: “Kaval oğlan padişahın kızına âşık olmuş.” (Kaval Oğlan)

Uyarlanan Masal: “Çocukların adı, Acı ile Bucu olmuş. Anne ve baba çok mutlu olmuşlar.” (Acı ile Bucu)

İncelediğimiz masallardan olan Kaval Oğlan ve Acı ile Bucu masallarından alınan yukarıdaki cümlelerde sevgi değerinin ön plana çıktığı görülmektedir.

Saygı değeri

Özgün Masal: “*Anamın yanında böyle değemen demiş.*” (Eksik Hesap)

Uyarlanan Masal: “*Ali Cengiz, annesinin elini öpmüş.*” (Ali Cengiz)

Eksik Hesap ve Ali Cengiz masallarından alınan kısımlarda annesine karşı göstermiş olduğu saygıdan dolayı kötü bir cümle kullanamayacağını ve yine annesine sevgisinden dolayı elini öpmesinde saygı değeri ön plana çıkmaktadır.

Nezaket değeri

Özgün Masal: “*Konağın tokmağını çalmış. Kapı açılınca Bey’in kâhyası içeriğe davet etmiş.*” (Keçi Kız)

Uyarlanmış Masal: “*Sultan, Tüccar’ı sevmiş. Kalede misafir edermiş. Tüccar’a her gelişinde beş tane altın verirmiş.*” (Alanyalı Tüccar)

İncelediğimiz masallardan olan Keçi Kız ve Alanyalı Tüccar masallarından alınan yukarıdaki cümlelerde Keçi Kız’ı davet etmesi ve sultanın misafir etmesinde nezaket değerinin ön plana çıktığı görülmektedir.

Dostluk değeri

Özgün Masal: “*Acı ile Bucu hep beraber dolaşırlar, birbirlerini çok severlermiş.*” (Acı ile Bucu)

Uyarlanan Masal: “*Devler, benim dostum, demiş.*” (Dürdane)

İncelediğimiz masallardan olan Acı ile Bucu ve Dürdane masallarından alınan yukarıdaki cümlelerde dostluk değerinin ön plana çıktığı görülmektedir.

Dayanışma değeri

Özgün Masal: “*Devler sırayla nöbete kalmaya başlamışlar. Bir gece ikisi uyur, diğer dev nöbet tutarmış.*” (Durdane)

Uyarlanan Masal: “*-Benim tavuk kayboldu. Aramaya beraber gidelim. Ben tavuğu ararım. Sende yaralı arıyı ararsın, dedi.*” (Değirmenci ile Çocuk)

İncelediğimiz masallardan olan Durdane ve Değirmenci ile Çocuk masallarından alınan yukarıdaki cümlelerde dayanışma değerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Devler birbirleriyle birlik sağlamışlardır ve sorunlarını bu şekilde çözebileceklerini, işlerinin kolaylaşacağını düşünmüşlerdir. Aynı şekilde çocuk ile tavuk dayanışma yaparak aramaya birlikte gitmişlerdir.

Aile Birliğine Önem Verme değeri

Özgün Masal: “*Bi ziyade daha sarılmış, kocası ve çocuklarına. Kızının mutluluğu her şeyden önemliymiş. Bir arada olmayı istemiş.*” (Ne İdim Ne Oldum)

Uyarlanan Masal: “*-Padişah, erkekleri serbest bıraksın. Biz sevdiklerimizi yanımızda istiyoruz, demişler.*” (Fakir Adamın Akıllı Kızı)

İncelediğimiz masallardan olan Ne İdim Ne Oldum ve Fakir Adamın Akıllı Kızı masallarından alınan yukarıdaki cümlelerde aile birliğine önem verme değerinin ön plana çıktığı görülmektedir.

Şefkat değeri

Özgün Masal: “*Anasıyla kavuşmuşlar ve anası doya doya sarılmış.*” (Üç Kardeş)

Uyarlanan Masal: “*Babası mutlu olmuş. Oğlu görevlerini yapmış.*” (Eksik Hesap)

İncelediğimiz masallardan olan Üç Kardeş ve Eksik Hesap masallarından alınan yukarıdaki cümlelerde şefkat değerinin ön plana çıktığı görülmektedir.

Dürüstlük değeri

Özgün Masal: “*Padişah altın güllenin gideceğini bilse de adamın yaptığığın doğru olduğunu söylemiş.*” (Altın Gülle)

Uyarlanan Masal: -*Nasıl bildin? demiş. Adam, kızını anlatmış. Kızının bilmeceyi çözdüğünü söylemiş.*” (Fakir Adamın Akıllı Kızı)

İncelediğimiz masallardan olan Altın Gülle ve Fakir Adamın Akıllı Kızı masallarından alınan yukarıdaki cümlelerde dürüstlük değerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Padişah altın güllisini her ne kadar vermek istemese de gelen adama yaptığı şeyin doğru olduğunu söyleyerek dürüstlük örneği göstermiş ve güllisini vermiştir. Diğer masalda adam bilmeceyi kendinin değil kızının çözdüğünü söyleyerek dürüstlük değeri ön plana çıkmıştır.

Çalışkanlık değeri

Özgün Masal: “*Köylü yumurtalar güzel olsun diye tavuklarla her gün ilgilenmiş. Onları yememiş*” (Köylü ile Bullalar)

Uyarlanan Masal: “*–Baba koyun hesabını istersin. Bir altını geri istersin. Hepsini aldım. Geri geldim.*” (Eksik Hesap)

İncelediğimiz masallardan olan Köylü ile Bullalar ile Eksik Hesap masallarından alınan yukarıdaki cümlelerde çalışkanlık değerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Köylünün tavuklarına iyi bakması, onları her gün beslemesi çalışkanlık değerini konu edindiğini göstermektedir. Eksik Hesap masalında da çocuk babasının verdiği görevleri yerine getirmiştir.

Yardımseverlik değeri

Özgün Masal: “*Anlaşılan o ki benden çok sana lazım. Sen al götür, demiş.*” (Vermeyince Mabut, Neylesin Mahmut)

Uyarlanan Masal: “*Oğlu eve gelmiş. Bir de ne görsün! Annesi ateşin üstünde oturuyor. Hemen annesini kurtarmış.*” (Yedi Deliler)

İncelediğimiz masallardan olan Vermeyince Mabut, Neylesin Mahmut ve Yedi Deliler masallarından alınan yukarıdaki cümlelerde yardımseverlik değerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Bir kişinin kendisinden daha çok başka birine lazım olduğunu görünce ona yardım etmesi ve kazı ona vermesi yardımseverlik değerine örnek oluşturmaktadır. Yedi Deliler masalında da oğlan annesine yardım etmiştir.

Cesaret değeri

Özgün Masal: “*Ben başımın çaresine bakarin, demiş*” (Kız Oğlan)

Uyarlanan Masal: “- *Gidip yetenek öğrenirim. Sonra vezir olurum, demiş.*” (Ali Cengiz)

İncelediğimiz masallardan olan Kız Oğlan ve Ali Cengiz masallarından alınan yukarıdaki cümlelerde cesaret değerinin ön plana çıktığı görülmektedir.

İyilik yapmak değeri

Özgün Masal: “*Öküzü sorarsan öküz benim, almak istersen veririn. Kesiver dersin de keserim, demiş.*” (Goçmar)

Uyarlanan Masal: “- *Dışarıda tilkiler var, çıkmayın, demiş.*” (Köylü ile Bullalar)

İncelediğimiz masallardan olan Goçmar ve Köylü ile Bullalar masalından alınan yukarıdaki cümlede iyilik yapmak değerinin ön plana çıktığı görülmektedir.

Hoşgörü değeri

Özgün Masal: “*Köyün ileri gelenleri kurnaz adama yakın davranmışlar, yanlarına çağırmışlar.*” (Aksakal)

Uyarlanan Masal: “*Kedi Sultan kadını sevmiş. Kadının yoksul olduğunu anlamış. Yoksul olsa da çok iyi biri, demiş.*” (Kedi Sultan)

İncelediğimiz masallardan olan Aksakal ve Kedi Sultan masallarından alınan yukarıdaki cümlelerde hoşgörü değerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Köyün ileri gelenlerinin kurnaz adama kötülük yapmasına rağmen yakın davranmaları ve yanlarına çağırmaları hoşgörü örneği oluşturmaktadır. Kedi Sultan masalında da kedinin gelen misafire hoşgörülü olması belirtilmiştir.

Sadakat değeri

Özgün Masal: “*Ben Şehzade'nin hastalığını buldum, ona olanı söylemeliyim.*” (Şehzade ile Çoban)

Uyarlanan Masal: “*Avcı o günden sonra ormanda dolaşırken doğanın güzelliklerini daha çok görmüş. Her ağacın altında kuşlar varmış. Onları izlemiş. Kuşları izlemeyi çok sevmiş. Orman onun evi olmuş.*” (Avcı ile Kuş)

İncelediğimiz masallardan olan Şehzade ile Çoban ve Avcı ile Kuş masallarından alınan yukarıdaki cümlelerde sadakat değerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Çoban,

şehzadeye karşı yalan söylemekten uzak durarak ona doğruyu söylemesi gerektiğini vurgulamıştır. Avcı ile Kuş masalında da masalın öncesinde kuşun, avcıyı kurtarmasına karşın avcının düşünceleri sadakatli davranmasına örnek oluşturmuştur.

Adalet değeri

Özgün Masal: “*Padişah hazinedarına 20 altın vermesini emretmiş. 20 de sopa vurun, demiş.*” (Zipoğlan)

Uyarlanan Masal: “*-İçtiğin sütü getir. Kuyruğunu al, demiş.*” (Kuyruksuz Tilki)

İncelediğimiz masallardan olan Zipoğlan ve Kuyruksuz Tilki masallarından alınan yukarıdaki cümlelerde adalet değerinin ön plana çıktığı görülmektedir.

Öz Denetim

Özgün Masal: “*Sultan’ın öfkesi sabun köpüğü gibi sönmüş, derin düşüncelere dalmış. Verdiği kararın arkasında durmuş.*” (Alanyalı Tüccar)

Uyarlanan Masal: “*-Padişahım, halkımın mutlu olması lazım. Bunun için çok çalışmalıyım ama bu iş çok zormuş, demiş.*” (Padişah ve Üç Arkadaş)

İncelediğimiz masallardan olan Alanyalı Tüccar ve Padişah ve Üç Arkadaş masallarından alınan yukarıdaki cümlelerde öz denetim değerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Sultan duygularını kontrol altına alarak kararının arkasında durmuştur.

Vatanseverlik değeri

Özgün Masal: “*Sekiz asır evvel Alanya Selçuklu Devleti’nin baş şehri imiş. Zamanın hükümdarı şehrini ve Yörükleri çok severmiş, onlar gibi yaylak kışlak hayatı yaşarmış.*” (Alanyalı Tüccar)

Uyarlanan Masal:

“Genç Padişah ferman yazmış.

Dertli insanlara yardım ederim.

Aç olanlara yiyecek veririm.

Herkesin yanında olurum.

Herkese eşit davranırım.” demiş.” (Şehzade ile Çoban)

İncelediğimiz masallardan olan Alanyalı Tüccar ve Şehzade ile Çoban masallarından alınan yukarıdaki cümlelerde vatanseverlik değerinin ön plana çıktığı görülmektedir.

Sorumluluk değeri

Özgün Masal: “*Padişah sözlerini tutmuş. İstenileni halkına yapmış.*” (Kız Oğlan)

Uyarlanan Masal: “*Dürdane ve devler birlikte yaşamaya başlamışlar. Devler, Dürdane mutlu olsun istemişler. Onun için her şeyi yapmışlar. Masayı silmişler. Yataklarını düzeltmişler.*” (Durdane)

İncelediğimiz masallardan olan Kız Oğlan ve Durdane masallarından alınan yukarıdaki cümlelerde sorumluluk değerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Padişahın halkına verdiği sözü tutması, sorumluluklarını yerine getirdiğini göstermektedir. Devlerinde sorumluluklarını yerine getirmesi ön plana çıkmıştır.

Sabır değeri

Özgün Masal: “Goval Oğlan, Asım Ağanın çiftliğinde işe başlamış. Tam üç yıl çalışmış. Her yükün altına girmiş. Her işi yapmış.” (Kaval Oğlan)

Uyarlanan Masal: “Kaval Oğlan, Asım Ağa’nın çiftliğinde üç yıl çalışmış. Her işi yapmış.” (Kaval Oğlan)

İncelediğimiz masallardan olan Kaval Oğlan masalından alınan yukarıdaki cümlelerde sabır değerinin ön plana çıktığı görülmektedir.

4.4. Alanya Masallarının Uyarlanması, Masalların Okunabilirlik Ölçütleri, Masalların Masal İnceleme Formu Puanları, Masalların Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi ve Masalda Öğretilmek İstenen Kelimeler

Bu kısımda masalların sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlamaları verilmiştir. İlk olarak masalın özgün hali verilmiş ve sonrasında uyarlanmış hali gösterilmiştir. Devamında masal cümlelerle detaylı bir şekilde ayrılarak ilk özgün masal hali sonrasında ise uyarlanan masal hali gösterilmiştir. Bu işlemlerden sonra masalda sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir. Masalların özgün ve uyarlanmış hallerinin okunabilirlik ölçütlerine bakılmış ve hedef kitleye uygun hale gelmesi sağlanmıştır. En sonunda ise masalda yer alan değerler masaldan örnek cümlelerle gösterilmiş ve bu masalda öğretilmek istenen kelimeler belirtilmiştir. Masallar yazılı kaynaklardan ve sözlü kaynaklardan elde edilen masallar olarak sırasıyla ve masal isimlerine göre alfabetik olarak aşağıda gösterilmiştir.

4.4.1. Yazılı Kaynaklardan Masallar

Yazılı kaynaklardan derlenen masallar masal ismine göre alfabetik sırayla yer almıştır. Her masalın incelemesi şu sırayla gerçekleşmiştir:

- Masalın özgün hali,
- Masalın özgün halinin Masal İnceleme Formu’na göre puanı,
- Masalın özgün halinin Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’a göre okunabilirlik puanları,

- Masalın uyarlanmış hali,
- Masalın uyarlanmış halinin Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’a göre okunabilirlik puanları,
- Masalın özgün masal ve uyarlanan masal halinin gösterimi,
- Masal uyarlamada kullanılan tekniklerin her teknikten 3 örnekle masal içinden örneklerle gösterimi,
- Masalda yer alan değerler ve bu değerlerin örnek cümlelerle gösterimi,
- Masalda öğretilmek istenen kelimeler,

Tüm masalların bu kriterlere göre gösterimi sağlanmıştır.

4.4.1.1. Acı ile Bucu Masalı

Özgün Masal

ACI İLE BUCU

Bir varmış, bir yokmuş. Köyün birinde bir garı ile bir goca yaşarımış. Ele güne muhtaç olmadan kendi yağlarıyla kavrulurlarımış. Ah bir de çocukları olsa daha da mutlu olacaklarımış.

Koyunun kuzusuna bakar imrenir, köpeğin eniğine bakar yerinirimiş.

–Benim de şöyle bir yavrum olsa, balıla sütüle beslesem, hoboş edip yedirsem gezdirsem, diye içgeçirirmiş. Her namazın ardında, her sofranın sonunda Yüce Yaradana duasını eksik etmezimiş. Kocası da “amin” der, iki dene olur inşallah derimiş.

Yüce yaradan kadının hadis duasını duymuş. Kadının karnına iki yavru koymuş. Aylar geçmiş aradan. Kadın farkına varmış sonradan. Avrat çapa yaparımış bahçada herif çift sürerimiş tarlada.

–Herif beri gel hele. Garnımda birşeyler guruldar,öte beri kıpırdar. Duamız kabul mu oldu yoksa. Sevinçten uçarım çocuksa, demiş.

–Akşam guru fasulye yediğin, boşuna heveslenme odur guruldar dediğin demiş. Avradın hevesini kursağında bırakmış, herif.

Birkaç gün geçmiş aradan. Kocasına seslenmiş maldandan.

–Ne guru fasulye yedim ne turp, şimdi çıkacak karnımdan tekme vurup, demiş.

–Sahi mi deyon avrat, sık dişini yettim assat, demiş. Çifti çubuğu Salıvermiş. Palan pandıras gitmiş. Soluğu avradın yanında almış. Gilik ağacının altına bir çul sermiş.

–Kösül şendere avrat, iş başa düştü, bacaklarını iki yana at, demiş. Avrat patanlarını

germiş. Herif başında “ıkıla” demiş. Avrat inilerken bahçanın nadar otu varsa yolmuş. Bir beklerken iki çocuk doğmuş. Nur topu gibi bir kız bir oğlan olmuş.

Toprağa bölemişler, ardından tuzlamışlar. Sarmışlar sarmalamışlar, kundaklamışlar. Götürüp beşiğe yatırmışlar, herif iki söbek yapmış. Kızınıkini kıza takmış, oğlanınıkini oğlana takmış.

Herşey istedikleri gibi olmuş. Eve tarifsiz neşe dolmuş. Sıra gelmiş ad koymaya. Ne koyalım ne diyelim, demişler epeyce düşünmüşler. Şunu desek şundan olur, bunu koysak bundan olur, şu olur, bu olur demişler. Bir türlü çocuklarına koyacak bir ad bulamamışlar. Koyduğumuz adı beğenmezlerise, hoşlarına getmezise, demişler.

–İyisi mi biz çocuklarımızın adını koymayalım. Dilleştiklerinde kendi adlarını kendileri koysun, demişler rahatlamışlar. Çocukların ağzından çıkan ilk söz ad olsun, diye karar kılmışlar.

Çocuklar günden güne palazlamışlar. Emeklemiş, apallamışlar. Ayağa kalkıp yürümüşler. Emzikten düşmüşler. Ugu, mugu, bıgı, mığı, ınga devrini de geçirmişler. Analarını bir yandan babaları öbür yandan çocukların ağzından çıkacak olan ilk söze, kulak kesilmişler. Hepsi bir tarlaya inmişler karı koca köken ekerlerimiş. Herif iki ağaç arasına salıncak kurmuş, avrat ara sıra ipin çekerimiş, bir yandan da çapa ederimiş. Bir bakmış salıncakta çocuklar yok. Çapayı atmış koşmuş. Çocuklar salıncaktan inmiş kökenlerin arasında dolaşırımış. Avrat çocukları görmüş rahatlamış. İcık gözetten napacaklar, demiş. Gorafın birinde cin biber ekiliymiş. Çocuklar cin biber ekili gorafa girmiş. Kırmızıbiberler ikisinin de dikkatini çekmiş. Anaları da arkalarında napacaklar bakalım, deye onları gözedirimiş.

Oğlan kırmızı biberini koparmış. Ağzına katmış ısırılmış. Isırmasıyla “acı” diye bağırması bir olmuş. Ardından kız ısırılmış. Isırmasıyla “bucu” diye bağırması bir olmuş. Ardından çocukları takip eden anaları bağırması.

–Sıçıra herif çocuklar adını buldu, demiş. Herif öte yanda evleklere su ölçeleririmiş. Önce çocukların çırığı, ardından avradın bağıığı! Bir şey oldu sanmış. Küreği attığı birile, avradın yanına varmış.

–Avrat yok yere neci çırının, çocuklara bi hal oldu deye ödüm koptu ya ıhıcık çocuklar, neci guduruşur kökenin içinde, demiş avrada çıkışmış.

–Ne guduruşması herif, seni onun uçun çardım ya. Çocuklar kendi adını buldu, ondan oynasirlar. Başımızın tacı, acı ile bucu, demiş avrat. Herif bir şey anlamamış. Acı-Bucu demiş. Acı Bucu der demez çocuklar ayakucunda bitmiş.

Çocukların adı, Acı ile Bucu olmuş. Herif ile avrat çok mutlu olmuşlar. Çocuklarımız adlarını kendileri buldu, kendileri koydu, hemde ne güzel uydu, eyi oldu, demişler.

Herif ile avrat karar vermişler. Çocuklarımıza heç ellemeyelim ot gibi büyüsünler, nere giderse gitsinler, ne yaparsa yapsınlar, demiş. Kurda kuşa bir öğretene mi var, ağaca böyü deyen mi var, demişler.

Çocukları salmışlar çayıra. Acı ile bucu öteberi eştirmiş. Herifile avrat heç ellemezimiş. Hava rüzgâr varımış. Portakal ağaçları vuuğ, vuuğ diye sallanırımış. Bobbuşlar üşümüş, demiş. Acı, ataş yakalım bobbuşlar üşümesin, demiş Bucu. Portakal ağaçlarının dibine çalı çırpı yığmışlar. Ardından ateşe vermişler. Ateş ağaçları sarmış, portakalları tencere garası gibi gavlammış.

–Ağaçlar üşümedi bobbuşlar sevindi, demişler. Az ötede buzağı varmış. Annesine bakar möö, möö deye ağlarmış. Mööcük acıkmış. Gedelim ipini salalım, demiş, Acı. Buzağın gannışın doyursun, demiş Bucu. Buzağı salıvermişler. Buzağı gitmiş anasını bulmuşlar. Ne kadar süt varsa emmiş. Mööcük gannışını doyurdu, tom tombiş oldu, demişler. Az öteye gitmişler. Bülüçler çok yorulmuş, demişler. Bülüçleri annesinin sırtına bindirmişler. Bülüççükler yorulmadan geziyor, demişler. Acık da ha gitmişler bir tosbacık görmüşler. Çorabı yok mintanı yok, demişler. Çoraplarını çıkarmışlar tosbacığın patilerine giydirmişler. Acı, sakosunu çıkarmış. Bucu, fistanını çıkarmış. Tosbacığa giydirmişler. Çok güzel oldu, demişler. Az öteye daha gitmişler. Vıraak vıraak kurbağa sesini duymuşlar. Gurbilişler dereye düşmüş, anası bizi çağırıyor, demiş Acı. Derenin suyunu keselim, demiş Bucu. Tam zamanında gelmişiz, yetişmesek gurbilişlerin hepsi boğulacaktı, demişler.

Acı ile Bucu'nun anası derenin aşağı yamacında çamaşır yıkarımış. Kevkiyi dereye uzattığında su kesilmiş.

–Euzubillahimineşeytnirracim nereye getti akıp duran su, demiş. Bir elinde kevki, bir elinde tokurcak, doğrulmu iki yanına bakınmış. Bakınmasıyla bağırması bir olmuş. Portakal ağaçları ataş almış. Buzağı ipini koparmış, olan sütü emmiş. Bülüçler tavuğun üstünde gezintiye çıkmış, derken önünden bir tosbaga geçmiş. Ayağı çoraplı, üstün fistanlı. İşte o zaman olanlar olmuş, gelenler gelmiş.

–Yetiş herif, Acı ile Bucu tosbaga olmuş gezer, demiş. Herif uçmuş gelmiş.

–Demedim mi ben sana, başıboş sokağa salarsan çocuğu ya gurbağa olur ya yosba. Çocuklar ya şeytan sidiğine bastılar, ya da ecinniye çarptılar, demiş.

–Tosbayı alalım, hocanın birine okutalım, demiş avrat.

Tam tosbayı tutmak için yeltendiklerinde, Acı ile Bucu çıkagelmişler.

El ele tutuşmuşlar, seke seke geliverirlermiş. Bir yandan da şarkı söylerlermiş.

Lay lay lom

Lay lay lom
Bobbuşlar üşümedi
Mööcük sütün emdi
Bülüçler gezeledi
Gurbişler ölmedi
Tosbacık cici giydi
Lay lay lom
Lay lay lom

Deye deye seke seke gelmişler. Üstlerinde başlarında donlarından başka bir şey yokmuş. Herif ile avrat olanları anlamışlar. Acı ile Bucu'yu bir daha başıboş bırakmayalım, demişler. Akıl ötesine aklı ermez. Ağaç köklerinden büyür, görünmez. Kurt ile kuşa bir bakan var kimse bilmez, demişler. Biz çalı dibinde böyümedik. Bize de bir bakan vardı, ne çabuk unuttuk, demişler.

Tablo 4.4.1.1.1. Acı ile Bucu masal inceleme formu

Masalın masal inceleme formuna göre verilen değerlendirmesi aşağıda belirtilmiştir.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	5
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri en az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	2
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılabilir.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	1
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	3
Masalda örtük bir öğretim vardır.	0
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	4
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	4
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	3
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	0
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılabilir.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	3
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	1
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	4
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	4

Toplam Puan: 78

Bu forma göre Acı ile Bucu masalı 78 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masalın uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.1.2. Acı ile Bucu masalının Okunabilirlik Ölçütü

Acı ile Bucu masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman, Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülleri ile analiz edilmiştir.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 943

Hece sayısı: 2413

Cümle sayısı: 136

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime)- $2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,55) - 2,610 \times 6,93$

$198,825 - 102,44 - 18,09$

78,29

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 943

Hece sayısı: 2413

Cümle sayısı: 136

$118,823 - (25,987 \times 2,55) - (0,971 \times 6,93)$

$118,823 - 66,26 - 6,72$

45,84

Tablo 4.4.1.1.2.1'de Acı ile Bucu masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.1.2.1. Acı ile Bucu özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman Okunabilirlik Düzeyi (OD)	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Acı ile Bucu	2,55	6,93	Kolay	Eğitsel düzey

Uyarlanmış Masal

ACI İLE BUCU

Bir varmış bir yokmuş. Eskiden bir köy varmış. Köyde bir çift yaşarmış. Bu çiftin çocukları yokmuş.

Çocuk yerine koyunun kuzusuna bakarlarmış. Köpeğin yavrusunu izlerlermiş.

–Ahh! Bizim de bir yavrumuz olsa. Onu beslesek. Hem de gezdirsek. Her zaman yanında olsak, derlermiş.

Aradan aylar yıllar geçmiş. Kadının ikiz çocukları olmuş. Biri kızmış. Diğeri erkekmiş. Çift çok sevinmiş. Her şey istedikleri gibi olmuş. Sıra isim vermeye gelmiş. İsim düşünmüşler. İsim bulamamışlar.

–Biz çocuklara ad vermeyelim. Kendileri bulsunlar. “İlk sözleri, adları olsun”, demişler. Günler aylar geçmiş. Çocuklar büyümeye başlamışlar. Ardından emeklemişler. Sonra yürümüşler. Anne ve baba, çocukları dinliyormuşlar. İlk sözlerini beklemişler. Bir gün anne ve baba tarlaya gitmişler. İşleri varmış. Çocukları da götürmüşler. Baba bir salıncak yapmış. Çocukları oraya bırakmış. Aradan zaman geçmiş. Çocukların yanına gelmiş. Salıncakta çocuklar yokmuş. Çocuklar salıncaktan inmiş. Tarlada geziyorlarmış. Anne, çocukları görmüş. Onları izlemiş. Tarlada acı biber ekiliymiş. Çocuklar acı biberleri görmüş.

Oğlan biberi koparmış, ısırılmış. “Acııııııııı” diye bağırılmış. Sonra kız ısırılmış. “Bucuuuuuuu” diye bağırılmış. En son anneleri bağırılmış:

–Çocuklar adını buldu. Çocuklar adını buldu. Çocuklar adını buldu.

Babaya seslenmiş. Baba koşmuş. Annenin yanına gelmiş. Heyecanla;

-Ne oldu? demiş.

–Çocuklar isimlerini buldu. Acı ile Bucu, demiş. Adam anlamamış. Acı! Bucu! demiş. O sırada çocuklar gelmiş.

Çocukların adı, Acı ile Bucu olmuş. Anne ve baba çok mutlu olmuşlar.

-Çocuklar adlarını buldu. Ne güzel oldu, demişler.

Anne ve baba karar vermişler.

-Çocuklar ne isterlerse yapsınlar. İstediklerini yesinler, istediklerini konuşsunlar. Biz karışmayalım, demişler.

Aradan uzun bir zaman geçmiş. Günlerden bir gün rüzgârlı bir hava varmış. Portakal ağaçları sallanmış. Acı;

-Portakallar üşümesin. Ateş yakalım, demiş. Bucu, çalı getirmiş. Ateşi yakmış. Ateş ağaçları sarmış. Portakallar yanmış. Kül olmuş.

–Ağaçlar üşümedi, demişler. Sevinmişler. Biraz ileride buzağı varmış. Anne ve baba buzağıyı kaçmasın diye iple bağlamışlar. Buzağı ağlıyormuş. Çok acıkmış. Bucu;

-Buzağının ipini salalım. Buzağı doysun, demiş. Buzağıyı salmışlar. Buzağı annesini bulmuş. Karnını doyurmuş. Acı ile Bucu sevinmiş. Yola devam etmişler. Yol uzunmuş. Yolda bir kaplumbağa görmüşler. Kaplumbağanın çorabı yokmuş. Acı ile Bucu

üzülmüşler. Çorapsız üşür, demişler. Kendi çoraplarını çıkarmışlar. Kaplumbağaya giydirmişler. Acı, kazağını çıkarmış. Bucu, şortunu çıkarmış. Onları da giydirmişler.

-Çok güzel oldu, demişler. Yola devam etmişler. Kurbağa sesi duymuşlar. Bucu;

-Kurbağa, dereye düşmüş. Kurbağa, dereye boğulur. Annesi bize haber veriyor, demiş.

Acı;

-Derenin suyunu keselim, demiş.

Bucu;

-İyi ki yetiştik. Yoksa kurbağa boğulurdu, demiş.

Acı ile Bucu'nun annesi deredeymiş. Çamaşır yıkıyormuş. Derenin suyu kesilmiş.

-Su nereye gitti? demiş. Etrafa bakmış. Anne çığlık atmış. Çünkü ağaçlar kül olmuş.

Buzağı ipini koparmış. İneğin sütü bitmiş. O sırada bir kaplumbağa gelmiş.

Kaplumbağanın üzerinde çocukların kıyafetleri varmış. Kocasına seslenmiş:

-Çocuklar kaplumbağa olmuş, demiş. Adam;

-Çocukları çok rahat bıraktık. Her istediklerini yaptılar. Ağaçlarımız yandı. İneğimizin sütü kalmadı. Buzağımız çok süt içti. Biz hata yaptık, demiş.

Kısa bir süre geçmiş. Acı ile Bucu gelmiş. Birlikte şarkı söylemişler:

Lay lay lom!

Lay lay lom!

Portakallar üşümedi.

Buzağı doydum.

Kaplumbağa cici giydi.

Kurbağa ölmedi.

Lay lay lom!

Lay lay lom!

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 468

Hece sayısı: 1199

Cümle sayısı: 139

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime)- $2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175x 2,56) - 2,610x 3,36$

$198,825 - 102,84 - 8,76$

87,22

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 468

Hece sayısı: 1199

Cümle sayısı: 139

118.823- (25,987 × 2,56)- (0,971 × 3,36)

118,823- 66,52- 3,26

49,04

Tablo 4.4.1.1.2.2’de Acı ile Bucu masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.1.2.2. Acı ile Bucu uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Acı ile Bucu	2,56	3,36	Kolay	Eğitsel okuma

Acı ile Bucu masalında özgün masalda 2,55 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,56 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda ortalama cümle uzunluğu (OCU) 6,93 uyarlanmış halinde 3,36 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU artmış, OCU azalmıştır.

4.4.1.1.3. Acı ile Bucu Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Bir varmış, bir yokmuş. Köyün birinde bir garı ile bir goca yaşarmış. Ele güne muhtaç olmadan kendi yağlarıyla kavrulurlarımış. Ah bir de çocukları olsa daha da mutlu olacaklarımış.”

Uyarlanan Masal

“Bir varmış bir yokmuş. Eskiden bir köy varmış. Köyde bir çift yaşarmış. Bu çiftin çocukları yokmuş.”

Özgün Masal

“Koyunun kuzusuna bakar imrenir, köpeğin eniğine bakar yerinirimiş.

–Benim de şöyle bir yavrum olsa, balıla sütüle beslesem, hoboş edip yedirsem gezdirsem, diye içgeçirirmiş. Her namazın ardında, her sofranın sonunda Yüce Yaradana duasını eksik etmezimiş. Kocası da “amin” der, iki dene olur inşallah derimiş.”

Uyarlanan Masal

“Çocuk yerine koyunun kuzusuna bakarlarımış. Köpeğin yavrusunu izlerlermiş.

–Ahh! Bizim de bir yavrumuz olsa. Onu beslesek. Hem de gezdirsek. Her zaman yanında olsak, derlermiş.”

Özgün Masal

“Yüce yaradan kadının hadis duasını duymuş. Kadının karnına iki yavru koymuş. Aylar geçmiş aradan. Kadın farkına varmış sonradan. Avrat çapa yaparımış bahçada herif çift sürerimiş tarlada.

–Herif beri gel hele. Karnımda birşeyler guruldar,öte beri kıpırdar. Duamız kabul mu oldu yoksa. Sevinçten uçarım çocuksa, demiş.

–Akşam guru fasulye yediğin, boşuna heveslenme odur guruldar dediğin demiş. Avradın hevesini kursağında bırakmış, herif.

Birkaç gün geçmiş aradan. Kocasına seslenmiş maldandan.

–Ne guru fasulye yedim ne turp, şimdi çıkacak karnımdan tekme vurup, demiş.

–Sahi mi deyon avrat, sık dişini yettim assat, demiş. Çifti çubuğu Salıvermiş. Palan pandıras gitmiş. Soluğu avradın yanında almış. Gilik ağacının altına bir çul sermiş.

–Kösül şendere avrat, iş başa düştü, bacaklarını iki yana at, demiş. Avrat patanlarını germiş. Herif başında “ıkıla” demiş. Avrat inilerken bahçanın nadar otu varsa yolmuş. Bir beklerken iki çocuk doğmuş. Nur topu gibi bir kız bir oğlan olmuş.”

Uyarlanan Masal

“Aradan aylar yıllar geçmiş. Kadının ikiz çocukları olmuş. Biri kızmış. Diğeri erkekmiş.”

Özgün Masal

“Toprağa bölemişler, ardından tuzlamışlar. Sarmışlar sarmalamışlar, kundaklamışlar. Götürüp beşiğe yatırmışlar, herif iki söbek yapmış. Kızınıkini kıza takmış, oğlanınıkini oğlana takmış.

Herşey istedikleri gibi olmuş. Eve tarifsiz neşe dolmuş. Sıra gelmiş ad koymaya. Ne koyalım, ne diyelim, demişler epeyce düşünmüşler. şunu desek şundan olur, bunu koysak bundan olur, şu olur, bu olur demişler. Bir türlü çocuklarına koyacak bir ad bulamamışlar. Koyduğumuz adı beğenmezlerise, hoşlarına getmezise, demişler.

–İyisi mi biz çocuklarımızın adını koymayalım. Dilleştiklerinde kendi adlarını kendileri koysun, demişler rahatlamışlar. Çocukların ağzından çıkan ilk söz ad olsun, diye karar kılmışlar.”

Uyarlanan Masal

“Çift çok sevinmiş. Her şey istedikleri gibi olmuş. Sıra isim vermeye gelmiş. İsim

düşünmüşler. İsim bulamamışlar.

–Biz çocuklara ad vermeyelim. Kendileri bulsunlar. İlk sözleri, adları olsun, demişler.”

Özgün Masal

“Çocuklar günden güne palazlamışlar. Emeklemiş, apallamışlar. Ayağa kalkıp yürümüşler. Emzikten düşmüşler. Ugu, mugu, bıgı, mığ, ınga devrini de geçirmişler. Analarını bir yandan babaları öbür yandan çocukların ağzından çıkacak olan ilk söze, kulak kesilmişler.”

Uyarlanan Masal

“Günler aylar geçmiş. Çocuklar büyümeye başlamışlar. Ardından emeklemişler. Sonra yürümüşler. Anne ve baba, çocukları dinliyormuşlar. İlk sözlerini beklemişler.”

Özgün Masal

“Hepsi bir tarlaya inmişler, karı koca köken ekerlerimiş. Herif iki ağaç arasına salıncak kurmuş, avrat ara sıra ipin çekerimiş, bir yandan da çapa ederimiş. Bir bakmış salıncakta çocuklar yok. Çapayı atmış koşmuş. Çocuklar salıncaktan inmiş kökenlerin arasında dolaşırımış. Avrat çocukları görmüş rahatlamış. İcık gözetten napacaklar, demiş. Gorafın birinde cin biber ekiliymiş. Çocuklar cin biber ekili gorafa girmiş. Kırmızıbiberler ikisinin de dikkatini çekmiş. Anaları da arkalarında napacaklar bakalım, deye onları gözedirimiş.”

Uyarlanan Masal

“Bir gün anne ve baba tarlaya gitmişler. İşleri varmış. Çocukları da götürmüşler. Baba bir salıncak yapmış. Çocukları oraya bırakmış. Aradan zaman geçmiş. Çocukların yanına gelmiş. Salıncakta çocuklar yokmuş. Çocuklar salıncaktan inmiş. Tarlada geziyorlarmış. Anne, çocukları görmüş. Onları izlemiş.”

Özgün Masal

“Oğlan kırmızı biberini koparmış. Ağzına katmış ısırılmış. Isırmasıyla “acı” diye bağırması bir olmuş. Ardından kız ısırılmış. Isırmasıyla “bucu” diye bağırması bir olmuş. Ardından çocukları takip eden anaları bağırılmış.”

Uyarlanan Masal

“Tarlada acı biber ekiliymiş. Çocuklar acı biberleri görmüş. Oğlan biberi koparmış, ısırılmış. “Acıııııııı” diye bağırılmış. Sonra kız ısırılmış. “Bucuuuuuu” diye bağırılmış. En son anneleri bağırılmış.”

Özgün Masal

“–Sıçıra herif çocuklar adını buldu, demiş. Herif öte yanda evleklere su ölçeleririmiş. Önce çocukların cırığı, ardından avradın bağığı! Bir şey oldu sanmış. Küreği attığı birile, avradın yanına varmış.

–Avrat yok yere neci çırının, çocuklara bi hal oldu deye ödüm koptu ya ıhıcık çocuklar, neci guduruşur kökenin içinde, demiş avrada çıkışmış.

–Ne guduruşması herif, seni onun uçun çardım ya. Çocuklar kendi adını buldu, ondan oynaşırlar. Başımızın tacı, acı ile bucu, demiş avrat. Herif bir şey anlamamış. Acı-Bucu demiş. Acı Bucu der demez çocuklar ayakucunda bitmiş.”

Uyarlanan Masal

“–Çocuklar adını buldu. Çocuklar adını buldu. Çocuklar adını buldu.

Babalarına seslenmiş. Baba koşmuş. Annenin yanına gelmiş. Heyecanla;

–Ne oldu? demiş.”

Özgün Masal

“Çocukların adı, Acı ile Bucu olmuş. Herif ile avrat çok mutlu olmuşlar. Çocuklarımız adlarını kendileri buldu, kendileri koydu, hemde ne güzel uydu, eyi oldu, demişler.”

Uyarlanan Masal

“–Çocuklar isimlerini buldu. Acı ile Bucu, demiş. Adam anlamamış. Acı! Bucu! demiş. O sırada çocuklar gelmiş.

Çocukların adı, Acı ile Bucu olmuş. Anne ve baba çok mutlu olmuşlar.

–Çocuklarımız adlarını buldu. Ne güzel oldu, demişler.”

Özgün Masal

“Herif ile avrat karar vermişler. Çocuklarımıza heç ellemeyelim ot gibi büyüsünler, nere giderse gitsinler, ne yaparsa yapsınlar, demiş. Kurda kuşa bir öğreten mi var, ağaca böyü deyen mi var, demişler.

Çocukları salmışlar çayıra. Acı ile bucu öteberi eştirmiş. Herifile avrat heç ellemezimiş.”

Uyarlanan Masal

“Anne ve baba karar vermişler.

–Çocuklar ne isterlerse yapsınlar. İstediklerini yesinler, istediklerini konuşsunlar. Biz karışmayalım, demişler.”

Özgün Masal

“Hava rüzgâr varımış. Portakal ağaçları vuuğ, vuuğ diye sallanırmış. Bobbuşlar üşümüş, demiş. Acı, ataş yakalım bobbuşlar üşümesin, demiş Bucu. Portakal ağaçlarının dibine çalı çırpı yığmışlar. Ardından ateşe vermişler. Ateş ağaçları sarmış, portakalları tencere garası gibi gavlammış.

–Ağaçlar üşümedi bobbuşlar sevindi, demişler.”

Uyarlanan Masal

“Aradan uzun bir zaman geçmiş. Günlerden bir gün rüzgârlı bir hava varmış. Portakal ağaçları sallanmış. Acı;

-Portakallar üşümesin. Ateş yakalım, demiş. Bucu, çalı getirmiş. Ateşi yakmış. Ateş ağaçları sarmış. Portakallar yanmış. Kül olmuş.

-Ağaçlar üşümedi, demişler. Sevinmişler.”

Özgün Masal

“Az ötede buzağı varmış. Annesine bakar möö, möö deye ağlarmış. Mööcük acıkmış. Gedelim ipini salalım, demiş, Acı. Buzağın gannışın doyursun, demiş Bucu. Buzağı salıvermişler. Buzağı gitmiş anasını bulmuşlar. Ne kadar süt varsa emmiş. Mööcük gannışını doyurdu, tom tombiş oldu, demişler.”

Uyarlanan Masal

“Biraz ileride buzağı varmış. Anne ve baba buzağıyı kaçmasın diye iple bağlamışlar. Buzağı ağlıyormuş. Çok acıkmış. Bucu;

-Buzağının ipini salalım. Buzağı doysun, demiş. Buzağıyı salmışlar. Buzağı annesini bulmuş. Karnını doyurmuş. Acı ile Bucu sevinmişler.”

Özgün Masal

“Az öteye gitmişler. Bülüçler çok yorulmuş, demişler. Bülüçleri annesinin sırtına bindirmişler. Bülüççükler yorulmadan geziyor, demişler. Acık da ha gitmişler bir tosbacık görmüşler. Çorabı yok mintanı yok, demişler. Çoraplarını çıkarmışlar tosbacığın patilerine giydirmişler. Acı, sakosunu çıkarmış. Bucu, fistanını çıkarmış. Tosbacığa giydirmişler. Çok güzel oldu, demişler.”

Uyarlanan Masal

“Yola devam etmişler. Yol uzunmuş. Yolda bir kaplumbağa görmüşler. Kaplumbağanın çorabı yokmuş. Acı ile Bucu üzölmüşler. Çorapsız üşür, demişler. Kendi çoraplarını çıkarmışlar. Kaplumbağaya giydirmişler. Acı, kazağını çıkarmış. Bucu, şortunu çıkarmış. Onları da giydirmişler.

-Çok güzel oldu, demişler.”

Özgün Masal

“Az öteye daha gitmişler. Vıraak vıraak kurbağa sesini duymuşlar. Gurbilişler dereye düşmüş, anası bizi çağırıyor, demiş Acı. Derenin suyunu keselim, demiş Bucu. Tam zamanında gelmişiz, yetişmesek gurbilişlerin hepsi boğulacaktı, demişler.

Acı ile Bucu’nun anası derenin aşağı yamacında çamaşır yıkarırmış. Kevkiyi dereye uzattığında su kesilmiş.”

Uyarlanan Masal

“Yola devam etmişler. Kurbağa sesi duymuşlar. Bucu;

-Kurbağa, dereye düşmüş. Kurbağa, dereye boğulur. Annesi bize haber veriyor, demiş.

Acı;

-Derenin suyunu keselim, demiş.

Bucu;

-İyi ki yetiştik. Yoksa kurbağa boğulurdu, demiş.

Acı ile Bucu’nun annesi deredeymiş. Çamaşır yıkıyormuş. Derenin suyu kesilmiş.”

Özgün Masal

“–Euzubillahimineşeytnirracim nereye getti akıp duran su, demiş. Bir elinde kevgi, bir elinde tokurcak, doğrulmu iki yanına bakınmış. Bakınmasıyla bağırması bir olmuş. Portakal ağaçları ataş almış. Buzağı ipini koparmış, olan sütü emmiş. Bülüşler tavuğun üstünde gezintiye çıkmış, derken önünden bir tosbağa geçmiş. Ayağı çoraplı, üstün fistanlı. İşte o zaman olanlar olmuş, gelenler gelmiş.

–Yetiş herif, Acı ile Bucu tosbağa olmuş gezer, demiş. Herif uçmuş gelmiş.

–Demedim mi ben sana, başıboş sokağa salarsan çocuğu ya gurbaba olur ya yosba.

Çocuklar ya şeytan sidiğine bastılar, ya da ecinniye çarptılar, demiş.

–Tosbayı alalım, hocanın birine okutalım, demiş avrat.

Tam tosbayı tutmak için yeltendiklerinde, Acı ile Bucu çıkagelmişler.”

Uyarlanan Masal

“ –Su nereye gitti? demiş. Etrafa bakmış. Anne çılgılık atmış. Çünkü ağaçlar kül olmuş. Buzağı ipini koparmış. İneğin sütü bitmiş. O sırada bir kaplumbağa gelmiş. Kaplumbağanın üzerinde çocukların kıyafetleri varmış. Kocasına seslenmiş:

–Çocuklar kaplumbağa olmuş, demiş. Adam;

-Çocukları çok rahat bıraktık. Her istediklerini yaptılar. Ağaçlarımız yandı. İneğimizin sütü kalmadı. Buzağımız çok süt içti. Biz hata yaptık, demiş.

Kısa bir süre geçmiş. Acı ile Bucu gelmişler.”

Özgün Masal

“El ele tutuşmuşlar, seke seke geliverirlermiş. Bir yandan da şarkı söylerlermiş.

Lay lay lom

Lay lay lom

Bobbuşlar üşümedi

Möocük sütün emdi

Bülüçler gezeledi

Gurbişler ölmedi
Tosbacık cici giydi
Lay lay lom
Lay lay lom

Deye deye seke seke gelmişler. Üstlerinde başlarında donlarından başka bir şey yokmuş. Herif ile avrat olanları anlamışlar. Acı ile Bucu'yu bir daha başıboş bırakmayalım, demişler. Akıl ötesine aklı ermez. Ağaç köklerinden büyür, görünmez. Kurt ile kuşa bir bakan var kimse bilmez, demişler. Biz çalı dibinde büyümedik. Bize de bir bakan vardı, ne çabuk unuttuk demişler.”

Uyarlanan Masal

“Birlikte şarkı söylemişler.

Lay lay lom!
Lay lay lom!
Portakallar üşümedi.
Buzağı doydı.
Kaplumbağa cici giydi.
Kurbağa ölmedi.
Lay lay lom!
Lay lay lom!”

4.4.1.1.4. Acı ile Bucu Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Acı ile Bucu masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkökul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Koyunun kuzusuna bakar imrenir, köpeğin eniğine bakar yerinirimiş.

Uyarlanan Cümle: Çocuk yerine koyunun kuzusuna bakarlarmış. Köpeğin yavrusunu izlerlermiş.

Örnek 1’de özgün masalda geçen "Koyunun kuzusuna bakar" ifadesi, uyarlanmış masalda

korunmuştur.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Az öteye daha gitmişler. Vıraak vıraak kurbağa sesini duymuşlar.

Uyarlanan Cümle: Yola devam etmişler. Kurbağa sesi duymuşlar.

Örnek 2’de verilen özgün metindeki cümle korunmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Herif iki ağaç arasına salıncak kurmuş.

Uyarlanan Cümle: Baba bir salıncak yapmış.

Örnek 3’te verilen cümle korunmuştur.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Yüce yaradan kadının hadis duasını duymuş. Kadının karnına iki yavru koymuş. Aylar geçmiş aradan. Kadın farkına varmış sonradan. Avrat çapa yaparımış bahçada herif çift sürerimış tarlada.

–Herif beri gel hele. Karnımda birşeyler guruldar,öte beri kıpırdar. Duamız kabul mu oldu yoksa. Sevinçten uçarım çocuksa, demiş.

–Akşam guru fasulye yediğin, boşuna heveslenme odur guruldar dediğin demiş. Avradın hevesini kursağında bırakmış, herif.

Birkaç gün geçmiş aradan. Kocasına seslenmiş maldandan.

–Ne guru fasulye yedim ne turp, şimdi çıkacak karnımdan tekme vurup, demiş.

–Sahi mi deyon avrat, sık dişini yettim assat, demiş. Çifti çubuğu Salıvermiş. Palan pandıras gitmiş. Soluğu avradın yanında almış. Gilik ağacının altına bir çul sermiş.

–Kösül şendere avrat, iş başa düştü, bacaklarını iki yana at, demiş. Avrat patanlarını germiş. Herif başında “ıkıla” demiş. Avrat inilerken bahçanın nadar otu varsa yolmuş. Bir beklerken iki çocuk doğmuş. Nur topu gibi bir kız bir oğlan olmuş.

Uyarlanan Cümle: Aradan aylar yıllar geçmiş. Kadının ikiz çocukları olmuş. Biri kızmış. Diğer erkekmiş

Örnek 1’de özgün masalda detaylı bir anlatım yapılırken, uyarlanmış masalda bu detay sadeleştirilmiş ve genel olarak açıklanmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Az ötede buzağı varmış. Annesine bakar möö, möö deye ağlarmış. Mööcük acıkmış. Gedelim ipini salalım, demiş, Acı. Buzağın gannışın doyursun, demiş

Bucu. Buzağı salıvermişler. Buzağı gitmiş anasını bulmuşlar. Ne kadar süt varsa emmiş. Mööcük gannışını doyurdu, tom tombiş oldu, demişler.

Uyarlanan Cümle: Biraz ileride buzağı varmış. Anne ve baba buzağıyı kaçmasın diye iple bağlamışlar. Buzağı ağlıyormuş. Çok acıkmış. Bucu;

-Buzağının ipini salalım. Buzağı doysun, demiş. Buzağıyı salmışlar. Buzağı annesini bulmuş. Karnını doyurmuş. Acı ile Bucu sevinmişler.

Örnek 2’de verilen özgün cümle sadeleştirilerek yeniden yazılmıştır. Ayrıntı ifadeler silinmiş ve düzenlenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Az öteye gitmişler. Bülüçler çok yorulmuş, demişler. Bülüçleri annesinin sırtına bindirmişler. Bülüççükler yorulmadan geziyor, demişler. Acık da ha gitmişler bir tosbacık görmüşler. Çorabı yok mintanı yok, demişler. Çoraplarını çıkarmışlar tosbacığın patilerine giydirmişler. Acı, sakosunu çıkarmış. Bucu, fistanını çıkarmış. Tosbacığa giydirmişler. Çok güzel oldu, demişler.

Uyarlanan Cümle: Yola devam etmişler. Bir kaplumbağa görmüşler. Kaplumbağanın çorabı yokmuş. Acı ile Bucu üzölmüş. Kendi çoraplarını çıkarmışlar. Kaplumbağaya giydirmişler. Acı, kazağını çıkarmış. Bucu, şortunu çıkarmış. Onları da giydirmişler.

-Çok güzel oldu, demişler.

Örnek 3’te verilen özgün metindeki ifadeler sadeleştirilmiştir.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: –Euzubillahimineşeytnirracim nereye getti akıp duran su, demiş. Bir elinde kevkî, bir elinde tokurcak, doğrulmu iki yanına bakınmış. Bakınmasıyla bağırması bir olmuş. Portakal ağaçları ataş almış. Buzağı ipini koparmış, olan sütü emmiş. Bülüçler tavuğun üstünde gezintiye çıkmış, derken önünden bir tosbaga geçmiş. Ayağı çoraplı, üstün fistanlı. İşte o zaman olanlar olmuş, gelenler gelmiş.

–Yetiş herif, Acı ile Bucu tosbaga olmuş gezer, demiş. Herif uçmuş gelmiş.

–Demedim mi ben sana, başıboş sokağa salarsan çocuğu ya gurbaga olur ya yosba. Çocuklar ya şeytan sidiğine bastılar, ya da ecinniye çarptılar, demiş.

–Tosbayı alalım, hocanın birine okutalım, demiş avrat.

Tam tosbayı tutmak için yeltendiklerinde, Acı ile Bucu çıkagelmişler.

Uyarlanan Cümle: –Su nereye gitti? demiş. Etrafa bakmış. Anne çılgık atmış. Çünkü ağaçlar kül olmuş. Buzağı ipini koparmış. İneğin sütü bitmiş. O sırada bir kaplumbağa gelmiş. Kaplumbağanın üzerinde çocukların kıyafetleri varmış. Kocasına seslenmiş:

–Çocuklar kaplumbağa olmuş, demiş. Adam;

–Çocukları çok rahat bıraktık. Her istediklerini yaptılar. Ağaçlarımız yandı. İneğimizin sütü kalmadı. Buzağımız çok süt içti. Biz hata yaptık, demiş.

Kısa bir süre geçmiş. Acı ile Bucu gelmişler.

Örnek 1’de özgün masalda ayrıntılı bir süreç anlatılırken, uyarlanmış masalda bu süreç özetlenmiş ve daha kısa bir ifadeye dönüştürülmüştür.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Herif ile avrat olanları anlamışlar. Acı ile Bucu’yu bir daha başıboş bırakmayalım, demişler. Akıl ötesine akli ermez. Ağaç köklerinden büyür, görünmez. Kurt ile kuşa bir bakan var kimse bilmez, demişler. Biz çalı dibinde böyümedik. Bize de bir bakan vardı, ne çabuk unuttuk demişler.

Uyarlanan Cümle: –Çocukları çok rahat bıraktık. Her istediklerini yaptılar. Ağaçlarımız yandı. İneğimizin sütü kalmadı. Buzağımız çok süt içti. Biz hata yaptık, demiş.

Örnek 2’de verilen özgün metin özetlenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: –Sıçıra herif çocuklar adını buldu, demiş. Herif öte yanda evleklere su ölçeleririmiş. Önce çocukların çırığı, ardından avradın bağığı! Bir şey oldu sanmış. Küreği attığı birile, avradın yanına varmış.

–Avrat yok yere neci çırının, çocuklara bi hal oldu deye ödüm koptu ya ıhıcık çocuklar, neci guduruşur kökenin içinde, demiş avrada çıkışmış.

–Ne guduruşması herif, seni onun uçun çardım ya. Çocuklar kendi adını buldu, ondan oynaşırlar. Başımızın tacı, acı ile bucu, demiş avrat. Herif bir şey anlamamış. Acı-Bucu demiş. Acı Bucu der demez çocuklar ayakucunda bitmiş.

Uyarlanan Cümle: –Çocuklar adını buldu. Çocuklar adını buldu. Çocuklar adını buldu. Babaya seslenmiş. Baba koşmuş. Annenin yanına gelmiş. Heyecanla;

–Ne oldu? demiş.

Örnek 3’te verilen özgün cümle özetlenmiştir.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Her namazın ardında, her sofranın sonunda Yüce Yaradana duasını eksik etmezimiş.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 1’de verilen özgün cümledeki ifade silinmiştir. Uyarlanan metinde yer verilmemiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Deye deye seke seke gelmişler. Üstlerinde başlarında donlarından başka bir şey yokmuş.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 2’de verilen özgün metindeki cümleye yer verilmemiştir, silinmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Hepsi bir tarlaya inmişler, karı koca köken ekerlerimiş. Herif iki ağaç arasına salıncak kurmuş, avrat ara sıra ipin çekerimiş, bir yandan da çapa ederimiş.

Uyarlanan Cümle: Bir gün anne baba tarlaya gitmişler. İşleri varmış. Çocukları da götürmüşler. Baba bir salıncak yapmış.

Örnek 3’te verilen özgün cümledeki “karı koca köken ekerlerimiş” ve “avrat ara sıra ipin çekerimiş, bir yandan da çapa ederimiş” ifadeleri silinmiştir.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Çocuklar günden güne palazlamışlar. Emeklemiş, apallamışlar. Ayağa kalkıp yürümüşler. Emzikten düşmüşler. Ugu, mugu, bıgı, mıgı, ınga devrini de geçirmişler. Analarını bir yandan babaları öbür yandan çocukların ağzından çıkacak olan ilk söze, kulak kesilmişler.

Uyarlanan Cümle: Günler aylar geçmiş. Çocuklar büyümeye başlamışlar. Ardından emeklemişler. Sonra yürümüşler. Anne ve baba, çocukları dinliyormuşlar. İlk sözlerini beklemişler.

Örnek 1’de verilen özgün cümlede “palazlamışlar”, “apallamışlar” kelimeleri “büyümüş, “emeklemiş” olarak değiştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle:

Lay lay lom

Lay lay lom

Bobbuşlar üşümedi

Mööcük sütün emdi

Bülüçler gezeledi

Gurbişler ölmedi

Tosbacık cici giydi

Lay lay lom

Lay lay lom

Uyarlanan Cümle:

Lay lay lom!

Lay lay lom!

Portakallar üşümedi.

Buzağı doydu.

Kaplumbağa cici giydi.

Kurbağa ölmedi.

Lay lay lom!

Lay lay lom!

Örnek 2’de verilen şarkı sözleri değiştirilerek yeniden yazılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Herif ile avrat karar vermişler. Çocuklarımıza heç ellemeyelim ot gibi büyüsünler, nere giderse gitsinler, ne yaparsa yapsınlar, demiş. Kurda kuşa bir öğretene mi var, ağaca böyü deyen mi var, demişler.

Çocukları salmışlar çayıra. Acı ile bucu öteberi eştirmiş. Herifile avrat heç ellemezimiş.

Uyarlanan Cümle: Anne, baba karar vermişler.

-Çocuklar ne isterlerse yapsınlar. İstediklerini yesinler, istediklerini konuşsunlar. Biz karışmayalım, demişler.

Örnek 3’te verilen cümlede “herif”, “avrat” kelimeleri değiştirilmiştir. “Anne”, “baba” olarak uyarlanmıştır. Özgün metin sadeleştirilmiştir.

Ekleme

Ekleme, ilkökul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle:

–Benim de şöyle bir yavrum olsa, balıla sütüle beslesem, hoboş edip yedirsem gezdirsem, diye içgeçirmiş. Her namazın ardında, her sofranın sonunda Yüce Yaradana duasını eksik etmezmiş. Kocasını da “amin” der, iki dene olur inşallah dermiş.

Uyarlanan Cümle: –Ahh! Bizim de bir yavrumuz olsa. Onu beslesek. Hem de gezdirsek. Her zaman yanında olsak, derlermiş.

Örnek 1’de verilen uyarlanan cümleye “ahh” ifadesi eklenerek tepki daha anlaşılır şekilde belirtilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Oğlan kırmızı biberini koparmış. Ağzına katmış ısırılmış. Isırmasıyla “acı” diye bağırması bir olmuş. Ardından kız ısırılmış. Isırmasıyla “bucu” diye bağırması bir olmuş. Ardından çocukları takip eden anaları bağırılmış.

Uyarlanan Cümle: Tarlada acı biber ekiliymiş. Çocuklar acı biberi görmüş.

Oğlan biberi koparmış, ısırılmış.

Örnek 2’de verilen özgün cümlede süreç cümleleri uyarlanmış masala eklenerek anlatımın daha anlaşılır olması sağlanmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle:

–Tosbayı alalım, hocanın birine okutalım, demiş avrat.

Tam tosbayı tutmak için yeltendiklerinde, Acı ile Bucu çıkagelmişler.”

Uyarlanan Cümle:

–Çocuklar her isteğini yaptı. Biz hata yaptık, demiş.

Kısa bir süre geçmiş. Acı ile Bucu gelmiş.

Örnek 3’te verilen cümlede “Çocuklar her isteğini yaptı. Biz hata yaptık” cümleleri uyarlanan metine eklenmiştir.

4.4.1.1.5. Acı ile Bucu Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Acı ile Bucu masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda sevgi, aile birliğine önem verme, dayanışma, yardımseverlik, öz denetim değerlerinden örnekler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“Çift çok sevinmiş. Her şey istedikleri gibi olmuş.” (Sevgi değeri)

“Çocukların adı, Acı ile Bucu olmuş. Anne ve baba çok mutlu olmuşlar. (Sevgi

değeri)

“-Çocuklarımız adlarını buldu. Ne güzel oldu, demişler.” (Sevgi değeri)

“Anne, baba karar vermişler.” (Dayanışma değeri)

“-Portakallar üşümesin. Ateş yakalım, demiş.” (Sevgi değeri, yardımseverlik değeri)

“-Buzağının ipini salalım. Buzağı doysun, demiş. Buzağıyı salmışlar. Buzağı annesini bulmuş. Karnını doyurmuş. Acı ile Bucu sevinmişler.” (Sevgi değeri, yardımseverlik değeri)

“Kaplumbağanın çorabı yokmuş. Acı ile Bucu üzülmüş. Kendi çoraplarını çıkarmışlar. Kaplumbağaya giydirmişler. Acı, kazağını çıkarmış. Bucu, şortunu çıkarmış. Onları da giydirmişler.” (Sevgi değeri, Yardımseverlik değeri)

“-İyi ki yetiştik. Yoksa kurbağa boğulurdu, demiş.” (Yardımseverlik değeri)

“-Çocuklar her isteğini yaptı. Biz hata yaptık, demiş.” (Öz denetim değeri)

“-Çocuklar ne isterlerse yapsınlar. İstediklerini yesinler, istediklerini konuşsunlar. Biz karışmayalım, demişler.” (Dayanışma değeri, aile birliğine önem verme değeri)

4.4.1.1.6. Acı ile Bucu Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Çift, söz, buzağı, salmak kelimeleri masalda birden fazla defa yer alarak öğreniciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.1.2 Aksakal Masalı

Özgün Masal

AKSAKAL

Bir memleket varmış. İnsanları uzun yaşarmış. Aklım başta değil, yaşta olduğu zamanlarmış. O memlekette ne çok gezen bilirmiş ne de çok okuyan bilirmiş. En çok bilen çok yaşayan kişiymiş. Çok yaşayanın akli başkaymış. Çok yaşayan aksakalmış. Fi tarihinden bir sual olsa, bir bilen çıkarmış. Ömür bereketi olanın akıl bereketi de olur deyip, aklından noksanı olan aksakala koşarmış. Yaşı gıt olanın, akli da gıt olur, derlermiş. Bu memlekette yaşı 50’yi aşana “aksakal” 50’nin altın da olana da “Gök sakal” derlermiş. Gök sakala tamah olmazmış.

Memleketin bir de sultanı varmış. Çok yaşayanların çokbilmişliğine kızarmış. Her gün sarayın meydanına ahaliyi toplatır. “Hünkârımız çok yaşa” deye bağtırtmış. Büyük adam olmayı, yaşı büyük olan sanırmış. Sultanın yaşı 50’yi bulmuş.

– Memleketin en büyük adamı oldum, demiş. Haşmetli bir, “büyük adam” günü kutlaması yapmaya karar vermiş. Vermesine vermiş de; ortalıkda dolaşan 50 yaşın üstünde zebil gibi büyük adam varmış. Bu durum sultanın hoşuna gitmemiş.

– Bu ne fütursuzluk, her Allah’ın günü, “Hünkârımız çok yaşa”, deye kullarım avazını yırtar, hala bende çok yaşayan var, demiş. “Benden büyük kim var ise başı kesilsin”, deye ferman buyurmuş.

Memleketin ileri gelen zevatı el ayak olmuşlar.

– Aman efendim, yaşı kemale ermiş bunca insanı telef edersek akıl kıtlığı olur. O vakit memleketin hali nice olur, deyip önüne geçmek isteseler de engel olamamışlar.

– Benden büyük olmak suçtur, demiş directmiş sultan.

Devlet erkânının tamamı 50 yaşın üstündeymiş. Kıyım önce sarayda başlamış. Kerrat cetvelini bilen kalmamış. Sultanın mührünü taşıyacak, sırtını taşıyacak, hamamda kese yapacak bir kişi bile kalmamış. Sokak da saraydan geri kalmamış. 50 yaş üzeri kim var kim yok oracıkta boğazlanmış. Sakalı göbeğinde yaşı 80’e varmış aksakallar yalvar yakar olmuşlar beyhude çene yormuşlar. Kimi aksakallar “daha 30’uma ayak basmadım” dermiş. Kimisi de meczup gibi davranır “3 yaşımı doldurmadım” dermiş. Kim ne derse desin, akıbet, geri çevirememiş.

Hayırlı bir evlat yaşlı babasına kıyamamış. Dağa götürmüş. Ayak altı olmayan bir mağaraya saklamış. Ara sıra geder yoklamış.

Memleketin sultanı, kendinden büyük kimsenin kalmadığına kanaat getirmiş.

– Memleketin en büyüğü benim, benden büyük kimse yok, demiş.

– Şimdi şanıma yakışan “Büyük Adam” günümü kutama zamanı geldi, demiş. El çırpmış. Bir çırpıda koşup gelen kimse yok. Ses vermiş sese cevap veren yok.

– Nereye getti bu insanla, demiş çıt yok. Ayağa kalkmış. Sağına soluna bakınmış. Ortalıkta görünen kuloğlu kul yok.

– Hatuun, deye ünün yettiğine bağırmış.

Hanımı gelmiş dikilmiş karşısına.

– O kadar insan neden bakmaz. Aklımı yitirecen, demiş.

– Senin eklin çoktan yitmiş. Akıl yaşıta değil başta olur. Senin akıl yaşıta da yok, başta da yok. Kimi aran, kimi soran? Kese kese memlekette aklıselim adam mı bıraktın, demiş karısı.

Sultanın akıllı hala, “Büyük Adam” gününü kutlama derdindeymiş.

– Nolacak şimdi, şenliği nahıl yapacan, demiş.

– Akıl kese kese memlekette akıl mı bıraktın “Şunun yönü şundan olsun” diyecek bir

aksakal komadın. Ne halin varsa gör, demiş karısı da getmiş.

Sultanın az akli varsa o da uçup getmiş.

– Benden büyük yok. Ben cihan sultanıyım. Benim dengim yok. Bende olanın da eşi benzeri olmamalı. Başkasında olan da benden geden sadaka olmadı, demiş.

Bir ferman çıkarmış.

– Ey ahali! Kulak verin. Eyi dinleyin. Sultanlar sultanı Cihan sultanımıza eşi emsali olmayan bir halı dokuyacaksınız. Urganı nurdan, motifi kumdan olacak. Şu vakte kadar sarayımda serili olmazsa, 50 yaşın altında kim var ise telef olacak, demiş.

Ahaliyi bir korku sarmış.

– Aksakalı bitirdi, gök sakala geldi sıra diye dertleşirlermiş.

– Olacak iş mi bu, ipi nurdan, motifi kumdan, dermiş biri.

– Nerde görülmüş böyle bir halı dermiş başka biri.

– Bir yerde eşi emsali olmayanı istiyor zati, demiş öbürü.

En doğrusunu da sokağın delisi demiş

– Hep bir oldunuz, ne kadar aksakal varışa kestiniz. Hiç olmazsa birini saklasaydınız. Geder akıl danıştınız, demiş.

Hepsi birden derin bir “aah” çekmiş.

– Nerde bizde o akıl, demişler.

Tam bu sırada babasını mağarada saklayan hayırlı evlat çıkagelmiş.

– Ne kadar konuşursak konuşalım boş lakırdı. Ben babamı öldürmedim sakladım. Gedelim ona akıl danışalım, demiş.

Dinleyenlerin gözü parlamış.

– Hadi demen gedelim, demişler.

Gide gide aksakalın saklandığı mağaraya varmışlar.

– Halimiz perişan, hünkârımız bir ferman buyurdu. Gök sakallar bir olduk aklımız çıkışmadı. Senin aklından medet umarız, demişler.

– Nedir o aklınızın çıkışmadığı. Sual edin bakayım, demiş aksakal.

– Bizden eşi emsali olmayan bir halı okumamızı ister. Urganı nurdan, motifi kumdan olacak der, demişler.

– Pek latif bir talep. Hemen ıstarı kurun. Sultana gidin, “Cihanın en büyük en akıllı sultanımız, ıstarı kurduk ferman buyurduğunuz halıyı dokumak için dokuyucular ıstarın başında bekler. Biz hünkârımızın motifini nerden bilelim, bir numune dokusun da görelim”, derler diyeceksiniz, demiş aksakal.

Gök sakallar doğruca sultanımızın huzuruna çıkmışlar. Aksakalın dediklerini olduğu gibi

aktarmışlar. Sultan sarayın içinde ileri geri dolanmaya başlamış. Olur dese bir türlü, olmaz dese başka türlü. Geçmiş tahtına oturmuş.

– Bu sizin aklınız değil. Kim verdi size bu akıl, demiş. Bu akıl vereni getirin, numuneyi ona verecen, diye devam etmiş.

Gelmişler aksakalı almış gelmişler. Sultan aksakalı kendine akıl hocası yapmış. Memleket rahat bir nefes almış.

Tablo 4.4.1.2.1. Aksakal masal inceleme formu

Aksakal masalının masal inceleme formuna göre verilen değerlendirmesi aşağıda belirtilmiştir.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	2
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	4
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	4
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	4
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	0
	5
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	4
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	1
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	1

Toplam Puan: 73

Bu forma göre Aksakal masalı 73 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masalın uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.2.2. Aksakal Masalının Okunabilirlik Ölçütü

Aksakal masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman, Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülleri ile analiz edilmiştir.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 779

Hece sayısı: 1835

Cümle sayısı: 90

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,35) - 2,610 \times 8,65$

$198,825 - 94,63 - 22,59$

81,60

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 779

Hece sayısı: 1835

Cümle sayısı: 90

$118,823 - (25,987 \times 2,35) - (0,971 \times 8,65)$

$118,823 - 61,06 - 8,39$

49,37

Tablo 4.4.1.2.1.1'de Aksakal masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.2.1.1. Aksakal özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Aksakal	2,35	8,65	Kolay	Eğitsel düzey

Uyarlanmış Masal

Aksakal

Zamanın birinde bir köy varmış. Orada insanlar uzun yaşarmış. Aklın başta değil, yaşta olduğu zamanlarmış. Bu çağlarda yaşı elliyi geçen kişilere Aksakal derlirmiş. Aksakallar her şeyi bilirlermiş. Bir de Göksakal varmış. Elli yaşından küçükler Göksakal'mış.

Bu köyün bir sultanı varmış. Aksakalları sevmezmiş. Her gün hizmetlilerini çağırırmış.

“Hünkârımız çok yaşa! desinler” istemiş. Aradan yıllar geçmiş. Sultan, elli yaşına gelmiş.

–Memleketin en bilgisi oldum, demiş. ‘Büyük Bilge’ günü kutlaması yapmış. Herkes kutlamaya gelmiş. Sultan, kutlamada etrafına bakınmış. Yaşı elliden büyük, çok kişi varmış. Buna çok sinirlenmiş.

–Yaşı elliden büyük kim varsa gönderilsin. Bu köyde yaşamasın, demiş. Sarayda herkes elli yaşından büyükmüş. Hepsini göndermiş. İnsanlar korkudan yaşını söylememeye başlamış. Halk;

–Ben üç yaşındayım. Ben daha otuz olmadım, dermiş. Köyde halktan birisi varmış. Babası Aksakal’mış. Babasının gitmesini istememiş. Onu bir mağaraya saklamış.

Bütün Aksakallar köyden gönderilmiş. Sultan, kendinden büyük kimse kalmadı sanmış.

– Memleketin en bilgisi benim! Benden büyük ve bilgili kimse yok! Kutlama yapabilirim, demiş.

El çırpmış. Yanına kimse gelmemiş. Çünkü sarayda kimse kalmamış.

– Bu insanlar nereye gitti? demiş. Ayağa kalkmış. Sağına soluna bakmış. Kimseyi görmemiş.

Karısına seslenmiş. Karısı yanına gelmiş.

Karısı;

–Akıl yaşta değil, başta olur. Herkesi gönderdin. Nasıl kutlama yapacaksın? demiş.

Sultan karısını dinlememiş. “Büyük Bilge” gününü beklemiş. Karısına seslenmiş:

– Şenlik nasıl olsun? demiş.

Karısı tekrar etmiş:

–Memlekette kimse yok, demiş. Sultan sinirlenmiş. Sonrasında bir ferman yazdırmış.

–Ey halkım! Benim için bir halı dokuyun. Eşi benzeri olmasın. Yoksa elli yaşının altındakileri de gönderirim, demiş.

Halk korkmuş. Kendi aralarında konuşmuşlar.

– Yaşlıları gönderdi. Aksakal’ı bitirdi. Göksakal’a sıra geldi, demişler.

O anda bir genç gelmiş.

–Babamı mağaraya sakladım. Ona akıl danışalım, demiş.

Herkes çok mutlu olmuş. Aksakal’ın saklandığı mağaraya gitmişler. Aksakal’a;

– Sultan bir ferman yazdı. Eşi benzeri olmayan bir halı dokumamızı istiyor, demişler.

Aksakal gülmüş.

–Sultan’a gidin. Ona şunu sorun:

“Ey, memleketin en bilgisi, değerli Sultan’ımız! Biz her şeyi hazırladık. Halı dokumaya

hazırız. Ama siz en iyisini bilirsiniz. Bize bir örnek gösterir misiniz?”

Göksakallar hemen yola çıkmışlar. Sultanın yanına gitmişler. Aksakal’ın dediklerini söylemişler. Halı dokumaya örnek istemişler. Sultan telaşlanmış. Ayağa kalkmış. Bir o yana yürümüş. Bir bu yana yürümüş. Tahtına oturmuş.

– Bu sizin aklınız değil. Size bu akı kim verdi? Bu akı vereni getirin. Örneği ona gösteririm, demiş. Göksakallar saraydan çıkmışlar. Mağaraya gitmişler. Aksakal’ı almışlar. Sultan’ın yanına götürmüşler. Sultan, Aksakal’ı kendine akıl hocası yapmış. Her şeyi Aksakal’a danışmış. Herkes rahatlamış. Aksakallar geri dönmüşler. İnsanlar huzur içinde yaşamışlar.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 382

Hece sayısı: 975

Cümle sayısı: 99

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,55) - 2,610 \times 3,85$

$198,825 - 102,44 - 10,04$

86,34

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 382

Hece sayısı: 975

Cümle sayısı: 99

$118,823 - (25,987 \times 2,55) - (0,971 \times 3,85)$

$118,823 - 66,26 - 3,73$

48,83

Tablo 4.4.1.2.2.2’de Aksakal uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.2.2.2. Aksakal uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Aksakal	2,55	3,85	Kolay	Eğitsel okuma

Aksakal masalında özgün masalda 2,35 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,55 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda ortalama cümle uzunluğu (OCU) 8,65 uyarlanmış halinde 3,85 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU artarken OCU azalmıştır.

4.4.1.2.3. Aksakal Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Bir memleket varmış. İnsanları uzun yaşarmış. Aklım başta değil, yaşta olduğu zamanlarmış. O memlekette ne çok gezen bilirmiş ne de çok okuyan bilirmiş. En çok bilen çok yaşayan kişiymiş. Çok yaşayanın akli başkaymış. Çok yaşayan aksakalmış. Fi tarihinden bir sual olsa, bir bilen çıkarmış. Ömür bereketi olanın akıl bereketi de olur deyip, aklından noksanı olan aksakala koşarmış. Yaşı gıt olanın, akli da gıt olur, derlermiş. Bu memlekette yaşı 50’yi aşana “aksakal” 50’nin altın da olana da “Gök sakal” derlermiş. Gök sakala tamah olmazmış.”

Uyarlanan Masal

“Zamanın birinde bir köy varmış. Orada insanlar uzun yaşarmış. Aklın başta değil, yaşta olduğu zamanlarmış. Bu çağlarda yaşı elliye geçen kişilere Aksakal derlermiş. Aksakallar her şeyi bilirlermiş. Bir de Göksakal varmış. Elli yaşından küçükler Göksakal’mış.”

Özgün Masal

“Memleketin bir de sultanı varmış. Çok yaşayanların çok bilmişliğine kızarmış. Her gün sarayın meydanına ahaliyi toplatır. “Hünkârımız çok yaşa” deye bağtırmış. Büyük adam olmayı, yaşı büyük olan sanırmış. Sultanın yaşı 50’yi bulmuş.”

Uyarlanan Masal

“Bu köyün bir sultanı varmış. Aksakalları sevmezmiş. Her gün hizmetlilerini çağırırmış. “Hünkârımız çok yaşa! desinler” istermiş. Aradan yıllar geçmiş. Sultan, elli yaşına gelmiş.”

Özgün Masal

“– Memleketin en büyük adamı oldum, demiş. Haşmetli bir, “büyük adam” günü kutlaması yapmaya karar vermiş. Vermesine vermiş de; ortalıkda dolaşan 50 yaşın üstünde zebil gibi büyük adam varmış. Bu durum sultanın hoşuna gitmemiş.

– Bu ne fütursuzluk, her Allah’ın günü, “Hünkârımız çok yaşa”, deye kullarım avazını yırtar, hala bende çok yaşayan var, demiş. “Benden büyük kim var ise başı kesilsin”, deye ferman buyurmuş.”

Uyarlanan Masal

“–Memleketin en bilgesi oldum, demiş. ‘Büyük Bilge günü kutlaması yapmış. Herkes kutlamaya gelmiş. Sultan, kutlamada etrafına bakınmış. Yaşı elliden büyük, çok kişi varmış. Buna çok sinirlenmiş.”

Özgün Masal

“Memleketin ileri gelen zevatı el ayak olmuşlar.

– Aman efendim, yaşı kemale ermiş bunca insanı telef edersek akıl kıtlığı olur. O vakit memleketin hali nice olur, deyip önüne geçmek isteseler de engel olamamışlar.

– Benden büyük olmak suçtur, demiş direktmiş sultan.

Devlet erkânının tamamı 50 yaşın üstündeymiş. Kıyım önce sarayda başlamış. Kerrat cetvelini bilen kalmamış. Sultanın mührünü taşıyacak, sırtını kaşıyacak, hamamda kese yapacak bir kişi bile kalmamış.”

Uyarlanan Masal

“–Yaşı elliden büyük kim varsa gönderilsin. Bu köyde yaşamasın, demiş. Sarayda herkes elli yaşından büyükmüş. Hepsini göndermiş.”

Özgün Masal

“Sokak da saraydan geri kalmamış. 50 yaş üzeri kim var kim yok oracıkta boğazlanmış. Sakalı göbeğinde yaşı 80’e varmış aksakallar yalvar yakar olmuşlar beyhude çene yormuşlar. Kimi aksakallar “daha 30’uma ayak basmadım” derimiş. Kimisi de meczup gibi davranır “3 yaşıma doldurmadım” derimiş. Kim ne derse desin, akıbet, geri çevirememiş.”

Uyarlanan Masal

“İnsanlar korkudan yaşını söylememeye başlamışlar. Halk;

-Ben üç yaşıdayım. Ben daha otuz olmadım, dermiş.”

Özgün Masal

“Hayırlı bir evlat yaşlı babasına kıyamamış. Dağa götürmüş. Ayak altı olmayan bir mağaraya saklamış. Ara sıra geder yoklarınımış”

Uyarlanan Masal

“Köyde halktan birisi varmış. Babası Aksakal’mış. Babasının gitmesini istememiş. Onu bir mağaraya saklamış.”

Özgün Masal

“Memleketin sultanı, kendinden büyük kimsenin kalmadığına kanaat getirmiş.

– Memleketin en büyüğü benim, benden büyük kimse yok, demiş.

– Şimdi şanıma yakışan “Böyük Adam” günümü kutama zamanı geldi, demiş. El çırpılmış. Bir çırpıda koşup gelen kimse yok. Ses vermiş sese cevap veren yok.

– Nereye getti bu insanla, demiş çıt yok. Ayağa kalkmış. Sağına soluna bakınmış. Ortalıkta görünen kuloğlu kul yok.”

Uyarlanan Masal

“Bütün Aksakallar köyden gönderilmiş. Sultan, kendinden büyük kimse kalmadı sanmış. – Memleketin en bilgisi benim! Benden büyük ve bilgili kimse yok! Kutlama yapabilirim, demiş. El çırpmış. Yanına kimse gelmemiş. Çünkü sarayda kimse kalmamış.”

Özgün Masal

“– Hatuun, deye ünün yettiğine bağırmış.

Hanımı gelmiş dikilmiş karşısına.

– O kadar insan neden bakmaz. Aklımı yitirecen, demiş.

– Senin eklin çoktan yitmiş. Akıl yaşta değil başta olur. Senin akıl yaşta da yok, başta da yok. Kimi aran, kimi soran? Kese kese memlekette aklıselim adam mı bıraktın, demiş karısı.”

Uyarlanan Masal

“Karısına seslenmiş. Karısı yanına gelmiş. Karısı;

–Akıl yaşta değil, başta olur. Herkesi gönderdin. Nasıl kutlama yapacaksın? demiş.”

Özgün Masal

“Sultanın akıllı hala, “Böyük Adam” gününü kutlama derdindeymiş.

– Nolacak şimdi, şenliği nahıl yapacan, demiş.

– Akıl kese kese memlekette akıl mı bıraktın “Şunun yönü şundan olsun” diyecek bir aksakal komadın. Ne halin varsa gör, demiş karısı da getmiş.

Sultanın az akıllı varsa o da uçup getmiş.

– Benden böyük yok. Ben cihan sultanıyım. Benim dengim yok. Bende olanın da eşi benzeri olmamalı. Başkasında olan da benden geden sadaka olmadı, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Sultan karısını dinlememiş. “Böyük Bilge” gününü beklemiş. Karısına seslenmiş:

– Şenlik nasıl olsun? demiş.

Karısı tekrar etmiş:

-Memlekette kimse yok, demiş. Sultan sinirlenmiş.”

Özgün Masal

“Bir ferman çıkarmış.

– Ey ahali! Kulak verin. Eyi dinleyin. Sultanlar sultanı Cihan sultanımıza eşi emsali olmayan bir halı dokuyacaksınız. Urganı nurdan, motifi kumdan olacak. Şu vakte kadar sarayımda serili olmazsa, 50 yaşın altında kim var ise telef olacak, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Sonrasında bir ferman yazdırmış.

–Ey halkım! Benim için bir halı dokuyun. Eşi benzeri olmasın. Yoksa elli yaşının altındakileri de gönderirim, demiş.”

Özgün Masal

“Ahaliyi bir korku sarmış.

– Aksakalı bitirdi, gök sakala geldi sıra diye dertleşirlermiş.

– Olacak iş mi bu, ipi nurdan, motifi kumdan, dermiş biri.

– Nerde görülmüş böyle bir halı dermiş başka biri.

– Bir yerde eşi emsali olmayanı istiyor zati, demiş öbürü.

En doğrusunu da sokağın delisi demiş

– Hep bir oldunuz, ne kadar aksakal varışa kestiniz. Hiç olmazsa birini saklasaydınız.

Geder akıl danıştınız, demiş.

Hepsi birden derin bir “aah” çekmiş.

– Nerde bizde o akıl, demişler.”

Uyarlanan Masal

“Halk korkmuş. Kendi aralarında konuşmuşlar.

– Yaşlıları gönderdi. Aksakal’ı bitirdi. Göksakal’a sıra geldi, demişler.”

Özgün Masal

“Tam bu sırada babasını mağarada saklayan hayırlı evlat çıkagelmiş.

– Ne kadar konuşursak konuşalım boş lakırdı. Ben babamı öldürmedim sakladım.

Gedelim ona akıl danışalım, demiş.

Dinleyenlerin gözü parlamış.

– Hadi demen gedelim, demişler.

Gide gide aksakalın saklandığı mağaraya varmışlar.”

Uyarlanan Masal

“Tam o anda bir genç gelmiş.

–Ben babamı mağaraya sakladım. Ona akıl danışalım, demiş.

Herkes çok mutlu olmuş. Aksakal’ın saklandığı mağaraya gitmişler.”

Özgün Masal

“– Halimiz perişan, hünkârımız bir ferman buyurdu. Gök sakallar bir olduk aklımız çıkışmadı. Senin aklından medet umarız, demişler.

– Nedir o aklınızın çıkışmadığı. Sual edin bakayım, demiş aksakal.

– Bizden eşi emsali olmayan bir halı okumamızı ister. Urganı nurdan, motifi kumdan olacak der, demişler.

– Pek latif bir talep. Hemen ıstarı kurun. Sultana gidin, “Cihanın en büyük en akıllı sultanımız, ıstarı kurduk ferman buyurduğunuz halıyı dokumak için dokuyucular ıstarın başında bekler. Biz hünkarımızın motifini nerden bilelim, bir numune dokusun da görelim”, derler diyeceksiniz, demiş aksakal.”

Uyarlanan Masal

“Aksakal’a;

– Sultan bir ferman yazdı. Eşi benzeri olmayan bir halı dokumamızı istiyor, demişler. Aksakal gülmüş.

-Sultan’a gidin. Ona şunu sorun:

“Ey, memleketin en bilgesi, değerli Sultan’ımız! Biz her şeyi hazırladık. Halı dokumaya hazırız. Ama siz en iyisini bilirsiniz. Bize bir örnek gösterir misiniz?”

Özgün Masal

“Gök sakallar doğruca sultanımızın huzuruna çıkmışlar. Aksakalın dediklerini olduğu gibi aktarmışlar. Sultan sarayın içinde ileri geri dolanmaya başlamış. Olur dese bir türlü, olmaz dese başka türlü.

Geçmiş tahtına oturmuş.

– Bu sizin aklınız değil. Kim verdi size bu aklı, demiş. Bu aklı vereni getirin, numuneyi ona verecen, diye devam etmiş.

Gelmişler aksakalı almış gelmişler. Sultan aksakalı kendine akıl hocası yapmış. Memleket rahat bir nefes almış. “

Uyarlanan Masal

“Göksakallar hemen yola çıkmışlar. Sultan’ın yanına gitmişler. Aksakal’ın dediklerini söylemişler. Halı dokumaya örnek istemişler. Sultan telaşlanmış. Ayağa kalkmış. Bir o yana yürümüş. Bir bu yana yürümüş. Tahtına oturmuş.

– Bu sizin aklınız değil. Size bu aklı kim verdi? Bu aklı vereni getirin. Örneği ona gösteririm, demiş. Göksakallar saraydan çıkmış. Mağaraya gitmiş. Göksakallar, Aksakal’ı almış. Sultan’ın yanına götürmüşler. Sultan, Aksakal’ı kendine akıl hocası yapmış. Her şeyi Aksakal’a danışmış. Herkes rahatlamış. Aksakallar geri gelmişler. İnsanlar huzur içinde yaşamışlar.”

4.4.1.2.4. Aksakal Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Aksakal masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Bir memleket varmış. İnsanları uzun yaşarmış.

Uyarlanan Cümle: Zamanın birinde bir köy varmış. Orada insanlar uzun yaşarmış.

Örnek 1’de ilk cümlede memleketin varlığı ve insanların uzun yaşaması bilgisi korunmuştur.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Bir de Sultan varmış.

Uyarlanan Cümle: Bu köyün bir sultanı varmış.

Örnek 2’de sultanın varlığı her iki masalda korunmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Aklım başta değil, yaşta olduğu zamanlarmış.

Uyarlanan Cümle: Aklın başta değil, yaşta olduğu zamanlarmış.

Örnek 3’te cümle korunarak uyarlanan masalda yer almıştır.

Sadeleştirme

Sadeleştirmede, metindeki karmaşık ya da uzun ifadeler daha basit ve anlaşılır hale getirilmiştir.

Örnek 1.

Özgün Cümle: O memlekette ne çok gezen bilirmiş ne de çok okuyan bilirmiş. En çok bilen çok yaşayan kişiymiş. Çok yaşayanın akli başkaymış. Çok yaşayan aksakalmış

Uyarlanan Cümle: Aksakallar her şeyi bilirlermiş.

Örnek 1’de yer alan cümleler sadeleştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Devlet erkânının tamamı 50 yaşın üstündeymiş. Kıyım önce sarayda başlamış.

Uyarlanan Cümle: Sarayda herkes elli yaşından büyükmüş.

Örnek 2’de “devlet erkânı” ifadesi sadeleştirilerek “saraydaki herkes” olarak verilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: – Ey ahali! Kulak verin. Eyi dinleyin. Sultanlar sultanı Cihan sultanımıza eşi emsali olmayan bir halı dokuyacaksınız. Urganı nurdan, motifi kumdan olacak.

Uyarlanan Cümle: –Ey halkım! Benim için bir halı dokuyun. Eşi benzeri olmasın.

Örnek 3’te özgün cümlelerdeki anlatım sadeleştirilmiştir.

Özetleme

Özetlemede, bazı detaylar ve uzun anlatımlar kısaltılmıştır.

Örnek 1.

Özgün Cümle: Sokak da saraydan geri kalmamış. 50 yaş üzeri kim var kim yok oracıkta boğazlanmış. Sakalı göbeğinde yaşı 80’e varmış aksakallar yalvar yakar olmuşlar beyhude çene yormuşlar. Kimi aksakallar “daha 30’uma ayak basmadım” dermiş.

Uyarlanan Cümle: İnsanlar korkudan yaşını söylememeye başlamışlar.

Örnek 1’de uzun açıklamalar tek bir cümlede özetlenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: – Bu ne fütursuzluk, her Allah’ın günü, “Hünkârımız çok yaşa”, deye kullarım avazını yırtar, hala bende çok yaşayan var, demiş.

Uyarlanan Cümle: – Sultan sinirlenmiş.

Örnek 2’de Sultan’ın öfkesi özetlenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Ahaliyi bir korku sarmış. – Aksakalı bitirdi, gök sakala geldi sıra diye dertleşirlermiş.

Uyarlanan Cümle: Halk korkmuş. Kendi aralarında konuşmuşlar.

– Yaşlıları gönderdi. Aksakal’ı bitirdi. Göksakal’a sıra geldi, demişler.

Örnek 3’te halkın korkusu ve konuşmaları özetlenmiştir.

Silme

Silme tekniğinde bazı bölümler ya da detaylar tamamen çıkarılmıştır.

Örnek 1.

Özgün Cümle: Sakalı göbeğinde yaşı 80’e varmış aksakallar yalvar yakar olmuşlar beyhude çene yormuşlar.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 1’de yaşlı aksakalların yalvarışları ve konuşmaları çıkarılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Ömür bereketi olanın akıl bereketi de olur deyip, aklından noksanı olan aksakala koşarmış.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 2’de bu cümle uyarlanan metinden silinmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Yaşı gıt olanın, aklı da gıt olur, derlermiş.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 3’te özgün cümle silinmiştir.

Değiştirme

Değiştirme tekniği, metnin bazı kısımları farklı bir biçimde ifade edilmiştir.

Örnek 1.

Özgün Cümle: Ey ahali! Kulak verin. Eyi dinleyin. Sultanlar sultanı Cihan sultanımıza eşi emsali olmayan bir halı dokuyacaksınız.

Uyarlanan Cümle: Sultan bir ferman yazdırmış.

–Ey halkım! Benim için bir halı dokuyun. Eşi benzeri olmasın.

Örnek 1’de Sultan’ın sözleri düzenlenmiş ve “eşi emsali” yerine “eşi benzeri” olarak değiştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Urganı nurdan, motifi kumdan olacak. Şu vakte kadar sarayımda serili olmazsa, 50 yaşın altında kim var ise telef olacak, demiş.

Uyarlanan Cümle: Yoksa elli yaşının altındakileri de gönderirim, demiş.”

Örnek 2’de “telef olmak” yerine “gönderirim” şeklinde kullanılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: El çırpılmış. Bir çırpıda koşup gelen kimse yok.

Uyarlanan Cümle: El çırpılmış. Yanına kimse gelmemiş.

Örnek 3’te “bir çırpıda koşup gelen kimse yok” ifadesi “yanına kimse gelmemiş” olarak değiştirilmiştir.

Ekleme

Ekleme tekniğinde metne yeni detaylar ya da açıklamalar eklenmiştir.

Örnek 1.

Özgün Cümle: Memleketin en büyük adamı oldum, demiş.

Uyarlanan Cümle:

– Memleketin en bilgisi oldum! Benden büyük ve bilgili kimse yok! Kutlama yapabilirim, demiş.

Örnek 1’de Sultan’ın konuşmasına “Benden büyük ve bilgili kimse yok” cümlesi eklenmiştir. Büyük adamı oldum kelimesi, en bilgisi oldum şeklinde değiştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Memleket rahat bir nefes almış.

Uyarlanan Cümle: Herkes rahatlamış. Aksakallar geri gelmişler. İnsanlar huzur içinde yaşamışlar.

Örnek 2’de masalın bitiş kısmına cümleler eklenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Sokak da saraydan geri kalmamış. 50 yaş üzeri kim var kim yok oracıkta boğazlanmış. Sakalı göbeğinde yaşı 80’e varmış aksakallar yalvar yakar olmuşlar beyhude çene yormuşlar.

Uyarlanan Cümle: İnsanlar korkudan yaşını söylememeye başlamış.

Örnek 3’te verilen Sultan’ın “öldürmesi” değiştirilmiş ve uyarlanan metinde yer verilmemiştir. Uyarlanan metne anlatılan durumu özetlemek için “insanlar yaşını söylememeye başlamış” cümlesi eklenmiştir.

4.4.1.2.5. Aksakal Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Aksakal masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda sevgi, cesaret, dürüstlük, dayanışma, iyilik yapmak, adalet değerlerinden örnekler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“Köyde halktan birisi varmış. Babası Aksakal’mış. Babasının gitmesini istememiş. Onu bir mağaraya saklamış.” (**Cesaret değeri, sevgi değeri, iyilik yapmak değeri**)

“–Akıl yaşta değil, başta olur. Herkesi gönderdin, demiş.” (**Dürüstlük değeri**)

“–Ben babamı mağaraya sakladım. Ona akıl danışalım, demiş.” (**Dayanışma değeri**)

“Sultan’ın yanına gitmişler. Aksakal’ın dediklerini söylemişler. Halı dokumaya örnek istemişler.” (**Cesaret değeri**)

Masalın geneline baktığımızda Göksakallar, Sultan’ın düşüncelerine, eylemlerine karşı çıkmaktadırlar ve adaletsizliğe çözüm aramaktadırlar. O yüzden adalet değeri yer almaktadır.

4.4.1.2.6. Aksakal Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Aksakal, danışmak, memleket, bilge, akıl yaşta değil başta olur kelime ve atasözü masalda birden fazla defa yer alarak öğreniciye bu kelimelerin öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.1.3. Alanyalı Tüccar Masalı

Özgün Masal

ALANYALI TÜCCAR

Sekiz asır evvel Alanya Selçuklu Devleti'nin başşehri imiş. Zamanın hükümdarı Yörükleri çok severmiş. Onlar gibi yaylak, kışlak hayatı yaşarmış. Sizin anlayacağınız, havalar ısındığında Konya'ya gidermiş. Soğuklar bastırdığında Alanya'ya inermiş. Yazın serin serin, memleketi Konya'dan idare edermiş. Kış geldiğinde ımık ımık, Alanya'dan yönetirmiş.

O zamanlar Alanya'nın namlı bir tüccarı varmış. Sarayın her türlü ihtiyacını o karşılamış. Şeker, un, bakliyat, yağ, bal ne varsa önceden tedarik edermiş. Sultan yola çıkar çıkmaz, o da develere katırlara yükler kalenin yolunu düz tutarmış.

Sultan sarayına yerleştikten sonra da ziyaretine gidermiş. Heybesine keletir, kak, bestel, badem, kuru üzüm, keçiboynuzu, çöğre gibi ne varsa bir iki okka ondan bundan doldurur boş gitmezmiş. Her gidişinde de sultana dua etmeyi ihmal etmezmiş.

"Guvat ola, şifa vere, afiyetle yiyesin,

Derdin varsa, görmemişe dönesin.

İyiler iyiliğini, kötüler bulur belasını,

Allah'ın ipine sıkı sıkı sarılasın, dermiş.

Sultan, Alanyalı tüccarın duasından ve heybesinden memnun olurmuş. Kalede ki sarayında ağırlarmış. Alanyalı tüccarı her gelişinde taltıflar 5 tane de altın verirmiş.

Kalede alışveriş yapılan bedesten varmış. Bedesten de halı, kilim, ipekli kumaş, altın, gümüş gibi pahada ağır şeyler satılırmış. Sultan Alanya'ya geldiği zaman çarşı daha da canlanırmış. İran'dan, Horosan'dan satıcılar gelirmiş. Alanyalı tüccar bedestenin sorumlusu imiş. Giren çıkanın haddi hesabı, malların narhı ondan sorulurmuş. Bedestenin iki de dilencisi varmış. Biri kör, biri sağırmış. Bedestenin girişinde kapının iki yanında ikisi bir avuç açarmış. Kör olanın kimi kimsesi yokmuş. Sağır olanın dört çocuğu varmış. Alanyalı tüccar, her seferinde Sultan'ın verdiği 5 altını bedestenin bu iki dilencisine pay edermiş. Beş altından birini kör dilenciye, geride kalan dördünü de sağır dilenciye verirmiş. Ardından "halinize şükredin, padişahımıza dua edin" dermiş.

Kör dilenci, tek altını cebine katar, sağır dilenciye kulak kabartırmış. Alanyalı tüccar sağır dilencinin eline dört altını sayarken, o da şingirtiyi sayarmış. "Ona birden çok verdi" dermiş için için öfke duyarmış. Onun dört çocuklu bir aile olduğunu hesaba katmazmış. Bir böyle, iki böyle dayanamamış, Sultan'ın huzuruna çıkmış, Alanyalı tüccarı şikâyet

etmiş. Çarşının parasını çar çur ediyor. Adaleti, hak getire demiş.

Sultan, kör dilenciye bir kese altın vermiş. Dilenci sevinerek huzurundan ayrılmış. Alanyalı tüccarın bundan haberi yokmuş.

Alanyalı tüccarın sultanı ziyaret vakti gelmiş. Heybesine öte beri katarak sultanın huzuruna çıkmış. Karınca kararınca hediyesini sunmuş, duasını etmiş. Sultan da " Behrudar olasin, duanla yüzleşesin" demiş. Bu gelişinde altın yerine mühürlü bir ferman vermiş. Bu fermanı felanca yere götür. İhsanımı ordan al demiş.

Alanyalı tüccar fermanı almış saraydan çıkmış. Bedesten'e uğramış. Her zaman olduğu gibi, çarşının girişinde kör dilenci ile sağır dilenci el açmışlar bekler imiş. Sultan fermanını ikiye bölmek olmaz demiş. Bu seferlik sultanın ihsanı bir kişiye gitsin demiş. Fermanı kör dilenciye vermiş. Bunu sultan verdi. Felanca yere git ver. Sultanımız neyi ferman buyurmuşsa hepsi senin demiş.

Nankör dilenci sevinmiş. Şikayetimin karşılığını aldım demiş. Kapının öbür eşiğinde dilenen sağır dilenciye doğru da sultanın fermanını sallamış. Kör dilenci fermanı alır almaz tarif edilen yere gitmiş. Sultanın fermanını görevlilere uzatmış. Görevliler fermanı açmış okumuşlar. Fermanda,

"İyiler iyiliğini, kötüler bulur belasını

Fermanı getirenin koparın kafasını" yazıyormuş.

Fermanı okur okumaz, iki cellat kör dilenciye yakalamışlar, kafasını koparmışlar.

Aradan aylar geçmiş. Alanyalı tüccarın ziyaret vakti gelmiş. Bildik nevaleleri heybesine katmış sultanı ziyarete gitmiş. Sultan Ehmedek'te gezinirmiş. Alanyalı tüccarı karşısında görünce tingede düşmüş. Gayri ihtiyarı "Sen ölmedin mi? "demiş.

Alanyalı tüccar şaşkın şaşkın bakakalmış. "Nerede kaldın, bu sefer ziyareti geciktirdin" manasına yormuş. Kem küm edip el ovuştururken, sultanın gürleyen sesiyle irkilmiş.

- Yoksa fermanımı yerine ulaştırmadın mı? Bu ne cürret, demiş. El çırpıp cellatları çağırmış. Eğer öyle ise vay haline, vermediğine yanacaksın, öldür beni diye yalvaracaksın, demiş. Alanyalı tüccar sultanın sözlerinden bir şey anlamamış. Korka korka titrek bir sesle fermanı ne yaptığını anlatmış.

- Varsa bir kusurum, kıldan incedir boynum. Suçum neyse ortaya çıksın, hak yerini bulsun. İyiler iyiliğini, kötüler belasını bulsun. Zat-ı şahanenizin gölgesine sığınırım. Hayrı severim, hayır yapar avunurum. Hizmet etmektir muradım. Sizden emir beklerim. Her ziyaretimde beni iltifata boğdunuz. Lakin bu gelişimde epeyce korkuttunuz. Evvelki gelişimde, bir ferman vermiştiniz. "Al bunu falan yere ver, ihsanımı ordan al" demiştiniz. Şükür dünyalığım iyidir. Ne kadar şükretsem yeridir. İstemez kalsın, desem edebe

sığmaz, başkasına ver desem adabı olmaz dedim. Fermanı aldım. Bedestende el açan kör dilenciye vermektir maksadım. Alır almaz götürdüm verdim. Kör dilenciye, o gün bu gündür görmez oldum. İkramınız işe yaradı. Bedestene gelip, bir daha el açmaz oldu. Suçum buysa haklısınız. Cellatlara kafamı kopartmalısınız demiş.

Sultan elinin arasına çenesini almış, pür dikkat tüccarı dinlermiş. Ayağa kalkmış çenesinde ki elini yehlemiş. İki yana başını çevirmiş. Belli belirsiz mırıldanmış. "Desene kopan kafa kör dilencinin" demiş. Ardından hemen kendini toparlamış öfke ile gürlemiş. - Be adam, ben sana fermanı falanca yere ver dedim. Sen götürüp dilenciye vermişsin. Neden emrimi dinlemedin? Özrün kabahatinden büyük. Sen bana bunun cevabını ver demiş.

- Müsadenizle onu da anlatayım. Efendim bedestenimizin kapısında iki dilenci var. Biri kör, biri sağır. Kör dilencinin kimi kimsesi yok. Yalnız yaşar. Sağır dilencinin nüfusu çok, 6 boğaza bakar. Çarşı kapısında Allah rızası için dilenirler. Bendeniz, her ziyaretimde, zatınızın lütfettiği 5 altından birini, kör dilenciye verirdim. Geriye kalan dört altını da sağır dilenciye münasip görürdüm. Her seferinde ihsanınızı böyle pay ederdim. Malumunuz, son ziyaretimin sonunda altın yerine, ferman takdim ettiniz. "İhsanımı falanca yerden git al" dediniz. Fermanı dört-bir etmem mümkün değil. Bu sefer böyle olsun. Fermanda ne varsa kör dilencinin olsun dedim. Fermanınızı bu sebeple kör dilenciye verdim. Kusurum varsa affola. Takdir sizin demiş.

Sultanın öfkesi sabun köpüğü gibi sönmüş. Derin düşüncelere dalmış.

Bir sır vardır sır içinde, nedir bilinmez

Hesap içinde hesap vardır çözülmez.

Aklın ötesine akıl ile gidilmez

Bu kurguyu kuran bilir, kul bilmez, demiş sultan.

Ayağa kalkmış bir eliyle sakalını sıvazlayarak, öbür elini Alanyalı tüccarın omzuna koymuş.

Gözlerinin içine dik dik bakmış. " Biz seninle kader oyunu oynamışız. Bundan böyle benim sadrazamımsın " demiş.

Alanyalı tüccar uzun yıllar sultana hizmet etmiş. O yazları Konya'ya gittiğinde, tüccar Alanya da kalmış. Alanya beyi olarak sultan adına şehri yönetmiş.

Tablo 4.4.1.3.1. Alanyalı Tüccar masal inceleme formu

Alanyalı Tüccar masalının masal inceleme formuna göre verilen değerlendirmesi aşağıda belirtilmiştir.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	3
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	4
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	0
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	1
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	0
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	5
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	5
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	1
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	4
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	4

Toplam Puan: 75

Bu forma göre Alanyalı Tüccar masalı 75 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masal uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.3.2. Alanyalı Tüccar Masalının Okunabilirlik Ölçütü

Alanyalı Tüccar masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman, Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülleri ile analiz edilmiştir.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 942

Hece sayısı: 2422

Cümle sayısı: 141

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) - $2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,57) - 2,610 \times 6,68$

$198,825 - 103,29 - 17,43$

78,10

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 942

Hece sayısı: 2422

Cümle sayısı: 141

$118,823 - (25,987 \times 2,57) - (0,971 \times 6,68)$

$118,823 - 66,78 - 6,48$

42,11

Tablo 4.4.1.3.2.1'de Alanyalı Tüccar masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.3.2.1. Alanyalı Tüccar özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Alanyalı Tüccar	2,57	6,68	Kolay	Eğitsel düzey

Uyarlanmış Masal

ALANYALI TÜCCAR

Yıllar önce Alanya'da bir sultan varmış. Sultan, yörükleri çok severmiş. Yörükler yaylalarda yaşarlarmış. Hayvancılık yaparlarmış. Sultan, yaz aylarında yaylaya gidermiş. Kış gelince kaleye gelirmiş.

Alanya'nın bir de ünlü bir tüccarı varmış. Sarayın ihtiyaçlarını getirirmiş. Şeker, un, bakliyat, yağ, bal... Tüm ihtiyaçları önceden hazırlarmış. Sultan yola çıkar çıkmaz, o da develere yüklermiş. Kaleye doğru gidermiş.

Sultan saraya gelince ziyaretine gidermiş. Ona kuru üzüm, badem getirirmiş. Sultan'a; -Şifa olsun. Afiyet olsun.

Sorunları çözsün.

İyiler iyilik görsün.

Kötüler cezasını bulsun, dermiş.

Sultan, Tüccar'ı severmiş. Kalede misafir edermiş. Tüccar'a her gelişinde beş tane altın verirmiş.

Kalede bir bedesten varmış. Orada halı, kilim, ipek kumaş, altın, gümüş satılırmış. Başka ülkelerden satıcılar gelirmiş. Bedestende ürünlerini satarlarmış. Tüccar, onları kontrol edermiş. Burada iki dilenci varmış. Biri kör, biri sağır. Kör olanın kimsesi yokmuş. Diğerinin dört çocuğu varmış.

Tüccar, her zaman beş altını paylaştırmış. Birini kör dilenciye verirmiş. Dördünü diğerine verirmiş. Bir gün Tüccar yine gelmiş. Beş altını paylaştırmış. Kör dilenci, altını cebine koymuş. Sağır dilenciye kulak kabartmış.

-Ona çok altın verdi, demiş. Onun dört çocuğu olduğunu düşünmemiş.

Günler aylar geçmiş. Tüccar yine gelmiş. Sultan da altın vermiş. Tüccar altını dilencilere vermiş. Kör dilenci sinirlenmiş. Sultan'a gitmiş. Tüccar'ı şikâyet etmiş.

-Tüccar, adaletli değil, demiş.

Sultan, ona bir kese altın vermiş. Dilenci sevinmiş. Tüccar'ın bundan haberi yokmuş.

Aradan zaman geçmiş. Tüccar, Sultan'ı ziyaret etmiş. Ona hediyelerini vermiş. Sultan bu sefer altın vermemiş. Mühürlü bir ferman vermiş. Fermanı şu adrese götür. Onlar sana karşılığını verecek, demiş.

Tüccar fermanı almış. Saraydan çıkmış. Kapıda iki dilenci el açmış. Tüccar düşünmüş.

-Fermanı ikiye bölemem. Bu sefer bir kişiye gitsin, demiş.

Fermanı kör dilenciye vermiş.

-Bunu Sultan verdi. Fermanı teslim et. Sonra karşılığını al, demiş.

Kör dilenci sevinmiş.

-Tüccar'ı şikâyet ettim. Altınları aldım, diye düşünmüş. Kör dilenci yola çıkmış. Adrese gelmiş. Fermanı görevlilere uzatmış. Görevliler fermanı okumuşlar.

"İyiler iyilik görsün. Kötüler cezasını bulsun. Fermanı getirene cezasını verin!" yazıyormuş.

Görevliler kör dilenciye yakalamışlar. Bir odaya kilitlemişler.

Aradan aylar geçmiş. Tüccar, Sultan'ı ziyaret etmiş. Sultan şaşırılmış.

-Fermanı ulaştırmadın mı? demiş. Sultan sinirlenmiş. Tüccar korkmuş. Anlatmaya başlamış.

-Suçum ortaya çıksın. İyiler iyilik görsün. Kötüler cezasını bulsun. Beni her zaman misafir ettiniz. Bana bir ferman verdiniz. 'O fermanı götür. Karşılığını onlar verecek.' dediniz. Benim ihtiyacım yok, diyemedim. Size ayıp olurdu. Fermanı aldım. Kör dilenciye verdim. O kazansın istedim. Sonra kör dilenciye hiç görmedim. Bir daha dilenmedi. Suçum buysa haklısınız, demiş. Sultan mırıldanmış.

-Cezayı kör dilenci almış. Ben sana fermanı götür, dedim. Sen dilenciye vermişsin. Neden beni dinlemedin? Buna cevap ver, demiş.

-Efendim, kapınızda iki dilenci var. Biri kör, biri sağır. Kör dilencinin kimsesi yok. Yalnız yaşıyor. Diğerinin dört çocuğu var. Kapıda dileniyorlar. Bana her zaman altın verdiniz. Ben de onlarla paylaştım. Bir altını kör dilenciye verdim. Dört altını sağır dilenciye verdim. En son ferman verdiniz. Fermanı bölemedim. Ben de onu kör dilenciye verdim. Özür dilerim, demiş.

Sultan düşünmüş. Ayağa kalkmış. Elini Tüccar'ın omzuna koymuş. Gözlerine bakmış.

-İyiler iyilik bulmuş. Kötüler cezasını çekmiş. Bundan sonra vezirimsin, demiş.

Alanyalı Tüccar, Sultan'ın yanında kalmış. Sultan, yazları yaylaya gitmiş. Tüccar şehri yönetmiş.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 489

Hece sayısı: 1218

Cümle sayısı: 128

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,49) - 2,610 \times 3,82$

$198,825 - 100,03 - 9,97$

88,82

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 489

Hece sayısı: 1220

Cümle sayısı: 128

$118,823 - (25,987 \times 2,49) - (0,971 \times 3,82)$

$118,823 - 64,70 - 3,70$

50,42

Tablo 4.4.1.3.2.2’de Alanyalı Tüccar masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.3.2.2. Alanyalı Tüccar Uyarlanmış Masal Okunabilirlik Verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Alanyalı Tüccar	2,49	3,82	Kolay	Eğitsel okuma

Alanyalı Tüccar masalında özgün masalda 2,57 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,49 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda ortalama cümle uzunluğu (OCU) 6,68 uyarlanmış halinde 3,82 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU ve OCU azalmıştır.

4.4.1.3.3. Alanyalı Tüccar Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Sekiz asır evvel Alanya Selçuklu Devleti'nin başşehri imiş. Zamanın hükümdarı Yörükleri çok severmiş. Onlar gibi yaylak, kışlak hayatı yaşarmış. Sizin anlayacağınız, havalar ısındığında Konya'ya gidermiş. Soğuklar bastırdığında Alanya'ya inermiş. Yazın serin serin, memleketi Konya'dan idare edermiş. Kış geldiğinde ımık ımık, Alanya'dan yönetirmiş.”

Uyarlanan Masal

“Yıllar önce Alanya’da bir sultan varmış. Sultan, yörükleri çok severmiş. Yörükler yaylalarda yaşarlarmış. Hayvancılık yaparlarmış. Sultan, yaz aylarında yaylaya gidermiş. Kış gelince kaleye gelirmiş.”

Özgün Masal

“O zamanlar Alanya'nın namılı bir tüccarı varmış. Sarayın her türlü ihtiyacını o karşılamış. Şeker, un, bakliyat, yağ, bal ne varsa önceden tedarik edermiş. Sultan yola çıkar çıkmaz, o da develere katırlara yükler kalenin yolunu düz tutarmış.”

Uyarlanan Masal

“Alanya'nın bir de ünlü bir tüccarı varmış. Sarayın ihtiyaçlarını getirirmiş. Şeker, un, bakliyat, yağ, bal... Tüm ihtiyaçları önceden hazırlarmış. Sultan yola çıkar çıkmaz, o da develere yüklermiş. Kaleye doğru gidermiş.”

Özgün Masal

“Sultan sarayına yerleştikten sonra da ziyaretine gidermiş. Heybesine keletir, kak, bestel, badem, kuru üzüm, keçiboynuzu, çöğre gibi ne varsa bir iki okka ondan bundan doldurur boş gitmezmiş. Her gidişinde de sultana dua etmeyi ihmal etmezmiş.

"Guvat ola, şifa vere, afiyetle yiyesin,

Derdin varsa, görmemişe dönesin.

İyiler iyiliğini, kötüler bulur belasını,

Allah'ın ipine sıkı sıkı sarılasın, dermiş.

Sultan, Alanyalı tüccarın duasından ve heybesinden memnun olurmuş. Kalede ki sarayında ağırlarmış. Alanyalı tüccarı her gelişinde taltıflar 5 tane de altın verirmiş.”

Uyarlanan Masal

“Sultan saraya gelince ziyaretine gidermiş. Ona kuru üzüm, badem getirirmiş. Sultan’a;
-Şifa olsun. Afiyet olsun.

Sorunları çözsün.

İyiler iyilik görsün.

Kötüler cezasını bulsun, dermiş.

Sultan, Tüccar’ı severmiş. Kalede misafir edermiş. Tüccar’a her gelişinde beş tane altın verirmiş.”

Özgün Masal

“Kalede alışveriş yapılan bedesten varmış. Bedesten de halı, kilim, ipekli kumaş, altın, gümüş gibi pahada ağır şeyler satılırmış. Sultan Alanya'ya geldiği zaman çarşı daha da canlanırmış. İran'dan, Horosan'dan satıcılar gelirmiş. Alanyalı tüccar bedestenin sorumlusu imiş. Giren çıkanın haddi hesabı, malların narhı ondan sorulurmuş. Bedestenin iki de dilencisi varmış. Biri kör, biri sağırmış. Bedestenin girişinde kapının iki yanında ikisi bir avuç açarmış. Kör olanın kimi kimsesi yokmuş. Sağır olanın dört çocuğu varmış.”

Uyarlanan Masal

“Kalede bir bedesten varmış. Orada halı, kilim, ipek kumaş, altın, gümüş satılırmış. Başka ülkelerden satıcılar gelirmiş. Bedestende ürünlerini satarlarmış. Tüccar, onları kontrol edermiş. Burada iki dilenci varmış. Biri kör, biri sağırmış. Kör olanın kimsesi yokmuş. Diğerinin dört çocuğu varmış.”

Özgün Masal

“Alanyalı tüccar, her seferinde Sultan'ın verdiği 5 altını bedestenin bu iki dilencisine pay edermiş. Beş altından birini kör dilenciye, geride kalan dördünü de sağır dilenciye

verirmiş. Ardından "halinize şükredin, padişahımıza dua edin" dermiş."

Uyarlanan Masal

"Tüccar, her zaman beş altını paylaştırmış. Birini kör dilenciye verirmiş. Dördünü diğerine verirmiş."

Özgün Masal

"Kör dilenci, tek altını cebine katar, sağır dilenciye kulak kabartırmış. Alanyalı tüccar sağır dilencinin eline dört altını sayarken, o da şingirtiyı sayarmış. "Ona birden çok verdi" dermiş için için öfke duymuş. Onun dört çocuklu bir aile olduğunu hesaba katmamış."

Uyarlanan Masal

"Bir gün Tüccar yine gelmiş. Beş altını paylaştırmış. Kör dilenci, altını cebine koymuş. Sağır dilenciye kulak kabartmış.

-Ona çok altın verdi, demiş. Onun dört çocuğu olduğunu düşünmemiş."

Özgün Masal

"Bir böyle, iki böyle dayanamamış, Sultan'ın huzuruna çıkmış, Alanyalı tüccarı şikâyet etmiş. Çarşının parasını çar çur ediyor. Adaleti, hak getire demiş."

Uyarlanan Masal

"Günler aylar geçmiş. Tüccar yine gelmiş. Sultan da altın vermiş. Tüccar altını dilencilere vermiş. Kör dilenci sinirlenmiş. Sultan'a gitmiş. Tüccar'ı şikâyet etmiş.

-Tüccar, adaletli değil, demiş."

Özgün Masal

"Sultan, kör dilenciye bir kese altın vermiş. Dilenci sevinerek huzurundan ayrılmış. Alanyalı tüccarın bundan haberi yokmuş."

Uyarlanan Masal

"Sultan, ona bir kese altın vermiş. Dilenci sevinmiş. Tüccar'ın bundan haberi yokmuş."

Özgün Masal

"Alanyalı tüccarın sultanı ziyaret vakti gelmiş. Heybesine öte beri katarak sultanın huzuruna çıkmış. Karınca kararınca hediyesini sunmuş, duasını etmiş. Sultan da "Behrudar olasin, duanla yüzleşesin" demiş. Bu gelişinde altın yerine mühürlü bir ferman vermiş. Bu fermanı felanca yere götür. İhsanımı ordan al demiş."

Uyarlanan Masal

"Aradan zaman geçmiş. Tüccar, Sultan'ı ziyaret etmiş. Ona hediyelerini vermiş. Sultan bu sefer altın vermemiş. Mühürlü bir ferman vermiş. Fermanı şu adrese götür. Onlar sana karşılığını verecek, demiş."

Özgün Masal

Alanyalı tüccar fermanı almış saraydan çıkmış. Bedesten'e uğramış. Her zaman olduğu gibi, çarşının girişinde kör dilenci ile sağır dilenci el açmışlar bekler imiş. Sultan fermanını ikiye bölmek olmaz demiş. Bu seferlik sultanın ihsanı bir kişiye gitsin demiş. Fermanı kör dilenciye vermiş. Bunu sultan verdi. Felanca yere git ver. Sultanımız neyi ferman buyurmuşsa hepsi senin demiş.

Uyarlanan Masal

“Tüccar fermanı almış. Saraydan çıkmış. Kapıda iki dilenci el açmış. Tüccar düşünmüş.

-Fermanı ikiye bölemem. Bu sefer bir kişiye gitsin, demiş.

Fermanı kör dilenciye vermiş.

-Bunu Sultan verdi. Fermanı teslim et. Sonra karşılığını al, demiş.”

Özgün Masal

“Nankör dilenci sevinmiş. Şikayetimin karşılığını aldım demiş. Kapının öbür eşiğinde dilenen sağır dilenciye doğru da sultanın fermanını sallamış. Kör dilenci fermanı alır almaz tarif edilen yere gitmiş. Sultanın fermanını görevlilere uzatmış. Görevliler fermanı açmış okumuşlar.”

Uyarlanan Masal

“Kör dilenci sevinmiş.

-Tüccar'ı şikâyet ettim. Altınları aldım, diye düşünmüş. Kör dilenci yola çıkmış. Adrese gelmiş. Fermanı görevlilere uzatmış. Görevliler fermanı okumuşlar.”

Özgün Masal

“İyiler iyiğiliğini, kötüler bulur belasını

Fermanı getirenin koparın kafasını" yazıyormuş.

Fermanı okur okumaz, iki cellat kör dilenciye yakalamışlar, kafasını koparmışlar.”

Uyarlanan Masal

“İyiler iyilik görsün. Kötüler cezasını bulsun. Fermanı getirene cezasını verin!” yazıyormuş. Görevliler kör dilenciye yakalamışlar. Bir odaya kilitlemişler.

Özgün Masal

“Aradan aylar geçmiş. Alanyalı tüccarın ziyaret vakti gelmiş. Bildik nevaleleri heybesine katmış sultanı ziyarete gitmiş. Sultan Ehmedek'te gezinirmiş. Alanyalı tüccarı karşısında görünce tingede düşmüş. Gayri ihtiyari " Sen ölmedin mi? "demiş.

Alanyalı Tüccar şaşkın şaşkın bakakalmış. "Nerede kaldın, bu sefer ziyareti geciktirdin" manasına yormuş. Kem küm edip el ovuştururken, sultanın gürleyen sesiyle irkilmiş.”

Uyarlanan Masal

“Aradan aylar geçmiş. Tüccar, Sultan’ı ziyaret etmiş. Sultan şaşırılmış.

-Fermanı ulaştırmadın mı? demiş. Sultan sinirlenmiş. Tüccar korkmuş.”

Özgün Masal

“- Yoksa fermanımı yerine ulaştırmadın mı? Bu ne cürret, demiş. El çırpıp cellatları çağırılmış. Eğer öyle ise vay haline, vermediğine yanacaksın, öldür beni diye yalvaracaksın, demiş. Alanyalı tüccar sultanın sözlerinden bir şey anlamamış. Korka korka titrek bir sesle fermanı ne yaptığını anlatmış.”

Uyarlanan Masal

“Anlatmaya başlamış.”

Özgün Masal

“- Varsa bir kusurum, kıldan incedir boynum. Suçum neyse ortaya çıksın, hak yerini bulsun. İyiler iyiliğini, kötüler belasını bulsun. Zat-ı şahanenizin gölgesine sığınırım. Hayrı severim, hayır yapar avunurum. Hizmet etmektir muradım. Sizden emir beklerim. Her ziyaretimde beni iltifata boğdunuz. Lakin bu gelişimde epeyce korkuttunuz. Evvelki gelişimde, bir ferman vermiştiniz. "Al bunu falan yere ver, ihsanımı ordan al" demiştiniz. Şükür dünyalığım iyidir. Ne kadar şükretsem yeridir. İstemez kalsın, desem edebe sığmaz, başkasına ver desem adabı olmaz dedim. Fermanı aldım. Bedestende el açan kör dilenciye vermektir maksadım. Alır almaz götürdüm verdim. Kör dilenciye, o gün bu gündür görmez oldum. İkramınız işe yaradı. Bedestene gelip, bir daha el açmaz oldu. Suçum buysa haklısınız. Cellatlara kafamı kopartmalısınız demiş.”

Uyarlanan Masal

“-Suçum ortaya çıksın. İyiler iyilik görsün. Kötüler cezasını bulsun. Beni her zaman misafir ettiniz. Bana bir ferman verdiniz. ‘O fermanı götür. Karşılığını onlar verecek.’ dediniz. Benim ihtiyacım yok, diyemedim. Size ayıp olurdu. Fermanı aldım. Kör dilenciye verdim. O kazansın istedim. Sonra kör dilenciye hiç görmedim. Bir daha dilenmedi. Suçum buysa haklısınız, demiş.”

Özgün Masal

“Sultan elinin arasına çenesini almış, pür dikkat tüccarı dinlermiş. Ayağa kalkmış çenesinde ki elini yehlemiş. İki yana başını çevirmiş. Belli belirsiz mırıldanmış. "Desene kopan kafa kör dilencinin" demiş. Ardından hemen kendini toparlamış öfke ile gürlemiş. - Be adam, ben sana fermanı falanca yere ver dedim. Sen götürüp dilenciye vermişsin. Neden emrimi dinlemedin? Özrün kabahatinden büyük. Sen bana bunun cevabını ver demiş.”

Uyarlanan Masal

“Sultan mırıldanmış.

-Cezayı kör dilenci almış. Ben sana fermanı götür, dedim. Sen dilenciye vermişsin. Neden beni dinlemedin? Buna cevap ver, demiş.”

Özgün Masal

“-Müsadenizle onu da anlatayım. Efendim bedestenimizin kapısında iki dilenci var. Biri kör, biri sağır. Kör dilencinin kimi kimsesi yok. Yalnız yaşar. Sağır dilencinin nüfusu çok, 6 boğaza bakar. Çarşı kapısında Allah rızası için dilenirler. Bendeniz, her ziyaretimde, zatınızın lütfettiği 5 altından birini, kör dilenciye verirdim. Geriye kalan dört altını da sağır dilenciye münasip görürdüm. Her seferinde ihsanınızı böyle pay ederdim. Malumunuz, son ziyaretimin sonunda altın yerine, ferman takdim ettiniz. "İhsanımı falanca yerden git al" dediniz. Fermanı dört-bir etmem mümkün değil. Bu sefer böyle olsun. Fermanda ne varsa kör dilencinin olsun dedim. Fermanınızı bu sebeple kör dilenciye verdim. Kusurum varsa affola. Takdir sizin demiş.”

Uyarlanan Masal

“-Efendim, kapınızda iki dilenci var. Biri kör, biri sağır. Kör dilencinin kimsesi yok. Yalnız yaşıyor. Diğerinin dört çocuğu var. Kapıda dileniyorlar. Bana her zaman altın verdiniz. Ben de onlarla paylaştım. Bir altını kör dilenciye verdim. Dört altını sağır dilenciye verdim. En son ferman verdiniz. Fermanı bölemedim. Ben de onu kör dilenciye verdim. Özür dilerim, demiş.”

Özgün Masal

“Sultanın öfkesi sabun köpüğü gibi sönmüş. Derin düşüncelere dalmış.

Bir sır vardır sır içinde, nedir bilinmez

Hesap içinde hesap vardır çözülmez.

Aklın ötesine akıl ile gidilmez

Bu kurguyu kuran bilir, kul bilmez, demiş sultan.”

Uyarlanan Masal

“Sultan düşünmüş.”

Özgün Masal

“Ayağa kalkmış bir eliyle sakalını sıvazlayarak, öbür elini Alanyalı tüccarın omzuna koymuş.

Gözlerinin içine dik dik bakmış. " Biz sizinle kader oyunu oynamışız. Bundan böyle benim sadrazamımsın " demiş.

Alanyalı tüccar uzun yıllar sultana hizmet etmiş. O yazları Konya'ya gittiğinde, tüccar

Alanya da kalmış. Alanya beyi olarak sultan adına şehri yönetmiş.”

Uyarlanan Masal

“Ayağa kalkmış. Elini Tüccar’ın omzuna koymuş. Gözlerine bakmış.

-İyiler iyilik bulmuş. Kötüler cezasını çekmiş. Bundan sonra vezirimsin, demiş.

Alanyalı Tüccar, Sultan’ın yanında kalmış. Sultan, yazları yaylaya gitmiş. Tüccar şehri yönetmiş.”

4.4.1.3.4. Alanyalı Tüccar Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Alanyalı Tüccar masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Sultan sarayına yerleştikten sonra da ziyaretine gidermiş. Heybesine keletir, kak, bestel, badem, kuru üzüm, keçiyoynuzu, çöğre gibi ne varsa bir iki okka ondan bundan doldurur boş gitmezmiş. Her gidişinde de sultana dua etmeyi ihmal etmezmiş. "Guvat ola, şifa vere, afiyetle yiyesin, Derdin varsa, görmemişe dönesin. İyiler iyiliğini, kötüler bulur belasını, Allah'ın ipine sıkı sıkı sarılasın," dermiş. Sultan, Alanyalı tüccarın duasından ve heybesinden memnun olurmuş. Kalede ki sarayında ağırlarmış. Alanyalı tüccarı her gelişinde taltıflar 5 tane de altın verirmiş.

Uyarlanan Cümle: Sultan saraya gelince ziyaretine gidermiş. Ona kuru üzüm, badem getirirmiş. Sultan’a;

-Şifa olsun. Afiyet olsun.

Sorunları çözsün.

İyiler iyilik görsün.

Kötüler cezasını bulsun, dermiş.

Sultan, Tüccar’ı severmiş. Kalede misafir edermiş. Tüccar’a her gelişinde beş tane altın vermiş.”

Örnek 1’de özgün masalın ana teması ve olay akışı korunmuştur.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Ayağa kalkmış bir eliyle sakalını sıvazlayarak, öbür elini Alanyalı tüccarın omzuna koymuş.

Uyarlanan Cümle: Ayağa kalkmış. Elini Tüccar'ın omzuna koymuş.

Örnek 2'de Sultan'ın tepkisi korunmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Sultan, kör dilenciye bir kese altın vermiş. Dilenci sevinerek huzurundan ayrılmış. Alanyalı tüccarın bundan haberi yokmuş.

Uyarlanan Cümle: Sultan, ona bir kese altın vermiş. Dilenci sevinmiş. Tüccar'ın bundan haberi yokmuş.

Örnek 3'te cümleler korunmuştur.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: O zamanlar Alanya'nın namlı bir tüccarı varmış. Sarayın her türlü ihtiyacını o karşılamış. Şeker, un, bakliyat, yağ, bal ne varsa önceden tedarik edermiş. Sultan yola çıkar çıkmaz, o da develere katırlara yükler kalenin yolunu düz tutarmış.

Uyarlanan Cümle: Alanya'nın bir de ünlü bir tüccarı varmış. Sarayın ihtiyaçlarını getirirmiş. Şeker, un, bakliyat, yağ, bal... Tüm ihtiyaçları önceden hazırlamış. Sultan yola çıkar çıkmaz, o da develere yüklermiş. Kaleye doğru gidermiş.

Örnek 1'de metindeki anlatım sadeleştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: "Kör dilenci, tek altını cebine katar, sağır dilenciye kulak kabartırmış. Alanyalı tüccar sağır dilencinin eline dört altını sayarken, o da şingirtiyi sayarmış. "Ona birden çok verdi" dermiş için için öfke duymuş. Onun dört çocuklu bir aile olduğunu hesaba katmamış."

Uyarlanan Cümle: Kör dilenci, altını cebine koymuş. Sağır dilenciye kulak kabartmış.

-Ona çok altın verdi, demiş. Onun dört çocuğu olduğunu düşünmemiş.

Örnek 2'de olay sadeleştirilerek yer almıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Kalede alışveriş yapılan bedesten varmış. Bedesten de halı, kilim, ipekli kumaş, altın, gümüş gibi pahada ağır şeyler satılmış. Sultan Alanya'ya geldiği zaman çarşı daha da canlanırmış. İran'dan, Horosan'dan satıcılar gelirmiş. Alanyalı tüccar

bedestenin sorumlusu imiş. Giren çıkanın haddi hesabı, malların narhı ondan sorulurmuş. Bedestenin iki de dilencisi varmış. Biri kör, biri sağırmış. Bedestenin girişinde kapının iki yanında ikisi bir avuç açarmış. Kör olanın kimi kimsesi yokmuş. Sağır olanın dört çocuğu varmış.

Uyarlanan Cümle: Kalede bir bedesten varmış. Orada halı, kilim, ipek kumaş, altın, gümüş satılırmış. Başka ülkelerden satıcılar gelirmiş. Bedestende ürünlerini satarlarmış. Tüccar, onları kontrol edermiş. Burada iki dilenci varmış. Biri kör, biri sağırmış. Kör olanın kimsesi yokmuş. Diğerinin dört çocuğu varmış.

Örnek 3'te özgün metindeki detaylar çıkarılarak olaylar sade bir şekilde ifade edilmiştir.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Alanyalı tüccar fermanı almış saraydan çıkmış. Bedesten'e uğramış. Her zaman olduğu gibi, çarşının girişinde kör dilenci ile sağır dilenci el açmışlar bekler imiş. Sultan fermanını ikiye bölmek olmaz demiş. Bu seferlik sultanın ihsanı bir kişiye gitsin demiş. Fermanı kör dilenciye vermiş. Bunu sultan verdi. Felanca yere git ver. Sultanımız neyi ferman buyurmuşsa hepsi senin demiş.

Uyarlanan Cümle: Tüccar fermanı almış. Saraydan çıkmış. Kapıda iki dilenci el açmış. Tüccar düşünmüş.

-Fermanı ikiye bölemem. Bu sefer bir kişiye gitsin, demiş. Fermanı kör dilenciye vermiş.

Örnek 1'de olaylar kısaltılarak özetlenmiştir. Tüccarın fermanı alması ve dilenciye vermesi kısa ve öz bir şekilde ifade edilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Sultan elinin arasına çenesini almış, pür dikkat tüccarı dinlermiş. Ayağa kalkmış çenesinde ki elini yehlemiş. İki yana başını çevirmiş. Belli belirsiz mırıldanmış. "Desene kopan kafa kör dilencinin" demiş. Ardından hemen kendini toparlamış öfke ile gürlemiş.

Uyarlanan Cümle: Sultan mırıldanmış. "Cezayı kör dilenci almış. Ben sana fermanı götür, dedim. Sen dilenciye vermişsin. Neden beni dinlemedin?" demiş.

Örnek 2'de Sultan'ın tepkisi ve olaya dair düşüncesi kısaca özetlenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Bir böyle, iki böyle dayanamamış, Sultan'ın huzuruna çıkmış, Alanyalı

tüccarı şikâyet etmiş. Çarşının parasını çar çur ediyor. Adaleti, hak getire demiş.

Uyarlanan Cümle: Kör dilenci sinirlenmiş. Sultan’a gitmiş. Tüccar’ı şikâyet etmiş.

-Tüccar, adaletli değil, demiş.

Örnek 3’te dilencinin şikâyeti kısa ve öz bir şekilde özetlenmiştir.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Giren çıkanın haddi hesabı, malların narhı ondan sorulurmuş. Bedestenin iki de dilencisi varmış. Biri kör, biri sağırmış. Bedestenin girişinde kapının iki yanında ikisi bir avuç açarmış. Kör olanın kimi kimsesi yokmuş. Sağır olanın dört çocuğu varmış.

Uyarlanan Cümle: Burada iki dilenci varmış. Biri kör, biri sağırmış.

Örnek 1’de verilen özgün metinde “giren çıkanın haddi hesabı, malların narhı ondan sorulurmuş” “bedestenin girişinde kapının iki yanında ikisi bir avuç açarmış” cümleleri silinmiştir. Anlatım sadeleştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: “- Yoksa fermanımı yerine ulaştırmadın mı? Bu ne cürret, demiş. El çırpıp cellatları çağırmış. Eğer öyle ise vay haline, vermediğine yanacaksın, öldür beni diye yalvaracaksın, demiş.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 2’de özgün metindeki olumsuz ifadeler silinmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Nankör dilenci sevinmiş

Uyarlanan Cümle: Kör dilenci sevinmiş.

Örnek 3’te olumsuz ifade silinmiştir.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle:

Guvat ola, şifa vere, afiyetle yiyessin,

Derdin varsa, görmemişe dönesin.
İyiler iyiliğini, kötüler bulur belasını,
Allah'ın ipine sıkı sıkı sarılasın, dermiş.

Uyarlanan Cümle:

-Şifa olsun.

Afiyet olsun.

Sorunları çözsün.

İyiler iyilik görsün. Kötüler cezasını bulsun, dermiş.

Örnek 1’de tüccarın sözleri değiştirilerek daha anlaşılır bir şekilde düzenlenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle:

İyiler iyiliğini, kötüler bulur belasını

Fermanı getirenin koparın kafasını" yazıyormuş.

Fermanı okur okumaz, iki cellat kör dilenciye yakalamışlar, kafasını koparmışlar.

Uyarlanan Cümle:

İyiler iyilik görsün. Kötüler cezasını bulsun. Fermanı getirene cezasını verin.

Görevliler kör dilenciye yakalamışlar. Bir odaya kilitlemişler.

Örnek 2’de yazının içeriği değiştirilmiştir ve verilen ceza yeniden belirlenmiştir.

Olumsuz durum ve davranışlara masalda yer verilmemiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Ayağa kalkmış bir eliyle sakalını sıvazlayarak, öbür elini Alanyalı tüccarın omzuna koymuş.

Gözlerinin içine dik dik bakmış. " Biz seninle kader oyunu oynamışız. Bundan böyle benim sadrazamımsın " demiş.

Alanyalı tüccar uzun yıllar sultana hizmet etmiş. O yazları Konya'ya gittiğinde, tüccar Alanya da kalmış. Alanya beyi olarak sultan adına şehri yönetmiş.

Uyarlanan Cümle: Ayağa kalkmış. Elini Tüccar’ın omzuna koymuş. Gözlerine bakmış.

-İyiler iyilik bulmuş. Kötüler cezasını çekmiş. Bundan sonra vezirimsin, demiş.

Alanyalı Tüccar, Sultan’ın yanında kalmış. Sultan, yazları yaylaya gitmiş. Tüccar şehri yönetmiş.”

Örnek 3’te verilen özgün metinde değiştirme yapılmıştır. Metinde sadeleştirme gerçekleştirilmiştir.

Ekleme

Ekleme, ilkökul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime

veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Biz seninle kader oyunu oynamışız. Bundan böyle benim sadrazamımsın " demiş.

Uyarlanan Cümle:

- İyiler iyilik bulmuş. Kötüler cezasını çekmiş.

Örnek 1’de Sultan’ın sözlerine ekleme yapılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Alanyalı tüccarı karşısında görünce tingede düşmüş. Gayri ihtiyari " Sen ölmedin mi? "demiş.

Alanyalı tüccar şaşkın şaşkın bakakalmış. "Nerede kaldın, bu sefer ziyareti geciktirdin" manasına yormuş. Kem küm edip el ovuştururken, sultanın gürleyen sesiyle irkilmiş.”

Uyarlanan Cümle: Sultan şaşırmış.

-Fermanı ulaştırmadın mı? demiş. Sultan sinirlenmiş. Tüccar korkmuş.

Örnek 2’de özgün cümle sadeleştirilmiş ve “şaşıрма” “korkma” sinirlenme” gibi ifadeler eklenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Sultan, Alanyalı tüccarın duasından ve heybesinden memnun olurmuş. Kalede ki sarayında ağırlarmış.

Uyarlanan Cümle: Sultan, Tüccar’ı sevmiş.

Örnek 3’te verilen özgün cümledeki Sultan’ın yaklaşımı uyarlanan metne bu şekilde geçmiş, ekleme yapılmıştır.

4.4.1.3.5. Alanyalı Tüccar Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Alanyalı Tüccar masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda nezaket, dürüstlük, saygı, adalet, sevgi, yardımseverlik, iyilik yapmak değerlerinden ifadeler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“Sultan, Tüccar’ı sevmiş. Kalede misafir edermiş. Tüccar’a her gelişinde beş tane altın verirmiş.” (Nezaket değeri)

“Sultan yörükleri çok severmiş.” (Sevgi değeri)

“İyiler iyilik görsün. Kötüler cezasını bulsun, dermiş.” (Adalet değeri)

“Efendim, kapınızda iki dilenci var. Biri kör, biri sağır. Kör dilencinin kimsesi yok. Yalnız yaşıyor. Diğerinin dört çocuğu var. Kapıda dileniyorlar. Bana altın verdiniz. Ben de

paylaştırdım. Bir altını kör dilenciye verdim. Dört altını sağır dilenciye verdim. En son ferman verdiniz. Fermanı bölemedim. Ben de kör dilenciye verdim. Özür dilerim, demiş.”

(Dürüstlük değeri, adalet değeri)

“Tüccar, beş altını paylaştırmış.” (Yardımseverlik değeri)

“Sultan bir kese altın vermiş. Dilenci sevinmiş.” (İyilik yapmak değeri)

“Tüccar, Sultan’ı ziyaret etmiş. Hediyelerini vermiş.” (Nezaket değeri)

“-Fermanını ikiye bölemem. Bu sefer bir kişiye gitsin, demiş.

Fermanı kör dilenciye vermiş.

-Bunu Sultan verdi. Fermanı teslim et. Sonra karşılığını al, demiş.” (Yardımseverlik değeri, adalet değeri)

“-Suçum ortaya çıksın. İyiler iyilik görsün. Kötüler cezasını bulsun.” (Adalet değeri)

“Bana bir ferman verdiniz. ‘O fermanı götür. Karşılığını onlar verecek.’ dediniz. Benim ihtiyacım yok, diyemedim. Size ayıp olurdu.” (Nezaket değeri)

“Fermanı aldım. Kör dilenciye verdim. O kazansın istedim. Sonra kör dilenciye hiç görmedim. Bir daha dilenmedi. Suçum buysa haklısınız, demiş.” (İyilik yapmak değeri, dürüstlük değeri)

-İyiler iyilik bulmuş. Kötüler cezasını çekmiş. Bundan sonra vezirimsin, demiş. (Adalet değeri)

4.4.1.3.6. Alanyalı Tüccar Masal Öğretilmek İstenen Kelimeler

Tüccar, şifa, bedesten, yayla, kulak kabartmak kelimeleri ve deyimi masalda birden fazla defa kullanılarak öğreniciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.1.4. Ali Cengiz Masalı

Özgün Masal

ALİ CENGİZ

Evvel zamanın birinde, gizli ilimlerle uğraşan bir adam varmış. 40 yıl uğraşmış muradına ermiş. Adam istediği an her kalıba girermiş. Yeter ki aklından geçirsin ben şu şekle girecen desin, anında o vaziyeti alırmış. Bazan sabun kalıbı olur, bazan kuş olur uçarmış, bazan da öküz olur tarla sürermiş. Böyle böyle bin bir şekle girermiş. Keyfi çatınca da eski haline gelirmiş. Yalnız bu hünerinin bir kusuru varmış. Girdiği şekil yok olmamalıymış. Aksi halde eski haline dönemezmiş. Diyelim ki; sabun kalıbı oldu. Birisi hamamda yunarken veya el yüz yıkarken sabun kalıbı biterse, bir daha eski haline dönemezmiş. Eski haline dönmesi için mutlaka bir kirtigi kalmalıymış. Sabun olmadı da su oldu diyelim. Eski haline dönebilmesi için bir damla su kalmalıymış. Bu yüzden adam

buna çok dikkat edermiş.

İnsanları şaşırtmak adamın hoşuna gidermiş. Ahalinin gözü önünde olmadık şekle girermiş. Onu gören insanlar bazen korkup kaçarmış, bazen şaşkın şaşkın bakarmış. Bir gün yumurta kılığına girmiş de tavuğu dahi şaşırtmış. – ben bu yumurtayı hangi vakit yumurtladım dermiş de, şaşkın şaşkın kümeste dolanırmış. Bunu ben yumurtladıysam gıcımda geliverne ne demiş de ne ikilayabilmiş ne gıkılayabilmiş zavallı tavuk.

Adamın tuhaflıklarından insanlar mustarip olmuşlar. Önce kadıya başvurmuşlar. Adam kadı kılığına girmiş de onları dinlerimş. Dinledikçe kıs kıs gülerimş. – Pek iyi etmiş dermiş. Doğruca padişaha gitmişler. Şikayetlerini bir de padişaha beyan etmişler.

- Bin bir şekle giren bir adam var. Kah ağaç olur, kah bardak olur. Bazı zaman sepetteki üzüm şeklinde görünür. Bazen de soframızda tuz olur. Avradımızdan şüphe eder olduk. Bizim mi, onun mu şu çocuk? Onu dahi bilemez olduk, kurtar bizi sultanım bu şerri beladan, demişler padişaha şikâyet etmişler. Her kalıba giren adamın marifetlerinden sultanın da haberi varmış. Adamın hünerinden padişah da huylanmış. Nasıl etsem, ne yapsam, deyip gece gündüz kafa yorarmış. Düşünmüş taşınmış, aklına güzel bir fikir gelmiş. Padişahın güzel bir kızı varmış. Kızına eş kendine vezir lazımmış. Öyle her önüne gelen olmayacağına göre, kızına yakışan, devlet işlerine bakan akıllı biri olmalıymış. Hemen ferman çıkarmış. “Gizli ilim sahibi olanlar, sarayıma gelsin. Her türlü hünerini gösterebilirsin. Hüner yarışında gözüme giren vezirim olacak, aynı zamanda kızımı alacak” demiş.

Ali Cengiz adında bir oğlan varmış. Padişahın fermanını oda duymuş.

- Ana ben padişahın kızını alacağım, demiş. Oğlanın anası şaşırmış.

- Oğlum delirdin mi sen? Sana değil padişahın kızı, kapısında ki hizmetçiyi vermezler. Vazgeç bu sevdadan dese de anası, oğlan aklına koymuş bir kere.

- Gidip ustasından gizli ilimleri öğreneceğin, kızını ondan sonra alacağın, demiş.

Ali Cengiz, anasının elini öpmüş gitmiş. Her kalıba giren adamı bulmuş.

- Gizli ilmini bana da öğret, demiş. Adam kabul etmiş. Adamın bir huyu varmış. Sırrını öğrettiği insanları öldürürmüş. Adamın bir de kızı varmış. Ali Cengiz’i sevmiş. Babasının kötü huyunu gizlice Ali Cengiz’e söylemiş.

- Babam hünerlerinin sırrını öğretirken sık sık “öğrendin mi?” diye sorar. Sen her soruşunda “öğrenmedim” de. “Öğrendim” derseni öldürür, demiş.

Adam gizli ilminin sırrını iğneden ipliğe Ali Cengiz’e göstermiş. Gösterirken de sık sık “öğrendin mi?” diye de sorarmış. Ali Cengiz her soruşunda “öğrenmedim” dermiş. Ali Cengiz adamın her sırrını öğrendiği halde hala “öğrenmedim” dermiş. Adamın sabrı

taşmış.

- Bu kadar kabiliyetsizine de bugüne kadar hiç vukuf olmadım. Sende öğrenme istidadı yok. Hadi get, demiş Ali Cengiz'i kovmuş.

Ali Cengiz canını kurtardığına sevinmiş dosdoğru eve gelmiş.

- Ana ben gizli ilimleri öğrendim. Padişahın kızını alacan, demiş. Anası şaşkın şaşkın oğlana bakarmış.

- Nasıl bir şeymiş o göster bakan, demiş.

- Ana gizli ilimleri öğrenmiş miyim? Gözünün önünde sınavacağım. Şu bahçenin ortasında hamam şekline girecen. Sen hamamı iyi bir müşteri çıkarsa sat. Anahtarı sende kalsın. Ben gene eski halime gelececeğim, demiş. Sakın anahtarı verme külli giderse eski halime bir daha gelemem, demiş. Anasının şaşkın bakışları arasında, bahçenin orta yerinde kurnalı, kubbeli koca bir hamam olmuş. İyi bir müşteri çıkmış, anası hamamı satmış. Anahtarı elinde kalmış. Anahtarı satmamış. Ali cengiz eski halini almış. Ustası Ali Cengiz'in oyununu anlamış. O gece ateş olmuş hamamı yakmış. Ali Cengiz,

- Ana ben şimdi koyun olucam. Koyunu pazara götürüp satacağım. İpini boynundan çıkar. İpi satma, demiş. Anası "tamam" demiş. Ali Cengiz koyun olmuş. Anası, koyunu pazara götürüp satmış. Koyunun boynundaki ipi çıkarmış. İpi satmamış. Ali Cengiz, tekrar eski halini almış. Ali Cengiz'in ustası kurt olmuş gitmiş koyunu parçalamış.

Ali Cengiz,

- Ana ben şimdi at olucam. Atı pazara götür sat. Sakın yularını satma, demiş. Ali Cengiz bir silkinmiş at olmuş. Anası atı almış pazara götürmüş. Ali Cengiz'in ustası gelmiş. Atın yularına atın değerinden daha fazla para vermiş. Ali Cengiz'in annesi dayanmamış atı yuları ile birlikte satmış. Ali Cengiz eski halini alamamış. Ali Cengiz'in ustası ata binmiş ormana gitmiş. Atı yularından bir ağaca bağlamış. Ağacın dalından kalınca bir sopa kesmiş. Atın döşüne kaptırı kaptıvermiş. Bir yandan da;

- Demek hünerlerimi öğrenemedin, dermiş bir ziyade vururmuş.

- Bunu da mı öğrenemediydin? Dermiş bir daha vururmuş. At can havliyle şaha kalkmış, yularını kırmış. Yular bi ıskalanmış saksığan olmuş. Ali Cengiz'in kuşa döndüğünü gören ustası, bi silkinmiş kartal olmuş. Saksığan kaçır kartal kovalarmış. Kartal gagasını açmış, saksığanı kuyruğundan tutacağı sırada karanfil olmuş. Tam o sırada padişahın sarayının üstünde uçuyormuş. Karanfil padişahın kızının kucağına düşmüş. Ali Cengiz'in ustası da sarayın önüne inmiş. Ak sakallı bir ihtiyar olmuş. Sarayın kapısını çalmış. "Elimde bir kırmızı karanfilim vardı. Rüzgâr aldı. Karanfilimi alıp sarayın bahçesine attı. Karanfilimi isterim" demiş. Padişahın kızı konuşulanları duymuş. Karanfilini vermek için

gelmiş, ihtiyara “al” demiş. İhtiyar karanfile elini uzatmış, tam almak üzere iken, Ali Cengiz bir silkinmiş, mısır taneleri olup yere serilmiş. Ali Cengiz’in mısır tanesi olduğunu gören ustası da silkinmiş tavuk olmuş. Tavuk yerde ki serili daneleri üplemeye başlamış. Tavuk danelerin hepsini üpleyebilirse Ali Cengiz’in sonu demekmiş. Tavuk ortalıkta görünen danelerin hepsini yemiş, başka kalan var mı diye göz gezdirmiş. Danelerden biri kızın ayağının altına gitmişimiş. Kız ayağını kaldırır kaldırmaz bir silkinmiş tilki olmuş. Kıyıda köşede mısır tanesi arayan tavuğun üstüne atlamış. Tavuğu boğmuş yemiş. Tilki bir silkinmiş. Ali Cengiz kılığına girmiş.

Padişah, sarayın penceresinden bakarımış. “Bakalım sonu nereye varacak?” deyip beklerimiş. Baştan sona her bir şeyi görmüş de gelmiş. Ali Cengiz’e kızını vermiş. Kendine de vezir etmiş. Ahalinin şikâyeti de sona ermiş. O günden beri “Ali Cengiz Oyunu” darbı mesel olup söylenegelmiş.

Tablo 4.4.1.4.1. Ali Cengiz masal inceleme formu

Ali Cengiz masalının masal inceleme formuna göre verilen değerlendirmesi aşağıda belirtilmiştir.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	3
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	0
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	3
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	0
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	0
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	5
	0
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	5
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	5
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	0
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	1

Toplam Puan: 61

Bu forma göre Ali Cengiz masalı 61 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masal uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.4.2. Ali Cengiz Masalı Okunabilirlik Ölçütü

Ali Cengiz masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülleri ile analiz edilmiştir.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 977

Hece sayısı: 2395

Cümle sayısı: 144

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) - $2.610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,45) - 2,610 \times 6,78$

$198,825 - 98,48 - 17,70$

82,64

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 977

Hece sayısı: 2395

Cümle sayısı: 144

$118,823 - (25,987 \times 2,45) - (0,971 \times 6,78)$

$118,823 - 63,66 - 6,58$

48,58

Tablo 4.4.1.4.2.1'de Ali Cengiz masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.4.2.1. Ali Cengiz özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Ali Cengiz	2,45	6,78	Kolay	Eğitsel düzey

Uyarlanmış Masal

ALİ CENGİZ

Evvel zamanda bir adam varmış. Adam her şekle girermiş. Bazen sabun, bazen kuş olurmuş. Ya da öküz olurmuş. Ama eski haline dönermiş.

Ama bir sorun varmış. Adamın girdiği şekil yok olmamalıymış. Yoksa eski haline

dönemezmiş. Adam sabun olurmuş. Ama sabun bitmemeliymiş. Buna dikkat edermiş. İnsanlar adama şaşırırlarmış. Bazen de ondan korkarlarmış. Adam bir gün yumurta olmuş. Tavuk bile şaşırmış.

–Bu yumurtayı ne zaman yumurtladım? demiş.

Günler böyle geçmiş. Halk, adamdan şikayetçi olmuş. Kadı’ya gitmişler. Adam, Kadı olmuş. Onları dinlemeye başlamış. Dinledikçe gülmüş.

-İyi yapmış, demiş. Halk şaşırmış. Başka bir çare düşünmüş.

Halk, padişaha gitmiş. Adamı şikâyet etmişler.

-Bin bir şekle giren bir adam var. Bir ağaç oluyor. Bir bardak oluyor. Bazen soframızda tuz oluyor. Bizi kurtar Sultan’ım, demişler.

Padişah’ın adamdan haberi varmış. Ne yapsam? diye düşünmüş. Aklına güzel bir fikir gelmiş. Adam kendine vezir olabilirmiş. Devlet işlerine bakarmış.

Hemen ferman yazdırmış:

-Gizli yetenekleri olanlar sarayıma gelsin! Hünerini göstereyin. Vezirim olsun, demiş.

Bir oğlan varmış. Adı Ali Cengiz’miş. Padişah’ın fermanını duymuş. Annesine seslenmiş:

- Anne, ben Padişah’ın veziri olacağım, demiş. Oğlanın annesi şaşırmış.

- Oğlum, nasıl olacak? Seni Padişah niye veziri yapsın? demiş. Oğlan;

- Gidip yetenek öğrenirim. Sonra vezir olurum, demiş.

Ali Cengiz, annesinin elini öpmüş. Evden çıkmış. Her şekle giren adamı bulmuş.

-Bana gizli yeteneğini öğret, demiş. Adam kabul etmiş. Adam sırrını öğretirmiş. Sonra o kişiye zarar verirmiş. Adamın bir de kızı varmış. Ali Cengiz’i sevmiş. Ali Cengiz’e bunu söylemiş.

- Babam sırrını öğretir. Sonra ‘öğrendin mi?’ der. Sen ‘öğrenmedim’ de. Yoksa babam sana zarar verir, demiş.

Adam, sırrını Ali Cengiz’e göstermiş. ‘Öğrendin mi?’ demiş. Ali Cengiz ‘öğrenmedim’ demiş. Ali Cengiz, her şeyi öğrenmiş. Ama ‘öğrenmedim’ demiş. Adam sinirlenmiş.

-Nasıl anlamadın? demiş. Ali Cengiz’i kovmuş.

Ali Cengiz eve gelmiş.

- Anne, ben gizli yetenek öğrendim. Padişah’a vezir olabilirim, demiş. Annesi şaşırmış.

- Ne öğrendin? Göster bakalım, demiş.

- Anne, ben koyun olacağım. Koyunu pazara götür. Onu sat. Koyunun boynunda ip olacak. Satarken ipi boynumdan çıkar. İpi satma, demiş. Anası ‘tamam’ demiş.

Ali Cengiz koyun olmuş. Anası, koyunu pazara götürmüş. Koyunu satmış. İpi satmamış.

Ali Cengiz, tekrar eski haline dönmüş. Ali Cengiz sevinmiş. Ali Cengiz tekrar yapmak istemiş.

- Anne, ben at olacağım. Atı pazara götür, sat. Sakın ipini satma, demiş. Ali Cengiz at olmuş. Annesi atı pazara götürmüş. Ali Cengiz'in ustası gelmiş. Atı istemiş. Adam atın ipini de istemiş. Atın ipi için çok para vermiş. Ali Cengiz'in annesi dayanamamış. Atı ipiyle birlikte satmış. Ali Cengiz eski haline dönememiş. Ali Cengiz'in ustası ata binmiş. Ormana gitmiş. Atı ipinden ağaca bağlamış.

- Demek yeteneklerimi öğrenemedin, demiş. Ali Cengiz olduğunu anlamış.

At şaha kalkmış. İpini koparmış. Ali Cengiz kuşa dönmüş. Saksagan olmuş. Ustası kartal olmuş. Saksagan kaçmış. Kartal kovalamış. Kartal gagasını açmış. Saksaganı kuyruğundan tutacaktı. Saksagan karanfil olmuş. O sırada Padişah'ın sarayının üstünde uçuyormuş. Karanfil, Padişah'ın kızının kucağına düşmüş. Ali Cengiz'in ustası sarayın önüne inmiş. Ak sakallı bir ihtiyar olmuş. Sarayın kapısını çalmış.

-Elimde kırmızı karanfilim vardı. Rüzgârda uçtu. Saraya düştü. Karanfilimi isterim, demiş. Padişahın kızı konuşulanları duymuş. Karanfil vermek için gelmiş. İhtiyara seslenmiş:

-Karanfilini al, demiş. İhtiyar, karanfile elini uzatmış. Ali Cengiz o sırada mısır tanesi olmuş. Ustası da tavuk olmuş. Tavuk, mısır tanelerini yemeye başlamış. Mısır tanelerinin hepsini yemiş. Mısır tanesi kaldı mı? diye bakmış. Tanelerden biri kalmış. Kızın ayağının altına kaçmış. Kız ayağını kaldırmış. O sırada Ali Cengiz tilki olmuş. Tavuğun üstüne atlamış. Tilki, bu yarışı kazanmış. Tilki, Ali Cengiz olmuş.

Padişah, olanları izlemiş. Her şeyi görmüş. Ali Cengiz'e vezirliği vermiş. Halkın şikâyeti bitmiş.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 556

Hece sayısı: 1359

Cümle sayısı: 152

198,825- 40,175x (toplam hece/toplam kelime)-2.610x (toplam kelime/toplam cümle)

198,825- (40,175x 2,44)- 2,610x 3,65

198,825-98,02- 9,52

91,28

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 556

Hece sayısı: 1359

Cümle sayısı: 152

118.823- (25.987 × 2,44)- (0.971 × 3,65)

118,823- 63,40- 3,54

51,88

Tablo 4.4.1.4.2.2’de Ali Cengiz masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.4.2.2. Ali Cengiz uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Ali Cengiz	2,44	3,65	Çok kolay	Bağımsız okuma

Ali Cengiz masalında özgün masalda 2,45 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,44 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda ortalama cümle uzunluğu (OCU) 6,78 uyarlanmış halinde 3,65 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU ve OCU azalmıştır.

4.4.1.4.3. Ali Cengiz Masalı Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Evvel zamanın birinde, gizli ilimlerle uğraşan bir adam varmış. 40 yıl uğraşmış muradına ermiş. Adam istediği an her kalıba girermiş. Yeter ki aklından geçirsin ben şu şekle girecen desin, anında o vaziyeti almış. Bazan sabun kalıbı olur, bazan kuş olur uçarmış, bazan da öküz olur tarla sürermiş. Böyle böyle bin bir şekle girermiş. Keyfi çatınca da eski haline gelirmiş.”

Uyarlanan Masal

“Evvel zamanda bir adam varmış. Adam her şekle girermiş. Bazen sabun, bazen kuş olurmuş. Ya da öküz olurmuş. Ama eski haline dönermiş.”

Özgün Masal

“Yalnız bu hünerinin bir kusuru varmış. Girdiği şekil yok olmamalıymış. Aksi halde eski haline dönemezmiş. Diyelim ki; sabun kalıbı oldu. Birisi hamamda yunarken veya el yüz yıkarken sabun kalıbı biterse, bir daha eski haline dönemezmiş. Eski haline dönmesi için mutlaka bir kirtliği kalmalıymış. Sabun olmadı da su oldu diyelim. Eski haline dönebilmesi için bir damla su kalmalıymış. Bu yüzden adam buna çok dikkat edermiş.”

Uyarlanan Masal

“Ama bir sorun varmış. Adamın girdiği şekil yok olmamalıymış. Yoksa eski haline dönemezmiş. Adam sabun olurmuş. Ama sabun bitmemeliymiş. Buna dikkat edermiş.”

Özgün Masal

“İnsanları şaşırtmak adamın hoşuna gidermiş. Ahalinin gözü önünde olmadık şekle girermiş. Onu gören insanlar bazen korkup kaçarmış, bazen şaşkın şaşkın bakarmış. Bir gün yumurta kılığına girmiş de tavuğu dahi şaşırtmış. – ben bu yumurtayı hangi vakit yumurtladım dermiş de, şaşkın şaşkın kümeste dolanırmış. Bunu ben yumurtladıysam gıcımda geliverne ne demiş de ne ıkılayabilmiş ne gıkılayabilmiş zavallı tavuk.”

Uyarlanan Masal

“İnsanlar adama şaşırmışlar. Bazen de ondan korkarlarmış. Adam bir gün yumurta olmuş. Tavuk bile şaşırmış.

–Bu yumurtayı ne zaman yumurtladım? demiş.”

Özgün Masal

“Adamın tuhaflıklarından insanlar mustarip olmuşlar. Önce kadıya başvurmuşlar. Adam kadı kılığına girmiş de onları dinlerimş. Dinledikçe kıs kıs gülerimş. – Pek iyi etmiş dermiş.”

Uyarlanan Masal

“Günler böyle geçmiş. Halk, adamdan şikayetçi olmuş. Kadı’ya gitmişler. Adam, Kadı olmuş. Onları dinlemeye başlamış. Dinledikçe gülmüş.

–İyi yapmış, demiş.”

Özgün Masal

“Doğruca padişaha gitmişler. Şikayetlerini bir de padişaha beyan etmişler.

- Bin bir şekle giren bir adam var. Kah ağaç olur, kah bardak olur. Bazı zaman sepetteki üzüm şeklinde görünür. Bazen de soframızda tuz olur. Avradımızdan şüphe eder olduk. Bizim mi, onun mu şu çocuk? Onu dahi bilemez olduk, kurtar bizi sultanım bu şerri beladan, demişler padişaha şikâyet etmişler.”

Uyarlanan Masal

“Halk şaşırmış. Başka bir çare düşünmüş.

Halk, padişaha gitmiş. Adamı şikâyet etmişler.

-Bin bir şekle giren bir adam var. Bir ağaç oluyor. Bir bardak oluyor. Bazen soframızda tuz oluyor. Bizi kurtar Sultan’ım, demişler.”

Özgün Masal

“Her kalıba giren adamın marifetlerinden sultanın da haberi varmış. Adamın hünerinden

padişah da huylanmış. Nasıl etsem, ne yapsam, deyip gece gündüz kafa yorarmış. Düşünmüş taşınmış, aklına güzel bir fikir gelmiş. Padişahın güzel bir kızı varmış. Kızına eş kendine vezir lazımmış. Öyle her önüne gelen olmayacağına göre, kızına yakışan, devlet işlerine bakan akıllı biri olmalıymış.

Hemen ferman çıkarmış. “Gizli ilim sahibi olanlar, saraya gelsin. Her türlü hünerini gösterebilirsin. Hüner yarışında gözüme giren vezirim olacak, aynı zamanda kızımı alacak” demiş.”

Uyarlanan Masal

“Padişah’ın adamdan haberi varmış. Ne yapsam? diye düşünmüş. Aklına güzel bir fikir gelmiş. Adam kendine vezir olabilirmiş. Devlet işlerine bakarmış.

Hemen ferman yazdırmış:

-Gizli yetenekleri olanlar saraya gelsin! Hünerini gösterebilirsin. Vezirim olsun, demiş.”

Özgün Masal

“Ali Cengiz adında bir oğlan varmış. Padişahın fermanını oda duymuş.

- Ana ben padişahın kızını alacağım, demiş. Oğlanın anası şaşkınlıkmış.

- Oğlum delirdin mi sen? Sana değil padişahın kızı, kapısında ki hizmetçiyi vermezler.

Vazgeç bu sevdadan dese de anası, oğlan aklına koymuş bir kere.

- Gidip ustasından gizli ilimleri öğreneceğin, kızını ondan sonra alacağın, demiş.

Ali Cengiz, anasının elini öpmüş gitmiş.”

Uyarlanan Masal

“Bir oğlan varmış. Adı Ali Cengiz’miş. Padişah’ın fermanını duymuş. Annesine seslenmiş:

- Anne, ben Padişah’ın veziri olacağım, demiş. Oğlanın annesi şaşkınlıkmış.

- Oğlum, nasıl olacak? Seni Padişah niye veziri yapsın? demiş. Oğlan;

- Gidip yetenek öğreneceğim. Sonra vezir olurum, demiş.

Ali Cengiz, annesinin elini öpmüş. Evden çıkmış.”

Özgün Masal

“Her kalıba giren adamı bulmuş.

- Gizli ilmini bana da öğret, demiş. Adam kabul etmiş. Adamın bir huyu varmış. Sırrını öğrettiği insanları öldürürmüş. Adamın bir de kızı varmış. Ali Cengiz’i sevmiş. Babasının kötü huyunu gizlice Ali Cengiz’e söylemiş.

- Babam hünerlerinin sırrını öğretirken sık sık “öğrendin mi?” diye sorar. Sen her soruşunda “öğrenmedim” de. “Öğrendim” dersin seni öldürür, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Her şekle giren adamı bulmuş.

-Bana gizli yeteneğini öğret, demiş. Adam kabul etmiş. Adam sırrını öğretirmiş. Sonra o kişiye zarar verirmiş. Adamın bir de kızı varmış. Ali Cengiz’i sevmiş. Ali Cengiz’e bunu söylemiş.

- Babam sırrını öğretir. Sonra ‘öğrendin mi?’ der. Sen ‘öğrenmedim’ de. Yoksa babam sana zarar verir, demiş.”

Özgün Masal

“Adam gizli ilminin sırrını iğneden ipliğe Ali Cengiz’e göstermiş. Gösterirken de sık sık “öğrendin mi?” diye de sorarmış. Ali Cengiz her soruşunda “öğrenmedim” dermiş. Ali Cengiz adamın her sırrını öğrendiği halde hala “öğrenmedim” dermiş. Adamın sabrı taşmış.

- Bu kadar kabiliyetsizine de bugüne kadar hiç vukuf olmadım. Sende öğrenme istidadı yok. Hadi get, demiş Ali Cengiz’i kovmuş.”

Uyarlanan Masal

“Adam, sırrını Ali Cengiz’e göstermiş. ‘Öğrendin mi?’ demiş. Ali Cengiz ‘öğrenmedim’ demiş. Ali Cengiz, her şeyi öğrenmiş. Ama ‘öğrenmedim’ demiş. Adam sinirlenmiş.

-Nasıl anlamadın? demiş. Ali Cengiz’i kovmuş.”

Özgün Masal

“Ali Cengiz canını kurtardığına sevinmiş dosdoğru eve gelmiş.

- Ana ben gizli ilimleri öğrendim. Padişahın kızını alacan, demiş. Anası şaşkın şaşkın oğlana bakarmış.

- Nasıl bir şeymiş o göster bakan, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Ali Cengiz eve gelmiş.

- Anne, ben gizli yetenek öğrendim. Padişah’a vezir olabilirim, demiş. Annesi şaşkırmış.

- Ne öğrendin? Göster bakalım, demiş.”

Özgün Masal

“- Ana gizli ilimleri öğrenmiş miyim? Gözünün önünde sınavacağım. Şu bahçenin ortasında hamam şekline girecen. Sen hamamı iyi bir müşteri çıkarsa sat. Anahtarı sende kalsın. Ben gene eski halime geleceğim, demiş. Sakın anahtarı verme külli giderse eski halime bir daha gelemem, demiş. Anasının şaşkın bakışları arasında, bahçenin orta yerinde kurnalı, kubbeli koca bir hamam olmuş. İyi bir müşteri çıkmış, anası hamamı satmış. Anahtarı elinde kalmış. Anahtarı satmamış. Ali cengiz eski halini almış. Ustası

Ali Cengiz'in oyununu anlamış. O gece ateş olmuş hamamı yakmış.

Ali Cengiz,

- Ana ben şimdi koyun olucam. Koyunu pazara götürüp satacağsın. İpini boynundan çıkar. İpi satma, demiş. Anası "tamam" demiş. Ali Cengiz koyun olmuş. Anası, koyunu pazara götürüp satmış. Koyunun boynundaki ipi çıkarmış. İpi satmamış. Ali Cengiz, tekrar eski halini almış. Ali Cengiz'in ustası kurt olmuş gitmiş koyunu parçalamış."

Uyarlanan Masal

"- Anne, ben koyun olacağım. Koyunu pazara götür. Onu sat. Koyunun boynunda ip olacak. Satarken ipi boynumdan çıkar. İpi satma, demiş. Anası 'tamam' demiş. Ali Cengiz koyun olmuş. Anası, koyunu pazara götürmüş. Koyunu satmış. İpi satmamış. Ali Cengiz, tekrar eski haline dönmüş. Ali Cengiz sevinmiş. Ali Cengiz tekrar yapmak istemiş."

Özgün Masal

"Ali Cengiz,

- Ana ben şimdi at olucam. Atı pazara götür sat. Sakın yularını satma, demiş. Ali Cengiz bir silkinmiş at olmuş. Anası atı almış pazara götürmüş. Ali Cengiz'in ustası gelmiş. Atın yularına atın değerinden daha fazla para vermiş. Ali Cengiz'in annesi dayanamamış atı yuları ile birlikte satmış. Ali Cengiz eski halini alamamış."

Uyarlanan Masal

"- Anne, ben at olacağım. Atı pazara götür, sat. Sakın ipini satma, demiş. Ali Cengiz at olmuş. Annesi atı pazara götürmüş. Ali Cengiz'in ustası gelmiş. Atı istemiş. Adam atın ipini de istemiş. Atın ipi için çok para vermiş. Ali Cengiz'in annesi dayanamamış. Atı ipiyle birlikte satmış. Ali Cengiz eski haline dönememiş."

Özgün Masal

"Ali Cengiz'in ustası ata binmiş ormana gitmiş. Atı yularından bir ağaca bağlamış. Ağacın dalından kalınca bir sopa kesmiş. Atın döşüne kaptırı kaptıvermiş. Bir yandan da;
- Demek hünerlerimi öğrenemedin, dermiş bir ziyade vururmuş.
- Bunu da mı öğrenemediydin? Dermiş bir daha vururmuş. At can havliyle şaha kalkmış, yularını kırmış. Yular bi ışkalanmış saksığan olmuş. Ali Cengiz'in kuşa döndüğünü gören ustası, bi silkinmiş kartal olmuş."

Uyarlanan Masal

"Ali Cengiz'in ustası ata binmiş. Ormana gitmiş. Atı ipinden ağaca bağlamış.

- Demek yeteneklerimi öğrenemedin, demiş. Ali Cengiz olduğunu anlamış.

At şaha kalkmış. İpini koparmış. Ali Cengiz kuşa dönmüş. Saksığan olmuş. Ustası kartal

olmuş.”

Özgün Masal

“Saksağan kaçır kartal kovalarmış. Kartal gagasını açmış, saksağanı kuyruğundan tutacağı sırada karanfil olmuş. Tam o sırada padişahın sarayının üstünde uçuyormuş. Karanfil padişahın kızının kucağına düşmüş. Ali Cengiz’in ustası da sarayın önüne inmiş. Ak sakallı bir ihtiyar olmuş. Sarayın kapısını çalmış.”

Uyarlanan Masal

“Saksağan kaçmış. Kartal kovalamış. Kartal gagasını açmış. Saksağanı kuyruğundan tutacakmış. Saksağan karanfil olmuş. O sırada Padişah’ın sarayının üstünde uçuyormuş. Karanfil, Padişah’ın kızının kucağına düşmüş. Ali Cengiz’in ustası sarayın önüne inmiş. Ak sakallı bir ihtiyar olmuş. Sarayın kapısını çalmış.”

Özgün Masal

“Elimde bir kırmızı karanfilim vardı. Rüzgâr aldı. Karanfilimi alıp sarayın bahçesine attı. Karanfilimi isterim” demiş. Padişahın kızı konuşulanları duymuş. Karanfil vermek için gelmiş, ihtiyara “al” demiş.”

Uyarlanan Masal

“-Elimde kırmızı karanfilim vardı. Rüzgârda uçtu. Saraya düştü. Karanfilimi isterim, demiş. Padişahın kızı konuşulanları duymuş. Karanfil vermek için gelmiş. İhtiyara seslenmiş:

-Karanfilini al, demiş.”

Özgün Masal

“İhtiyar karanfile elini uzatmış, tam almak üzere iken, Ali Cengiz bir silkinmiş, mısır taneleri olup yere serilmiş. Ali Cengiz’in mısır tanesi olduğunu gören ustası da silkinmiş tavuk olmuş. Tavuk yerde ki serili daneleri üplemeye başlamış. Tavuk danelerin hepsini üpleyebilirse Ali Cengiz’in sonu demekmiş. Tavuk ortalıkta görünen danelerin hepsini yemiş, başka kalan var mı diye göz gezdirmiş. Danelerden biri kızın ayağının altına gitmişmiş.”

Uyarlanan Masal

“İhtiyar, karanfile elini uzatmış. Ali Cengiz o sırada mısır tanesi olmuş. Ustası da tavuk olmuş. Tavuk, mısır tanelerini yemeye başlamış. Mısır tanelerinin hepsini yemiş. Mısır tanesi kaldı mı? diye bakmış. Tanelerden biri kalmış. Kızın ayağının altına kaçmış. Kız ayağını kaldırmış.”

Özgün Masal

“Kız ayağını kaldırır kaldırmaz bir silkinmiş tilki olmuş. Kıyıda köşede mısır tanesi

arayan tavuğun üstüne atlamış. Tavuğu boğmuş yemiş. Tilki bir silkinmiş. Ali Cengiz kılığına girmiş.”

Uyarlanan Masal

“O sırada Ali Cengiz tilki olmuş. Tavuğun üstüne atlamış. Tilki, bu yarışı kazanmış. Tilki, Ali Cengiz olmuş.”

Özgün Masal

“Padişah, sarayın penceresinden bakarımış. “Bakalım sonu nereye varacak?” deyip beklerimış. Baştan sona her bir şeyi görmüş de gelmiş. Ali Cengiz’e kızını vermiş. Kendine de vezir etmiş. Ahalinin şikâyeti de sona ermiş.

O günden beri “Ali Cengiz Oyunu” darbı mesel olup söylenegelmiş.”

Uyarlanan Masal

“Padişah, olanları izlemiş. Her şeyi görmüş. Ali Cengiz’e vezirliği vermiş. Halkın şikâyeti bitmiş.”

4.4.1.4.4. Ali Cengiz Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Ali Cengiz masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Koruma

Özgün cümleleri koruyarak, orijinal masalın ana hatlarını korur.

Özgün Cümle: Evvel zamanın birinde, gizli ilimlerle uğraşan bir adam varmış. 40 yıl uğraşmış, muradına ermiş. Adam istediği an her kalıba girermiş. Yeter ki aklından geçirsin 'ben şu şekle girecen' desin, anında o vaziyeti alırmış. Bazen sabun kalıbı olur, bazen kuş olur uçarmış, bazen de öküz olur tarla sürermiş. Böyle böyle bin bir şekle girermiş. Keyfi çatinca da eski haline gelirmiş.

Uyarlanan Cümle: Evvel zamanda bir adam varmış. Adam her şekle girermiş. Bazen sabun, bazen kuş olurmuş. Ya da öküz olurmuş. Ama eski haline dönermiş.

Örnek 1’de verilen özgün cümledeki anlatım şekli korunarak uyarlama yapılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Yalnız bu hünerinin bir kusuru varmış. Girdiği şekil yok olmamalıymış. Aksi halde eski haline dönemezmiş.

Uyarlanan Cümle: Ama bir sorun varmış. Adamın girdiği şekil yok olmamalıymış. Yoksa eski haline dönemezmiş. Adam sabun olurmuş. Ama sabun bitmemeliymiş. Buna dikkat edermiş.

Örnek 2’de özgün cümlelerin anlatımı korunmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Ali Cengiz adında bir oğlan varmış. Padişahın fermanını oda duymuş.

Uyarlanan Cümle: Bir oğlan varmış. Adı Ali Cengiz’miş. Padişah’ın fermanını duymuş.

Örnek 3’te özgün metindeki cümleler korunmuştur.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, özgün cümlelerin daha anlaşılır ve basit bir dille yeniden ifade edilmesidir.

Örnek 1.

Özgün Cümle: Adam gizli ilminin sırrını iğneden ipliğe Ali Cengiz’e göstermiş. Gösterirken de sık sık “öğrendin mi?” diye de sorarmış. Ali Cengiz her soruşunda “öğrenmedim” dermiş. Ali Cengiz adamın her sırrını öğrendiği halde hala “öğrenmedim” dermiş. Adamın sabrı taşmış.

- Bu kadar kabiliyetsizine de bugüne kadar hiç vukuf olmadım. Sende öğrenme istidadı yok. Hadi get, demiş Ali Cengiz’i kovmuş.

Uyarlanan Cümle: Adam, sırrını Ali Cengiz’e göstermiş. ‘Öğrendin mi?’ demiş. Ali Cengiz ‘öğrenmedim’ demiş. Ali Cengiz, her şeyi öğrenmiş. Ama ‘öğrenmedim’ demiş. Adam sinirlenmiş.

-Nasıl anlamadın? demiş. Ali Cengiz’i kovmuş.

Örnek 1’de özgün metinde sadeleştirme yapılmıştır. Metnin daha anlaşılır ve net olması sağlanmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Ali Cengiz canını kurtardığına sevinmiş dosdoğru eve gelmiş.

Uyarlanan Cümle: Ali Cengiz eve gelmiş.

Örnek 1’de verilen cümlede verilen cümle yapısı sadeleştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: İnsanları şaşırtmak adamın hoşuna gidermiş. Ahalinin gözü önünde olmadık şekle girermiş. Onu gören insanlar bazen korkup kaçarmış, bazen şaşkın şaşkın bakarmış. Bir gün yumurta kılığına girmiş de tavuğu dahi şaşırtmış. 'Ben bu yumurtayı

hangi vakit yumurtladım?' dermiş de, şaşkın şaşkın kümeste dolanırmış. 'Bunu ben yumurtladıysam nereden geldi bu?' demiş de ne ıkılayabilmiş ne gıkılayabilmiş zavallı tavuk.

Uyarlanan Cümle: İnsanlar adama şaşırdırlarmış. Bazen de ondan korkarlarmış. Adam bir gün yumurta olmuş. Tavuk bile şaşırmış.

–Bu yumurtayı ne zaman yumurtladım? demiş

Örnek 3’te verilen cümleler daha kısa ve anlaşılır hale getirilmiştir.

Özetleme

Özetleme, ana fikir korunarak, detaylar kısaltılmıştır.

Örnek 1.

Özgün Cümle: -Ana gizli ilimleri öğrenmiş miyim? Gözünün önünde sınavacağım. Şu bahçenin ortasında hamam şekline girecen. Sen hamamı iyi bir müşteri çıkarsa sat. Anahtarı sende kalsın. Ben gene eski halime gelece, demiş. Sakın anahtarı verme külli giderse eski halime bir daha gelemem, demiş. Anasının şaşkın bakışları arasında, bahçenin orta yerinde kurnalı, kubbeli koca bir hamam olmuş. İyi bir müşteri çıkmış, anası hamamı satmış. Anahtarı elinde kalmış. Anahtarı satmamış. Ali cengiz eski halini almış. Ustası Ali Cengiz’in oyununu anlamış. O gece ateş olmuş hamamı yakmış.

Ali Cengiz,

- Ana ben şimdi koyun olucam. Koyunu pazara götürüp satacağım. İpini boynundan çıkar. İpi satma, demiş. Anası “tamam” demiş. Ali Cengiz koyun olmuş. Anası, koyunu pazara götürüp satmış. Koyunun boynundaki ipi çıkarmış. İpi satmamış. Ali Cengiz, tekrar eski halini almış. Ali Cengiz’in ustası kurt olmuş gitmiş koyunu parçalamış.

Uyarlanan Cümle: -Anne, ben koyun olacağım. Koyunu pazara götür. Onu sat. Koyunun boynunda ip olacak. Satarken ipi boynumdan çıkar. İpi satma, demiş. Anası ‘tamam’ demiş.

Ali Cengiz koyun olmuş. Anası, koyunu pazara götürmüş. Koyunu satmış. İpi satmamış. Ali Cengiz, tekrar eski haline dönmüş. Ali Cengiz sevinmiş.

Örnek 1’de verilen özgün metin daha kısa hale getirilerek özetlenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Ali Cengiz’in ustası ata binmiş ormana gitmiş. Atı yularından bir ağaca bağlamış. Ağacın dalından kalınca bir sopa kesmiş. Atın döşüne kaptırı kaptıvermiş. Bir yandan da;

- Demek hünerlerimi öğrenemedin, dermiş bir ziyade vururmuş.

- Bunu da mı öğrenemediydin? Dermiş bir daha vururmuş. At can havliyle şaha kalkmış,

yularını kırmış. Yular bi ıskalanmış saksığan olmuş. Ali Cengiz'in kuşa döndüğünü gören ustası, bi silkinmiş kartal olmuş.

Uyarlanan Cümle: Ali Cengiz'in ustası ata binmiş. Ormana gitmiş. Atı ipinden ağaca bağlamış.

- Demek yeteneklerimi öğrenemedin, demiş. Ali Cengiz olduğunu anlamış.

At şaha kalkmış. İpini koparmış. Ali Cengiz kuşa dönmüş. Saksığan olmuş. Ustası kartal olmuş.

Örnek 2'de verilen özgün metin özetlenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Padişah, sarayın penceresinden bakarımış. “Bakalım sonu nereye varacak?” deyip beklerimış. Baştan sona her bir şeyi görmüş de gelmiş. Ali Cengiz’e kızını vermiş. Kendine de vezir etmiş. Ahalinin şikâyeti de sona ermiş.

O günden beri “Ali Cengiz Oyunu” darbı mesel olup söylenegelmiş.

Uyarlanan Cümle: Padişah, olanları izlemiş. Her şeyi görmüş. Ali Cengiz’e vezirliği vermiş. Halkın şikâyeti bitmiş.

Örnek 3'te özgün metin özetlenmiştir.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: İnsanları şaşırtmak adamın hoşuna gidermiş.

Uyarlanan Cümle: Adam insanları şaşırtmayı severmiş.

Örnek 1'de ayrıntı ifadeler silinmiş ve cümle yeniden yazılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Adam kabul etmiş. Adamın bir huyu varmış.

Uyarlanan Cümle: Adam kabul etmiş.

Örnek 2'de “adamın huyu olması” detayı silinmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: İhtiyar karanfile elini uzatmış, tam almak üzere iken, Ali Cengiz bir silkinmiş, mısır taneleri olup yere serilmiş.

Uyarlanan Cümle: İhtiyar, karanfile elini uzatmış. Ali Cengiz o sırada mısır tanesi olmuş.

Örnek 3'te detay kelimeler silinerek metinde sadeleştirme gerçekleşmiştir.

Değiştirme

Değiştirme, bazı cümleler ve kelimeler değiştirilerek yeniden ifade edilmiştir.

Örnek 1.

Özgün Cümle: Adamın tuhafliklarından insanlar mustarip olmuşlar.

Uyarlanan Cümle: Halk, adamdan şikayetçi olmuş.

Örnek 1’de “mustarip olmak” ifadesi yerine “şikayetçi olmak” ifadesi kullanılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Ali Cengiz’in annesi dayanamamış atı yuları ile birlikte satmış.

Uyarlanan Cümle: Ali Cengiz’in annesi dayanamamış. Atı ipiyle satmış.

Örnek 2’de “yular” yerine daha anlaşılır olması için “ip” kelimesi kullanılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: -Babam hünerlerinin sırrını öğretirken sık sık “öğrendin mi?” diye sorar.

Sen her soruşunda “öğrenmedim” de. “Öğrendim” derseni öldürür, demiş.

Uyarlanan Cümle: -Babam sırrını öğretir. Sonra ‘öğrendin mi?’ der. Sen ‘öğrenmedim’ de. Yoksa babam sana zarar verir, demiş.

Örnek 3’te “öldürmek” yerine “zarar vermek” ifadesi kullanılarak olumsuz ifadeler belirtilmemiştir.

Ekleme

Ekleme, ilkököl 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Adamın tuhafliklarından insanlar mustarip olmuşlar.

Uyarlanan Cümle: Günler böyle geçmiş. Halk, adamdan şikayetçi olmuş.

Örnek 1’de verilen cümleye geçiş cümlesi eklenerek akış sağlanmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Karanfil vermek için gelmiş, ihtiyara “al” demiş.

Uyarlanan Cümle: Karanfil vermek için gelmiş. İhtiyara seslenmiş:

-Karanfilini al, demiş.

Örnek 2’de cümlelerin anlatımının daha anlaşılır olması için “ihtiyara seslenmiş” geçiş ifadesi eklenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Doğruca padişaha gitmişler. Şikayetlerini bir de padişaha beyan etmişler.

Uyarlanan Cümle: Halk şaşırılmış. Başka bir çare düşünmüş.

Halk, padişaha gitmiş. Adamı şikâyet etmişler.

Örnek 3’te verilen cümlede uyarlanan cümleye masalın anlatımının akıcı olması için cümleler eklenmiştir.

4.4.1.4.5. Ali Cengiz Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Ali Cengiz masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda cesaret, saygı, dayanışma, vatanseverlik, adalet, iyilik yapmak, dürüstlük değerlerinden örnekler bulunmaktadır. Bu değer metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“- Anne ben Padişah’ın veziri olacağım, demiş.” **(Cesaret değeri)**

“Ali Cengiz, annesinin elini öpmüş. **(Saygı değeri)**

“Halk şaşırmış. Başka bir şey düşünmüş.” **(Dayanışma değeri)**

“Padişah’ın adamdan haberi varmış. Ne yapsam? diye düşünmüş. Aklına güzel bir fikir gelmiş. Adam kendine vezir olabilirmiş. Devlet işlerine bakarmış.” **(Vatanseverlik değeri)**

“Halk, adamdan şikayetçi olmuş. Kadı’ya gitmişler.” **(Adalet değeri)**

“- Gidip yetenek öğrenirim. Sonra vezir olurum, demiş.” **(Cesaret değeri)**

“- Anne, ben gizli yetenek öğrendim. Padişah’a vezir olabilirim, demiş.” **(Cesaret değeri)**

“Adam sırrını öğretirmiş. Sonra ona zarar verirmiş. Adamın kızı varmış. Ali Cengiz’i sevmiş. Ali Cengiz’e bunu söylemiş.” **(İyilik yapmak değeri)**

“Babam sırrını öğretir. Sonra ‘öğrendin mi?’ der. Sen ‘öğrenmedim’ de. Yoksa babam sana zarar verir, demiş.” **(Dürüstlük değeri)**

4.4.1.4.6. Ali Cengiz Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Gizli, sır, karanfil kelimeleri masalda birden fazla defa kullanılarak öğreniciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.1.5. Çoban ile Erenler Masalı

Özgün Masal

ÇOBAN İLE ERENLER

Çoban, davar sürüsünü önüne katmış yaylaya göçüyormuş. Çobanın bir köpeği bir de eşiği varmış. Köpek sürünün önünde arkasında dolanırmış. Davarlar dağılmadan yayla yolunu düz tutarmış. Çoban, köpeğinin yalını ihmal etmez aslanım diye severmiş. Eşek müzdarıpmış. Çoban heybenin iki gözünü de mih gibi doldurmuş, eşiğin sırtına atmış. Bu yük yetmezmiş gibi üstüne de kendi binmiş, daha hızlı gitsin diye eşiğin çotunu

ziplermiş boyuna. Düşe kalka yaylaya varmışlar. Çoban keyfe gelmiş kaval çalarmış. Davarlar dağılmış taze ot ararmış. Köpek gölgeye uzanmış kuyruk sallarmış. Eşek dersin dilini uzatmış ziplenmiş çotunu yalarmış. Erenlerden biri çobanın kaval sesini duymuş. Sakalını sıvazlamış, esasını o yöne itmiş. Varmış çobanın yanı başına oturmuş. Çoban kavalın sesini kesmiş. Hayrola ihtiyar, hangi rüzgârın savuruğusun demiş. Beni kaval çağırdı. Güzel konuşuyor demiş erenler. Çoban gülmüş, ihtiyar kamışın konuştuğu görülmüş duyulmuş şey değil. Onu öttüren benim demiş. O sırada çoban köpeği bir yabancının geldiğini görmüş. Havlaya havlaya geliyormuş. Bak sen köpek de konuşuyor demiş. Çoban gene gülmüş. Köpek dediğin havlar konuşur mu hiç demiş. Erenler gülmüş. Gel seninle bir kese karıştıralım. Ben köpeği konuşturacağım. Köpeğine bir soru soracağım. Köpeğin yalan konuşursa ben sana bir altın vereceğim. Doğru konuşursa sen bana vereceksin demiş. Davarlardan beğendiğin biri senin olsun demiş çoban. Erenler ortaya bir altın atmış. Havlayarak üzerine doğru gelen köpeğin başına esasının ucunu dokundurmuş. Köpek olduğu yerde kalmış. Ey köpek konuş bakalım. Çoban sana nasıl davranıyor demiş. Köpek dile gelmiş. Yalımı eksik etmez. Sürüyü bensiz gütmeyiz demiş köpek. Çoban köpeğin nasıl konuştuğuna şaşırmış. Köpeğin söyledikleri hoşuna gitmiş. Köpek doğru söyledi keçi senin demiş. Erenler sürünün içinden elinin beğendiği bir keçi yakalamış. Sakalından tutmuş getirmiş. Bu keçi konuşur mu? Demiş. Çoban bu sefer temkinli davranmış. Hınzırın ne yapacağı belli olmaz demiş. Erenler yerdeki altının yanına bir altın daha atmış. Keçi ile konuşacağım, konuştukları doğru ise, bir keçini daha alırım. Eğer yalan ise şu yerdeki iki altın senin demiş. Çoban bir keçiye bakmış bir yerdeki altına, kabul demiş. Erenler, esasının ucuyla keçinin boynuzları arasına dokunmuş. Ey keçi, çoban sana nasıl davranıyor? Demiş. Keçi dile gelmiş. Yazın yaylada yaylatır, çayır çimen otlatır, taşın üstüne tuz koyar yalatır demiş keçi. Keçinin sözleri çobanın hoşuna gitmiş. Keçinin dedikleri doğru, keçi senin demiş. Erenler bir keçi daha yakalamış gelmiş. Erenler bu sefer eşeğe yönelmiş. Eşek konuşur mu? Demiş. Köpeğin, keçinin konuşmasına şahit olan çoban yaş tahtaya basmadığını sanmış. Konuşur emme yalan söyler altınlar benim demiş. Erenler iki altının yanına bir altın daha atmış. Ardından iyi ya yalan konuşursa altınların hepsi senin olur. Doğru konuşursa eşeği de alırım ha demiş. Eşek, az ötede kulak kabartmış. Konuşulanları dinlerim demiş. Erenler esasının ucunu eşeğin alnına dokundurmuş. Ey eşek, sahibini nasıl bilirdin demiş. Eşek dile gelmiş. İyi bilirim, kaşındıkça kaşağılar, arpamı suyumu eksik etmez, çuvaldızı ziplemez, yüksüz gider gelirim esiyet etmez, üstüme binmez demiş. Çoban afallamış. Eşek yalan söylüyor diyememiş. Hınzırın doğru söyleyeceği hiç aklıma gelmezdi demiş. Çoban eşeğini

kaybetmiş. Erenler, iki keçi ile birlikte eşeği almış gitmiş. Çoban ardından bakakalmış. Erenler keçileri bir yoksuna hediye etmiş. Eşeği de götürmüş bir bayıra salıvermiş. Eşek çobanın eziyetinden kurtulmuş.

Tablo 4.4.1.5.1. Çoban ile Erenler masal inceleme formu

Çoban ile Erenler masalının masal inceleme formuna göre verilen değerlendirmesi aşağıda belirtilmiştir.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	4
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	4
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	4
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	4
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	2
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	2
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	5
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	3
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	0

Toplam Puan: 76

Bu forma göre Çoban ile Erenler masalı 76 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı

uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.5.2. Çoban ile Erenler Masalı Okunabilirlik Ölçütü

Çoban ile Erenler masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülleri ile analiz edilmiştir.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 491

Hece sayısı: 1241

Cümle sayısı: 76

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,52) - 2,610 \times 6,46$

$198,825 - 101,24 - 16,86$

80,72

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 491

Hece sayısı: 1241

Cümle sayısı: 76

$118,823 - (25,987 \times 2,52) - (0,971 \times 6,46)$

$118,823 - 65,48 - 6,27$

47,07

Tablo 4.4.1.5.2.1'de Çoban ile Erenler masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.5.2.1. Çoban ile Erenler özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Çoban ile Erenler	2,52	6,46	Kolay	Eğitsel düzey

Uyarlanmış Masal

ÇOBAN İLE EŞEK

Bir varmış, bir yokmuş. Köyün birinde bir çoban yaşarmış. Çobanın bir köpeği, bir de eşiği varmış. Birlikte yaylaya giderlermiş. Köpek yanında dolaşarmış. Çoban,

köpeğini çok severmiş. Onu beslermiş. Ona “Aslanım” dermiş.

Eşek ise mutlu değilmiş. Bir gün çoban yükleri eşeğe yüklemiş. Bir de üzerine binmiş. Yol da hızlı gitsin diye eşeğe kızmış. Eşek çok yorulmuş. Aradan zaman sonra yaylaya gelmişler. Çoban rahatlamış. Kaval çalmış. O sırada keçi ve koyunlar çimenlerde ot ararmış. Köpek ağaç gölgesine yatmış. Eşek ise yorgunmuş.

Köyden birisi, kavalın sesini duymuş. Çobanın yanına gelmiş ve oturmuş. O sırada çoban kavalını çalmayı bırakmış. İhtiyara sormuş:

-Neden yanıma geldin? demiş. İhtiyar;

-Beni kaval çağırdı. Güzel konuşuyor, demiş.

Çoban gülmüş.

-Kaval nasıl konuşsun? Onu çalan benim! demiş.

O sırada köpek havlamış. Uzaktan birisini görmüş İhtiyar;

-Bak, köpekte konuşuyor, demiş. Çoban gülmüş. Köpek havlar, demiş.

İhtiyar hemen cevap vermiş:

-Seninle bir oyun oynayalım. Ben köpeği konuşturayım. Ona bir soru sorayım. Köpek yalan söylerse sana bir altın vereyim. Doğru söylerse sen bana ver, demiş. Çoban cevap vermiş:

-Keçi ile koyunlardan biri senin olsun, demiş. İhtiyar kabul etmiş ve bir altın çıkarmış. Köpeğe yaklaşmış. Köpeğin başına asasını uzatmış. Köpek hareket etmemiş. Köpeğe sormuş:

-Çoban sana nasıl davranıyor? demiş. Köpek;

-Beni besler. Bensiz bir yere gitmez, demiş.

Çoban şaşırmış. Köpeğin söyledikleri hoşuna gitmiş.

-Köpek doğru söyledi. Keçi senin olsun, demiş.

İhtiyar bir keçi beğenmiş. Onu almış. İhtiyar sormuş:

-Bu keçi konuşur mu? demiş.

Çoban bir şey diyememiş. İhtiyar, bir altın daha çıkarmış. Keçi ile konuşayım. Konuştuğu doğruysa bir keçi daha alırım. Yalansa iki altın senin olsun, demiş. Çoban kabul etmiş. İhtiyar, asasını keçiye uzatmış.

-Çoban sana nasıl davranıyor? demiş. Keçi konuşmuş:

-Çayır çimen otlatır. Bizi besler, demiş.

Keçinin söyledikleri çobanın hoşuna gitmiş. Keçi senin olsun, demiş. İhtiyar, keçiye almış ve eşeğe yaklaşmış.

-Eşek konuşur mu? demiş. Çoban akıllanmış.

-Eşek konuşur. Ama yalan söyler. Altınlar benim olacak, demiş.

İhtiyar, bir altın daha çıkarmış.

-Yalan söylerse bütün altınlar senin olsun. Doğru söylerse eşeği de alırım, demiş.

Eşek, konuşulanları duymuş. İhtiyar asasını uzatmış.

-Çoban sana nasıl davranıyor? demiş. Eşek konuşmuş:

-İyi davranıyor. Arpamı, suyumu verir. Yüksüz gider, gelirim. Eziyet etmez. Üstüme binmez, demiş.

Çoban şaşırmış. Eşek yalan söylüyor, diyememiş. Çoban eşeğini kaybetmiş.

İhtiyar, iki keçi ve eşeği almış. Oradan uzaklaşmış. Çoban arkasından bakmış. İhtiyar, keçileri birine hediye etmiş. Eşeği de çayıra bırakmış. Eşek çok mutlu olmuş.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 379

Hece sayısı: 901

Cümle sayısı: 93

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime)- $2.610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,37) - 2,610 \times 4,07$

$198,825 - 95,21 - 10,62$

92,99

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 379

Hece sayısı: 901

Cümle sayısı: 93

$118.823 - (25,987 \times 2,37) - (0,971 \times 4,07)$

$118,823 - 61,58 - 3,95$

53,29

Tablo 4.4.1.5.2.2’de Çoban ile Eşek masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.5.2.2. Çoban ile Eşek uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Çoban ile Eşek	2,37	4,07	Çok kolay	Bağımsız okuma

Çoban ile Eşek masalında özgün masalda 2,52 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,37 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda ortalama cümle uzunluğu (OCU) 6,46 uyarlanmış halinde 4,07 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU ve OCU azalmıştır.

4.4.1.5.3. Çoban ile Eşek Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Çoban, davanın sürüsünü önüne katmış yaylaya göçüyormuş.”

Uyarlanmış Masal

“Bir varmış, bir yokmuş. Köyün birinde bir çoban yaşarmış.”

Özgün Masal

“Çobanın bir köpeği bir de eşeği varmış.”

Uyarlanmış Masal

“Çobanın bir köpeği, bir de eşeği varmış.”

Özgün Masal

“Köpeğin sürünün önünde arkasında dolanırmış. Davarlar dağılmadan yayla yolunu düz tutmuş. Çoban, köpeğinin yalanını ihmal etmez aslanım diye severmiş.”

Uyarlanmış Masal

“Birlikte yaylaya giderlermiş. Köpek yanında dolaşırmış. Çoban, köpeğini çok severmiş. Onu beslermiş. Ona “Aslanım” dermiş.”

Özgün Masal

“Eşek müzdarıpmış. Çoban heybenin iki gözünü de mih gibi doldurmuş, eşeğin arkasına atmış. Bu yük yetmezmiş gibi üstüne de kendi binmiş, daha hızlı gitsin diye eşeğin çotunu ziplermiş boyuna.”

Uyarlanmış Masal

“Eşek ise mutlu değilmiş. Bir gün çoban yükleri eşeğe yüklemiş. Bir de üzerine binmiş. Yol da hızlı gitsin diye eşeğe kızmış. Eşek çok yorulmuş.”

Özgün Masal

“Düşe kalka yaylaya varmışlar. Çoban keyfe gelmiş kaval çalmış. Davarlar dağılmış taze ot arıyormuş. Köpek gölgeye uzanmış kuyruk sallamış. Eşek dersin dilini uzatmış ziplenmiş çotunu yalamış.”

Uyarlanmış Masal

“Aradan zaman sonra yaylaya gelmişler. Çoban rahatlamış. Kaval çalmış. O sırada keçi

ve koyunlar çimenlerde ot ararmış. Köpek ağaç gölgesine yatmış. Eşek ise yorgunmuş.”

Özgün Masal

“Erenlerden biri çobanın kaval sesini duymuş. Sakalını yalamış, esasını o yöne itmiş. Varmış çobanın yanı başına gelmiş. Çoban kavalın sesini kesmiş. Hayrola ihtiyar, hangi rüzgârın savuruğu demiş.”

Uyarlanmış Masal

“Köyden birisi, kavalın sesini duymuş. Çobanın yanına gelmiş ve oturmuş. O sırada çoban kavalını çalmayı bırakmış. İhtiyara sormuş:

-Neden yanıma geldin? demiş.”

Özgün Masal

“Beni kaval çağırdı. Güzel konuşuyor demiş erenler. Çoban gülmüş, ihtiyar kamışın konuştuğu görülmüş duyulmuş şey değil. Onu öttüren benim demiş.”

Uyarlanmış Masal

“-İhtiyar;

-Beni kaval çağırdı. Güzel konuşuyor, demiş.

Çoban gülmüş.

-Kaval nasıl konuşsun? Onu çalan benim! demiş.”

Özgün Masal

“O sırada çoban köpeği bir yabancının geldiğini görmüş. Havlaya havlaya geliyormuş. Bak sen köpek de konuşuyormuş. Çoban geni gülmüş. Köpek dediğin havlar konuşur mu hiç demiş.”

Uyarlanmış Masal

“O sırada köpek havlamış. Uzaktan birisini görmüş İhtiyar;

-Bak, köpekte konuşuyor, demiş. Çoban gülmüş. Köpek havlar, demiş.”

Özgün Masal

“Erenler gülmüş. Gel yanınızda bir kese karıştıralım. Ben köpeği konuşturacağım. Köpeğe bir soru soracağım Köpeğin yalan konuşursa ben sana bir altın vereceğim. Doğru konuşursa sen bana vereceksin demiş. Davarlardan beğendiğin biri senin olsun demiş çoban.”

Uyarlanmış Masal

“İhtiyar hemen cevap vermiş:

-Seninle bir oyun oynayalım. Ben köpeği konuşturayım. Ona bir soru sorayım. Köpek yalan söylerse sana bir altın vereyim. Doğru söylerse sen bana ver, demiş. Çoban cevap vermiş.”

Özgün Masal

“Erenler ortaya bir altın atmış. Havlayarak üzerine doğru gelen köpeğin başına asasının ucunu dokundurmuş. Köpek olduğu yerde kalmış. Ey köpek konuş bakalım. Çoban sana nasıl davranıyor demiş. Köpek dile gelmiş. Yalımı eksik etmez. Sürüyü bensiz gütmmez demiş köpek.”

Uyarlanmış Masal

“-Keçi ile koyunlardan biri senin olsun, demiş. İhtiyar kabul etmiş ve bir altın çıkarmış. Köpeğe yaklaşmış. Köpeğin başına asasını uzatmış. Köpek hareket etmemiş. Köpeğe sormuş:

-Çoban sana nasıl davranıyor? demiş. Köpek;

-Beni besler. Bensiz bir yere gitmez, demiş.”

Özgün Masal

“Çoban köpeğin nasıl konuştuğuna şaşırılmış. Köpeğin söyledikleri hoşuna gitmiş. Köpek doğru söyledi keçi senin demiş.”

Uyarlanmış Masal

“Çoban şaşırılmış. Köpeğin söyledikleri hoşuna gitmiş.

-Köpek doğru söyledi. Keçi senin olsun, demiş.”

Özgün Masal

“Erenler sürünün içinden elinin beğendiği bir keçi yakalamış. Sakalından tutmuş getirmiş. Bu keçi konuşur mu? Demiş. Çoban bu sefer temkinli davranmış. Hınzırın ne yapacağı belli olmaz demiş.”

Uyarlanmış Masal

“İhtiyar bir keçi beğenmiş. Onu almış. İhtiyar sormuş:

-Bu keçi konuşur mu? demiş.

Çoban bir şey diyememiş.”

Özgün Masal

“Erenler yerdeki altının yanında bir altın daha atmış. Keçi ile konuşacağım, konuştukları doğru ise, bir keçini daha alırım. Eğer yalan ise şu yerdeki iki altın senin demiş. Çoban bir keçiye bakmış bir yerdeki”, kabul demiş.”

Uyarlanmış Masal

“Çoban bir şey diyememiş. İhtiyar, bir altın daha çıkarmış. Keçi ile konuşayım. Konuştuğu doğruysa bir keçi daha alırım. Yalansa iki altın senin olsun, demiş. Çoban kabul etmiş.”

Özgün Masal

“Erenler, asasının ucuyla keçinin boynuzlarının izinden dokunmuş. Ey keçi, çoban sana nasıl anlaşılır? Demiş. Keçi dile gelmiş. Yazın yaylada yaylatır, çayır çimen otlatır, taşın üstüne tuz koyar yaladır demiş keçi.”

Uyarlanmış Masal

“İhtiyar, asasını keçiye uzatmış.

-Çoban sana nasıl anlaşılır? demiş. Keçi konuşmuş.

-Çayır çimi otlatır. Bizi besler, demiş.”

Özgün Masal

“Keçinin sözleri çobanın hoşuna gitmiş. Keçinin dedikleri doğru, keçi senin, demiş. Erenler bir keçi daha yakalamış gelmiş. Erenler bu sefer eşeğe yönelmiş.”

Uyarlanmış Masal

“Keçinin söyledikleri çobanın hoşuna gitmiş. Keçi senin olsun, demiş. İhtiyar, keçiye almış ve eşeğe yaklaşmış.”

Özgün Masal:

“Eşek konuşur mu? demiş. Köpeğin, keçinin konuşmasına şahit olan çoban yaş tahtaya basmadığını sanmış. Konuşur emme yalan söyler altınlar benim demiş.”

Uyarlanmış Masal

“-Eşek konuşur mu? demiş. Çoban akıllanmış.

-Eşek konuşur. Ama yalan söyler. Altınlar benim olacak, demiş.”

Özgün Masal

“Erenler iki altının yanında bir altın daha atmış. Sonunda iyi ya yalan söylerse altınların hepsi senin olur. Doğru konuşursa eşeği de alırım ha demiş.”

Uyarlanmış Masal

“İhtiyar, bir altın daha çıkarmış.

-Yalan söylerse bütün altınlar senin olsun. Doğru söylerse eşeği de alırım, demiş.”

Özgün Masal

“Eşek, az ötede kulak kabartmış. Konuşulanları dinlerim. Erenler asasının ucunu eşeğin alnına dokundurmuş. Ey eşek, sahibini nasıl bilirdin demiş. Eşek dile gelmiş. İyi bilirim, kaşındıkça kaşağılar, arpamı suyumu eksik etmez, çuvaldızı ziplemez, yüksüz gider gelirim esiyet etmez, üstüme binmez demiş.”

Uyarlanan Masal

“Eşek, konuşulanları duymuş. İhtiyar asasını uzatmış.

-Çoban sana nasıl davranıyor? demiş. Eşek konuşmuş:

-İyi davranıyor. Arpamı, suyumu verir. Yüksüz gider, gelirim. Eziyet etmez. Üstüme binmez, demiş.”

Özgün Masal

“Çoban afallamış. Eşek yalan söylüyor diyememiş. Hinzırın doğru söyleyeceği hiç aklıma gelmezdi demiş. Çoban eşeğini kaybetmiş.

Erenler, iki keçi ile birlikte eşeği almış gitmiş. Çoban ardından bakakalmış. Erenler keçileri bir yoksuna hediye etmiş. Eşeği de götürmüş bir bayıra salıvermiş. Eşek çobanın eziyetinden kurtulmuş.”

Uyarlanan Masal

“Çoban şaşırmış. Eşek yalan söylüyor, diyememiş. Çoban eşeğini kaybetmiş.

İhtiyar, iki keçi ve eşeği almış. Oradan uzaklaşmış. Çoban arkasından bakmış. İhtiyar, keçileri birine hediye etmiş. Eşeği de çayıra bırakmış. Eşek çok mutlu olmuş.”

4.4.5.4. Çoban ile Eşek Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Çoban ile Eşek masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Çobanın bir köpeği bir de eşeği varmış.

Uyarlanmış Masal: Çobanın bir köpeği, bir de eşeği varmış.

Örnek 1’de her iki metinde de çobanın sahibi olduğu hayvanlar aynı şekilde belirtilmiştir.

Örnek 2

Özgün Cümle: Beni kaval çağırdı. Güzel konuşuyor demiş erenler.

Uyarlanmış Cümle: -Beni kaval çağırdı. Güzel konuşuyor, demiş.

Örnek 2’de özgün cümle korunmuştur.

Örnek 3

Özgün Cümle: Köpeğin söyledikleri hoşuna gitmiş.

Uyarlanmış Cümle: Köpeğin söyledikleri hoşuna gitmiş.

Örnek 3’te özgün cümle korunarak uyarlanan metinde yer verilmiştir.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Eşek müzdarıpmış. Çoban heybenin iki gözü de mih gibi doldurmuş, eşeğin arkasına atmış.

Uyarlanmış Cümle: Eşek ise mutlu değilmiş. Birgün çoban, yükleri eşeğe yüklemiş.

Örnek 1’de özgün metindeki detaylı betimleme sadeleştirilerek, eşeğin durumu basitleştirilmiştir.

Örnek 2

Özgün Cümle: Çoban keyfe gelmiş kaval çalmış. Davarlar dağılmış taze ot arıyormuş.

Uyarlanmış Cümle: Çoban rahatlamış. Kaval çalmış. Keçi ve koyunlar çimenlerde ot ararmış.

Örnek 2’de çobanın ana anahtarının yerinde olması ve verilerin ot aramasıyla ilgili ayrıntılar sadeleştirilmiş, ana olaylar belirtilmiştir.

Örnek 3

Özgün Cümle: Erenler ortaya bir altın atmış. Havlayarak üzerine doğru gelen köpeğin başına asasının dokundurmuş. Köpek olduğu yerde kalmıştı.

Uyarlanmış Cümle: İhtiyar kabul etmiş ve bir altın çıkarmış. Köpeğe yaklaşmış. Köpeğin başına asasını uzatmış. Köpek hareket etmemiş.

Örnek 3’te olayın sade bir şekilde anlatılması için gereksiz detaylar çıkarılmış, temel bilgiler korunarak sadeleştirme yapılmıştır.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Çoban heybenin iki gözü de mih gibi doldurmuş, eşeğin arkasına atmış. Bu yük yetersizliğimiş gibi üstüne de kendi binmiş, daha hızlı gitsin diye eşeğin çotunu ziplermiş boyuna.

Uyarlanmış Cümle: Çoban yükleri eşeğe yüklenmiş. Bir de üzerine binmiş.

Örnek 1’de özgün metindeki ayrıntılı bilgiler özetlenerek, ana fikir olarak belirtilmiştir.

Örnek 2

Özgün Cümle: Erenler iki altının yanında bir altın daha atmış. Sonunda iyi ya yalan

söylerse altınların hepsi senin olur. Doğru konuşursa eşeği de alırım ha demiş.

Uyarlanmış Cümle: İhtiyar, bir altın daha çıkarmış.

-Yalan söylerse bütün altınlar senin olsun. Doğru söylerse eşeği de alırım, demiş.

Örnek 2’de olayın özüne odaklanarak ayrıntılar özetlenmiştir.

Örnek 3

Özgün Cümle: Erenlerden biri çobanın kaval sesini duymuş. Sakalını yalamış, asasını o yöne itmiş. Varmış çobanın yanına varır. Çoban kavalın sesini kesmiş. Hayrola ihtiyar, hangi rüzgârın savuruğu demiş.

Uyarlanmış Cümle: Köyden birisi, kaval sesi duymuş. Çobanın yanına gelmiş. Çoban kavalını çalmayı bırakmış. İhtiyara sormuş.

-Neden yanıma geldin? demiş.

Örnek 3’te olayın özü korunarak ayrıntılar özetlenmiştir.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Hınzırın doğru söyleyeceği hiç aklıma gelmezdi demiş.

Uyarlanmış Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 1’de verilen özgün cümleye uyarlanan metinde yer verilmemiştir.

Örnek 2

Özgün Cümle: Erenler keçileri bir yoksuna hediye etmiş.

Uyarlanmış Cümle: İhtiyar, keçileri birine hediye vermiş.

Örnek 2’de “yoksul” kelimesi silinmiştir.

Örnek 3

Özgün Cümle: Erenler sürünün içinden elinin beğendiği bir keçi yakalamış. Sakalından tutmuş getirmiş.

Uyarlanmış Cümle: İhtiyar bir keçi beğenmiş. Onu almış.

Örnek 3’te “elinin beğendiği” ve “sakalından tutmuş” ifadeleri silinmiştir.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Çoban keyfe gelmiş kaval çalmış. Davarlar dağılmış taze ot arıyormuş.

Uyarlanmış Cümle: Çoban rahatlamış. Kaval çalmış. Keçi ve koyunlar çimenlerde ot ararmış.

Örnek 1’de özgün metindeki "davarlar" ifadesi "keçi ve koyunlar" olarak değiştirilmiştir. “Keyfe gelmiş” yerine de “rahatlamış” kullanılmıştır.

Örnek 2

Özgün Cümle: Erenlerden biri çobanın kaval sesini duymuş.

Uyarlanmış Cümle: Köyden birisi, kavalın sesini duymuş.

Örnek 2’de özgün metninde geçen "Erenlerden biri" ifadesi "köyden birisi" olarak değiştirilmiştir.

Örnek 3

Özgün Cümle: Erenler esasının ucunu eşeğin alnına dokundurmuş.

Uyarlanmış Cümle: İhtiyar esasını uzatmış.

Örnek 3’te özgün metindeki “esasının ucunu eşeğin alnına dokundurmuş” yerine “asasını uzatmış” şeklinde değiştirilmiştir.

Ekleme

Ekleme, ilkökul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle:

Uyarlanmış Cümle: Eşek çok mutlu olmuş.

Örnek 1’de özgün metninde masalın sonuna ekleme yapılmıştır.

Örnek 2

Özgün Cümle:

-Bu keçi konuşur mu? demiş.

Uyarlanmış Masal: Çoban sormuş.

-Bu keçi konuşur mu? demiş.

Örnek 2’de özgün metinde yaşananların ancak mevsimselliğini ve yoğunluk durumunu gösteren bir cümle eklenmiştir.

Örnek 3

Özgün Cümle: Hayrola ihtiyar, hangi rüzgârın savuruğu demiş.

Uyarlanmış Cümle: İhtiyara sormuş:Ç

-Neden yanıma geldin? demiş.

Örnek 3’te özgün metinde yer almayan “ihtiyara sormuş” geçiş cümlesi eklenmiştir.

4.4.1.5.5. Çoban ile Eşek Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Çoban ile Eşek masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda sevgi, adalet, yardımseverlik, dürüstlük değerlerinden cümleler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“Çoban, köpeğini çok severmiş. Onu beslermiş. Ona ‘Aslanım’ dermiş.” (Sevgi değeri)

“Yalan söylerse sana bir altın vereyim. Doğru söylerse sen bana ver, demiş.” (Adalet değeri)

“Köpek;

-Beni besler. Bensiz bir yere gitmez, demiş.” (Dürüstlük değeri)

“Köpek doğru söyledi. Keçi senin olsun, demiş.” (Dürüstlük değeri)

“Keçi konuşmuş.

-Çayır, çimen otlatır. Bizi besler, demiş.” (Dürüstlük değeri)

“Keçi ile konuşayım. Konuştuğu doğruysa bir keçi daha alırım. Yalansa iki altın senin olsun, demiş.” (Adalet değeri)

“Çobanın hoşuna gitmiş. Keçi senin olsun, demiş.” (Adalet değeri)

“İhtiyar, keçileri birine hediye etmiş. Eşeği de çayıra bırakmış. Eşek çok mutlu olmuş.” (Yardımseverlik değeri)

4.4.1.5.6. Çoban ile Eşek Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Altın, asa, davranmak, çoban kelimeleri masalda birden fazla defa kullanılarak öğrenciye kelimelerin öğretimi amaçlanmıştır.

4.4.1.6. Değirmenci ile Çocuk Masalı

Özgün Masal

DEĞİRMENCİ İLE ÇOCUK

Bir varmış, bir yokmuş. Anası ile bir çocuk varmış. Bir de kedileri varmış. Başka da kimsecikleri yokmuş. Kedi sıçan kovalar ana oğul tarlada çapa yaparmış. Bir de eşecikleri varmış.

Yaz gelmiş ekinler sararmış, başaklar dane olmuş. Ana oğul sararan ekinleri biçmişler. Bir çuval buğdayları olmuş. Anası oğluna, "Buğdayı değirmene götür, öğüttür getir, akşama çörek yapıp yeyelim" demiş. "Olur ana" demiş çocuk. İkisi bir buğday çuvalını

eşeğe yüklemişler. Oğlan eşeğe "deh" deyip gideceği sırada, anası sıkı sıkı tembih etmiş. " Kösenin değirmenine getme, gördüğün taşa tekme atma" demiş. Oğlan "olur ana" demiş yola çıkmış.

Gede gede getmiş. Hiçbir taşa tekme atmamış. Bir değirmene varmış. Bakmış değirmenin sahibi bir köse. Anasının tembihi aklına gelmiş. Hemen eşeğin yönünü çevirmiş öteki değirmene gitmiş. Çocuk düz yoldan giderken, köse taraktan geçivermiş, değirmenin başında beklerimş. Çocuk bir bakmış bu değirmenin sahibi de köse. Anasının tembihi gene aklına gelmiş. Başka da gideceği değirmen kalmamış. Dönse bir türlü kalsa bir türlü. "Burda öğüttüreyim, nolacak bakalım, vardığımda anama olanları anlatırım" demiş.

Çuvalını çuval kuyruğuna dizmiş. Ötekilerle karışmasın deye üstüne de külahını koymuş. Koymasa da olurmuş. Kendinden sonra çuval getiren olmamış.

Bir köşeye oturmuş sırasını beklemeye başlamış. Sırada çuval çokmuş. Bekleye bekleye akşam olmuş. Sıra çocuğa gelmiş. Köse çuvalı almış, buğdayı değirmende öğütmüş. Çuvala katmış "işte unun" demiş. Çocuk unu almış gedecekmiş. Köse "hava karardı, vakit geceyi buldu. Bu saatte yola çıkma. Ayıya çakala yem olma. Geceyi değirmende geçir, sabah gedersin" demiş. Çocuk "olur" demiş. Un çuvalının üstüne oturmuş uyumamış.

Çocuğun karnı çok acıkmış. Anasının yapacağı çörekleri düşünmüş. " Anam goca goca çörek yapsa, üstüne bolca cüccam atsa, sonra da sade yağla yağlasa, bende ucuna geçip yesem" diye hayal ederken köse gelmiş. "Çörek yapıp yiyelim mi?" diye sormuş. Çocuk "olur" demiş. "Unu senden suyu benden, çörek ikimizin olsun" demiş köse. Çocuk "tamam " demiş. Köse gitmiş koca bir leğen almış gelmiş. Çocuk un döker, köse su dökermiş. Köse habire su dökermiş bir yandan da "un cıvık oldu" dermiş. Köse öyle dedikçe, çocuk ta un dökmeye devam etmiş. Döke döke un bitmiş. Yeter galan çörek yapalım, demiş köse. Değirmen taşı büyüklüğünde bir çörek olmuş.

Kösenin, çöreği çocuğa veresi yokmuş. Çocuğun karşısına geçmiş. Gel seninle bir oyun oynayalım. Başımızdan geçen tuhaf bir hikâyeyi anlatalım. Hangimiz en acayip hikâyeyi anlatırsa, çöreğin hepsi onun olsun demiş. İçindende, bir çocuğun tuhaf ne hikayesi olacak, yaşı ne başı ne, çöreğin tamamı bana kalacak demiş için için sevinmiş. Çocuk kösenin teklifini kabul etmiş. Anam zaten çörek yapıverecedi. Hazırca alır gederin anam gariyi da sevindiririn diye düşünmüş.

Köse başlamış anlatmaya. Eskiden taşı öğüten bir değirmenim vardı. Koca çayın suyu çarkını zor çevirirdi. Dağ gibi unu öğütürdü de nesin demezdi. Bir kuraklık oldu, bir kuraklık oldu. Çayın suyu kurudu. Dağ taş kiremit gibi tam takır oldu. Değirmen çalışmaz oldu. Değirmene gelen viziler. Nolacak unum diye çen çen eder. Milletin zırlıtısından

bıktım. Yörük Pazarına gettim, 1000 davar aldım. Yarisin gündüz sağdım, yarisin gece sağdım. Sırası geleni sağdım. Sağdığımı çayıra saldım. Ben sağdıkça onlar geldi. Biri geldi biri gitti. Dere gibi süt oldu. Ark'a verdim ucunu. Ben sağdıkça süt aktı. Değirmenin çarkı dönmeye başladı. Çark döndü taşı çevirdi. Taş buğdayı gevdi. Herkesin buğdayı un oldu. Milletin çeniltisi son buldu, demiş. Sıra çocuğa gelmiş. Çocuk başlamış anlatmaya. "Vakti zamanında babamın 1000 kovanı vardı. Akşam oldu mu teker teker arılarını sayardı. Bir teki eksik olsa aramaya çıkardı. Envaitür çiçekleri yoklar, kaybolan arıyı bulurdu.

Yine bir akşamüstü arılarını saymaya başladı. Saydı saydı "biri eksik, total arı gelmemiş" dedi. Hemen aramaya çıkacaktı anam engel oldu. "Akşam darinde nerede arayı bulacan, total olduğundan hazar dinlene dinlene geliyorudur. Bir iki gün bekleyelim. Gelmezse ararsınız" dedi. Babam "hık, mık" dedi sabahı zor etti.

Sabah ilk işi total arıyı bakmak oldu. "Gelmemiş" dedi. Başına bir iş gelmese gelirdi. Total bacağını da örümceğe kaptırdıydı önceden, deyip tasasını çekmeye başladı. Baba tasalanma, ben total arıyı arar bulurun, dedim. Anam elime bir dürüm sarıverdi. Tam geleceğim sırada bizim çil horozun sesi geldi. " Benim avradın biri kayıp. Ya sansar kaptı ya singurt, aramaya beraber çıkalım. Ben avradı ararken sen de total arıyı ara" dedi.

Horoza eğerledim, ibiğine gem vurdum. Üstüne bindim. Yitikleri arayıp bulmak için yola çıktık. Geze geze iki yanı süze süze epeyce yol aldık. Hoplaya küpleye giderken, horoz "belim" dedi birden. Gemi saldım. İndim baktım. Horozun sırtını semer sürtmüş. Boydan boya yağır olmuş. Ne yapalım ne edelim derken, bir köylü çıkageldi öteden iki koz çıkardı verdi cebinden. Bu iki kozun içini çıkarın. Sokuyla dibekte döğün. Kulak memesi gibi yumşasın. Yağır olan yere merhem gibi sürün, birşeyi kalmaz, dedi.

Köylünün dediğini yaptım. Kozu ezdim, merhem yaptım. Horozun sırtına sürdüm. Ovalarken yara geçti. İbiğide ki gemi çıkardım, sırtında ki semeri atıverdim. Aramaya yayan devam edelim, dedim. Az mı gettik çok mu gettik, belimde bir gicişki var, dedi horoz. Tüyünü araladım, kaşıyıp giçişkinin hareretini alacaktım. Gördüğüme bakakaldım. Koz fitireklemiş te ağaç olup gelir. Ne oluyor demeye kalmadan koz ağacı büyüdü. Başında zibil gibi kozu oldu. Ağacın dalından bir sırık yaptım, kozu silktim. Başında beş altısı kaldı. Taş attım toprak attım düşüremedim. İnat buya çıkıp şunları koparayım dedim. Çıkmışıkın bizim total arıyı da bakarın dedim. Gücülene çıktım. Ağacın tepesine vardım. Sen misin kopmayan deyip koza arbanacağım sırada bir de ne göreyim. Attığım taş, toprak ağacın tepesinde patır bir tarla olmuşta eksin deye beni beklerimiş. Tarlayı şöyle bir koloğan edeyim dedim. Çakılını toplayıp kenarını duvarla çevirecektim. Dolaşırken

bir baktım bizim tarlaya biri girmiş, babasının malı gibi çift sürüyor. Varayım yanına, bizim topal arıyı görmüş mü bakayım hem de kimin nesi sorayım dedim. Vardım yanına. Selam verdim, kolay gelsin arkadaş kadaş dedim. Bizim bir topal arı vardı kaç gündür kayıp gözüne ilişti mi acep diyecektim... Adam bizim topal arıyı yakalamış ta çift koşmuş, bizim tarlayı sürmez mi? Kan beynime sıçradı. Tarlası bizden çifti bizden, ben seni ne eden dedim. Adamın ödü kanı sıttı. Aman ağam etme ağam oldu bir kere gel sulh olalım. Tarla boştu buğday ekecektim. Yarısını tarla sahibine verecektim. Çift sürerken öküzün biri öldü. Çift yarım kaldı deye tasalanırken, topal arı çıktı önüme. Topal arıyı yakaladım öküzün yerine çift koştum dedi.

Yapacak bir şey yok. Senin dediğin gibi olsun dedim anlaştık. Adam tarlayı sürdü, ekini ekti, yaz geldi, ekin sarardı. Başaklar tombul oldu. Biçme vakti geldi. Elimize birer orak aldık. Bir ucundan o girdi bir ucundan ben ekini biçmeye başladık. Biçe biçe giderken ekinin orta yerinde bir haşırtı oldu. Baktım, domuzlak kıla kıla tepiniyor dadazen. Seni hınzır dedim, arkasından elimdeki orağı savurdum. Orak getti sapı dadazenin götüne girdi. Sen misin giren, gıcına nişadır sürülmüş sandı. Fişek gibi dolanmaya başladı. Bir yandan ciyak ciyak ciyaklar bir yandan da tarlanın içinde dört dönerken ekinleri biçti bitirdi. Orağın çengeli bir ağaca takıldı. Orak çıktı kurtuldu. Can havliyle koşarken götünden bir mektup düştü.

Mektubu aldım okudum. "Halt etme Köse dayı çörek çocuğun" yazılıydı. Köse çocuğa bakakalmış. Settahım sıyrıldı. Yalanın bu kadarına da pes. Ben çörek mörek istemem. Al çöreğini var get çocuk demiş.

Anası da nere getti bu çocuk? deye tasa çekerimiş. Gözü yolda onu beklerimiş. Uzaktan geldiğini görmüş yüreğine su serpilmiş.

Kağnı tekeri gibi çöreği görünce, daha da sevinmiş.

Tablo 4.4.1.6.1. Değirmenci ile Çocuk masal inceleme formu

Değirmenci ile Çocuk masalının masal inceleme formuna göre değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	5
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılardır.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	4
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	4
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	0
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	0
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	0
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	5
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	5
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılardır.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	3
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	0
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	4

Toplam Puan: 74

Bu forma göre Değirmenci ile Çocuk masalı 74 puan almıştır. Bundan dolayı masalın

uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.6.2. Değirmenci ile Çocuk Masalı Okunabilirlik Ölçütü

Değirmenci ile Çocuk masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülleri ile analiz edilmiştir.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 1149

Hece sayısı: 2723

Cümle sayısı: 197

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,36) - 2,610 \times 5,83$

$198,825 - 94,81 - 15,21$

88,80

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 1149

Hece sayısı: 2723

Cümle sayısı: 197

$118,823 - (25,987 \times 2,36) - (0,971 \times 5,83)$

$118,823 - 61,32 - 5,66$

51,84

Tablo 4.4.1.6.2.1'de Değirmenci ile Çocuk masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.6.2.1. Değirmenci ile Çocuk özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Değirmenci ile Çocuk	2,36	5,83	Kolay	Bağımsız düzey

Uyarlanmış Masal

DEĞİRMENCİ İLE ÇOCUK

Bir varmış, bir yokmuş. Annesi ile yaşayan bir çocuk varmış. Bahçelerinde kedileri, eşekleri varmış. Hayvanlarla ilgilenirlermiş. Geçinmek için tarlada çalışırlarmış.

Yaz gelmiş. Tarla işleri başlamış. Bir çuval buğdayları olmuş. Annesi, oğluyla konuşmuş:
-Buğdayı değirmene götür. Onları öğüttür. Akşama çörek yapalım, demiş. Oğlan kabul etmiş. Buğday çuvalını eşeğe yüklemişler. Oğlan eşeğe binmiş. Annesi, oğluna;
-Kösenin değirmenine gitme. Taşa tekme atma, demiş. Oğlan ‘tamam’ demiş. Yola çıkmış.

Oğlan yolda hiçbir taşa tekme atmamış. Bir değirmene varmış. Değirmenin sahibi köseymiş. Annesi aklına gelmiş. Başka bir değirmene gitmiş. Köse, çocuktan önce diğer değirmene gelmiş. Çocuk içeriye bakmış. Bu değirmenin sahibi de köseymiş. Annesi aklına gelmiş. Ama başka değirmen yokmuş. Burada öğütsünler. Ne olacak bakalım, demiş.

Değirmende çuval kuyruğu varmış. Çocuk, çuvalını sıraya koymuş. Bir köşeye oturmuş. Sırasını beklemiş. Akşam olmuş. Sıra çocuğa gelmiş. Köse, çuvalı almış. Buğdayı öğütmüş. Tekrar çuvala doldurmuş. ‘İşte unun’ demiş. Çocuk unu almış. Köse, oğlana seslenmiş:

-Hava karardı. Artık gece oldu. Bu saatte yola çıkma. Gece değirmende kal. Sabah gedersin, demiş. Çocuk ‘olur’ demiş. Un çuvalına oturmuş. Ama uyumamış.

Çocuğun karnı çok acıkmış. Annesinin yapacağı çörekleri düşünmüş. O sırada Köse gelmiş.

-Çörek yapıp yiyelim mi? demiş. Çocuk ‘olur’ demiş. Köse;

-Unu sende olsun. Suyu bende olsun. Çörek ikimizin olsun, demiş. Çocuk kabul etmiş. Köse büyük bir kova getirmiş. Çocuk un dökmüş. Köse su dökmüş ama su çok fazla olmuş.

-Hamur olmadı, demiş. Çocukta un dökmeye devam etmiş. Çocuğun unu bitmiş. Hamur olmuş. Çörek kocamanmış. Köse, çöreği çocuğa vermek istememiş. Çocukla konuşmuş:

-Seninle bir oyun oynayalım. Yaşadığımız ilginç bir anıyı anlatalım. En ilginç anıyı anlatan kazansın. Çörek onun olsun, demiş.

Köse, çocuğun ilginç anısı yoktur diye düşünmüş. Çocuk kabul etmiş.

-Anneme çöreği ben götürürüm, demiş.

İlk anısını Köse anlatmış:

-Eskiden taşı öğüten bir değirmenim vardı. Çok fazla un öğütürdü. Bir gün kuraklık oldu. Derenin suyu bitti. Değirmen çalışmadı. Herkes ununu istedi. Bende pazara gittim. Bin tane inek aldım. Çok fazla sütüm oldu. Değirmenin çarkı döndü. Taşı çevirdi. Taş buğdayı oldu. Herkesin buğdayı un oldu, demiş. Sıra çocuğa gelmiş. Çocuk anlatmış:

-Eskiden babamın bin tane arı kovanı vardı. Akşam olurdu. Tek tek arıları sayardı. Biri

eksik olsa onu arardı. Çiçeklere bakardı. Kaybolan arıyı bulurdu.

Yine bir akşam arıları saydı.

-Bir arı eksik. Yaralı arı gelmemiş, dedi. Babam arıyı aramaya gidecekti. Annem, 'gitme' dedi. Akşam oldu. Arıyı nerede bulacaksın? Yaralı olduğu için dinlenmiştir. İki gün bekle, dedi. Babam kabul etti. Ama o gün zor uyudu. Sabah kalktı. Yaralı arıya baktı.

-Arı gelmemiş. Başına bir iş gelmese gelirdi, dedi. Bende üzüldüm.

-Baba üzülme. Ben yaralı arıyı bulurum, dedim. Annem yanıma yemek verdi. O sırada çil horoz beni çağırdı.

-Benim tavuk kayboldu. Aramaya beraber gidelim. Ben tavuğu ararım. Sende yaralı arıyı ararsın, dedi.

Horozla yola çıktık. Zıplaya zıplaya gittik. Horoz birden 'Belim!' dedi. Horozun sırtına baktım. Horozun sırtında yara vardı. O sırada bir köylü geldi. Cebinden iki ceviz çıkardı.

-Bu cevizleri ezin. Krem yapın. Horozun yarasına sürün. Yara iyileşir, dedi.

Köylünün dediğini yaptım. Cevizleri ezdim. Krem yaptım. Horozun yarasına sürdüm. Yara iyileşti. Yola devam ettik. Aradan zaman geçti. Horoz durdu.

-Belimde bir kaşıntı var, dedi.

Tüylerine baktım. O sırada horozun sırtındaki cevizler ağaç oldu. Ağaç hızla büyüdü. Üzerinde bir sürü ceviz oldu. Bir dal aldım. Ağacı salladım. Bazı cevizler düşmedi. Taş attım. Yine düşmedi. Ağaca tırmandım. Etrafa baktım. Attığım taşlar toprak olmuş. Tarla olmuş. Tarlada birisi vardı. Yanına gittim. Selam verdim. Adam, bizim yaralı arıyı almış. Tarlada ona iş yaptırıyordu. Adama kızdım. Adam cevap verdi:

-Tarla boştu. Buğday ektilim. Yarısını sana verecektim. Yaralı arıyı buldum. Arı bana yardım etti, dedi.

Bende kabul ettim. Adam tarlayı sürdü. Buğday ektili. Yaz geldi. Buğdaylar sarardı. Birgün tarlada bir ses duyduk. Bir keçi tarlaya gelmişti. Hemen koştum. O sırada keçi beni gördü. Kaçmaya başladı. Kaçarken mektup bıraktı.

Mektubu aldım ve okudum:

-Boşuna uğraşma. Çörek çocuğun olacak, yazılıydı.

Köse, çocuğa bakmış. Çok şaşırılmış.

-Ben çörek istemem. Al çöreğini git, demiş.

Çocuk çöreği almış. Eve gitmiş. Annesi evde çocuğu beklermiş. Onu merak etmiş. Uzaktan çocuğu görmüş. Mutlu olmuş. Annesi kocaman çöreği görmüş. Daha da mutlu olmuş. İkisi birlikte çöreği yemişler.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 659

Hece sayısı: 1573

Cümle sayısı: 173

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2.610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,38) - 2,610 \times 3,80$

$198,825 - 95,61 - 9,91$

93,30

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 659

Hece sayısı: 1573

Cümle sayısı: 173

$118,823 - (25,987 \times 2,38) - (0,971 \times 3,80)$

$118,823 - 61,84 - 3,68$

53,30

Tablo 4.4.1.6.2.2’de Değirmenci ile Çocuk masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.6.2.2. Değirmenci ile Çocuk uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Değirmenci ile Çocuk	2,38	3,80	Çok kolay	Bağımsız okuma

Değirmenci ile Çocuk masalında özgün masalda 2,36 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,38 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda ortalama cümle uzunluğu (OCU) 5,83 uyarlanmış halinde 3,80 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU artarken OCU azalmıştır.

4.4.1.6.3. Değirmenci ile Çocuk Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Bir varmış, bir yokmuş. Anası ile bir çocuk varmış. Bir de kedileri varmış. Başka da kimsecikleri yokmuş. Kedi sıçan kovalar ana oğul tarlada çapa yaparmış. Bir de eşecikleri

varmış.”

Uyarlanan Masal

“Bir varmış, bir yokmuş. Annesi ile yaşayan bir çocuk varmış. Bahçelerinde kedileri, eşekleri varmış. Hayvanlarla ilgilenirlermiş. Geçinmek için tarlada çalışırlarmış.”

Özgün Masal

“Yaz gelmiş, ekinler sararmış, başaklar dane olmuş. Ana oğul sararan ekinleri biçmişler. Bir çuval buğdayları olmuş. Anası oğluna, "Buğdayı değirmene götür, öğüttür getir, akşama çörek yapıp yeyelim" demiş. "Olur ana" demiş çocuk. İkisi bir buğday çuvalını eşeğe yüklemişler. Oğlan eşeğe "deh" deyip gideceği sırada, anası sıkı sıkı tembih etmiş. " Kösenin değirmenine gitme, gördüğün taşla tekme atma" demiş. Oğlan "olur ana" demiş yola çıkmış.”

Uyarlanan Masal

“Yaz gelmiş. Tarla işleri başlamış. Bir çuval buğdayları olmuş. Annesi, oğluya konuşmuş:

-Buğdayı değirmene götür. Onları öğüttür. Akşama çörek yapalım, demiş. Oğlan kabul etmiş. Buğday çuvalını eşeğe yüklemişler. Oğlan eşeğe binmiş. Annesi, oğluna;

-Kösenin değirmenine gitme. Taşla tekme atma, demiş. Oğlan ‘tamam’ demiş. Yola çıkmış.”

Özgün Masal

“Gede gede getmiş. Hiçbir taşla tekme atmamış. Bir değirmene varmış. Bakmış değirmenin sahibi bir köse. Anasının tembihi aklına gelmiş. Hemen eşeğin yönünü çevirmiş öteki değirmene gitmiş. Çocuk düz yoldan giderken, köse taraktan geçivermiş, değirmenin başında beklerimş. Çocuk bir bakmış bu değirmenin sahibi de köse. Anasının tembihi gene aklına gelmiş. Başka da gideceği değirmen kalmamış. Dönse bir türlü kalsa bir türlü. "Burda öğüttüreyim, nolacak bakalım, vardığımda anama olanları anlatırım" demiş.”

Uyarlanan Masal

“Oğlan yolda hiçbir taşla tekme atmamış. Bir değirmene varmış. Değirmenin sahibi köseymiş. Annesi aklına gelmiş. Başka bir değirmene gitmiş. Köse, çocuktan önce diğer değirmene gelmiş. Çocuk içeriye bakmış. Bu değirmenin sahibi de köseymiş. Annesi aklına gelmiş. Ama başka değirmen yokmuş. Burada öğütsünler. Ne olacak bakalım, demiş.”

Özgün Masal

“Çuvalını çuval kuyruğuna dizmiş. Ötekilerle karışmasın deye üstüne de külahını

koymuş. Koymasa da olurmuş. Kendinden sonra çuval getiren olmamış.

Bir köşeye oturmuş sırasını beklemeye başlamış. Sırada çuval çokmuş. Bekleye bekleye akşam olmuş. Sıra çocuğa gelmiş. Köse çuvalı almış, buğdayı değirmende öğütmüş. Çuvala katmış "işte unun" demiş. Çocuk unu almış gedecekmiş.”

Uyarlanan Masal

“Değirmende çuval kuyruğu varmış. Çocuk, çuvalını sıraya koymuş. Bir köşeye oturmuş. Sırasını beklemiş. Akşam olmuş. Sıra çocuğa gelmiş. Köse, çuvalı almış. Buğdayı öğütmüş. Tekrar çuvala doldurmuş. ‘İşte unun’ demiş. Çocuk unu almış.”

Özgün Masal

“Köse "hava karardı, vakit geceyi buldu. Bu saatte yola çıkma. Ayıya çakala yem olma. Geceyi değirmende geçir, sabah gedersin" demiş. Çocuk "olur" demiş. Un çuvalının üstüne oturmuş uyumamış.”

Uyarlanan Masal

“Köse, oğlana seslenmiş:

-Hava karardı. Artık gece oldu. Bu saatte yola çıkma. Gece değirmende kal. Sabah gedersin, demiş. Çocuk ‘olur’ demiş. Un çuvalına oturmuş. Ama uyumamış.”

Özgün Masal

“Çocuğun karnı çok acıkmış. Anasının yapacağı çörekleri düşünmüş. " Anam goca goca çörek yapsa, üstüne bolca cüccam atsa, sonra da sade yağla yağlasa, bende ucuna geçip yesem" diye hayal ederken köse gelmiş. "Çörek yapıp yiyelim mi?" diye sormuş. Çocuk "olur" demiş. "Unu senden suyu benden, çörek ikimizin olsun" demiş köse. Çocuk "tamam " demiş. Köse gitmiş koca bir leğen almış gelmiş. Çocuk un döker, köse su dökermiş. Köse habire su dökermiş bir yandan da "un cıvık oldu" dermiş. Köse öyle dedikçe, çocuk ta un dökmeye devam etmiş. Döke döke un bitmiş. Yeter galan çörek yapalım, demiş köse. Değirmen taşı büyüklüğünde bir çörek olmuş.”

Uyarlanan Masal

“Çocuğun karnı çok acıkmış. Annesinin yapacağı çörekleri düşünmüş. O sırada Köse gelmiş.

-Çörek yapıp yiyelim mi? demiş. Çocuk ‘olur’ demiş. Köse;

-Unu senden olsun. Suyu benden olsun. Çörek ikimizin olsun, demiş. Çocuk kabul etmiş. Köse büyük bir kova getirmiş. Çocuk un dökmüş. Köse su dökmüş ama su çok fazla olmuş.

-Hamur olmadı, demiş. Çocukta un dökmeye devam etmiş. Çocuğun unu bitmiş. Hamur olmuş. Çörek kocamanmış.”

Özgün Masal

“Kösenin, çöreği çocuğa veresi yokmuş. Çocuğun karşısına geçmiş. Gel seninle bir oyun oynayalım. Başımızdan geçen tuhaf bir hikâyeyi anlatalım. Hangimiz en acayip hikâyeyi anlatırsa, çöreğin hepsi onun olsun demiş. İçindende, bir çocuğun tuhaf ne hikayesi olacak, yaşı ne başı ne çöreğin tamamı bana kalacak demiş için için sevinmiş. Çocuk kösenin teklifini kabul etmiş. Anam zaten çörek yapıverecedi. Hazırca alır gederin anam gariyi da sevindiririn diye düşünmüş.”

Uyarlanan Masal

“Köse, çöreği çocuğa vermek istememiş. Çocukla konuşmuş:

-Seninle bir oyun oynayalım. Yaşadığımız ilginç bir anıyı anlatalım. En ilginç anıyı anlatan kazansın. Çörek onun olsun, demiş.

Köse, çocuğun ilginç anısı yoktur diye düşünmüş. Çocuk kabul etmiş.

-Anneme çöreği ben götürürüm, demiş.”

Özgün Masal

“Köse başlamış anlatmaya. Eskiden taşı öğüten bir değirmenim vardı. Koca çayın suyu çarkını zor çevirirdi. Dağ gibi unu öğütürdü de nesin demezdi. Bir kuraklık oldu, bir kuraklık oldu. Çayın suyu kurudu. Dağ taş kiremit gibi tam takır oldu. Değirmen çalışmaz oldu. Değirmene gelen viziler. Nolacak unum diye çen çen eder. Milletin zırlıtısından bıktım. Yörük Pazarına gittim, 1000 davar aldım. Yarısın gündüz sağdım, yarısın gece sağdım. Sırası geleni sağdım. Sağdığımı çayıra saldım. Ben sağdıkça onlar geldi. Biri geldi biri gitti. Dere gibi süt oldu. Ark'a verdim ucunu. Ben sağdıkça süt aktı. Değirmenin çarkı dönmeye başladı. Çark döndü taşı çevirdi. Taş buğdayı gevdi. Herkesin buğdayı un oldu. Milletin çeniltisi son buldu, demiş.”

Uyarlanan Masal

“İlk anısını Köse anlatmış:

-Eskiden taşı öğüten bir değirmenim vardı. Çok fazla un öğütürdü. Bir gün kuraklık oldu. Derenin suyu bitti. Değirmen çalışmadı. Herkes ununu istedi. Bende pazara gittim. Bin tane inek aldım. Çok fazla sütüm oldu. Değirmenin çarkı döndü. Taşı çevirdi. Taş buğdayı oldu. Herkesin buğdayı un oldu, demiş.”

Özgün Masal

“Sıra çocuğa gelmiş. Çocuk başlamış anlatmaya. "Vakti zamanında babamın 1000 kovanı vardı. Akşam oldu mu teker teker arılarını sayardı. Bir teki eksik olsa aramaya çıkardı. Envaitür çiçekleri yoklar, kaybolan arıyı bulurdu.

Yine bir akşamüstü arılarını saymaya başladı. Saydı saydı "biri eksik, total arı gelmemiş"

dedi. Hemen aramaya çıkacaktı anam engel oldu. "Akşam darinde nerede arayı bulacan, total olduğundan hazar dinlene dinlene geliyorudur. Bir iki gün bekleyelim. Gelmezse ararsınız" dedi. Babam "hık, mık" dedi sabahı zor etti."

Uyarlanan Masal

"Sıra çocuğa gelmiş. Çocuk anlatmış:

- Eskiden babamın bin tane arı kovanı vardı. Akşam olurdu. Tek tek arıları sayardı. Biri eksik olsa onu arardı. Çiçeklere bakardı. Kaybolan arıyı bulurdu.

Yine bir akşam arıları saydı.

-Bir arı eksik. Yaralı arı gelmemiş, dedi. Babam arıyı aramaya gidecekti. Annem, 'gitme' dedi. Akşam oldu. Arıyı nerede bulacaksın? Yaralı olduğu için dinlenmiştir. İki gün bekle, dedi. Babam kabul etti. Ama o gün zor uyudu."

Özgün Masal

"Sabah ilk işi total arıyı bakmak oldu. "Gelmemiş" dedi. Başına bir iş gelmese gelirdi. Total bacağını da örümceğe kaptırdıydı önceden, deyip tasasını çekmeye başladı. Baba tasalanma, ben total arıyı arar bulurun, dedim. Anam elime bir dürüm sarıverdi. Tam geleceğim sırada bizim çil horozun sesi geldi. " Benim avradın biri kayıp. Ya sansar kaptı ya singurt, aramaya beraber çıkalım. Ben avradı ararken sen de total arıyı ara" dedi."

Uyarlanan Masal

"Sabah kalktı. Yaralı arıya baktı.

-Arı gelmemiş. Başına bir iş gelmese gelirdi, dedi. Bende üzüldüm.

-Baba üzülme. Ben yaralı arıyı bulurum, dedim. Annem yanıma yemek verdi. O sırada çil horoz beni çağırdı.

-Benim tavuk kayboldu. Aramaya beraber gidelim. Ben tavuğu ararım. Sende yaralı arıyı ararsın, dedi."

Özgün Masal

"Horozu eğerledim, ibiğine gem vurdum. Üstüne bindim. Yitikleri arayıp bulmak için yola çıktık. Geze geze iki yanı süze süze epeyce yol aldık. Hoplaya küpleye giderken, horoz "belim" dedi birden. Gemi saldım. İndim baktım. Horozun sırtını semer sürtmüş. Boydan boya yağır olmuş. Ne yapalım ne edelim derken, bir köylü çıkageldi öteden iki koz çıkardı verdi cebinden. Bu iki kozun içini çıkarın. Sokuyla dibekte döğün. Kulak memesi gibi yumşasın. Yağır olan yere merhem gibi sürün, birşeyi kalmaz, dedi.

Köylünün dediğini yaptım. Kozu ezdim, merhem yaptım. Horozun sırtına sürdüm. Ovalarken yara geçti. İbiğide ki gemi çıkardım, sırtında ki semeri atıverdim. Aramaya yayan devam edelim, dedim."

Uyarlanan Masa

“Horozla yola çıktık. Zıplaya zıplaya gittik. Horoz birden ‘Belim!’ dedi. Horozun sırtına baktım. Horozun sırtında yara vardı. O sırada bir köylü geldi. Cebinden iki ceviz çıkardı. -Bu cevizleri ezin. Krem yapın. Horozun yarasına sürün. Yara iyileşir, dedi. Köylünün dediğini yaptım. Cevizleri ezdim. Krem yaptım. Horozun yarasına sürdüm. Yara iyileşti. Yola devam ettik.”

Özgün Masal

“Az mı gettik çok mu gettik, belimde bir gicişki var, dedi horoz. Tüyünü araladım, kaşıyıp gicişkinin hareretini alacaktım. Gördüğüme bakakaldım. Koz fitireklemiş te ağaç olup gelir. Ne oluyor demeye kalmadan koz ağacı büyüdü. Başında zibil gibi kozu oldu. Ağacın dalından bir sıruk yaptım, kozu silktim. Başında beş altısı kaldı. Taş attım toprak attım düşüremedim. İnat buya çıkıp şunları koparayım dedm. Çıkılmışkan bizim topal arıyı da bakarın dedim. Gücülene çıktım. Ağacın tepesine vardım. Sen misin kopmayan deyip koza arbanacağım sırada bir de ne göreyim. Attığım taş, toprak ağacın tepesinde patır bir tarla olmuştaki eksin deye beni beklerimiş. Tarlayı şöyle bir koloğan edeyim dedim. Çakılını toplayıp kenarını duvarla çevirecektim. Dolaşırken bir baktım bizim tarlaya biri girmiş, babasının malı gibi çift sürüyor.”

Uyarlanan Masal

“Aradan zaman geçti. Horoz durdu.

-Belimde bir kaşıntı var, dedi.

Tüylerine baktım. O sırada horozun sırtındaki cevizler ağaç oldu. Ağaç hızla büyüdü. Üzerinde bir sürü ceviz oldu. Bir dal aldım. Ağacı salladım. Bazı cevizler düşmedi. Taş attım. Yine düşmedi. Ağaca tırmandım. Etrafa baktım. Attığım taşlar toprak olmuş. Tarla olmuş. Tarlada birisi vardı.”

Özgün Masal

“Varayım yanına, bizim topal arıyı görmüş mü bakayım hem de kimin nesi sorayım dedim. Vardım yanına. Selam verdim, kolay gelsin arkadaş kadaş dedim. Bizim bir topal arı vardı kaç gündür kayıp gözüne ilişti mi acep diyecektim... Adam bizim topal arıyı yakalamış ta çifte koşmuş, bizim tarlayı sürmez mi? Kan beynime sıçradı. Tarlası bizden çifti bizden, ben seni ne eden dedim. Adamın ödü kanı sıttı. Aman ağam etme ağam oldu bir kere gel sulh olalım. Tarla boştu buğday ekecektim. Yarısını tarla sahibine verecektim. Çift sürerken öküzün biri öldü. Çift yarım kaldı deye tasalanırken, topal arı çıktı önüme. Topal arıyı yakaladım öküzün yerine çifte koştum dedi.”

Uyarlanan Masal

“Yanına gittim. Selam verdim. Adam, bizim yaralı arıyı almış. Tarlada ona iş yaptırıyordu. Adama kızdım. Adam cevap verdi:

-Tarla boştu. Buğday ekim. Yarısını sana verecektim. Yaralı arıyı buldum. Arı bana yardım etti, dedi.”

Özgün Masal

“Yapacak bir şey yok. Senin dediğin gibi olsun dedim anlaştık. Adam tarlayı sürdü, ekini ekti, yaz geldi, ekin sarardı. Başaklar tombul oldu. Biçme vakti geldi. Elimize birer orak aldık. Bir ucundan o girdi bir ucundan ben ekini biçmeye başladık. Biçe biçe giderken ekinin orta yerinde bir haşırtı oldu. Baktım, domuzlak kıla kıla tepiniyor dadazen. Seni hınzır dedim, arkasından elimdeki orağı savurdum. Orak getti sapı dadazenin götüne girdi. Sen misin giren, gıcına nişadır sürülmüş sandı. Fişek gibi dolanmaya başladı. Bir yandan ciyak ciyak ciyaklar bir yandan da tarlanın içinde dört dönerken ekinleri biçti bitirdi. Orağın çengeli bir ağaca takıldı. Orak çıktı kurtuldu. Can havliyle koşarken götünden bir mektup düştü.”

Uyarlanan Masal

“Bende kabul ettim. Adam tarlayı sürdü. Buğday ekti. Yaz geldi. Buğdaylar sarardı. Birgün tarlada bir ses duyduk. Bir keçi tarlaya gelmişti. Hemen koştum. O sırada keçi beni gördü. Kaçmaya başladı. Kaçarken mektup bıraktı.”

Özgün Masal

“Mektubu aldım okudum. "Halt etme Köse dayı çörek çocuğun" yazılıydı. Köse çocuğa bakakalmış. Settahım sıyrıldı. Yalanın bu kadarına da pes. Ben çörek mörek istemem. Al çöreğini var get çocuk demiş.

Anası da nere getti bu çocuk? deye tasa çekerimiş. Gözü yolda onu beklerimiş. Uzaktan geldiğini görmüş yüreğine su serpilmiş.

Kağnı tekeri gibi çöreği görünce, daha da sevinmiş.”

Uyarlanan Masal

“Mektubu aldım ve okudum:

-Boşuna uğraşma. Çörek çocuğun olacak, yazılıydı.

Köse, çocuğa bakmış. Çok şaşırılmış.

-Ben çörek istemem. Al çöreğini git, demiş.

Çocuk çöreği almış. Eve gitmiş. Annesi evde çocuğu beklermiş. Onu merak etmiş. Uzaktan çocuğu görmüş. Mutlu olmuş. Annesi kocaman çöreği görmüş. Daha da mutlu olmuş. İkisi birlikte çöreği yemişler.”

4.4.1.6.4. Değirmenci ile Çocuk Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Değirmenci ile Çocuk masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Metin: Bir varmış, bir yokmuş.

Uyarlanan Metin: Bir varmış, bir yokmuş.

Örnek 1’de masalın bu geleneksel ifadesi korunarak muhafaza edilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Yaz gelmiş.

Uyarlanan Cümle: Yaz gelmiş.

Örnek 2’de mevsimsel olaylarda değişiklik yapılmadan korunmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Bir çuval buğdayları olmuş.

Uyarlanan Cümle: Bir çuval buğdayları olmuş.

Örnek 3’te özgün cümle korunarak uyarlanan masalda yer verilmiştir.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Çuvalını çuval kuyruğuna dizmiş. Ötekilerle karışmasın diye üstüne de külâhını koymuş. Koymasa da olurmuş. Kendinden sonra çuval getiren olmamış.

Bir köşeye oturmuş sırasını beklemeye başlamış. Sırada çuval çokmuş. Bekleye bekleye akşam olmuş. Sıra çocuğa gelmiş. Köse çuvalı almış, buğdayı değirmende öğütmüş. Çuvala katmış "işte unun" demiş. Çocuk unu almış gedecekmiş.

Uyarlanan Cümle: Değirmende çuval kuyruğu varmış. Çocuk, çuvalını sıraya koymuş. Bir köşeye oturmuş. Sırasını beklemiş. Akşam olmuş. Sıra çocuğa gelmiş. Köse, çuvalı almış. Buğdayı öğütmüş. Tekrar çuvala doldurmuş. ‘İşte unun’ demiş. Çocuk unu almış.

Örnek 1’de tekrarlardan ve ayrıntılardan arındırılarak anlatım sadeleştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Varayım yanına, bizim topal arıyı görmüş mü bakayım hem de kimin nesi sorayım dedim. Vardım yanına. Selam verdim, kolay gelsin arkadaş kadaş dedim. Bizim bir topal arı vardı kaç gündür kayıp gözüne ilişti mi acep diyecektim... Adam bizim topal arıyı yakalamış ta çifte koşmuş, bizim tarlayı sürmez mi? Kan beynime sıçradı. Tarlası bizden çifti bizden, ben seni ne eden dedim. Adamın ödü kanı sıttı. Aman ağam etme ağam oldu bir kere gel sulh olalım. Tarla boştu buğday ekecektim. Yarısını tarla sahibine verecektim. Çift sürerken öküzün biri öldü. Çift yarım kaldı deye tasalanırken, topal arı çıktı önüme. Topal arıyı yakaladım öküzün yerine çifte koştum dedi.

Uyarlanan Cümle: Yanına gittim. Selam verdim. Adam, bizim yaralı arıyı almış. Tarlada ona iş yaptırıyordu. Adama kızdım. Adam cevap verdi:

-Tarla boştu. Buğday ekim. Yarısını sana verecektim. Yaralı arıyı buldum. Arı bana yardım etti, dedi.

Örnek 2’de metnin ana hatları korunarak, ayrıntılar çıkarılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Yapacak bir şey yok. Senin dediğin gibi olsun dedim anlaştık. Adam tarlayı sürdü, ekini ekte, yaz geldi, ekin sarardı. Başaklar tombul oldu. Biçme vakti geldi. Elimize birer orak aldık. Bir ucundan o girdi bir ucundan ben ekini biçmeye başladık. Biçe biçe giderken ekinin orta yerinde bir haşırtı oldu. Baktım, domuzlak kıla kıla tepiniyor dadazen. Seni hınzır dedim, arkasından elimdeki orağı savurdum. Orak getti sapı dadazenin götüne girdi. Sen misin giren, gıcına nişadır sürülmüş sandı. Fişek gibi dolanmaya başladı. Bir yandan ciyak ciyak ciyaklar bir yandan da tarlanın içinde dört dönerken ekinleri biçti bitirdi. Orağın çengeli bir ağaca takıldı. Orak çıktı kurtuldu. Can havliyle koşarken götünden bir mektup düştü.

Uyarlanan Cümle: Bende kabul ettim. Adam tarlayı sürdü. Buğday ekte. Yaz geldi. Buğdaylar sarardı. Birgün tarlada bir ses duyduk. Bir keçi tarlaya gelmişti. Hemen koştum. O sırada keçi beni gördü. Kaçmaya başladı. Kaçarken mektup bıraktı.

Örnek 3’te özgün cümlelerdeki detaylar çıkarılarak daha sade bir anlatım sağlanmıştır.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Az mı gettik çok mu gettik, belimde bir gicişki var, dedi horoz. Tüyünü araladım, kaşıyıp gicişkinin hareretini alacaktım. Gördüğüme bakakaldım. Koz fitireklemiş te ağaç olup gelir. Ne oluyor demeye kalmadan koz ağacı büyüdü. Başında zibil gibi kozu oldu. Ağacın dalından bir sıruk yaptım, kozu silktim. Başında beş altısı kaldı. Taş attım toprak attım düşüremedim. İnat buya çıkıp şunları koparayım dedim. Çıkmışıkın bizim total arıyı da bakarın dedim. Gücülene çıktım. Ağacın tepesine vardım. Sen misin kopmayan deyip koza arbanacağım sırada bir de ne göreyim. Attığım taş, toprak ağacın tepesinde patır bir tarla olmuşta eksin deye beni beklerimiş. Tarlayı şöyle bir koloğan edeyim dedim. Çakılını toplayıp kenarını duvarla çevirecektim. Dolaşırken bir baktım bizim tarlaya biri girmiş, babasının malı gibi çift sürüyor.

Uyarlanan Cümle: Aradan zaman geçti. Horoz durdu.

-Belimde bir kaşıntı var, dedi.

Tüylerine baktım. O sırada sırtında cevizler ağaç oldu. Ağaç hızla büyüdü. Üzerinde bir sürü ceviz oldu. Bir dal aldım. Ağacı salladım. Bazı cevizler düşmedi. Taş attım. Yine düşmedi. Ağaca tırmandım. Etrafa baktım. Attığım taşlar toprak olmuş. Tarla olmuş. Tarlada birisi vardı.

Örnek 1’de özgün masal kısaltılarak özetlenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Kösenin, çöreği çocuğa veresi yokmuş. Çocuğun karşısına geçmiş. Gel seninle bir oyun oynayalım. Başımızdan geçen tuhaf bir hikâyeyi anlatalım. Hangimiz en acayip hikâyeyi anlatırsa, çöreğin hepsi onun olsun demiş. İçindende, bir çocuğun tuhaf ne hikayesi olacak, yaşı ne başı ne, çöreğin tamamı bana kalacak demiş için için sevinmiş. Çocuk kösenin teklifini kabul etmiş. Anam zaten çörek yapıverecedi. Hazırca alır gederin anam garıyı da sevindiririn diye düşünmüş.

Uyarlanan Cümle: Köse, çöreği çocuğa vermek istememiş. Çocukla konuşmuş:

-Seninle bir oyun oynayalım. Yaşadığımız ilginç bir anıyı anlatalım. En ilginç anıyı anlatan kazansın. Çörek onun olsun, demiş.

Köse, çocuğun ilginç anısı yoktur diye düşünmüş. Çocuk kabul etmiş.

-Anneme çöreği ben götürürüm, demiş.

Örnek 2’de özgün metin kısaltılarak özetlenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Gede gedem getmiş. Hiçbir taşa tekme atmamış. Bir değirmene varmış.

Bakmış değirmenin sahibi bir köse. Anasının tembihi aklına gelmiş. Hemen eşeğin yönünü çevirmiş öteki değirmene gitmiş. Çocuk düz yoldan giderken, köse taraktan geçivermiş, değirmenin başında beklerimş. Çocuk bir bakmış bu değirmenin sahibi de köse. Anasının tembihi gene aklına gelmiş. Başka da gideceği değirmen kalmamış. Dönse bir türlü kalsa bir türlü. "Burda öğüttüreyim, nolacak bakalım, vardığımda anama olanları anlatırım" demiş.

Uyarlanan Cümle: Oğlan yolda hiçbir taşa tekme atmamış. Bir değirmene varmış. Değirmenin sahibi köseymiş. Annesi aklına gelmiş. Başka bir değirmene gitmiş. Köse, çocuktan önce diğer değirmene gelmiş. Çocuk içeriye bakmış. Bu değirmenin sahibi de köseymiş. Annesi aklına gelmiş. Ama başka değirmen yokmuş. Burada öğütsünler. Ne olacak bakalım, demiş.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Bir de kedileri varımış. Başka da kimsecikleri yokmuş. Bir de eşekleri varımış.

Uyarlanan Cümle: Bahçelerinde kedileri, eşekleri varmış.

Örnek 1’de ayrıntı ifadeler silinerek sadeleştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Oğlan eşeğe "deh" deyip gideceği sırada, anası sıkı sıkı tembih etmiş.

Uyarlanan Cümle: Oğlan eşeğe binmiş. Annesi, oğluna;

Örnek 2’de annesinin ve oğlanın sözleri sadeleştirilmiş ve bazı kelimeler silinmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Gede gedede getmiş.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 3’te ayrıntılar ve tekrar ifadeler silinmiştir.

Değiştirme

Değiştirme, ilkökul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Kedi sıçan kovalar ana oğul tarlada çapa yaparmış.

Uyarlanan Cümle: Geçinmek için tarlada çalışırlarmış.

Örnek 1’de “kedi sıçan kovalar” ifadesi silinmiş ve “geçinmek için” şeklinde değiştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Babam "hık, mık" dedi sabahı zor etti.

Uyarlanan Cümle: Babam zor uyudu.

Örnek 2’de özgün cümlede “hık mık etti” yerine “zor uyudu” kullanılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Horozun sırtını semer sürtmüş.

Uyarlanan Cümle: Horozun sırtında yara vardı.

Örnek 3’te anlatılmak istenen korunarak “semer sürtmüş” yerine “yara” kelimesi kullanılmıştır.

Ekleme

Ekleme, ilkökul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Anası oğluna, "Buğdayı değirmene götür, öğüttür getir, akşama çörek yapıp yeyelim" demiş.

Uyarlanan Cümle: Annesi, oğluyla konuşmuş:

-Buğdayı değirmene götür. Onları öğüttür. Akşama çörek yapalım, demiş.

Örnek 1’de “annesini oğluyla konuşmuş” cümlesi anlatımın daha anlaşılır olması için eklenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: "Gelmemiş" dedi. Başına bir iş gelmese gelirdi.

Uyarlanan Cümle:

-Arı gelmemiş. Başına bir iş gelmese gelirdi, dedi. Bende üzüldüm.

Örnek 2’de çocuğun duygu ifadesi eklenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Köse "hava karardı, vakit geceyi buldu.

Uyarlanan Cümle: Köse, oğlana seslenmiş:

-Hava karardı. Gece oldu.

Örnek 3’te konuşma ifadesinin anlaşılır olması için giriş cümlesi eklenmiştir.

4.4.6.1.5. Değirmenci ile Çocuk Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Değirmenci ile Çocuk masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda adalet, cesaret, sevgi, dayanışma, iyilik yapmak değerlerinden cümleler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“Çuval kuyruğu varmış. Çocuk, çuvalını sıraya koymuş. Bir köşeye oturmuş. Sırasını beklemiş.” (Adalet değeri)

“Bende üzıldüm.

-Baba üzülme. Ben yaralı arıyı bulurum, dedim.” (Cesaret değeri, sevgi değeri)

“-Benim tavuk kayboldu. Aramaya beraber gidelim. Ben tavuğu ararım. Sende yaralı arıyı ararsın, dedi.” (Dayanışma değeri)

“-Bu cevizleri ezin. Krem yapın. Horozun yarasına sürün. İyileşir, dedi.” (İyilik yapmak değeri)

“Annesi evde çocuğu beklermiş. Onu merak etmiş. Uzaktan çocuğu görmüş. Mutlu olmuş. Annesi kocaman çöreği görmüş. Daha da mutlu olmuş. İkisi birlikte çöreği yemişler.” (Sevgi değeri)

4.4.1.6.6. Değirmenci ile Çocuk Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Değirmen, öğütmek, çuval, anı, köse kelimeleri masalda birden fazla defa yer alarak öğreniciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.1.7. Devecinin Devesi Masalı

Özgün Masal

DEVECİNİN DEVESİ

Evvel zaman için kalbur saman içinde bir deveci varmış. Devecinin 7 devesi varmış. Develeriyle yük taşırılmış. Pazardan pazara, şehirden şehre, birinin yükünü ötekine, ötekinin malını berikine getirir götürürmüş. Günlerden bir gün almış yükünü düşmüş yola, varmış Pazar. Develerini bir bir “kılı” etmiş çöktürmüş. Develerini “kılı kılı” çöktürmüş son ‘kılı’ boşta kalmış. Çökecek deve kalmamış. Adam feryat figan bağırmaya başlamış. Devemin biri yok. Üstünde yükü de çok. Öldüm, bittim battım ben diye yakmış yandırmış ortalığı.

Etraftan akıl verenler olmuş. Senin burada oturup ağlayan beyhude. Deve kervandan çözülmüştür. Gerisin geri dön, kervan yolunda bir gören olmuştur, demişler.

Eşkıya olsa kervana saldırır ne var ne yok hepsini alırdı. Çok geç olmadan git deveni ara de ilave etmişler. Deveci koybalan devesini bulmak için düşmüş yola.

Yörükler yayladan pazara eksik düzmeye geliyormuş. İçlerinden biri yerde deve boku görmüş. Burdan bir deve geçmiş kuyruğu yok, demiş. Başka biri bu devenin bir gözü kör, demiş. Bir başkası, bu devenin bir ayağı topal, demiş. Yörükler az daha gitmişler. İçlerinden biri, deve burada çökmüş. Yüğü pekmez ile tuz demiş. Başka biri buradan kalkmış ormanlık alana girmiş boz bir deve, demiş. Yörükler böyle böyle, sohbet ede ede pazara doğru giderken, devesini kaybeden adam çıkagelmiş. Pürtelaş, bir devam kayboldu gördünüz mü? Demiş.

Yörükler adamı sakinleştirmişler. Teker teker sorgu sual etmişler.

- Senin devenin kuyruğu yok öyle mi? demiş biri. Devemin kuyruğu yok. O benim devam. Nerde gördün? Çabuk söyle, demiş deveci. Öbür Yörük, Senin devenin bir gözü kör müydü? demiş. Evet evet devemin bir gözü kördü. Nerde gördün çabuk söyle. Kurda çakala yem olmadan devemi bulayım. Yörüklerden biri daha, kaybettiğin devenin bir yağı topal mıydı? demiş. Tastamam benim devam. Devemin bir ayağı da topaldı. Nerde gördün çabuk söyle yardan aşağı uçmadan bulayım devemi, demiş deveci. Başka bir Yörük, senin devenin yüğü pekmez ile tuz muydu? Demiş. Deveci iyice telaşlanmış. İşte o benim devam. Eşkılar yağmalamadan bulayım devemi. Nerede gördün çabuk söyle? Demiş deveci. Sen boz deveni mi kaybettin? Demiş yörüklerden biri daha. Deveci daha fazla dayanamamış. Devemi siz çaldınız. Verin devemi. Yoksa sizi kadıya şikâyet ederim, demiş. Yörükler, deveni biz çalmadık, deveni de biz görmedik demişler. Deveci çılgına dönmüş. Devemi benden iyi tanıyorsunuz, taşıdığı yüke varasıya biliyorsunuz. Kuyruksuz, topal, kör rengi de boz diyorsunuz da utanmadan görmedik diyorsunuz, demiş.

Yörükler yollarına devam etmişler. Deveci soluğu kadının huzurunda almış. Başından geçenleri baştan sona kadıya anlatmış. Devemi Yörükler çaldı demiş.

Kadı pazarda gezinen Yörükleri yakalatmış. Apar topar mahkeme etmiş. Hakkınızda şikâyet var. Bu adamın devesini gasp etmişsiniz. Demiş kadı. Yörükler, suçu kabul etmemişler Bırakın gasp etmeyi biz bu adamın devesini dahi görmedik demişler. Deveci, yalan söylüyorlar efendim. Kör topal kuyruksuz dediler, taşıdığı yüke varasıya bildiler. Hatta boz bir deve olduğunu da söylediler demiş. Ya buna ne diyacaksınız? demiş kadı. Yörükler söz almış.

Yayladan pazara iniyorduk. Niyetimiz alışveriş yapıp gerisin geri yaylamıza çıkmaktı. Devesiz Yörük olmaz. Deve olmadan göç olmaz. Diyeceğimiz o ki biz devenin halinden

anlarız. Yol üstünde deve boku gördük. Deve boku taneli olur. Deve kuyruğunu çirperek sağa sola dağıtır. Baktık ki; boklar yerde sıralı. Bu devenin kuyruğu yok dedik. Bir gözünün kör olduğunu nasıl bildiniz? Demiş kadı. Devenin geçtiği yolun iki yakası ağaçlık. Deve tek yönü yiye yine gitmiş. Bir gözü kör olmasaydı öteki yöne de uzanırdı demiş Yörük. Bir ayağının topal olduğunu nasıl anladınız? Devenin geçtiği yol toprak. Toprakta üç ayak izi var demiş Yörük. Kör, topal, kuyruksuz olduğu anladık da taşıdığı yükü nasıl bildiniz? Efendim deve üstündeki yükü dolaşırken yorulmuş. İstirahat etmek için bir kayanın gölgesine çökmüş. Çöktüğü yerde gövdesinin izi var. Taşıdığı dengin birinde pekmez varmış. Çöktüğü yere birazı akmış. Akan pekmeze sinekler çullanmış. Dengin öteki gözünde tuz varmış. Akan tuzu davarlar yalayıp duruyordu, demiş Yörük. Bunu da anladık da görmediğiniz devenin boz olduğunu nasıl bildiniz. Efendim en kolayı da bu. Her taraf çalı çırpı, ağacın dalı budağı, devenin yünü biri olmazsa birine takılır. Deveci bizi şikayet edinceye kadar çalıya dikene takılan yünü takip etseydi devesini çoktan bulurdu, demiş.

Kadı Berat etmiş Yörükleri salıvermiş. Davacıya da devenin tüyünü takip et demiş.

Tablo 4.4.1.7.1. Devecinin Devesi masal inceleme formu

Devecinin Devesi masalının masal inceleme formuna göre değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	2
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	4
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	4
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	4
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	5
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	0
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	5
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	4
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	4

Toplam Puan: 80

Bu forma göre Devecinin Devesi masalı 80 puan almıştır. Bundan dolayı masalın

uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.7.2. Devecinin Devesi Masalının Okunabilirlik Ölçütü

Devecinin Devesi masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülleri ile analiz edilmiştir.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 652

Hece sayısı: 1563

Cümle sayısı: 114

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,39) - 2,610 \times 5,71$

$198,825 - 96,01 - 14,92$

87,89

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 652

Hece sayısı: 1562

Cümle sayısı: 114

$118,823 - (25,987 \times 2,39) - (0,971 \times 5,71)$

$118,823 - 62,10 - 5,54$

51,18

Tablo 4.4.1.7.2.1'de Devecinin Devesi masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.7.2.1. Devecinin Devesi özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Devecinin Devesi	2,39	5,71	Kolay	Bağımsız düzey

Uyarlanmış Masal

DEVECİNİN DEVESİ

Evvel zamanında bir deveci varmış. Devecinin yedi tane devesi varmış. Develeriyle yük taşımış. Pazara gidermiş. Bir gün yükleri almış ve develere koymuş.

Ardından yola çıkmış. Aradan zaman geçmiş. Develeri dinlendirmiş. Develer yere oturmuş. Hem kendi hem develer dinlenmiş. Deveci yola devam edecekmiş. Etrafa bakınmış. Bir devesi yokmuş. Adam her yerde deveyi aramış. Devenin üzerinde yükü de çokmuş. Adamın yanına biri gelmiş.

-Sen geriye dön. Bir gören olmuştur. Sana yardım ederler, demiş.

Deveci yeniden yola çıkmış.

Yörükler yayladan geliyormuş. Birisi yerde deve dışkısı görmüş.

-Buradan bir deve geçmiş. Devenin kuyruğu yok, demiş. Başka biri;

-Bu devenin bir gözü kör, demiş. Bir başkası;

-Bu devenin bir ayağında sorun var, demiş.

Yörükler yürümeye devam etmiş. Birisi;

-Deve burada oturmuş. Sirtında pekmez ile tuz var, demiş.

Başka biri;

-Deve buradan kalkmış. Ormana gitmiş, demiş. Yörükler sohbet etmişler. O sırada devesini kaybeden adam gelmiş. Bir devam kayboldu. Onu gördünüz mü? diye sormuş.

Yörükler adamı sakinleştirmişler. Ona sorular sormuşlar.

- Devenin kuyruğu yok mu? demiş. Deveci;

-Devemin kuyruğu yok. O benim devam. Nerede gördün? Çabuk söyle, demiş. Diğer;

- Devenin bir gözü kör müydü? demiş. Deveci;

-Evet. Devemin bir gözü kördü. Nerede gördün? Çabuk söyle, demiş. Diğer adam;

-Devenin bir ayağında sorun mu var? demiş. Deveci;

-Devemin bir ayağı incinmişti. Nerede gördün? Çabuk söyle, demiş. Diğer adam;

-Devenin sirtında pekmez ile tuz mu vardı? demiş. Deveci telaşlanmış.

-O benim devam. Nerede gördün? Çabuk söyle, demiş. Diğer adam;

-Devenin rengi boz muydu? demiş. Deveci dayanamamış.

-Evet. Devemi siz çaldınız. Devemi verin. Sizi kadıya şikâyet ederim, demiş. Yörükler;

-Deveni biz çalmadık. Deveni hiç görmedik, demişler.

Deveci sinirlenmiş. Devemi benden iyi tanıyorsunuz. Taşıdığı yükleri biliyorsunuz.

Ayağını, gözünü biliyorsunuz. Rengini söylüyorsunuz. Nasıl görmediniz? demiş.

Yörükler yollarına devam etmiş. Deveci, kadıya gitmiş. Her şeyi anlatmış.

-Devemi çaldılar, demiş. Yörükleri söylemiş.

Kadı yörükleri çağırmış. Mahkeme başlamış. Kadı;

-Hakkınızda şikâyet var. Bu adamın devesini çalmışsınız, demiş.

Yörükler, suçlu kabul etmemişler.

-Biz bu adamın devesini hiç görmedik, demişler. Deveci;
-Yalan söylüyorlar. Gözünü, ayağını, kuyruksuz olduğunu söylediler. Taşıdığı yükleri, rengini bildiler, demiş. Kadı;
-Bu nasıl oluyor? demiş. Yörükler söz almışlar.
Yayladan pazara geldik. Alışveriş yaptık. Bizimde develerimiz var. Develeri iyi tanırız. Yolda deve dışkısı gördük. Deve dışkısı tane tane olur. Deve kuyruğunu sallar. Dışkılar sağa sola düşer. Dışkılar öyle değildi. Bu devenin kuyruğu yok dedik. Kadı tekrar sormuş.
-Bir gözünün kör olduğunu nasıl bildiniz? demiş. Yörükler;
-İki tarafı ağaçlık bir yoldu. Ama deve tek yönde olan otları yemiş. Bir gözü kör dedik. Kadı;
-Bir ayağı incinmiş. Bunu nasıl anladınız?
-Bu yol topraktı. Toprakta üç ayak izi vardı, demiş. Kadı devam etmiş:
-Her şeyi anladım. Peki yükünü nasıl bildiniz?
-Deve yorulmuş. Dinlenmek istemiş. Bir kayanın gölgesine oturmuş. Orada gövdesinin izi vardı. Yere pekmez akmış. Sinekler pekmeze gelmiş. Bir de yerde tuz vardı, demiş. Kadı devam etmiş:
-Peki. Deveyi görmediniz. Boz deveyi nasıl bildiniz?
- Her yerde çalı var. Devenin tüyü çalılara takılmış. Biz de rengini gördük. Deveci bizi şikâyet etti. Ama keşke tüyleri takip etseydi. Devesini bulurdu, demiş.
Kadı yörükleri haklı bulmuş. Deveciye;
-Devenin tüyünü takip et, demiş.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 489

Hece sayısı: 1171

Cümle sayısı: 129

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime)- $2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,39) - 2,610 \times 3,79$

$198,825 - 96,01 - 9,89$

92,92

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 489

Hece sayısı: 1171

Cümle sayısı: 129

$118,823 - (25,987 \times 2,39) - (0,971 \times 3,79)$

118,823- 62,10- 3,68

53,04

Tablo 4.4.1.7.2.2’de Devecinin Devesi masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.7.2.2. Devecinin Devesi uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Devecinin Devesi	2,39	3,79	Çok kolay	Bağımsız okuma

Devecinin Devesi masalında özgün masalda 2,39 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,39 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda ortalama cümle uzunluğu (OCU) 5,71 uyarlanmış halinde 3,79 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU aynı kalmış, OCU azalmıştır.

4.4.1.7.3. Devecinin Devesi Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Evvel zaman için kalbur saman içinde bir deveci varmış. Devecinin 7 devesi varmış. Develeriyle yük taşımış. Pazardan pazara, şehirden şehre, birinin yükünü ötekine, ötekinin malını berikine getirir götürürmüş.”

Uyarlanan Masal

“Evvel zamanında bir deveci varmış. Devecinin yedi tane devesi varmış. Develeriyle yük taşımış. Pazara gidermiş.”

Özgün Masal

“Günlerden bir gün almış yükünü düşmüş yola, varmış Pazar. Develerini bir bir “kış” etmiş çökertmiş. Develerini “kış kış” çökertmişte son ‘kış’ boşta kalmış. Çökecek deve kalmamış. Adam feryat figan bağırmaya başlamış. Devemin biri yok. Üstünde yükü de çok. Öldüm, bittim battım ben diye yakmış yandırmış ortalığı.”

Uyarlanan Masal

“Bir gün yükleri almış ve develere koymuş. Ardından yola çıkmış. Aradan zaman geçmiş. Develeri dinlendirmiş. Develer yere oturmuş. Hem kendi hem develer dinlenmiş. Deveci yola devam edecekmiş. Etrafa bakınmış. Bir devesi yokmuş. Adam her yerde deveyi aramış. Devenin üzerinde yükü de çokmuş.”

Özgün Masal

“Etraftan akıl verenler olmuş. Senin burada oturup ağlayan beyhude. Deve kervandan çözülmüştür. Gerisin geri dön, kervan yolunda bir gören olmuştur, demişler. Eşkîya olsa kervana saldırır ne var ne yok hepsini alırdı. Çok geç olmadan git deveni ara de ilave etmişler. Deveci koybalan devesini bulmak için düşmüş yola.”

Uyarlanan Masal

“Adamın yanına biri gelmiş.

-Sen geriye dön. Bir gören olmuştur. Sana yardım ederler, demiş.

Deveci yeniden yola çıkmış.”

Özgün Masal

“Yörükler yayladan pazara eksik düzmeye geliyormuş. İçlerinden biri yerde deve boku görmüş. Burdan bir deve geçmiş kuyruğu yok, demiş. Başka biri bu devenin bir gözü kör, demiş. Bir başkası, bu devenin bir ayağı topal, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Yörükler yayladan geliyormuş. Birisi yerde deve dışkısı görmüş.

-Buradan bir deve geçmiş. Devenin kuyruğu yok, demiş. Başka biri;

-Bu devenin bir gözü kör, demiş. Bir başkası;

-Bu devenin bir ayağında sorun var, demiş.”

Özgün Masal

“Yörükler az daha gitmişler. İçlerinden biri, deve burada çökmüş. Yüğü pekmez ile tuz demiş. Başka biri buradan kalkmış ormanlık alana girmiş boz bir deve, demiş. Yörükler böyle böyle, sohbet ede ede pazara doğru giderken, devesini kaybeden adam çıkagelmiş.”

Uyarlanan Masal

“Yörükler yürümeye devam etmiş. Birisi;

-Deve burada oturmuş. Sirtında pekmez ile tuz var, demiş.

Başka biri;

-Deve buradan kalkmış. Ormana gitmiş, demiş. Yörükler sohbet etmişler. O sırada devesini kaybeden adam gelmiş.”

Özgün Masal

“Pürtelaş, bir devam kayboldu gördünüz mü? Demiş.

Yörükler adamı sakinleştirmişler. Teker teker sorgu sual etmişler.”

Uyarlanan Masal

“Bir devam kayboldu. Onu gördünüz mü? diye sormuş.

Yörükler adamı sakinleştirmişler. Ona sorular sormuşlar.”

Özgün Masal

“-Senin devenin kuyruğu yok öyle mi? demiş biri. Devemin kuyruğu yok. O benim devam. Nerde gördün? Çabuk söyle, demiş deveci.”

Uyarlanan Masal

“-Senin devenin kuyruğu yok mu? Deveci;

-Devemin kuyruğu yok. O benim devam. Nerede gördün? Çabuk söyle, demiş.”

Özgün Masal

“Öbür Yörük, Senin devenin bir gözü kör müydü? demiş. Evet evet devemin bir gözü kördü. Nerde gördün çabuk söyle. Kurda çakala yem olmadan devemi bulayım.”

Uyarlanan Masal

“Diğeri;

- Devenin bir gözü kör müydü? demiş. Deveci;

Evet. Devemin bir gözü kördü. Nerede gördün? Çabuk söyle, demiş.”

Özgün Masal

“Yörüklerden biri daha, kaybettiğin devenin bir yağı topal mıydı? demiş. Tastamam benim devam. Devemin bir ayağı da topaldı. Nerde gördün çabuk söyle yardan aşağı uçmadan bulayım devemi, demiş deveci.”

Uyarlanan Masal

“Diğer adam;

-Devenin bir ayağında sorun mu var? demiş. Deveci;

-Devemin bir ayağı incinmişti. Nerede gördün? Çabuk söyle, demiş.”

Özgün Masal

“Başka bir Yörük, senin devenin yükü pekmez ile tuz muydu? Demiş. Deveci iyice telaşlanmış. İşte o benim devam. Eşkılar yağmalamadan bulayım devemi. Nerede gördün çabuk söyle? Demiş deveci.”

Uyarlanan Masal

“Diğer adam;

-Devenin sırtında pekmez ile tuz mu vardı? demiş. Deveci telaşlanmış.

-İşte o benim devam. Nerede gördün? Çabuk söyle, demiş.”

Özgün Masal

“Sen boz deveni mi kaybettin? Demiş yörüklerden biri daha. Deveci daha fazla dayanamamış. Devemi siz çaldınız. Verin devemi. Yoksa sizi kadıya şikâyet ederim, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Diğer adam;

-Devenin rengi boz muydu? demiş. Deveci dayanamamış.

-Evet. Devemi siz çaldınız. Devemi verin. Sizi kadıya şikâyet ederim, demiş.”

Özgün Masal

“Yörükler, deveni biz çalmadık, deveni de biz görmedik demişler. Deveci çılgına dönmüş. Devemi benden iyi tanıyorsunuz, taşıdığı yüke varasıya biliyorsunuz. Kuyruksuz, topal, kör rengi de boz diyorsunuz da utanmadan görmedik diyorsunuz, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Yörükler;

-Deveni biz çalmadık. Deveni hiç görmedik, demiş.

Deveci sinirlenmiş. Devemi benden iyi tanıyorsunuz. Taşıdığı yükleri biliyorsunuz. Ayağını, gözünü biliyorsunuz. Rengini söylüyorsunuz. Nasıl görmediniz? demiş.”

Özgün Masal

“Yörükler yollarına devam etmişler. Deveci soluğu Kadı’nın huzurunda almış. Başından geçenleri baştan sona Kadı’ya anlatmış. Devemi Yörükler çaldı demiş.”

Uyarlanan Masal

“Yörükler yollarına devam etmiş. Deveci, kadıya gitmiş. Her şeyi anlatmış.

-Devemi çaldılar, demiş. Yörükleri söylemiş.”

Özgün Masal

“Kadı pazarda gezinen Yörükleri yakalatmış. Apar topar mahkeme etmiş. Hakkınızda şikâyet var. Bu adamın devesini gasp etmişsiniz demiş Kadı. Yörükler, suçu kabul etmemişler Bırakın gasp etmeyi biz bu adamın devesini dahi görmedik demişler.”

Uyarlanan Masal

“Kadı yörükleri çağırmış. Mahkeme başlamış. Kadı;

-Hakkınızda şikâyet var. Bu adamın devesini çalmışsınız, demiş.

Yörükler, suçu kabul etmemişler.

-Biz bu adamın devesini hiç görmedik, demişler.”

Özgün Masal

“Deveci, yalan söylüyorlar efendim. Kör topal kuyruksuz dediler, taşıdığı yüke varasıya bildiler. Hatta boz bir deve olduğunu da söylediler demiş. Ya buna ne diyeceksiniz? demiş kadı. Yörükler söz almış.”

Uyarlanan Masal

“Deveci;

-Yalan söylüyorlar. Gözünü, ayağını, kuyruksuz olduğunu söylediler. Taşıdığı yükleri, rengini bildiler, demiş. Kadı;

-Bu nasıl oluyor? demiş. Yörükler söz almışlar.”

Özgün Masal

“Yayladan pazara iniyorduk. Niyetimiz alışveriş yapıp gerisin geri yaylamıza çıkmaktı. Devesiz Yörük olmaz. Deve olmadan göç olmaz. Diyeceğimiz o ki biz devenin halinden anlarız.”

Uyarlanan Masal

“Yayladan pazara geldik. Alışveriş yaptık. Bizimde develerimiz var. Develeri iyi tanırız.”

Özgün Masal

“Yol üstünde deve boku gördük. Deve boku taneli olur. Deve kuyruğunu çirperek sağa sola dağıtır. Baktık ki; boklar yerde sıralı. Bu devenin kuyruğu yok dedik.”

Uyarlanan Masal

“Yolda deve dışkısı gördük. Deve dışkısı tane tane olur. Deve kuyruğunu sallar. Dışkılar sağa sola düşer. Dışkılar öyle değildi. Bu devenin kuyruğu yok dedik.”

Özgün Masal

“Bir gözünün kör olduğunu nasıl bildiniz? demiş Kadı. Devenin geçtiği yolun iki yakası ağaçlık. Deve tek yönü yiye yine gitmiş. Bir gözü kör olmasaydı öteki yöne de uzanırdı demiş Yörük.”

Uyarlanan Masal

“Kadı tekrar sormuş;

-Bir gözünün kör olduğunu nasıl bildiniz? demiş. Yörükler;

-İki tarafı ağaçlık bir yoldu. Ama deve tek yönde olan otları yemiş. Bir gözü kör dedik.

Özgün Masal

“Bir ayağının total olduğunu nasıl anladınız? Devenin geçtiği yol toprak. Toprakta üç ayak izi var demiş Yörük.”

Uyarlanan Masal

“Kadı;

-Bir ayağı incinmiş. Bunu nasıl anladınız?

-Bu yol topraktı. Toprakta üç ayak izi vardı, demiş.”

Özgün Masal

“Kör, total, kuyruksuz olduğu anladık da taşıdığı yükü nasıl bildiniz? Efendim deve

üstündeki yükü dolaşırken yorulmuş. İstirahat etmek için bir kayanın gölgesine çökmüş. Çöktüğü yerde gövdesinin izi var. Taşdığı dengin birinde pekmez varmış. Çöktüğü yere birazı akmış. Akan pekmeze sinekler çullanmış. Dengin öteki gözünde tuz varmış. Akan tuzu davarlar yalayıp duruyordu, demiş Yörük.”

Uyarlanan Masal

“Kadı devam etmiş:

-Her şeyi anladım. Peki yükünü nasıl bildiniz?

-Deve yorulmuş. Dinlenmek istemiş. Bir kayanın gölgesine oturmuş. Orada gövdesinin izi vardı. Yere pekmez akmış. Sinekler pekmeze gelmiş. Bir de yerde tuz vardı, demiş.”

Özgün Masal

“Bunu da anladık da görmediğiniz devenin boz olduğunu nasıl bildiniz. Efendim en kolayı da bu. Her taraf çalı çırpı, ağacın dalı budağı, devenin yünü biri olmazsa birine takılır. Deveci bizi şikâyet edinceye kadar çalıya dikene takılan yünü takip etseydi devesini çoktan bulurdu, demiş.”

Uyarlanan Masal

“-Peki. Deveyi görmediniz. Boz deveyi nasıl bildiniz?

- Her yerde çalı var. Devenin tüyü çalılara takılmış. Biz de rengini gördük. Deveci bizi şikâyet etti. Ama keşke tüyleri takip etseydi. Devesini bulurdu, demiş.”

Özgün Masal

“Kadı Berat etmiş Yörükleri salıvermiş. Davacıya da devenin tüyünü takip et demiş.”

Uyarlanan Masal

“Kadı, yörükleri haklı bulmuş. Deveciye;

-Devenin tüyünü takip et, demiş.”

4.4.1.7.4. Devecinin Devesi Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Devecinin Devesi masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Develeriyle yük taşırmış.

Uyarlanan Cümle: Develeriyle yük taşırmış.

Örnek 1’de cümle korunmuş ve uyarlanan masalda yer verilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Devemin biri yok.

Uyarlanan Cümle: Bir devesi yokmuş.

Örnek 2’de özgün masaldaki cümle korunmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Yörükler, suçu kabul etmemişler.

Uyarlanan Cümle: Yörükler, suçu kabul etmemişler.

Örnek 3’te verilen cümle korunmuştur.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Evvel zaman için kalbur saman içinde bir deveci varmış. Devecinin 7 devesi varmış. Develeriyle yük taşırmış. Pazardan pazara, şehirden şehre, birinin yükünü ötekine, ötekinin malını berikine getirir götürürmüş.

Uyarlanan Cümle: Evvel zamanında bir deveci varmış. Devecinin yedi tane devesi varmış. Develeriyle yük taşırmış. Pazara gidermiş.

Örnek 1’de verilen cümlede anlatım sadeleştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Yayladan pazara iniyorduk. Niyetimiz alışveriş yapıp gerisin geri yaylamıza çıkmaktı. Devesiz Yörük olmaz. Deve olmadan göç olmaz. Diyeceğimiz o ki biz devenin halinden anlarız.

Uyarlanan Cümle: Yayladan pazara geldik. Alışveriş yaptık. Bizimde develerimiz var. Develeri iyi tanırız.

Örnek 2’de özgün cümledeki anlatım sadeleştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Kör, topal, kuyruksuz olduğu anladık da taşıdığı yükü nasıl bildiniz? Efendim deve üstündeki yükü dolaşırken yorulmuş. İstirahat etmek için bir kayanın gölgesine çökmüş. Çöktüğü yerde gövdesinin izi var. Taşıdığı dengin birinde pekmez

varmış. Çöktüğü yere birazı akmış. Akan pekmeze sinekler çullanmış. Dengin öteki gözünde tuz varmış. Akan tuzu davarlar yalayıp duruyordu, demiş Yörük.

Uyarlanan Cümle: Kadı devam etmiş:

-Her şeyi anladım. Peki yükünü nasıl bildiriz?

-Deve yorulmuş. Dinlenmek istemiş. Bir kayanın gölgesine oturmuş. Orada gövdesinin izi vardı. Yere pekmez akmış. Sinekler pekmeze gelmiş. Bir de yerde tuz vardı, demiş.

Örnek 3'te verilen cümle sadeleştirilerek uyarlanan cümle yeniden yazılmıştır.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Günlerden bir gün almış yükünü düşmüş yola, varmış Pazar. Develerini bir bir "kık" etmiş çökertmiş. Develerini "kık kık" çökertmişse son 'kıkı' boşta kalmış. Çökecek deve kalmamış. Adam feryat figan bağırmaya başlamış. Devemin biri yok. Üstünde yükü de çok. Öldüm, bittim battım ben diye yakmış yandırmış ortalığı.

Uyarlanan Cümle: Bir gün yükleri almış ve develere koymuş. Ardından yola çıkmış. Aradan zaman geçmiş. Develeri dinlendirmiş. Develer yere oturmuş. Hem kendi hem develer dinlenmiş. Deveci yola devam edecekmiş. Etrafa bakınmış. Bir devesi yokmuş. Adam her yerde deveyi aramış. Devenin üzerinde yükü de çokmuş.

Örnek 1'de verilen cümlede özgün metindeki anlatım özetlenerek anlatım öğrenciye uygun hale getirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Yörükler az daha gitmişler. İçlerinden biri, deve burada çökmüş. Yüğü pekmez ile tuz demiş. Başka biri buradan kalkmış ormanlık alana girmiş boz bir deve, demiş. Yörükler böyle böyle, sohbet ede ede pazara doğru giderken, devesini kaybeden adam çıkagelmiş.

Uyarlanan Cümle: Yörükler yürümeye devam etmiş. Birisi;

-Deve burada oturmuş. Sırtında pekmez ile tuz var, demiş.

Başka biri;

-Deve buradan kalkmış. Ormana gitmiş, demiş. Yörükler sohbet etmişler. O sırada devesini kaybeden adam gelmiş.

Örnek 2'de verilen cümle özetlenerek cümleler daha anlaşılır hale getirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Kadı pazarda gezinen Yörükleri yakalatmış. Apar topar mahkeme etmiş. Hakkınızda şikâyet var. Bu adamın devesini gasp etmişsiniz. Demiş kadı. Yörükler, suçu kabul etmemişler Bırakın gasp etmeyi biz bu adamın devesini dahi görmedik demişler.”

-Biz bu adamın devesini hiç görmedik, demiş.

Uyarlanan Cümle: Kadı, yörükleri çağırmış. Mahkeme başlamış. Kadı;

-Hakkınızda şikâyet var. Bu adamın devesini çalmışsınız, demiş.

Yörükler, suçu kabul etmemişler.

Örnek 3’te verilen cümle özetlenmiştir.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Deveci daha fazla dayanamamış.

Uyarlanan Cümle: Deveci dayanamamış.

Örnek 1’de verilen cümlede “daha fazla” kelimeleri silinmiştir. Bu kelimelerin silinmesi anlatımda herhangi bir değişikliğe sebep olmamıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Deveci iyice telaşlanmış.

Uyarlanan Cümle: Deveci telaşlanmış.

Örnek 2’de özgün cümlede “iyice” kelimesi silinmiştir.

Örnek 3.

Özgün cümle: Eşkîya olsa kervana saldırır ne var ne yok hepsini alırdı.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 3’te verilen cümleye uyarlanan metinde yer verilmemiştir.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Deveci soluğu Kadı’nın huzurunda almış.

Uyarlanan Cümle: Deveci, Kadı'ya gitmiş.

Örnek 1'de verilen cümlelerin anlatımı sadeleştirilerek değiştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Bu adamın devesini gasp etmişsiniz demiş Kadı.

Uyarlanan Cümle: Bu adamın devesini çalmışsınız, demiş.

Örnek 2'de verilen cümlede “gasp etmek” yerine “çalmışsınız” kullanılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Yörüklerden biri daha, kaybettiğin devenin bir yağı topal mıydı? demiş.

Uyarlanan Cümle: -Devenin bir ayağında sorun mu var? demiş.

Örnek 3'te verilen cümlede “topal” kelimesi kullanılmamıştır. Onun yerine “ayağında sorun olduğu” ifade edilmiştir.

Ekleme

Ekleme, ilköğretim 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Günlerden bir gün almış yükünü düşmüş yola, varmış Pazar. Develerini bir bir “kıl” etmiş çöktürmüş.

Uyarlanan Cümle: Bir gün yükleri almış ve develere koymuş. Ardından yola çıkmış. Aradan zaman geçmiş. Develeri dinlendirmiş.

Örnek 1'de verilen cümleye “Aradan zaman geçmiş. Develeri dinlendirmiş” cümleleri eklenmiştir. Anlatım cümlelerle desteklenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Bir gözünün kör olduğunu nasıl bildiniz? demiş Kadı.

Uyarlanan Cümle: Kadı tekrar sormuş:

-Bir gözünün kör olduğunu nasıl bildiniz? demiş.

Örnek 2'de verilen cümleye soru sormadan önce “Kadı tekrar sormuş” cümlesi eklenerek anlatım daha net ifade edilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Kör, topal, kuyruksuz olduğu anladık da taşıdığı yükü nasıl bildiniz?

Uyarlanan Cümle: Kadı devam etmiş:

-Her şeyi anladım. Peki yükünü nasıl bildiniz?

Örnek 3'te verilen uyarlanan cümleye masalın ara cümlesi “Kadı devam etmiş” eklenerek anlatım güçlendirilmiştir.

4.4.1.7.5. Devecinin Devesi Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Devecinin Devesi masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda adalet, iyilik yapmak değerlerinden örnekler bulunmaktadır. Bu değer metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“Yörükler yoluna devam etmişler. Deveci, Kadı'ya gitmiş. Her şeyi anlatmış.” (Adalet değeri)

“Kadı, yörükleri haklı bulmuş. Deveciye;

-Devenin tüyünü takip et, demiş.” (Adalet değeri)

Adamın yanına biri gelmiş.

-Sen geriye dön. Bir gören olmuştur. Sana yardım ederler, demiş. (İyilik yapmak)

4.4.1.7.6. Devecinin Devesi Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Boz (renk), dışkı, incinmek, iz kelimeleri masalda birden fazla defa yer alarak öğreniciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.1.8. Dilenci ile Hükümdar Masalı

Özgün Masal

DİLENCİ İLE HÜKÜMDAR

Çok eski zamanlarda, memleketin birinde savruk bir hükümdar varmış. Halkını düşünmez hesapsız kitapsız iş yaparmış. Yok yere şenlik düzenlemiş. Zevkü safa içinde yaşarmış. Altın kaplarda yemek yer, gümüş eğerli ata binermiş. Aklına estimi ulufe dağıtır, halkı ağır vergiler altında ezermiş. Hükümdarın sorumsuzluğu duruma gelmiş. Homurtular çoğalmış.

Ülkenin ileri gelenleri usulüne göre hükümdarın önünden geçmişler. Hükümdar oralı olmamış. Üzerine alınmamış. Üstüne üstlük bir de sorumluluğunu ima edenleri paylamış. –Her koyun kendi bacağından asılır, demiş kendini temize çekmiş. Müsrüflüğünden bir gram eksilmemiş. Safahatına devam etmiş.

Halk vergilerini ödeyemez duruma gelmiş. Hükümdarın sorumsuzluğu, “Her koyun kendi bacağından asılır,” demesi, kasabı çileden çıkarmış. Koyunun birini boğazlamış. Sarayın kapısının önündeki ağaca götürüp ayağından asmış. Üç gün sonra koyun kokmayan başlamış. Leş kokusu sarayın her tarafına yayılmış. Koku dayanılmaz bir hal almış. İnsanlar sarayın önünden burnunu tutarak geçer olmuş. Leş kokusu hükümdarın burnuna kadar gelmiş. Hükümdarın burnu yirilecek gibi olmuş.

–Tiz bu pis kokunun nirden geldiğini bulun, demiş. Görevliler koşuşturmuşlar. Kokunun

kaynağını bulmuşlar.

–Hünkârım, bacağından asılmış bir koyun leşi bulduk. Pis kokunun kaynağı odur, demişler.

–Bunu yapan densizi tez elden bulun getirin, demiş hükümdar. Kasabı bulup getirmişler. Apar topar hükümdarın huzuruna çıkarmışlar.

–Bre haddini bilmez akılsız, sarayımın önüne hangi cüretle bu leşi asarsın, bunca insan kokudan muzdarip oldu, bilmez misin? Demiş hükümdar.

Kasap kellesini koltuğunun altına almış.

–Koyunun leşi yalnız sarayı kokuttu. Sizin kokunuz memleketi sardı. Halkta sizin kokunuzdan muzdarip, demiş. Padişah deliye dönmüş.

–Bre edepsiz yakalayın şunu kellesini vurun bacağından asın, demiş. Yerinden kıpırdayan olmamış. Dışarda halk kapıya dayanmış, sesleri geliyormuş. Hükümdar vaziyetin kötülüğünü anlamış.

–Ben koyundan beter kokmuşum da haberim yokmuş, dermiş. İnme inmiş oracıkta ölmüş. Hükümdarın yerine oğlu geçmiş. Kasabı kendine akıl hocası yapmış. İsyân eden halka sarayın kapılarını açmış. Ağır vergileri kaldırmış. Halk derin bir nefes almış. Saraydaki şatafatlı hayat ta sona ermiş. Altın kaplar gümüş eğer eritilmiş. Halkın ihtiyaç duyduğu yol, köprü han hamam gibi bayındır işlere harcanmış.

Babasının musibetinden, kasabın etinden dersini almış. Koyunun postunu samanla doldurup has köşeye asmış. Karşısına geçip dua etmiş.

–Her koyun kendi bacağından asılsın, haktır.

Kokusu misk-i amber olur ise mubahtır, demiş.

Saray aç kalanın, açıkta kalanın evi olmuş. Sersefil muhtaç kim varsa ihtiyaçları görülür olmuş. Genç hükümdarın;

–Allah başımızdan eksik etmesin, tuttuğu altın etsin, diyenleri çoğalmış.

Günlerden bir gün saç sakalına karışmış, hırpani kılıklı bir dilenci sarayın kapısını çalmış. Bir tas su istemiş. Hükümdar suyu dilenciye bizzat kendi vermiş. Dilenci suyu içmiş hükümdara şükrü senada bulunmuş. “Su kadar aziz olasın,” demiş. Giderken de büyükçe bir kavun vermiş. Olacak bu ya, hükümdarın sevmediği tek meyve kavunmuş. Kavunu götürmüş sarayın arka penceresinden dışarı atıvermiş. Pencerenin önünden geçenler varmış. Kavunun düştüğü yerden bir uğultu yükselmiş.

–Hünkârımız çok yaşa, hünkârımız çok yaşa diye bağırışmalar olmuş. Hükümdar şaşırılmış.

–Bir kavun attım ahali nasıl sevindi. Para atsam, kim bilir ne kadar sevinecekler, demiş.

İhtiyar dilenci saray yolunu çiğnengeç yapmış. Her gelişinde koltuğunun altında bir kavun olurmuş. Kavunu hükümdara vermeden gitmezmiş. Hükümdar her gelişinde, kavunu almış. Sevmediğini belli etmezmiş. Kavunu aldığı gibi doğruca götürüp pencereden aşağı atarmış. Halk pencerenin altında hükümdarın kavun atmasını bekler olmuş. Hükümdarın her kavun atışında;

–Hünkârımız çok yaşa, hünkârımız bin yaşa, nidaları sarayın dört bir yanında yankılanır olmuş. Hükümdarın kavun attığı memleketin dört bir yanından duyulmuş. Hükümdarın kavun atma merasimini duyan, gelmeye başlamış. Hatta başka memleketlerden de gelenler varmış.

Hükümdar halkın kavunu bu kadar neden çok sevdiğine bir mana verememiş.

–Has arazilerime kavun ektireyim. Kapı kapı kavun dağıttırayım. Millet bol bol kavun yesin, demiş.

İhtiyar dilenci her zaman olduğu gibi, koltuğunun altında koca bir kavunla çıkagelmiş. Hükümdar sevinmiş.

–Şu bi çare dilencinin kavunları sayesinde memleketin en sevilen hükümdarı oldum, demiş kendi kendine. Dilenciye hemen içeri buyur etmiş. İzzet-i ikramda bulunmuş. Dilenci kavunu vermiş gitmiş.

Hükümdarın niyeti, gelen son kavunun çekirdeğini alıp tohum yapacaktı. Tohumları has bahçeye ektirip kavun yetiştirecekti. Ürettiği kavunları da kavunu çok seven halkına dağıtacakmış. Dilencinin getireceği bir kavunu bekleyecekmişmiş. Bir kavunun verdiği memnuniyeti bin kavuna dönüştüreyim, diye düşüncelere dalgalan. Bu düşüncelerle sarayın destivanını çağırması. Kavunu ona teslim etmiş. “Çekirdeği tohumluk olacak,” ona göre, demeyi de ihmal etmemiş.

Destivan kavunu almış. El etek öpüp çıkmak üzere iken sendelemiş yere kapaklanmış. Elindeki kavun düşmüş parçalanmış. Kavunun içi altın doluymuş. Altınlar yere saçılmış. Hükümdar halkın kavunu neci bu kadar sevdiğini anlamış. Hemen kavun attığı pencereye koşmuş. Halk aşağıda, hükümdar kavun atacak diye beklemiş. Hükümdar pencerede görünür görünmez;

–Hünkârımız çok yaşa, hünkârımız çok yaşa, nidaları yeri göğü inletmiş. Hükümdar hemen geri dönmüş. Tılsım bozulmuş. Altınlar gazal olmuş. İhtiyar dilenciye bir daha gören olmamış. Ne kavunları ne de kendi bir daha sarayın kapısını çalmamış. Kimi “in,” kimi “cin,” demiş, kimisi de Hızır Aleyhisselam, demiş.

Ne deyelim alan sevinmiş, almayan yerinmiş. Bir kısmı da hala hükümdar kavun atacak diye beklermiş. Bu masal da böyle bitmiş.

Tablo 4.4.1.8.1. Dilenci ile Hükümdar masal inceleme formu

Değirmenci ile Çocuk masalının masal inceleme formuna göre değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	4
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	4
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	4
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	4
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	2
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	5
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	5
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	0
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	4

Toplam Puan: 80

Bu forma göre Dilenci ile Hükümdar masalı 80 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masal uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.8.2. Dilenci ile Hükümdar Masalı Okunabilirlik Ölçütü

Değirmenci ile Çocuk masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'nun okunabilirlik formülleri ile analiz edilmiştir.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 765

Hece sayısı: 1994

Cümle sayısı: 110

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,60) - 2,610 \times 6,95$

$198,825 - 104,45 - 18,13$

76,24

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 765

Hece sayısı: 1994

Cümle sayısı: 110

$118,823 - (25,987 \times 2,60) - (0,971 \times 6,95)$

$118,823 - 67,56 - 6,74$

44,52

Tablo 4.4.1.8.2.1'de Dilenci ile Hükümdar masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.8.2.1. Dilenci ile Hükümdar özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Dilenci ile Hükümdar	2,60	6,95	Kolay	Eğitsel düzey

Uyarlanmış Masal

ALTIN KAVUN

Zamanın birinde bir hükümdar varmış. Hükümdar halkını hiç düşünmemiş. Hep kendini düşünürmüş Kendine her zaman şenlik düzenlermiş. Altın tabakta yemek yermiş. Halkından, devlete çok vergi istermiş. Halk, çok para vermek zorunda kalırmış. Halk bu

durumdan şikayetçiymiş. Bazıları padişahla konuşmuşlar. Padişah onlara karşı çıkmış. Para harcamaya devam etmiş. Aradan zaman geçmiş. Halk, devlete vergi ödeyememiş. Hükümdarın sorumsuzluğu herkesi sinirlendirmiş. Memlekette bir kasap varmış. Bu duruma o da kızmış. Bir koyun almış. Sarayın bahçesine gitmiş. Sarayda kötü bir koku olmuş. Koku, padişaha gelmiş.

–Bu koku ne? Hemen bulun, demiş. Yardımcılar kokuyu bulmuşlar.

–Hünkârım, bir koyun bulduk. Pis koku ondan geliyor, demişler. Padişah;

–Bunu kim yaptı? Hemen onu bulun, demiş.

Yardımcılar, kasabı bulmuşlar. Hükümdarın yanına getirmişler. Hükümdar sormuş:

– Neden sarayın önüne koyun getirdin? Bu koyun kötü kokuyor, demiş.

Kasap cevap vermiş:

–Koyun sadece sarayı kokuttu. Sizin kokunuz memleketi sardı. Halkta sizi istemiyor, demiş. Padişah sinirlenmiş.

–Bu adamı götürün. Zindana bırakın. Dışarı çıkmasın, demiş. Yardımcılar hükümdarı dinlememişler. Hiçbir şey yapmamışlar. O sırada halk saraya gelmiş. Dışarıdan sesler geliyormuş. Kimse padişahı istemiyormuş. Durum kötüye gitmiş. Yardımcılar hükümdarı yakalamışlar. Onu zindana bırakmışlar. Hükümdarı bir daha gören olmamış.

Hükümdarın yerine oğlu geçmiş. Kasabı işe almış. Her şeyi kasaba danışmış. Halka sarayın kapısını açmış. Haltan para almamış. Halk rahatlamış. Oğlu, babası gibi olmamış. Altın tabağı yokmuş. Halkına çalışmış. Evi olmayan saraya gelmiş. Aç olana sarayda yemek vermiş. Yoksulların ihtiyaçlarını almış. Halk mutluymuş. Hükümdara teşekkür etmişler.

Bir gün bir dilenci sarayın kapısını çalmış. Bir bardak su istemiş. Hükümdar suyu kendi vermiş. Dilenci suyu içmiş. Hükümdara teşekkür etmiş. Giderken hükümdara büyük bir kavun vermiş. Hükümdar kavun sevmezmiş. Kavunu almış. Sarayın arka penceresinden atmış. Oradan geçen insanlar varmış. Bir ses gelmiş:

–Padişahım çok yaşa! Padişahım çok yaşa!

Hükümdar şaşırılmış.

–Bir kavun attım. Halk çok sevindi. Para atsam, ne kadar sevinecekler, demiş.

İhtiyar dilenci her gün gelmiş. Bir su istemiş. Sonra kavun verirmiş. Hükümdara yine kavun vermiş. Hükümdar kavunu almış. Pencereden atmış. Halk her zaman beklemeye başlamış.

—Padişahım çok yaşa! Padişahım çok yaşa! derlermiş.

Hükümdarın kavunlarını herkes duymuş. Hükümdar hiçbir şey anlamamış. Halkım neden

kavun seviyor? diye düşünmüş.

–Tarlalara kavun ektireyim. Halka kavun dağıtalım. Halk bol bol kavun yesin, demiş.

Bir gün ihtiyar dilenci yine kavunla gelmiş. Hükümdar sevinmiş.

–En sevilen hükümdar oldum, demiş.

Dilenci saraya almış. Dilenci kavunu vermiş. Sonra gitmiş.

Hükümdar kavunun çekirdeğini almış. Tohumu tarlaya dikecekmiş. Yardımcısını çağırmış. Kavunu ona vermiş. Tohumunu al ve ek, demiş.

Yardımcı kavunu almış. O sırada kavun yere düşmüş ve parçalanmış. Kavunun içinde altınlar varmış. Altınlar her yere dağılmış.

Hükümdar her şeyi anlamış. Pencereye koşmuş. Halk kavun bekliyormuş.

– Padişahım çok yaşa! Padişahım çok yaşa! diyorlarmış. Hükümdar geri dönmüş. Kavunun düşmesi her şeyi bozmuş. Dilenci bir daha gelmemiş. Halk;

-Hükümdar bir gün kavun atacak diye beklemeye devam etmişler.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 443

Hece sayısı: 1098

Cümle sayısı: 116

198,825- 40,175x (toplam hece/toplam kelime)-2.610x (toplam kelime/toplam cümle)

198,825- (40,175x 2,47)- 2,610x 3,81

198,825-99,23 -9,94

89,65

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 443

Hece sayısı: 1098

Cümle sayısı: 116

118.823- (25,987 × 2,47)- (0,971 × 3,81)

118,823- 64,18- 3,69

50,95

Tablo 4.4.1.8.2.2’de Dilenci ile Hükümdar masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.8.2.2. Altın Kavun uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Altın Kavun	2,47	3,81	Kolay	Eğitsel okuma

Altın Kavun masalında özgün masalda 2,60 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,47 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda ortalama cümle uzunluğu (OCU) 6,95 uyarlanmış halinde 3,81 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU ve OCU azalmıştır.

4.4.1.8.3. Altın Kavun Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Çok eski zamanlarda, memleketin birinde savruk bir hükümdar varmış. Halkını düşünmez hesapsız kitapsız iş yaparmış. Yok yere şenlik düzenlemiş. Zevkü safa içinde yaşarmış. Altın kaplarda yemek yer, gümüş eğerli ata binermiş. Aklına estimi ulufe dağıtır, halkı ağır vergiler altında ezermiş.”

Uyarlanan Masal

“Zamanın birinde bir hükümdar varmış. Hükümdar halkını hiç düşünmezmiş. Hep kendini düşünürmüş Kendine her zaman şenlik düzenlemiş. Altın tabakta yemek yermiş. Halkından, devlete çok vergi istermiş. Halk, çok para vermek zorunda kalırmış.”

Özgün Masal

“Hükümdarın sorumsuzluğu duruma gelmiş. Homurtular çoğalmış.

Ülkenin ileri gelenleri usulüne göre hükümdarın önünden geçmişler. Hükümdar oralı olmamış. Üzerine alınmamış. Üstüne üstlük bir de sorumluluğunu ima edenleri paylamış. –Her koyun kendi bacağından asılır, demiş kendini temize çekmiş. Müsrüflüğünden bir gram eksilmemiş. Safahatına devam etmiş.”

Uyarlanan Masal

“Bazıları padişahla konuşmuşlar. Padişah onlara karşı çıkmış. Para harcamaya devam etmiş.”

Özgün Masal

“Halk vergilerini ödeyemez duruma gelmiş. Hükümdarın sorumsuzluğu, “Her koyun kendi bacağından asılır,” demesi, kasabı çileden çıkarmış. Koyunun birini boğazlamış. Sarayın kapısının önündeki ağaca götürüp ayağından asmış. Üç gün sonra koyun kokmayan başlamış. Leş kokusu sarayın her tarafına yayılmış. Koku dayanılmaz bir hal

almış. İnsanlar sarayın önünden burnunu tutarak geçer olmuş. Leş kokusu hükümdarın burnuna kadar gelmiş. Hükümdarın burnu yirilecek gibi olmuş.

–Tiz bu pis kokunun nirden geldiğini bulun, demiş. Görevliler koşuşturmuşlar. Kokunun kaynağını bulmuşlar.

–Hünkârım, bacağından asılmış bir koyun leşi bulduk. Pis kokunun kaynağı odur, demişler.

–Bunu yapan densizi tez elden bulun getirin, demiş hükümdar. Kasabı bulup getirmişler. Apar topar hükümdarın huzuruna çıkarmışlar.”

Uyarlanan Masal

“Aradan zaman geçmiş. Halk, devlete vergi ödeyememiş. Hükümdarın sorumsuzluğu herkesi sinirlendirmiş. Memlekette bir kasap varmış. Bu duruma o da kızmış. Bir koyun almış. Sarayın bahçesine gitmiş. Sarayda kötü bir koku olmuş. Koku, padişaha gelmiş.

–Bu koku ne? Hemen bulun, demiş. Yardımcılar kokuyu bulmuşlar.

–Hünkârım, bir koyun bulduk. Pis koku ondan geliyor, demişler. Padişah;

–Bunu kim yaptı? Hemen onu bulun, demiş.

Yardımcılar, kasabı bulmuşlar. Hükümdarın yanına getirmişler. Hükümdar sormuş:”

Özgün Masal

“–Bre haddini bilmez akılsız, sarayımın önüne hangi cüretle bu leşi asarsın, bunca insan kokudan muzdarip oldu, bilmez misin? demiş hükümdar.

Kasap kellesini koltuğunun altına almış.

–Koyunun leşi yalnız sarayı kokuttu. Sizin kokunuz memleketi sardı. Halkta sizin kokunuzdan muzdarip, demiş. Padişah deliye dönmüş.”

Uyarlanan Masal

“– Neden sarayın önüne koyun getirdin? Bu koyun kötü kokuyor, demiş.

Kasap cevap vermiş:

–Koyun sadece sarayı kokuttu. Sizin kokunuz memleketi sardı. Halkta sizi istemiyor, demiş. Padişah sinirlenmiş.”

Özgün Masal

“–Bre edepsiz yakalayın şunu kellesini vurun bacağından asın, demiş. Yerinden kıpırdayan olmamış. Dışarda halk kapıya dayanmış, sesleri geliyormuş. Hükümdar vaziyetin kötülüğünü anlamış.

–Ben koyundan beter kokmuşum da haberim yokmuş, dermiş. İnme inmiş oracıkta ölmüş.”

Uyarlanan Masal

“–Bu adamı götürün. Zindana bırakın. Dışarı çıkmasın, demiş. Yardımcılar hükümdarı dinlememişler. Hiçbir şey yapmamışlar. O sırada halk saraya gelmiş. Dışarıdan sesler geliyormuş. Kimse padişahı istemiyormuş. Durum kötüye gitmiş. Yardımcılar hükümdarı yakalamışlar. Onu zindana bırakmışlar. Hükümdarı bir daha gören olmamış.”

Özgün Masal

“Hükümdarın yerine oğlu geçmiş. Kasabı kendine akıl hocası yapmış. İsyan eden halka sarayın kapılarını açmış. Ağır vergileri kaldırmış. Halk derin bir nefes almış. Saraydaki şatafatlı hayat ta sona ermiş. Altın kaplar gümüş eğer eritilmiş. Halkın ihtiyaç duyduğu yol, köprü han hamam gibi bayındır işlere harcanmış.”

Uyarlanan Masal

“Hükümdarın yerine oğlu geçmiş. Kasabı işe almış. Her şeyi kasaba danışmış. Halka sarayın kapısını açmış. Haltan para almamış. Halk rahatlamış. Oğlu, babası gibi olmamış. Altın tabağı yokmuş. Halkına çalışmış. Evi olmayan saraya gelmiş. Aç olana sarayda yemek vermiş. Yoksulların ihtiyaçlarını almış.”

Özgün Masal

“Babasının musibetinden, kasabın etinden dersini almış. Koyunun postunu samanla doldurup has köşeye asmış. Karşısına geçip dua etmiş.

–Her koyun kendi bacağından asılsın, haktır.

Kokusu misk-i amber olur ise mubahtır, demiş.

Saray aç kalanın, açıkta kalanın evi olmuş. Sersefil muhtaç kim varsa ihtiyaçları görülür olmuş. Genç hükümdarın;

–Allah başımızdan eksik etmesin, tuttuğu altın etsin, diyenleri çoğalmış.”

Uyarlanan Masal

“Halk mutluymuş. Hükümdara teşekkür etmişler.”

Özgün Masal

“Günlerden bir gün saçı sakalına karışmış, hırpani kılıklı bir dilenci sarayın kapısını çalmış. Bir tas su istemiş. Hükümdar suyu dilenciye bizzat kendi vermiş. Dilenci suyu içmiş hükümdara şükürü senada bulunmuş. “Su kadar aziz olasin,” demiş. Giderken de büyükçe bir kavun vermiş. Olacak bu ya, hükümdarın sevmediği tek meyve kavunmuş. Kavunu götürmüş sarayın arka penceresinden dışarı atıvermiş. Pencerenin önünden geçenler varımış. Kavunun düştüğü yerden bir uğultu yükselmiş.”

Uyarlanan Masal

“Bir gün bir dilenci sarayın kapısını çalmış. Bir bardak su istemiş. Hükümdar suyu kendi

vermiş. Dilenci suyu içmiş. Hükümdara teşekkür etmiş. Giderken hükümdara büyük bir kavun vermiş. Hükümdar kavun sevmezmiş. Kavunu almış. Sarayın arka penceresinden atmış. Oradan geçen insanlar varmış. Bir ses gelmiş:”

Özgün Masal

“–Hünkârımız çok yaşa, hünkârımız çok yaşa diye bağırışmalar olmuş. Hükümdar şaşırılmış.

–Bir kavun attım ahali nasıl sevindi. Para atsam, kim bilir ne kadar sevinecekler, demiş. İhtiyar dilenci saray yolunu çiğnengeç yapmış. Her gelişinde koltuğunun altında bir kavun olurmuş. Kavunu hükümdara vermeden gitmezmiş. Hükümdar her gelişinde, kavunu almış. Sevmediğini belli etmezmiş. Kavunu aldığı gibi doğruca götürüp pencereden aşağı atarmış. Halk pencerenin altında hükümdarın kavun atmasını bekler olmuş. Hükümdarın her kavun atışında;

–Hünkârımız çok yaşa, hünkârımız bin yaşa, nidaları sarayın dört bir yanında yankılanır olmuş. Hükümdarın kavun attığı memleketin dört bir yanından duyulmuş. Hükümdarın kavun atma merasimini duyan, gelmeye başlamış. Hatta başka memleketlerden de gelenler varmış.”

Uyarlanan Masal

“–Padişahım çok yaşa! Padişahım çok yaşa!

Hükümdar şaşırılmış.

–Bir kavun attım. Halk çok sevindi. Para atsam, ne kadar sevinecekler, demiş. İhtiyar dilenci her gün gelmiş. Bir su istermiş. Sonra kavun verirmiş. Hükümdara yine kavun vermiş. Hükümdar kavunu almış. Pencereden atmış. Halk her zaman beklemeye başlamış.

–Padişahım çok yaşa! Padişahım çok yaşa! derlermiş.

Hükümdarın kavunlarını herkes duymuş.”

Özgün Masal

“Hükümdar halkın kavunu bu kadar neden çok sevdiğine bir mana verememiş.

–Has arazilerime kavun ektireyim. Kapı kapı kavun dağıttırayım. Millet bol bol kavun yesin, demiş.

İhtiyar dilenci her zaman olduğu gibi, koltuğunun altında koca bir kavunla çıkagelmiş. Hükümdar sevinmiş.”

Uyarlanan Masal

“Hükümdar hiçbir şey anlamamış. Halkım neden kavun seviyor? diye düşünmüş.

–Tarlalara kavun ektireyim. Halka kavun dağıtalım. Halk bol bol kavun yesin, demiş.

Bir gün ihtiyar dilenci yine kavunla gelmiş. Hükümdar sevinmiş.”

Özgün Masal

“–Şu bi çare dilencinin kavunları sayesinde memleketin en sevilen hükümdarı oldum, demiş kendi kendine. Dilenciye hemen içeri buyur etmiş. İzzet-i ikramda bulunmuş. Dilenci kavunu vermiş gitmiş.”

Uyarlanan Masal

“–En sevilen hükümdar oldum, demiş.

Dilenciye saraya almış. Dilenci kavunu vermiş. Sonra gitmiş.”

Özgün Masal

“Hükümdarın niyeti, gelen son kavunun çekirdeğini alıp tohum yapacaktı. Tohumları has bahçeye ektirip kavun yetiştirecekti. Ürettiği kavunları da kavunu çok seven halkına dağıtacakmış. Dilencinin getireceği bir kavunu bekleyecekmış. Bir kavunun verdiği memnuniyeti bin kavuna dönüştüreyim, diye düşüncelere dalgan. Bu düşüncelerle sarayın destivanını çağırması. Kavunu ona teslim etmiş. “Çekirdeği tohumluk olacak,” ona göre, demeyi de ihmal etmemiş.

Destivan kavunu almış. El etek öpüp çıkmak üzere iken sendelemiş yere kapaklanmış. Elindeki kavun düşmüş parçalanmış. Kavunun içi altın doluymuş. Altınlar yere saçılmış.”

Uyarlanan Masal

“Hükümdar kavunun çekirdeğini almış. Tohumu tarlaya dikecekti. Yardımcısını çağırması. Kavunu ona vermiş. Tohumunu al ve ek, demiş.

Yardımcı kavunu almış. O sırada kavun yere düşmüş ve parçalanmış. Kavunun içinde altınlar varmış. Altınlar her yere dağılmış.”

Özgün Masal

“Hükümdar halkın kavunu neci bu kadar sevdiğini anlamış. Hemen kavun attığı pencereye koşmuş. Halk aşağıda, hükümdar kavun atacak diye beklemiş. Hükümdar pencerede görünür görünmez;

–Hünkârımız çok yaşa, hünkârımız çok yaşa, nidaları yeri göğü inletmiş.”

Uyarlanan Masal

“Hükümdar her şeyi anlamış. Pencereye koşmuş. Halk kavun bekliyormuş.

– Padişahım çok yaşa! Padişahım çok yaşa! diyorlarmış.”

Özgün Masal

“Hükümdar hemen geri dönmüş. Tılsım bozulmuş. Altınlar gazal olmuş. İhtiyar dilenciye bir daha gören olmamış. Ne kavunları ne de kendi bir daha sarayın kapısını çalmamış. Kimi “in,” kimi “cin,” demiş, kimisi de Hızır Aleyhisselam, demiş.

Ne deyelim alan sevinmiş, almayan yerinmiş. Bir kısmı da hala hükümdar kavun atacak deye beklerimiş. Bu masal da böyle bitmiş.”

Uyarlanan Masal

“Hükümdar geri dönmüş. Kavunun düşmesi her şeyi bozmuş. Dilenciye bir daha gelmemiş. Halk;

-Hükümdar bir gün kavun atacak diye beklemeye devam etmişler.”

4.4.1.8.4. Altın Kavun Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Altın Kavun masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Hükümdarın yerine oğlu geçmiş.

Uyarlanan Cümle: Hükümdarın yerine oğlu geçmiş.

Örnek 1’de verilen cümle korunmuş ve uyarlanmış cümlede yer verilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Giderken de büyükçe bir kavun vermiş.

Uyarlanan Cümle: Giderken büyük bir kavun vermiş.

Örnek 2’de verilen cümle yapısı korunmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Hükümdar hemen geri dönmüş.

Uyarlanan Cümle: Hükümdar geri dönmüş.

Örnek 3’te verilen cümle yapısı korunmuştur.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Günlerden bir gün saç sakalına karışmış, hırpani kılıklı bir dilenci sarayın kapısını çalmış. Bir tas su istemiş. Hükümdar suyu dilenciye bizzat kendi vermiş.

Dilenci suyu içmiş hükümdara şükrü senada bulunmuş. “Su kadar aziz olasın,” demiş. Giderken de büyükçe bir kavun vermiş. Olacak bu ya, hükümdarın sevmediği tek meyve kavunmuş. Kavunu götürmüş sarayın arka penceresinden dışarı atıvermiş. Pencerenin önünden geçenler varımış. Kavunun düştüğü yerden bir uğultu yükselmiş.

Uyarlanan Cümle: Bir gün bir dilenci sarayın kapısını çalmış. Bir bardak su istemiş. Hükümdar suyu kendi vermiş. Dilenci suyu içmiş. Hükümdara teşekkür etmiş. Giderken hükümdara büyük bir kavun vermiş. Hükümdar kavun sevmezmiş. Kavunu almış. Sarayın arka penceresinden atmış. Oradan geçen insanlar varmış. Bir ses gelmiş.

Örnek 1’de verilen özgün cümle yapısında sadeleştirme yapılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Hükümdar halkın kavunu bu kadar neden çok sevdiğine bir mana verememiş.

–Has arazilerime kavun ektireyim. Kapı kapı kavun dağıttırayım. Millet bol bol kavun yesin, demiş.

İhtiyar dilenci her zaman olduğu gibi, koltuğunun altında koca bir kavunla çıkagelmiş. Hükümdar sevinmiş.

Uyarlanan Cümle: Hükümdar hiçbir şey anlamamış. Halkım neden kavun seviyor? diye düşünmüş.

–Tarlalara kavun ektireyim. Halka kavun dağıtalım. Halk bol bol kavun yesin, demiş.

Bir gün ihtiyar dilenci yine kavunla gelmiş. Hükümdar sevinmiş.

Örnek 2’de verilen cümle yapısında sadeleştirme gerçekleştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Hükümdar halkın kavunu neci bu kadar sevdiğini anlamış. Hemen kavun attığı pencereye koşmuş. Halk aşağıda, hükümdar kavun atacak diye beklemiş. Hükümdar pencerede görünür görünmez;

–Hünkârımız çok yaşa, hünkârımız çok yaşa, nidaları yeri göğü inletmiş.

Uyarlanan Cümle: Hükümdar her şeyi anlamış. Pencereye koşmuş. Halk kavun bekliyormuş.

– Padişahım çok yaşa! Padişahım çok yaşa! diyorlarmış.

Örnek 3’te verilen cümle yapısında kelime ve cümle yapıları düzenlenerek anlatım sadeleştirilmiştir.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: –Hünkârımız çok yaşa, hünkârımız çok yaşa diye bağırışmalar olmuş. Hükümdar şaşırılmış.

–Bir kavun attım ahali nasıl sevindi. Para atsam, kim bilir ne kadar sevinecekler, demiş. İhtiyar dilenci saray yolunu çiğnengeç yapmış. Her gelişinde koltuğunun altında bir kavun olurmuş. Kavunu hükümdara vermeden gitmezmiş. Hükümdar her gelişinde, kavunu almırmış. Sevmediğini belli etmezmiş. Kavunu aldığı gibi doğruca götürüp pencereden aşağı atarmış. Halk pencerenin altında hükümdarın kavun atmasını bekler olmuş. Hükümdarın her kavun atışında;

–Hünkârımız çok yaşa, hünkârımız bin yaşa, nidaları sarayın dört bir yanında yankılanır olmuş. Hükümdarın kavun attığı memleketin dört bir yanından duyulmuş. Hükümdarın kavun atma merasimini duyan, gelmeye başlamış. Hatta başka memleketlerden de gelenler varmış.

Uyarlanan Cümle: –Padişahım çok yaşa! Padişahım çok yaşa!

Hükümdar şaşırılmış.

–Bir kavun attım. Halk çok sevindi. Para atsam, ne kadar sevinecekler, demiş. İhtiyar dilenci her gün gelmiş. Bir su istermiş. Sonra kavun verirmiş. Hükümdara yine kavun vermiş. Hükümdar kavunu almış. Pencereden atmış. Halk her zaman beklemeye başlamış.

–Padişahım çok yaşa! Padişahım çok yaşa! derlermiş.

Hükümdarın kavunlarını herkes duymuş.

Örnek 1’de verilen cümle yapısında anlatımın daha kısa ve öz olması için uyarlanan cümle özetlenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Hükümdar hemen geri dönmüş. Tılsım bozulmuş. Altınlar gazal olmuş. İhtiyar dilenciye bir daha gören olmamış. Ne kavunları ne de kendi bir daha sarayın kapısını çalmamış. Kimi “in,” kimi “cin,” demiş, kimisi de Hızır Aleyhisselam, demiş. Ne deyelim alan sevinmiş, almayan yerinmiş. Bir kısmı da hala hükümdar kavun atacak diye beklermiş. Bu masal da böyle bitmiş.

Uyarlanan Cümle: Hükümdar geri dönmüş. Kavunun düşmesi her şeyi bozmuş. Dilenciye bir daha gelmemiş. Halk;

–Hükümdar bir gün kavun atacak diye beklemeye devam etmişler.

Örnek 2’de verilen cümle yapısında özetleme yapılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Çok eski zamanlarda, memleketin birinde savruk bir hükümdar varmış. Halkını düşünmez hesapsız kitapsız iş yaparmış. Yok yere şenlik düzenlemiş. Zevkü safa içinde yaşarmış. Altın kaplarda yemek yer, gümüş eğerli ata binermiş. Aklına estimi ulufe dağıtır, halkı ağır vergiler altında ezermiş.

Uyarlanan Cümle: Zamanın birinde bir hükümdar varmış. Hükümdar halkını hiç düşünmezmiş. Hep kendini düşünürmüş Kendine her zaman şenlik yaparmış. Altın tabakta yemek yermiş. Halkından, devlete çok vergi istermiş. Halk, çok para vermek zorunda kalırmış.

Örnek 3'te verilen cümle yapısında silme, değiştirme teknikleri yapılarak uyarlanan cümle yapısı özetlenmiştir.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Yok yere şenlik düzenlemiş. Zevkü safa içinde yaşarmış.

Uyarlanan Cümle: Kendine her zaman şenlik düzenlemiş.

Örnek 1'de verilen cümlede ayrıntılı ifadeler silinerek anlatım sadeleştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Aklına estimi ulufe dağıtır, halkı ağır vergiler altında ezermiş.

Uyarlanan Cümle: Halkından, devlete çok vergi istermiş.

Örnek 2'de verilen cümle yapısında anlatımı sadeleştirmek için silme tekniği uygulanmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: –Her koyun kendi bacağından asılır, demiş kendini temize çekmiş.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 3'te verilen cümleye uyarlanan cümlede yer verilmemiştir.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: –Bre haddini bilmez akılsız, sarayımın önüne hangi cüretle bu leşi asarsın, bunca insan kokudan muzdarip oldu, bilmez misin? demiş hükümdar.

Uyarlanan Cümle: – Neden sarayın önüne koyun getirdin? Bu koyun kötü kokuyor, demiş.

Örnek 1’de verilen cümlede özgün cümledeki anlatımda silme işlemleri ve düzenlenme yapılarak cümle yapısı değiştirilmiş ve sadeleştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Dışarda halk kapıya dayanmış, sesleri geliyormuş.

Uyarlanan Cümle: O sırada halk saraya gelmiş. Dışarıdan sesler geliyormuş.

Örnek 2’de verilen özgün cümlede “kapıya dayanmak” yerine “saraya gelmek” ifadesi kullanılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Bir tas su istemiş.

Uyarlanan Cümle: Bir bardak su istemiş.

Örnek 3’te verilen cümlede “tas” yerine “bardak” kelimesi kullanılarak anlatım sadeleştirilmiştir.

Ekleme

Ekleme, ilkökul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Halk vergilerini ödeyemez duruma gelmiş.

Uyarlanan Cümle: Aradan zaman geçmiş. Halk, devlete vergi ödeyememiş.

Örnek 1’de verilen cümlede uyarlanan cümleye “aradan zaman geçmiş” diyerek geçiş cümlesi eklenmiş ve masalın anlatımında bütünlük sağlanmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle:

Uyarlanan Cümle: -Halk;

-Hükümdar bir gün kavun atacak diye beklemeye devam etmişler.

Örnek 2’de masala bitiş cümlesi olarak eklenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Kasabı kendine akıl hocası yapmış.

Uyarlanan Cümle: Kasabı işe almış. Her şeyi kasaba danışmış.

Örnek 3'te verilen cümlede “kasabı işe almış” cümlesi eklenmiş ve anlatımın daha anlaşılır olması sağlanmıştır.

4.4.1.8.5. Altın Kavun Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Altın Kavun masalında değerler eğitime bakılmıştır. Buna göre masalda cesaret, vatanseverlik, iyilik yapmak, sevgi, adalet, yardımseverlik, nezaket değerlerinden örnekler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“Koyun sadece sarayı kokuttu. Sizin kokunuz memleketi sardı. Halkta sizi istemiyor, demiş. Padişah sinirlenmiş.” (Cesaret değeri)

“Yardımcılar hükümdarı dinlememişler. Hiçbir şey yapmamışlar. O sırada halk saraya gelmiş. Dışarıdan sesler geliyormuş. Kimse padişahı istemiyormuş. Durum kötüye gitmiş. Yardımcılar hükümdarı yakalamışlar. Onu zindana bırakmışlar. Hükümdarı bir daha gören olmamış.” (Adalet değeri)

“–Tarlalara kavun ektireyim. Kavun dağıtalım. Halk bol bol kavun yesin, demiş.” (Yardımseverlik değeri)

“Hükümdarın yerine oğlu geçmiş. Kasabı işe almış. Her şeyi kasaba danışmış. Halka sarayın kapısını açmış. Haltan para almamış. Halk rahatlamış.” (Vatanseverlik değeri)

“Hükümdar suyu dilenciye kendisi vermiş.” (İyilik yapmak değeri)

“Oğlu, babası gibi olmamış. Altın tabağı yokmuş. Halkına çalışmış. Evi olmayan saraya gelmiş. Aç olana sarayda yemek vermiş. Yoksulların ihtiyaçlarını almış.” (İyilik yapmak değeri, adalet değeri)

“Halk mutluymuş. Hükümdara teşekkür etmişler.” (Nezaket değeri)

“Hükümdar suyu kendi vermiş. Dilenci suyu içmiş.” (Nezaket değeri)

“Hükümdara teşekkür etmiş. Giderken büyük bir kavun vermiş.” (Nezaket değeri)

“–Padişahım çok yaşa! Padişahım çok yaşa!” (Sevgi değeri)

4.4.1.8.6. Altın Kavun Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Vergi, zindan, tarla, ekmek (fiil), tohum kelimeleri masalda birden fazla defa yer alarak öğreniciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.1.9. Durdane Masalı

Özgün Masal

DURDANE

Evvel zamanın birinde bir adam varmış. Adamın bir de karısı varmış. Karı koca

göl gibi geçinip gidermiş. Tek tasaları çocukları olmamış. Adamın karısı bir çocuğum olsa, sarıp sarmalasam, öpüp koklasam, bağrıma basıp sevsem diye her gün dua edermiş. Bir gün divana oturmuş nar yermiş. Narın bir danesini yere düşürmeden yeyebilirsen bütün dileklerin kabul olurmuş. “Narın danelerini düşürmeden yiyeyim bir çocuğum olsun,” demiş. Narı kesmiş lök lök çıkarmış. Bir dane nar danesi düşmesin diye de dikkat ederimmiş. Yemiş, yemiş PIT diye bir nar danesi düşmüş. Çok canı sıkılmış. Düşerken ardından “Dur Dane” diye bağırılmış. Yerde nar danesini aramış. Divanın altına bakmış. Oraya buraya bakmış. Araken de;

–Nere gettin nar danesi? Orda mısın bir danesi? Dermiş. Bir de bakmış nar danesi yuvarlanmış, tahtanın deliğinden düştü düşecek.

–Dur Dane, diye bağırılmış. Nar danesi deliğin ağzında durmuş. Kadın danenin danenin durduğuna çok sevinmiş. Hemen ağzına katıp yemiş. O son nar danesi imiş. Hepsini yemiş bitirmiş.

Bir kızım olursa adını “Durdane” koyayım demiş. Duaları kabul olmuş. Kadının bir kızı olmuş. Adını “Durdane” koymuş. Karı kocanın tek tasası buymuş, o tasa da kalmamış. “Nar danesi Nur danesi evimizin Bir danesi” diye severimmiş her gün anası Durdanesini. Durdane büyümüş alımlı bir kız olmuş. Çok güzelmış. Bi bakan dönüp bi da bakarımış. “Tü tü” deyip üç defa tahtayı tıkalatırmış. “Allah nazardan korusun, ecinnilerden uzak tutsun” dermiş.

Durdanenin annesi ölmüş. Güzel günler sona ermiş. Durdanenin saçlarını tarayan, melik ören, kurdele takan annesi yokmuş. Durdanenin babası evlenmeye karar vermiş. Dul bir kadınla evlenmiş. Kadının da bir kızı varmış. Durdane ile aynı yaştaymış.

Üvey ananın kızı çok çirkinmiş. Durdaneyi görünce deliye dönmüş. Durdane üvey anasının ve kızının çalımını kursağından almış. Durdane’nin güzelliğine daha fazla tahammül edememiş. Kocasını bir kenara çekmiş.

–Ne yaparsan yap. İster def et, ister yok et. Ya ben ya o, demiş. Üç gün mühlet vermiş. Adam düşünmüş taşınmış. “Durdane’ yi ormana götüreyim, salıvereyim, demiş. Durdaneyi yanına almış.

–Hadi yavrum seninle odun kesmeye gedelim demiş. Bir balta bir ip almış. İki de su kabağı almış. Durdane çok sevinmiş. Bir gün de olsa babası ile birlikte olacakmış. Hiç olmazsa bu günlük üvey anasından uzakta olacakmış.

Durdane ve babası yola çıkmışlar. Üvey ana, babasının Durdane’yi götürdüğünün görmüş. Derin bir “oh” çekmiş. Ardından bir tas pıtıracak dökmüş.

–“Gidişin ola da dönüşün olmaya, puturak çuvalına giresin, çıkamayasın,” diye intizar

etmiş.

Durdane ve babası ormana varmışlar. Her yer sık ormanmış. Ne yol varmış ne iz. Babası Durdane'nin eline bir torba vermiş.

–Kızım sen bu torbanın içi ne kozalak doldur. Torba dolunca bir kenara otur beni bekle. Ben aşağıda odun kesecen. İşim bitince seni gelip alacan, demiş. Durdane çok sevinmiş. –Peki babacığım, demiş. Şarkı söyleyerek kozalak toplamaya başlamış. Şarkı söyleyerek kozalak toplamaya başlamış.

Kozalaklar topalaklar

Torbaya dolsun kozalaklar, diye diye toplarımış.

Durdane'nin babası da aşağı yöne inmiş. Yanında getirdiği su kabaklarını bir ağacın böğrüne bağlamış. Ardına bakmadan ormandan uzaklaşmış. Durdane ormanda yapayalnız kalmış. Babasının ağaca astığı iki su kabağı rüzgârın etkisi ile birbirine vurup “Tak, tak” ses çıkarırmış. Tak, tak sesini Durdane de duymuş. Babasının odun kestiğini sanmış. Tak, tak sesi güven vermiş.

Babam bulmuş odunu

Tak tak kesiyor vurdunu, diye şarkı söyleyip bi ziyada kozalak toplamaya başlamış. Kozalakları toplamış. Torba dolmuş. Hala “tak, tak” sesi geliyormuş.

–Babam odun kesiyor, demiş. Durdane çok yorulmuş. Kozalak torbasını bir kenara koymuş. Sırtını bie ağaca dayamış. Dinlemek istemiş. Oracıkta uyuyakalmış.

Akşam olmuş. Hava kararmış. Durdane uyanmış. Her yer zifiri karanlık. Göz gözü görmüyormuş. Guggumavuk öter, kurt ulurmuş. Durdane çok korkmuş. Ne yapacağını ne yöne gideceğini bilememiş. Kulağına “Tak, tak” sesi gelmiş. Babasının odun kestiğini sanmış sevinmiş.

–Babaa, babaa diye bağırılmış duyan olmamış. Ne bilsin bırakıp gittiğini! Hala odun keser sanmış. Tak tak sesinin geldiği yöne doğru yürümeye başlamış. Karanlıkta düşe kalka yürüyormuş. Elinin ayağını diken çizmiş. Tuhaf sesler ödünü koparmış. Tak tak sesinin geldiği yöne doğru yürümeye başlamış. Karanlıkta düşe kalka yürüyormuş. Elini ayağını diken çizmiş. Tuhaf sesler ödünü koparmış. Tak tak sesinin geldiği yere varmış. Babası yokmuş. Ortalıkta hiç kesilmiş odun da yokmuş. Tak tak sesi ağaçta asılı duran su kabaklarından gelirmiş. Rüzgâr kabakları sallarmış. Kabaklar birbirine vurduk sıra “Tak, tak” çıkarırmış. Durdane'de öte yanda babasının odun kestiğini sanmış.

Durdane babasının aldattığını anlamış. Oturup iç çeke çeke ağlamış.

–Tak tak eden kabacığım.

Beni aldatıp da giden babacığım, diye diye ağlarımış.

Kabakların asılı olduğunu pelşt ağacında tirikler varmış. Tirikler yuvasına pelit giliği daşırımış. Tiriğin biri pelit giliğini düşürmüş. Gilik durdane'nin başına düşmüş. Durdane yukarı bakmış, kimseyi görememiş.

–Babam ağaca çıkmış, deye sevinmiş. Durdane de ağaca çıkmış. Şahbazlığını burada da göstermiş. Ağacın dingil tepesine çıkmış. Babası ağaçta yokmuş. Tirikler daldan dala fink atarımış. Babasını ağaçta bulamamış, sevinememiş. Ağacın dalına yaslanmış.

–Tak tak eden kabacığım

Beni aldatıp da geden babacığım, deye ağlamaya başlamış.

Durdane'nin çıktığı pelit ağacı çok yüksekmiş. Durduğu yerden dört bir yanı görürümüş. Taa uzakta goca bi ışık görmüş. Durdane ışığın olduğu yerde birileri vardır deye sevinmiş. Ağaçtan inmiş. Işkın geldiği yöne doğru yürümüş. Vara vara koca bir evin önüne varmış. Evin kapısı üç adam boyu imiş, kapının önünde sandal gibi üç çift ayakkabı varmış. Durdane evde kim var merak etmiş. Pencereden içeri bakmak istemiş. Bir “çıt” sesi olmuş. İçerdekiler sesi duymuş. Durdane hemencecik kapının önündeki ayakkabılardan birinin içine girmiş. Kapıyı bir dev açmış. Etrafa şöyle bir göz atmış. Durdane'yi görememiş. Nahlı görsün durdane devin gözünde nohut gadar yok.

Durdane ayakkabının içinden çıkmış. Pencereden içeri bakmış. Üç dev kış kebabı yerimiş. Durdane'nin ağzı sulanmış. Ne zamandır bir lokma yememiş. Üç dev kebapları yemişler, yatmışlar.

Sabah olmuş devler kuş avına gitmiş. Gece cıt diye düşen kapının anahtarımış. Durdane anahtarı gücüle kaldırmış. Kapının deliğine sokmuş. Anahtarın sapına bir odun takıp çevirmiş. Kapıyı açmış. İçeri girmiş. Her yer çok dağınık ve kirliymiş. Kap, kaçak, yatak yorgan her şey çok büyümüş. Kaşıkları kepçeden büyük, çatalları tırmık gibiymiş. Havluları yorgandan büyükmüş. Durdane önce karnını doyurmuş. Devlerin masanın üstünde bıraktığı kırıntılar on insan doyuracak kadarmış. Durdane karnını doyurunca, gücü guvatı yerine gelmiş.

Hemen işe koyulmuş. Ortalığı silmiş süpürmüş. Yemek kazanlarının içine girmiş temizlemiş. Rafların üstüne çıkmış silmiş. Pencereyi açmış temiz hava girmiş. Yatağın, yastığın yorganın kılıflarını çıkarmış, yıkamış, kurutmuş tekrar kılıflamış. Devlerin gelme zamanı izbeye girip saklamış. Devler eve gelmişler. İçeri girmişler. Gördüklerine inanamamışlar. Her yer yerli yerinde, mis gibi imiş. Kimin yaptığına akıl sır erdirememişler. Evde midir acep, diye evin altını üstüne getirmişler. Ortalığı yine karıştırmışlar. Bakmadık yer bırakmamışlar. Gümlülerin içinde, baca dibinde, musandere de, yüklükte, hatta izbeyi de aramışlar kimseyi bulamamışlar. Durdane izbede koz

çuvalının içine girmiş. Devler araken liş liş onlara bakarmış. Devler bulamayacaklarına kanaat getirmişler.

–Kimise kim! İyi etmiş gelmiş. Ortalığı toparlamış getmiş. Getmesede kalsadı bi kuş da ona kebab eder hep beraber yeridik, demişler. Durdane konuşulanları duymuş, sevinmiş. Devler avladıkları kuşları kebab edip yemişler. Üç dev kardeşmiş. Büyük olan esnemiş.

–Hadi yatalım, demiş. Devin esnemesi rüzgâr gibiymiş. Maazallah önüne dursan uçuracak, ortancası genirmiş.

–Tamam yatalım, demiş. Devin genirmesi öküz böğürtüsü gibiymiş. Ağzına düşeni alıp gedecek. Devler yatmış uyumuş. Bir biri horlar bir öbürü horlarmış. Devlerin horultusu mağara homurtusu gibiymiş. Yakın yanlarında ne çakal ne de ayı barınmazmış.

Durdane devler uyur uyumaz izbeden çıkmış. Masadaki kuş kebabı kırıntılarıyla karnını doyurmuş. İzbeye girmiş çuvalların üstüne yatmış. Çok yorgunmuş hemencecik uyumuş. Sabah olmuş. Devler uyanmış kuş avına gitmişler. Devlerin ardından Durdane de uyanmış. Ortalığı temizlemiş toparlamış. Devler geliverirken izbeye girip saklanmış. Devler kapıyı açmış, içeri girmişler. Gene her yer tertemiz olmuş. Masa kap kaçak pırl pırl olmuş. Devler huylanmış.

–Bizden habersiz evimize bi girip çıkan var, demişler. Sırayla nöbet tutmaya karar vermişler.

–Birimiz ava gitmesin evde kalsın. Gözünü dört açsın. Gelen geden olursa yakalasın. Zarar vermesin bizi beklesin, demişler. Yemiş içmişler. Uyku zamanı gelmiş. Devlerin büyük olanı ilk nöbeti devralmış. Masada fazladan bir kuş kebabı varmış. Devler kuş kebabını mahsusçuktan bırakmışlar. Eve girip çıkanın kuş kebabının kokusuna geldiğini sanmışlar. Güya kuş kebabı tuzakmış.

Böyük dev nöbete başlamış. Öbür ikisi uyumak için gitmiş. Sabah olmuş. Uyuyan devler uyanmış. Böyük deve, gece boyunca gelen geden oldu mu? Diye sormuşlar.

–Gözümü kırpmadım, sinek vızıltısı dahi duymadım. Heç gelen olmadı, demiş. İki dev kuş avına getmiş. Gederken de, gözünü dört aç uyuma, diye de tembih etmişler.

Gece uykusuz kalan dev daha fazla dayanamamış. Oturduğu yerde uyuyakalmış. Durdane izbeden çıkmış. Masanın üstündeki kuş kebabını yemiş. Ortalığı toparlamış. Her yeri ter temiz etmiş. Dev hala uyurumuş. Durdane ara sıra gürültü yapsa da, devin horultusu onu bastırmış.

Akşama doğru ava geden iki dev gelmiş. Durdane hemen izbeye saklamış. İki dev içeri girmişler. Nöbete kalan hala uyurumuş. Etrafa bakmışlar gene her yer pir-i pakmış. Bizimoğlanı uyandıralım da soralım eve kimin gelip gettiğini öğrenelim demişler.

–Bizimoğlan kalk bakalım. Yeter uyuduğun demişler bi odun dürtüp uyandırmışlar. Zappırada ayağa kalkmış. Uyku mahmurluğuyla biladerlerden birini belinden kavramış. İkisi bir odada debilmeye başlamışlar. Biri;

–Tuttum seni diye bağırmış, öbürü;

–Bırak beni bizimoğlan, diye bağırmış. Üçüncü dev girmiş araya da çözülmüşler. Ava giden devler nöbet tutana öyle bir çelermişler;

–Sen uyku nöbeti mi tuttun bizim oğlan. Sen uyurken gelen gelmiş. Ortalığı temizlemiş gitmiş, deyip can sıkılmışlar. Nöbet tutan hala sadalarımış

–İcık imirivermişim ne zaman gelmiş getmiş anlayamadım, demiş.

–Kuş kebabını kim yedi? Yoksa sen mi curkulattın bizimoğlan, demişler.

–Valla ben yemedim, yeyeni de görmedim, demiş büyük dev.

Devresi gün ortanca dev nöbet tutmaya karar vermiş. Kuş kebabını yemişler. Ortanca dev nöbete kalmış. Diğer ikisi yatmış uyumuş. Sabah olmuş uyanmışlar. İki dev kuş avına giderken, nöbet tutana tembih etmişler.

–Sakin uyuma, gözünü kapıdan ayırma. Gelen olursa dutuz et, demişler.

Nöbet tutan dev daha fazla dayanamamış. Gözünden uyku akmış. Selgin getmiş, uyuyakalmış. Durdane izbeden çıkmış karnını doyurmuş. Ortalığı toparlamış. Dev hala uyurmuş. İki dev avdan dönmüş geliverirmiş. Durdane hemen izbeye girip saklanmış. İki dev kapıyı açmış içeri girmiş. Ortalık gene düzelmiş.

Uyuyan devin suratına bir gazan soğuk su çarpmışlar.

–Uyan bizimoğlan nöbeti mundar etmişsin, demişler. Uyuyan dev öfün söfün uyanmış.

–Valla gelen geden olmadı, demiş.

–A bizimoğlan ev gene temizlenmiş ya. Şimdiye kadar her işimiz alaşaplık oldu. Üstümüzdeki çulu çirki çıkasıya geyeriz. Dolaşıklık paçamızdan akıyor, senin yapmadığın malum, demişler. Uyuklayan dev bir şey deyememiş.

Nöbet sırası ufak deve gelmiş. Öbür ikisi getmiş yatmış. Nöbete kalan dev aklına koymuş. Eve gireni, ortalığı silip süpüreni yakalacak. Odanın etrafın un çilemiş. Oturduğu sandelyenin dört bir yanına raptiye koymuş. İki eline de birer çuvaldız almış. Hangi yana dönse raptiye batarmış. Uyuklayı verse çuvaldız batarmış. Eve giren çıkan olursa da çilediği unda ayak izi olucamış. Bu tedbirleri almış. Sandalyeye oturmuş nöbete başlamış. Sabah olmuş. Uyuyan devler uyanmışlar. Ava gedeceklerimiş, Her taraf un.

–Bizimoğlan akşama çörek mi yapacan. Ortalığa un çuvalını döküvermişsin ya, demişler.

–Nöbeti iyi tut, geleni kaçırma, deyip getmişler. Nöbet tutan dev uyumamak için sıırışmış. Hangi yana dönse raptiye batmış. Çotu kalbura dönmüş. Elini dersen çuvaldız eleğe

evirmiş. Durdane izbede devin uyumasını beklerimş. Uysada ıksam derimş.

Uyku ağır basmış, dev uyumuş. Durdane dışarı çıkmış. Karnını doyumaya başlamış. Dev tam bu sırada sağ yandan sol yanına dönmüş. oturla raptiye eline uvaldız batmış. Acıyla uyanmış. Durdane izbeye kaçmış. Dev uyukladığını anlamış. Hemen yerdeki unlara bakmış. Unda ayak izi varmış. Ayak izi izbeye doğru gidiyormuş. Dev izbenin kapağını açmış. Durdane’yi görmüş izbeden çıkarmış. Durdane çok korkmuş. Dev ona bişey yapmamış.

Ava geden devler gelmişler. Kapıyı açmışlar, içeri girmişler. Durdane’yi görmüşler. Nöbet tutan dev, hke hke konuşmuş.

–Evimize giren davetsiz misafiri yakaladım. O gördüğümüz maharatların hepsini bu insan cücüğü yapmış, demiş. Devler durdane’yi hazetmişler. Hatta goca dev omzuna bindirmiş gezdirmiş. Durdane de sevinmiş. Devin kulağından başına arbanmış işin tadını çıkarmış. Devler el ayak olmuşlar. Durdane’nin boyuna göre masa sandelye, yatak, atal kaşık yapmışlar. Hepsini tahtadan yapmışlar. Durdane’nin eşyaları devlere oyuncak gibi gelmiş. Onlarla oynamak çok hoşlarına gitmiş. Durdane’nin karnını doyumuşlar, yatağına yatırıp uyumuşlar. Durdane de devlerin su yoluna gitmiş. Hiç sersini çıkarmamış.

Durdane ve devler birlikte yaşamaya başlamışlar. Devler Durdane’yi mutlu etmek için yarışa girmişler. Eski dolaşıklıklarından eser kalmamış. Yemek yedikleri masayı temizler, yattıkları yatağı düzeltir olmuşlar. Durdane devlerin el elması olmuş, bebillemekten ava gedemez olmuşlar. Karınları acıkmış. Kış kebabı akıllarına gelmiş. Sabah olmuş. Devler ava gidecekmiş. Evi Durdane’ye emanet etmişler. Sıkı sıkı da tembih etmişler.

–Kim gelirse gelsin, ne derse desin, sakın kapıyı bizden başkasına açma demişler. Kapıyı sıkıca kilitlemişler. Anahtarı da alıp gitmişler.

Gelelim Durdane’nin üvey anasına. Durdane’den kurtulduğuna sevinmiş. Ormanda ya ayı parçalamıştır ya da kurda kuşa yem olmuştur. Etinden kemiğinden eser kalmamıştır diye düşünmüş. Üvey ana güzelmiş. Durdane ondan daha güzelmiş. Durdane öldüğüne göre benden güzeli yok demiş.

O zamanın insanları Güneşe taparmış. Tan yeri ağarmış. Güneş doğup gelirmiş. Üvey ana dışarı çıkmış. Tan yerine bakmış.

–Tanrı geliveri, demiş. Güneş Rabbina sormuş.

–Tanrım, Tanrım ulu Tanrım benden gözel var mı Cihan’ da, demiş. Güneş Tanrı cevap vermiş.

–Senden güzel Durdane var, demiş. Üvey ana deliye dönmüş. Bir daha sormuş.

–Durdane öldü. Dirilerde benden güzel var mı? Demiş.

–Durdane ölmedi. Sende güzel Durdane var, demiş Güneş. Durdane’nin ölmediğine bu sefer inanmış. Durdane’yi bulup öldürtmeye karar vermiş. Kötülüğüyle namlı bir cadaloz varmış. Onu aramış bulmuş.

–Şu 50 altını al, 50si de yolda. İşini bitir 50sini de al, demiş üvey ana.

–50 altına 50 insan yok ederin. Söyle hatun nedir derdin, demiş cadaloz.

–Burak elliye meliyyi. Durdane’yi bul. Onu yok et yeter, demiş. Cadaloz çok şaşırmış. Yapacam iş buncacık mı? Demiş. Vakit kaybetme get. Bu işi kökünden hallet, demiş üvey ana.

Cadaloz gitmiş. Dere tepe düz etmiş. Durdane’nin yaşadığı evi bulmuş. Kapıyı çalmış açan olmamış. Anahtar deliğinden bakmış içerde durdane’yi görmüş.

–Durdane kızım güzel kızım, aç kapıyı gireyim, demiş. Durdane adını duyunca şaşırmış.

–Sen kimsin, adımı nerden biliyon, demiş.

–Ben sizin komşunuzdum. Zalım baban seni ormana salmış. Seni araya araya buldum, aç kapıyı gireyim, demiş. Durdane kapıyı açmamış.

–Üç abim var. Ava gittiler. Anahtarları da alıp götürdüler. Abilerim gelmeden ben kapıyı açamam, demiş. Cadaloz yaltaklanmaya başlamış.

–Durdane kızım, başın bitlenmiştir. Aç kapıyı da başındaki bitleri üpleveren, demiş.

–Her gün yunar yıkanırın benim başımda bit yok, demiş Durdane. Cadaloz bu sefer başka bir yol denemiş.

–A yavrum senin için dağ tepe aştım geldim. Sana hediye getirdim. İğnem var, tıraşım var, tokam var. Al bunları da öyle gideyim, demiş. Durdane’nin aklına bir hinlik gelmemiş.

–Alsam eyi de nahıl alan onları, demiş. Cadalozun gözleri parlamış.

–Kızcağızım senin elin incecik. Anahtar deliğinden elini sok veren, demiş. Durdane Cadaloz dediğini yapmış. Anahtar deliğinden elini uzatmış. Cadaloz bu fırsatı kaçırmamış. Durdane’nin parmağına zehirli iğneyi batırmış. Durdane kuş olmuş bacadan uçup gitmiş. Cadaloz da kuşun çıktığı bacadan içeri girmiş. Girer girmez Durdane’nin yatağına varmış. Çarşafı kaldırmış. Devlerin evinde koca koca yufka ekmek varımış. Yufka ekmeklerden birini almış. Durdane’nin yatağına çintelemiş. Ekmek kırıntılarının üstüne çarşafı sermiş. Yatağın içine girmiş yatmış. Baştan ayağa üstüne yorganı çekmiş. Dışardan iğne yurdu kadar bir yeri görünmezmiş.

Akşam olmuş. Devler guş avından dönmüş. Kapıyı açıp içeri girmişler. Ortalıkta Durdane

yi görememişler. Oysam Durdane devlerin gelme vakti onları kapıda karşılarımış. Hal hatırşarını sorarımış. Bu sefer böyle olmamış.

–Nere getti acap, başına bi hal mi geldi, deye tasalanırken bir inilti duymuşlar. İnilti Durdane’nin yatağından gelirmiş. Üçü birden;

–Durdane ne oldu sana? Deyerek yatağa yönelmiş. Durdane’nin yerine geçen cadaloz;

–Aah, of, belim, kemiklerim deye inleyerek kıpırdanmış. Çarşafın altındaki ekmek kırıntıları çıtır çıtır etmiş. Devlerin ödü kopmuş. Cadalozu Dürdane sanmışlar. Ekmek kırıntılarının çıtırdısını da Durdane’nin kemikleri sanmışlar. Durdane’nin kemikleri külüfan olmuş deyip tasalanmışlar.

–Durdane nahıl oldu, nerden düştün? Demişler.

–Sizin şu goca pencerelerinizi sileriken düştüm. Kırılmadık kemiğim kalmadı. Kendimi gıvrım büküş yatağa gücüle attım, demiş. Bunu derken de ciğeri sökülürcesine inilerimış. Bir yandan da yufka ekmeğin çıtırtısı gelirmiş.

Durdane sandıkları cadalozun iniltisine devlerin yüreği cızılamış. Ne yapacaklarını şaşırılmışlar. Ah vah etmişler suçu kendilerine yüklemişler. Her birinin soluğu ümüğüne tirkenmiş.

Durdane kuş olup gitmiş. Dağdan dağa uçmuş. Daldan dala konmuş. Padişah’ın bir oğlu varmış. Ava maraklıymış. Her gün guş avına çıkarmış. Durdane’yi görmüş;

–Gözel bi guş, demiş. Nişan almış okunu atmış vuramamış. Durdane ok vızıltısını duymuş farradana uçmuş. Padişah’ın oğlu paşine takılmış. Durdane uçar padişah’ın oğlu dört nala takibederimış.

Durdane uca uca gelmiş devlerin evinin önündeki dağan ağacına konmuş.

–Ağılı hapaz vurdular.

Kuş edip uçurdular

Peşime avcı taktılar, demiş ağıt yakmış.

Cadaloz Durdane’nin sesini duymuş. Devler çorba pişirelim, yarana melhem sürelim, ot kayanatıp içirelim demişler. Etrafında fır dönmüşler olmadık dil dökmüşler. Ne yüzün açmış ne de denileni yapmış.

–Beni eyi etse etse şu ağacın dalındaki kuşun çorbası eyi eder, demiş. Devler bakmış ağacın tepesinde bir kuş varmış. Durdane de onlara bakmış kanat çırpmış. Devler;

–Hemen kuşu yakalayalım. Çorbasını yapalım. Durdane’ye içirelim, demişler. Kuşu nahıl yakalayalım, nahıl bir tuzak kuralım, deye düşünmeye başlamışlar. Cadaloz yattığı yerden devlere akıl vermiş.

–Ağacın dalına püse sürün yakalan, demiş.

Bu fikir devlerin hoşuna gitmiş. Ağacın dalına püse sürmüşler. Bu sırada padişahın oğlu da bir daşın arkasına sinmiş onları gözetlerimş. Kuş olan Durdane püseli dala gelmiş konmuş. Ayakları dala yapışmış uçamamış. Padişahın oğlu da okunu şeşlemiş onu vuracakmış. Devler gelmişler ondan önce kuşu yakalamışlar. Eve gitmişler. Cadaloz kuşu görünce sevinmiş.

–Yakalanması bile beni eyi etti. Hemen kesin çorbasını içen, demiş. Bu esnada kuşu tutan devin eline bişey batmış. Dev kuşun kanadının altındaki iğneyi görmüş. Çekip atmış. Atar atmaz kuş silkinmiş Durdane eski haline dönmüş.

Devler afallamış kalmış.

–Nahıl oldu bu iş anlayamadık, demişler. Durdane;

–Bana bakacanızı yatağa bakın! O zaman anlarsınız, demiş. Devler yorganı çekip bakmışlar, yatakta yatan bi cadaloz. Durdane her şeyi anlatmış.

Devler cadalozu yakalamışlar.

–Kırk satır mı, kırk katır mı isten, demişler.

–Satırı napıcan, 40 katır isterin. Biri yoruldu mu birine binerin, eştire eştire evime gederin, demiş.

Devler kırk katır bulmuşlar. Kırkkına da ip bağlamışlar. Kırkının da ipini cadalozun beline düğümlemişler. Kırk katırın kuyruklarını altına birer çaltı dikenini takmışlar. Şıpkını vurup deh demişler. Katırlar öyle bir getmiş tutabilene aşk olsun. Çaltı dikenini battıksıra hem gıçma atarlatmış. Hem de hoplarlarmış. Cadı dersin arkada feryat figan beğirirmiş. –Kırk katırdan vaz geçtim, kırk satır isterin, derimş. Cadalozun sesini duyan katırlar, dikenini onu batırır sa nırmış bi ziyada koşarımş.

Padişahın oğlu sindiği yerden olanları görmüş. Durdane’yi de görmüş. Durdaneye yangın olmuş. Bu yaşıma kadar gezmedeğim memleket kalmadı, bu kadar gözeline vukuf olmadım, demiş. Devlerden de gözü yılmış. Sindiği yerden öte kıpırdamamış.

Cadalozun katırların arkasına bağladığını gören Durdane, hem ondan kurtulduğuna sevinmiş, hem de büyüden kurtulduğuna sevinmiş. Kim olursa olsun bir daha kimsenin sözüne aldanmayacağını söylemiş. Devler de sevinmiş.

–Bir daha kimsenin sözüne kanma demişler. Durdane evde kalmış. Devler kapıyı kilitlemiş ava gitmiş.

Padişahın oğlu sindiği yerden çıkmış. Pencereden içeri bakmış. Durdane nakış yaparımş. Pencerenin camını tıkılatmış. Durdane cama bakmış. Camdan kendine bakan yakışıklı bir oğlan varımş. Yüreği tipildemiş.

Padişah’ın oğlu;

–Kapıyı aç ta içeri gireyim, demiş. Durdane;
–Olmaz, demiş.
–Hem kapıyı açmam, hem de seni içeri almam, demiş. Padişah’ın oğlu;
–Seni çok sevdim seni almadan getmem. Devlerden seni kurtarıp saraya götürecen, demiş.
–Devler benim dostum. Madem beni çok seviyon. Beni onlardan iste, o zaman, demiş.
Akşam olmuş develer avdan dönmüş. Padişah’ın oğlu kapının önünde dururumuş. Devler;
–Kim ola bu? Demişler.
–Durdane’nin bi yakını mı acaba, diye de düşünmüşler.
–Kocamanlar ben Durdane’yi çok sevdim. Ya gönül rızasıyla verirsiniz, ya da ordumu alır gelirim, demiş. Devler gök gürültüsü gibi gülüşmüşler.
–Hele bi Durdane’ye soralım. Durdane “olmaz” derse olmaz, demişler.
Durdane’ye sormuşlar. Durdane kabul etmiş. Padişah’ın oğlu Durdane’yi atın terkesine atmış. Babası’nın sarayına getirmiş. 40 gün 40 gece eşi benzeri görülmedik bir düğün yapmışlar.
Onlar ermiş muradına. Gökten üç elma düşmüş. Biri sana, biri bana biri de anlatana.

Tablo 4.4.1.9.1. Durdane masal inceleme formu

Durdane masalının masal inceleme formuna göre değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	5
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	0
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	4
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	0
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	0
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	5
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	5
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	0
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	0
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	4

Toplam Puan: 71

Bu forma göre Durdane masalı 71 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masalın uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.9.3. Durdane Masalı Okunabilirlik Ölçütü

Durdane masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik

formülleri ile analiz edilmiştir.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 3105

Hece sayısı: 7759

Cümle sayısı: 538

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime)- $2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,49) - 2,610 \times 5,77$

$198,825 - 100,39 - 15,06$

83,37

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 3105

Hece sayısı: 7759

Cümle sayısı: 538

$118,823 - (25,987 \times 2,49) - (0,971 \times 5,77)$

$118,823 - 64,93 - 5,60$

48,29

Tablo 4.4.1.9.2.1’de Durdane masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.9.2.1. Durdane özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Durdane	2,49	5,77	Kolay	Eğitsel düzey

Uyarlanmış Masal

DÜRDANE

Evvel zamanın birinde Dürdane adında güzel bir kız varmış. Bu kızın kimsesi yokmuş. Tek başına yaşarmış. Bir gün ormanda odun toplamaya çıkmış. Odunları toplarken çok yorulmuş. Bir ağacın gölgesinde dinlenmiş. O sırada uyuyakalmış. Aradan zaman geçmiş. Kız uyanmış. Her yer çok karanlıkmiş. Kız korkmaya başlamış. Evinin yolunu bir türlü bulamamış. Bir ağacın tepesine çıkmış. Ağaç çok uzunmuş. Ağaçtan

etrafa bakınmış. Uzaklarda bir ışık görmüş. Dürdane ağaçtan inmiş ve ışığa doğru gitmiş. Sonunda, kocaman bir eve varmış. Evin kapısı, üç adam boyundaymış. Kapının önünde üç çift ayakkabı varmış. Ayakkabılarda kocamanmış. Dürdane evde kimin olduğunu merak etmiş. Pencereden içeriye bakmış. O sırada içerdekiler bir ses duymuşlar. Dürdane korkmuş. Kapının önündeki ayakkabıların içine girmiş. Kapıyı bir dev açmış. Dev, Dürdane'yi görmemiş. Dürdane, devin gözünde nohut kadarmış. Çok küçükmüş. Onu görmesi çok zormuş. Dev kapıyı kapatmış.

Dürdane ayakkabının içinden çıkmış. Pencereden içeriye tekrar bakmış. Üç dev yemeklerini yemişler. Uyku zamanları geldiği için devler uyumuşlar. O sırada evin anahtarı devlerin ayakkabısına düşmüş. Dürdane için anahtar çok ağırmış. Anahtarı taşıyamamış. Sabah olmuş. Sabah olunca devler kuş avına gitmişler. Dürdane gücünü toplamış. Kapıyı anahtarla açmış. İçeriye girmiş. Her yer dağınık ve kirliymiş. Tabaklar, yatak, yorgan her şey çok büyükmüş. Kaşıkları kepçeden, havluları yorgandan kocamanmış. Dürdane önce karnını doyurmuş. Kendini iyi hissetmiş. Hemen işe başlamış. Her yeri temizlemiş. Yemek kazanlarının içini yıkamış. Rafların üstünü silmiş. Pencereyi açmış, evi havalandırmış. Devlerin yataklarını düzeltirken kapıda devlerin sesini duymuş. Dürdane hemen saklanmış. Devler eve girmişler. Gördüklerine inanamamışlar. Her yer çok güzel olmuş. Ev tertemizmiş. Yatakları düzeltilmiş. Tüm bunları kimin yaptığını anlamamışlar. Her yere bakmışlar. Kimseyi bulamamışlar.

–Kimse kim! Evimizi toparlamış, demişler. Büyük dev;

–Hadi yatalım, demiş.

Dürdane, devler uyuduktan sonra saklandığı yerden çıkmış. Masadaki kırıntılarla karnını doyurmuş. Çok yorgunmuş. Hemen uyumuş. Sabah olmuş. Devler uyanmışlar. Kuş avına gitmişler. Devlerin ardından Dürdane uyanmış. Yine ortalığı temizlemiş. Devler gelmeden yerine saklanmış. Devler gelmiş ve kapıyı açmışlar. Her yer yine tertemiz olmuş. Devler;

–Bizden habersiz evimize kim giriyor? demişler. Sırayla nöbet tutmaya karar vermişler.

–Birimiz ava gitmesin. Evde kalsın. Gelen olursa onu yakalasın. Ama ona zarar vermesin, demişler. Devler yemeklerini yemiş. Uyku zamanı gelmiş. İlk nöbeti devlerin büyüğü almış. Yatmadan önce devler masaya yemek bırakmışlar. Evlerine gelenin yemek için geldiğini düşünmüşler.

Büyük dev nöbete başlamış. Diğer devler uyumuşlar. Sabah olmuş. Uyuyan devler uyanmışlar. Büyük deve;

–Gece boyunca gelen oldu mu? demişler. Büyük dev;

–Gözümü kırpmadım. Sinek vızıltısı duymadım. Hiç gelen olmadı, demiş.

İki dev kuş avına gitmişler. Büyük dev nöbete devam etmiş.

Büyük devin çok uykusu gelmiş. Dev uyuyakalmış. Dürdane o sırada saklandığı yerden çıkmış. Masanın üstündeki yemeği yemiş. Ortılığı toparlamış. Her yeri tertemiz yapmış. Dev hala uyuyormuş.

Akşama doğru ava geden iki dev gelmişler. Dürdane hemen saklanmış. İki dev eve girmişler. Büyük dev uyuyormuş. Etrafa bakmışlar. Her yer yine temizlenmiş. Büyük dev uyandırmışlar.

–Sen uyku nöbeti mi tuttun? Sen uyurken gelmiş. Ortılığı bile temizlemiş, demişler.

Büyük dev;

–Biraz dinlenmişim. Ne zaman geldi anlamadım, demiş.

–Yemeği kim yedi? diye sormuşlar.

Büyük dev;

–Ben yemedim. Kimin yediğini de görmedim, demiş.

Ertesi gün olmuş. Ortanca dev nöbet tutmaya başlamış. Diğer iki dev uyumuşlar. Sabah olmuş. Devler uyanmışlar. İki dev, kuş avına gitmişler. Ortanca dev nöbeti beklemiş. Diğer devler;

–Sakın uyuma. Gözünü kapıdan ayırma! demişler.

Ortanca dev daha fazla dayanamamış. Uykusu gelmiş ve uyumuş. Dürdane saklandığı delikten çıkmış. Karnını doyurmuş. Ortılığı toplamış. Dev hala uyuyormuş. İki dev avdan dönmüş. Dürdane hemen saklanmış. İki dev kapıyı açmış ve içeriye girmiş. Ortalık yine düzenliymiş.

Ortanca deve soğuk su atmışlar. Dev uyanmış.

–Gelen olmadı, demiş. Devler şaşırılmış.

–Ev yine temizlenmiş, demişler. Ortanca Dev evin halini görünce bir şey diyememiş.

Nöbet sırası Küçük deve gelmiş. Diğer devler uyumuş. Küçük dev bu duruma hırslanmış. Odanın etrafına un dökmüş. Oturduğu sandalyenin her yerine raptiye koymuş. Dev hareket ettiğinde raptiye batıyormuş. Bu sayede uyuyamamış. Eve giren olursa döktüğü unda ayak izi olacaktı. Bu şekilde onu bulacaktı. Sandalyeye oturmuş. Nöbete başlamış. Sabah olmuş. Uyuyan devler uyanmışlar. Ava gideceklermiş. Her tarafta un olduğunu görmüşler.

–Nöbeti iyi tut! demişler. Dürdane saklandığı delikte devin uyumasını bekliyormuş. Tam o sırada dev uyumuş. Dürdane dışarı çıkmış. Karnını doyurmaya başlamış. Dev sağdan sola dönmüş. Raptiye eline batmış. Acıyla uyanmış. Dürdane deliğe kaçmış. Küçük dev

yerdeki unlara bakmış. Unda ayak izleri varmış. İzler deliğe gidiyormuş. Dev deliğin kapağını açmış. Dürdane'yi görmüş. Delikten onu çıkarmış. Dürdane çok korkmuş. Dev ona hiçbir şey yapmamış.

Ava geden devler gelmişler. Kapıyı açmışlar. Eve girmişler. Dürdane'yi onlarda görmüşler. Küçük dev konuşmuş:

–Evimize giren davetsiz misafiri yakaladım. Bütün işlerimizi bu küçük kız yapmış, demiş. Devler ona zarar vermemişler. Devler, Dürdane'yi çok sevmişler. Büyük dev, Dürdane'yi omzunda gezdirmiş. Dürdane sevinmiş.

Devler, Dürdane'ye yardım etmişler. Dürdane'nin boyuna göre eşyalar yapmışlar. Hepsini tahtadan hazırlamışlar. Dürdane'nin çatal, kaşık, yatak, dolap, sandalyesi olmuş. Hem de karnını doyurmuşlar. Onu yatağında uyutmuşlar.

Dürdane ve devler artık birlikte yaşıyorlarmışlar. Devler, Dürdane mutlu olsun istemişler. Onun için her şeyi yapmışlar. Masayı silmişler. Yataklarını düzeltmişler. Aradan uzun bir zaman geçmiş. Devler ava gidecekmiş. Dürdane evde kalacakmış. Devler;

–Kimseye kapıyı açma! demişler. Kapıyı kilitlemişler. Anahtarı da almışlar.

Devlerin bir komşusu varmış. O da kötü bir devmiş. Üç dev gibi mutlu olmak istiyormuş. Üç devin evine gitmiş.

–Mutluluklarının sebebi ne? O sebebi bulmalıyım, demiş.

Kapının deliğinden bakmış. İçeride küçük bir kız görmüş. Kapıyı çalmış.

–Güzel kızım, kapıyı aç, demiş. Dürdane;

–Sen kimsin? demiş.

Komşu dev;

–Ben sizin komşunuzum, demiş.

Dürdane;

–Üç abim var. Ava gittiler. Evin anahtarını yanlarında götürdüler. Abilerim gelmeden kapıyı açamam, demiş. Komşu dev düşünmüş.

–Sana hediye getirdim. İğnem, tıraşım ve tokam var. Bunlar senin olsun, demiş. Dürdane düşünmüş. O sırada dev seslenmiş:

–Güzel kızım, senin elin ince. Anahtar deliğinden elini uzat, demiş. Dürdane dediğini yapmış. Komşu dev, Dürdane'nin parmağına zehirli iğneyi batırmış. Dürdane kuş olmuş. Bacadan uçup gitmiş. Komşu dev o bacadan eve girmiş. Dürdane'nin yatağına yatmış. Üstüne yorganı çekmiş.

Akşam olmuş. Devler kuş avından dönmüşler. Kapıyı açıp eve girmişler. Dürdane'yi görememişler.

–Dürdane’nin yatağından bir ses gelmiş. Üç dev;
–Dürdane ne oldu sana? demişler. Dürdane’nin yerine geçen dev;
–Ayy, off! diye sesler çıkarmış. Üç dev;
–Dürdane sana ne oldu? demişler.
Komşu dev;
–Sizin pencerelerinizi silerken düştüm. Her yerim ağrıyor, demiş.
Üç kardeş çok üzölmüşler.
O sırada Dürdane kuş olmuş. Uzaklara gitmiş. Dağıdan dağı uçuşmuş. Daldan dala konmuş.
O zamanın bir padişahı varmış. Padişahın da bir oğılu varmış. Oğılan ava meraklıymış. Her gün kuş avına gidiyormuş. O gün de Dürdane’yi görmüş. Oğılan;
–Güzöl bir kuş, demiş. Nişan almış ama vuramamış. Dürdane uçuşmuş. Padişahın oğılu peşinden gitmiş. Dürdane uçarak devlerin evine geri gelmiş. Evin önündeki ağaca konmuş. Komşu dev, Dürdane’yi ağaçta görmüş. Üç deve seslenmiş:
–Beni şü ağacın dalındaki kuş iyileştirir. Onu avlayın, demiş. Devler ağacın yanına gitmişler. Ağaçta bir kuş varmış. Dürdane onlara kanat çırpmış. Devler;
–Hemen kuşu yakalayalım, demişler.
Bu sırada padişahın oğılu onları izliyormuş. Oğılan okunu çekmiş. Dürdane’yi vuracaktı. O sırada devler, kuşu yakalamışlar. Kuşla birlikte eve gitmişler. Komşu dev, kuşu görünce sevinmiş.
–Hemen onu kesin, demiş. Tam o sırada kuşu tutan devin eline bir şey batmış. Dev, kuşun kanadındaki iğneyi görmüş ve çekip çıkarmış. Dürdane eski haline dönmüş.
Devler şaşırılmışlar.
–Bu nasıl oldu? demişler. Dürdane;
–Yatağına bakın! O zaman anlarsınız, demiş. Devler yorganı kaldırmış. Komşu dev görmüşler. Dürdane her şeyi anlatmış. Devler, komşuyu yakalamışlar. İğneyi ona batırmışlar ve onu kuş yapmışlar. Kuşu çok uzaklara göndermişler. Bir daha onu gören, duyan olmamış.
Padişahın oğılu olanları görmüş. Dürdane’yi de görmüş. Dürdane’yi çok sevmiş.
Dürdane, kötü devden kurtulmuş.
–Kimseye bir daha inanmam, demiş. Devler de sevinmişler.
–Bir daha kimsenin sözüne inanma, demişler. Dürdane evde kalmış. Devler kapıyı kilitlemiş. Ava gitmişler.
Padişahın oğılu eve yaklaşmış. Pencereden içeriye bakmış. Dürdane temizlik yapıyormuş. Pencerenin camına vurmuş. Dürdane cama gelmiş.

Padişahın oğlu;

–Kapıyı açar mısın? demiş. Dürdane;

–Olmaz, demiş.

Padişahın oğlu;

–Seni çok sevdim. Seninle konuşmak istiyorum, demiş. Devlerden seni kurtarıp saraya götürürüm, demiş.

Dürdane;

–Devler, benim dostum, demiş.

Akşam olmuş. Devler avdan dönmüşler. Padişahın oğlu kapıdaymış. Devler;

–Kim bu? Dürdane’nin tanıdığı mı, diye düşünmüşler. Oğlan, devlerle konuşmuş.

–Kocamanlar, ben Dürdane’yi çok sevdim. Onu saraya götürmek istiyorum, demiş.

Üç dev;

–Dürdane’ye soralım. Dürdane istemezse olmaz, demişler.

Dürdane’ye sormuşlar. Dürdane kabul etmiş. Padişahın oğlu, Dürdane’yi sarayına getirmiş. 40 gün, 40 gece düğün yapmışlar. Onlar ermiş muradına. Gökten üç elma düşmüş. Biri sana, biri bana, biri de anlatana.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 1320

Hece sayısı: 3378

Cümle sayısı: 335

198,825- 40,175x (toplam hece/toplam kelime)-2.610x (toplam kelime/toplam cümle)

198,825- (40,175x 2,55)- 2,610x 3,94)

198,825-102,44-10,28

86,10

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 1320

Hece sayısı: 3378

Cümle sayısı: 335

118.823- (25.987 × 2,55)- (0.971 × 3,94)

118,823- 66,26- 3,82

48,74

Tablo 4.4.1.9.2.2’de Dürdane masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.9.2.2. Dürdane uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Dürdane	2,55	3,94	Kolay	Eğitsel okuma

Dürdane masalında özgün masalda 2,49 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,55 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda ortalama cümle uzunluğu (OCU) 5,77 uyarlanmış halinde 3,94 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU artmış, OCU azalmıştır.

4.4.1.9.3. Dürdane Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Evvel zamanın birinde bir adam varmış. Adamın bir de karısı varmış. Karı koca gül gibi geçinip gidermiş. Tek tasaları çocukları olmamış. Adamın karısı bir çocuğum olsa, sarıp sarmalasam, öpüp koklasam, bağırma basıp sevsem diye her gün dua edermiş.

Bir gün divana oturmuş nar yermiş. Narın bir danesini yere düşürmeden yeyebilirsen bütün dileklerin kabul olurmuş. “Narın danelerini düşürmeden yiyeyim bir çocuğum olsun,” demiş. Narı kesmiş lök lök çıkarmış. Bir dane nar danesi düşmesin diye de dikkat ederimmiş. Yemiş, yemiş PIT diye bir nar danesi düşmüş. Çok canı sıkılmış. Düşerken ardından “Dur Dane” diye bağırılmış. Yerde nar danesini aramış. Divanın altına bakmış. Oraya buraya bakmış. Araken de;

–Nere gettin nar danesi? Orda mısın bir danesi? Dermiş. Bir de bakmış nar danesi yuvarlanmış, tahtanın deliğinden düştü düşecek.

–Dur Dane, diye bağırılmış. Nar danesi deliğin ağzında durmuş. Kadın danenin danenin durduğuna çok sevinmiş. Hemen ağzına katıp yemiş. O son nar danesi imiş. Hepsini yemiş bitirmiş.

Bir kızım olursa adını “Durdane” koyayım demiş. Duaları kabul olmuş. Kadının bir kızı olmuş. Adını “Durdane” koymuş. Karı kocanın tek tasası buymuş, o tasa da kalmamış. “Nar danesi Nur danesi evimizin Bir danesi” diye severimmiş her gün anası Durdanesini. Durdane büyümüş alımlı bir kız olmuş. Çok güzelmış. Bi bakan dönüp bi da bakarımış. “Tü tü” deyip üç defa tahtayı tıklatırmış. “Allah nazardan korusun, ecinnilerden uzak tutsun” dermiş.

Durdanenin annesi ölmüş. Güzel günler sona ermiş. Durdanenin saçlarını tarayan, melik

ören, kurdele takan annesi yokmuş. Durdanenin babası evlenmeye karar vermiş. Dul bir kadınla evlenmiş. Kadının da bir kızı varmış. Durdane ile aynı yaştaymış.

Üvey ananın kızı çok çirkinmiş. Durdaneyi görünce deliye dönmüş. Durdane üvey anasının ve kızının çalımını kursağından almış. Durdane'nin güzelliğine daha fazla tahammül edememiş. Kocasını bir kenara çekmiş.

–Ne yaparsan yap. İster def et, ister yok et. Ya ben ya o, demiş. Üç gün mühlet vermiş. Adam düşünmüş taşınmış. “Durdane’ yi ormana götürüyem, salıvereyim, demiş. Dürdaneyi yanına almış.

–Hadi yavrum seninle odun kesmeye gedelim demiş. Bir balta bir ip almış. İki de su kabağı almış. Durdane çok sevinmiş. Bir gün de olsa babası ile birlikte olacakmış. Hiç olmazsa bu günlük üvey anasından uzakta olacakmış.

Durdane ve babası yola çıkmışlar. Üvey ana, babasının Durdane’yi götürdüğünün görmüş. Derin bir “oh” çekmiş. Ardından bir tas pıtırak dökmüş.

–“Gidişin ola da dönüşün olmaya, puturak çuvalına giresin, çıkamayasın,” diye intizar etmiş.

Durdane ve babası ormana varmışlar. Her yer sık ormanmış. Ne yol varmış ne iz. Babası Durdane’nin eline bir torba vermiş.

–Kızım sen bu torbanın içi ne kozalak doldur. Torba dolunca bir kenara otur beni bekle. Ben aşağıda odun kesecen. İşim bitince seni gelip alacan, demiş. Durdane çok sevinmiş.

–Peki babacığım, demiş. Şarkı söyleyerek kozalak toplamaya başlamış. Şarkı söyleyerek kozalak toplamaya başlamış.

Kozalaklar topalaklar

Torbaya dolsun kozalaklar, diye diye toplanmış.

Durdane’nin babası da aşağı yöne inmiş. Yanında getirdiği su kabaklarını bir ağacın böğrüne bağlamış. Ardına bakmadan ormandan uzaklaşmış. Durdane ormanda yapayalnız kalmış. Babasının ağaca astığı iki su kabağı rüzgârın etkisi ile birbirine vurup “Tak, tak “ ses çıkarırmış. Tak, tak sesini Durdane de duymuş. Babasının odun kestiğini sanmış. Tak, tak sesi güven vermiş.

Babam bulmuş odunu

Tak tak kesiyor vurdunu, diye şarkı söyleyip bi ziyada kozalak toplamaya başlamış. Kozalakları toplamış. Torba dolmuş. Hala “tak, tak” sesi geliyormuş.

–Babam odun kesiyor, demiş. Durdane çok yorulmuş. Kozalak torbasını bir kenara koymuş. Sırtını bie ağaca dayamış. Dinlemek istemiş. Oracıkta uyuyakalmış.

Akşam olmuş. Hava kararmış. Durdane uyanmış. Her yer zifiri karanlık. Göz gözü

görmüyormuş. Guggumavuk öter, kurt ulurumuş. Durdane çok korkmuş. Ne yapacağını ne yöne gideceğini bilememiş. Kulağına “Tak, tak” sesi gelmiş. Babasının odun kestiğini sanmış sevinmiş.

–Babaa, babaa diye bağırması duyan olmamış. Ne bilsin bırakıp gittiğini! Hala odun keser sanmış. Tak tak sesinin geldiği yöne doğru yürümeye başlamış. Karanlıkta düşe kalka yürüyormuş. Elinin ayağını diken çizmiş. Tuhaf sesler ödünü koparmış. Tak tak sesinin geldiği yöne doğru yürümeye başlamış. Karanlıkta düşe kalka yürüyormuş. Elini ayağını diken çizmiş. Tuhaf sesler ödünü koparmış. Tak tak sesinin geldiği yere varmış. Babası yokmuş. Ortalıkta hiç kesilmiş odun da yokmuş. Tak tak sesi ağaçta asılı duran su kabaklarından gelirmiş. Rüzgâr kabakları sallarmış. Kabaklar birbirine vurduk sıra “Tak, tak” çıkarırmış. Durdane’de öte yanda babasının odun kestiğini sanmış.

Durdane babasının aldattığını anlamış. Oturup iç çeke çeke ağlamış.

–Tak tak eden kabacığım.

Beni aldatıp da giden babacığım, diye diye ağlamış.

Kabakların asılı olduğunu pelişt ağacında tirikler varmış. Tirikler yuvasına pelit giliği daşırmış. Tiriğin biri pelit giliğini düşürmüş. Gilik durdane’nin başına düşmüş. Durdane yukarı bakmış, kimseyi görememiş.

–Babam ağaca çıkmış, deye sevinmiş. Durdane de ağaca çıkmış. Şahbazlığını burada da göstermiş. Ağacın dingil tepesine çıkmış. Babası ağaçta yokmuş. Tirikler daldan dala fink atarmış. Babasını ağaçta bulamamış, sevinememiş. Ağacın dalına yaslanmış.

–Tak tak eden kabacığım

Beni aldatıp da giden babacığım, deye ağlamaya başlamış.

Durdane’nin çıktığı pelit ağacı çok yüksekmiş. Durduğu yerden dört bir yanı görürmüş. Taa uzakta goca bi ışık görmüş. Durdane ışığın olduğu yerde birileri vardır deye sevinmiş. Ağaçtan inmiş. Işık geldiği yöne doğru yürümüş.”

Uyarlanan Masal

“Evvel zamanın birinde Dürdane adında güzel bir kız varmış. Bu kızın kimsesi yokmuş. Tek başına yaşarmış. Bir gün ormanda odun toplamaya çıkmış. Odunları toplarken çok yorulmuş. Bir ağacın gölgesinde dinlenmiş. O sırada uyuyakalmış. Aradan zaman geçmiş. Kız uyanmış. Her yer çok karanlıkmiş. Kız korkmaya başlamış. Evinin yolunu bir türlü bulamamış. Bir ağacın tepesine çıkmış. Ağaç çok uzunmuş. Ağaçtan etrafa bakınmış. Uzaklarda bir ışık görmüş. Dürdane ağaçtan inmiş ve ışığa doğru gitmiş.”

Özgün Masal

“Vara vara koca bir evin önüne varmış. Evin kapısı üç adam boyu imiş, kapının önünde

sandal gibi üç çift ayakkabı varmış. Durdane evde kim var merak etmiş. Pencereden içeri bakmak istemiş. Bir “çıt” sesi olmuş. İçerdekiler sesi duymuş. Durdane hemencecik kapının önündeki ayakkabılardan birinin içine girmiş. Kapıyı bir dev açmış. Etrafa şöyle bir göz atmış. Durdane’yi görememiş. Nahıl görsün durdane devin gözünde nohut gadar yok.”

Uyarlanan Masal

“Sonunda, kocaman bir eve varmış. Evin kapısı, üç adam boyundaymış. Kapının önünde üç çift ayakkabı varmış. Ayakkabılarda kocamanmış. Dürdane evde kimin olduğunu merak etmiş. Pencereden içeriye bakmış. O sırada içerdekiler bir ses duymuşlar. Dürdane korkmuş. Kapının önündeki ayakkabıların içine girmiş. Kapıyı bir dev açmış. Dev, Dürdane’yi görmemiş. Dürdane, devin gözünde nohut kadarmış. Çok küçükmüş. Onu görmesi çok zormuş.”

Özgün Masal

“Durdane ayakkabının içinden çıkmış. Pencereden içeri bakmış. Üç dev kış kebabı yerimiş. Durdane’nin ağzı sulanmış. Ne zamandır bir lokma yememiş. Üç dev kebapları yemişler, yatmışlar.

Sabah olmuş devler kuş avına gitmiş. Gece cıt diye düşen kapının anahtarıymış. Durdane anahtarı gücüle kaldırmış. Kapının deliğine sokmuş. Anahtarın sapına bir odun takıp çevirmiş. Kapıyı açmış. İçeri girmiş. Her yer çok dağınık ve kirliymiş. Kap, kaçak, yatak yorgan her şey çok büyümüş. Kaşıkları kepçeden büyük, çatalları tırmık gibiymiş. Havluları yorgandan büyükmüş. Durdane önce karnını doyurmuş. Devlerin masanın üstünde bıraktığı kırıntılar on insan doyuracak kadarmış. Durdane karnını doyurunca, gücü guvatı yerine gelmiş.”

Uyarlanan Masal

“Dev kapıyı kapatmış.

Dürdane ayakkabının içinden çıkmış. Pencereden içeriye tekrar bakmış. Üç dev yemeklerini yemişler. Uyku zamanları geldiği için devler uyumuşlar. O sırada evin anahtarı devlerin ayakkabısına düşmüş. Dürdane için anahtar çok ağırmış. Anahtarı taşıyamamış. Sabah olmuş. Sabah olunca devler kuş avına gitmişler. Dürdane gücünü toplamış. Kapıyı anahtarla açmış. İçeriye girmiş. Her yer dağınık ve kirliymiş. Tabaklar, yatak, yorgan her şey çok büyükmüş. Kaşıkları kepçeden, havluları yorgandan kocamanmış. Dürdane önce karnını doyurmuş. Kendini iyi hissetmiş.”

Özgün Masal

“Hemen işe koyulmuş. Ortalığı silmiş süpürmüş. Yemek kazanlarının içine girmiş

temizlemiş. Rafların üstüne çıkmış silmiş. Pencereyi açmış temiz hava girmiş. Yatağın, yastığın yorganın kılıflarını çıkarmış, yıkamış, kurutmuş tekrar kılıflamış. Devlerin gelme zamanı izbeye girip saklanmış. Devler eve gelmişler. İçeri girmişler. Gördüklerine inanamamışlar. Her yer yerli yerinde, mis gibi imiş. Kimin yaptığına akıl sır erdirememişler. Evde midir acep, diye evin altını üstüne getirmişler. Ortalığı yine karıştırmışlar. Bakmadık yer bırakmamışlar. Gümlülerin içinde, baca dibinde, musandere de, yüklükte, hatta izbeyi de aramışlar kimseyi bulamamışlar. Durdane izbede koz çuvalının içine girmiş. Devler araken liş liş onlara bakarmış. Devler bulamayacaklarına kanaat getirmişler.”

Uyarlanan Masal

“Hemen işe başlamış. Her yeri temizlemiş. Yemek kazanlarının içini yıkamış. Rafların üstünü silmiş. Pencereyi açmış, evi havalandırmış. Devlerin yataklarını düzeltirken kapıda devlerin sesini duymuş. Dürdane hemen saklanmış. Devler eve girmişler. Gördüklerine inanamamışlar. Her yer çok güzel olmuş. Ev tertemizmiş. Yatakları düzeltilmiş. Tüm bunları kimin yaptığını anlamamışlar. Her yere bakmışlar. Kimseyi bulamamışlar.”

Özgün Masal

“–Kimise kim! İyi etmiş gelmiş. Ortalığı toparlamış getmiş. Getmesede kalsadı bi kuş da ona kebab eder hep beraber yeridik, demişler. Durdane konuşulanları duymuş, sevinmiş. Devler avladıkları kuşları kebab edip yemişler. Üç dev kardeşmiş. Büyük olan esnemiş. –Hadi yatalım, demiş. Devin esnemesi rüzgâr gibiymiş. Maazallah önüne dursan uçuracak, ortancası genirmiş.

–Tamam yatalım, demiş. Devin genirmesi öküz böğürtüsü gibiymiş. Ağzına düşeni alıp gedecek. Devler yatmış uyumuş. Bir biri horlar bir öbürü horlarmış. Devlerin horultusu mağara homurtusu gibiymiş. Yakın yanlarında ne çakal ne de ayı barınmazmış.

Durdane devler uyur uyumaz izbeden çıkmış. Masadaki kuş kebabı kırıntılarıyla karnını doyurmuş. İzbeğe girmiş çuvalların üstüne yatmış. Çok yorgunmuş hemencecik uyumuş.”

Uyarlanan Masal

“–Kimse kim! Evimizi toparlamış, demişler. Büyük dev;

–Hadi yatalım, demiş.

Dürdane, devler uyuduktan sonra saklandığı yerden çıkmış. Masadaki kırıntılarla karnını doyurmuş. Çok yorgunmuş. Hemen uyumuş.”

Özgün Masal

“Sabah olmuş. Devler uyanmış kuş avına gitmişler. Devlerin ardından Durdane de uyanmış. Ortılığı temizlemiş toparlamış. Devler geliverirken izbeye girip saklanmış. Devler kapıyı açmış, içeri girmişler. Gene her yer tertemiz olmuş. Masa kap kaçak pırıl pırıl olmuş. Devler huylanmış.

–Bizden habersiz evimize bi girip çıkan var, demişler. Sırayla nöbet tutmaya karar vermişler.

–Birimiz ava gitmesin evde kalsın. Gözünü dört açsın. Gelen geden olursa yakalasın. Zarar vermesin bizi beklesin, demişler. Yemiş içmişler. Uyku zamanı gelmiş. Devlerin büyük olanı ilk nöbeti devralmış. Masada fazladan bir kuş kebabı varmış. Devler kuş kebabını mahsusçuktan bırakmışlar. Eve girip çıkanın kuş kebabının kokusuna geldiğini sanmışlar. Güya kuş kebabı tuzakmış.”

Uyarlanan Masal

“Sabah olmuş. Devler uyanmışlar. Kuş avına gitmişler. Devlerin ardından Dürdane uyanmış. Yine ortalığı temizlemiş. Devler gelmeden yerine saklanmış. Devler gelmiş ve kapıyı açmışlar. Her yer yine tertemiz olmuş. Devler;

–Bizden habersiz evimize kim giriyor? demişler. Sırayla nöbet tutmaya karar vermişler.

–Birimiz ava gitmesin. Evde kalsın. Gelen olursa onu yakalasın. Ama ona zarar vermesin, demişler. Devler yemeklerini yemiş. Uyku zamanı gelmiş. İlk nöbeti devlerin büyüğü almış. Yatmadan önce devler masaya yemek bırakmışlar. Evlerine gelenin yemek için geldiğini düşünmüşler.”

Özgün Masal

“Böyük dev nöbete başlamış. Öbür ikisi uyumak için gitmiş. Sabah olmuş. Uyuyan devler uyanmış. Böyük deve, gece boyunca gelen geden oldu mu? Diye sormuşlar.

–Gözümü kırpmadım, sinek vızıltısı dahi duymadım. Heç gelen olmadı, demiş. İki dev guş avına getmiş. Gederken de gözünü dört aç uyuma, diye de tembih etmişler.

Gece uykusuz kalan dev daha fazla dayanamamış. Oturduğu yerde uyuyakalmış. Durdane izbeden çıkmış. Masanın üstündeki kuş kebabını yemiş. Ortılığı toparlamış. Her yeri ter temiz etmiş. Dev hala uyurumuş. Durdane ara sıra gürültü yapsa da, devin horultusu onu bastırmış.

Akşama doğru ava geden iki dev gelmiş. Durdane hemen izbeye saklamış. İki dev içeri girmişler. Nöbete kalan hala uyurumuş. Etrafa bakmışlar gene her yer pir-i pakmış. Bizimoğlanı uyandıralım da soralım eve kimin gelip gettiğini öğrenelim demişler.”

Uyarlanan Masal

“Böyük dev nöbete başlamış. Diğer devler uyumuşlar. Sabah olmuş. Uyuyan devler

uyanmışlar. Büyük deve;

-Gece boyunca gelen oldu mu? demişler. Büyük dev;

-Gözümü kırpmadım. Sinek vızıltısı duymadım. Hiç gelen olmadı, demiş.

İki dev kuş avına gitmişler. Büyük dev nöbete devam etmiş.

Büyük devin çok uykusu gelmiş. Dev uyuyakalmış. Dürdane o sırada saklandığı yerden çıkmış. Masanın üstündeki yemeği yemiş. Ortalığı toparlamış. Her yeri tertemiz yapmış. Dev hala uyuyormuş.

Akşama doğru ava geden iki dev gelmişler. Dürdane hemen saklanmış. İki dev eve girmişler. Büyük dev uyuyormuş. Etrafa bakmışlar. Her yer yine temizlenmiş. Büyük dev uyandırmışlar.”

Özgün Masal

“Bizimoğlan kalk bakalım. Yeter uyuduğun demişler bi odun dürtüp uyandırmışlar. Zappırada ayağa kalkmış. Uyku mahmurluğuyla biladerlerden birini belinden kavramış. İkisi bir odada debilmeye başlamışlar. Biri;

-Tuttum seni diye bağırırmış, öbürü;

-Bırak beni bizimoğlan, diye bağırırmış. Üçüncü dev girmiş araya da çözülmüşler. Ava giden devler nöbet tutana öyle bir çelermişler;

-Sen uyku nöbeti mi tuttun bizim oğlan. Sen uyurken gelen gelmiş. Ortalığı temizlemiş gitmiş, deyip can sıkılmışlar. Nöbet tutan hala sadalarımış

-Icık imirivermişim ne zaman gelmiş getmiş anlayamadım, demiş.

-Kuş kebabını kim yedi? Yoksa sen mi curkulattın bizimoğlan, demişler.

-Valla ben yemedim, yeyeni de görmedim, demiş büyük dev.”

Uyarlanan Masal

“Sen uyku nöbeti mi tuttun? Sen uyurken gelmiş. Ortalığı bile temizlemiş, demişler.

Büyük dev;

-Biraz dinlenmişim. Ne zaman geldi anlamadım, demiş.

-Yemeği kim yedi? diye sormuşlar.

Büyük dev;

-Ben yemedim. Kimin yediğini de görmedim, demiş.”

Özgün Masal

“Devresi gün ortanca dev nöbet tutmaya karar vermiş. Kuş kebabını yemişler. Ortanca dev nöbete kalmış. Diğer ikisi yatmış uyumuş. Sabah olmuş uyanmışlar. İki dev kuş avına giderken, nöbet tutana tembih etmişler.

-Sakin uyuma, gözünü kapıdan ayırma. Gelen olursa dutuz et, demişler.

Nöbet tutan dev daha fazla dayanamamış. Gözünden uyku akmış. Selgin getmiş, uyuyakalmış. Durdane izbeden çıkmış karnını doyurmuş. Ortalığı toparlamış. Dev hala uyurmuş. İki dev avdan dönmüş geliverirmiş. Durdane hemen izbeye girip saklanmış. İki dev kapıyı açmış içeri girmiş. Ortalık gene düzelmiş.

Uyuyan devin suratına bir gazan soğuk su çarpmışlar.

–Uyan bizimoğlan nöbeti mundar etmişsin, demişler. Uyuyan dev öfün söfün uyanmış.

–Valla gelen geden olmadı, demiş.

–A bizimoğlan ev gene temizlenmiş ya. Şimdiye kadar her işimiz alaşaplık oldu. Üstümüzdeki çulu çirki çıkasıya geyeriz. Dolaşıklık paçamızdan akıyor, senin yapmadığın malum, demişler. Uyuklayan dev bir şey deymemiş.”

Uyarlanan Masal

“Ertesi gün olmuş. Ortanca dev nöbet tutmaya başlamış. Diğer iki dev uyumuşlar. Sabah olmuş. Devler uyanmışlar. İki dev, kuş avına gitmişler. Ortanca dev nöbeti beklemiş. Diğer devler;

–Sakın uyuma. Gözünü kapıdan ayırma! demişler.

Ortanca dev daha fazla dayanamamış. Uykusu gelmiş ve uyumuş. Dürdane saklandığı delikten çıkmış. Karnını doyurmuş. Ortalığı toplamış. Dev hala uyuyormuş. İki dev avdan dönmüş. Dürdane hemen saklanmış. İki dev kapıyı açmış ve içeriye girmiş. Ortalık yine düzenliymiş.

Ortanca deve soğuk su atmışlar. Dev uyanmış.

–Gelen olmadı, demiş. Devler şaşırmış.

–Ev yine temizlenmiş, demişler. Ortanca Dev evin halini görünce bir şey diyememiş.”

Özgün Masal

“Nöbet sırası ufak deve gelmiş. Öbür ikisi getmiş yatmış. Nöbete kalan dev aklına koymuş. Eve gireni, ortalığı silip süpüreni yakalacak. Odanın etrafın un çilemiş. Oturduğu sandelyenin dört bir yanına raptiye koymuş. İki eline de birer çuvaldız almış. Hangi yana dönse raptiye batarmış. Uyuklayı verse çuvaldız batarmış. Eve giren çıkan olursa da çilediği unda ayak izi olucamış. Bu tedbirleri almış. Sandalyeye oturmuş nöbete başlamış. Sabah olmuş. Uyuyan devler uyanmışlar. Ava gedeceklerimiş, Her taraf un.

–Bizimoğlan akşama çörek mi yapacan. Ortalığa un çuvalını döküvermişsin ya, demişler.

–Nöbeti iyi tut, geleni kaçırma, deyip getmişler. Nöbet tutan dev uyumamak için sıırışmış.

Hangi yana dönse raptiye batmış. Çotu kalbura dönmüş. Elini dersin çuvaldız eleğe çevirmiş. Durdane izbede devin uyumasını beklerimiş. Uyusada çıksam derimiş.

Uyku ağır basmış, dev uyumuş. Durdane dışarı çıkmış. Karnını doyurmaya başlamış. Dev

tam bu sırada sağ yandan sol yanına dönmüş. Çoturla raptiye eline çuvaldız batmış. Acıyla uyanmış. Durdane izbeye kaçmış. Dev uyukladığını anlamış. Hemen yerdeki unlara bakmış. Unda ayak izi varmış. Ayak izi izbeye doğru gidiyormuş. Dev izbenin kapağını açmış. Durdane’yi görmüş izbeden çıkarmış. Durdane çok korkmuş. Dev ona bi şey yapmamış.”

Uyarlanan Masal

“Nöbet sırası Küçük deve gelmiş. Diğer devler uyumuş. Küçük dev bu duruma hırslanmış. Odanın etrafına un dökmüş. Oturduğu sandalyenin her yerine raptiye koymuş. Dev hareket ettiğinde raptiye batıyormuş. Bu sayede uyuyamamış. Eve giren olursa döktüğü unda ayak izi olacaktı. Bu şekilde onu bulacaktı. Sandalyeye oturmuş. Nöbete başlamış. Sabah olmuş. Uyuyan devler uyanmışlar. Ava gideceklermiş. Her tarafta un olduğunu görmüşler.

–Nöbeti iyi tut! demişler. Dürdane saklandığı delikte devin uyumasını bekliyormuş. Tam o sırada dev uyumuş. Dürdane dışarı çıkmış. Karnını doyurmaya başlamış. Dev sağdan sola dönmüş. Raptiye eline batmış. Acıyla uyanmış. Dürdane deliğe kaçmış. Küçük dev yerdeki unlara bakmış. Unda ayak izleri varmış. İzler deliğe gidiyormuş. Dev deliğin kapağını açmış. Dürdane’yi görmüş. Delikten onu çıkarmış. Dürdane çok korkmuş. Dev ona hiçbir şey yapmamış.”

Özgün Masal

“Ava geden devler gelmişler. Kapıyı açmışlar, içeri girmişler. Durdane’yi görmüşler. Nöbet tutan dev, hōke hōke konuşmuş.

–Evimize giren davetsiz misafiri yakaladım. O gördüğümüz maharatların hepsini bu insan cücüğü yapmış, demiş. Devler durdane’yi hazetmişler. Hatta goca dev omzuna bindirmiş gezdirmiş. Durdane de sevinmiş. Devin kulağından başına arbanmış işin tadını çıkarmış. Devler el ayak olmuşlar. Durdane’nin boyuna göre masa sandelye, yatak, çatal kaşık yapmışlar. Hepsini tahtadan yapmışlar. Durdane’nin eşyaları devlere oyuncak gibi gelmiş. Onlarla oynamak çok hoşlarına gitmiş. Durdane’nin karnını doyurmuşlar, yatağına yatırıp uyumuşlar. Durdane de devlerin su yoluna gitmiş. Hiç sersini çıkarmamış. Durdane ve devler birlikte yaşamaya başlamışlar. Devler durdane’yi mutlu etmek için yarışa girmişler. Eski dolaşıklıklarından eser kalmamış. Yemek yedikleri masayı temizler, yattıkları yatağı düzeltir olmuşlar. Durdane devlerin el elması olmuş, bebillemekten ava gedemez olmuşlar. Karınları acıkmış. Kış kebabı akıllarına gelmiş.”

Uyarlanan Masal

“Ava geden devler gelmişler. Kapıyı açmışlar. Eve girmişler. Dürdane’yi onlarda

görmüşler. Küçük dev konuşmuş:

–Evimize giren davetsiz misafiri yakaladım. Bütün işlerimizi bu küçük kız yapmış, demiş. Devler ona zarar vermemişler. Devler, Dürdane’yi çok sevmişler. Büyük dev, Dürdane’yi omzunda gezdirmiş. Dürdane sevinmiş.

Devler, Dürdane’ye yardım etmişler. Dürdane’nin boyuna göre eşyalar yapmışlar. Hepsini tahtadan hazırlamışlar. Dürdane’nin çatal, kaşık, yatak, dolap, sandalyesi olmuş. Hem de karnını doyurmuşlar. Onu yatağında uyutmuşlar.

Dürdane ve devler artık birlikte yaşıyorlmuşlar. Devler, Dürdane mutlu olsun istemişler. Onun için her şeyi yapmışlar. Masayı silmişler. Yataklarını düzeltmişler.”

Özgün Masal

“Sabah olmuş. Devler ava gidecekmiş. Evi Durdane’ye emanet etmişler. Sıkı sıkı da tembih etmişler.

–Kim gelirse gelsin, ne derse desin, sakın kapıyı bizden başkasına açma demişler. Kapıyı sıkıca kilitlemişler. Anahtarı da alıp gitmişler.

Gelelim Durdane’nin üvey anasına. Durdane’den kurtulduğuna sevinmiş. Ormanda ya ayı parçalamıştır ya da kurda kuşa yem olmuştur. Etinden kemiğinden eser kalmamıştır diye düşünmüş. Üvey ana güzelmiş. Durdane ondan daha güzelmiş. Durdane öldüğüne göre benden güzeli yok demiş.

O zamanın insanları Güneşe taparmış. Tan yeri ağarmış. Güneş doğup gelirmiş. Üvey ana dışarı çıkmış. Tan yerine bakmış.

–Tanrı geliveri, demiş. Güneş Rabbina sormuş.

–Tanrım, Tanrım ulu Tanrım benden güzel var mı Cihan’ da, demiş. Güneş Tanrı cevap vermiş.

–Senden güzel Durdane var, demiş. Üvey ana deliye dönmüş. Bir daha sormuş.

–Durdane öldü. Dirilerde benden güzel var mı? Demiş.

–Durdane ölmedi. Sende güzel Durdane var, demiş Güneş. Durdane’nin ölmediğine bu sefer inanmış. Durdane’yi bulup öldürtmeye karar vermiş. Kötülüğüyle namlı bir cadaloz varmış. Onu aramış bulmuş.

–Şu 50 altını al, 50si de yolda. İşini bitir 50sini de al, demiş üvey ana.

–50 altına 50 insan yok ederin. Söyle hatun nedir derdin, demiş cadaloz.

–Burak elliye melliye. Durdane’yi bul. Onu yok et yeter, demiş. Cadaloz çok şaşırmış. Yapacam iş buncacık mı? Demiş. Vakit kaybetme get. Bu işi kökünden hallet, demiş üvey ana.

Cadaloz gitmiş. Dere tepe düz etmiş. Durdane’nin yaşadığı evi bulmuş. Kapıyı çalmış

açan olmamış. Anahtar deliğinden bakmış içerde durdane'yi görmüş.

–Durdane kızım güzel kızım, aç kapıyı gireyim, demiş. Durdane adını duyunca şaşırılmış.

–Sen kimsin, adımı nerden biliyon, demiş.

–Ben sizin komşunuzudum. Zalım baban seni ormana salmış. Seni araya araya buldum, aç kapıyı gireyim, demiş. Durdane kapıyı açmamış.

–Üç abim var. Ava gittiler. Anahtarları da alıp götürdüler. Abilerim gelmeden ben kapıyı açamam, demiş. Cadaloz yaltaklanmaya başlamış.

–Durdane kızım, başın bitlenmiştir. Aç kapıyı da başındaki bitleri üpleveren, demiş.

–Her gün yunar yıkanırın benim başımda bit yok, demiş Durdane. Cadaloz bu sefer başka bir yol denemiş.

–A yavrum senin için dağ tepe aştım geldim. Sana hediye getirdim. İğnem var, tarağım var, tokam var. Al bunları da öyle gideyim, demiş. Durdane'nin aklına bir hinlik gelmemiş.

–Alsam eyi de nahıl alan onları, demiş. Cadalozun gözleri parlamış.

–Kızcağızım senin elin incecik. Anahtar deliğinden elini sok veren, demiş. Durdane Cadaloz dediğini yapmış. Anahtar deliğinden elini uzatmış. Cadaloz bu fırsatı kaçırmamış. Durdane'nin parmağına zehirli iğneyi batırmış. Durdane kuş olmuş bacadan uçup gitmiş. Cadaloz da kuşun çıktığı bacadan içeri girmiş.”

Uyarlanan Masal

“Aradan uzun bir zaman geçmiş. Devler ava gidecekmiş. Dürdane evde kalacakmış. Devler;

–Kimseye kapıyı açma! demişler. Kapıyı kilitlemişler. Anahtar da almışlar.

Devlerin bir komşusu varmış. O da kötü bir devmiş. Üç dev gibi mutlu olmak istiyormuş. Üç devin evine gitmiş.

–Mutluluklarının sebebi ne? O sebebi bulmalıyım, demiş.

Kapının deliğinden bakmış. İçeride küçük bir kız görmüş. Kapıyı çalmış.

–Güzel kızım, kapıyı aç, demiş. Dürdane;

–Sen kimsin? demiş.

Komşu dev;

–Ben sizin komşunuzum, demiş.

Dürdane;

–Üç abim var. Ava gittiler. Evin anahtarını yanlarında götürdüler. Abilerim gelmeden kapıyı açamam, demiş. Komşu dev düşünmüş.

–Sana hediye getirdim. İğnem, tarağım ve tokam var. Bunlar senin olsun, demiş. Dürdane

düşünmüş. O sırada dev seslenmiş:

–Güzel kızım, senin elin ince. Anahtar deliğinden elini uzat, demiş. Dürdane dediğini yapmış. Komşu dev, Dürdane’nin parmağına zehirli iğneyi batırmış. Dürdane kuş olmuş. Bacadan uçup gitmiş. Komşu dev o bacadan eve girmiş.”

Özgün Masal

“Girer girmez Durdane’nin yatağına varmış. Çarşafı kaldırmış. Devlerin evinde koca koca yufka ekmek varmış. Yufka ekmeklerden birini almış. Durdane’nin yatağına çintelemiş. Ekmek kırıntılarının üstüne çarşafı sermiş. Yatağın içine girmiş yatmış. Baştan ayağa üstüne yorganı çekmiş. Dışardan iğne yurdu kadar bir yeri görünmemiş. Akşam olmuş. Devler guş avından dönmüş. Kapıyı açıp içeri girmişler. Ortalıkta Durdane yi görememişler. Oysam Durdane devlerin gelme vakti onları kapıda karşılamış. Hal hatırşarını sorarımış. Bu sefer böyle olmamış.

–Nere getti acap, başına bi hal mi geldi, deye tasalanırken bir inilti duymuşlar. İnilti Durdane’nin yatağından gelirmiş. Üçü birden;

–Durdane ne oldu sana? Deyerek yatağa yönelmiş. Durdane’nin yerine geçen cadaloz;

–Aah, of, belim, kemiklerim deye inleyerek kıpırdanmış. Çarşafın altındaki ekmek kırıntıları çıtır çıtır etmiş. Devlerin ödü kopmuş. Cadalozu Dürdane sanmışlar. Ekmek kırıntılarının çıtırdısını da Durdane’nin kemikleri sanmışlar. Durdane’nin kemikleri külüfan olmuş deyip tasalanmışlar.

–Durdane nahıl oldu, nerden düştün? Demişler.

–Sizin şu goca pencerelerinizi sileriken düştüm. Kırılmadık kemiğim kalmadı. Kendimi gıvrım büküş yatağa gücüle attım, demiş. Bunu derken de ciğeri sökülürcesine inilerimış. Bir yandan da yufka ekmeğin çıtırtısı gelirmiş.

Durdane sandıkları cadalozun iniltisine devlerin yüreği cızılamış. Ne yapacaklarını şaşırılmışlar. Ah vah etmişler suçu kendilerine yüklemişler. Her birinin soluğu ümüğüne tirkenmiş.”

Uyarlanan Masal

“Dürdane’nin yatağına yatmış. Üstüne yorganı çekmiş.

Akşam olmuş. Devler kuş avından dönmüşler. Kapıyı açıp eve girmişler. Dürdane’yi görememişler.

–Dürdane’nin yatağından bir ses gelmiş. Üç dev;

–Dürdane ne oldu sana? demişler. Dürdane’nin yerine geçen dev;

–Ayy, off! diye sesler çıkarmış. Üç dev;

–Dürdane sana ne oldu? demişler.

Komşu dev;

–Sizin pencerelerinizi silerken düştüm. Her yerim ağrıyor, demiş.

Üç kardeş çok üzölmüşler.”

Özgün Masal

“Durdane kuş olup gitmiş. Dağdan dağa uçmuş. Daldan dala konmuş. Padişah’ın bir oğlu varmış. Ava maraklıymış. Her gün guş avına çıkarmış. Durdane’yi görmüş;

–Gözel bi guş, demiş. Nişan almış okunu atmış vuramamış. Durdane ok vızılısını duymuş farradana uçmuş. Padişah’ın oğlu peşine takılmış. Durdane uçar Padişah’ın oğlu dört nala takib ederimış.

Durdane uca uca gelmiş devlerin evinin önündeki dağın ağacına konmuş.

–Ağılı hapaz vurdular.

Kuş edip uçurdular

Peşime avcı taktılar, demiş ağıt yakmış.”

Uyarlanan Masal

“O sırada Dürdane kuş olmuş. Uzaklara gitmiş. Dağdan dağa uçmuş. Daldan dala konmuş. O zamanın bir padişahı varmış. Padişahın da bir oğlu varmış. Oğlan ava meraklıymış. Her gün kuş avına gidiyormuş. O gün de Dürdane’yi görmüş. Oğlan;

–Güzel bir kuş, demiş. Nişan almış ama vuramamış. Dürdane uçmuş. Padişahın oğlu peşinden gitmiş. Dürdane uçarak devlerin evine geri gelmiş. Evin önündeki ağaca konmuş.”

Özgün Masal

“CadaloZ Durdane’nin sesini duymuş. Devler çorba pişirelim, yarana melhem sürelim, ot kayanatıp içirelim demişler. Etrafında fir dönmüşler olmadık dil dökmüşler. Ne yüzün açmış ne de denileni yapmış.

–Beni eyi etse etse şu ağacın dalındaki kuşun çorbası eyi eder, demiş. Devler bakmış ağacın tepesinde bir kuş varmış. Durdane de onlara bakmış kanat çırpmış. Devler;

–Hemen kuşu yakalayalım. Çorbasını yapalım. Durdane’ye içirelim, demişler. Kuşu nahıl yakalayalım, nahıl bir tuzak kuralım, deye düşünmeye başlamışlar. CadaloZ yattığı yerden devlere akıl vermiş.

–Ağacın dalına püse sürün yakalan, demiş.

Bu fikir devlerin hoşuna gitmiş. Ağacın dalına püse sürmüşler. Bu sırada padişahın oğlu da bir daşın arkasına sinmiş onları gözetlerimış. Kuş olan Durdane püseli dala gelmiş konmuş. Ayakları dala yapışmış uçamamış. Padişahın oğlu da okunu şeşlemiş onu vuracakmış. Devler gelmişler ondan önce kuşu yakalamışlar. Eve gitmişler. CadaloZ kuşu

görünce sevinmiş.

–Yakalanması bile beni eyi etti. Hemen kesin çorbasını içen, demiş. Bu esnada kuşu tutan devin eline bişey batmış. Dev kuşun kanadının altındaki iğneyi görmüş. Çekip atmış. Atar atmaz kuş silkinmiş Durdane eski haline dönmüş.

Devler afallamış kalmış.

–Nahıl oldu bu iş anlayamadık, demişler. Durdane;

–Bana bakacanıza yatağa bakın! O zaman anlarsınız, demiş. Devler yorganı çekip bakmışlar, yatakta yatan bi cadaloz. Durdane her şeyi anlatmış.”

Uyarlanan Masal

“Komşu dev, Dürdane’yi ağaçta görmüş. Üç deve seslenmiş:

–Beni şu ağacın dalındaki kuş iyileştirir. Onu avlayın, demiş. Devler ağacın yanına gitmişler. Ağaçta bir kuş varmış. Dürdane onlara kanat çırpmış. Devler;

–Hemen kuşu yakalayalım, demişler.

Bu sırada padişahın oğlu onları izliyormuş. Oğlan okunu çekmiş. Dürdane’yi vuracaktı. O sırada devler, kuşu yakalamışlar. Kuşla birlikte eve gitmişler. Komşu dev, kuşu görünce sevinmiş.

–Hemen onu kesin, demiş. Tam o sırada kuşu tutan devin eline bir şey batmış. Dev, kuşun kanadındaki iğneyi görmüş ve çekip çıkarmış. Dürdane eski haline dönmüş.

Devler şaşırılmışlar.

–Bu nasıl oldu? demişler. Dürdane;

–Yatağa bakın! O zaman anlarsınız, demiş. Devler yorganı kaldırmış. Komşu devi görmüşler. Dürdane her şeyi anlatmış.”

Özgün Masal

“Devler cadalozu yakalamışlar.

–Kırk satır mı, kırk katır mı isten, demişler.

–Satırı napıcan, 40 katır isterin. Biri yoruldu mu birine binerin, eştire eştire evime gederin, demiş.

Devler kırk katır bulmuşlar. Kırkkına da ip bağlamışlar. Kırkının da ipini cadalozun beline düğümlemişler. Kırk katırın kuyruklarını altına birer çaltı dikenini takmışlar. Şıpkını vurup deh demişler. Katırlar öyle bir getmiş tutabilene aşk olsun. Çaltı dikenini battıksıra hem gıcma atarlatmış. Hem de hoplarmış. Cadı dersin arkada feryat figan beğirmiş.

–Kırk katırdan vaz geçtim, kırk satır isterin, derimiş. Cadalozun sesini duyan katırlar, dikenini onu batırır sanırmış bi ziyada koşarımış.

Padişahın oğlu sindiği yerden olanları görmüş. Durdane’yi de görmüş. Durdaneye yangın

olmuş. Bu yaşıma kadar gezmedeğim memleket kalmadı, bu kadar gözeline vukuf olmadım, demiş. Devlerden de gözü yılmış. Sindiği yerden öte kıpırdamamış.”

Uyarlanan Masal

“Devler, komşuyu yakalamışlar. İğneyi ona batırmışlar ve onu kuş yapmışlar. Kuşu çok uzaklara göndermişler. Bir daha onu gören, duyan olmamış.”

Özgün Masal

“Cadalogun katırların arkasına bağladığını gören Durdane, hem ondan kurtulduğuna sevinmiş, hem de büyüden kurtulduğuna sevinmiş. Kim olursa olsun bir daha kimsenin sözüne aldanmayacağını söylemiş. Devler de sevinmiş.

–Bir daha kimsenin sözüne kanma demişler. Durdane evde kalmış. Devler kapıyı kilitlemiş ava gitmiş.

Padişahın oğlu sindiği yerden çıkmış. Pencereden içeri bakmış. Durdane nakış yaparımış. Pencerenin camını tıklılatmış. Durdane cama bakmış. Camdan kendine bakan yakışıklı bir oğlan varımış. Yüreği tipildemiş.

Padişah’ın oğlu;

–Kapıyı aç ta içeri gireyim, demiş. Durdane;

–Olmaz, demiş.

–Hem kapıyı açmam hem de seni içeri almam, demiş. Padişah’ın oğlu;

–Seni çok sevdim seni almadan getmem. Devlerden seni kurtarıp saraya götürecen, demiş.

–Devler benim dostum. Madem beni çok seviyon. Beni onlardan iste, o zaman, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Padişahın oğlu olanları görmüş. Dürdane’yi de görmüş. Dürdane’yi çok sevmiş.

Dürdane, kötü devden kurtulmuş.

–Kimseye bir daha inanmam, demiş. Devler de sevinmişler.

–Bir daha kimsenin sözüne inanma, demişler. Dürdane evde kalmış. Devler kapıyı kilitlemiş. Ava gitmişler.

Padişahın oğlu eve yaklaşmış. Pencereden içeriye bakmış. Dürdane temizlik yapıyormuş. Pencerenin camına vurmuş. Dürdane cama gelmiş.

Padişahın oğlu;

–Kapıyı açar mısın? demiş. Dürdane;

–Olmaz, demiş.

Padişahın oğlu;

–Seni çok sevdim. Seninle konuşmak istiyorum, demiş. Devlerden seni kurtarıp saraya

götürürüm, demiş.

Dürdane;

–Devler, benim dostum, demiş.”

Özgün Masal

“Akşam olmuş develer avdan dönmüş. Padişah’ın oğlu kapının önünde dururmuş.

Devler;

–Kim ola bu? Demişler.

–Durdane’nin bi yakını mı acaba, diye de düşünmüşler.

–Kocamanlar ben Durdane’yi çok sevdim. Ya gönül rızasıyla verirsiniz ya da ordumu alır gelirim, demiş. Devler gök gürültüsü gibi gülüşmüşler.

–Hele bi Durdane’ye soralım. Durdane “olmaz” derse olmaz, demişler.

Durdane’ye sormuşlar. Durdane kabul etmiş. Padişah’ın oğlu Durdane’yi atın terkesine atmış. Babası’nın sarayına getirmiş. 40 gün 40 gece eşi benzeri görülmedik bir düğün yapmışlar.

Onlar ermiş muradına. Gökten üç elma düşmüş. Biri sana, biri bana biri de anlatana.”

Uyarlanan Masal

“Akşam olmuş. Devler avdan dönmüşler. Padişahın oğlu kapıdaymış. Devler;

–Kim bu? Dürdane’nin tanıdığı mı, diye düşünmüşler. Oğlan, devlerle konuşmuş.

–Kocamanlar, ben Dürdane’yi çok sevdim. Onu sarayıma götürmek istiyorum, demiş.

Üç dev;

–Dürdane’ye soralım. Dürdane istemezse olmaz, demişler.

Dürdane’ye sormuşlar. Dürdane kabul etmiş. Padişahın oğlu, Dürdane’yi sarayına getirmiş. 40 gün, 40 gece düğün yapmışlar. Onlar ermiş muradına. Gökten üç elma düşmüş. Biri sana, biri bana, biri de anlatana.”

4.4.1.9.4. Dürdane Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Dürdane masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Devler eve gelmişler. İçeri girmişler.

Uyarlanan Cümle: Devler eve gelmişler. İçeriye girmişler.

Örnek 1’de verilen özgün cümle korunmuştur.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Dağdan dağa uçmuş. Daldan dala konmuş.

Uyarlanan Cümle: Dağdan dağa uçmuş. Daldan dala konmuş.

Örnek 2’de verilen özgün cümle yapısı korunmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Sabah olmuş. Devler uyanmış. Kuş avına gitmişler. Devlerin ardından Dürdane uyanmış. Ortalığı temizlemiş.

Uyarlanan Cümle: Sabah olmuş. Devler uyanmış. Kuş avına gitmişler. Devlerin ardından Dürdane uyanmış. Ortalığı temizlemiş.

Örnek 3’te verilen cümle yapıları korunmuş ve uyarlanan masalda yer verilmiştir.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Sabah olmuş. Devler uyanmış kuş avına gitmişler. Devlerin ardından Dürdane de uyanmış. Ortalığı temizlemiş toparlamış. Devler geliverirken izbeye girip saklanmış. Devler kapıyı açmış, içeri girmişler. Gene her yer tertemiz olmuş. Masa kap kaçak pırıl pırıl olmuş. Devler huylanmış.

–Bizden habersiz evimize bi girip çıkan var, demişler. Sırayla nöbet tutmaya karar vermişler.

–Birimiz ava gitmesin evde kalsın. Gözünü dört açsın. Gelen geden olursa yakalasın. Zarar vermesin bizi beklesin, demişler. Yemiş içmişler. Uyku zamanı gelmiş. Devlerin büyük olanı ilk nöbeti devralmış. Masada fazladan bir kuş kebabı varmış. Devler kuş kebabını mahsusçuktan bırakmışlar. Eve girip çıkanın kuş kebabının kokusuna geldiğini sanmışlar. Güya kuş kebabı tuzakmış.

Uyarlanan Cümle: Sabah olmuş. Devler uyanmışlar. Kuş avına gitmişler. Devlerin ardından Dürdane uyanmış. Yine ortalığı temizlemiş. Devler gelmeden yerine saklanmış. Devler gelmiş ve kapıyı açmışlar. Her yer yine tertemiz olmuş. Devler;

–Bizden habersiz evimize kim giriyor? demişler. Sırayla nöbet tutmaya karar vermişler.

–Birimiz ava gitmesin. Evde kalsın. Gelen olursa onu yakalasın. Ama ona zarar vermesin, demişler. Devler yemeklerini yemiş. Uyku zamanı gelmiş. İlk nöbeti devlerin büyüğü almış. Yatmadan önce devler masaya yemek bırakmışlar. Evlerine gelenin yemek için geldiğini düşünmüşler.

Örnek 1’de verilen kelime ve cümlelerde sadeleştirme uygulanmıştır. Bazı kelime ve cümleler değiştirilmiş veya düzenlenmiştir. Anlatımın daha kısa ve anlaşılır olması ve okuyucunun anlayabilmesi sağlanmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Durdane kuş olup gitmiş. Dağdan dağa uçmuş. Daldan dala konmuş. Padişah’ın bir oğlu varmış. Ava maraklıymış. Her gün guş avına çıkarmış. Durdane’yi görmüş;

–Gözel bi guş, demiş. Nişan almış okunu atmış vuramamış. Durdane ok vızıltısını duymuş farradana uçmuş. Padişah’ın oğlu paşine takılmış. Durdane uçar padişah’ın oğlu dört nala takibederimış.

Durdane uca uca gelmiş devlerin evinin önündeki dağın ağacına konmuş.

–Ağılı hapaz vurdular.

Kuş edip uçurdular

Peşime avcı taktılar, demiş ağıt yakmış.

Uyarlanan Cümle: O sırada Dürdane kuş olmuş. Uzaklara gitmiş. Dağdan dağa uçmuş. Daldan dala konmuş. O zamanın bir padişahı varmış. Padişahın da bir oğlu varmış. Oğlan ava meraklıymış. Her gün kuş avına gidiyormuş. O gün de Dürdane’yi görmüş. Oğlan;

–Güzel bir kuş, demiş. Nişan almış ama vuramamış. Dürdane uçmuş. Padişahın oğlu peşinden gitmiş. Dürdane uçarak devlerin evine geri gelmiş. Evin önündeki ağaca konmuş.

Örnek 2’de verilen özgün metnin daha anlaşılır olması için sadeleştirme yapılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Hemen işe koyulmuş. Ortalığı silmiş süpürmüş. Yemek kazanlarının içine girmiş temizlemiş. Rafların üstüne çıkmış silmiş. Pencereyi açmış temiz hava girmiş. Yatağın, yastığın yorganın kılıflarını çıkarmış, yıkamış, kurutmuş tekrar kılıflamış. Devlerin gelme zamanı izbeye girip saklanmış. Devler eve gelmişler. İçeri girmişler. Gördüklerine inanamamışlar. Her yer yerli yerinde, mis gibi imiş. Kimin yaptığına akıl sır erdirememişler. Evde midir acep, diye evin altını üstüne getirmişler. Ortalığı yine karıştırmışlar. Bakmadık yer bırakmamışlar. Gümlülerin içinde, baca dibinde, musandere de yüklükte, hatta izbeyi de aramışlar kimseyi bulamamışlar.

Durdane izbede koz çuvalının içine girmiş. Devler araken liş liş onlara bakarmış. Devler bulamayacaklarına kanaat getirmişler.

Uyarlanan Cümle: Hemen işe başlamış. Her yeri temizlemiş. Yemek kazanlarının içini yıkamış. Rafların üstünü silmiş. Pencereyi açmış, evi havalandırmış. Devlerin yataklarını düzeltirken kapıda devlerin sesini duymuş. Dürdane hemen saklanmış. Devler eve girmişler. Gördüklerine inanamamışlar. Her yer çok güzel olmuş. Ev tertemizmiş. Yatakları düzeltilmiş. Tüm bunları kimin yaptığını anlamamışlar. Her yere bakmışlar. Kimseyi bulamamışlar.

Örnek 3’te verilen özgün cümle sadeleştirilerek uyarlanan metne dönüştürülmüştür.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: –Kimise kim! İyi etmiş gelmiş. Ortalığı toparlamış getmiş. Getmesede kalsadı bi kuş da ona kebab eder hep beraber yeridik, demişler. Durdane konuşulanları duymuş, sevinmiş. Devler avladıkları kuşları kebab edip yemişler. Üç dev kardeşmiş. Büyük olan esnemiş.

–Hadi yatalım, demiş. Devin esnemesi rüzgâr gibiymiş. Maazallah önüne dursan uçuracak, ortancası genirmiş.

–Tamam yatalım, demiş. Devin genirmesi öküz böğürtüsü gibiymiş. Ağzına düşeni alıp gedecek. Devler yatmış uyumuş. Bir biri horlar bir öbürü horlarmış. Devlerin horultusu mağara homurtusu gibiymiş. Yakın yanlarında ne çakal ne de ayı barınmazmış.

Durdane devler uyur uyumaz izbeden çıkmış. Masadaki kuş kebabı kırıntılarıyla karnını doyurmuş. İzbeğe girmiş çuvalların üstüne yatmış. Çok yorgunmuş hemencecik uyumuş.”

Uyarlanan Cümle: – Kimse kim! Evimizi toparlamış, demişler. Büyük dev;

–Hadi yatalım, demiş.

Dürdane, devler uyuduktan sonra saklandığı yerden çıkmış. Masadaki kırıntılarla karnını doyurmuş. Çok yorgunmuş. Hemen uyumuş.

Örnek 1’de verilen özgün metin özetlenmiştir. Okuyucu kitlenin metni daha iyi anlayabilmesi için okunabilirlik puanları artırılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Ava geden devler gelmişler. Kapıyı açmışlar, içeri girmişler. Durdane’yi

görmüşler. Nöbet tutan dev, hōke hōke konuşmuş.

–Evimize giren davetsiz misafiri yakaladım. O gördüğümüz maharatların hepsini bu insan cücüğü yapmış, demiş. Devler durdane’yi hazetmişler. Hatta goca dev omzuna bindirmiş gezdirmiş. Durdane de sevinmiş. Devlin kulağından başına arbanmış işin tadını çıkarmış. Devler el ayak olmuşlar. Durdane’nin boyuna göre masa sandelye, yatak, çatal kaşık yapmışlar. Hepsini tahtadan yapmışlar. Durdane’nin eşyaları devlere oyuncak gibi gelmiş. Onlarla oynamak çok hoşlarına gitmiş. Durdane’nin karnını doyurmuşlar, yatağına yatırıp uyumuşlar. Durdane de devlerin su yoluna gitmiş. Hiç sersini çıkarmamış. Durdane ve devler birlikte yaşamaya başlamışlar. Devler durdane’yi mutlu etmek için yarışa girmişler. Eski dolaşıklıklarından eser kalmamış. Yemek yedikleri masayı temizler, yattıkları yatağı düzeltir olmuşlar. Durdane devlerin el elması olmuş, bebillemekten ava gedemez olmuşlar. Karınları acıkmış. Kış kebabı akıllarına gelmiş.

Uyarlanan Cümle: Ava geden devler gelmişler. Kapıyı açmışlar. Eve girmişler. Dürdane’yi onlarda görmüşler. Küçük dev konuşmuş:

–Evimize giren davetsiz misafiri yakaladım. Bütün işlerimizi bu küçük kız yapmış, demiş. Devler ona zarar vermemişler. Devler, Dürdane’yi çok sevmişler. Büyük dev, Dürdane’yi omzunda gezdirmiş. Dürdane sevinmiş.

Devler, Dürdane’ye yardım etmişler. Dürdane’nin boyuna göre eşyalar yapmışlar. Hepsini tahtadan hazırlamışlar. Dürdane’nin çatal, kaşık, yatak, dolap, sandalyesi olmuş. Hem de karnını doyurmuşlar. Onu yatağında uyutmuşlar.

Dürdane ve devler artık birlikte yaşıyor olmuşlar. Devler, Dürdane mutlu olsun istemişler. Onun için her şeyi yapmışlar. Masayı silmişler. Yataklarını düzeltmişler.

Örnek 2’de verilen özgün metindeki anlatım özetlenerek uyarlanan metinde değiştirme, silme teknikleri uygulanmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Cadaloz Durdane’nin sesini duymuş. Devler çorba pişirelim, yarana melhem sürelim, ot kayanatıp içirelim demişler. Etrafında fır dönmüşler olmadık dil dökmüşler. Ne yüzün açmış ne de denileni yapmış.

–Beni eyi etse etse şu ağacın dalındaki kuşun çorbası eyi eder, demiş. Devler bakmış ağacın tepesinde bir kuş varmış. Durdane de onlara bakmış kanat çırpmış. Devler;

–Hemen kuşu yakalayalım. Çorbasını yapalım. Durdane’ye içirelim, demişler. Kuşu nahıl yakalayalım, nahıl bir tuzak kuralım, deye düşünmeye başlamışlar. Cadaloz yattığı yerden devlere akıl vermiş.

–Ağacın dalına püse sürün yakalan, demiş.

Bu fikir devlerin hoşuna gitmiş. Ağacın dalına püse sürmüşler. Bu sırada padişahın oğlu da bir daşın arkasına sinmiş onları gözetlerimiş. Kuş olan Durdane püseli dala gelmiş konmuş. Ayakları dala yapışmış uçamamış. Padişahın oğlu da okunu şeslemiş onu vuracakmış. Devler gelmişler ondan önce kuşu yakalamışlar. Eve gitmişler. Cadaloğ kuşu görünce sevinmiş.

–Yakalanması bile beni eyi etti. Hemen kesin çorbasını içen, demiş. Bu esnada kuş tutan devin eline bişey batmış. Dev kuşun kanadının altındaki iğneyi görmüş. Çekip atmış. Atar atmaz kuş silkinmiş Durdane eski haline dönmüş.

Devler afallamış kalmış.

–Nahıl oldu bu iş anlayamadık, demişler. Durdane;

–Bana bakacanız yatağa bakın! O zaman anlarsınız, demiş. Devler yorganı çekip bakmışlar, yatakta yatan bi cadaloğ. Durdane her şeyi anlatmış.

Uyarlanan Cümle: Komşu dev, Dürdane’yi ağaçta görmüş. Üç deve seslenmiş:

–Beni şu ağacın dalındaki kuş iyileştirir. Onu avlayın, demiş. Devler ağacın yanına gitmişler. Ağaçta bir kuş varmış. Dürdane onlara kanat çırpmış. Devler;

–Hemen kuşu yakalayalım, demişler.

Bu sırada padişahın oğlu onları izliyormuş. Oğlan okunu çekmiş. Dürdane’yi vuracakmış. O sırada devler, kuşu yakalamışlar. Kuşla birlikte eve gitmişler. Komşu dev, kuşu görünce sevinmiş.

–Hemen onu kesin, demiş. Tam o sırada kuş tutan devin eline bir şey batmış. Dev, kuşun kanadındaki iğneyi görmüş ve çekip çıkarmış. Dürdane eski haline dönmüş.

Devler şaşırılmışlar.

–Bu nasıl oldu? demişler. Dürdane;

–Yatağa bakın! O zaman anlarsınız, demiş. Devler yorganı kaldırmış. Komşu dev görmüşler. Dürdane her şeyi anlatmış.

Örnek 3’te özgün metin özetlenmiştir. Metindeki kelime ve cümleler metnin akışını bozmayacak şekilde silinmiş ve değiştirilmiştir.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Gelelim Durdane’nin üvey anasına. Durdane’den kurtulduğuna sevinmiş. Ormanda ya ayı parçalamıştır ya da kurda kuşa yem olmuştur. Etinden kemiğinden eser

kalmamıştır diye düşünmüş. Üvey ana güzelmiş. Durdane ondan daha güzelmiş. Durdane öldüğüne göre benden güzeli yok demiş.

O zamanın insanları Güneşe taparmış. Tan yeri ağarmış. Güneş doğup gelirmiş. Üvey ana dışarı çıkmış. Tan yerine bakmış.

–Tanrı geliveri, demiş. Güneş Rabbina sormuş.

–Tanrım, Tanrım ulu Tanrım benden güzel var mı Cihan’ da, demiş. Güneş Tanrı cevap vermiş.

–Senden güzel Durdane var, demiş. Üvey ana deliye dönmüş. Bir daha sormuş.

–Durdane öldü. Dirilerde benden güzel var mı? Demiş.

–Durdane ölmedi. Sende güzel Durdane var, demiş Güneş. Durdane’nin ölmediğine bu sefer inanmış. Durdane’yi bulup öldürtmeye karar vermiş. Kötülüğüyle namlı bir cadaloz varmış. Onu aramış bulmuş.

–Şu 50 altını al, 50si de yolda. İşini bitir 50sini de al, demiş üvey ana.

–50 altına 50 insan yok ederin. Söyle hatun nedir derdin, demiş cadaloz.

–Burak elliye melliyi. Durdane’yi bul. Onu yok et yeter, demiş. Cadaloz çok şaşırılmış. Yapacam iş buncacık mı? Demiş. Vakit kaybetme get. Bu işi kökünden hallet, demiş üvey ana.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 1’de özgün metinde olumsuz durumlar yer almaktadır. Bu olaylara uyarlanan metinde yer verilmemiştir. Bir adam ve karısı uyarlanan metinde yer almamıştır. Bu karakterlerin eksikliği masalın konusunu etkilememiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Durdanenin annesi ölmüş. Güzel günler sona ermiş. Durdanenin saçlarını tarayan, melik ören, kurdele takan annesi yokmuş. Durdanenin babası evlenmeye karar vermiş. Dul bir kadınla evlenmiş. Kadının da bir kızı varmış. Durdane ile aynı yaştaymış. Üvey ananın kızı çok çirkinmiş. Durdaneyi görünce deliye dönmüş. Durdane üvey anasının ve kızının çalımını kursağından almış. Durdane’nin güzelliğine daha fazla tahammül edememiş. Kocasını bir kenara çekmiş.

–Ne yaparsan yap. İster def et, ister yok et. Ya ben ya o, demiş. Üç gün mühlet vermiş.

Adam düşünmüş taşınmış. “Durdane’ yi ormana götürüyüm, salıvereyim, demiş. Durdaneyi yanına almış.

–Hadi yavrum seninle odun kesmeye gedelim demiş. Bir balta bir ip almış. İki de su kabağı almış. Durdane çok sevinmiş. Bir gün de olsa babası ile birlikte olacakmış. Hiç olmazsa bu günlük üvey anasından uzakta olacakmış.

Durdane ve babası yola çıkmışlar. Üvey ana, babasının Durdane'yi götürdüğünün görmüş. Derin bir “oh” çekmiş. Ardından bir tas pıtırak dökmüş.

–“Gidişin ola da dönüşün olmaya, puturak çuvalına giresin, çıkamayasın,” diye intizar etmiş.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 2’de özgün metinde Durdane’nin annesinin ölmesi, babasının başka bir kadınla evlenmesi, o kadının Durdane’yi istememesi, 2. Sınıf yaş grubu öğrencileri için uygun ifadeler değildir. Bu bölümlere uyarlanan masalda yer verilmemiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Durdane ve babası ormana varmışlar. Her yer sık ormanmış. Ne yol varmış ne iz. Babası Durdane’nin eline bir torba vermiş.

–Kızım sen bu torbanın içi ne kozalak doldur. Torba dolunca bir kenara otur beni bekle. Ben aşağıda odun kesecen. İşim bitince seni gelip alacan, demiş. Durdane çok sevinmiş.

–Peki babacığım, demiş. Şarkı söyleyerek kozalak toplamaya başlamış. Şarkı söyleyerek kozalak toplamaya başlamış.

Kozalaklar topalaklar

Torbaya dolsun kozalaklar, diye diye toplarımış.

Durdane’nin babası da aşağı yöne inmiş. Yanında getirdiği su kabaklarını bir ağacın boğruüne bağlamış. Ardına bakmadan ormandan uzaklaşmış. Durdane ormanda yapayalnız kalmış. Babasının ağaca astığı iki su kabağı rüzgârın etkisi ile birbirine vurup “Tak, tak “ses çıkarırmış. Tak, tak sesini Durdane de duymuş. Babasının odun kestiğini sanmış. Tak, tak sesi güven vermiş.

Babam bulmuş odunu

Tak tak kesiyor vurdunu, diye şarkı söyleyip bi ziyada kozalak toplamaya başlamış. Kozalakları toplamış. Torba dolmuş. Hala “tak, tak” sesi geliyormuş.

–Babam odun kesiyor, demiş. Durdane çok yorulmuş. Kozalak torbasını bir kenara koymuş. Sırtını bir ağaca dayamış. Dinlemek istemiş. Oracıkta uyuyakalmış.

Akşam olmuş. Hava kararmış. Durdane uyanmış. Her yer zifiri karanlık. Göz gözü görmüyormuş. Guggumavuk öter, kurt ulurumuş. Durdane çok korkmuş. Ne yapacağını ne yöne gideceğini bilememiş. Kulağına “Tak, tak” sesi gelmiş. Babasının odun kestiğini sanmış sevinmiş.

–Babaa, babaa diye bağırması duyan olmamış. Ne bilsin bırakıp gittiğini! Hala odun keser sanmış. Tak tak sesinin geldiği yöne doğru yürümeye başlamış. Karanlıkta düşe kalka yürüyormuş. Elinin ayağını diken çizmiş. Tuhaf sesler ödünü koparmış. Tak tak sesinin

geldiği yöne doğru yürümeye başlamış. Karanlıkta düşe kalka yürüyormuş. Elini ayağını diken çizmiş. Tuhaf sesler ödünü koparmış. Tak tak sesinin geldiği yere varmış. Babası yokmuş. Ortalıkta hiç kesilmiş odun da yokmuş. Tak tak sesi ağaçta asılı duran su kabaklarından gelirmiş. Rüzgâr kabakları sallarmış. Kabaklar birbirine vurduk sıra “Tak, tak” çıkarırmış. Durdane’de öte yanda babasının odun kestiğini sanmış.

Durdane babasının aldattığını anlamış. Oturup iç çeke çeke ağlamış.

–Tak tak eden kabacığım.

Beni aldatıp da giden babacığım, diye diye ağlarım.

Kabakların asılı olduğunu pelşt ağacında tirikler varmış. Tirikler yuvasına pelit giliği dağırmış. Tiriğin biri pelit giliğini düşürmüş. Gilik durdane’nin başına düşmüş. Durdane yukarı bakmış, kimseyi görememiş.

–Babam ağaca çıkmış, deye sevinmiş. Durdane de ağaca çıkmış. Şahbazlığını burada da göstermiş. Ağacın dingil tepesine çıkmış. Babası ağaçta yokmuş. Tirikler daldan dala fink atarmış. Babasını ağaçta bulamamış, sevinememiş. Ağacın dalına yaslanmış.

–Tak tak eden kabacığım

Beni aldatıp da giden babacığım, deye ağlamaya başlamış.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 3’te verilen özgün metindeki babasının kızına yaptıkları; bırakıp gitmesi, ölmesini istemesi 2. sınıf öğrencileri seviyesine uygun olmadığı için bu kısımlara metinde yer verilmemiştir. Bu olayların metinde olmaması masalın akışını etkilememiştir.

Değiştirme

Değiştirme, ilkök 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Evvel zamanın birinde bir adam varmış. Adamın bir de karısı varmış. Karı koca gül gibi geçinip gidermiş. Tek tasaları çocukları olmamış. Adamın karısı bir çocuğum olsa, sarıp sarmalasam, öpüp koklasam, bağrıma basıp sevsem diye her gün dua edermiş.

Bir gün divana oturmuş nar yermiş. Narın bir danesini yere düşürmeden yeyebilirsen bütün dileklerin kabul olurmuş. “Narın danelerini düşürmeden yiyeyim bir çocuğum olsun,” demiş. Narı kesmiş lök lök çıkarmış. Bir dane nar danesi düşmesin diye de dikkat ederim. Yemiş, yemiş PIT diye bir nar danesi düşmüş. Çok canı sıkılmış. Düşerken

ardından “Dur Dane” diye bağırmış. Yerde nar danesini aramış. Divanın altına bakmış. Oraya buraya bakmış. Araken de;

–Nere gettin nar danesi? Orda mısın bir danesi? Dermiş. Bir de bakmış nar danesi yuvarlanmış, tahtanın deliğinden düştü düşecek.

–Dur Dane, diye bağırmış. Nar danesi deliğin ağzında durmuş. Kadın danenin danenin durduğuna çok sevinmiş. Hemen ağzına katıp yemiş. O son nar danesi imiş. Hepsini yemiş bitirmiş.

Bir kızım olursa adını “Durdane” koyayım demiş. Duaları kabul olmuş. Kadının bir kızı olmuş. Adını “Durdane” koymuş. Karı kocanın tek tasası buymuş, o tasa da kalmamış. “Nar danesi Nur danesi evimizin Bir danesi” diye severmiş her gün anası Durdanesini. Durdane büyümüş alımlı bir kız olmuş. Çok güzelmış. Bi bakan dönüp bi da bakarımış. “Tü tü” deyip üç defa tahtayı tıklatırmış. “Allah nazardan korusun, ecinnilerden uzak tutsun” dermiş.

Uyarlanan Cümle: Evvel zamanın birinde Dürdane adında güzel bir kız varmış. Bu kızın kimsesi yokmuş. Tek başına yaşarmış. Bir gün ormanda odun toplamaya çıkmış. Odunları toplarken çok yorulmuş. Bir ağacın gölgesinde dinlenmiş. O sırada uyuyakalmış. Aradan zaman geçmiş. Kız uyanmış. Her yer çok karanlıkmiş. Kız korkmaya başlamış. Evinin yolunu bir türlü bulamamış. Bir ağacın tepesine çıkmış. Ağaç çok uzunmuş. Ağaçtan etrafa bakınmış. Uzaklarda bir ışık görmüş. Dürdane ağaçtan inmiş ve ışığa doğru gitmiş. Örnek 1’de masalın başlangıç kısmı tamamen değiştirilmiştir. Masalın başlangıcındaki olaylar olumsuz durum ve davranışlar içermektedir. Bu yüzden değiştirilmiş ve Dürdane karakteri ile ilgili yeni bir giriş kısmı oluşturulmuştur.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Durdane’nin yaşadığı evi bulmuş. Kapıyı çalmış açan olmamış. Anahtar deliğinden bakmış içerde durdane’yi görmüş.

–Durdane kızım güzel kızım, aç kapıyı gireyim, demiş. Durdane adını duyunca şaşırılmış.

–Sen kimsin, adımı nerden biliyon, demiş.

–Ben sizin komşunuzdum. Zalım baban seni ormana salmış. Seni araya araya buldum, aç kapıyı gireyim, demiş. Durdane kapıyı açmamış.

–Üç abim var. Ava gittiler. Anahtarları da alıp götürdüler. Abilerim gelmeden ben kapıyı açamam, demiş. Cadalog yaltaklanmaya başlamış.

–Durdane kızım, başın bitlenmiştir. Aç kapıyı da başındaki bitleri üpleveren, demiş.

–Her gün yunar yıkanırın benim başımda bit yok, demiş Durdane. Cadalog bu sefer başka bir yol denemiş.

–A yavrum senin için dağ tepe aştım geldim. Sana hediye getirdim. İğnem var, tırağım var, tokam var. Al bunları da öyle gideyim, demiş. Durdane’nin aklına bir hinlik gelmemiş.

–Alsam eyi de nahlıl alan onları, demiş. Cadalozun gözleri parlamış.

–Kızcağızım senin elin incecik. Anahtar deliğinden elini sok veren, demiş. Durdane Cadaloz dediğini yapmış. Anahtar deliğinden elini uzatmış. Cadaloz bu fırsatı kaçırmamış. Durdane’nin parmağına zehirli iğneyi batırmış. Durdane kuş olmuş bacadan uçup gitmiş. Cadaloz da kuşun çıktığı bacadan içeri girmiş.

Uyarlanan Cümle: Aradan uzun bir zaman geçmiş. Devler ava gidecekmiş. Dürdane evde kalacakmış. Devler;

–Kimseye kapıyı açma! demişler. Kapıyı kilitlemişler. Anahtar da almışlar.

Devlerin bir komşusu varmış. O da kötü bir devmiş. Üç dev gibi mutlu olmak istiyormuş. Üç devin evine gitmiş.

–Mutluluklarının sebebi ne? O sebebi bulmalıyım, demiş.

Kapının deliğinden bakmış. İçeride küçük bir kız görmüş. Kapıyı çalmış.

–Güzel kızım, kapıyı aç, demiş. Dürdane;

–Sen kimsin? demiş.

Komşu dev;

–Ben sizin komşunuzum, demiş.

Dürdane;

–Üç abim var. Ava gittiler. Evin anahtarını yanlarında götürdüler. Abilerim gelmeden kapıyı açamam, demiş. Komşu dev düşünmüş.

–Sana hediye getirdim. İğnem, tırağım ve tokam var. Bunlar senin olsun, demiş. Dürdane düşünmüş. O sırada dev seslenmiş:

–Güzel kızım, senin elin ince. Anahtar deliğinden elini uzat, demiş. Dürdane dediğini yapmış. Komşu dev, Dürdane’nin parmağına zehirli iğneyi batırmış. Dürdane kuş olmuş. Bacadan uçup gitmiş. Komşu dev o bacadan eve girmiş.

Örnek 2’de verilen üvey anne karakteri uyarlanan masaldan silindiği için kötü karakter olarak Komşu Dev kullanılmıştır. Özgün masaldaki metindeki olay akışı korunmuş ancak karakter ve karakterin Dürdane’ye kötülük yapma nedenleri değiştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Devler cadalozu yakalamışlar.

–Kırk satır mı, kırk katır mı isten, demişler.

–Satırı napıcan, 40 katır isterin. Biri yoruldu mu birine binerin, eştire eştire evime gederin,

demiş.

Devler kırk katır bulmuşlar. Kırkkına da ip bağlamışlar. Kırkının da ipini cadalozun beline düğümlemişler. Kırk katırın kuyruklarını altına birer çaltı dikenini takmışlar. Şıpkını vurup deh demişler. Katırlar öyle bir getmiş tutabilene aşk olsun. Çaltı dikenini battıksıra hem gıcma atarlatmış. Hem de hoplarmış. Cadı dersin arkada feryat figan beğirmiş. –Kırk katırdan vaz geçtim, kırk satır isterin, derimiş. Cadalozun sesini duyan katırlar, dikenini onu batırır sanırmış bi ziyada koşarmış.

Uyarlanan Cümle: Devler, komşuyu yakalamışlar. İğneyi ona batırmışlar ve onu kuş yapmışlar. Kuşu çok uzaklara göndermişler. Bir daha onu gören, duyan olmamış.

Örnek 3’te verilen özgün metindeki devlerin cadıya yaptıkları tamamen değiştirilmiştir.

Bu kısım uyarlanan metinde daha kısa ve korkutucu unsurlar içermeden yazılmıştır.

Ekleme

Ekleme, ilköğretim 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: –Valla gelen geden olmadı, demiş.

Uyarlanan Cümle: –Gelen olmadı, demiş. Devler şaşırmışlar.

Örnek 1’de verilen özgün cümleye bir ifade eklenerek anlatım güçlendirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Durdane ayakkabının içinden çıkmış.

Uyarlanan Cümle: Dev kapıyı kapatmış.

Durdane ayakkabının içinden çıkmış.

Örnek 2’de verilen özgün cümleye bir eylem eklenmiştir. Anlatımın daha hayal edilebilir olması için “kapıyı kapatması” eylemi uyarlanan masala eklenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: –Durdane’nin bi yakını mı acaba, diye de düşünmüşler.

Uyarlanan Cümle: Durdane’nin tanıdığı mı, diye düşünmüşler. Oğlan, devlerle konuşmuş.

Örnek 3’te verilen özgün metindeki anlatımdan sonra konuşma ifadesine “Oğlan, devlerle konuşmuş” açıklama ifadesi eklenmiştir.

4.4.1.9.5. Durdane Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Durdane masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda sevgi,

saygı, cesaret, yardımseverlik, sadakat, adalet, çalışkanlık, dayanışma, dostluk, sorumluluk, şefkat, öz denetim değerlerinden örnekler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“Devler Dürdane’yi çok sevmiş. Büyük dev omzunda gezdirmiş. Dürdane sevinmiş.”

(Sevgi değeri)

“Dürdane’yi de görmüş. Dürdane’yi çok sevmiş.” (Sevgi değeri)

“Sizin pencerelerinizi silerken düştüm. Her yerim ağrıyor, demiş.

Üç kardeş çok üzölmüş.” (Sevgi değeri, Şefkat değeri)

“Seni çok sevdim. Seninle konuşmak istiyorum, demiş.” (Sevgi değeri, cesaret değeri)

“Kocamanlar, ben Dürdane’yi çok sevdim. Onu sarayıma götürmek istiyorum, demiş.”

(Sevgi değeri, cesaret değeri)

“Devler, Dürdane’ye yardım etmişler. Dürdane’nin boyuna göre eşyalar yapmışlar. Hepsini tahtadan hazırlamışlar. Dürdane’nin çatal, kaşık, yatak, dolap, sandalyesi olmuş. Hem de karnını doyurmuşlar. Onu yatağında uyutmuşlar..” (Yardımseverlik değeri, şefkat değeri, sevgi değeri)

“Hemen işe başlamış. Her yeri temizlemiş. Yemek kazanlarının içini yıkamış. Rafların üstünü silmiş. Pencereyi açmış. Yataklarını düzeltilmiş.” (Çalışkanlık değeri)

“Sırayla nöbet tutmaya karar vermişler.” (Dayanışma değeri)

“Hemen kuşu yakalayalım, demişler.” (Dayanışma değeri)

“Dürdane ve devler birlikte yaşamaya başlamışlar. Devler, Dürdane mutlu olsun istemişler. Onun için her şeyi yapmışlar. Masayı silmişler. Yataklarını düzeltilmişler.”

(Sorumluluk değeri)

“Üç abim var. Ava gittiler. Anahtarları yanlarında götürdüler. Abilerim gelmeden kapıyı açamam, demiş.” (Sadakat değeri)

“İğneyi ona batırmışlar ve onu kuş yapmışlar. Kuşu çok uzaklara göndermişler. Bir daha onu gören, duyan olmamış.” (Adalet değeri)

“Kimseye bir daha inanmam, demiş. Devler de sevinmişler.” (Öz denetim değeri)

“Üç dev;

–Dürdane’ye soralım. Dürdane istemezse olmaz, demişler.” (Saygı değeri)

“Dürdane;

–Devler, benim dostum, demiş.” (Dostluk değeri)

4.4.1.9.6. Dürdane Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Kanat, tertemiz, nöbet, raptiye kelimeleri masalda birden fazla defa yer alarak

öğreniciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.1.10. Eksik Hesap Masalı

Özgün Masal

EKSİK HESAP

Ağanın bir oğlu varmış, oğlan evlenmek ister imiş de bir türlü lafın yönünü bulup söyleyemez imiş. Anası da herifin ağzına bakarımış. Herif o yandan hiç kapan kaldırmazımış. Anası bir ansıtacak gibi olur.

– Hele bir keser sapı tutsun, bir iş güç sahibi olsun, oğlan ne iş yapar dediklerinde kız isteyecek yüzümüz olsun, demiş.

Akşam yemek vaktiymiş, herif avrat oğlan sofraya oturmuşlar. Ha bismillah deyip başlayacakları sırada oğlan iki elini yana açıp gerinmiş, ardından pilava kaşığı saplamış, kalkmış, gitmiş. Anasının eteği ağırlaşmış.

– Gedip bir bakayım demiş.

Kalkmaya yekinmiş, herifin sesiyle irkilmiş.

– Otur avrat oturduğun yerde, demiş. Sofranın tadı tuzu kaçmış.

Ağa oğlunu çağırmış.

– Adam olduğunu anlayayım, seni önce bir sinayayım, el kızına kıyamayayım, demiş.

Çıkarmış oğluna bir altın vermiş.

– Sana bir altın veriyorum bazara gidip bir koyun alacaksın, bana bir kavurma yapacaksın, bir de kazak öreceksin ardından koyunu diri altını geri vereceksin, demiş.

– Hadi bu hesabı tekmil et, kız hazır, demiş.

Oğlan öfün söfün dışarı çıkmış, oğlanın anası kulak yaslamış, içerde konuşulanları dinlerimış.

– A güzel oğlum, babanın dediğini yabana atma, kösüre daşı gibi oturmasın bi iş tutsun deye eder engini. Kendini üzüp irezil etme, dese de oğlana siğil düşmüş.

–Ne işi gücü ana, dediklerinin elle tutulur yanı mı var, bir koyun alacaktım! Kesip kavurma yapacaktım! Üstüne üstlük koyunu diri, parayı geri verecektim. Birine desen deli der, demiş.

– Ne haliniz varsa görün, bir oğlunuz vardı, yok bilin, demiş.

Köyü terk etmiş.

Köyün dışına çıkmış, yolun götürdüğü yere gider imiş. Nere gittiğini kendi de bilmez imiş. Yolda giderken bir adam dek gelmiş. Adam iri kıyım pehlivan yapılı biri imiş. Bir

omzunda on kadar deri atlıymış. Onları da taşırmış.

Selamlaşmışlar. Yol arkadaşı olmuşlar.

–Ne iş yapan? Nerden böyle? Demiş oğlan.

–Debbağ’ın Yörük yaylalarının dolaşır deri topların. Sen ne iş yapan, nere geden? Demiş, adam.

Oğlan “heç” demiş, başka ses etmemiş.

– Yol uzun acık sen beni taşı, acık da ben seni taşıyam, demiş.

Oğlan tinge de düşmüş.

– Herif deli mi! bu elemeti ben nasıl taşıyam, çiğnindeki yükü de caba, demiş içinden.

Debbağ havadan sudan hebire konuşurmuş, yol boyunca hiç susmamış, uzaktan bir kara çadır görülmüş.

– Şu varacağımız çadırın sahibini tanırım, gedelim bi dürümünü yiyelim, varışa 3-5 de deri alam, demiş.

Oğlan hiç ses etmemiş.

– A bilader yol boyu hep sen kendini taşıttın heç beni taşımadın, demiş Reçber.

– Ulan sen beni ne zaman taşıdın? Deyecek olmuş, dürümün hatrına yutkunmuş.

– Çattık belaya, bu deli değil zırdeliymiş diye boburdanmadan da duramamış.

Kara çadıra varmışlar, yörük içeri buyur etmiş, hoşbeşin ardından, yörük mükellef bir sofraya hazırlatmış. Yörüğün güzel bir kızı varmış. Gelen misafirlere hizmet eder imiş. Oğlanın gözü kızda kalmış kız gelip gettik sıra gözünü ayıramaz olmuş. Kız oğlanın bakışını görmüş, sofraya yemek koyar gibi yapmış, oğlanın mekişine okkalı bir dirsek vurmuş. Oğlan kızın babasına doğru dönmüş.

– Çadırın çok güzel amma direği eğri, demiş. Kız lafın kendine geldiğini anlamış.

– Direği eğri olsa da çadırı direk tutar, demiş. Kız lafın kendine geldiğini anlamış.

– Direği eğri olsa da çadırı direk tutar, demiş. Yörük, kızına çıkışmış.

–O nasıl söz kızım! Misafirlerimize ayıp olmuyor mu? Demiş.

–Baba ben edebide bilirim, adabı da. Misafir dediğin kişinin dediği ayıp olmuyor da benim dediğim mi ayıp oluyor, deyince kızın babası.

– Misafir ne dedi ki? Diye sormuş.

–“Çadırın güzel amma, direği eğri” dedi.

– Ne var bunda kızacak, demiş babası.

– Demek istedi ki; kızın güzel amma beli eğri, demek istedi. Ben de özü doğru, sözü doğru, demek istedim. Edepsizlik etmedim, demiş.

Oğlan kız daha çok sevmiş. Hem akıllı hem de güzel, demiş.

–Benim bir sualım olacak debbağ ile ben birbirimizi yolda bulduk. Yol arkadaşı olduk. Yolda geliriken bana tuhaf bir teklifte bulundu. Yolumuz ırak, yarı sen beni taşı bırak. Ardından ben seni taşıyacağım. Yol öyle biter ancak, dedi. Bu teklifin oluru var mı? Bende şu okkayı taşıyacak güç var mı? demiş.

–Yol arkadaşın sana çok makul bir teklifte bulunmuş. Yolumuz uzun. Sohbet ede ede gidelim. Sen anlat ben dinleyeyim, ben anlatayım sen dinle. Yol çabuk biter, demek istemiş arkadaşın, demiş kız.

Oğlan kızın verdiği cevaba şaşırılmış. Babasının koyun hesabı aklına gelmiş. –Olacak iş değil amma bir de onu sorayım, bakalım bu ne diyecek, demiş.

– Benim bir altınım var. Şimdi sizden bir altına bir koyun alsam. Koyundan kavurma yapsam. Yününden kazak örüp geysem. Koyunu diri parayı geri nasıl alırım, demiş.

–Bu hesabın bilemecek nesi var. Hangi çobana sorsan yapar. Bir altına bir koç alacaksın. Koçu iğdiş edip hayalarından kavurma yapacaksın. Yünü uzadıkça kırpıp satacaksın. Bir altını geri alacaksın. Kalan yününü kırman da eğirip, bir yün kazak öreceksin. Yün kazağı giydin mi? giydin. Kavurmayı yedin mi? yedin. Koyun diri paran geri geldi mi? geldi. Eee ne düşünün o zaman. Ver altını al koçunu, demiş kız.

Oğlan kızın aklına da güzelliğine de yangın olmuş.

–Ben koçtan evvel seni alacan, demiş. –Benim “he” demem töreye uymaz. Babamın önünden geçmeden olmaz, demiş kız.

Oğlan doğruca kızın babasına gitmiş.

– Allah’ın emriyle, peygamberin kavli ile kızına talibim, demiş.

– Kızın bugüne kadar isteyeni çok oldu. Kızımı siz de gördünüz, yaşayıp şahit oldunuz. Ağzında bakla ıslanmaz. Hiçbir lafın altında kalmaz. Her isteyen lafının altında kaldı. Kızımın olurunı alamadı. Sözün özü; lafının üstüne laf koyana kızımı vereceğim. Diyeceğim budur, demiş.

Dağ başında kahve içelim deseler kahve ne gezer. Adet yerini bulsun “usule uyulsun” demişler. Bir kekik çayı içelim, demişler.

Kız gitmiş bir kekik kaynatmış gelmiş. Kekik çayını misafirlere sunmuş. Oğlanın kekiğine şeker katmamış. Oğlan kekik çayını ağzına götürmüş. Şekeri olmadığını anlamış. Mavri mavri ümüğünden geçmemiş. Başlamış kekik çayını karıştırmaya. Hebire karıştırmış. Kız da çadırın öte ucunda kıs kıs gülerimiş. Oğlan tıngır tıngır hebire karıştırmış. Kız daha fazla dayanamamış.

–Kervan mı geliverir ne! Deve çanı dinmiyor, deyince oğlan lafı gediğine koymuş.

–Yükü şekerdir inşallah, demiş. Kızın babası bunu duyar duymaz. . .

–Kız ne derse desin verdim getti, demiş. Oğlana bir de koç hediye etmiş. Oğlan koçu almış. Kızı koçun üstüne bindirmiş. Köyüne çıkavarmış.

–Ey baba koyun hesabını beklersin bilirim. Verdiğin bir altını geri istersin. Onu da bilirim. Bir bir hesap ettim, tek milletim. Hepsini aldım geldim.

–Şu verdiğin bir altın, su da canlı koyun, kavurma da hazır burda, yün kazakta istemiştin o da burda. Lakin bu hesapta bir eksik yapmışsın. Evleneceğim kızı hesaba katmamışsın. Onu da ben getirdim. Eksiği tamamladım, demiş.

Kız koçun üstünden inmiş, kayınbabasının elini öpmüş.

Ne deyelim, hep bir olup düğünlerine gedelim.

Tablo 4.4.1.10.1. Eksik Hesap masal inceleme formu

Eksik Hesap masalının masal inceleme formuna göre değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	1
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	0
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	4
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	4
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	5
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	0
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	5
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	0
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	1

Toplam Puan: 68

Bu forma göre Eksik Hesap masalı 68 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masal uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.10.2. Eksik Hesap Okunabilirlik Ölçütü

Durdane masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya- Uzun'un okunabilirlik formülleri ile analiz edilmiştir.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 1013

Hece sayısı: 2319

Cümle sayısı: 124

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,28) - 2,610 \times 8,16$

$198,825 - 91,59 - 21,29$

85,94

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 1013

Hece sayısı: 2319

Cümle sayısı: 124

$118,823 - (25,987 \times 2,28) - (0,971 \times 8,16)$

$118,823 - 59,25 - 7,92$

51,65

Tablo 4.4.1.10.2.1'de Eksik Hesap masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.10.2.1. Eksik Hesap özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Çetinkaya-Uzun OD	Masal
Eksik Hesap	2,28	8,16	Kolay	Bağımsız düzey	

Uyarlanmış Masal

EKSİK HESAP

Evvel zamanın birinde bir ağa varmış. Ağanın bir oğlu varmış. Oğlan evlenmek istermiş. Ama babasına bir türlü söyleyememiş. Annesine danışmış. Annesi de babasına söylemiş.

– Oğlumuz evlenmek istiyor, demiş. Babası;

–Önce işini bulsun, demiş. Akşam olmuş. Yemek vakti gelmiş.

Hep birlikte yemek hazırlamışlar. Hepsi masaya oturmuşlar. Oğlan bir şey yememiş. Masadan kalkmış. Annesi ayağa kalkmış. Tam oğlunun yanına gidecekmiş. Babası, gitme demiş. Sofranın tadı tuzu kalmamış.

Ağa, oğlunu yanına çağırmış.

–İlk olarak sorumluluk bilmelisin. Sonra çalışkan ve akıllı olmalısın, demiş.

Oğluna bir altın vermiş.

– Sana bir altın veriyorum. Pazara git. Bir koyun al. Koyundan bir yemek yap. Bir de kazak ör. Sonrasında koyunu bana canlı getir. Altını da geri ver. Bu hesabı yaparsan evlenirsin, demiş.

Oğlan üzülmüş. Annesinin yanına gitmiş.

– Güzel oğlum, babanı dinle. Dediklerini yap, demiş.

Oğlan sinirlenmiş.

– Ben bunları nasıl yapayım? Koyunu canlı ister. Altını da geri ister, demiş.

Evden çıkmış. Köyden uzaklaşmış. Yolda bir adam görmüş. Adam çok güçlüymüş. Bir omzunda yükler varmış. Ona selam vermiş. Yol arkadaşı olmuşlar. Oğlan, adama sormuş:

–Nereye gidiyorsun? Ne iş yapıyorsun? demiş.

–Yaylalara giderim. Yük taşıyım. Sen ne iş yapıyorsun? demiş.

Oğlan cevap vermemiş. Adam tekrar konuşmuş:

–Daha yolumuz çok var. Biraz sen beni taşırsın. Biraz ben seni taşıyım, demiş.

Oğlan şaşırılmış. Ben “nasıl taşıyayım?” diye düşünmüş.

Adam yol boyunca susmamış. Aradan zaman sonra uzakta bir çadır gözükmüş. Adam;

– Şu çadıra gidelim. Bir dürüm yiyelim. Biraz da yük alırsınız, demiş.

Oğlan cevap vermemiş.

Çadıra gelmişler. Onları, kapıda bir yörük karşılamış. Yörük çadırın sahibiymiş. Onlara güzel bir yemek hazırlamış. Yemeklerini yemişler. Yörüğün güzel bir kızı varmış. Oğlan kızı beğenmiş. Kız da oğlanı görmüş. Oğlan, kıza sormuş:

–Bu adamla yolda karşılaştık. Yol arkadaşı olduk. Yolda bana bir teklifte bulundu. “Biraz sen beni taşırsın. Biraz ben seni taşıyım. Yol öyle biter.” dedi.

–Ben o kadar güçlü müyüm? demiş. Kız cevap vermiş:

–Yol arkadaşın sana bir teklif yapmış. “Yolumuz uzun olacak. Yolda sohbet edelim. Sen anlat. Ben dinleyeyim. Ben anlatayım. Sen dinle. Yol çabuk biter.” demek istemiş.

Oğlan bu cevaba şaşırılmış. Kızın akıllı olduğunu anlamış. Babasının koyun hesabı aklına gelmiş.

–Kız çok akıllı. Bunu da bilir, diye düşünmüş. Kıza sormuş:

– Benim bir altınım var. Sizden bir altına, bir koyun alsam. Koyundan yemek yapsam. Koyunun yününü alsam. Kazak örsem. Koyunu canlı geri almalıyım. Elimde de bir altın olmalı. Bu nasıl olur? demiş. Kız cevap vermiş:

–Çok kolay. Bir altına koyun al. Koyundan yemek yap. Koyununun yünü uzasın. Yününü sat. Bir altını geri al. Kalan yünden kazak ör.

-Yün kazağı ördün mü? Ördün.

-Yemeği yaptın mı? Yaptın.

-Altın geri geldi mi? Geldi.

- Sonra altını ver. Koyunu al, demiş.

Oğlan bu cevaba çok sevinmiş. Kızla gülüşmüşler. Oğlan kızla evlenmek istemiş. Kıza sormuş. Kız da oğlanı beğenmiş. Kız, babasının yanına gitmiş. Babasına olanları anlatmış. Babası oğlanla konuşmuş:

– Kızım çok akıllıdır. Aklından geçeni hemen söyler. Her şeye bir cevabı vardır. Eğer kızımın lafının üstüne laf söyleyebilirsen evlenirsin. Seni de tanıyalım, demiş.

Dağ başında kahve yokmuş.

-Bir kekik çayı içelim, demişler.

Kız kekik çayı yapmış. Kekik çayını misafirlere uzatmış. Kız, oğlanın çayına şeker koymamış. Oğlan çayını içmiş. Şekersiz olduğunu anlamış. Çayı zor içmiş. Çay kaşığıyla karıştırmaya başlamış. Kız olanları görmüş. Oğlana gülmüş. Oğlana seslenmiş:

–Sanki çadıra gelenler var. Deve çanı sesi geliyor, demiş. Gülmeye devam etmiş. Oğlan cevap vermiş:

–Umarım, şekerleri vardır, demiş. Kızın babası bunu duymuş.

-Oğlan da akıllıymış, demiş.

Oğlana bir koyun hediye etmiş. Oğlan koyunu almış. Kızı, koyunun üstüne bindirmiş. Köyüne dönmüş. Ailesi onu bekliyormuş. Oğlan, babasıyla konuşmuş:

–Baba koyun hesabını istersin. Bir altını geri istersin. Hepsini aldım. Geri geldim.

–Şu bir altını al. Şu canlı koyunu al. Yemeklerde hazır. Kazakta istemiştin. O da hazır. Bu hesapta bir eksik yapmışsın. Eksiği tamamladım. Evleneceğim kız buldum, demiş. Babası mutlu olmuş. Oğlu görevlerini yapmış. Annesi düğün hazırlığına başlamış. Biz de hep beraber düğüne gidelim...

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 613

Hece sayısı: 1406

Cümle sayısı: 154

198,825- 40,175x (toplam hece/toplam kelime)-2.610x (toplam kelime/toplam cümle)

198,825- (40,175x 2,29)- 2,610x 3,98

198,825-92,00 -10,38

96,44

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 613

Hece sayısı: 1406

Cümle sayısı: 154

118.823- (25.987 × 2,29)- (0.971 × 3,98)

118,823- 59,51- 3,86

55,45

Tablo 4.4.1.10.2.2’de Eksik Hesap masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.10.2.2. Eksik Hesap uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Eksik Hesap	2,29	3,98	Çok kolay	Bağımsız okuma

Eksik Hesap masalında özgün masalda 2,28 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,29 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda ortalama cümle uzunluğu (OCU) 8,16 uyarlanmış halinde 3,98 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU artmış, OCU azalmıştır.

4.4.1.10.3. Eksik Hesap Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Ağanın bir oğlu varmış, oğlan evlenmek ister imiş de bir türlü lafın yönünü bulup söyleyemez imiş. Anası da herifin ağzına bakarımış. Herif o yandan hiç kapan kaldırmazımış. Anası bir ansıtacak gibi olur.”

Uyarlanan Masal

“Evvel zamanın birinde bir ağa varmış. Ağanın bir oğlu varmış. Oğlan evlenmek istermiş. Ama babasına bir türlü söyleyememiş. Annesine danışmış. Annesi de babasına söylemiş.”

Özgün Masal

“– Hele bir keser sapı tutsun, bir iş güç sahibi olsun, oğlan ne iş yapar dediklerinde kız isteyecek yüzümüz olsun, demiş.

Akşam yemek vaktiymiş, herif avrat oğlan sofraya oturmuşlar. Ha bismillah deyip başlayacakları sırada oğlan iki elini yana açıp gerinmiş, ardından pilava kaşığı saplamış, kalkmış, gitmiş. Anasının eteği ağırlaşmış.

– Gedip bir bakayım demiş.

Kalkmaya yekinmiş, herifin sesiyle irkilmiş.

– Otur avrat oturduğun yerde, demiş. Sofranın tadı tuzu kaçmış.

Ağa oğlunu çağırması.”

Uyarlanan Masal

“– Oğlumuz evlenmek istiyor, demiş. Babası;

–Önce işini bulsun, demiş. Akşam olmuş. Yemek vakti gelmiş.

Hep birlikte yemek hazırlamışlar. Hepsi masaya oturmuşlar. Oğlan bir şey yememiş. Masadan kalkmış. Annesi ayağa kalkmış. Tam oğlunun yanına gidecekmış. Babası, gitme demiş. Sofranın tadı tuzu kalmamış.

Ağa, oğlunu yanına çağırması.”

Özgün Masal

“– Adam olduğunu anlayayım, seni önce bir sınavayım, el kızına kıyamayayım, demiş. Çıkarmış oğluna bir altın vermiş.

– Sana bir altın veriyorum bazara gidip bir koyun alacaksın, bana bir kavurma yapacaksın, bir de kazak öreceksin ardından koyunu diri altını geri vereceksin, demiş.

– Hadi bu hesabı tekmil et, kız hazır, demiş.”

Uyarlanan Masal

“–İlk olarak sorumluluk bilmelisin. Sonra çalışkan ve akıllı olmalısın, demiş.

Oğluna bir altın vermiş.

– Sana bir altın veriyorum. Pazara git. Bir koyun al. Koyundan bir yemek yap. Bir de kazak ör. Sonrasında koyunu bana canlı getir. Altını da geri ver. Bu hesabı yaparsan evlenirsin, demiş.”

Özgün Masal

“Oğlan öfün söfün dışarı çıkmış, oğlanın anası kulak yaslamış, içerde konuşulanları dinlerimış.

– A güzel oğlum, babanın dediğini yabana atma, kösüre daşı gibi oturmasın bi iş tutsun deye eder engini. Kendini üzüp irezil etme, dese de oğlana siğil düşmüş.

–Ne işi gücü ana, dediklerinin elle tutulur yanı mı var, bir koyun alacaktım! Kesip

kavurma yapacakmışım! Üstüne üstlük koyunu diri, parayı geri verecekmişim. Birine desen deli der, demiş.

– Ne haliniz varsa görün, bir oğlunuz vardı, yok bilin, demiş.

Köyü terk etmiş.”

Uyarlanan Masal

“Oğlan üzülmüş. Annesinin yanına gitmiş.

– Güzel oğlum, babanı dinle. Dediklerini yap, demiş.

Oğlan sinirlenmiş.

– Ben bunları nasıl yapayım? Koyunu canlı ister. Altını da geri ister, demiş.

Evden çıkmış. Köyden uzaklaşmış.”

Özgün Masal

“Köyün dışına çıkmış, yolun götürdüğü yere gider imiş. Nere gittiğini kendi de bilmez imiş. Yolda giderken bir adam dek gelmiş. Adam iri kıyım pehlivan yapılı biri imiş. Bir omzunda on kadar deri atlıymış. Onları da taşırmış.

Selamlaşmışlar. Yol arkadaşı olmuşlar.”

Uyarlanan Masal

“Yolda bir adam görmüş. Adam çok güçlüymüş. Bir omzunda yükler varmış. Selamlaşmışlar. Yol arkadaşı olmuşlar.”

Özgün Masal

“–Ne iş yapan? Nerden böyle? Demiş oğlan.

–Debbağ’ın Yörük yaylalarının dolaşır deri topların. Sen ne iş yapan, nere geden? Demiş, adam.

Oğlan “heç” demiş, başka ses etmemiş.

– Yol uzun acık sen beni taşı, acık da ben seni taşıyam, demiş.

Oğlan tingingede düşmüş.

– Herif deli mi! bu elemeti ben nasıl taşıyam, çiğnindeki yükü de caba, demiş içinden.

Debbağ havadan sudan hebire konuşurmuş, yol boyunca hiç susmamış, uzaktan bir kara çadır görülmüş.”

Uyarlanan Masal

“Yolda bir adam görmüş. Adam çok güçlüymüş. Bir omzunda yükler varmış. Ona selam vermiş. Yol arkadaşı olmuşlar. Oğlan, adama sormuş:

–Nereye gidiyorsun? Ne iş yapıyorsun? demiş.

–Yaylalara giderim. Yük taşıyım. Sen ne iş yapıyorsun? demiş.

Oğlan cevap vermemiş. Adam tekrar konuşmuş:

–Daha yolumuz çok var. Biraz sen beni taşırsın. Biraz ben seni taşıyım, demiş.

Oğlan şaşırmış. Ben “nasıl taşıyayım?” diye düşünmüş.

Adam yol boyunca susmamış. Aradan zaman sonra uzakta bir çadır gözükmüş.”

Özgün Masal

“– Şu varacağımız çadırın sahibini tanırım, gedelim bi dürümünü yiyelim, varışa 3-5 de deri alam, demiş.

Oğlan hiç ses etmemiş.

– A bilader yol boyu hep sen kendini taşıttın heç beni taşımadın, demiş Reçber.

– Ulan sen beni ne zaman taşıdın? Deyecek olmuş, dürümün hatrına yutkunmuş.

– Çattık belaya, bu deli değil zırdeliymiş diye boburdanmadan da duramamış.”

Uyarlanan Masal

“Adam;

– Şu çadıra gidelim. Bir dürüm yiyelim. Biraz da yük alırsız, demiş.

Oğlan cevap vermemiş.”

Özgün Masal

“Kara çadıra varmışlar, yörük içeri buyur etmiş, hoşbeşin ardından, yörük mükellef bir sofraya hazırlatmış. Yörükün güzel bir kızı varmış. Gelen misafirlere hizmet eder imiş. Oğlanın gözü kızda kalmış kız gelip geldik sıra gözünü ayıramaz olmuş. Kız oğlanın bakışını görmüş, sofraya yemek koyar gibi yapmış, oğlanın mekişine okkalı bir dirsek vurmuş. Oğlan kızın babasına doğru dönmüş.

– Çadırın çok güzel amma direği eğri, demiş. Kız lafın kendine geldiğini anlamış.

– Direği eğri olsa da çadırı direk tutar, demiş. Kız lafın kendine geldiğini anlamış.

– Direği eğri olsa da çadırı direk tutar, demiş. Yörük, kızına çıkışmış.

–O nasıl söz kızım! Misafirlerimize ayıp olmuyor mu? Demiş.

–Baba ben edebide bilirim, adabı da. Misafir dediğin kişinin dediği ayıp olmuyor da benim dediğim mi ayıp oluyor, deyince kızın babası.

– Misafir ne dedi ki? diye sormuş.

–Çadırın güzel amma, direği eğri, dedi.

– Ne var bunda kızacak, demiş babası.

– Demek istedi ki; kızın güzel amma bel eğri, demek istedi. Ben de özü doğru, sözü doğru, demek istedim. Edepsizlik etmedim, demiş.

Oğlan kız daha çok sevmiş. Hem akıllı hem de güzel, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Çadıra gelmişler. Onları, kapıda bir yörük karşılamış. Yörük çadırın sahibiymiş. Onlara

güzel bir yemek hazırlamış. Yemeklerini yemişler. Yörüğün güzel bir kızı varmış. Oğlan kızı beğenmiş. Kız da oğlanı görmüş.”

Özgün Masal

“–Benim bir sualim olacak debbağ ile ben birbirimizi yolda bulduk. Yol arkadaşı olduk. Yolda geliriken bana tuhaf bir teklifte bulundu. Yolumuz ırak, yarı sen beni taşı bırak. Ardından ben seni taşıyacağım. Yol öyle biter ancak, dedi. Bu teklifin oluru var mı? Bende şu okkayı taşıyacak güç var mı? demiş.”

Uyarlanan Masal

“Oğlan, kıza sormuş:

–Bu adamla yolda karşılaştık. Yol arkadaşı olduk. Yolda bana bir teklifte bulundu. “Biraz sen beni taşırsın. Biraz ben seni taşıyım. Yol öyle biter.” dedi.

–Ben o kadar güçlü müyüm? demiş.”

Özgün Masal

“–Yol arkadaşın sana çok makul bir teklifte bulunmuş. Yolumuz uzun. Sohbet ede ede gidelim. Sen anlat ben dinleyeyim, ben anlatayım sen dinle. Yol çabuk biter, demek istemiş arkadaşın, demiş kız.

Oğlan kızın verdiği cevaba şaşırılmış. Babasının koyun hesabı aklına gelmiş. –Olacak iş değil amma bir de onu sorayım, bakalım bu ne diyecek, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Kız cevap vermiş:

–Yol arkadaşın sana bir teklif yapmış. ‘Yolumuz uzun olacak. Yolda sohbet edelim. Sen anlat. Ben dinleyeyim. Ben anlatayım. Sen dinle. Yol çabuk biter.’ demek istemiş.

Oğlan bu cevaba şaşırılmış. Kızın akıllı olduğunu anlamış. Babasının koyun hesabı aklına gelmiş.

–Kız çok akıllı. Bunu da bilir, diye düşünmüş. Kıza sormuş:”

Özgün Masal

“– Benim bir altınım var. Şimdi sizden bir altına bir koyun alsam. Koyundan kavurma yapsam. Yününden kazak örüp geysem. Koyunu diri parayı geri nasıl alırım, demiş.

–Bu hesabın bilemecek nesi var. Hangi çobana sorsan yapar. Bir altına bir koç alacaksın. Koçu iğdiş edip hayalarından kavurma yapacaksın. Yünü uzadıkça kırpıp satacaksın. Bir altını geri alacaksın. Kalan yünü kırıman da eğirip, bir yün kazak öreceksin. Yün kazağı giydin mi? giydin. Kavurmayı yedin mi? yedin. Koyun diri paran geri geldi mi? geldi. Eee ne düşünün o zaman. Ver altını al koçunu, demiş kız.”

Uyarlanan Masal

“– Benim bir altınım var. Sizden bir altına, bir koyun alsam. Koyundan yemek yapsam. Koyunun yününü alsam. Kazak örsem. Koyunu canlı geri almalıyım. Elimde de bir altın olmalı. Bu nasıl olur? demiş. Kız cevap vermiş:

–Çok kolay. Bir altına koyun al. Koyundan yemek yap. Koyununun yünü uzasın. Yününü sat. Bir altını geri al. Kalan yünden kazak ör.

-Yün kazağı ördün mü? Ördün.

-Yemeği yaptın mı? Yaptın.

-Altın geri geldi mi? Geldi.

- Sonra altını ver. Koyunu al, demiş.”

Özgün Masal

“Oğlan kızın aklına da güzelliğine de yangın olmuş.

–Ben koçtan evvel seni alacan, demiş. –Benim “he” demem töreye uymaz. Babamın önünden geçmeden olmaz, demiş kız.

Oğlan doğruca kızın babasına gitmiş.

– Allah’ın emriyle, peygamberin kavli ile kızına talibim, demiş.

– Kızın bugüne kadar isteyen çok oldu. Kızımı siz de gördünüz, yaşayıp şahit oldunuz. Ağzında bakla ıslanmaz. Hiçbir lafın altında kalmaz. Her isteyen lafının altında kaldı. Kızımın olurunı alamadı. Sözün özü; lafının üstüne laf koyana kızımı vereceğim. Diyeceğim budur, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Oğlan bu cevaba çok sevinmiş. Kızla gülüşmüşler. Oğlan kızla evlenmek istemiş. Kıza sormuş. Kız da oğlanı beğenmiş. Kız, babasının yanına gitmiş. Babasına olanları anlatmış. Babası oğlanla konuşmuş:

– Kızım çok akıllıdır. Aklından geçeni hemen söyler. Her şeye bir cevabı vardır. Eğer kızımın lafının üstüne laf söyleyebilirsen evlenirsin. Seni de tanıyalım, demiş.”

Özgün Masal

“Dağ başında kahve içelim deseler kahve ne gezer. Adet yerini bulsun “usule uyulsun” demişler. Bir kekik çayı içelim, demişler.

Kız gitmiş bir kekik kaynatmış gelmiş. Kekik çayını misafirlere sunmuş. Oğlanın kekiğine şeker katmamış. Oğlan kekik çayını ağzına götürmüş. Şekeri olmadığını anlamış. Mavır mavır ümüğünden geçmemiş. Başlamış kekik çayını karıştırmaya. Hebire karıştırmış. Kız da çadırın öte ucunda kıs kıs gülerimış. Oğlan tıngır tıngır hebire karıştırmış. Kız daha fazla dayanamamış.

–Kervan mı geliverir ne! Deve çanı dinmiyor, deyince oğlan lafı gediğine koymuş.

–Yükü şekerdir inşallah, demiş. Kızın babası bunu duyar duymaz. . . “

Uyarlanan Masal

“Dağ başında kahve yokmuş.

-Bir kekik çayı içelim, demişler.

Kız kekik çayı yapmış. Kekik çayını misafirlere uzatmış. Kız, oğlanın çayına şeker koymamış. Oğlan çayını içmiş. Şekersiz olduğunu anlamış. Çayı zor içmiş. Çay kaşığıyla karıştırmaya başlamış. Kız olanları görmüş. Oğlana gülmüş. Oğlana seslenmiş:

–Sanki çadıra gelenler var. Deve çanı sesi geliyor, demiş. Gülmeye devam etmiş. Oğlan cevap vermiş:

–Umarım, şekerleri vardır, demiş. Kızın babası bunu duymuş.”

Özgün Masal

“–Kız ne derse desin verdim getti, demiş. Oğlana bir de koç hediye etmiş. Oğlan koçu almış. Kızı koçun üstüne bindirmiş. Köyüne çıkavarmış.

Uyarlanan Masal

Oğlan da akıllıymış, demiş.

Oğlana bir koyun hediye etmiş. Oğlan koyunu almış. Kızı, koyunun üstüne bindirmiş. Köyüne dönmüş. Ailesi onu bekliyormuş. Oğlan, babasıyla konuşmuş:

Özgün Masal

“–Ey baba koyun hesabını beklersin bilirim. Verdiğin bir altını geri istersin. Onu da bilirim. Bir bir hesap ettim, tek milletim. Hepsini aldım geldim.

–Şu verdiğin bir altın, su da canlı koyun, kavurma da hazır burda, yün kazakta istemiştin o da burda. Lakin bu hesapta bir eksik yapmışsın. Evleneceğim kızı hesaba katmamışsın. Onu da ben getirdim. Eksiği tamamladım, demiş.

Kız koçun üstünden inmiş, kayınbabasının elini öpmüş. Ne deyelim, hep bir olup düğünlerine gedelim.”

Uyarlanan Masal

“–Baba koyun hesabını istersin. Bir altını geri istersin. Hepsini aldım. Geri geldim.

–Şu bir altını al. Şu canlı koyunu al. Yemeklerde hazır. Kazakta istemiştin. O da hazır. Bu hesapta bir eksik yapmışsın. Eksiği tamamladım. Evleneceğim kızı buldum, demiş. Babası mutlu olmuş. Oğlu görevlerini yapmış. Annesi düğün hazırlığına başlamış. Biz de hep beraber düğüne gidelim...”

4.4.1.10.4. Eksik Hesap Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Eksik Hesap masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Ağa, oğlunu çağırmış.

Uyarlanan Cümle: Ağa, oğlunu yanına çağırmış.

Örnek 1’de verilen özgün cümle yapısı korunmuştur.

Örnek 2.

Özgün Cümle: -Bir kekik çayı içelim, demişler.

Uyarlanan Cümle: -Bir kekik çayı içelim, demişler.

Örnek 2’de özgün cümle yapısı korunarak uyarlanan masalda yer verilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Sofranın tadı tuzu kaçmış.

Uyarlanan Cümle: Sofranın tadı tuzu kalmamış.

Örnek 3’te verilen deyim korunmuştur.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Ağanın bir oğlu varmış, oğlan evlenmek ister imiş de bir türlü lafin yönünü bulup söyleyemez imiş. Anası da herifin ağzına bakarımış. Herif o yandan hiç kapan kaldırmamış. Anası bir ansıtacak gibi olur.

Uyarlanan Cümle: Evvel zamanın birinde bir ağa varmış. Ağanın bir oğlu varmış. Oğlan evlenmek istermiş. Ama babasına bir türlü söyleyememiş. Annesine danışmış. Annesi de babasına söylemiş.

Örnek 2’de verilen özgün cümle yapısı sadeleştirilerek yeniden yazılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: – Hele bir keser sapı tutsun, bir iş güç sahibi olsun, oğlan ne iş yapar dediklerinde kız isteyecek yüzümüz olsun, demiş.

Akşam yemek vaktiymiş, herif avrat oğlan sofraya oturmuşlar. Ha bismillah deyip

başlayacakları sırada oğlan iki elini yana açıp gerinmiş, ardından pilava kaşığı saplamış, kalkmış, gitmiş. Anasının eteği ağırlaşmış.

– Gedip bir bakayım demiş.

Kalkmaya yekinmiş, herifin sesiyle irkilmiş.

– Otur avrat oturduğun yerde, demiş. Sofranın tadı tuzu kaçmış.

Uyarlanan Cümle: – Oğlumuz evlenmek istiyor, demiş. Babası;

–Önce işini bulsun, demiş. Akşam olmuş. Yemek vakti gelmiş.

Hep birlikte yemek hazırlamışlar. Hepsi masaya oturmuşlar. Oğlan bir şey yememiş. Masadan kalkmış. Annesi ayağa kalkmış. Tam oğlunun yanına gidecekmış. Babası, gitme demiş. Sofranın tadı tuzu kalmamış.

Örnek 2’de verilen özgün metne sadeleştirme tekniği uygulanmıştır. Kelime veya cümlelere değiştirme, silme işlemi uygulanarak sadeleştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: –Yol arkadaşın sana çok makul bir teklifte bulunmuş. Yolumuz uzun. Sohbet ede ede gidelim. Sen anlat ben dinleyeyim, ben anlatayım sen dinle. Yol çabuk biter, demek istemiş arkadaşın, demiş kız.

Oğlan kızın verdiği cevaba şaşırılmış. Babasının koyun hesabı aklına gelmiş. –Olacak iş değil amma bir de onu sorayım, bakalım bu ne diyecek, demiş.

Uyarlanan Cümle: Kız cevap vermiş:

--Yol arkadaşın sana bir teklif yapmış. ‘Yolumuz uzun olacak. Yolda sohbet edelim. Sen anlat. Ben dinleyeyim. Ben anlatayım. Sen dinle. Yol çabuk biter.’ demek istemiş.

Oğlan bu cevaba şaşırılmış. Kızın akıllı olduğunu anlamış. Babasının koyun hesabı aklına gelmiş.

-Kız çok akıllı. Bunu da bilir, diye düşünmüş. Kıza sormuş:

Örnek 3’te özgün cümlelerde sadeleştirme yapılmıştır. Bu cümlelerde uygulananlar metnin daha anlaşılır ve akıcı olmasını sağlamıştır.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Köyün dışına çıkmış, yolun götürdüğü yere gider imiş. Nere gittiğini kendi de bilmez imiş. Yolda giderken bir adam dek gelmiş. Adam iri kıyım pehlivan yapılı biri imiş. Bir omzunda on kadar deri atlıymış. Onları da taşırmış.

Selamlaşmışlar. Yol arkadaşı olmuşlar.”

Uyarlanan Cümle: Yolda bir adam görmüş. Adam çok güçlüymüş. Bir omzunda yükler varmış. Ona selam vermiş. Yol arkadaşı olmuşlar.

Örnek 1’de verilen özgün metnin bir kısmında özetleme yapılmıştır. Uyarlanan metinde yer alan ifadeler daha kısa ve anlaşılabilir düzeye getirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Oğlan kızın aklına da güzelliğine de yangın olmuş.

–Ben koçtan evvel seni alacan, demiş. –Benim “he” demem töreye uymaz. Babamın önünden geçmeden olmaz, demiş kız.

Oğlan doğruca kızın babasına gitmiş.

– Allah’ın emriyle, peygamberin kavli ile kızına talibim, demiş.

– Kızın bugüne kadar isteyen çok oldu. Kızımı siz de gördünüz, yaşayıp şahit oldunuz. Ağzında bakla ıslanmaz. Hiçbir lafın altında kalmaz. Her isteyen lafının altında kaldı. Kızımın olurunı alamadı. Sözün özü; lafının üstüne laf koyana kızımı vereceğim. Diyeceğim budur, demiş.

Uyarlanan Cümle: Oğlan bu cevaba çok sevinmiş. Kızla gülüşmüşler. Oğlan kızla evlenmek istemiş. Kıza sormuş. Kız da oğlanı beğenmiş. Kız, babasının yanına gitmiş. Babasına olanları anlatmış. Babası oğlanla konuşmuş:

– Kızım çok akıllıdır. Aklından geçeni hemen söyler. Her şeye bir cevabı vardır. Eğer kızımın lafının üstüne laf söyleyebilirsen evlenirsin. Seni de tanıyalım, demiş.

Örnek 2’de özgün metin özetlenmiştir. Bazı kelime ve cümle yapıları silinmiş veya değiştirilmiştir. Metnin anlam bütünlüğü korunmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Oğlan öfün söfün dışarı çıkmış, oğlanın anası kulak yaslamış, içerde konuşulanları dinlerimş.

– A güzel oğlum, babanın dediğini yabana atma, köşüre daşı gibi oturmasın bi iş tutsun deye eder engini. Kendini üzüp irezil etme, dese de oğlana sığil düşmüş.

–Ne işi gücü ana, dediklerinin elle tutulur yanı mı var, bir koyun alacakmışım! Kesip kavurma yapacakmışı! Üstüne üstlük koyunu diri, parayı geri verecekmişim. Birine desen deli der, demiş.

– Ne haliniz varsa görün, bir oğlunuz vardı, yok bilin, demiş.

Köyü terk etmiş.

Uyarlanan Cümle: Oğlan üzülmüş. Annesinin yanına gitmiş.

– Güzel oğlum, babanı dinle. Dediklerini yap, demiş.

Oğlan sinirlenmiş.

– Ben bunları nasıl yapayım? Koyunu canlı ister. Altını da geri ister, demiş.

Evden çıkmış. Köyden uzaklaşmış.

Örnek 3’te verilen özgün cümlelerde özetleme yapılarak uyarlanan masalda anlatım kolaylaştırılmıştır.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Şu varacağımız çadırın sahibini tanırım, gedelim bi dürümünü yiyelim, varısa 3-5 de deri alam, demiş.

Uyarlanan Cümle: – Şu çadıra gidelim. Bir dürüm yiyelim. Biraz da yük alırsız, demiş.

Örnek 1’de verilen özgün metinde yer alan “şu varacağımız çadırın sahibini tanırım” ve “varısa 3-5 de deri alam” cümlelerine uyarlanan metinde yer verilmemiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: –Kız ne derse desin verdim getti, demiş.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 2’de yer alan özgün metindeki cümleye yer verilmemiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Kız oğlanın bakışını görmüş, sofraya yemek koyar gibi yapmış, oğlanın mekişine okkalı bir dirsek vurmuş.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 3’te verilen cümle yapısı olumsuz ifadeler içerdiği için uyarlanan masalda yer almamıştır.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Sözün özü; lafının üstüne laf koyana kızımı vereceğim. Diyeceğim budur, demiş.

Uyarlanan Cümle: Eğer kızımın lafının üstüne laf söyleyebilersen evlenirsin.

Örnek 1’de verilen özgün cümlede değiştirme tekniği uygulanmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: –Olacak iş değil amma bir de onu sorayım, bakalım bu ne diyecek, demiş.

Uyarlanan Cümle: -Kız çok akıllı. Bunu da bilir, demiş. Kıza sormuş.

Örnek 2’de verilen özgün cümlede değiştirme tekniği uygulanmış ve yeniden yazılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Bir altına bir koç alacaksın. Koçu iğdiş edip hayalarından kavurma yapacaksın. Yünü uzadıkça kırpıp satacaksın. Bir altını geri alacaksın. Kalan yününü kırman da eğirip, bir yün kazak öreceksin.

Uyarlanan Cümle: –Çok kolay. Bir altına koyun al. Koyundan yemek yap. Koyununun yünü uzasın. Yününü sat. Bir altını geri al. Kalan yünden kazak ör.

Örnek 3’te verilen özgün metinde “koç” yerine “koyun” yazılmıştır. “Kavurma yap” yerine “yemek yap” cümlesi yazılarak değiştirme uygulanmıştır.

Ekleme

Ekleme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: –Ne iş yapan? Nerden böyle? Demiş oğlan.

Uyarlanan Cümle: Oğlan, adama sormuş:

–Nereye gidiyorsun? Ne iş yapıyorsun? demiş.

Örnek 1’de verilen özgün cümleye sorudan önce soru sorulacağına dair cümle yapısı eklenerek masalın anlatımı kolaylaştırılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Oğlan “heç” demiş, başka ses etmemiş.

– Yol uzun acık sen beni taşı, acık da ben seni taşıyam, demiş.

Uyarlanan Cümle: Oğlan cevap vermemiş. Adam tekrar konuşmuş.

–Daha yolumuz çok var. Biraz sen beni taşırsın. Biraz ben seni taşıyım, demiş.

Örnek 2’de verilen özgün cümleler arası geçişte konuşma ifadesinin kime ait olduğunu netleştirmek için “adam tekrar konuşmuş” cümlesi eklenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: –Yol arkadaşın sana çok makul bir teklifte bulunmuş.

Uyarlanan Cümle: Kız cevap vermiş:

-Yol arkadaşın sana bir teklif yapmış.

Örnek 3’te verilen özgün cümleye konuşma ifadesinin kime ait olduğunu netleştirmek için “kız cevap vermiş” cümlesi eklenmiştir.

4.4.1.10.5. Eksik Hesap Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Eksik Hesap masalında değerler eğitime bakılmıştır. Buna göre masalda sevgi, sorumluluk, çalışkanlık, şefkat, nezaket, yardımseverlik, dürüstlük değerlerinden örnekler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“Babası;

–Önce bir işini bulsun, demiş.” (Sorumluluk değeri)

“– İlk olarak sorumluluk bilmelisin. Sonra çalışkan ve akıllı olmalısın, demiş.”
(Sorumluluk değeri, çalışkanlık değeri)

“– Sana bir altın veriyorum. Pazara git. Bir koyun al. Koyundan bir yemek yap. Bir de kazak ör. Sonrasında koyunu bana canlı getir. Altını da geri ver. Bu hesabı yaparsan evlenirsin, demiş.” (Sorumluluk değeri)

“Oğlan kızla evlenmek istemiş. Kıza sormuş. Kız da oğlanı beğenmiş.” (Sevgi değeri)

“Oğlana bir de koyun hediye etmiş.” (Nezaket değeri)

“–Baba koyun hesabını istersin. Bir altını geri istersin. Hepsini aldım. Geri geldim.”
(Çalışkanlık değeri)

“Babası mutlu olmuş. Oğlu görevlerini yapmış.” (Şefkat değeri)

“– Kızım çok akıllıdır. Aklından geçeni hemen söyler. Her şeye bir cevabı vardır.”
(Dürüstlük değeri)

“-Yol arkadaşın sana bir teklif yapmış. Yolumuz uzun olacak. Yolda sohbet edelim. Sen anlat. Ben dinleyeyim. Ben anlatayım. Sen dinle. Yol çabuk biter.’ demek istemiş.”
(Yardımseverlik değeri)

4.4.1.10.6. Eksik Hesap Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Akıllı, yün, kekik, örmek, tadı tuzu kalmamak kelimeleri ve deyişi masalda birden fazla yer alarak kelimelerin öğreniciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.1.11. Fukaranın Dileği Masalı

Özgün Masal

FUKARANIN DİLEĞİ

Evvel zamanda köyün birinde bir gariyle bir goca yaşarmış. Garı, goca çok fıkarmış. Dağın suyu, evin unu olmasa açlıktan öleceklermiş. Sabah akşam kuru dürüm yerlermiş. İkisi de iğlemiş ipliğe dönmüş gevçilelleri çıkmış. Akşam olur yatar sabah olur kalkarlarımış. Gevcelecek değişik bir şey avarlarımış. Bişey bulamazlarımış.

–“Tıngır elek tıngır saç, el bulamaç garınaç ” deyip yavan dürüme talim ederlerimiş. Dürümü yerken de “ biz de eller gibi laba deşşek, bumbar yesek, gave içsek” deyip iç geçirirlermiş.

Yine böyle bir günde, tak tak kapı çalmış. Karı koca hoflanmış. Şimdiye kadar kapılarını çalan olmamış. Bırakın bir diş yiyecek getireni halını hatırını soran olmamış.

–Acep kim ola bu? Demiş herif kapıyı açmış. Kapının kulları, demiş. Garı, goca sevinmişler. Düşünmüşler taşınmışlar. Ne isteyeceklerine karar vermişler.

–Laba isteriz laba, olsa da yesek, demişler.

–Benden dileyey dileyey dileyeyeğiniz bu muydu, demiş Hızır Aleyhisselam.

Asasını üç sefer yere vurmuş. Gocayla garının burnunun ucuna gocaman bir laba gondurmuş. Ortadan kaybolmuş.

Garıyla gocanın gözleri fal daşı gibi açılmış. Açılmış açılmasına da labayı burunlarının ucundan indirip yeyememişler. Dillerini yılan ebesi gibi bir garış uzatmışlar, labayı yalayamamışlar bile. Burunlarının ucunda labayla dolaşmaya başlamışlar. Laba onlara bakarımı, onlar labaya bakarımı.

Dua etmişler. Hızır Aleyhisselam gelmiş.

–Dilen benden ne dilermeniz ey Allahın kulları, demiş.

–Laba burnumuzun ucundan kaybolsun, demiş gocayla garı.

Hızır Aleyhisselam asasını üç sefer yere vurmuş. Laba kaybolmuş. Kendi de getmiş. Garı goca rahatlamışlar. Derin bir nefes almışlar.

–Neyidi o burnumuzun ucunda goca bi elemet, demişler.

Aradan birkaç gün geçmiş. Labanın kokusu burunlarının ucunda tütümüş.

–Böyüdü möyüdü, yeyemedik amma kokusu da eyidi, demeye başlamışlar. Kapı gene çalmış. Gelen Hızır Aleyhisselammış.

–Dilen benden ne dilermeniz, ey Allahın kulları, demiş. Garıyla goca sevinmiş.

–Bu sefer laba istemeyelim. Heç yeyemedik, demişler. Söz birliği etmiş ikisi bir.

–Bumbar dolmasını severiz. Olsa yeriz, demişler.

–Benden dileyeyeğiniz bu muydu, demiş Hızır Aleyhisselam. Asasını üç sefer yere vurmuş, kaybolmuş. Bumbar garıyla gocanın boynuna dolanmış.

Gocayla garı pek sevinmiş. Sevinmişler sevinmesine de bumbarı boyunlarından çıkarıp yeyememişler. Boyunlarında halka gibi bumbarı dolaşmaya başlamışlar. Bumbarın sabı gelse de alsa, demeden kapı çalmış. Gelen Hızır Aleyhisselam imiş.

–Dilen benden ne dilermeniz, ey Allahın kulları, demiş.

–Bumbar ümüğümüzü sıktı yeter yediğimiz, alıver şunu ümümüzden, demiler.

–Benden dileyeyeğiniz bu mu du, demiş bumarı boyunlarından yok etmiş. Kendide gitmiş.

Garıyla goca rahat bir nefes almış. Aradan birkaç gün geçmiş. Gene yavan dürüm yerlerimiş.

–Neyidi ay herif o bumarın kokusu, der demez kapı çalmış. Gelen Hızır Aleyhisselamımı.

–Dilen benden ne dilerseniz ey Allahın kulları, demiş. Garıyla goca sevinmişler. Bu sefer datlı dileyelim demişler.

–Labayı deştik, bumarı yedik. Üstüne datlı eyi gider. Gıvrım tepsisi dileğimiz, demiş ikisi bir.

–Benden dileyeye dileyeye dileyeyeğiniz bu muydu, demiş. Asasına üç defa yere vurmuş, kaybolmuş. Gocayla garının başlarının üstünde bir gıvrım tepsisi peydahlanmış. Gocayla garı pek sevinmişler. Öte dönmüşler beri dönmüşler. Gıvrım tepsisini yere indirip yeyememişler. Gıvrım tepsisi başlarında dolaşmaya başlamışlar. Tepsikle dolaşmaktan ağız beciz olmuşlar. Tepsinin sabı gelse de... demeden kapı çalmış. Gelen Hızır Aleyhisselamımı.

–Dilen benden ne dilerseniz, ey Allahın kulları, demiş.

–Yeter gıvrım yedimiz. Su tepsiyi başımızın üstünden alıver, demişler.

–Dileyeye dileyeye benden dileyeyeğiniz bu muydu, demiş asasını üç defa yere vurmuş. Gıvrım tepsisi yok olmuş.

Gocayla garının kapısını çalan bir daha olmamış. Yavan dürümlerini yemeye devam etmişler.

Çalı dediysek, çalı dibinde büyümedik

Ne Anya kaldı ne Konya gezmedik

İşimiz sağlamdır paçal yapmayız

Gıçımız cımbaraya lafı da biliriz

Elma demesin de, Alma demesinde biliriz

El eşik yanında adabı da biliriz

Lafı çörez olana, ne desek leyif vermez

Meteli anlatalım, gavemiz biter bitmez.

Tablo 4.4.11.1. Fukaranın Dileği masal inceleme formu

Fukaranın Dileği masalının masal inceleme formuna göre değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	0
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	0
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	2
Masalda örtük bir öğretim vardır.	0
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	4
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	4
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	0
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	0
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	5
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	0
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	4
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	4

Toplam Puan: 63

Bu forma göre Fukaranın Dileği masalı 63 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masal uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.11.2. Fukaranın Dileği Masalı Okunabilirlik Ölçütü

Fukaranın Dileği masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülleri ile analiz edilmiştir.

Ateşman Okunabilirlik Ölçeği

Kelime sayısı: 521

Hece sayısı: 1332

Cümle sayısı: 70

198,825- 40,175x (toplam hece/toplam kelime)-2.610x (toplam kelime/toplam cümle)

198,825- 40,175x (2,55)- 2,610x (7,44)

198,825-102,44-19,41

76,97

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 521

Hece sayısı: 1332

Cümle sayısı: 70

118.823- (25.987 × 2,55)- (0.971 × 7,44)

118,823- 66,26- 7,22

45,34

Tablo 4.4.1.11.2.1'de Fukaranın Dileği masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.11.2.1. Fukaranın Dileği özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Fukaranın Dileği	2,55	7,44	Kolay	Eğitsel düzey

Uyarlanmış Masal

SİHİRLİ MİSAFİR

Bir zamanlar, küçük bir köy varmış. Burada bir adam ve kadın yaşarmış. Bu aile, çok yoksulmuş. Kendilerine yiyecek bile zor alırlarmış. Bir gün bu ailenin kapıları çalmış. Sihirli bir misafir gelmiş. Onlara bir dilek hakkı vermiş. Adam ve kadın buna çok sevinmişler. Ne istesek, diye düşünmüşler.

İlk olarak yemek istemişler. Aile dolmayı çok severmiş. Sihirli misafir şaşırmış. 'Benden

isteye isteye dolma mı istiyorlar' diye düşünmüş. Asasını üç kere sallamış. Adam ile kadının burnunun ucuna büyük bir dolma getirmiş. Sihirli misafir sonra oradan gitmiş. Kadın ile adam dolmayı burunlarının ucundan indirip yiyememişler. Dolma onlara bakmış. Onlar dolmaya bakmış. Sihirli misafirin yeniden gelmesini istemişler. Kapı çalmış. Sihirli misafir gelmiş.

-Dileyin benden ne dilerseniz, demiş.

Kadınla adam düşünmüşler:

-Dolma gitsin, demişler.

Sihirli misafir, asasını üç kere yere vurmuş. Dolma kaybolmuş. Misafir de gitmiş. Kadın ve adam rahatlamışlar.

-Neydi o öyle? Kocaman bir dolma vardı, demişler.

Aradan zaman geçmiş. Kadın ile adam dolma kokusunu özlemişler.

-Dolma burnumuzda tütüyor, demişler.

O sırada kapı çalmış. Sihirli misafir gelmiş.

-Dileyin benden ne dilerseniz, demiş.

Karı koca düşünmüşler:

-Dolma çok büyüktü. Onu yiyemedik. Biz de çorba istemeyi düşündük, demişler.

Sihirli misafir şaşırmış.

-Benden dileye dileye çorba mı istiyorlar? diye düşünmüş.

Asasını üç kere yere vurmuş. Sonra büyük bir kazan getirmiş. Kazanın içinde çorba varmış. Onu masaya bırakmış ve sihirli misafir gitmiş. Kadın ile adam, bir türlü kazanın içine ulaşamamışlar. Çorbayı içememişler. Bir o tarafa, bir bu tarafa gitmişler. Kazanın içini görememişler. Sihirli misafiri yeniden çağırmışlar. Kapı çalmış. Sihirli misafir gelmiş.

-Dileyin benden ne dilerseniz, demiş.

Adam ile kadın düşünmüşler:

-Biz, kazanın içine ulaşamadık. Sen çorbayı götür, demişler.

Sihirli misafir şaşırmış. Çorbayı oradan almış. Misafirde gitmiş. Aradan birkaç gün geçmiş. Kadın ile adam aç kalmışlar. Kadın;

-O dolmanın kokusu ne güzeldi, demiş. O anda kapı çalmış. Sihirli misafir gelmiş.

-Dileyin benden ne dilerseniz, demiş.

Kadın ile adam;

-Dolmayı istedik. Çorbayı da gördük. Bir de tatlı yiyelim, demişler.

Sihirli misafir şaşırmış.

-Dileye dileye benden tatlı mı istiyorsunuz, demiş.

Asasını üç kere yere vurmuş. Bir tepsi tatlı gelmiş ve sihirli misafir gitmiş. Kadın ile adam tepsinin etrafında dönmüşler. Onlar elini uzatınca tepsi diğer yana gidiyormuş. Çok yorulmuşlar. Hem de acıkmışlar. Sihirli misafiri beklemişler.

O sırada kapı çalmış. Sihirli misafir gelmiş.

-Dileyin benden ne dilerseniz, demiş.

-Şu tatlıya bir türlü ulaşamadık. Sen tatlıyı götür, demişler.

Sihirli misafir şaşırmış. Tatlıyı götürmüş. Kendi de gitmiş.

O günden beri kapılarını çalan olmamış. Sihirli misafir bir daha gelmemiş.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 392

Hece sayısı: 957

Cümle sayısı: 84

198,825- 40,175x (toplam hece/toplam kelime)-2.610x (toplam kelime/toplam cümle)

198,825- (40,175x 2,44)- 2,610x 4,66

198,825-98,02 -12,16

88,64

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 392

Hece sayısı: 957

Cümle sayısı: 84

118.823- (25.987 × 2,44)- (0.971 × 4,66)

118,823- 63,40- 4,52

50,90

Tablo 4.4.1.11.2.2’de Sihirli Misafir masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.11.2.2. Sihirli Misafir uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal	Uyarlanmış Masal	Uyarlanmış Masal	Uyarlanmış Masal
	OKU	OCU	Ateşman OD	Çetinkaya-Uzun OD
Sihirli Misafir	2,44	4,66	Kolay	Eğitsel okuma

Sihirli Misafir masalında özgün masalda 2,55 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,44 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda ortalama cümle uzunluğu (OCU) 7,44 uyarlanmış halinde 4,66 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU ve OCU azalmıştır.

4.4.1.11.3. Sihirli Misafir Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Evvel zamanda köyün birinde bir garıyla bir goca yaşarımış. Garı, goca çok fıkaraymış. Dağın suyu, evin unu olmasa açlıktan öleceklerimış. Sabah akşam kuru dürüm yerlerimış. İkisi de iğlemiş ipliğe dönmüş gevgilelleri çıkmış. Akşam olur yatar sabah olur kalkarlarımış. Gevcelemek değişik bir şey avarlarımış. Bişey bulamazlarımış.

–“Tıngır elek tıngır saç, el bulamaç garınaç ” deyip yavan dürüme talim ederlerimış. Dürümü yerken de “biz de eller gibi laba deşsek, bumbar yesek, gave içsek” deyip iç geçirirlermiş.”

Uyarlanan Masal

“Bir zamanlar, küçük bir köy varmış. Burada bir adam ve kadın yaşarmış. Bu aile, çok yoksulmuş. Kendilerine yiyecek bile zor alırlarmış.”

Özgün Masal

“Yine böyle bir günde, tak tak kapı çalmış. Karı koca hoflanmış. Şimdiye kadar kapılarını çalan olmamış. Bırakın bir diş yiyecek getireni halını hatırını soran olmamış.

–Acep kim ola bu? demiş herif kapıyı açmış. Kapının kulları, demiş. Garı, goca sevinmişler. Düşünmüşler taşınmışlar. Ne isteyeceklerine karar vermişler.

–Laba isteriz laba, olsa da yesek, demişler.”

Uyarlanan Masal

“Bir gün bu ailenin kapıları çalmış. Sihirli bir misafir gelmiş. Onlara bir dilek hakkı vermiş. Adam ve kadın buna çok sevinmişler. Ne istesek, diye düşünmüşler.

İlk olarak yemek istemişler. Aile dolmayı çok severmiş.”

Özgün Masal

–“Benden dileye dileye dileyeceğiniz bu muydu, demiş hızır Aleyhisselam.

Asasını üç sefer yere vurmuş. Gocayla garının burnunun ucuna gocaman bir laba gondurmuş. Ortadan kaybolmuş.”

Uyarlanan Masal

“Sihirli misafir şaşırmış. ‘Benden isteye isteye dolma mı istiyorlar’ diye düşünmüş.

Asasını üç kere sallamış. Adam ile kadının burnunun ucuna büyük bir dolma getirmiş. Sihirli misafir sonra oradan gitmiş.”

Özgün Masal

“Garıyla gocanın gözleri fal daşı gibi açılmış. Açılmış açılmasına da labayı burunlarının ucundan indirip yeyememişler. Dillerini yılan ebesi gibi bir garış uzatmışlar, labayı yalayamamışlar bile. Burunlarının ucunda labayla dolaşmaya başlamışlar. Laba onlara bakarımış, onlar labaya bakarımış.”

Uyarlanan Masal

“Kadın ile adam dolmayı burunlarının ucundan indirip yiyememişler. Dolma onlara bakmış. Onlar dolmaya bakmış.”

Özgün Masal

Dua etmişler. Hızır Aleyhisselam gelmiş.

–Dilen benden ne dilerseniz ey Allahın kulları, demiş.

–Laba burnumuzun ucundan kaybolsun, demiş gocayla garı.

Hızır Aleyhisselam asasını üç sefer yere vurmuş. Laba kaybolmuş. Kendi de getmiş. Garı goca rahatlamışlar. Derin bir nefes almışlar.

–Neydi o burnumuzun ucunda goca bi elemet, demişler.”

Uyarlanan Masal

“Sihirli misafirin yeniden gelmesini istemişler. Kapı çalmış. Sihirli misafir gelmiş.

–Dileyin benden ne dilerseniz, demiş.

Kadınla adam düşünmüşler:

–Dolma gitsin, demişler.

Sihirli misafir, asasını üç kere yere vurmuş. Dolma kaybolmuş. Misafir de gitmiş. Kadın ve adam rahatlamışlar.

–Neydi o öyle? Kocaman bir dolma vardı, demişler.”

Özgün Masal

“Aradan birkaç gün geçmiş. Labanın kokusu burunlarının ucunda tütmüş.

–Böyüdü möyüdü, yeyemedik amma kokusu da eyidi, demeye başlamışlar. Kapı gene çalmış. Gelen Hızır Aleyhisselammış.

–Dilen benden ne dilerseniz, ey Allahın gulları, demiş. Garıyla goca sevinmiş.

–Bu sefer laba istemeyelim. Heç yeyemedik, demişler. Söz birliği etmiş ikisi bir.

–Bumbar dolmasını severiz. Olsa yeriz, demişler.”

Uyarlanan Masal

“Aradan zaman geçmiş. Kadın ile adam dolma kokusunu özlemişler.

-Dolma burnumuzda tütüyor, demişler.

O sırada kapı çalmış. Sihirli misafir gelmiş.

-Dileyin benden ne dilerseniz, demiş.

Karı koca düşünmüşler:

-Dolma çok büyüktü. Onu yiyemedik. Biz de çorba istemeyi düşündük, demişler.”

Özgün Masal

“–Benden dileyeceğiniz bu muydu, demiş Hızır Aleyhisselam. Asasını üç sefer yere vurmuş, kaybolmuş. Bumbar garıyla gocanın boynuna dolanmış.

Gocayla garı pek sevinmiş. Sevinmişler sevinmesine de bumbarı boyunlarından çıkarıp yeyememişler. Boyunlarında halka gibi bumbarı dolaşmaya başlamışlar.”

Uyarlanan Masal

“Sihirli misafir şaşırmış.

-Benden diley diley çorba mı istiyorlar? diye düşünmüş.

Asasını üç kere yere vurmuş. Sonra büyük bir kazan getirmiş. Kazanın içinde çorba varmış. Onu masaya bırakmış ve sihirli misafir gitmiş. Kadın ile adam, bir türlü kazanın içine ulaşamamışlar. Çorbayı içememişler. Bir o tarafa, bir bu tarafa gitmişler. Kazanın içini görememişler.”

Özgün Masal

“Bumbarın sabı gelse de alsa, demeden kapı çalmış. Gelen Hızır Aleyhisselam imiş.

–Dilen benden ne dilerseniz, ey Allahın kulları, demiş.

–Bumbar ümüğümüzü sıktı yeter yediğimiz, alıver şunu ümümüzden, demiler.

–Benden dileyeceğiniz bu mu du, demiş bumbarı boyunlarından yok etmiş. Kendide gitmiş.”

Uyarlanan Masal

“Sihirli misafiri yeniden çağırmışlar. Kapı çalmış. Sihirli misafir gelmiş.

-Dileyin benden ne dilerseniz, demiş.

Adam ile kadın düşünmüşler:

-Biz, kazanın içine ulaşamadık. Sen çorbayı götür, demişler.

Sihirli misafir şaşırmış. Çorbayı oradan almış. Misafirde gitmiş.”

Özgün Masal

“Garıyla goca rahat bir nefes almış. Aradan birkaç gün geçmiş. Gene yavan dürüm yerlerimiş.

–Neyidi ay herif o bumbarın kokusu, der demez kapı çalmış. Gelen Hızır Aleyhisselamıymış.

–Dilen benden ne dilerseniz ey Allahın kulları, demiş. Garıyla goca sevinmişler. Bu sefer datlı dileyelim demişler.

–Labayı deştik, bumbarı yedik. Üstüne datlı eyi gider. Gıvrım tepsisi dileğimiz, demiş ikisi bir.”

Uyarlanan Masal

“Aradan birkaç gün geçmiş. Kadın ile adam aç kalmışlar. Kadın;

-O dolmanın kokusu ne güzeldi, demiş. O anda kapı çalmış. Sihirli misafir gelmiş.

-Dileyin benden ne dilerseniz, demiş.

Kadın ile adam;

-Dolmayı istedik. Çorbayı da gördük. Bir de tatlı yiyelim, demişler.”

Özgün Masal

“–Benden dileye dileye dileyeceğiniz bu muydu, demiş. Asasına üç defa yere vurmuş, kaybolmuş. Gocayla garının başlarının üstünde bir gıvrım tepsisi peydahlanmış. Gocayla garı pek sevinmişler. Öte dönmüşler beri dönmüşler. Gıvrım tepsisini yere indirip yeyememişler. Gıvrım tepsisi başlarında dolaşmaya başlamışlar. Tepsiyle dolaşmaktan açız beciz olmuşlar.”

Uyarlanan Masal

“Sihirli misafir şaşırmış.

-Dileye dileye benden tatlı mı istiyorsunuz, demiş.

Asasını üç kere yere vurmuş. Bir tepsi tatlı gelmiş ve sihirli misafir gitmiş. Kadın ile adam tepsinin etrafında dönmüşler. Onlar elini uzatınca tepsi diğer yana gidiyormuş. Çok yorulmuşlar. Hem de acıkmışlar.”

Özgün Masal

“Tepsinin sabı gelse de... demeden kapı çalmış. Gelen Hızır Aleyhisselammış.

–Dilen benden ne dilerseniz, ey Allahın kulları, demiş.

–Yeter gıvrım yedimiz. Su tepsiyi başımızın üstünden alıver, demişler.

–Dileye dileye benden dileyeceğiniz bu muydu, demiş asasını üç defa yere vurmuş. Gıvrım tepsisi yok olmuş.

Gocayla garının kapısını çalan bir daha olmamış. Yavan dürümlerini yemeye devam etmişler.”

Uyarlanan Masal

“Sihirli misafiri beklemişler.

O sırada kapı çalmış. Sihirli misafir gelmiş.

-Dileyin benden ne dilerseniz, demiş.

-Şu tatlıya bir türlü ulaşamadık. Sen tatlıyı götür, demişler.

Sihirli misafir şaşırmış. Tatlıyı götürmüş. Kendi de gitmiş.

O günden beri kapılarını çalan olmamış. Sihirli misafir bir daha gelmemiş.”

4.4.1.11.4. Sihirli Misafir Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Sihirli Misafir masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Aradan birkaç gün geçmiş.

Uyarlanan Cümle: Aradan birkaç gün geçmiş.

Örnek 1’de günlerin geçmiş olduğu korunmuştur.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Gocayla garının kapısını çalan bir daha olmamış.

Uyarlanan Cümle: O günden beri kapılarını çalan olmamış.

Örnek 2’de verilen özgün cümle korunarak masalın sonunda yer verilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Asasına üç defa yere vurmuş,

Uyarlanan Cümle: Asasına üç kere yere vurmuş,

Örnek 3’te sihirli misafirin yaptığı korunarak uyarlanan masalda yer verilmiştir.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Evvel zamanda köyün birinde bir garıyla bir goca yaşarımış. Garı, goca çok fıkaymış. Dağın suyu, evin unu olmasa açlıktan öleceklerimış. Sabah akşam kuru dürüm yerlerimış. İkisi de iğlemiş ipliğe dönmüş gevçilelleri çıkmış. Akşam olur yatar sabah olur kalkarlarımış. Gevcelecek değişik bir şey avarlarımış. Bişey bulamazlarımış.

Uyarlanan Cümle: Bir zamanlar, küçük bir köy varmış. Burada bir adam ve kadın

yaşarmış. Bu aile, çok yoksulmuş. Kendilerine yiyecek bile zor alırlarmış.

Örnek 1’de verilen özgün cümlede ailenin yoksul olması sadeleştirilerek anlatılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Benden dileye dileye dileyeyeceğiniz bu muydu, demiş hızır Aleyhisselam. Asasını üç sefer yere vurmuş. Gocayla garının burnunun ucuna gocaman bir laba gondurmuş. Ortadan kaybolmuş.

Uyarlanan Cümle: Sihirli misafir şaşırmış. ‘Benden isteye isteye dolma mı istiyorlar’ diye düşünmüş. Asasını üç kere sallamış. Adam ile kadının burnunun ucuna büyük bir dolma getirmiş. Sihirli misafir sonra oradan gitmiş.,

Örnek 2’de özgün cümledeki cümlelerin vermek istediği mesaj korunmuş ancak anlatım sadeleştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: –Benden dileye dileye dileyeyeceğiniz bu muydu, demiş. Asasına üç defa yere vurmuş, kaybolmuş. Gocayla garının başlarının üstünde bir gıvrım tepsisi peydahlanmış. Gocayla garı pek sevinmişler. Öte dönmüşler beri dönmüşler. Gıvrım tepsisini yere indirip yeyememişler. Gıvrım tepsisi başlarında dolaşmaya başlamışlar. Tepsıyla dolaşmaktan ağız beciz olmuşlar.

Uyarlanan Cümle: Sihirli misafir şaşırmış.

–Dileye dileye benden tatlı mı istiyorsunuz, demiş.

Asasını üç kere yere vurmuş. Bir tepsi tatlı gelmiş ve sihirli misafir gitmiş. Kadın ile adam tepsinin etrafında dönmüşler. Onlar elini uzatınca tepsi diğer yana gidiyormuş. Çok yorulmuşlar. Hem de acıkmışlar.

Örnek 3’te verilen özgün metnin anlatımı karmaşık sözcük gruplarında oluşmaktadır. Hitap edilen düzeye uygun hale getirilerek daha anlaşılır olması sağlanmıştır.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: –Neyidi o burnumuzun ucunda goca bi elemet, demişler.

Aradan birkaç gün geçmiş. Labanın kokusu burunlarının ucunda tutmuş.

–Böyüdü möyüdü, yeyemedik amma kokusu da eyidi, demeye başlamışlar. Kapı gene çalmış. Gelen Hızır Aleyhisselammış.

Uyarlanan Cümle: Aradan zaman geçmiş. Kadın ile adam dolma kokusunu özlemişler.

Örnek 1’de verilen özgün metin özetlenerek yeniden yazılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Bumbarın sabı gelse de alsa, demeden kapı çalmış. Gelen Hızır Aleyhisselam imiş.

–Dilen benden ne dilerseniz, ey Allahın kulları, demiş.

–Bumbar ümüğümüzü sıkı yeter yediğimiz, alıver şunu ümümüzden, demiler.

–Benden dileyeceğiniz bu mu du, demiş bumbarı boyunlarından yok etmiş. Kendide gitmiş.

Uyarlanan Cümle: Sihirli misafiri yeniden çağırmışlar. Kapı çalmış. Sihirli misafir gelmiş.

–Dileyin benden ne dilerseniz, demiş.

Adam ile kadın düşünmüşler:

–Biz, kazanın içine ulaşamadık. Sen çorbayı götür, demişler.

Sihirli misafir şaşırmış. Çorbayı oradan almış. Misafirde gitmiş.

Örnek 2’de özgün metin özetlenerek yeniden yazılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Tepsinin sabı gelse de... demeden kapı çalmış. Gelen Hızır Aleyhisselammış.

–Dilen benden ne dilerseniz, ey Allahın kulları, demiş.

–Yeter gıvrım yedimiz. Su tepsiyi başımızın üstünden alıver, demişler.

–Dileye dileye benden dileyeceğiniz bu muydu, demiş esasını üç defa yere vurmuş.

Gıvrım tepsisi yok olmuş.

Uyarlanan Cümle: Sihirli misafiri beklemişler.

O sırada kapı çalmış. Sihirli misafir gelmiş.

–Dileyin benden ne dilerseniz, demiş.

–Şu tatlıya bir türlü ulaşamadık. Sen tatlıyı götür, demişler.

Sihirli misafir şaşırmış. Tatlıyı götürmüş. Kendi de gitmiş.

Örnek 3’te özgün cümle özetlenerek uyarlanan metinde yer verilmiştir.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Gocayla garı pek sevinmiş. Sevinmişler sevinmesine de bumbarı

boyunlarından çıkarıp yeyememişler. Boyunlarında halka gibi bumbarla dolaşmaya başlamışlar.

Uyarlanan Cümle: Kadın ile adam, bir türlü kazanın içine ulaşamamışlar. Çorbayı içememişler.

Örnek 1’de boyunlarına dolanan bumbardan bahseden bölüm silinerek masal daha sade hale getirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Dillerini yılan ebesi gibi bir gariş uzatmışlar, labayı yalayamamışlar bile. Burunlarının ucunda labayla dolaşmaya başlamışlar.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 2’de verilen özgün metindeki bu kısım silinmiştir. Uyarlanan masalda yer verilmemiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Yine böyle bir günde, tak tak kapı çalmış. Karı koca hoflanmış. Şimdiye kadar kapılarını çalan olmamış. Bırakın bir diş yiyecek getireni halını hatırını soran olmamış.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 3’te özgün metindeki bu kısım silinmiştir. Bu bölümün uyarlanan metinde olmaması masalın genelinde bir eksikliğe sebep olmamaktadır.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Dua etmişler.

Uyarlanan Cümle: Sihirli misafirin gelmesini istemişler.

Örnek 1’de verilen cümlede “dua etmek” yerine “gelmesini istemişler” ifadesi kullanılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: –Laba isteriz laba, olsa da yesek, demişler.

Uyarlanan Cümle: Aile dolmayı çok severmiş.

Örnek 2’de verilen özgün cümlede “laba” bir dolma çeşidi olduğu için onun yerine “dolma” kullanılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Bumbar dolmasını severiz. Olsa yeriz, demişler.

Uyarlanan Cümle: Çorba istemeyi düşündük, demişler.

Örnek 3'te verilen özgün metinde “bumbar dolması” yerine “çorba” kullanılmıştır. Masalın anlatımında konu bütünlüğünü etkileyen bir değişikliğe sebebiyet vermemektedir.

Ekleme

Ekleme, ilkökul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Tepsinin sabı gelse de... demeden kapı çalmış.

Uyarlanan Cümle: Sihirli misafiri beklemişler. O sırada kapı çalmış.

Örnek 1'de “sihirli misafiri beklemişler” cümlesi olay akışına eklenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Gocayla garının kapısını çalan bir daha olmamış.

Uyarlanan Cümle: O günden beri kapılarını çalan olmamış. Sihirli misafir gelmemiş.

Örnek 2'de sihirli misafirinde bir daha gelmediği cümle kurularak belirtilmiştir.

Uyarlanan masala ekleme yapılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Aradan birkaç gün geçmiş. Labanın kokusu burunlarının ucunda tütmüş.

Uyarlanan Cümle: Aradan zaman geçmiş. Kadın ile adam dolma kokusunu özlemişler.

-Dolma burnumuzda tütüyor, demişler.

Örnek 3'te “burnunun ucunda tutmek” deyiminin anlamını anlatabilmek için “kadın ile adam dolma kokusunu özlemişler” cümlesi eklenmiştir.

4.4.1.11.5. Sihirli Misafir Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Sihirli Misafir masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda iyilik yapmak değerinden cümleler bulunmaktadır. Bu değer metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“Bir gün bu ailenin kapıları çalmış. Sihirli bir misafir gelmiş. Onlara bir dilek hakkı vermiş.” (İyilik yapmak değeri)

“-Dileyin benden ne dilerseniz, demiş.” (İyilik yapmak değeri)

“Sonra büyük bir kazan getirmiş. Kazanın içinde çorba varmış.” (İyilik yapmak değeri)

“Asasını üç kere yere vurmuş. Bir tepsi tatlı gelmiş.” (İyilik yapmak değeri)

4.4.1.11.6. Sihirli Misafir Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Ulaşmak, dilek, kazan, burnunda tutmek deyim ve kelimeleri masalda birden fazla yer alarak okuyucuya öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.1.12. Goçmar Masalı

Özgün Masal

GOÇMAR

Bir adamın iki oğlu varmış. Oğlanlardan biri seftur, öbürü de inşadına kurnaz imiş. tarlanın bağın bahçenin işini saf kardeşine yıkar keyfine bakarımız. Babaları da saf oğlunun haline üzülür, ne olacak bu çocuğun hali diye tasalanırmış. Her gün tasa otu yermişte gene de tasası gitmezmiş.

Nasıl tasalanmasın, ölüm vaki olunca saf oğluna kim bakacak. Öz kardeşi bakmayı bırak gursagındakini kapacak – Aç ağzını, dese ümüğündekini çıkarıp kendi verecek. Ağasının düzenbaz olduğunu ne bilecek. İki kelamı bitıştırıp halini beyan edemeyen, gittiği yerden 3 günde gelemeyen, biri adını sorsa, “Unuttum geden soran gelen”, deyen oğluna tasalanmasın da ne yapsın.

Kurnaz oğlan gardaşını hiç tasa etmezmiş. Etmediği gibi goca ölse de “malına mülküne gark olsam” derimiş.

Gel zamana get zaman hal bu vaziyette iken adam hastalanmış, yatağa düşmüş. Kurnaz oğlan beklermiş ne zaman ölecek, deye. Saf oğlan da beklermiş şimdi kalkacak, deye.

Adam halini anlamış. Kurnaz oğlunu çağırmış. – Bak oğlum yaşadığım ömür doldu, Azrail gelese oldu. Kardeşine iyi bak, mirasından ona da bırak. Buna göre yoluna koy her işi. Kardeş gözetmezse kim gözetir kardeşi, demiş gözlerini kapamış.

Kurnaz oğlanın beklediği an gelmiş. Saf biladerin eline biz öküz dutuşturuveririrm, gider, demiş. Saf kardeşini çağırmış. Dediğini yapmış. Şunlar bunlar benim, şu goca öküz de senin, demiş. Saf oğlan çok sevinmiş. Öküzü alıp gitmiş. Öküz gider o gidermiş. İpini öküz çekermiş. Varmışlar gitmişler köyün dışına çıkmışlar.

Öküz çayırdı yayılmış. Oğlan iki yanına bakınırmış. Daşın üstünde bir goçmar görmüş. Hebire başını sallarmış. Seftur oğlan kendini çağırdı sanmış. Goçmarın yanına varmış. Beni mi çağırdın goçmar efendi demiş. Goçmar hala başını sallarmış.

– İşte geldima, hebire başını sallarsıny, demiş.

– Öküzü sorarsan öküz benim, almak istersen satarım. Kesiver dersen de keserim, demiş.

Goçmar hala başını sallarmış.

– Öküzü alacak mısın? Demiş.

Goçmar başını sallamış.

– Kesivereyim mi? demiş.

Goçmar yine başını sallamış.

Seftur oğlan öküzü çekmiş gelmiş. Goçmarın durduğu daşların önüne yatırmış kesmiş.

Etini parça parça etmiş, daşların önüne yığmış.

– İstedğin gibi oldu mu goçmar efendi, demiş.

Goçmar hala başını sallarmış.

– Memnun olduktan sonra mesele yok. Eti ye dadına bak, yarın gelir parasını alırsın, demiş.

Goçmar hala başını sallarmış.

– Anlaştık ölese, ben gedişyom yarın görüşürüz, demiş getmiş.

Köye varmış. Kurnaz oğlan saf kardeşini görmüş.

– Öküzü naptın? Demiş.

– Öküzü sattım, demiş.

– Parası nerde? Demiş kurnaz oğlan.

– Yarın alacan, demiş saf oğlan.

– Kime sattın, kaçs sattın, demiş kurnaz oğlan.

– Goçmar efendiye sattım. Dadına bakıp öyle verecek parasını, demiş.

Kurnaz oğlan deliye dönmüş.

– Aah baba ah. Meresi hakça pay et dersin. Bu oğlanın saflığını bilmez misin? Bir öküz verdim elden. Napacak bakalım derken. Öküzü goçmara vermiş. Yarın gidip hesap görecekmış. Zırnık koklatmam başka. Yesin otursun paşa paşa, demiş.

Ertesi gün olmuş. Saf oğlan goçmarın yanını bulmuş. Goçmar aynı daşın üstünde başını sallarmış. Daşın önüne yığıdığı etten gram kalmamış. Gece çakal gelmiş kurt gitmiş. Kokuyu alan üşüşmüş. Sabah bir şey kalmamış.

Seftur oğlan eti goçmar yedi sanmış,

– Seni köftehor bilirsın ağzının tadını sallarsın başını. Öyle yağma yok. Önce yediğinin parasını ver, demiş.

Goçmar hala başını sallarmış. Saf oğlan “buraya gel vereyim” anlamış. Saf oğlan

goçmarın durduğu daşa doğru yürümüş. Goşmar daşın deliğine kaçmış. Saf oğlan delikten içeri bakmış, goçmar da ona bakar başını sallarmış. Saf oğlan “buraya gel paranı al” diyor sanmış. Birer birer daşları kaldırmış. Daşın arasında bir küp bulmuş. İçi çil çil altın doluymuş. Küpü almış çıkarmış yerinden, bir “oh” çekmiş derinden. Goçmar hala başını sallarmış. “Tamam mı?” diye sorar sanmış.

– Heybeye günahını aldım. Para vermecek sandım. Anlaşılan eti çok beğenmişsin. Fazlasıyla vermişsin, demiş seftur oğlan. Altın dolu küpü almış getmiş.

Köye varmış. Kurnaz ağabeyi alay ederek sormuş.

– Ne oldu bilader? Goçmardan paranı alabildin mi? demiş.

– Aldım aga. Goçmar sözünün eriymiş. Fazlasıyla verdi, demiş.

– Bizimoğlan sen saf olduğun kadar da akılsızmışsın. Hiç goçmar insana para verir mi? demiş kurnaz oğlan.

Saf oğlan elindeki altın dolu küpü göstererek,

– Aha bunun hepsini goçmar verdi, demiş.

Kurnaz oğlan bir bakmış, bir daha bakmış. Gözlerine inanamamış.

– A bilader sen benden zengin oldun ya demiş.

Tablo 4.4.1.12.1. Goçmar masal inceleme formu

Goçmar masalının masal inceleme formu değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	5
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	0
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	2
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	4
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	4
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	4
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	2
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	5
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	2
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	0
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	0
Toplam Puan: 72	

Bu forma göre Goçmar masalı 72 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masalın

uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.12.2. Goçmar Masalının Okunabilirlik Ölçütü

Goçmar masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülleri ile analiz edilmiştir.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 632

Hece sayısı: 1489

Cümle sayısı: 100

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,35) - 2,610 \times 6,32$

$198,825 - 94,41 - 16,49$

87,92

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 632

Hece sayısı: 1489

Cümle sayısı: 100

$118,823 - (25,987 \times 2,35) - (0,971 \times 6,32)$

$118,823 - 61,06 - 6,13$

51,63

Tablo 4.4.1.12.2.1'de Goçmar masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.12.2.1. Goçmar özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Goçmar	2,35	6,32	Kolay	Bağımsız düzey

Uyarlanmış Masal

ALTIN KÜP

Bir varmış, bir yokmuş. Bir adamın iki oğlu varmış. Oğlanlardan biri safmış. Diğeri de kurnazmış. Adamın tarlaları varmış. Tarlada işler olurmuş. Kurnaz kardeş tarlada iş yapmazmış. Saf oğlan tarlada çalışırmış. Bir gün babaları çok hasta olmuş.

Babaları, kurnaz oğlunu yanına çağırır.

- Ben artık tarlalarla ilgilenemem. Çok hastayım. Kardeşinle de işlerle de sen ilgilen. Her şeyi eşit bir şekilde paylaştır, demiş.

Kurnaz oğlan, tamam demiş.

Öküzü, saf kardeşine vermeyi düşünmüş. Tarlaları, evleri kendi almış. Saf kardeşini yanına çağırır. Düşündüğünü yapmış.

-Öküz senin olsun, demiş. Saf oğlan çok sevinmiş. Öküzle birlikte köyün dışına çıkmışlar. Öküz çayırda yatmış. Oğlan etrafa bakınmış. Taşın üstünde bir kertenkele görmüş. Kertenkele ona başını sallamış. Oğlan, kertenkelenin onu çağırdığını sanmış. Kertenkelenin yanına gitmiş.

-Beni mi çağırdın? demiş. Kertenkele başını sallamış. Oğlan;

-İşte geldim. Şu öküz benim. Almak istersen sana satarım, demiş.

Kertenkele başını sallamış. Oğlan;

- Öküzü alacak mısın? demiş.

Kertenkele başını sallamış. Oğlan;

-Öküzü sana satayım mı? demiş.

Kertenkele başını sallamış.

Oğlan öküzü salmış. Öküz gitmiş. Oğlan;

-İstediğin oldu mu? demiş.

Kertenkele başını sallamış. Oğlan;

-Yarın gelir parasını alırım, demiş.

Kertenkele başını sallamış. Oğlan;

- O zaman anlaştık. Ben gidiyorum. Yarın görüşürüz, demiş.

Oğlan köye dönmüş. Kurnaz oğlanla karşılaşmış. Kurnaz oğlan sormuş:

- Öküzü ne yaptın? demiş. Kardeşi cevap vermiş:

- Öküzü sattım, demiş. Kurnaz oğlan yine sormuş:

- Parası nerede? demiş. Saf oğlan cevap vermiş:

- Yarın alacağım, demiş. Kurnaz oğlan yine sormuş:

- Kime sattın? demiş. Saf oğlan cevap vermiş:

- Kertenkeleye sattım. Yarın parasını verecek, demiş.

Kurnaz oğlan sinirlenmiş:

-Bir öküz verdim. O da gitti, demiş.

Ertesi gün olmuş. Saf oğlan kertenkeleye gitmiş. Kertenkele başını sallamış. Saf oğlan konuşmuş:

– Parasını almaya geldim, demiş.

Kertenkele başını sallamış. Saf oğlan, “buraya gel vereyim” anlamış. Saf oğlan, taşla doğru yürümüş. Kertenkele taşın deliğine kaçmış. Saf oğlan delikten içeri bakmış. Kertenkele başını sallamış. Saf oğlan, “buraya gel, paranı al” diyor sanmış. Taşları kaldırmış. Taşın arasında bir küp bulmuş. Küpün içine bakmış. Küpün içinde altınlar varmış. Küpü almış. Oğlan rahatlamış. Kertenkele yine başını sallamış. Oğlan kertenkelenin “tamam mı?” dediğini sanmış.

– Öküzü beğenmişsin. Parasını da verdin, demiş.

Oğlan küpü almış. Köye gitmiş. Kurnaz oğlan gülerek sormuş:

– Ne oldu kardeşim? Paranı alabildin mi? demiş. Saf oğlan;

–Kertenkele paramı verdi, demiş. Kurnaz oğlan gülmüş.

–Kertenkele insana para verir mi? demiş.

Saf oğlan küpü göstermiş.

–Hepsini kertenkele verdi, demiş.

Kurnaz oğlan altınlara bakmış. Bir daha bakmış. Gözlerine inanamamış. Çok şaşırmış.

Kardeşim sen benden zengin oldun, demiş. Sonra da kendi yoluna gitmiş.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 390

Hece sayısı: 937

Cümle sayısı: 101

198,825- 40,175x (toplam hece/toplam kelime)-2.610x (toplam kelime/toplam cümle)

198,825- (40,175x 2,40)- 2,610x 3,86

198,825-96,42 -10,07

92,33

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 390

Hece sayısı: 937

Cümle sayısı: 101

118.823- (25.987 × 2,40)- (0.971 × 3,86)

118,823- 62,36- 3,74

52,72

Tablo 4.4.1.11.2.2’de Altın Küp masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.11.2.2. Altın Küp uyarlanmış masalı okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Altın Küp	2,40	3,86	Çok kolay	Bağımsız okuma

Altın Küp masalında özgün masalda 2,35 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,40 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda ortalama cümle uzunluğu (OCU) 6,32 uyarlanmış halinde 3,86 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU artarken OCU azalmıştır.

4.4.1.12.3. Altın Küp Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Bir adamın iki oğlu varmış. Oğlanlardan biri seftur, öbürü de inşadına kurnaz imiş. Tarlanın bağın bahçenin işini saf kardeşine yıkar keyfine bakarımız. Babaları da saf oğlunun haline üzülür, ne olacak bu çocuğun hali diye tasalanırmış. Her gün tasa otu yermişte gene de tasası gitmezmiş.

Nasıl tasalanmasın, ölüm vaki olunca saf oğluna kim bakacak. Öz kardeşi bakmayı bırak gursagındakini kapacak – Aç ağzını, dese ümüğündekini çıkarıp kendi verecek. Ağasının düzenbaz olduğunu ne bilecek. İki kelamı bitıştırıp halini beyan edemeyen, gittiği yerden 3 günde gelemeyen, biri adını sorsa, “Unuttum geden soran gelen”, deyen oğluna tasalanmasın da ne yapsın.

Kurnaz oğlan gardaşını hiç tasa etmezmiş. Etmediği gibi goca ölse de “malına mülküne gark olsam” derimiş.”

Uyarlanan Masal

“Bir varmış, bir yokmuş. Bir adamın iki oğlu varmış. Oğlanlardan biri safmış. Diğeri de kurnazmış. Adamın tarlaları varmış. Tarlada işler olurmuş. Kurnaz kardeş tarlada iş yapmazmış. Saf oğlan tarlada çalışmış.”

Özgün Masal

“Gel zamana get zaman hal bu vaziyette iken adam hastalanmış, yatağa düşmüş. Kurnaz oğlan beklermiş ne zaman ölecek, deye. Saf oğlan da beklermiş şimdi kalkacak, deye.

Adam halini anlamış. Kurnaz oğlunu çağırmış. – Bak oğlum yaşadığım ömür doldu, Azrail gelese oldu. Kardeşine iyi bak, mirasından ona da bırak. Buna göre yoluna koy her işi. Kardeş gözetmezse kim gözetir kardeşi, demiş gözlerini kapamış.”

Uyarlanan Masal

“Bir gün babaları çok hasta olmuş. Babaları, kurnaz oğlunu yanına çağırmiş.

- Ben artık tarlalarla ilgilenemem. Çok hastayım. Kardeşinle de işlerle de sen ilgilen. Her şeyi eşit bir şekilde paylaşır, demiş.

Kurnaz oğlan, tamam demiş.”

Özgün Masal

“Kurnaz oğlanın beklediği an gelmiş. Saf biladerin eline biz öküz dutuştırı veririrm, gider, demiş. Saf kardeşini çağırmiş. Dediğini yapmış. Şunlar bunlar benim, şu goca öküz de senin, demiş. Saf oğlan çok sevinmiş. Öküzü alıp gitmiş. Öküz gider o gidermiş. İpini öküz çekermiş. Varmışlar gitmişler köyün dışına çıkmışlar.”

Uyarlanan Masal

“Öküzü, saf kardeşine vermeyi düşünmüş. Tarlaları, evleri kendi almış. Saf kardeşini yanına çağırmiş. Düşündüğünü yapmış.

-Öküz senin olsun, demiş. Saf oğlan çok sevinmiş. Öküzle birlikte köyün dışına çıkmışlar.”

Özgün Masal

“Öküz çayırdı yayılmış. Oğlan iki yanına bakınmış. Daşın üstünde bir goçmar görmüş. Hebire başını sallarmış. Seftur oğlan kendini çağırır sanmış. Goçmarın yanına varmış. Beni mi çağırırın goçmar efendi demiş. Goçmar hala başını sallarmış.”

Uyarlanan Masal

“Öküz çayırdı yatmış. Oğlan etrafa bakınmış. Taşın üstünde bir kertenkele görmüş. Kertenkele ona başını sallamış. Oğlan, kertenkelenin onu çağırırığını sanmış. Kertenkelenin yanına gitmiş.

-Beni mi çağırırın? demiş. Kertenkele başını sallamış.”

Özgün Masal

“– İşte geldima, hebire başını sallarsınya, demiş.

– Öküzü sorarsan öküz benim, almak istersen satarım. Kesiver dersin de keserim, demiş.

Goçmar hala başını sallarmış.

– Öküzü alacak mısın? Demiş.

Goçmar başını sallamış.

– Kesivereyim mi? demiş.

Goçmar yine başını sallamış.”

Uyarlanan Masal

“Oğlan;

-İşte geldim. Şu öküz benim. Almak istersen sana satarım, demiş.

Kertenkele başını sallamış. Oğlan;

– Öküzü alacak mısın? demiş.

Kertenkele başını sallamış. Oğlan;

-Öküzü sana satayım mı? demiş.

Kertenkele başını sallamış.”

Özgün Masal

“Seftur oğlan öküzü çekmiş gelmiş. Goçmarın durduğu daşların önüne yatırmış kesmiş.

Etini parça parça etmiş, daşların önüne yığmış.

– İstedğin gibi oldu mu goçmar efendi, demiş.

Goçmar hala başını sallamış.

– Memnun olduktan sonra mesele yok. Eti ye dadına bak, yarın gelir parasını alırsın, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Oğlan öküzü salmış. Öküz gitmiş. Oğlan;

-İstedğin oldu mu? demiş.

Kertenkele başını sallamış. Oğlan;

-Yarın gelir parasını alırım, demiş.”

Özgün Masal

“Goçmar hala başını sallamış.

– Anlaştık ölese, ben gidiyorum yarın görüşürüz, demiş getmiş.

Köye varmış. Kurnaz oğlan saf kardeşini görmüş.”

Uyarlanan Masal

“Kertenkele başını sallamış. Oğlan;

– O zaman anlaştık. Ben gidiyorum. Yarın görüşürüz, demiş.

Oğlan köye dönmüş. Kurnaz oğlanla karşılaşmış. Kurnaz oğlan sormuş:”

Özgün Masal

“– Öküzü naptın? demiş.

– Öküzü sattım, demiş.

– Parası nerde? demiş kurnaz oğlan.

– Yarın alacan, demiş saf oğlan.

- Kime sattın, kaçta sattın, demiş kurnaz oğlan.
- Goçmar efendiye sattım. Dadına bakıp öyle verecek parasını, demiş.”

Uyarlanan Masal

- “– Öküzü ne yaptın? demiş. Kardeşi cevap vermiş:
- Öküzü sattım, demiş. Kurnaz oğlan yine sormuş:
- Parası nerede? demiş. Saf oğlan cevap vermiş:
- Yarın alacağım, demiş. Kurnaz oğlan yine sormuş:
- Kime sattın? demiş. Saf oğlan cevap vermiş:
- Kertenkeleye sattım. Yarın parasını verecek, demiş.”

Özgün Masal

“Kurnaz oğlan deliye dönmüş.

– Aah baba ah. Meresi hakça pay et dersin. Bu oğlanın saflığını bilmez misin? Bir öküz verdim elden. Napacak bakalım derken. Öküzü goçmara vermiş. Yarın gidip hesap görecekmış. Zırnık koklatmam başka. Yesin otursun paşa paşa, demiş.”

Uyarlanan Masal

- “Kurnaz oğlan sinirlenmiş:
- Bir öküz verdim. O da gitti, demiş.”

Özgün Masal

“Ertesi gün olmuş. Saf oğlan goçmarın yanını bulmuş. Goçmar aynı daşın üstünde başın sallarmış. Daşın önüne yığıldığı etten gram kalmamış. Gece çakal gelmiş kurt gitmiş. Kokuyu alan üşüşmüş. Sabah bir şey kalmamış. Seftur oğlan eti goçmar yedi sanmış,”

Uyarlanan Masal

“Ertesi gün olmuş. Saf oğlan kertenkeleye gitmiş. Kertenkele başını sallamış. Saf oğlan konuşmuş:”

Özgün Masal

“– Seni köftehor bilirsin ağzının tadını sallarsın başını. Öyle yağma yok. Önce yediğinin parasını ver, demiş.

Goçmar hala başını sallarmış. Saf oğlan “buraya gel vereyim” anlamış. Saf oğlan goçmarın durduğu daşa doğru yürümüş. Goçmar daşın deliğine kaçmış. Saf oğlan delikten içeri bakmış, goçmar da ona bakar başını sallarmış. Saf oğlan “buraya gel paranı al” diyor sanmış. Birer birer daşları kaldırmış. Daşın arasında bir küp bulmuş. İçi çil çil altın doluymuş.”

Uyarlanan Masal

“– Parasını almaya geldim, demiş.

Kertenkele başını sallamış. Saf oğlan, “buraya gel vereyim” anlamış. Saf oğlan, taşla doğru yürümüş. Kertenkele taşın deliğine kaçmış. Saf oğlan delikten içeri bakmış. Kertenkele başını sallamış. Saf oğlan, “buraya gel, paranı al” diyor sanmış. Taşları kaldırmış. Taşın arasında bir küp bulmuş. Küpün içine bakmış. Küpün içinde altınlar varmış.”

Özgün Masal

“Küpü almış çıkarmış yerinden, bir “oh” çekmiş derinden. Goçmar hala başını sallamış. “Tamam mı?” diye sorar sanmış.

– Heybeye günahını aldım. Para veremeyen sandım. Anlaşılan eti çok beğenmişsin. Fazlasıyla vermişsin, demiş seftur oğlan. Altın dolu küpü almış getmiş.”

Uyarlanan Masal

“Küpü almış. Oğlan rahatlamış. Kertenkele yine başını sallamış. Oğlan kertenkelenin “tamam mı?” dediğini sanmış.

– Öküzü beğenmişsin. Parasını da verdin, demiş. Oğlan küpü almış.”

Özgün Masal

“Köye varmış. Kurnaz ağabeyi alay ederek sormuş.

– Ne oldu bilader? Goçmardan paranı alabildin mi? demiş.

– Aldım aga. Goçmar sözünün eriymiş. Fazlasıyla verdi, demiş.

– Bizimoğlan sen saf olduğun kadar da akılsızmışsın. Hiç goçmar insana para verir mi? demiş kurnaz oğlan.”

Uyarlanan Masal

“Köye gitmiş. Kurnaz oğlan gülerek sormuş:

– Ne oldu kardeşim? Paranı alabildin mi? demiş. Saf oğlan;

–Kertenkele paramı verdi, demiş. Kurnaz oğlan gülmüş.

–Kertenkele insana para verir mi? demiş.”

Özgün Masal

“Saf oğlan elindeki altın dolu küpü göstererek,

– Aha bunun hepsini goçmar verdi, demiş.

Kurnaz oğlan bir bakmış, bir daha bakmış. Gözlerine inanamamış.

– A bilader sen benden zengin oldun ya demiş.”

Uyarlanan Masal

“Saf oğlan küpü göstermiş.

–Hepsini kertenkele verdi, demiş.

Kurnaz oğlan altınlara bakmış. Bir daha bakmış. Gözlerine inanamamış. Çok şaşırmış. Kardeşim sen benden zengin oldun, demiş. Sonra da kendi yoluna gitmiş.”

4.4.1.12.4. Altın K p Masalının 2. Sınıf  ğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve  rnekleri

Yapılan  alışmada Altın K p masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

 rnek Cümleler

 rnek 1.

 zg n Cümle: Bir adamın iki oğlu varımış.

Uyarlanan Cümle: Bir adamın iki oğlu varmış.

 rnek 1’de verilen özgün cümle korunarak uyarlanan masalda yer verilmiştir.

 rnek 2.

 zg n Cümle: Saf oğlan çok sevinmiş.

Uyarlanan Cümle: Saf oğlan çok sevinmiş.

 rnek 2’de verilen özgün cümle korunarak uyarlanan metinde yer almıştır.

 rnek 3.

 zg n Cümle: Ne oldu bilader? Goçmardan paranı alabildin mi? demiş.

Uyarlanan Cümle: Ne oldu kardeşim? Paranı alabildin mi? demiş.

 rnek 3’te özgün cümledeki soru ifadeleri korunmuş ve uyarlanan metinde yer almıştır.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

 rnek Cümleler

 rnek 1.

 zg n Cümle: Küpü almış çıkarmış yerinden, bir “oh” çekmiş derinden.

Uyarlanan Cümle: Küpü almış. Oğlan rahatlamış.

 rnek 1’de verilen özgün cümlede “bir oh çekmiş” ifadesi sadeleştirilerek “rahatlamış olarak yer almıştır.

 rnek 2.

 zg n Cümle: Kurnaz oğlanın beklediği an gelmiş. Saf biladerin eline biz öküz

dutuşturu veririrm, gider, demiş. Saf kardeşini çağırmiş. Dediğini yapmiş. Şunlar bunlar benim, şu goca öküz de senin, demiş. Saf oğlan çok sevinmiş. Öküzü alıp gitmiş. Öküz gider o gidermiş. İpini öküz çekermiş. Varmışlar gitmişler köyün dışına çıkmışlar.

Uyarlanan Cümle: Öküzü, saf kardeşine vermeyi düşünmüş. Tarlaları, evleri kendi almış. Saf kardeşini yanına çağırmiş. Düşündüğünü yapmiş.

-Öküz senin olsun, demiş. Saf oğlan çok sevinmiş. Öküzle birlikte köyün dışına çıkmışlar. Örnek 2’de özgün cümlede kurnaz oğlanın yaptıkları sadeleştirilerek anlatılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Öküz çayırda yayılırmış. Oğlan iki yanına bakınırmış. Daşın üstünde bir goçmar görmüş. Hebire başını sallarmış. Seftur oğlan kendini çağırdı sanmış. Goçmarın yanına varmış. Beni mi çağırdın goçmar efendi demiş. Goçmar hala başını sallarmış.

Uyarlanan Cümle: Öküz çayırda yatmış. Oğlan etrafa bakınmış. Taşın üstünde bir kertenkele görmüş. Kertenkele ona başını sallamış. Oğlan, kertenkelenin onu çağırdığını sanmış. Kertenkelenin yanına gitmiş.

-Beni mi çağırdın? demiş. Kertenkele başını sallamış.

Örnek 3’te verilen özgün metindeki olay akışı korunmuştur. Anlatımın daha anlaşılır olabilmesi için sadeleştirme yapılmıştır.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Kurnaz oğlan deliye dönmüş.

– Aah baba ah. Meresi hakça pay et dersin. Bu oğlanın saflığını bilmez misin? Bir öküz verdim elden. Napacak bakalım derken. Öküzü goçmara vermiş. Yarın gidip hesap görecekmış. Zırnık koklatmam başka. Yesin otursun paşa paşa, demiş.

Uyarlanan Cümle: Kurnaz oğlan sinirlenmiş.

-Bir öküz verdim. O da gitti, demiş.

Örnek 1’de özgün metindeki bu kısım özetlenerek uyarlanan metinde yer almıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Ertesi gün olmuş. Saf oğlan goçmarın yanını bulmuş. Goçmar aynı daşın üstünde başın sallarmış. Daşın önüne yığıldığı etten gram kalmamış. Gece çakal gelmiş kurt gitmiş. Kokuyu alan üşüşmüş. Sabah bir şey kalmamış.

Seftur oğlan eti goçmar yedi sanmış.

Uyarlanan Cümle: Ertesi gün olmuş. Saf oğlan kertenkeleye gitmiş. Kertenkele başını sallamış.

Örnek 1’de özgün metindeki bu kısımda bazı kelime veya cümleler silinmiş veya değiştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Küpü almış çıkarmış yerinden, bir “oh” çekmiş derinden. Goçmar hala başını sallamış. “Tamam mı?” diye sorar sanmış.

– Heybeye günahını aldım. Para vermecek sandım. Anlaşılan eti çok beğenmişsin. Fazlasıyla vermişsin, demiş seftur oğlan. Altın dolu küpü almış getmiş.

Uyarlanan Cümle: Küpü almış. Oğlan rahatlamış. Kertenkele yine başını sallamış. Oğlan kertenkelenin “tamam mı?” dediğini sanmış.

– Öküzü beğenmişsin. Parasını da verdin, demiş. Oğlan küpü almış. Köye gitmiş.

Örnek 3’te özgün cümledeki anlatım özetlenerek uyarlanan masalda yer almıştır.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Nasıl tasalanmasın, ölüm vaki olunca saf oğluna kim bakacak. Öz kardeşi bakmayı bırak gursagındakini kapacak – Aç ağzını, dese ümüğündekini çıkarıp kendi verecek. Ağasının düzenbaz olduğunu ne bilecek. İki kelamı bitiştirip halini beyan edemeyen, gittiği yerden 3 günde gelemeyen, biri adını sorsa, “Unuttum geden soran gelen”, deyen oğluna tasalanmasın da ne yapsın.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 1’de verilen özgün metinde karakterleri tanıtırken çok fazla olumsuz ifadeye yer verilmiştir. Bu ifadelerin geçmesi masalın genelini etkilememektedir. Bu kısım masaldan silinmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Kurnaz oğlan gardaşını hiç tasa etmezmiş. Etmediği gibi goca ölse de “malına mülküne gark olsam” derimş.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 2’de özgün metindeki bu kısım olumsuz durumlar içermektedir. Uyarlanan masaldan silinmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: “Gel zamana get zaman hal bu vaziyette iken adam hastalanmış, yatağa düşmüş. Kurnaz oğlan beklermiş ne zaman ölecek, deye. Saf oğlan da beklermiş şimdi kalkacak, deye.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 3’te ölüm teması ve olumsuz durumlar yer aldığı için bu kısım silinmiştir.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Köye varmış. Kurnaz ağabeyi alay ederek sormuş.

Uyarlanan Cümle: Köye gitmiş. Kurnaz oğlan gülerek sormuş:

Örnek 1’de özgün metinde yer alan “alay etme” yerine “gülmek” fiili kullanılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Oğlanlardan biri seftur, öbürü de inşadına kurnaz imiş.

Uyarlanan Cümle: Oğlanlardan biri safmış. Diğer kurnazmış.

Örnek 2’de özgün cümlede yer alan “seftur” kelimesi yerine “saf” kelimesi kullanılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Bizim oğlan sen saf olduğun kadar da akılsızmışsın. Hiç goçmar insana para verir mi? demiş kurnaz oğlan.

Uyarlanan Cümle: Kertenkele insana para verir mi? demiş.

Örnek 3’te yer alan özgün metinde geçen “goçmar” kelimesi yerine daha anlaşılır olması için “kertenkele” kelimesi kullanılmıştır.

Ekleme

Ekleme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Bir adamın iki oğlu varmış.

Uyarlanan Cümle: Bir varmış, bir yokmuş. Bir adamın iki oğlu varmış.

Örnek 1’de masalın giriş kısmına, masala giriş cümlesi eklenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Kurnaz oğlan saf kardeşini görmüş.

– Öküzü naptın? Demiş.

Uyarlanan Cümle: Kurnaz oğlan sormuş:

– Öküzü ne yaptın? demiş.

Örnek 2’de yer alan soru cümlesinden önce soru eyleminin yapılacağına dair cümle eklenerek akıcılık sağlanmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Kurnaz oğlan bir bakmış, bir daha bakmış. Gözlerine inanamamış.

– A bilader sen benden zengin oldun ya demiş.

Uyarlanan Cümle: Kurnaz oğlan altınlara bakmış. Bir daha bakmış. Gözlerine inanamamış. Çok şaşırmış. Kardeşim sen benden zengin oldun, demiş. Sonra da kendi yoluna gitmiş.

Örnek 3’te masalda yer alan deyimın anlaşılabilmesi için “çok şaşırmış” cümlesi eklenmiştir.

4.4.1.12.5. Altın Küp Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Altın Küp masalında değerler eğitime bakılmıştır. Buna göre masalda sevgi, şefkat, adalet değerlerinden cümleler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“Bir gün babaları çok hasta olmuş. Babaları, kurnaz oğlunu yanına çağırmış.

- Ben artık tarlalarla ilgilenemem. Çok hastayım. Kardeşinle de işlerle de sen ilgilen.”

(Sevgi değeri, şefkat değeri)

“Her şeyi eşit bir şekilde paylaştır, demiş.” (Adalet değeri)

4.4.1.12.6. Altın Küp Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Saf, küp, çağırmak, gözlerine inanamamak kelimeleri ve deyimini masalda birden fazla defa yer alarak öğrenciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.1.13. İki Oğlan Masalı

Özgün Masal

İKİ OĞLAN

Evvel zamanda, akibetin meçhul olduğu zamanda, insanlar yaşarmış. Az gelse de Allahtan çok verse de Allahtan deyip şükrederlermiş. Akı görseler hayır, karayı görseler şer sanırlarmış. Dünyayı kendi köyleri kadar sanırlarmış.

Bu köyde bir köylü iki oğlu ile birlikte yaşarmış. İki oğlandan birinin akli çok, diğerinin de akli kıtmış.

–Tazı baltayı almış gediıyor, desen “han nerde, hangi yöne getti” deye aramaya gedermiş. Babaları oğlanların hallerini bilir orta yolu bulurmuş.

Günlerden bir gün köyün üstüne kara bir bulut gelmiş. Köylüler kara bulutu hayra yormazmış. Kara bulut hangi evin damını karartırsa, o evden biri mort olurmuş. Köylüler köyün üstünde gezeleyen bulutu, tasalı gözlerle takibe almışlar. Evinin damını aşan rahat bir nefes almış. Gide gide baba ve iki oğlunun damının üstüne çökmüş. Evin üstünü kara bulut kaplamış. Oğlanlarının babası öleceğini anlamış. Hastalanmış yatağa düşmüş. İki oğlunu başucuna çağırmış.

– Evlatlarım az sonra hak vakti olacak. Ecel şerbetini içmeden size iki tarla bıraktım birine patates ekim, birine buğday, hakça pay edin.

İki ev bıraktım. Biri eski biri yeni, hakça pay edin.

Yüzde sığır bıraktım. Sürüyü de hakça pay edin, demiş. Hık demiş ölmüş.

Aklı çok olan ve aklı kıt olan iki kardeş, babalarından kalan mirası paylaşalım, demişler. Akıllı olan “önce patates tarlasını paylaşalım” demiş. Aklı kıt olan senin dediğin olsun demiş. Aklı olan,

– Toprağın altı benim üstü senin, demiş. Öteki de sapların yeşilliğine aldanmış.

– Toprağın altında nolacak, demiş kabul etmiş.

Söküm zamanı gelmiş. Akıllı olan patatesleri çuvala doldurmuş, ambarına istiflemiş. Öbürü dersen sararıp kuruyan yapraklara bakınıp kalmış.

Sıra buğday tarlasının taksimine gelmiş. Aklı kıt olan hemen atılmış.

– Bu sefer altı benim üstü senin, demiş. Akıllı oğlan

– Gardaşım ister de ben hayır der miyim demiş. Hasat zamanı gelmiş. Başaklar akılının olmuş, sapla samanı akılsıza kalmış. “Ben böyle istedim” demiş payına razı olmuş.

Sıra iki evin taksimine gelmiş. Akıllı olan hemen atılmış.

– Babam seni çok severidi. Eski ev senin olsun, babamızın oturduğu evin bacasının sen tüttür, demiş.

– Öyle olsun, demiş akılsız oğlan.

Yeni evi akıllı oğlan eski evi de akılsız oğlan almış.

Sıra gelmiş sığırların taksimine. Akıllı oğlan hemen atılmış.

– Sabah sığırları yazıya götürelim. Akşam dönüşü sığırları salalım. Hangi evin avlusuna girerse sığırlar onun olsun, demiş.

– Öyle olsun, demiş akılsız oğlan.

Akıllı olan akşamdan yeni evin açılığını samanla doldurmuş. Sabah olmuş. Sığırları yayıma götürmüşler. Akşama doğru sığırlara deh gelmiş, ardı sıra yürümüşler.

Sığırlar gitmiş gitmiş doğruca eski evin ağılına girmiş. Babalarının sağlığında sığırların ahır bura imiş. Sığırlar alışık oldukları yere yönelmişler. Akıllı oğlanın dağ gibi yığdığı samana dönüp bakmamışlar.

Sığırlar da nasibine varmış. Ekin tarlasından kalan sap saman sığırlara bir yıl yeter de artarmış.

Akıllının evdeki hesabı çarşıya uymamış. Umudunu tarlanın hasadına bağlamış. Hasat zamanını beklemekten gözünün kökü sararmış. Kurnazlığının kurbanı olmuş.

Akılsız oğlanın sığırları dersen, her yıl gunnamış, yüzü yüze katlamış. Bi çoban tutmuş. Yan gelip yatmış keyfine bakmış.

Tablo 4.4.1.13.1. İki Oğlan masal inceleme formu

İki Oğlan masalının masal inceleme formu ile değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	5
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	2
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	4
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	4
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	4
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	0
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	5
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	5
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	0
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	0

Toplam Puan: 76

Bu forma göre İki Oğlan masalı 76 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masalın uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.13.2. İki Oğlan Masalı Okunabilirlik Ölçütü

İki Oğlan masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülleri ile analiz edilmiştir.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 452

Hece sayısı: 1115

Cümle sayısı: 62

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,46) - 2,610 \times 7,29$

$198,825 - 98,83 - 19,02$

80,97

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 452

Hece sayısı: 1115

Cümle sayısı: 62

$118,823 - (25,987 \times 2,46) - (0,971 \times 7,29)$

$118,823 - 63,92 - 7,07$

47,83

Tablo 4.4.1.13.2.1'de İki Oğlan masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.13.2.1. İki Oğlan özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Acı ile Bucu	2,46	7,29	Kolay	Eğitsel düzey

Uyarlanmış Masal

İKİ OĞLAN

Evvel zamanda bir köy varmış. Bu köyde yaşayan insanlar varmış. Bu insanlar beyazı iyilik, siyahı kötülük bilirlermiş.

Bu köyde bir köylü, iki oğlu ile yaşarmış. Oğlanların biri kurnazmış. Diğer oğlan safmış.

Bir gün köyde bir evin üzerine kara bulut gelmiş. Köylüler kara bulutu sevmezlermiş.

Kara bulutun geldiği evde birisi hasta olurmuş. Bulut, köylü ile iki oğlanın evine gelmiş.

Adam hastalanmış. O yüzden tarlaları ile ilgilenememiş. Tarlaları oğullarına vermiş.

– İki tarlam var. Birine patates diğerine buğday ektilim. Siz ilgilenin. Biri eski, biri yeni iki evim var. Yüz tane de ineğim var. Hepsini eşit paylaşın, demiş.

İki kardeş her şeyi paylaşalım demişler. Kurnaz kardeş;

-Önce patates tarlasını paylaşalım” demiş. Saf kardeş;

-Senin dediğin olsun, demiş. Kurnaz kardeş konuşmuş:

– Toprağın altı benim, üstü senin olsun, demiş. Diğerini kabul etmiş.

Kurnaz olan, patatesleri almış. Diğerine kuruyan yapraklar kalmış.

Sıra buğday tarlasına gelmiş. Paylaşım yapmışlar. Saf oğlan konuşmuş:

– Bu sefer altı benim, üstü senin olsun, demiş. Kurnaz oğlan kabul etmiş.

-Nasıl istersen öyle olsun, demiş. Hasat zamanı gelmiş. Başaklar büyümüş ve kurnaz oğlanın olmuş. Diğerine bir şey kalmamış. Saf oğlan;

-Ben böyle istedim, demiş. Payını kabul etmiş.

Sıra iki eve gelmiş. Kurnaz olan konuşmuş:

– Babam seni çok sever. Eski ev senin olsun, demiş. Diğerini düşünmüş.

– Öyle olsun, demiş.

Kurnaz oğlan, yeni evi almış. Sıra ineklere gelmiş. Kurnaz oğlan konuşmuş:

–İnekleri yarın ahırdan çıkartalım. İnekler hangi evin önünde durursa onun olsun, demiş.

Diğeri kabul etmiş. Kurnaz oğlan, yeni evinin önüne samanlar getirmiş. İnekler samanlara gelir. Onun evinin önünde dururlar sanmış. Sabah olmuş. İnekleri ahırdan çıkarmışlar.

İnekler eski evin önünde durmuş. İnekler eski evi çok severmiş. Kurnaz oğlan şaşırmış.

Kurnaz oğlanın, evdeki hesabı çarşıya uymamış. Tek umudu tarlasıymış. Hasat zamanını beklemiş. Diğer oğlanın inekleri büyümüş. Yavruları bile olmuş. Onlarla mutlu bir şekilde yaşamış.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 286

Hece sayısı: 679

Cümle sayısı: 59

198,825- 40,175x (toplam hece/toplam kelime)-2.610x (toplam kelime/toplam cümle)

198,825- (40,175x 2,37)- 2,610x 4,84

198,825-95,21 -12,63

90,98

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 286

Hece sayısı: 679

Cümle sayısı: 59

118.823- (25.987 × 2,37)- (0.971 × 4,84)

118,823- 61,58- 4,69

52,55

Tablo 4.4.1.13.2.2’de İki Oğlan masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.13.2.2. İki Oğlan uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış OKU	Masal Uyarlanmış OCU	Masal Uyarlanmış Ateşman OD	Masal Uyarlanmış Çetinkaya-Uzun OD
İki Oğlan	2,37	4,84	Çok kolay	Bağımsız okuma

İki Oğlan masalında özgün masalda 2,46 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,37 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda ortalama cümle uzunluğu (OCU) 7,29 uyarlanmış halinde 4,84 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU ve OCU azalmıştır.

4.4.1.13.3. İki Oğlan Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Evvel zamanda, akibetin meçhul olduğu zamanda, insanlar yaşarmış. Az gelse de Allahtan çok verse de Allahtan deyip şükrederlermiş. Akı görseler hayır, karayı görseler şer sanırlarmış. Dünyayı kendi köyleri kadar sanırlarmış.”

Uyarlanan Masal

“Evvel zamanda bir köy varmış. Bu köyde yaşayan insanlar varmış. Bu insanlar beyazı iyilik, siyahı kötülük bilirlermiş.”

Özgün Masal

“Bu köyde bir köylü iki oğlu ile birlikte yaşarmış. İki oğlandan birinin aklı çok, diğerinin de aklı kıtmış.

–Tazı baltayı almış gediıyor, desen “han nerde, hangi yöne getti” deye aramaya gidermiş. Babaları oğlanların hallerini bilir orta yolu bulurmuş.”

Uyarlanan Masal

“Bu köyde bir köylü, iki oğlu ile yaşarmış. Oğlanların biri kurnazmış. Diğer oğlan

safmış.”

Özgün Masal

“Günlerden bir gün köyün üstüne kara bir bulut gelmiş. Köylüler kara bulutu hayra yormazmış. Kara bulut hangi evin damını karartırsa, o evden biri mort olurmuş. Köylüler köyün üstünde gezeleyen bulutu, tasalı gözlerle takibe almışlar. Evinin damını aşan rahat bir nefes almış. Gide gide baba ve iki oğlunun damının üstüne çökmüş. Evin üstünü kara bulut kaplamış. Oğlanlarının babası öleceğini anlamış. Hastalanmış yatağı düşmüş. İki oğlunu başucuna çağırması.”

Uyarlanan Masal

“Bir gün köyde bir evin üzerine kara bulut gelmiş. Köylüler kara bulutu sevmezlermiş. Kara bulutun geldiğı evde birisi hasta olurmuş. Bulut, köylü ile iki oğlanın evine gelmiş. Adam hastalanmış.”

Özgün Masal

“– Evlatlarım az sonra hak vakti olacak. Ecel şerbetini içmeden size iki tarla bıraktım birine patates ekdim, birine buğday, hakça pay edin. İki ev bıraktım. Biri eski biri yeni, hakça pay edin. Yüzde sığır bıraktım. Sürüyü de hakça pay edin, demiş. Hık demiş ölmüş.”

Uyarlanan Masal

“O yüzden tarlaları ile ilgilenememiş. Tarlaları oğullarına vermiş.
– İki tarlam var. Birine patates diğetine buğday ekdim. Siz ilgilenin. Biri eski, biri yeni iki evim var. Yüz tane de ineğim var. Hepsini eşit paylaşın, demiş.”

Özgün Masal

“Akı çok olan ve akı kıt olan iki kardeş, babalarından kalan mirası paylaşalım, demişler. Akıllı olan “önce patates tarlasını paylaşalım” demiş. Akı kıt olan senin dediğın olsun demiş. Akı olan,
– Toprağın altı benim üstü senin, demiş. Öteki de sapların yeşilliğine aldanmış.
– Toprağın altında nolacak, demiş kabul etmiş.
Söküm zamanı gelmiş. Akıllı olan patatesleri çuvala doldurmuş, ambarına istiflemiş. Öbürü dersin sararıp kuruyan yapraklara bakınıp kalmış.”

Uyarlanan Masal

“Sıra iki eve gelmiş. Kurnaz olan konuşmuş:
– Babam seni çok sever. Eski ev senin olsun, demiş. Diğeri düşünmüş.
– Öyle olsun, demiş.
Kurnaz oğlan, yeni evi almış.”

Özgün Masal

“Sıra buğday tarlasının taksimine gelmiş. Akıllı kıt olan hemen atılmış.

– Bu sefer altı benim üstü senin, demiş. Akıllı oğlan;

– Gardaşım ister de ben hayır der miyim demiş. Hasat zamanı gelmiş. Başaklar akılının olmuş, sapla samanı akılsıza kalmış. “Ben böyle istedim” demiş payına razı olmuş.”

Uyarlanan Masal

“Sıra buğday tarlasına gelmiş. Paylaşım yapmışlar. Saf oğlan konuşmuş:

– Bu sefer altı benim, üstü senin olsun, demiş. Kurnaz oğlan kabul etmiş.

–Nasıl istersen öyle olsun, demiş. Hasat zamanı gelmiş. Başaklar büyümüş ve kurnaz oğlanın olmuş. Diğerine bir şey kalmamış. Saf oğlan;

–Ben böyle istedim, demiş. Payını kabul etmiş.”

Özgün Masal

“Sıra iki evin taksimine gelmiş. Akıllı olan hemen atılmış.

– Babam seni çok severidi. Eski ev senin olsun, babamızın oturduğu evin bacasının sen tüttür, demiş.

– Öyle olsun, demiş akılsız oğlan.

Yeni evi akıllı oğlan eski evi de akılsız oğlan almış.”

Uyarlanan Masal

“Sıra iki eve gelmiş. Kurnaz olan konuşmuş:

– Babam seni çok sever. Eski ev senin olsun, demiş. Diğer düşünmüş.

– Öyle olsun, demiş.

Kurnaz oğlan, yeni evi almış.”

Özgün Masal

“Sıra gelmiş sığırların taksimine. Akıllı oğlan hemen atılmış.

– Sabah sığırları yazıya götürelim. Akşam dönüşü sığırları salalım. Hangi evin avlusuna girerse sığırlar onun olsun, demiş.

– Öyle olsun, demiş akılsız oğlan.”

Uyarlanan Masal

“Sıra ineklere gelmiş. Kurnaz oğlan konuşmuş:

–İnekleri yarın ahırdan çıkartalım. İnekler hangi evin önünde durursa onun olsun, demiş. Diğer kabul etmiş.”

Özgün Masal

“Akıllı olan akşamdan yeni evin ağılını samanla doldurmuş. Sabah olmuş. Sığırları

yayıma götürmüşler. Akşama doğru sığırlara deh gelmiş, ardı sıra yürümüşler.

Sığırlar gitmiş gitmiş doğruca eski evin ağılına girmiş. Babalarının sağlığında sığırların ahır bura imiş. Sığırlar alışık oldukları yere yönelmişler. Akıllı oğlanın dağ gibi yıdığı samana dönüp bakmamışlar.

Sığırlar da nasibine varmış. Ekin tarlasından kalan sap saman sığırlara bir yıl yeter de artarmış.”

Uyarlanan Masal

“Kurnaz oğlan, yeni evinin önüne samanlar getirmiş. İnekler samanlara gelir. Onun evinin önünde dururlar sanmış. Sabah olmuş. İnekleri ahırdan çıkarmışlar. İnekler eski evin önünde durmuş. İnekler eski evi çok severmiş. Kurnaz oğlan şaşırılmış.”

Özgün Masal

“Akıllının evdeki hesabı çarşıya uymamış. Umudunu tarlanın hasadına bağlamış. Hasat zamanını beklemekten gözünün kökü sararmış. Kurnazlığının kurbanı olmuş.

Akılsız oğlanın sığırları dersin, her yıl gunnamış, yüzü yüze katlamış. Bi çoban tutmuş. Yan gelip yatmış keyfine bakmış.”

Uyarlanan Masal

“Kurnaz oğlanın, evdeki hesabı çarşıya uymamış. Tek umudu tarlasıymış. Hasat zamanını beklemiş. Diğer oğlanın inekleri büyümüş. Yavruları bile olmuş. Onlarla mutlu bir şekilde yaşamış.”

4.4.1.13.4. İki Oğlan Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada İki Oğlan masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkökul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Bu köyde bir köylü iki oğlu ile birlikte yaşamış.

Uyarlanan Cümle: Bu köyde bir köylü, iki oğlu ile yaşamış.

Örnek 1’de verilen özgün cümle korunmuştur.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Akıllının evdeki hesabı çarşıya uymamış.

Uyarlanan Cümle: Kurnaz oğlanın evdeki hesabı çarşıya uymamış.

Örnek 2’de yer alan özgün cümledeki atasözü korunmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Sabah olmuş.

Uyarlanan Cümle: Sabah olmuş.

Örnek 3’te verilen özgün cümle korunmuştur.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Sıra gelmiş sığırların taksimine. Akıllı oğlan hemen atılmış.

– Sabah sığırları yazıya götürelim. Akşam dönüşü sığırları salalım. Hangi evin avlusuna girerse sığırlar onun olsun, demiş.

– Öyle olsun, demiş akılsız oğlan.

Uyarlanan Cümle: Sıra ineklere gelmiş. Kurnaz oğlan konuşmuş:

–İnekleri yarın ahırdan çıkartalım. İnekler hangi evin önünde durursa onun olsun, demiş. Diğeri kabul etmiş.

Örnek 1’de yer alan özgün metindeki kısım sadeleştirilerek kelime veya cümlelerin daha anlaşılır olması sağlanmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Sıra iki evin taksimine gelmiş. Akıllı olan hemen atılmış.

– Babam seni çok severidi. Eski ev senin olsun, babamızın oturduğu evin bacasının sen tüttür, demiş.

– Öyle olsun, demiş akılsız oğlan.

Yeni evi akıllı oğlan eski evi de akılsız oğlan almış.

Uyarlanan Cümle: Sıra iki eve gelmiş. Kurnaz olan konuşmuş:

– Babam seni çok sever. Eski ev senin olsun, demiş. Diğeri düşünmüş.

– Öyle olsun, demiş.

Kurnaz oğlan, yeni evi almış.

Örnek 2’de yer alan özgün metindeki anlatım sadeleştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Aklı çok olan ve aklı kıt olan iki kardeş, babalarından kalan mirası paylaşalım, demişler. Akıllı olan “önce patates tarlasını paylaşalım” demiş. Aklı kıt olan

senin dediğin olsun demiş. Akıllı olan,

– Toprağın altı benim üstü senin, demiş. Öteki de sapların yeşilliğine aldanmış.

– Toprağın altında nolacak, demiş kabul etmiş.

Söküm zamanı gelmiş. Akıllı olan patatesleri çuvala doldurmuş, ambarına istiflemiş.

Öbürü dersen sararıp kuruyan yapraklara bakınıp kalmış.

Uyarlanan Cümle: Sıra iki eve gelmiş. Kurnaz olan konuşmuş:

– Babam seni çok sever. Eski ev senin olsun, demiş. Diğeri düşünmüş.

– Öyle olsun, demiş.

Kurnaz oğlan, yeni evi almış.

Örnek 3’te yer alan özgün metin sadeleştirilmiş ve masalın daha akıcı, anlaşılır olması sağlanmıştır.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Evvel zamanda, akibetin meçhul olduğu zamanda, insanlar yaşarmış. Az gelse de Allahtan çok verse de Allahtan deyip şükrederlermiş

Uyarlanan Cümle: Evvel zamanda bir köy varmış. Bu köyde yaşayan insanlar varmış.

Örnek 1’de özgün cümleler sadeleştirilmiş olup uyarlanan metin için özetlenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Akıllı olan akşamdan yeni evin ağılını samanla doldurmuş. Sabah olmuş.

Sığırları yayıma götürmüşler. Akşama doğru sığırlara deh gelmiş, ardı sıra yürümüşler.

Sığırlar gitmiş gitmiş doğruca eski evin ağılına girmiş. Babalarının sağlığında sığırların

ahır bura imiş. Sığırlar alışık oldukları yere yönelmişler. Akıllı oğlanın dağ gibi yığıldığı

samana dönüp bakmamışlar.

Sığırlar da nasibine varmış. Ekin tarlasından kalan sap saman sığırlara bir yıl yeter de artarmış.

Uyarlanan Cümle: Kurnaz oğlan, yeni evinin önüne samanlar getirmiş. İnekler samanlara gelir. Onun evinin önünde dururlar sanmış. Sabah olmuş. İnekleri ahırdan çıkarmışlar. İnekler eski evin önünde durmuş. İnekler eski evi çok severmiş. Kurnaz oğlan şaşırmış.

Örnek 2’de verilen özgün metindeki cümleler uyarlanan masalda özetlenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Akıllının evdeki hesabı çarşıya uymamış. Umudunu tarlanın hasadına bağlamış. Hasat zamanını beklemekten gözünün kökü sararmış. Kurnazlığının kurbanı olmuş.

Uyarlanan Cümle: Kurnaz oğlanın, evdeki hesabı çarşıya uymamış. Tek umudu tarlasıymış. Hasat zamanını beklemiş.

Örnek 3’te verilen özgün metinde anlatımın daha kolay olması için özetleme tekniği kullanılmıştır.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Köylüler köyün üstünde gezeleyen bulutu, tasalı gözlerle takibe almışlar. Evinin damını aşan rahat bir nefes almış. Gide gide baba ve iki oğlunun damının üstüne çökmüş. Evin üstünü kara bulut kaplamış. Oğlanlarının babası öleceğini anlamış. Hastalanmış yatağa düşmüş.

Uyarlanan Cümle: Bir gün köyde bir evin üzerine kara bulut gelmiş. Köylüler kara bulutu sevmezlermiş. Kara bulutun geldiği evde birisi hasta olurmuş.

Örnek 1’de özgün cümledeki ölüm teması silinmiştir. Sadece “hasta olması” uyarlanan metinde yer almıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Babalarının sağlığında sığırların ahır bura imiş. Sığırlar alışık oldukları yere yönelmişler. Akıllı oğlanın dağ gibi yığıldığı samana dönüp bakmamışlar.

Uyarlanan Cümle: İnekler eski evin önünde durmuş. İnekler eski evi çok severmiş.

Örnek 2’de verilen özgün cümledeki “akıllı oğlanın dağ gibi yığıldığı samana dönüp bakmamışlar” cümlesi silinmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Yüzde sığır bıraktım. Sürüyü de hakça pay edin, demiş. Hık demiş ölmüş.

Uyarlanan Cümle: Yüz tane de inek bıraktım. Hepsini eşit paylaşın, demiş.

Örnek 3’te verilen özgün cümlede “hık demiş ölmüş” cümlesi uyarlanan metinden silinmiştir.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile

değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Akı görseler hayır, karayı görseler şer sanırlarmış.

Uyarlanan Cümle: Bu insanlar beyazı iyilik, siyahı kötülük bilirlermiş.

Örnek 1’de yer alan “ak”, “beyaz” ve “kara”, “siyah” değişimleri yapılmıştır. Aynı cümlede “hayır”, “iyilik” ve “şer”, “kötülük” olarak değiştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Evlatlarım az sonra hak vakti olacak. Ecel şerbetini içmeden size iki tarla bıraktım birine patates ekdim, birine buğday, hakça pay edin.

Uyarlanan Cümle: O yüzden tarlaları ile ilgilenememiş. Tarlaları oğullarına vermiş.

Örnek 2’de yer alan özgün cümlede “babanın ölümü” değiştirilmiştir. Onun yerine “tarlaları ile ilgilenememesi” kullanılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Köylüler kara bulutu hayra yormazmış. Kara bulut hangi evin damını karartırsa, o evden biri mort olurmuş.

Uyarlanan Cümle: Bir gün köyde bir evin üzerine kara bulut gelmiş. Köylüler kara bulutu sevmezlermiş. Kara bulutun geldiği evde birisi hasta olurmuş.

Örnek 3’te verilen özgün cümlede “hayra yormazlarmış” yerine “sevmezlermiş; “mort olurmuş” yerine de “hasta olurmuş” kullanılmıştır.

Ekleme

Ekleme, ilkökul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Sığırlar da nasibine varmış. Ekin tarlasından kalan sap saman sığırlara bir yıl yeter de artarmış.

Uyarlanan Cümle: İnekleri ahırdan çıkarmışlar. İnekler eski evin önünde durmuş. İnekler eski evi çok severmiş. Kurnaz oğlan şaşırmış.

Örnek 1’de uyarlanan cümlelerin sonuna şaşıрма ifadesi eklenmiştir. Anlatımın daha güçlü olması sağlanmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Babam seni çok severidi. Eski ev senin olsun, babamızın oturduğu evin bacasının sen tüttür, demiş.

– Öyle olsun, demiş akılsız oğlan.

Uyarlanan Cümle: – Babam seni çok sever. Eski ev senin olsun, demiş. Diğeri düşünmüş.

– Öyle olsun, demiş.

Örnek 2’de verilen özgün masalda cümleler arası geçişte “diğeri düşünmüş” cümlesi uyarlanan masala eklenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Akılsız oğlanın sığırları dersen, her yıl gunnamış, yüzü yüze katlamış. Bi çoban tutmuş. Yan gelip yatmış keyfine bakmış.

Uyarlanan Cümle: Diğ er oğlanın inekleri büyümüş. Yavruları bile olmuş. Onlarla mutlu bir şekilde yaşamış.

Örnek 3’te özgün metindeki masalın son kısmında değ iş tirme, sadeleş tirme tekniğ i uygulanmış olup “biç ona tutmuş. Yan gelip yatmış keyfine bakmış” cümleleri silinmiştir. Bunun yerine “onlarla mutlu bir şekilde yaşamış” cümlesi eklenmiştir.

4.4.1.13.5. İki Oğlan Masalının Değ erler Eğ itimi Açısından İncelenmesi

İki Oğlan masalında değ erler eğ itimine bakılmış tır. Buna göre masalda adalet değ erinden cümleler bulunmaktadır. Bu değ er metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“– İki tarlam var. Birine patates diğ erine buğ day ekdim. Siz ilgilenin. Biri eski, biri yeni iki evim var. Yüz tane de ineğ im var. Hepsini eş it paylaşın, demiş .” (Adalet değ eri)

“Ben böyle istedim, demiş . Payımı kabul etmiş .” (Adalet değ eri)

4.4.1.13.6. İki Oğlan Masalı Öğ retilmek İstenen Kelimeler

Pay, buğ day, baş ak, kara (renk), evdeki hesap ç arşıya uymaz kelimeleri ve atasöz ü masalda birden fazla defa yer alarak öğ reniciye öğ retilmesi amaçlanmıştır.

4.4.1.14 Kaval Oğlan Masalı

Özgün Masal

KAVAL OĞ LAN (GOVAL OĞ LAN)

Zamanın birinde bir ana, oğ ul varımış . Ana oğ ul bir arada yaş arımış . Beli baston bük lümüne dönmüş , iki bük lüm bir goca garıymış . Oğ lan da iki davarın peş inde ç obanlık yaparmış . Her sabah iki davarını alır dağ a yayıma ç ıkarmış . Oğ lan çok iyi goval ç alarmış . Davarlar yayılırken bi daş ın baş ına oturur, gavalını iniletirmiş .

Günlerden bir gün oğ lan davarları alıp yazıya ç ıkmış . Govalına üfleyip nağ mesine kaptırmış kendini. Kendi goval üflerken ö te tarafta, iki keç isini kurda kaptırmış . Dönme

vakti gelmiş. Govalının sesine koşan keçileri gelmemiş. Sağa sola bakınmış aramış yok. Titeber eve çıkavarmış. Anası davarları göremeyince sormuş.

–Keçileri nettin ay oğlum, demiş.

–Ana davarlar yok! Kayboldu. Aradım taradım bulamadım. Şeytan almış götürmüş, demiş oğlan.

Anası çok üzülmüş. Oğlan da üzülmüş. Oturmuş dertli dertli govalını iniletmış. Ana oğlun varı yoğu iki davarmış. Onları da kurt gapmış. Cıpcıprık kalmışlar. Oğlanın dertli dertli goval çaldığını görenler, “Goval oğlan, davarını yitirmiş aval oğlan, demeye başlamışlar. Bir zaman sonra oğlanın adı “Goval oğlan” kalmış.

Goval oğlan komşunun kızına yangın olmuş. Anasının önüne dikilmiş.

–Ana ben gidicen, demiş.

–Nere gedecen ay oğlum, demiş anası.

–Çalışıp para biriktirecen, şu gızı alacan, demiş. Anası bakmış oğlanın niyeti ciddi.

–Ay oğlum sen davar güder goval çalrsın. Başka da bi şey bilmezsin. Nasıl çalışacaksın? Demiş.

–Niyetim niyet gedecen. Goval da çalacan, davar da güdecen, her işi yapacan, demiş.

Anası senidin üstünde yufka açar ekmek pişiririmiş. İki zovalayı bir edip goca bir şepit yapıvermiş. Şepiti sadeyağla yağlamış. Arasına çökelek döküp dürüm yapıvermiş. Hareret olduk sıra içsin diye bir civcer de ayran katıvermiş.

Oğlan anasının elini öpmüş, hayır duasını almış. Yola revan olmuş. Anası ardından bir tas su dökmüş.

–Su gibi akıp gidesin, ayağına taş değmesin, demiş.

Üç gün üç gece yol almış. Şepetinden yemiş, cvcerinden ayran içmiş. Kah yatmış kah goval çalmış. Üç gün sonra bir ağanın konağına çıkavarmış. Konağın avlu kapısında ‘Asım Ağanın Konağı’ yazarıymış.

–Hah! Tam yerine geldim! Ben burda çalışırım, demiş.

Konağın tokmağını dan dun vurmuş. Kafa kapısından bir adam başını uzatmış.

–Kilise çanı mı bu? Hebire tokma neci vurun sen, demiş.

–Asım ağaya selamımı söyle, ben burda çalışıcan, demiş oğlan.

–Sen kimsin? Asım ağayı nereden tanıg? Ağanın hısımımısın? Demiş adam.

–Sen orasına garişma, asım ağayı çar bana, demiş.

Ağzından laf düşer düşmez, ardında Asım ağa belirmiş. Asım ağa iri kıyım, gavruk sesli heybetli bir adammış.

–Napıcan Asım ağayı, demiş.

–Heeç, çalışıcan, iş arayom, demiş.

–Hangi işi yapan, göze batan bir hünerin var mı? Yoksa ben sana nahıl iş veren, demiş Asım ağa.

–Her işi yaparın. Anam beni gavurmayla ılkı sütüyle besledi. Doguz gibi guvrathıyın, gatrı gibi yük daşırsın, demiş oğlan. Oğlanın saflığı Asım ağanın hoşuna gitmiş.

Goval Oğlan, Asım Ağanın çifliğinde işe başlamış. Tam üç yıl çalışmış. Her yükün altına girmiş. Her işi yapmış. Asım Ağanın dilsiz uşağı olmuş.

Anasına tembihlediği kız Goval Oğlanın aklından çıkmamış. Kızı göresi gelmiş. Asım Ağaya,

–Yeter çalıştım, ben gedecen galan, demiş. Asım ağa el ulağının getmesini istememiş. Goval Oğlanın çalışmasından memnunumuş. Dini bir uğruna çalışmış.

–Napıcan köye gedipte? Daş mı kemiriceg. Otur oturduğun yerde, demiş.

–Anam garıyı görecen, hasta mı sağ mı? Gedip bakacan demiş.

–Anağıda getir burda yaşasın, desede kuyruğu dikmiş, gedecek. Anasını mahana etmiş ama o lafın salatası. Maksadı gızı görmek. . .

–Eh! Madem öyle. Yolun açık ola. Üç yıl çalıştın al u üç akçayı, demiş. Goval oğlan, ağanın eline tutuşturduğu üç akçaya şöyle bir bakmış. O anda sıtgı sıyrılmış.

–Vay bee! Üç yılımı üç guruşa heder etmişin. Bida bu diyara ayak basanın, sana ağa deyenin ta tırakasını. . . demiş, avlu kapısının depip getmiş.

Goval oğlanın canı sıkılmış. Alde var üç guruş. Köye getse bir türlü getmese bir türlü. Tasalı tasalı gederiken yolunun üstüne bi adam çıkmış. Adamın gılığы oğlaninkından hırpani imiş.

–Allah rızası için bir sada ver, demiş. Goval oğlan adaqma acımış.

–Ben sana ne veren a benim dedem? Tam da dilenecek adam buldun. Şurda üç guruşum varıdı onu da sana veren de dinlenen, demiş. Saçı sakalına karışmış ihtiyar üç akçayı almış.

–Dile benden ne dilersen, demiş.

–Sen benden dilenirsin, ben senden ne dileyen a dede, matıfladın mı sen, demiş. Meğer isem hırpani gılıklı adam, Hızır Aleyhi selam imiş.

–Dile benden ne dilersen, demiş bir daha.

–Dede benile alay mı eden. Canın cırıyetin yok. Hünerini gendine sakla, demiş ama dediğine de pişman olmuş. Üç guruş verdim kendimi adam sandım. İhtiyarın galbini gırdım hiç yoktan, demiş kendi kendine.

Birinci dileğim; Bir sapanım olacak, attığını vuracak, boşa atmacak.

İkinci dileğim; Bir govalım olacak, üflediğimde oynamayan canlı kalmacak.

Üçüncü dileğim; Her mecliste söz hakkım olacak, demiş. Niyeti ihtiyarı müşkül durum da bırakıp, uzaklaşmakmış. Goval Oğlanın düşündüğü gibi olmamış. İnsan gılığındaki Hızır Aleyhi selam Goval Oğlanın 3 dileğini de yerine getirmiş. Goval oğlan bir elinde sapan, bir elinde goval bakınıp kalmış. Kimsin, necisin demeye kalmadan “evvel varmışydı da yok olsun” a dönmüş, yok olmuş.

Goval oğlan elindeki sapanı armut ağacına şeşlemiş. Pat diye armudu vurmuş, düşürmüş. Çok hoşuna getmiş.

–Ben bu sapanıla bol guş vururn, demiş.

–Varan hak yeyici Asım Ağa deyusunun batcasına geden. Onun batcasına bol guş gelir gonarıdı. Beş altısını vuranda anam gariya eli boş getmeyen, demiş.

Geri dönmüş. Eveli pek de uzağa getmemişimiş. Asım ağanın batcasına girmiş. Dediği gibi, gilik ağacını tepesi guş dolmuş. Ağacın dingil tepesinde gilik yeyen bozalağa sapanı şeşlemiş atmış. Bozalak patt yere düşmüş. Gilik yedinden guşun kafası dumanlımış.

Asım ağa Goval oğlanı görmüş, seyirtmiş gelmiş.

–Napan ulan burda? Hani köye gedicediga, köye gedip anamı görecen deye iki ayanı bi babıca sıdırdıdıg. Benim batcaya girdinde guş mu avlan demiş. Yer de paldırayan bozlağı almış.

–Hadi bi da at da nasıl vurdunu gören, demiş. Niyeti hem oğlanın nişanını sınamak hem de vurduğu guşları almakmış. Goval oğlan bir sapan daha atmış. Bi gış daha vurmuş. Asım ağa oğlanın iyi nişancı olduğunu anlamış.

–Vurması senden batcası benden, guşların hepsini vurda bölüşelim, demiş. Oğlan teker teker guşları vurmaya başlamış. Boş yok, attığını vurmuş. Guşların on gadarı dikenin içine düşmüş. Asım ağa guşları almak için dikenin içine girmiş.

Goval oğlan, govalı çıkarıp üflenmeye başlamış. Asım ağa dikenin içinde oynamaya başlamış. Oğlan çalar ağa oyanarımış. Diken yüzünü gözünü yırtmış, eli ayağı kan revan içinde kalmış. Hebire oynarımış. Durmak kabil değil. Görenler olup bitene bi anlam verememişler, gülüşmüşler.

–Asım ağa napay dikenn içinde uşak çalar sen oynag mı enderde, Allah keyfini arttırsın, der giderlermiş. Asım ağa goval oğlana yalvarmış.

–Durdur şu govalı varım yoğum senin olsun, demiş. Goval oğlan üflemeyi durdurmuş. Asım ağa dikenin içinden çıkmış. Asım ağa konağın anahtarını goval oğlana vermiş. İkisi bir konağa gitmişler. Asım ağayı görenler şaşırmış.

–Ağa noldu sana, köpek mi daladı, ne bu hal demişler. Konaktakiler goval oğlanın getirdiği bi gıyamat guşun da tüyünü yolup pişirmeyi ihmal etmemişler. Goval oğlan,
–Herkes yesin içsin bu saltanat benden, demiş. Asım ağa, ık, mık edecek olmuş. Oğlan govalın ucunu göstermiş.

–Goval oğlan ne derse onu yapın, yeyin için, demiş. Hekes yemiş içmiş. Kimse bir şey anlamamış. “Bu işte bir bit yeniği var ya, sabah ola hayr ola”, deyip hayra yormuşlar. İşin ıgrıbını çözememişler.

Sabah olmuş. Asım ağa soluğu kadının yanında almış. Asım ağanın vaziyetini gören kadı da şaşırılmış.

–Noldun böyle, kedi mi çırmaladı yüzünü gözünü, demiş. Asım ağa olanları tam olarak anlatmış.

–Üç yıldır yanımda çalışan bir el ulağı varıdı. Nankör çıktı. Malımı mülkümü elimden aldı. Beni de bu hale koydu, demiş.

Goval oğlanı getirip kadının huzuruna çıkarmışlar. Kadı goval oğlanı soçlu bulmuş. Elinin kesilmesine karar vermiş. Goval oğlan çok müteessir olmuş. Hiç yoktan kol kesilecek. Söz hakkı istemiş. Kadı söz hakkı vermiş.

–Kadı efendi, ben köyümde garip bir çobanıdım. Goval üflemesşni çok severim. Az sonra kolumun birini keseceksiniz. Ben bi da govalımı üflemeyecen. Müsaade et de son tefesi bi üfleyen golumu öyle kesin, demiş.

Kadı müsaade etmiş.

–Hadi üfle bakalım demiş. Goval oğlan govalı çıkarıp üflemeye başlamış. Kadının odasında kim varısa oynamaya başlamış. Kadı oynar, kâtip oynar, asım ağa zaptiye oynar. Etrafta kim var kim yok, goval oğlan çalar herkes oynarmış. Durmanın mümkünatı yok. Kadı ile Asım ağa karşılıklı gerdan kırarmış. Görenler:

–Tövbe tövbe, başımıza taş yağacak, deyip kaçışmış. Oynamaktan kan ter içinde kalmışlar. Kadı goval susmadan duramayacağını anlamış. Goval oğlana yalvarmış.

–Govalı at berat et, demiş. Goval oğlan berat sesini duyar duymaz üflemekten vazgeçmiş. Herkes rahat bir nefes almış. Asım ağa ile goval oğlan dışarı çıkmış. Asım ağa burnundan soluyormuş. Kadının berat kararına çok kızmış.

–Göbek atan kadının, göbek atılacak davası olur, demiş. Goval oğlan;

– Bak asım ağa, şu senin köşkün anahtarı al, dünkü yediğimiz içtiğimizi de çalıştığım 3 yıla say. Bir daha garibin hakkını yeme. Hadi bana eyvallah, demiş. Köyün yolunu tutmuş.

Anası uzaktan oğlunun geldiğini görmüş. Bükük belinin üstüne başını dikmiş. Oğlunun

gelişini beklemiş. Goval oğlan varmış anasına sarılmış. Anası oğluna söyle bir bakmış. Üç yıldır yaban ellerde ne yaptın? Ne işledin? Ne teberik ettin, demiş. Goval oğlan; bir elinde sapan, bir elinde goval

–İşte teberiğim ana, demiş. Anası bi sapanı bakmış, bi de govala, üzölmüş. Zar oğlan mı oldun ay oğlum. Napıcan bunları, demiş. Bi dış koz da mı kazanamadın üç yılda, demiş sitem etmiş.

–Ana garişma sen, komşu kızını yarın get iste, demiş. Oğlanın anası tingede düşmüş. Kaenimömbur beli doğrulacak gibi olmuş.

–Ne dediğın senin, kulağın ağzına tıkalı mı? Hangi yüzle ben gız istemeye gederin. Benim boşta gezen bir oğlum var, gızınızı irezil etmek isterseniz bizim oğlana verin mi deyen, demiş. Goval oğlan anasının tasesına gülmüş.

–Bu oğlan yabana gedeli delirmiş, durumuna üzöleceğine bir de gülüyor, demiş. Goval oğlan

–Ana garişma sen, gızı iste, demiş. Anası oğlanı da üzmek istememiş. Gıza gönlü akmış bi kere. Vermeceklerini bile bile geden isteyen, o da dinlensin bende dinlenen, demiş. Gızı getmiş istemiş. Gızın da gönlü varmış. Gızı vermişler. Oğlanın anası hem şaşırmış hem de sevinmiş. Uça uça eve gelmiş. Oğlana mücdeyi vermiş.

–Körolmayasica gızı verdiler. Şimdi ne halt edecez. Evde zat yok. Gelene gedene daş mı yedirecez. Sen beni ele güne malamat mı edeceg, demiş.

–Ana garişma sen, demiş oğlan. Sapanı alıp dışarı çıkmış. O esna da havada kaz sürüsü uçuyormuş. Sapanı şeşleyip hepsini vurmuş. Kazlar evin önüne patır patır düşmüş. Anası kazları görünce sevinmiş. Kazların tüyünü yolmuş. Ocağa kazanı kurmuş. Kazları kazana salmış. Kazanda kazlar kaynaya dursun. Oğlanın anasını gene bir tasa almış.

–Düğüne gelen davetliler kös kös oturacak mı? Ölüde ağlanır düğünde oynanır ay oğlum, demiş.

–Ana garişma sen, demiş.

Davetliler düğün evine kürün kürün gelmeye başlamış. Yiyinti bol. Gelen kaz etine yumulmuş. Düğün alanı adam akıllı dolmuş. Kaz etini yeyen yerinde duramaz olmuş. herkes de bi gıbıştı başlamış. Goval oğlan, tam zamanı demiş, govalı çıkarıp üflemeğe başlamış. Düğüne gelen kim varsa başlamışlar oynamaya. Oynamayan kalmamış. İki büküm oğlanın anası da oynarımış. Deve hoplar, eşşek küplerimış. Yediden yetmişe kim varsa şıkır şıkır oynarımış. Düğüne gelenlerde dökölmeyen kurt kalmamış.

Govalın sesini duyan gız evi de oynarımış. Oyna babam oyna. Durmanın mümkünatı yok.

Oğlan evi oynaya oynaya kız evine gelin almaya gitmiş. Gelin ata binmiş at da oynarımış.
Gelini almışlar oynaya oynaya oğlan evine gelmişler. Herkes oynamaktan telef olmuş.
Oğlan govalı üflemeyi bırakmış. Davetliler rahat bir nefes almış.
Goval oğlan söz hakkı istemiş. Davetliler sükût olmuş.
–Sözümün hakkı, gönül köşküne oturanın gayrı, demiş.
Onlar ermiş muradına.

Tablo 4.4.1.14.1. Kaval Oğlan masal inceleme formu

Kaval Oğlan masalının masal inceleme formu değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masalardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	4
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	0
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	4
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	4
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	5
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	5
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	4
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	0
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	1
Toplam Puan: 75	

Bu forma göre Kaval Oğlan masalı 75 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masalın uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.14.2. Kaval Oğlan Masalı Okunabilirlik Ölçütü

Kaval Oğlan masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle analiz edilmiştir.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 1789

Hece sayısı: 4183

Cümle sayısı: 255

$198,825 - 40,175 \times (\text{toplam hece/toplam kelime}) - 2,610 \times (\text{toplam kelime/toplam cümle})$

$198,825 - (40,175 \times 2,33) - 2,610 \times 7,01$

$198,825 - 93,60 - 18,29$

86,93

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 1789

Hece sayısı: 4183

Cümle sayısı: 255

$118,823 - (25,987 \times 2,33) - (0,971 \times 7,01)$

$118,823 - 60,54 - 6,80$

51,48

Tablo 4.4.1.14.2.1'de Kaval Oğlan masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.14.2.1. Kaval Oğlan özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Kaval Oğlan	2,33	7,01	Kolay	Bağımsız düzey

Uyarlanmış Masal

KAVAL OĞLAN

Bir zamanlar uzaklarda bir köy varmış. Bu köyde bir anne ile oğlu yaşarmış. Anne çok yaşlıymış. Oğlu çobanlık yaparmış. Sürüyü otlatırmış. Her sabah iki koyunla dağlara

çıkarmış. Oğlanın en iyi yaptığı şey; kaval çalmakmış. Bir kayanın üstüne oturmuş. Kaval çalarmış.

Bir gün, oğlan koyunları almış. Yola çıkmış. Yolda kavalını çalmış. O sırada iki koyunu çayırdanmış. Koyunları kurt yakalamış. Çobanın dönüş vakti gelmiş. Çobanın koyunları kavalın sesi kesilince gelirmiş. Ama bu sefer hepsi gelmemiş. Oğlan, sağa sola bakmış. Koyunları aramış ama bulamamış. Oğlan çok üzölmüş. Eve dönmüş.

Annesi, koyunları görememiş. Oğluna sormuş. Oğlan, koyunların kaybolduğunu söylemiş. Annesi de çok üzölmüş. Oğlan, dertli dertli kavalını çalmış. Köylüler, koyunların kaybolduğunu duymuşlar. Oğlana “Kaval Oğlan” demeye başlamışlar. Oğlanın adı “Kaval Oğlan” olarak kalmış.

Aradan zaman geçmiş. Kaval Oğlan, komşunun kızına âşık olmuş. Bir gün annesinin yanına gitmiş.

– Anne, ben gitmek istiyorum, demiş.

Annesi;

– Nereye gideceksin, oğlum? demiş. Oğlan;

– Komşunun kızıyla evlenmek istiyorum. Bunun için çalışıp para biriktirmem lazım, demiş.

Annesi şaşırmış.

– Sen sadece sürüye bakarsın. Kaval çalarsın. Başka iş bilmezsin. Nasıl çalışacaksın? demiş. Oğlan;

–Kaval da çalarım. Sürüye de bakarım. Her işi yaparım, demiş.

Annesi, oğluna yufka açmış. Ekmeği pişirmiş. İki zeytinyağlı ekmek arasına peynir koymuş. Dürüm yapmış. Yanında da bir bardak ayran vermiş. Oğlan, annesinin elini öpmüş. Yola çıkmış. Annesi, oğlunun arkasından su dökmüş:

– Su gibi akıp git. Ayağına taş değmesin, demiş.

Oğlan üç gün üç gece yol almış. Ekmeklerini yemiş, ayranını içmiş. Hem dinlenmiş hem de kaval çalmış. Üç gün sonra bir köye gelmiş. Orada bir ağanın konağına varmış. Konağın kapısında "Asım Ağa'nın Konağı" yazıyormuş. Oğlan;

– Tam da aradığım yer, demiş. Konağın kapısını çalmış. Kapıdan bir adam başını uzatmış.

– Ne işin var burada? demiş. Oğlan cevap vermiş:

– Asım Ağa ile görüşmek istiyorum, demiş. Adam;

– Sen kimsin? Asım Ağayı nereden tanıyorsun? Ağanın akrabası mısın? demiş. Oğlan;

– Bunlar seni ilgilendirmez. Asım Ağa benimle görüşmek istiyor, demiş.

O anda Asım Ağa gelmiş. Oğlanın cesaretine hayran kalmış. Asım Ağa;

– Ne işin var? demiş. Oğlan cevap vermiş:

–Her işi yaparım. Annem beni iyi yetiştirdi, demiş.

Asım Ağa, oğlanın cesaretini beğenmiş. Onu işe almış. Kaval Oğlan, Asım Ağa'nın çiftliğinde üç yıl çalışmış. Her işi yapmış. Asım Ağa da ondan memnun kalmış. Aradan üç yıl geçmiş. Ama oğlanın akıllı, komşunun kızında kalmış. Üç yıl sonra Asım Ağa'yla konuşmuş:

– Artık çalışmak istemiyorum. Köyüme gitmek istiyorum, demiş. Asım Ağa, onun gitmesini istememiş. Ama oğlan kararlıymış. Asım Ağa da kabul etmiş. Ona üç altın vermiş. Oğlan, üç yılın karşılığı üç altın olunca çok üzülmüş. Ben bu üç altınla ne yaparım diye düşünmüş.

Oğlan, üç altını almış ve yola çıkmış. Yolda bir ihtiyarla karşılaşmış. İhtiyar perişan haldeymiş. İhtiyar, oğlana seslenmiş:

– Bana yardım et, demiş. Oğlan düşünmüş. Benden daha perişan halde o yüzden ona vereyim diye düşünmüş. Oğlan, ihtiyara üç altını vermiş. İhtiyar;

– Dile benden ne diler sen, demiş. Oğlan;

– Ben senden bir şey istemiyorum, demiş.

Ama sonradan pişman olmuş. Üç dileği sıralamış:

– Bir sapanım olsun, Attığımı vursun, boşa gitmesin.

– Bir kavalım olsun. Üflediğimde oynamayan kimse kalmasın.

– Her yerde sözüm dinlensin, demiş.

İhtiyar, oğlanın dileklerini yapmış. Oğlan, bir elinde sapan, bir elinde kaval yola çıkmış. Yolda bir armut ağacı görmüş. Sapanıyla bir armuda nişan almış. Armudu düşürmüş. Bu durum çok hoşuna gitmiş.

-Asım Ağa'nın bahçesinde deneyeyim. Anneme elim boş gitmeyeyim, demiş. Konağa geri dönmüş. Bahçedeki meyveleri sapanıyla vurmuş. Asım Ağa, oğlanı görmüş.

-Ne yapıyorsun burada? Benim bahçemde meyve mi topluyorsun? demiş.

Asım Ağa etrafına bakmış. Her yerde meyve varmış. Asım Ağa buna çok şaşırılmış.

Oğlana seslenmiş:

Sapanınla meyveleri vur bakalım. Bende göreyim, demiş.

Hem de meyveleri toplatmak istemiş. Kaval Oğlan her attığını vurmuş. Oğlan, o sırada kavalını çıkarmış ve çalmış. Asım Ağa hem meyve toplamış hem oynamış. Ağa kendini durduramamış. Herkes çok şaşırılmış. Asım Ağa;

-Yeter artık ne olur dur! demiş. Kaval Oğlan çalmaya devam etmiş. Asım Ağa;

-Her şeyim senin olsun, demiş. Kaval Oğlan üflemeyi bırakmış. Asım Ağa, konağın

anahtarını Kaval Oğlan'a vermiş. Kaval Oğlan, düşen meyveleri herkese vermiş.

-Herkes yesin, içsin. Bugün ziyafet var, demiş. Asım Ağa hemen Kadı'ya gitmiş. Her şeyi anlatmış.

-Üç yıldır bende çalışıyordu. Malımı mülkümü benden aldı, demiş. Kaval Oğlan, Kadı'nın karşısına gelmiş. Kadı, Kaval Oğlan'ı suçlu bulmuş.

-Bir daha kaval çalmayacaksın. Kavalını da alın, demiş. Kaval Oğlan söz hakkı istemiş:

-Kadı Efendi, ben köyümde bir çobanım. Kaval üflemeyi çok severim. İzin verirsiniz son kez burada çalayım, demiş.

Kadı izin vermiş. Kaval Oğlan, kavalını çalmaya başlamış. Kadı'nın odasında kim varsa oynamış. Kimse duramamış. Kadı, Kaval Oğlan'a yalvarmış:

-Kavalı at, ceza alma! demiş.

Kaval Oğlan kavalını bırakmış. Asım Ağa ile Kaval Oğlan dışarı çıkmışlar. Asım Ağa çok sinirliymiş. Kaval Oğlan;

-Asım Ağa, konağın anahtarını al. Dün yediğimiz içtiğimizi çalıştığım üç yıla say. Çalışanın hakkını ver! demiş. Yola çıkmış.

Kaval Oğlan, köyüne dönmüş. Annesi onu uzaktan görmüş. Çok sevinmiş. Oğlanın elinde sapan ve kavalı varmış. Annesi şaşırılmış.

- Üç yıldır ne yaptın? Ne işlerle uğraştın? Ne kazandın? demiş.

Kaval Oğlan, bir elinde sapan, bir elinde kaval;

- İşte kazandıklarım, anne, demiş.

Anası üzölmüş.

-Üç yıl boyunca bir şey kazanamadın mı? demiş.

- Kazandım anne. Komşunun kızını istemeye gidelim, demiş.

Anası şaşırılmış. Oğlunu üzmemek istemediği için kabul etmiş. Kızı istemişler. Kız da Kaval Oğlan ile evlenmek istiyormuş. Annesi, düğünde insanlara ne ikram edeceğiz? Nasıl düğün yapacağız? diye telaşlanmış. Kaval Oğlan ise ne yapacağını biliyormuş. Sapanını ve kavalını çıkarmış. Hazırlıklar başlamış. Davetliler düğüne gelmişler. Davetlilere, Kaval Oğlan'ın sapanıyla vurduğu yiyeceklerden vermişler. Yemekler, içecekler ikram edilmiş. Kaval Oğlan kavalını üflemeye başlamış. Kimse yerinde duramamış. Herkes dans etmiş.

Onlar ermiş muradına...

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 883

Hece sayısı: 2102

Cümle sayısı: 193

198,825- 40,175x (toplam hece/toplam kelime)-2.610x (toplam kelime/toplam cümle)

198,825- (40,175x 2,38)- 2,610x 4,57

198,825- 95,61- 11,92

91,29

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 883

Hece sayısı: 2102

Cümle sayısı: 193

118.823- (25.987 × 2,38)- (0.971 × 4,57)

118,823- 61,84- 4,43

52,55

Tablo 4.4.1.14.2.2’de Kaval Oğlan masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.14.2.2. Kaval Oğlan uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Kaval Oğlan	2,38	4,57	Çok kolay	Bağımsız okuma

Kaval Oğlan masalında özgün masalda 2,33 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,38 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda ortalama cümle uzunluğu (OCU) 7,01 uyarlanmış halinde 4,57 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU artarken OCU azalmıştır.

4.4.1.14.3. Kaval Oğlan Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Cümle

“Zamanın birinde bir ana, oğul varımış. Ana oğul bir arada yaşarımış. Beli baston bükümüne dönmüş, iki büküm bir goca garıymış. Oğlan da iki davarın peşinde çobanlık yaparmış. Her sabah iki davarını alır dağa yayıma çıkarmış. Oğlan çok iyi goval çalarmış. Davarlar yayılırken bi daşın başına oturur, gavalını iniletirmiş.”

Uyarlanan Masal

“Bir zamanlar uzaklarda bir köy varmış. Bu köyde bir anne ile oğlu yaşarmış. Anne çok yaşlıymış. Oğlu çobanlık yaparmış. Sürüyü otlatırmış. Her sabah iki koyunla dağlara çıkarmış. Oğlanın en iyi yaptığı şey; kaval çalmakmış. Bir kayanın üstüne oturmuş. Kaval çalarmış.”

Özgün Masal

“Günlerden bir gün oğlan davarları alıp yazıya çıkmış. Govalına üfleyip nağmesine kaptırmış kendini. Kendi goval üflerken öte tarafta, iki keçisini kurda kaptırmış. Dönme vakti gelmiş. Govalının sesine koşan keçileri gelmemiş. Sağa sola bakınmış aramış yok. Titeber eve çıkavarmış. Anası davarları göremeyince sormuş.”

Uyarlanan Masal

“Bir gün, oğlan koyunları almış. Yola çıkmış. Yolda kavalını çalmış. O sırada iki koyunu çayırdanmış. Koyunları kurt yakalamış. Çobanın dönüş vakti gelmiş. Çobanın koyunları kavalın sesi kesilince gelirmiş. Ama bu sefer hepsi gelmemiş. Oğlan, sağa sola bakmış. Koyunları aramış ama bulamamış. Oğlan çok üzülmüş. Eve dönmüş. Annesi, koyunları görememiş. Oğluna sormuş.”

Özgün Masal

“–Keçileri nettin ay oğlum, demiş.

–Ana davarlar yok! Kayboldu. Aradım taradım bulamadım. Şeytan almış götürmüş, demiş oğlan.

Anası çok üzülmüş. Oğlan da üzülmüş. Oturmuş dertli dertli govalını iniletmış. Ana oğlun varı yoğu iki davarmış. Onları da kurt gapmış. Cıpcıprık kalmışlar. Oğlanın dertli dertli goval çaldığını görenler, “Goval oğlan, davarını yitirmiş aval oğlan, demeye başlamışlar. Bir zaman sonra oğlanın adı “Goval oğlan” kalmış.”

Uyarlanan Masal

“Oğlan, koyunların kaybolduğunu söylemiş. Annesi de çok üzülmüş. Oğlan, dertli dertli kavalını çalmış. Köylüler, koyunların kaybolduğunu duymuşlar. Oğlana “Kaval Oğlan” demeye başlamışlar. Oğlanın adı “Kaval Oğlan” olarak kalmış.”

Özgün Masal

“Goval oğlan komşunun kızına yangın olmuş. Anasının önüne dikilmiş.

–Ana ben gidicen, demiş.

–Nere gedecen ay oğlum, demiş anası.

–Çalışıp para biriktirecen, şu gızı alacan, demiş. Anası bakmış oğlanın niyeti ciddi.

–Ay oğlum sen davar güder goval çalrsın. Başka da bi şey bilmezsin. Nasıl çalışacaksın? demiş.

–Niyetim niyet gedecen. Goval da çalacan, davar da güdecen, her işi yapacan, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Aradan zaman geçmiş. Kaval Oğlan, komşunun kızına âşık olmuş. Bir gün annesinin yanına gitmiş.

– Anne, ben gitmek istiyorum, demiş.

Annesi;

– Nereye gideceksin, oğlum? demiş. Oğlan;

– Komşunun kızıyla evlenmek istiyorum. Bunun için çalışıp para biriktirmem lazım, demiş.

Annesi şaşırılmış.

– Sen sadece sürüye bakarsın. Kaval çalarsın. Başka iş bilmezsin. Nasıl çalışacaksın? demiş. Oğlan;

–Kaval da çalarım. Sürüye de bakarım. Her işi yaparım, demiş.”

Özgün Masal

“Anası senidin üstünde yufka açar ekmek pişiririmiş. İki zovalayı bir edip goca bir şepit yapıvermiş. Şepiti sadeyağla yağlamış. Arasına çökelek döküp dürüm yapıvermiş. Hareret olduk sıra içsin diye bir civcer de ayran katıvermiş.

Oğlan anasının elini öpmüş, hayır duasını almış. Yola revan olmuş. Anası ardından bir tas su dökmüş.

–Su gibi akıp gidesin, ayağına taş değmesin, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Annesi, oğluna yufka açmış. Ekmeği pişirmiş. İki zeytinyağlı ekmek arasına peynir koymuş. Dürüm yapmış. Yanında da bir bardak ayran vermiş. Oğlan, annesinin elini öpmüş. Yola çıkmış. Annesi, oğlunun arkasından su dökmüş:

– Su gibi akıp git. Ayağına taş değmesin, demiş.”

Özgün Masal

“Üç gün üç gece yol almış. Şepetinden yemiş, cvcerinden ayran içmiş. Kah yatmış kah goval çalmış. Üç gün sonra bir ağanın konağına çıkavarmış. Konağın avlu kapısında ‘Asım Ağanın Konağı’ yazarıymış.

–Hah! Tam yerine geldim! Ben burda çalışırım, demiş.

Konağın tokmağını dan dun vurmuş. Kafa kapısından bir adam başını uzatmış.”

Uyarlanan Masal

“Oğlan üç gün üç gece yol almış. Ekmeklerini yemiş, ayranını içmiş. Hem dinlenmiş hem de kaval çalmış. Üç gün sonra bir köye gelmiş. Orada bir ağanın konağına varmış.

Konağın kapısında "Asım Ağa'nın Konağı" yazıyormuş. Oğlan;

– Tam da aradığım yer, demiş. Konağın kapısını çalmış. Kapıdan bir adam başını uzatmış.”

Özgün Masal

“–Kilise çanı mı bu? Hebire tokma neci vurun sen, demiş.

–Asım ağaya selamımı söyle, ben burda çalışıcan, demiş oğlan.

–Sen kimsin? Asım ağayı nereden tanıg? Ağanın hısımımısın? Demiş adam.

–Sen orasına garışma, asım ağayı çar bana, demiş.

Ağzından laf düşer düşmez, ardında Asım ağa belirmiş. Asım ağa iri kıyım, gavruk sesli heybetli bir adammış.

–Napıcan Asım ağayı, demiş.

–Heeç, çalışıcan, iş arayom, demiş.

–Hangi işi yapan, göze batan bir hünerin var mı? Yoksa ben sana nahıl iş veren, demiş Asım ağa.

–Her işi yaparın. Anam beni gavurmayla ılkı sütüyle besledi. Doguz gibi guvrathıyın, gatrı gibi yük daşırsın, demiş oğlan. Oğlanın saflığı Asım ağanın hoşuna gitmiş.”

Uyarlanan Masal

“– Ne işin var burada? demiş. Oğlan cevap vermiş:

– Asım Ağa ile görüşmek istiyorum, demiş. Adam;

– Sen kimsin? Asım Ağayı nereden tanıyorsun? Ağanın akrabası mısın? demiş. Oğlan;

– Bunlar seni ilgilendirmez. Asım Ağa benimle görüşmek istiyor, demiş.

O anda Asım Ağa gelmiş. Oğlanın cesaretine hayran kalmış

– Ne işin var? demiş. Oğlan cevap vermiş:

– Ben her işi yaparım. Annem beni iyi yetiştirdi, demiş.

Asım Ağa, oğlanın cesaretini beğenmiş.”

Özgün Masal

“Goval Oğlan, Asım Ağanın çiftliğinde işe başlamış. Tam üç yıl çalışmış. Her yükün altına girmiş. Her işi yapmış. Asım Ağanın dilsiz uşağı olmuş.

Anasına tembihlediği kız Goval Oğlanın aklından çıkmamış. Kızı göresi gelmiş. Asım Ağaya,

–Yeter çalıştım, ben gedecen galan, demiş. Asım ağa el ulağının getmesini istememiş.

Goval Oğlanın çalışmasından memnunumuş. Dini bir uğruna çalışmış.”

Uyarlanan Masal

“Onu işe almış. Kaval Oğlan, Asım Ağa'nın çiftliğinde üç yıl çalışmış. Her işi yapmış.

Asım Ağa da ondan memnun kalmış. Aradan üç yıl geçmiş. Ama oğlanın aklı, komşunun kızında kalmış. Üç yıl sonra Asım Ağa'yla konuşmuş:

– Artık çalışmak istemiyorum. Köyüme gitmek istiyorum, demiş. Asım Ağa, onun gitmesini istememiş.”

Özgün Masal

“–Napıcan köye gedipte? Daş mı kemiriceg. Otur oturduğun yerde, demiş.

–Anam garıyı görecen, hasta mı sağ mı? Gedip bakacan demiş.

–Anağıda getir burda yaşasın, desede kuyruğu dikmiş, gedecek. Anasını mahana etmiş ama o lafın salatası. Maksadı gızı görmek. . .

–Eh! Madem öyle. Yolun açık ola. Üç yıl çalıştın al u üç akçayı, demiş. Goval oğlan, ağanın eline tutuşturduğu üç akçaya şöyle bir bakmış. O anda sıtğı sıyrılmış.

–Vay bee! Üç yılımı üç guruşa heder etmişin. Bida bu diyara ayak basanın, sana ağa deyenin ta tırakasını. . . demiş, avlu kapısının depip getmiş.

Goval oğlanın canı sıkılmış. Alde var üç guruş. Köye getse bir türlü getmese bir türlü.”

Uyarlanan Masal

“Ama oğlan kararlıymış. Asım Ağa da kabul etmiş. Ona üç altın vermiş. Oğlan, üç yılın karşılığı üç altın olunca çok üzülmüş. Ben bu üç altınla ne yaparım diye düşünmüş.”

Özgün Masal

“Tasalı tasalı gideriken yolunun üstüne bi adam çıkmış. Adamın gılığı oğlanınkindan hırpani imiş.

–Allah rızası için bir sada ver, demiş. Goval oğlan adaqma acımış.

–Ben sana ne veren a benim dedem? Tam da dilenecek adam buldun. Şurda üç guruşum varıdı onu da sana veren de dinlenen, demiş. Saçı sakalına karışmış ihtiyar üç akçayı almış.”

Uyarlanan Masal

“Oğlan, üç altını almış ve yola çıkmış. Yolda bir ihtiyarla karşılaşmış. İhtiyar perişan haldeymiş. İhtiyar, oğlana seslenmiş:

– Bana yardım et, demiş. Oğlan düşünmüş. Benden daha perişan halde o yüzden ona vereyim diye düşünmüş. Oğlan, ihtiyara üç altını vermiş.”

Özgün Masal

“–Dile benden ne diler sen, demiş.

–Sen benden dilenirsin, ben senden ne dileyen a dede, matıfladın mı sen, demiş. Meğer isem hırpani gılıklı adam, Hızır Aleyhi selam imiş.

–Dile benden ne diler sen, demiş bir daha.

–Dede benile alay mı eden. Canın ciriyetin yok. Hünerini gendine sakla, demiş ama dediğine de pişman olmuş. Üç gurusu verdim kendimi adam sandım. İhtiyarın galbini gırdım hiç yoktan, demiş kendi kendine.”

Uyarlanan Masal

“İhtiyar;

– Dile benden ne dilerse, demiş. Oğlan;

– Ben senden bir şey istemiyorum, demiş.”

Özgün Masal

“Birinci dileğim; Bir sapanım olacak, attığını vuracak, boşa atmacak.

İkinci dileğim; Bir govalım olacak, üflediğimde oynamayan canlı kalmamak.

Üçüncü dileğim; Her mecliste söz hakkım olacak, demiş. Niyeti ihtiyarı müşkül durum da bırakıp, uzaklaşmış. Goval Oğlanın düşündüğü gibi olmamış. İnsan gılığındaki Hızır Aleyhi selam Goval Oğlanın 3 dileğini de yerine getirmiş. Goval oğlan bir elinde sapan, bir elinde goval bakınıp kalmış. Kimsin, necisin demeye kalmadan “evvel varmıydı da yok olsun” a dönmüş, yok olmuş.”

Uyarlanan Masal

“Ama sonradan pişman olmuş. Üç dileği sıralamış:

– Bir sapanım olsun, Attığımı vursun, boşa gitmesin.

– Bir kavalım olsun. Üflediğimde oynamayan kimse kalmasın.

– Her yerde sözüm dinlensin, demiş.”

Özgün Masal

“Goval oğlan elindeki sapanı armut ağacına şeşlemiş. Pat diye armudu vurmuş, düşürmüş. Çok hoşuna getmiş.

–Ben bu sapanıla bol guş vururn, demiş.

–Varan hak yeyici Asım Ağa deyusunun batcasına geden. Onun batcasına bol guş gelir gonarıdı. Beş altısını vuranda anam gariya eli boş getmeyen, demiş.

Geri dönmüş. Eveli pek de uzağa getmemişimiş. Asım ağanın batcasına girmiş. Dediği gibi, gilik ağacını tepesi guş dolmuş. Ağacın dingil tepesinde gilik yeyen bozalağa sapanı şeşlemiş atmış. Bozalak patt yere düşmüş. Gilik yedinden guşun kafası dumanlımış.

Asım ağa Goval oğlanı görmüş, seyirtmiş gelmiş.”

Uyarlanan Masal

“İhtiyar, oğlanın dileklerini yapmış. Oğlan, bir elinde sapan, bir elinde kaval yola çıkmış. Yolda bir armut ağacı görmüş. Sapanıyla bir armuda nişan almış. Armudu düşürmüş. Bu

durum çok hoşuna gitmiş.

-Asım Ağa'nın bahçesinde deneyeyim. Anneme elim boş gitmeyeyim, demiş. Konağa geri dönmüş. Bahçedeki meyveleri sapanıyla vurmuş. Asım Ağa, oğlanı görmüş."

Özgün Masal

"-Napan ulan burda? Hani köye gedicediga, köye gedip anamı görecen deye iki ayanı bi babıca sıdırdıdığ. Benim batcaya girdinde guş mu avlan demiş. Yer de paldırayan bozlağı almış.

-Hadi bi da at da nasıl vurdunu gören, demiş. Niyeti hem oğlanın nişanını sınamak, hem de vurduğu guşları almakmış. Goval oğlan bir sapan daha atmış. Bi gış daha vurmuş. Asım ağa oğlanın iyi nişancı olduğunu anlamış.

-Vurması senden batcası benden, guşların hepsini vurda bölüşelim, demiş. Oğlan teker teker guşları vurmaya başlamış. Boş yok, attığını vurmuş. Guşların on gadarı dikenin içine düşmüş. Asım ağa guşları almak için dikenin içine girmiş."

Uyarlanan Masal

"-Ne yapıyorsun burada? Benim bahçemde meyve mi topluyorsun? demiş.

Asım Ağa etrafına bakmış. Her yerde meyve varmış. Asım Ağa buna çok şaşırılmış.

Oğlana seslenmiş:

Sapanınla meyveleri vur bakalım. Bende göreyim, demiş.

Hem de meyveleri toplatmak istemiş. Kaval Oğlan her attığını vurmuş."

Özgün Masal

"Goval oğlan, govalı çıkarıp üflenmeye başlamış. Asım ağa dikenin içinde oynamaya başlamış. Oğlan çalar ağa oyanarımış. Diken yüzünü gözünü yırtmış, eli ayağı kan revan içinde kalmış. Hebire oynarımış. Durmak kabil değil. Görenler olup bitene bi anlam verememişler, gülüşmüşler.

-Asım ağa napay dikenn içinde uşak çalar sen oynag mı enderde, Allah keyfini arttırsın, der giderlermiş. Asım ağa goval oğlana yalvarmış."

Uyarlanan Masal

"Oğlan, o sırada kavalını çıkarmış ve çalmış. Asım Ağa hem meyve toplamış hem oynamış. Ağa kendini durduramamış. Herkes çok şaşırılmış. Asım Ağa;

-Yeter artık ne olur dur! demiş. Kaval Oğlan çalmaya devam etmiş"

Özgün Masal

-Durdur şu govalı varım yoğum senin olsun, demiş. Goval oğlan üflemeği durdurmuş. Asım ağa dikenin içinden çıkmış. Asım ağa konağın anahtarını goval oğlana vermiş. İkisi bir konağa gitmişler. Asım ağayı görenler şaşırılmış.

Uyarlanan Masal

“Asım Ağa;

-Her şeyim senin olsun, demiş. Kaval Oğlan üflemeyi bırakmış. Asım Ağa, konağın anahtarını Kaval Oğlan’a vermiş.”

Özgün Masal

“Ağa noldu sana, köpek mi daladı, ne bu hal demişler. Konaktakiler goval oğlanın getirdiği bi gıyamat guşun da tüyünü yolup pişirmeyi ihmal etmemişler. Goval oğlan,

-Herkes yesin içsin bu saltanat benden, demiş. Asım ağa, ık, mık edecek olmuş. Oğlan govalın ucunu göstermiş.

-Goval oğlan ne derse onu yapın, yeyin için, demiş. Hekes yemiş içmiş. Kimse bir şey anlamamış. “Bu işte bir bit yeniği var ya, sabah ola hayr ola”, deyip hayra yormuşlar. İşin ıgırbını çözememişler.”

Uyarlanan Masal

“Kaval Oğlan, düşen meyveleri herkese vermiş.

-Herkes yesin, içsin. Bugün ziyafet var, demiş.”

Özgün Masal

“Sabah olmuş. Asım ağa soluğu kadının yanında almış. Asım ağanın vaziyetini gören kadı da şaşırmış.

-Noldun böyle, kedi mi çırmaladı yüzünü gözünü, demiş. Asım ağa olanları tam olarak anlatmış.

-Üç yıldır yanımda çalışan bir el ulağı varıdı. Nankör çıktı. Malımı mülkümü elimden aldı. Beni de bu hale koydu, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Asım Ağa hemen Kadı’ya gitmiş. Her şeyi anlatmış.

-Üç yıldır bende çalışıyordu. Malımı mülkümü benden aldı, demiş.”

Özgün Masal

“Goval oğlanı getirip kadının huzuruna çıkarmışlar. Kadı goval oğlanı soçlu bulmuş. Elinin kesilmesine karar vermiş. Goval oğlan çok müteessir olmuş. Hiç yoktan kol kesilecek. Söz hakkı istemiş. Kadı söz hakkı vermiş.

-Kadı efendi, ben köyümde garip bir çobanıdım. Goval üflemesni çok severim. Az sonra kolumun birini keseceksiniz. Ben bi da govalımı üflemeyecen. Müsaade et de son tefesi bi üfleyen golumu öyle kesin, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Kaval Oğlan, Kadı’nın karşısına gelmiş. Kadı, Kaval Oğlan’ı suçlu bulmuş.

-Bir daha kaval çalmayacaksın. Kavalını da alın, demiş. Kaval Oğlan söz hakkı istemiş:
-Kadı Efendi, ben köyümde bir çobanım. Kaval üflemeyi çok severim. İzin verirsiniz son kez burada çalayım, demiş.”

Özgün Masal

“Kadı müsaade etmiş.

–Hadi üfle bakalım demiş. Goval oğlan govalı çıkarıp üflemeye başlamış. Kadının odasında kim varısa oynamaya başlamış. Kadı oynar, kâtip oynar, asım ağa zaptiye oynar. Etrafta kim var kim yok, goval oğlan çalar herkes oynarmış. Durmanın mümkünatı yok. Kadı ile Asım ağa karşılıklı gerdan kırarmış. Görenler:

–Tövbe tövbe, başımıza taş yağacak, deyip kaçışmış. Oynamaktan kan ter içinde kalmışlar. Kadı goval susmadan duramayacağını anlamış. Goval oğlana yalvarmış.”

Uyarlanan Masal

“Kadı izin vermiş. Kaval Oğlan, kavalını çalmaya başlamış. Kadı’nın odasında kim varsa oynamış. Kimse duramamış. Kadı, Kaval Oğlan’a yalvarmış:”

Özgün Masal

“–Govalı at berat et, demiş. Goval oğlan berat sesini duyar duymaz üflemekten vazgeçmiş. Herkes rahat bir nefes almış. Asım ağa ile goval oğlan dışarı çıkmış. Asım ağa burnundan soluyormuş. Kadının berat kararına çok kızmış.

–Göbek atan kadının, göbek atılacak davası olur, demiş. Goval oğlan;”

Uyarlanan Masal

“–Kavalı at, ceza alma! demiş.

Kaval Oğlan kavalını bırakmış. Asım Ağa ile Kaval Oğlan dışarı çıkmışlar. Asım Ağa çok sinirliymiş.”

Özgün Masal

“– Bak asım ağa, şu senin köşkün anahtarı al, çünkü yediğimiz içtiğimizi de çalıştığım 3 yıla say. Bir daha garibin hakkını yeme. Hadi bana eyvallah, demiş. Köyün yolunu tutmuş.”

Uyarlanan Masal

“Kaval Oğlan;

-Asım Ağa, konağın anahtarını al. Dün yediğimiz içtiğimizi çalıştığım üç yıla say. Çalışanın hakkını ver! demiş. Yola çıkmış. Kaval Oğlan, köyüne dönmüş.”

Özgün Masal

“Anası uzaktan oğlunun geldiğini görmüş. Bükük belinin üstüne başını dikmiş. Oğlunun gelişini beklemiş. Goval oğlan varmış anasına sarılmış. Anası oğluna söyle bir bakmış.

Üç yıldır yaban ellerde ne yaptın? Ne işledin? Ne teberik ettin, demiş. Goval oğlan; bir elinde sapan, bir elinde goval
–İşte teberiğim ana, demiş. Anası bi sapan bakmış, bi de govala, üzölmüş. Zar oğlan mı oldun ay oğlum. Napıcan bunları, demiş. Bi diş koz da mı kazanamadın üç yılda, demiş sitem etmiş.”

Uyarlanan Masal

“Annesi onu uzaktan görmüş. Çok sevinmiş. Oğlanın elinde sapan ve kavalı varmış. Annesi şaşırmış.

– Üç yıldır ne yaptın? Ne işlerle uğraştın? Ne kazandın? demiş.

Kaval Oğlan, bir elinde sapan, bir elinde kaval;

– İşte kazandıklarım, anne, demiş.

Anası üzölmüş.

–Üç yıl boyunca bir şey kazanamadın mı? demiş.”

Özgün Masal

“–Ana garişma sen, komşu kızını yarın get iste, demiş. Oğlanın anası tingede düşmüş. Kaenimömbur beli doğrulacak gibi olmuş.

–Ne dediğın senin, kulağın ağzına tıkalı mı? Hangi yüzle ben gız istemeye gederin. Benim boşta gezen bir oğlum var, gızınıızı irezil etmek isterseniz bizim oğlana verin mi deyen, demiş. Goval oğlan anasının tasasına gülmüş.

–Bu oğlan yabana gedeli delirmiş, durumuna üzöleceğine bir de gülüyor, demiş. Goval oğlan

–Ana garişma sen, gızı iste, demiş. Anası oğlanı da üzmek istememiş. Gıza gönlü akmış bi kere. Vermeceklerini bile bile geden isteyen, o da dinlensin bende dinlenen, demiş. Gızı getmiş istemiş. Gızın da gönlü varmış. Gızı vermişler. Oğlanın anası hem şaşırmış hem de sevinmiş. Uça uça eve gelmiş. Oğlana mücdeyi vermiş.”

Uyarlanan Masal

“– Kazandım anne. Komşunun kızını istemeye gidelim, demiş.

Anası şaşırmış. Oğlunu üzmek istemediği için kabul etmiş. Kızı istemişler. Kız da Kaval Oğlan ile evlenmek istiyormuş.”

Özgün Masal

“–Körolmayasıca gızı verdiler. Şimdi ne halt edecez. Evde zat yok. Gelene gedene daş mı yedirecez. Sen beni ele güne malamat mı edeceg, demiş.

–Ana garişma sen, demiş oğlan. Sapanı alıp dışarı çıkmış. O esna da havada kaz sürüsü uçuyormuş. Sapanı şeşleyip hepsini vurmuş. Kazlar evin önüne patır patır düşmüş. Anası

kazları görünce sevinmiş. Kazların tüyünü yolmuş. Ocağa kazanı kurmuş. Kazları kazana salmış. Kazanda kazlar kaynaya dursun. Oğlanın anasını gene bir tasa almış.

–Düğüne gelen davetliler kös kös oturacak mı? Ölüde ağlanır düğünde oynanır ay oğlum, demiş.

–Ana garışma sen, demiş.”

Davetliler düğün evine kürün kürün gelmeye başlamış. Yiyinti bol. Gelen kaz etine yumulmuş. Düğün alanı adam akıllı dolmuş.”

Uyarlanan Masal

“Annesi, düğünde insanlara ne ikram edeceğiz? Nasıl düğün yapacağız? diye telaşlanmış. Kaval Oğlan ise ne yapacağını biliyormuş. Sapanını ve kavalını çıkarmış. Hazırlıklar başlamış. Davetliler düğüne gelmişler. Davetlilere, Kaval Oğlan’ın sapanıyla vurduğu yiyeceklerden vermişler. Yemekler, içecekler ikram edilmiş.”

Özgün Masal

“Kaz etini yeyen yerinde duramaz olmuş.herkese de bi gıbıştı başlamış. Goval oğlan, tam zamanı demiş, govalı çıkarıp üflemeye başlamış. Düğüne gelen kim varsa başlamışlar oynamaya. Oynamayan kalmamış. İki büklüm oğlanın anası da oynarımış. Deve hoplar, eşşek küplerimış. Yediden yetmişe kim varsa şıkır şıkır oynarımış. Düğüne gelenlerde dökülmeyen kurt kalmamış.

Govalın sesini duyan kız evi de oynarımış. Oyna babam oyna. Durmanın mümkünatı yok. Oğlan evi oynaya oynaya kız evine gelin almaya gitmiş. Gelin ata binmiş at da oynarımış. Gelini almışlar oynaya oynaya oğlan evine gelmişler. Herkes oynamaktan telef olmuş. Oğlan govalı üflemeyi bırakmış. Davetliler rahat bir nefes almış.

Goval oğlan söz hakkı istemiş. Davetliler sükût olmuş.

–Sözümün hakkı, gönül köşküme oturanın gayrı, demiş.

Onlar ermiş muradına.”

Uyarlanan Masal

“Kaval Oğlan kavalını üflemeye başlamış. Kimse yerinde duramamış. Herkes dans etmiş. Onlar ermiş muradına...”

4.4.1.14.4. Kaval Oğlan Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Kaval Oğlan masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Ana oğul bir arada yaşarmış.

Uyarlanan Cümle: Bu köyde bir anne ile oğlu yaşarmış.

Örnek 1’de özgün cümle korunarak uyarlanan cümlede yer almıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Oğlan da iki davarın peşinde çobanlık yaparmış.

Uyarlanan Cümle: Oğlu, çobanlık yaparmış.

Örnek 2’de özgün cümle korunmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Dönme vakti gelmiş.

Uyarlanan Cümle: Dönüş vakti gelmiş.

Örnek 3’te verilen özgün cümle korunmuştur.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Davarlar yayılırken bi daşın başına oturur, gavalını iniletirmiş.

Uyarlanan Cümle: Bir kayanın üstüne otururmuş. Kaval çalarmış.

Örnek 1’de verilen özgün cümlelerin anlatımı sadeleştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Günlerden bir gün oğlan davarları alıp yazıya çıkmış. Govalına üfleyip nağmesine kaptırmış kendini. Kendi goval üflerken öte tarafta, iki keçisini kurda kaptırmış. Dönme vakti gelmiş. Govalının sesine koşan keçileri gelmemiş. Sağa sola bakınmış aramış yok. Titeber eve çıkavarmış. Anası davarları göremeyince sormuş.

Uyarlanan Cümle: Bir gün, oğlan koyunları almış. Yola çıkmış. Yolda kavalını çalmış. O sırada iki koyunu çayırdanmış. Koyunları kurt yakalamış. Çobanın dönüş vakti gelmiş. Çobanın koyunları kavalın sesi kesilince gelirmiş. Ama bu sefer hepsi gelmemiş. Oğlan, sağa sola bakmış. Koyunları aramış ama bulamamış. Oğlan çok üzölmüş. Eve dönmüş. Annesi, koyunları görememiş. Oğluna sormuş.

Örnek 2’de verilen özgün cümlelerde anlatım kısaltılmış, uygun kelimelerle sadeleştirme

yapılarak anlatım daha akıcı hale getirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: –Keçileri nettin ay oğlum, demiş.

–Ana davarlar yok! Kayboldu. Aradım taradım bulamadım. Şeytan almış götürmüş, demiş oğlan.

Anası çok üzülmüş. Oğlan da üzülmüş. Oturmuş dertli dertli govalını iniletmış. Ana oğlun varı yoğu iki davarmış. Onları da kurt gapmış. Cıpcıprık kalmışlar. Oğlanın dertli dertli goval çaldığını görenler, “Goval oğlan, davarını yitirmiş aval oğlan, demeye başlamışlar. Bir zaman sonra oğlanın adı “Goval oğlan” kalmış.

Uyarlanan Cümle: Oğlan, koyunların kaybolduğunu söylemiş. Annesi de çok üzülmüş. Oğlan, dertli dertli kavalını çalmış. Köylüler, koyunların kaybolduğunu duymuşlar. Oğlana “Kaval Oğlan” demeye başlamışlar. Oğlanın adı “Kaval Oğlan” olarak kalmış. Örnek 3’te verilen özgün cümle sadeleştirilerek uyarlanan masalda yer almıştır.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Anası senidin üstünde yufka açar ekmek pişiririmiş. İki zovalayı bir edip goca bir şepit yapıvermiş. Şepiti sadeyağla yağlamış. Arasına çökelek döküp dürüm yapıvermiş. Hareret olduk sıra içsin diye bir civcer de ayran katıvermiş.

Oğlan anasının elini öpmüş, hayır duasını almış. Yola revan olmuş. Anası ardından bir tas su dökmüş.

–Su gibi akıp gidesin, ayağına taş değmesin, demiş.

Uyarlanan Cümle: Annesi, oğluna yufka açmış. Ekmeği pişirmiş. İki zeytinyağlı ekmek arasına peynir koymuş. Dürüm yapmış. Yanında da bir bardak ayran vermiş. Oğlan, annesinin elini öpmüş. Yola çıkmış. Annesi, oğluna arkasından su dökmüş:

– Su gibi akıp git. Ayağına taş değmesin, demiş.

Örnek 1’de özgün metindeki anlatım daha kısa ifadelerle özetlenmiştir. Özetleme yapılırken silme ve değiştirme kullanılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: “–Napan ulan burda? Hani köye gedicediga, köye gedip anamı görecen deye iki ayanı bi babıca sıdırdıdığ. Benim batcaya girdinde guş mu avlan demiş. Yer de paldırayan bozlağı almış.

–Hadi bi da at da nasıl vurdunu gören, demiş. Niyeti hem oğlanın nişanını sınamak, hem de vurduğu guşları almakmış. Goval oğlan bir sapan daha atmış. Bi gış daha vurmuş. Asım ağa oğlanın iyi nişancı olduğunu anlamış.

–Vurması senden batcası benden, guşların hepsini vurda bölüşelim, demiş. Oğlan teker teker guşları vurmaya başlamış. Boş yok, attığını vurmuş. Guşların on gadarı dikenin içine düşmüş. Asım ağa guşları almak için dikenin içine girmiş.”

Uyarlanan Cümle: -Ne yapıyorsun burada? Benim bahçemde meyve mi topluyorsun? demiş.

Asım Ağa etrafına bakmış. Her yerde meyve varmış. Asım Ağa buna çok şaşırmış.

Oğlana seslenmiş:

Sapanınla meyveleri vur bakalım. Bende göreyim, demiş.

Hem de meyveleri toplatmak istemiş. Kaval Oğlan her attığını vurmuş.

Örnek 2’de özgün metin özetlenerek uyarlanan metinde anlaşılır kelime ve cümlelerle yer almıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Anası uzaktan oğlunun geldiğini görmüş. Bükük belinin üstüne başını dikmiş. Oğlunun gelişini beklemiş. Goval oğlan varmış anasına sarılmış. Anası oğluna söyle bir bakmış. Üç yıldır yaban ellerde ne yaptın? Ne işledin? Ne teberik ettin, demiş. Goval oğlan; bir elinde sapan, bir elinde goval

–İşte teberiğim ana, demiş. Anası bi sapanı bakmış, bi de govala, üzülmüş. Zar oğlan mı oldun ay oğlum. Napıcan bunları, demiş. Bi diş koz da mı kazanamadın üç yılda, demiş sitem etmiş.

Uyarlanan Cümle: Annesi onu uzaktan görmüş. Çok sevinmiş. Oğlanın elinde sapan ve kavalı varmış. Annesi şaşırmış.

– Üç yıldır ne yaptın? Ne işlerle uğraştın? Ne kazandın? demiş.

Kaval Oğlan, bir elinde sapan, bir elinde kaval;

– İşte kazandıklarım, anne, demiş.

Anası üzülmüş.

–Üç yıl boyunca bir şey kazanamadın mı? demiş.

Örnek 3’te özgün metnin anlatımındaki cümleler özetlenmiştir. Masalın okunabilirliği artırılmıştır.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: –Ne dediğin senin, kulağın ağzına tıkalı mı? Hangi yüzle ben kız istemeye gederin. Benim boşta gezen bir oğlum var, kızınızı irezil etmek isterseniz bizim oğlana verin mi deyen, demiş. Goval oğlan anasının tasasına gülmüş.

–Bu oğlan yabana gedeli delirmiş, durumuna üzüleceğine bir de gülüyor, demiş.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 1’de özgün cümle de yer alan kısım silinmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Kilise çanı mı bu? Hebire tokma neci vurun sen, demiş.

Uyarlanan Cümle: – Ne işin var burada? demiş.

Örnek 2’de yer alan “kilise çanı” kısmı silinmiştir. Uyarlanan metinde bu kısma yer verilmemesi masalın genelinde bir eksikliğe yol açmamıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: –Körolmayasica gızı verdiler. Şimdi ne halt edecez. Evde zat yok. Gelene gedene daş mı yedirecez. Sen beni ele güne malamat mı edeceg, demiş.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 3’te yer alan özgün cümleler uyarlanan masalda yer almamıştır. Bu olumsuz söylemler yer almadan uyarlanan masal devam ettirilmiştir.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Oğlan çok iyi goval çalarmış. Davarlar yayılırken bi daşın başına oturur, gavalını iniletirmiş.

Uyarlanan Cümle: Oğlanın en iyi yaptığı şey; kaval çalmakmış. Bir kayanın üstüne oturmuş. Kaval çalarmış.

Örnek 1’de özgün metinde geçen “goval” “kaval” olarak değiştirilmiştir. “Daş” kelimesi de “kaya” olarak değiştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: İşte teberğim ana, demiş. Anası bi sapana bakmış, bi de govala, üzülmüş.

Uyarlanan Cümle: – İşte kazandıklarım, anne, demiş.

Anası üzülmüş.

Örnek 1’de özgün cümlede “tebereğim” kelimesi yerine “kazandıklarım” kullanılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Goval oğlan komşunun kızına yangın olmuş.

Uyarlanan Cümle: Kaval Oğlan, komşunun kızına âşık olmuş.

Örnek 3’te özgün cümlede “yangın olmuş” yerine “âşık olmuş” cümlesi kullanılmıştır.

Ekleme

Ekleme, ilkökul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Hünerini gendine sakla, demiş ama dediğine de pişman olmuş. Üç gurus verdim kendimi adam sandım. İhtiyarın galbini gırdım hiç yoktan, demiş kendi kendine.

Uyarlanan Cümle: Ama sonradan pişman olmuş. Üç dileği sıralamış:

Örnek 1’de uyarlanan cümleye dileklerini sıralamadan önce “üç dileği sıralamış” cümlesi eklenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Hebire tokma neci vurun sen, demiş.

Uyarlanan Cümle: Ne işin var burada? demiş. Oğlan cevap vermiş.

Örnek 2’de uyarlanan cümleye “oğlan cevap vermiş” şeklinde konuşma cümlesinden önce eklenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Çalışıp para biriktirecen, şu gızı alacan, demiş. Anası bakmış oğlanın niyeti ciddi.

Uyarlanan Cümle: Komşunun kızıyla evlenmek istiyorum. Bunun için çalışıp para biriktirmem lazım, demiş.

Annesi şaşırmış.

Örnek 3’te özgün cümleden farklı olarak annesinin şaşıрма ifadesi cümle olarak eklenmiştir.

4.4.1.14.5. Kaval Oğlan Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Kaval Oğlan masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda

çalışkanlık, aile birliğine önem verme, sevgi, cesaret, iyilik yapmak, sabır, adalet, nezaket değerlerinden örnekler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“Kaval Oğlan, komşunun kızına âşık olmuş.” (Sevgi değeri)

“– Komşunun kızıyla evlenmek istiyorum. Bunun için çalışıp para biriktirmem lazım, demiş.” (Çalışkanlık değeri)

“–Kaval da çalarım. Sürüye de bakarım. Her işi yaparım, demiş.” (Çalışkanlık değeri)

“Annesi, oğluna yufka açmış. Ekmeği pişirmiş. İki zeytinyağlı ekmeğin arasına peynir koymuş. Dürüm yapmış. Yanında da bir bardak ayran vermiş.” (Sevgi değeri)

“Oğlan, annesinin elini öpmüş. Yola çıkmış. Annesi, oğlunun arkasından bir tas su dökmüş:

– Su gibi akıp git. Ayağına taş değmesin, demiş.” (Sevgi, aile birliğine önem verme değerleri)

“– Bunlar seni ilgilendirmez. Asım Ağa benimle görüşmek istiyor, demiş.” (Cesaret değeri)

“– Ben her işi yaparım. Annem beni iyi yetiştirdi, demiş.” (Çalışkanlık değeri)

“Kaval Oğlan, Asım Ağa’nın çiftliğinde üç yıl çalışmış. Her işi yapmış.” (Çalışkanlık ve sabır değerleri)

“Oğlanın akli, komşunun kızında kalmış.” (Sevgi değeri)

“İhtiyar seslenmiş:

– Bana yardım et, demiş. Oğlan ona üç altın vermiş.” (İyilik yapmak değeri)

“İhtiyar;

– Dile benden ne dilersen, demiş. Oğlan;

– Ben senden bir şey istemiyorum, demiş.” (Nezaket değeri)

“Anneme elim boş gitmeyeyim, demiş.” (Nezaket değeri)

“Kaval Oğlan, düşen meyveleri herkese vermiş.

-Herkes yesin, içsin. Bugün ziyafet var, demiş.” (Nezaket değeri)

“Asım Ağa hemen Kadı’ya gitmiş. Her şeyi anlatmış.” (Adalet değeri)

“Kaval Oğlan, Kadı’nın karşısına gelmiş. Kadı, Kaval Oğlan’ı suçlu bulmuş.” (Adalet değeri)

“–Asım Ağa, konağın anahtarını al. Dün yediğimiz içtiğimizi çalıştığım üç yıla say. Çalışanın hakkını ver! demiş.” (Adalet değeri)

“Annesi onu uzaktan görmüş. Çok sevinmiş.” (Sevgi değeri)

“Anası şaşırılmış. Oğlunu üzmemek istemediği için kabul etmiş.” (Sevgi değeri)

“Kız da Kaval Oğlan ile evlenmek istiyormuş.” (Sevgi değeri)

4.4.1.14.6. Kaval Oğlan Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Sapan, perişan, davetli kelimeleri masalda birden fazla defa kullanılarak öğreniciye kelimenin öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.1.15. Keçi Kız Masalı

Özgün Masal

KEÇİ KIZ

Eski zamanlarda insanlar yaylasız edemezmiş. Sıcaklar bastırmadan bahar ucunu gösterdi mi yaylaya göç ederlermiş. At, eşek, inek, tavuk, köpek, deve, davar kim var kim yok cümbür cemaat hep beraber yaylaya göçülürmüş.

Gene göç zamanı gelmiş. Kervan yola koyulmuş. Yüksek yaylaya çıkılmış. Yükler yıkılmış, çadırlar kurulmuş. Devenin davarın keyfine diyecek yokmuş. Bin bir çiçek bezeli, mis kokulu dağların tepelerinden aşağı süzülen akarsular güldür güldür çağlarırmış. Yalnız bir kişi varmış bu güzellikten haz almazmış. Yıllardır çocuğu olmamış da ona yanarmış.

Keçiler teker teker doğurmuşlar. Oğlaklar ortalıkta, top gibi hop hop hoplarmış. Oğlaklar bir o yana zıplar bir bu yana küplermiş. Arada bir de anasının sütünü emermiş. Yörük kadını oğlakların oynayışını görür imir imir imrenirmiş. – Ah benim de şöyle bir yavrum olsa, orta yerde oğlaklarla hoplarsa arada bir ben de emdirsem, ne eyi olurdu ya, diye iç edermiş.

Gün geçtikçe kadının çocuk hasreti daha da depreşmiş. İçinin yakmış kavurmuş da dayanacak takati kalmamış. Yüce yaratana taa ciğerden yalvarmış.

- Şu süsmekli keçi kadar olamadım. Bir yavru doğurup, kucağıma alamadım. Ya Rabbim, bir çocuğum olsun. Olsun da nasıl olursa olsun. İsterse şu keçi yavrusu gibi oğlak olsun. Sarıp sarmalayacağım, öpüp koklayacağım bir yavrum olsun. Evlat hasretim son bulsun. Sen bilirsin Ya Rabbim, demiş.

Allah kadının içten yakarışını duymuş. Kötülüklerin az, duaların makbul olduğu zamanmış. Dağ başında el açan bu yörüğün duasını Allah kabul etmiş. Ona gönlünün istediği gibi bir evlat ihsan etmiş.

Kadının bir çocuğu olmuş. Çocuk keçi kılıklıymış. İki de süsmeyi varırmış. Keçi kız çadırın içinde patır patır dolaşmış. Dışarı saldı mı arbanmadık ağaç bırakmazmış. Keçi kız öbür oğlaklarla bir olur yere göğe sığmazlarırmış.

Yaylada çamaşırları dere kenarında yıkarlarırmış. Anası keçi kızın süsmeğine çamaşır bohçasını takmış.

- Git bu çamaşırları dere kenarında yıka gel, demiş keçi kızın anası. Keçi kız dere kenarına gitmeyi çok severmiş. Küpleye küpleye gitmiş. Dere kenarına varmış. Bohçayı çözmüş, kirli çamaşırları suya batırmış. Çalılardan arkasına geçmiş. Dört bir yana göz gezdirmiş. Kimsecikler yokmuş. Bir silkinmiş, üstündeki keçi postundan sıyrılmış, ay parçası gibi güzel bir kız olmuş. On parmağında on yüzük varmış. Yüzükler parıl parıl parıldarmış. Keçi kız yüzüklerini çok severmiş. Çamaşır yıkarken, dereye çimerken düşürüp yitiririm diye çok korkarmış. Parmağındaki yüzükleri birer birer çıkarmış, taşın üstüne koymuş. Postu da katlamış çalılardan arasına saklamış. Ardından çayın böğetine atlamış. Böğetin içinde buz gibi kar suyu varmış. Keçi kız böğette doyasıya yıkanmış.

Keçi kızın yaşadığı yalanın bir beyi varmış. Beyin de ava meraklı bir oğlu varmış. Dağda dolaşırken keçi kızını görmüş. Keçi kız böğette oğlandan habersiz yüzeriymiş. Oğlan keçi kızın güzelliğine hayran kalmış. Saklandığı yerden keçi kızını seyretmiş. “Ben böyle güzel görmedim” demiş.

Keçi kız böğetten çıkmış. Parmağına teker teker yüzükleri takmış. Taktıktan sonra da parmağında ki yüzükleri saymış. “Cunda va, cunda va, cunda da vaa!” diye saymış hepsi tamammış. Çalılardan arasına sakladığı postu giymiş. Tekrar eski haline dönmüş. Keçi kız olmuş. Oğlan saklandığı yerden olanları görmüş. Aklını oynataymış. Aşık olduğu kızın nasıl keçi kılığına girdiğini anlayamamış.

Oğlan ne bilsin anasının keçi kız istediğini! Anası da bilmezmiş keçi kızın post değiştirdiğini. “Rabbimden böyle istedim, böyle oldu” dermiş keçi kızını severmiş. Keçi kız da anasının duasından habersizmiş. Kimsenin olmadığı yerde silkinince her keçi, post çıkarır zannedermiş. Çadırda silkinse postun çıkmayacağını bilirmiş.

Keçi kız çamaşır bohçasını süsmeğine takmış. Hoplaya hoplaya gitmiş. Bey oğlu keçi kızın arkasından bakakalmış. Aradan günler, aylar geçmiş keçi kızını bir türlü aklından çıkaramamış. Keçi kızın çimdiği böğeti sık sık yoklamaya başlamış.

Kirli çamaşırlar birikmiş. Hepsini bir bohça yapmış. Keçi kızın süsmeğine asmış. “Bunları dereye yıka gel” demiş anası. Keçi kızın en çok sevdiği şey dereye gidip böğette yıkanmakmış. Bir de kimsenin olmadığı yerde postunu çıkarmakmış. Hoplaya küpleye gitmiş. Anası ardından bakarmış. –Ah benim keçi kızım bir de insan olsaydı...! Dermiş lafın gerisini getirmezmiş. Neden olduğunu kendi bilirmiş.

Keçi kız dere kenarına varmış. İki yanı yoklamış. Bir silkinmiş postun içinden sıyrılmış. Postu çalılardan içine gizlemiş. On parmağındaki on yüzüğü taşın üstüne dizmiş. Kirli çamaşırları suya ıslatmış. Üstüne bir taş bastırmış. Ardından kendini böğete atmış. Bu arada bey oğlu da sindiği yerden keçi kızını süzermiş. Keçi kız böğette çimerken gitmiş

yüzüklerden birini almış cebine katmış.

Keçi kız böğetten çıkmış. Çamaşırları sıkmış, kurutmuş, bohçalamış. Yüzüklerini koyduğu taşın yanına varmış. Teker teker parmağına takmaya başlamış. Çil parmağına yüzük kalmamış. İkili mi taktım demiş, parmaklarını yoklamış, yere düştü mü demiş yeri yoklamış. Çunda va, çunda va, çunda da vaa, çunda yook demiş çok üzölmüş. Silkinmiş postunu giymiş. Üzgün üzgün çadıra gitmiş. Keçi kızın neşesi kaçmış. Eskisi gibi patır patır koşmaz olmuş. Anasına da derdini anlatamamış. Anası da bilememiş keçi kızın derdini.

Öte yandan bey oğlu keçi kızın aşkından yatağa düşmüş. Yemeden içmeden kesilmiş. İğlemiş ipliğe dönmüş. Bey oğlunu göstermedik hekim bırakmamış, okutmadık hoca kalmamış gene de bir çare bulunamamış. Duyan kim varsa akın etmiş. Elinde bir tas çorba ile gelmiş. Her gelen “ şifa niyetine içsin, ete kemiğe gelsin” dermiş. Oğlan her gelen çorbayı elin ters yüzüyle itermiş de bir kaşık bile içmezmiş.

Derdini içine gömmüş. Kimseler “ben bir keçi kıza aşık oldum” diyememiş. Dese de kim inanacak. Başında def vurup çalacaklar. Günler geceler geçmiş. Bey oğlunun hastalığını keçi kızın anası da duymuş. Kekikli acılı bir çorba yapmış. Sefer tasına katmış. Keçi kızın süsmeğine sefer tasını takmış.

- Hadi kızım bunu bey konağına götür, bey oğluna içirsinler, demiş. Keçi kız bey konağına varmış. Kapının tokmağını çalmış. Beyin kiyası kapıyı açmış. Bakmışımı bir keçi. Ağıldan kaçan bir keçi zannetmiş, kapıyı örtecekmiş, keçi kız süsmeğiyle kapıyı itmiş. Patırtıyı bey oğlu duymuş. – Bir güröltü var! Ne oldu? Demiş.

- Bir keçi gelmiş. Süsmeğinde bir tas getirmiş, demiş uşaklar. Oğlan bunu duyar duymaz yatağından doğrulmuş. O keçiği içeri alın demiş. Uşaklar keçi kıızı içeri almışlar. Süsmeğinde ki sefer tasını bey oğluna vermişler. Bey oğlu çorbayı içmiş. İçer içmez o saat iyi olmuş. Çorba tasına kuru üzüm, çöğre, badem kattırmış. Üstüne de bir yemiş keletiri koydurmuş. Keletir dizilen ipin püskölüne keçi kızın yüzüğünü takmış. Sefer tasını keçi kızın süsmeğine takıvermişler.

Keçi kız sefer tasını almış çadıra dönmüş. Keçi kızın anası sefer tasını almış içine bakmışımı yüzüğü görmüş.

Burada bir de yüzük var ya! demiş. Keçi kız yüzüğü görür görmez tanımış. Hemen yüzüğü almış. Eski neşesi yerine gelmiş. Patır patır koşmaya başlamış. Anası sacın üstünde ekmek yaparmış. Keçi kız hoplaya zıplaya koşarken ekmek sacını devirmiş. Anası da elindeki oklavayı eş guvatına keçi kıza vurmuş. Keçi kız soluğu böğette almış. Silkinmiş sırtındaki postu bir kenara atmış, kendini de böğete atmış, çimmeye başlamış.

Bey oğlu keçi kızı takip edermiş. Hemen koşmuş postu almış yakmış. Ardından bir köşeye saklanmış.

Keçi kız böğetten çıkmış. Postu giymek için silkinmiş. Postun külleri gelmiş. Bir anda irkilmiş. Koşa koşa çadıra varmış. Anası keçi kızı tanıyamamış. Keçi kızının bu olduğuna aklı almamış. Onu anlatmış, bunu anlatmış, dereye yıkadığı çamaşırdan girmiş, vurduğu oklava izini göstermiş, şu parmağımdaki yüzük yemiş keletirinin püskülündeydi demiş. Anasının kızı olduğuna anasını zor inandırmış.

Bey oğlu, ben çorba getiren keçi kızı alacağım, diye tutturmuş. Anası bir yandan babası öte yandan delirdin mi oğlum sen? Görülmüş şey mi bir keçi ile bir insanın evlenmesi, deseler de oğlanı ikna edememişler. Yaylanın olan kızı tespih gibi dizilmiş de bir tekini beğendirememişler.

- Keçi inadı dedikleri buymuş. Asıl keçi bizimkiymiş, demiş oğlanın anası babası. Çaresiz, keçi kızı istemeye karar vermişler. Olacak iş değil amma. Oğlumuz keçileri çok sever. Nerde bir keçi görse, alıp götürmek ister, deriz bir hikâye uydururuz, demişler. Keçi kızı istemeye gitmişler.

Keçi kızın kaldığı çadıra varmışlar. Keçi kız ıstarda kilim dokurmuş. Anası da çatmada yayık yayarmış. Lafı ileri geri sündürmeden hemen konuya girmişler.

- Oğlumuz keçi kızı çok sevmiş. Onu almaya geldik. Neyse parası veririz demişler. Istarın başında kilim dokuyan keçi kız söylenenleri duyarmış. Yönünü dönmüş.

- Ben satılık mal değilim, demiş. Oğlanın anası ve babası kızı görünce nutku tutulmuş, küçük dillerini yutayazmışlar. Keçi kızın anası ayranı zor yetiştirmiş de kendilerine gelmişler. Bu kız ya peri olmalı ya da huri. Tevekkeli oğlumuzun yatağa düştüğü kadar varmış. Oğlumuz aradığı kızı bulmuş, bize istemesi düşmüş, demişler. Hemen lafı ters yüz etmişler.

-Yanlışı anladın güzel kızım. Sana kıymet biçilmez. Hemen baş göz edelim. Düğün masrafını biz çekeriz. Demek istediğimiz budur, demişler.

Keçi kızın da gönlü kaymış bey oğluna. Konağa çorba götürdüğünde bey oğlunu görmüşümüş. O günden beri gönlü tip tip ederilmiş.

Bey oğlu ile keçi kız evlenmişler. 40 gün 40 gece düğün etmişler. Keçi kızı görenler, dönüp bir daha bakarmış. Muhitimizde böyle güzel kız vatmış da neden hiç gözümüze çarpmadı, deyip kaçırdıklarına yanarlarmış.

Tablo 4.4.1.15.1. Keçi Kız masal inceleme formu

Keçi Kız masalının masal inceleme formu değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	5
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	2
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	0
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	0
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	4
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	4
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	3
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	0
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	3
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	0
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	1
Toplam Puan: 66	

Bu forma göre Keçi Kız masalı 66 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı uyarlaması

yapılmıştır.

4.4.1.15.2. Keçi Kız Masalının Okunabilirlik Ölçütü

Keçi Kız masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülleriyle analiz edilmiştir.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 1355

Hece sayısı: 3257

Cümle sayısı: 212

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,40) - 2,610 \times 6,39$

$198,825 - 96,56 - 16,68$

85,58

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 1355

Hece sayısı: 3257

Cümle sayısı: 212

$118,823 - (25,987 \times \text{toplam hece/toplam kelime}) - (0,971 \times \text{toplam kelime/toplam cümle})$

$118,823 - 62,36 - 6,20$

50,26

Tablo 4.4.1.15.2.1'de Keçi Kız masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.15.2.1. Keçi Kız özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Keçi Kız	2,40	6,39	Kolay	Eğitsel düzey

Uyarlanmış Masal

KEÇİ KIZ

Eski zamanlarda insanlar yaylaya gitmeden yapamazlarmış. Yaylanın serinliğini severlermiş. Yaz mevsiminde yaylada yaşarlarmış. At, eşek, inek, tavuk, köpek, deve hep

birlikte yaylaya giderlermiş.

Göç zamanı gelmiş. İnsanlar yola çıkmışlar. Çadırlar kurulmuş. O zamanlar her yerde mis kokulu çiçekler olurmuş. Burada yaşayan biri varmış. Bu güzellikler bir tek onu mutlu etmezmiş. Bir çocuğu olsun istermiş. Kadının baktığı keçiler varmış.

Bir gün o keçilerden biri doğurmuş. Keçiler, yavrularıyla oynuyormuş. Kadın görünce mutlu olmuş.

-Keşke benim de bir keçim olsa. Onunla birlikte oynasam, demiş.

Kısa bir zaman geçmiş. Kadının dediği olmuş. Bir kızı olmuş. Bu kız biraz farklıymış. Keçi gibi gözüküyormuş. Çok zeki ve sevimliymiş. Annesi ona “Keçi Kız” demiş. Keçi Kız, çadırdan dolaşmış. Diğer hayvanlarla iyi geçinirmiş.

Yaylada, çamaşırları dere kenarında yıkarlarmış. Bir gün anası, Keçi Kız’a çamaşırları vermiş. Çamaşırları dereye yıkamasını istemiş. Keçi Kız, dere kenarına gitmiş. Orayı çok severmiş. Kirli çamaşırları suya batırmış. Çalıların arkasına geçmiş. Orada kimse yokmuş. Üstündeki keçi postunu çıkarmış. Güzel bir kız olmuş. Kızın, on parmağında on yüzük varmış. Yüzükler parlıyormuş. Keçi Kız, yüzüklerini çok severmiş. Yüzüklerin kaybolmasını asla istemezmiş. Parmağındaki yüzükleri birer birer çıkarmış. Taşın üstüne koymuş. Postunu katlamış. Çalıların arasına saklamış. Keçi Kız dereye atlamış. Su çok soğukmuş.

Keçi Kız’ın yaşadığı yaylanın padişahı varmış. Padişahın bir oğlu varmış. Padişahın oğlu dağda dolaşmış. O gün yine dolaşmaya çıkmış. Dere kenarına gelmiş. Keçi Kız’ı görmüş. Keçi Kız’ı çok beğenmiş.

Keçi Kız dereye çıkmış. Parmağına teker teker yüzükleri takmış. Taktıktan sonra parmağında ki yüzükleri saymış. “Cunda va, cunda va, cunda da vaa!” diye saymış. Yüzüklerin hepsi varmış. Çalıların arasına sakladığı postu giymiş. Keçi Kız olmuş. Padişahın oğlu olanları görmüş. Nasıl Keçi Kız olduğunu anlamamış.

Keçi Kız çamaşırları almış. Zıplaya zıplaya çadıra gitmiş. Padişahın oğlu uzaktan ona bakmış. Aradan günler aylar geçmiş. Keçi Kız, oğlanın aklından çıkmamış. Dereye sık sık gitmiş.

Bu sırada kirli çamaşırlar birikmiş. Keçi Kız onları yıkamaya götürecekti. Keçi Kız dereye gitmeyi çok severmiş. Hem dereye yıkanmış hem de postunu çıkartmış. Zıplaya zıplaya gitmiş. Annesi de arkasından ona bakmış.

-Ah benim Keçi Kız’ım! Keşke keçi gibi postun olmasaydı, demiş.

Keçi Kız dere kenarına varmış. Postunu çıkarmış. Postu çalıların içine koymuş. On yüzüğü taşın üstüne dizmiş. Kirli çamaşırları suya batırmış. Kendini de yüzmek için

dereye atmış. Padişahın oğlu oradaymış. Keçi Kız'ı görmüş. Keçi Kız yüzerken yüzüklerden birini almış. Keçi Kız dereden çıkmış. Çamaşırları kurutmuş. Yüzüklerini koyduğu taşın yanına gitmiş. Teker teker parmağına takmış. Küçük parmağına yüzük kalmamış. Çunda va, çunda va, çunda da vaa, çunda yok! demiş. Çok üzölmüş. Etrafına bakmış ama yüzük yokmuş. Postunu giymiş. Çadıra gitmiş. Keçi Kız'ın eskisi gibi neşesi yokmuş. Kimseye bir şey anlatmamış.

Aradan zaman geçmiş. Padişahın oğlu hasta olmuş. Padişah, oğlunu doktorlara götürmüş. Kimse çare bulamamış. Padişahın oğlu;

-Ben Keçi Kız'a âşık oldum, diyememiş. Kimse ona inanmaz sanmış. Günler geçmiş. Padişahın oğlunun hastalığını Keçi Kız'ın annesi duymuş. Ona acı bir çorba yapmış. Keçi Kız'a vermiş.

-Hadi kızım, bunu padişahın oğluna götür, demiş. Keçi Kız konağa gelmiş. Kapıyı çalmış. Kapı açılmış. Kapıdaki yardımcı bir bakmış ki kapıda bir keçi var. Kapıyı örtecekmiş. Padişahın oğlu sesi duymuş.

- Bir güröltü var! Ne oldu? demiş.

Yardımcı cevap vermiş:

-Bir keçi gelmiş. Bir tas getirmiş, demiş. Oğlan yataktan kalkmış.

-O keçiye içeri alın, demiş. Keçi Kız içeriye girmiş. Kız, çorbayı vermiş. Oğlan, çorbayı içmiş. Hemen iyi olmuş. Oğlan, çorba tasına kuru üzüm, badem koymuş. Bir de Keçi Kız'ın yüzüğünü koymuş.

Keçi Kız tasını almış. Çadıra dönmüş. Keçi Kız'ın annesi yemek kabını almış. İçine bakmış. Yüzüğü görmüş.

-Burada bir de yüzük var! demiş. Keçi Kız yüzüğü görmüş. Hemen yüzüğü almış. Eski neşesi gelmiş. Zıplaya zıplaya etrafta koşmuş. Dereye gitmiş. Postunu bir kenara atmış. Kendini de dereye atmış. Padişahın oğlu postu görmüş. Postu yerden almış. Oğlan postu saklamış.

Keçi Kız dereden çıkmış. Postu giymek için etrafa bakınmış. Postu yokmuş. Koşa koşa çadıra gitmiş. Annesi Keçi Kız'ı tanıyamamış. Çünkü postu üzerinde değölmüş. Keçi Kız her şeyi anlatmış Annesi onu tanısin diye derede yıkadığı çamaşırları anlatmış. Yüzüklerinden bahsetmiş. Yine de annesi ona zor inanmış. Çünkü artık postu yokmuş.

Padişahın oğlu;

-Çorba getiren Keçi Kız ile tanışmak istiyorum, demiş. Annesi, babası çok şaşırmışlar. Keçi Kız mı? demişler. Oğulları ne deseler de istiyormuş. Annesi ve babası;

-Keçi inadı dedikleri buymuş. Asıl keçi bizimki! demişler. Keçi Kız'ın çadırına doğru

yola çıkmışlar. Keçi Kız'ın çadırına varmışlar. Anne ve babası;

-Oğlumuz keçileri çok sever. Onlarla tanışmak ister,” demişler. Keçi Kız o sırada saçını tarıyormuş. İçeriye girmiş. Padişah ve karısı, Keçi Kız'ı görünce şaşırılmışlar. Keçi Kız çok güzelmiş. Etrafa ışık saçıyormuş.

-Oğlumuz seninle tanışmak istiyor. Sen de ister misin? demişler.

Keçi Kız düşünmüş. Çorbayı konağa götürdüğü gün aklına gelmiş. Oğlanı beğenmiş ve tanışmak istemiş. Birbirleriyle tanışmışlar. Aradan zaman sonra padişahın oğluyla, Keçi Kız evlenmişler. 40 gün 40 gece düğün yapmışlar...

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 765

Hece sayısı: 1848

Cümle sayısı: 182

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime)- $2.610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,41) - 2,610 \times 4,20$

$198,825 - 96,82 - 10,96$

91,04

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 765

Hece sayısı: 1848

Cümle sayısı: 182

$118.823 - (25.987 \times 2,41) - (0.971 \times 4,20)$

$118,823 - 62,62 - 4,07$

52,13

Tablo 4.4.1.15.2.2'de Keçi Kız masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.15.2.2. Keçi Kız uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Keçi Kız	2,41	4,20	Çok kolay	Bağımsız okuma

Keçi Kız masalında özgün masalda 2,40 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU)

uyarlanmış halinde 2,41 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda olan ortalama cümle uzunluğu (OCU) 6,39 uyarlanmış halinde 4,20 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU artarken OCU azalmıştır.

4.4.1.15.3. Keçi Kız Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Eski zamanlarda insanlar yaylasız edemezmiş. Sıcaklar bastırmadan bahar ucunu gösterdi mi yaylaya göç ederlermiş. At, eşek, inek, tavuk, köpek, deve, davar kim var kim yok cümbür cemaat hep beraber yaylaya göçölürmüş.

Gene göç zamanı gelmiş. Kervan yola koyulmuş. Yüksek yaylaya çıkılmış. Yükler yıkılmış, çadırlar kurulmuş. Devenin davarın keyfine diyecek yokmuş. Bin bir çiçek bezeli, mis kokulu dağların tepelerinden aşağı süzülen akarsular güldür güldür çağlarırmış. Yalnız bir kişi varmış bu güzellikten haz almazmış. Yıllardır çocuğu olmamış da ona yanarmış.”

Uyarlanan Masal

“Eski zamanlarda insanlar yaylaya gitmeden yapamazlarmış. Yaylanın serinliğini severlermiş. Yaz mevsiminde yaylada yaşarlarmış. At, eşek, inek, tavuk, köpek, deve hep birlikte yaylaya giderlermiş.

Göç zamanı gelmiş. İnsanlar yola çıkmışlar. Çadırlar kurulmuş. O zamanlar her yerde mis kokulu çiçekler olurmuş. Burada yaşayan biri varmış. Bu güzellikler bir tek onu mutlu etmezmiş. Bir çocuğu olsun istermiş.”

Özgün Masal

“Keçiler teker teker doğurmuşlar. Oğlaklar ortalıkta, top gibi hop hop hoplarmış. Oğlaklar bir o yana zıplar bir bu yana küplermiş. Arada bir de anasının sütünü emermiş. Yörük kadını oğlakların oynayışını görür imir imir imrenirmiş.

– Ah benim de şöyle bir yavrum olsa, orta yerde oğlaklarla hoplasa arada bir ben de emdirsem, ne eyi olurdu ya, diye iç edermiş.”

Uyarlanan Masal

“Kadının baktığı keçiler varmış.

Bir gün o keçilerden biri doğurmuş. Keçiler, yavrularıyla oynuyormuş. Kadın görünce mutlu olmuş.

-Keşke benim de bir keçim olsa. Onunla birlikte oynasam, demiş.”

Özgün Masal

“Gün geçtikçe kadının çocuk hasreti daha da depreşmiş. İçinin yakmış kavurmuş da

dayanacak takati kalmamış. Yüce yaratana taa ciğerden yalvarmış.

- Şu süsmekli keçi kadar olamadım. Bir yavru doğurup, kucağıma alamadım. Ya Rabbim, bir çocuğum olsun. Olsun da nasıl olursa olsun. İsterse şu keçi yavrusu gibi oğlak olsun. Sarıp sarmalayacağım, öpüp koklayacağım bir yavrum olsun. Evlat hasretim son bulsun. Sen bilirsin Ya Rabbim, demiş.

Allah kadının içten yakarışını duymuş. Kötülüklerin az, duaların makbul olduğu zamanmış. Dağ başında el açan bu yörüğün duasını Allah kabul etmiş. Ona gönlünün istediği gibi bir evlat ihsan etmiş.

Kadının bir çocuğu olmuş. Çocuk keçi kılıklıymış. İki de süsmeyi varımış. Keçi kız çadırın içinde patır patır dolaşmış. Dışarı saldı mı arbanmadık ağaç bırakmazmış. Keçi kız öbür oğlaklarla bir olur yere göğe sığmazlarmış.”

Uyarlanan Masal

“Kısa bir zaman geçmiş. Kadının dediği olmuş. Bir kızı olmuş. Bu kız biraz farklıymış. Keçi gibi gözüktüyormuş. Çok zeki ve sevimliymiş. Annesi ona “Keçi Kız” demiş. Keçi Kız, çadırda dolaşmış. Diğer hayvanlarla iyi geçinirmiş.”

Özgün Masal

“Yaylada çamaşırları dere kenarında yıkarlarmış. Anası keçi kızın süsmeğine çamaşır bohçasını takmış.

- Git bu çamaşırları dere kenarında yıka gel, demiş keçi kızın anası. Keçi kız dere kenarına gitmeyi çok severmiş. Küpleye küpleye gitmiş. Dere kenarına varmış. Bohçayı çözmüş, kirli çamaşırları suya batırmış. Çalıların arkasına geçmiş. Dört bir yana göz gezdirmiş. Kimsecikler yokmuş. Bir silkinmiş, üstündeki keçi postundan sıyrılmış, ay parçası gibi güzel bir kız olmuş. On parmağında on yüzük varmış. Yüzükler parıl parıl parıldarmış. Keçi kız yüzüklerini çok severmiş. Çamaşır yıkarken, derede çimerken düşürüp yitiririm diye çok korkarmış. Parmağındaki yüzükleri birer birer çıkarmış, taşın üstüne koymuş. Postu da katlamış çalıların arasına saklamış. Ardından çayın böğetine atlamış. Böğetin içinde buz gibi kar suyu varmış. Keçi kız böğette doyasıya yıkanmış.”

Uyarlanan Masal

“Yaylada, çamaşırları dere kenarında yıkarlarmış. Bir gün anası, Keçi Kız’a çamaşırları vermiş. Çamaşırları derede yıkamasını istemiş. Keçi Kız, dere kenarına gitmiş. Orayı çok severmiş. Kirli çamaşırları suya batırmış. Çalıların arkasına geçmiş. Orada kimse yokmuş. Üstündeki keçi postunu çıkarmış. Güzel bir kız olmuş. Kızın, on parmağında on yüzük varmış. Yüzükler parlıyormuş. Keçi Kız, yüzüklerini çok severmiş. Yüzüklerin kaybolmasını asla istemezmiş. Parmağındaki yüzükleri birer birer çıkarmış. Taşın üstüne

koymuş. Postunu katlamış. Çalıların arasına saklamış. Keçi Kız dereye atlamış. Su çok soğukmuş.”

Özgün Masal

“Keçi kızın yaşadığı yalanın bir beyi varmış. Beyin de ava meraklı bir oğlu varmış. Dağda dolaşırken keçi kızı görmüş. Keçi kız böğette oğlandan habersiz yüzerimş. Oğlan keçi kızın güzelliğine hayran kalmış. Saklandığı yerden keçi kızı seyretmiş. “Ben böyle güzel görmedim” demiş.”

Uyarlanan Masal

“Keçi Kız’ın yaşadığı yaylanın padişahı varmış. Padişahın bir oğlu varmış. Padişahın oğlu dağda dolaşmış. O gün yine dolaşmaya çıkmış. Dere kenarına gelmiş. Keçi Kız’ı görmüş. Keçi Kız’ı çok beğenmiş.”

Özgün Masal

“Keçi kız böğetten çıkmış. Parmağına teker teker yüzükleri takmış. Taktıktan sonra da parmağındaki yüzükleri saymış. “Cunda va, cunda va, cunda da vaa!” diye saymış hepsi tamammış. Çalıların arasına sakladığı postu giymiş. Tekrar eski haline dönmüş. Keçi kız olmuş. Oğlan saklandığı yerden olanları görmüş. Aklını oynataymış. Aşık olduğu kızın nasıl keçi kılığına girdiğini anlayamamış.

Oğlan ne bilsin anasının keçi kız istediğini! Anası da bilmezmiş keçi kızın post değiştirdiğini. “Rabbimden böyle istedim, böyle oldu” dermiş keçi kızını severmiş. Keçi kız da anasının duasından habersizmiş. Kimsenin olmadığı yerde silkinince her keçi, post çıkarır zannedermiş. Çadırda silkinse postun çıkmayacağını bilirmiş.”

Uyarlanan Masal

“Keçi Kız dereden çıkmış. Parmağına teker teker yüzükleri takmış. Taktıktan sonra parmağındaki yüzükleri saymış. “Cunda va, cunda va, cunda da vaa!” diye saymış. Yüzüklerin hepsi varmış. Çalıların arasına sakladığı postu giymiş. Keçi Kız olmuş. Padişahın oğlu olanları görmüş. Nasıl Keçi Kız olduğunu anlamamış.”

Özgün Masal

“Keçi kız çamaşır bohçasını süsmeğine takmış. Hoplaya hoplaya gitmiş. Bey oğlu keçi kızın arkasından bakakalmış. Aradan günler, aylar geçmiş keçi kızı bir türlü aklından çıkaramamış. Keçi kızın çimdiği böğeti sık sık yoklamaya başlamış.

Kirli çamaşırlar birikmiş. Hepsini bir bohça yapmış. Keçi kızın süsmeğine asmış. “Bunları dereye yıka gel” demiş anası. Keçi kızın en çok sevdiği şey dereye gidip böğette yıkanmakmış. Bir de kimsenin olmadığı yerde postunu çıkarmakmış. Hoplaya küpleye gitmiş. Anası ardından bakarmış. –Ah benim keçi kızım bir de insan olsaydı...! Dermiş

lafın gerisini getirmezmiş. Neden olduğunu kendi bilirmiş.”

Uyarlanan Masal

“Keçi Kız çamaşırları almış. Zıplaya zıplaya çadıra gitmiş. Padişahın oğlu uzaktan ona bakmış. Aradan günler aylar geçmiş. Keçi Kız, oğlanın aklından çıkmamış. Dereye sık sık gitmiş.

Bu sırada kirli çamaşırlar birikmiş. Keçi Kız onları yıkamaya götürecekmış. Keçi Kız dereye gitmeyi çok severmiş. Hem derede yıkanırmiş hem de postunu çıkartırmış. Zıplaya zıplaya gitmiş. Annesi de arkasından ona bakmış.

–Ah benim Keçi Kız’ım! Keşke keçi gibi postun olmasaydı, demiş.”

Özgün Masal

“Keçi kız dere kenarına varmış. İki yanı yoklamış. Bir silkinmiş postun içinden sıyrılmış. Postu çalılıarın içine gizlemiş. On parmağındaki on yüzüğü taşın üstüne dizmiş. Kirli çamaşırları suya ıslatmış. Üstüne bir taş bastırmış. Ardından kendini böğete atmış. Bu arada bey oğlu da, sindiği yerden keçi kızını süzermiş. Keçi kız böğette çimerken gitmiş yüzüklerden birini almış cebine katmış.

Keçi kız böğetten çıkmış. Çamaşırları sıkmış, kurutmuş, bohçalamış. Yüzüklerini koyduğu taşın yanına varmış. Teker teker parmağına takmaya başlamış. Çil parmağına yüzük kalmamış. İkili mi taktım demiş, parmaklarını yoklamış, yere düştü mü demiş yeri yoklamış. Çunda va, çunda va, çunda da vaa, çunda yook demiş çok üzölmüş. Silkinmiş postunu giymiş. Üzgün üzgün çadıra gitmiş. Keçi kızın neşesi kaçmış. Eskisi gibi patır patır koşmaz olmuş. Anasına da derdini anlatamamış. Anası da bilememiş keçi kızın derdini.”

Uyarlanan Masal

“Keçi Kız dere kenarına varmış. Postunu çıkarmış. Postu çalılıarın içine koymuş. On yüzüğü taşın üstüne dizmiş. Kirli çamaşırları suya batırmış. Kendini de yüzmek için dereye atmış. Padişahın oğlu oradaymış. Keçi Kız’ı görmüş. Keçi Kız yüzerken yüzüklerden birini almış. Keçi Kız dereden çıkmış. Çamaşırları kurutmuş. Yüzüklerini koyduğu taşın yanına gitmiş. Teker teker parmağına takmış. Küçük parmağına yüzük kalmamış. Çunda va, çunda va, çunda da vaa, çunda yok! demiş. Çok üzölmüş. Etrafına bakmış ama yüzük yokmuş. Postunu giymiş. Çadıra gitmiş. Keçi Kız’ın eskisi gibi neşesi yokmuş. Kimseye bir şey anlatmamış.”

Özgün Masal

“Öte yandan bey oğlu keçi kızın aşkından yatağa düşmüş. Yemeden içmeden kesilmiş.

İçlemiştir ipliğe dönmüş. Bey oğlunu göstermedik hekim bırakmamış, okutmadık hoca kalmamış gene de bir çare bulunamamış. Duyan kim varsa akın etmiş. Elinde bir tas çorba ile gelmiş. Her gelen “şifa niyetine içsin, ete kemiğe gelsin” dermiş. Oğlan her gelen çorbayı elin ters yüzüyle itirmiş de bir kaşık bile içmezmiş.

Derdini içine gömmüş. Kimseler “ben bir keçi kıza aşık oldum” diyememiş. Dese de kim inanacak. Başında def vurup çalacaklar.”

Uyarlanan Masal

“Aradan zaman geçmiştir. Padişahın oğlu hasta olmuş. Padişah, oğlunu doktorlara götürmüştür. Kimse çare bulamamış. Padişahın oğlu;

-Ben Keçi Kız’a aşık oldum, diyememiş. Kimse ona inanmaz sanmış.”

Özgün Masal

“Günler geceler geçmiştir. Bey oğlunun hastalığını keçi kızın anası da duymuş. Kekikli acılı bir çorba yapmış. Sefer tasına katmış. Keçi kızın süsmeğine sefer tasını takmış.

- Hadi kızım bunu bey konağına götür, bey oğluna içirsinler, demiş. Keçi kız bey konağına varmış. Kapının tokmağını çalmış. Beyin kiyası kapıyı açmış. Bakmışımış bir keçi. Ağıldan kaçan bir keçi zannetmiş, kapıyı örtecekmiş, keçi kız süsmeğiyle kapıyı itmiş. Patırtıyı bey oğlu duymuş. – Bir gürültü var! Ne oldu? Demiştir.

- Bir keçi gelmiştir. Süsmeğinde bir tas getirmiş, demiştir uşaklar. Oğlan bunu duyar duymaz yatağından doğrulmuş. O keçiye içeri alın demiştir. Uşaklar keçi kıza içeri almışlar. Süsmeğinde ki sefer tasını bey oğluna vermişler. Bey oğlu çorbayı içmiştir. İçer içmez o saat iyi olmuş. Çorba tasına kuru üzüm, çöğre, badem kattırmış. Üstüne de bir yemiş keletiri koydurmuş. Keletir dizilen ipin püskülüne keçi kızın yüzüğünü takmış. Sefer tasını keçi kızın süsmeğine takıvermişler.”

Uyarlanan Masal

“Günler geçmiştir. Padişahın oğlunun hastalığını Keçi Kız’ın annesi duymuş. Ona acı bir çorba yapmış. Keçi Kız’a vermiştir.

-Hadi kızım, bunu padişahın oğluna götür, demiştir. Keçi Kız konağa gelmiştir. Kapıyı çalmış. Kapı açılmış. Kapıdaki yardımcı bir bakmış ki kapıda bir keçi var. Kapıyı örtecekmiş. Padişahın oğlu sesi duymuş.

- Bir gürültü var! Ne oldu? demiştir.

Yardımcı cevap vermiştir:

-Bir keçi gelmiştir. Bir tas getirmiş, demiştir. Oğlan yataktan kalkmış.

-O keçiye içeri alın, demiştir. Keçi Kız’ı içeriye almışlar. Kız, çorbayı vermiştir. Oğlan, çorbayı içmiştir. Hemen iyi olmuş. Oğlan, çorba tasına kuru üzüm, badem koymuş. Bir de

Keçi Kız'ın yüzüğünü koymuş.”

Özgün Masal

“Keçi kız sefer tasını almış çadıra dönmüş. Keçi kızın anası sefer tasını almış içine bakmışımı yüzüğü görmüş.

Burada bir de yüzük var ya! demiş. Keçi kız yüzüğü görür görmez tanımış. Hemen yüzüğü almış. Eski neşesi yerine gelmiş. Patır patır koşmaya başlamış. Anası sacın üstünde ekmek yaparmış. Keçi kız hoplaya zıplaya koşarken ekmek sacını devirmiş. Anası da elindeki oklavayı eş guvatına keçi kıza vurmuş. Keçi kız soluğu böğette almış. Silkinmiş sırtındaki postu bir kenara atmış, kendini de böğete atmış, çimmeye başlamış. Bey oğlu keçi kıızı takip edermiş. Hemen koşmuş postu almış yakmış. Ardından bir köşeye saklanmış.”

Uyarlanan Masal

“Keçi Kız tasını almış. Çadıra dönmüş. Keçi Kız'ın annesi yemek kabını almış. İçine bakmış. Yüzüğü görmüş.

-Burada bir de yüzük var! demiş. Keçi Kız yüzüğü görmüş. Hemen yüzüğü almış. Eski neşesi gelmiş. Zıplaya zıplaya etrafta koşmuş. Dereye gitmiş. Postunu bir kenara atmış. Kendini de dereye atmış. Padişahın oğlu postu görmüş. Postu yerden almış. Oğlan postu saklamış.”

Özgün Masal

“Keçi kız böğetten çıkmış. Postu giymek için silkinmiş. Postun külleri gelmiş. Bir anda irkilmiş. Koşa koşa çadıra varmış. Anası keçi kıızı tanıyamamış. Keçi kızının bu olduğuna aklı almamış. Onu anlatmış, bunu anlatmış, dereye yıkadığı çamaşırdan girmiş, vurduğu oklava izini göstermiş, şu parmağımdaki yüzük yemiş keletirinin püskülündeydi demiş. Anasının kıızı olduğuna anasını zor inandırmış.”

Uyarlanan Masal

“Keçi Kız dereden çıkmış. Postu giymek için etrafa bakınmış. Postu yokmuş. Koşa koşa çadıra gitmiş. Annesi Keçi Kız'ı tanıyamamış. Çünkü postu üzerinde değilmiş. Keçi Kız her şeyi anlatmış. Annesi onu tanısın diye dereye yıkadığı çamaşırları anlatmış. Yüzüklerinden bahsetmiş. Yine de annesi ona zor inanmış. Çünkü artık postu yokmuş.”

Özgün Masal

“Bey oğlu, ben çorba getiren keçi kıızı alacağım, diye tutturmuş. Anası bir yandan babası öte yandan delirdin mi oğlum sen? Görülmüş şey mi bir keçi ile bir insanın evlenmesi, deseler de oğlanı ikna edememişler. Yaylanın olan kıızı tespih gibi dizilmiş de bir tekini

beğendirememişler.

- Keçi inadı dedikleri buymuş. Asıl keçi bizimkiymiş, demiş oğlanın anası babası. Çaresiz, keçi kızı istemeye karar vermişler. Olacak iş değil amma. Oğlumuz keçileri çok sever. Nerde bir keçi görse, alıp götürmek ister, deriz bir hikâye uydururuz, demişler. Keçi kızı istemeye gitmişler.”

Uyarlanan Masal

“Padişahın oğlu;

-Çorba getiren Keçi Kız ile tanışmak istiyorum, demiş. Annesi, babası çok şaşırmışlar. Keçi Kız mı? demişler. Oğulları ne deseler de istiyormuş. Annesi ve babası;

-Keçi inadı dedikleri buymuş. Asıl keçi bizimki! demişler. Keçi Kız’ın çadırına doğru yola çıkmışlar.”

Özgün Masal

“Keçi kızın kaldığı çadıra varmışlar. Keçi kız ıstarda kilim dokurmuş. Anası da çatmada yayık yayarmış. Lafı ileri geri sündürmeden hemen konuya girmişler.

- Oğlumuz keçi kızı çok sevmiş. Onu almaya geldik. Neyse parası veririz demişler. İstarın başında kilim dokuyan keçi kız söylenenleri duymuş. Yönünü dönmüş.

- Ben satılık mal değilim, demiş. Oğlanın anası ve babası kızı görünce nutku tutulmuş, küçük dillerini yutayazmışlar. Keçi kızın anası ayrıntı zor yetiştirmiş de kendilerine gelmişler. Bu kız ya peri olmalı ya da huri. Tevekkeli oğlumuzun yatağa düştüğü kadar varmış. Oğlumuz aradığı kızı bulmuş, bize istemesi düşmüş, demişler. Hemen lafı ters yüz etmişler.

– Yanlış anladın güzel kızım. Sana kıymet biçilmez. Hemen baş göz edelim. Düğün masrafını biz çekeriz. Demek istediğimiz budur, demişler.”

Uyarlanan Masal

“Keçi Kız’ın çadırına varmışlar. Anne ve babası;

-Oğlumuz keçileri çok sever. Onlarla tanışmak ister,” demişler. Keçi Kız o sırada saçını tarıyormuş. İçeriye girmiş. Padişah ve karısı, Keçi Kız’ı görünce şaşırmışlar. Keçi Kız çok güzelmiş. Etrafa ışık saçıyormuş.”

Özgün Masal

“Keçi kızın da gönlü kaymış bey oğluna. Konağa çorba götürdüğünde bey oğlunu görmüşülmüş. O günden beri gönlü tip tip ederilmiş.

Bey oğlu ile keçi kız evlenmişler. 40 gün 40 gece düğün etmişler. Keçi kızı görenler, dönüp bir daha bakarmış. Muhitimizde böyle güzel kız vatmış da neden hiç gözümüze çarpmadı, deyip kaçırdıklarına yanarlarmış.”

Uyarlanan Masal

“--Oğlumuz seninle tanışmak istiyor. Sen de ister misin? demişler.

Keçi Kız düşünmüş. Çorbayı konağa götürdüğü gün aklına gelmiş. Oğlanı beğenmiş ve tanışmak istemiş. Birbirleriyle tanışmışlar. Aradan zaman sonra padişahın oğluyla, Keçi Kız evlenmişler. 40 gün 40 gece düğün yapmışlar...”

4.4.1.15.4. Keçi Kız Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Keçi Kız masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Keçiler teker teker doğurmuşlar.

Uyarlanan Cümle: Bir gün kadının keçileri doğurmuş.

Örnek 1’de özgün cümlede “keçilerin doğurması” korunmuştur.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Yaylada çamaşırları dere kenarında yıkarlarımış.

Uyarlanan Cümle: Yaylada çamaşırları dere kenarında yıkarlarmış.

Örnek 1’de verilen özgün cümle korunmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Bey oğlunun hastalığını keçi kızın anası da duymuş.

Uyarlanan Cümle: Padişahın oğlunun hastalığını Keçi Kız’ın annesi duymuş.

Örnek 3’te özgün cümlede verilen cümle korunarak uyarlanan masalda yer almıştır.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Eski zamanlarda insanlar yaylasız edemezmiş. Sıcaklar bastırmadan bahar ucunu gösterdi mi yaylaya göç ederlermiş.

Uyarlanan Cümle: Eski zamanlarda insanlar yaylaya gitmeden yapamazlarmış.

Yaylanın serinliğini severlermiş. Yaz mevsiminde yaylada yaşarlarmış. At, eşek, inek, tavuk, köpek, deve hep birlikte yaylaya giderlermiş.

Örnek 1’de özgün metindeki masalın giriş cümlesinde anlatımın daha anlaşılır olması için masal sadeleştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Yalnız bir kişi varmış bu güzellikten haz almazmış. Yıllardır çocuğu olmamış da ona yanarımış.

Uyarlanan Cümle: Burada yaşayan biri varmış. Bu güzellikler bir tek onu mutlu etmezmiş. Bir çocuğu olsun istermiş.

Örnek 2’de özgün metindeki cümlelerde sadeleştirme yapılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Ah benim de şöyle bir yavrum olsa, orta yerde oğlaklarla hoplasa arada bir ben de emdirsem, ne iyi olurdu ya, diye iç edermiş.

Uyarlanan Cümle: Keşke benim de bir keçim olsa. Onunla birlikte oynasam, demiş.

Örnek 3’te özgün metindeki kadının isteği uyarlanan metinde sadeleştirilerek yer almıştır.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Keçi kız sefer tasını almış çadıra dönmüş. Keçi kızın anası sefer tasını almış içine bakmışımış yüzüğü görmüş.

Burada bir de yüzük var ya! demiş. Keçi kız yüzüğü görür görmez tanımış. Hemen yüzüğü almış. Eski neşesi yerine gelmiş. Patır patır koşmaya başlamış. Anası sacın üstünde ekmek yaparmış. Keçi kız hoplaya zıplaya koşarken ekmek sacını devirmiş. Anası da elindeki oklavayı eş guvatına keçi kıza vurmuş. Keçi kız soluğu böğette almış. Silkinmiş sırtındaki postu bir kenara atmış, kendini de böğete atmış, çimmeye başlamış. Bey oğlu keçi kıızı takip edermiş. Hemen koşmuş postu almış yakmış. Ardından bir köşeye saklanmış.

Uyarlanan Cümle: Keçi Kız tasını almış. Çadıra dönmüş. Keçi Kız’ın annesi yemek kabını almış. İçine bakmış. Yüzüğü görmüş.

-Burada bir de yüzük var! demiş. Keçi Kız yüzüğü görmüş. Hemen yüzüğü almış. Eski neşesi gelmiş. Zıplaya zıplaya etrafta koşmuş. Dereye gitmiş. Postunu bir kenara atmış. Kendini de dereye atmış. Padişahın oğlu postu görmüş. Postu yerden almış. Oğlan postu

saklamış.

Örnek 1’de özgün metnin bir kısmı daha sade bir anlatımla özetlenmiştir. Bazı kısımlar silinmiş veya değiştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Keçi kızın yaşadığı yalanın bir beyi varmış. Beyin de ava meraklı bir oğlu varmış. Dağda dolaşırken keçi kızı görmüş. Keçi kız böğette oğlandan habersiz yüzerimş. Oğlan keçi kızın güzelliğine hayran kalmış. Saklandığı yerden keçi kızı seyretmiş. “Ben böyle güzel görmedim” demiş.

Uyarlanan Cümle: Keçi Kız’ın yaşadığı yaylanın padişahı varmış. Padişahın bir oğlu varmış. Padişahın oğlu dağda dolaşmış. O gün yine dolaşmaya çıkmış. Dere kenarına gelmiş. Keçi Kız’ı görmüş. Keçi Kız’ı çok beğenmiş.

Örnek 2’de özgün metin özetlenmiştir. Oğlanın Keçi Kız’ı beğenmesi özetlenerek uyarlanan masalda yer almıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Bey oğlu, ben çorba getiren keçi kızı alacağım, diye tutturmuş. Anası bir yandan babası öte yandan delirdin mi oğlum sen? Görülmüş şey mi bir keçi ile bir insanın evlenmesi, deseler de oğlanı ikna edememişler. Yaylanın olan kızı tespih gibi dizilmiş de bir tekini beğendirememişler.

- Keçi inadı dedikleri buymuş. Asıl keçi bizimkiymiş, demiş oğlanın anası babası. Çaresiz, keçi kızı istemeye karar vermişler. Olacak iş değil amma. Oğlumuz keçileri çok sever. Nerde bir keçi görse, alıp götürmek ister, deriz bir hikâye uydururuz, demişler. Keçi kızı istemeye gitmişler.

Uyarlanan Cümle: Padişahın oğlu;

-Çorba getiren Keçi Kız ile tanışmak istiyorum, demiş. Annesi, babası çok şaşırmışlar. Keçi Kız mı? demişler. Oğulları ne deseler de istiyormuş. Annesi ve babası;

-Keçi inadı dedikleri buymuş. Asıl keçi bizimki! demişler. Keçi Kız’ın çadırına doğru yola çıkmışlar.

Örnek 3’te özgün metin özetlenerek uyarlanan metinde yer almıştır.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Yüksek yaylaya çıkılmış. Yükler yıkılmış, çadırlar kurulmuş. Devenin

davarın keyfine diyecek yokmuş.

Uyarlanan Cümle: Çadırlar kurulmuş.

Örnek 1’de özgün metindeki bazı cümleler silinmiştir. Anlatılmak istenen sadeleştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Aklını oynataymış. Aşık olduğu kızın nasıl keçi kılığına girdiğini anlayamamış.

Oğlan ne bilsin anasının keçi kız istediğini! Anası da bilmezmiş keçi kızın post değiştirdiğini. “Rabbimden böyle istedim, böyle oldu” dermiş keçi kızını severmiş. Keçi kız da anasının duasından habersizmiş. Kimsenin olmadığı yerde silkinince her keçi, post çıkarır zannedermiş. Çadırda silkinse postun çıkmayacağını bilirmiş.

Uyarlanan Cümle: Padişahın oğlu olanları görmüş. Nasıl Keçi Kız olduğunu anlamamış.

Örnek 2’de özgün metindeki Keçi Kız’ın postu ile ilgili bir kısım silinmiştir. Uyarlanan metinde yer almamıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Keçi kızı görenler, dönüp bir daha bakarmış. Muhitimizde böyle güzel kız vatmış da neden hiç gözümüze çarpmadı, deyip kaçırdıklarına yanarlarmış.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 3’te özgün metinde masalın sonundaki bu kısım silinmiştir.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: –Ah benim keçi kızım bir de insan olsaydı...! Dermiş lafın gerisini getirmezmiş.

Uyarlanan Cümle: –Ah benim Keçi Kız’ım! Keşke keçi gibi postun olmasaydı, demiş.

Örnek 1’de özgün metindeki kadının cümlesinde “insan olsaydı” yerine “postun olmasaydı” şeklinde değiştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Keçi kız sefer tasını almış, çadıra dönmüş.

Uyarlanan Cümle: Keçi Kız tasını almış. Çadıra dönmüş. Keçi Kız’ın annesi yemek kabını almış. İçine bakmış.

Örnek 2’de özgün metindeki “sefer tası” daha anlaşılır olması için “yemek kabı” şeklinde kullanılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Hoplaya küpleye gitmiş.

Uyarlanan Cümle: Zıplaya zıplaya gitmiş.

Örnek 3’te özgün metinde yer alan ikileme sadeleştirilerek “zıplaya zıplaya” olarak değiştirilmiştir.

Ekleme

Ekleme, ilkökul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Keçi kızın da gönlü kaymış bey oğluna. Konağa çorba götürdüğünde bey oğlunu görmüşümüş. O günden beri gönlü tip tip ederimüş.

Uyarlanan Cümle: Keçi Kız düşünmüş. Çorbayı konağa götürdüğü gün aklına gelmiş. Oğlanı beğenmiş ve tanışmak istemiş. Birbirleriyle tanışmışlar.

Örnek 1’de özgün masalın sonundaki bu konuşmaya “birbirleriyle tanışmışlar” cümlesi eklenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Anası bir yandan babası öte yandan delirdin mi oğlum sen? Görülmüş şey mi bir keçi ile bir insanın evlenmesi, deseler de oğlanı ikna edememişler.

Uyarlanan Cümle: Annesi, babası çok şaşırmışlar. Keçi Kız mı? demişler.

Örnek 2’de uyarlanan masala “annesi, babası şaşırmışlar” tepki olarak ifade edilmiştir. Masalın akışının kolaylaşması sağlanmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Kadının bir çocuğu olmuş.

Uyarlanan Cümle: Kısa bir zaman geçmiş. Kadının dediği olmuş. Bir kızı olmuş.

Örnek 3’te özgün metinde kadının çocuğu olmasından önceki süreç silindiği için uyarlanan metinde o zaman dilimi “kısa bir zaman geçmiş” cümlesi eklenmiştir.

4.4.1.15.5. Keçi Kız Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Keçi Kız masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda sevgi, cesaret, iyilik yapmak değerlerinden örnekler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“-Keşke benim de bir keçim olsa. Onunla birlikte oynasam, demiş.” (Sevgi değeri)

“Keçi Kız’ı görmüş. Keçi Kız’ı çok beğenmiş.” (Sevgi değeri)

“Keçi Kız düşünmüş. Çorbayı konağa götürdüğü gün aklına gelmiş. Oğlanı beğenmiş ve tanışmak istemiş. Birbirleriyle tanışmışlar. Aradan zaman sonra padişahın oğlu ile Keçi Kız evlenmişler. 40 gün 40 gece düğün yapmışlar...” (Sevgi değeri)

“Acı bir çorba yapmış. Keçi Kız’a vermiş.

-Hadi kızım, bunu padişahın oğluna götür, demiş.” (İyilik yapmak değeri)

“-Çorba getiren Keçi Kız ile tanışmak istiyorum, demiş. Annesi, babası çok şaşırmışlar. Keçi Kız mı? demişler.” (Cesaret değeri)

4.4.1.15.6. Keçi Kız Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Post, dere, çalı, konak, tas kelimeleri masalda birden fazla defa geçirilerek öğrencilere kelimelerin öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.1.16. Kedi Sultan Masalı

Özgün Masal

KEDİ SULTAN

Bi gözüm boncuk düzer
Öbür gözüm yolu süzer
Elimin biri beşik salar
Öteki dersin inek sağar
Ayaklarım pat pat eder
Şirahmenede üzüm teper
Kulağımın biri ezan da
Biri de herifin nazında
Susam daşımış yorulmuş
Ayağına düşürmüş uf olmuş.
Patanın germiş oturur
Yemek nerde? Deyip durur
Arap araba- yüzüm gara- demiş.
Ben ne deyeyim ay Allahım.

Vakti zamanında, ben deyeyim 150, siz deyin 550 yıl önce falan. Yan yana iki komşu varımış. Siz şimdi deyeceksiniz! Başka nasıl olacak? Komşu dediğin zaten burnunun dibinde duracak. İşte sözümün mihengi de bu. Kazın ayağı bildiğiniz gibi değilmiş. Onları kader komşu etmiş. Biri otururmuş sarayda, öbürü otururmuş talbarda.

“Komşu komşunu külüne muhtaç” demiş eskiler. Siz söyleyin talbardan saraya ne gider? Gelelim hikâyenin aslına girelim masal faslına. Bu komşulardan biri çok fakirmiş. Damı akar evi kokarmış. Bu viranede bir kadın ve ineğinden başka canlı sinek yokmuş. Ev tamtakır sıçan falan uğramazmış. Yiyeceği bir lokmaya muhtaçmış. Dünyada ekmek kalmadı sanırmış, çoğu zaman aç yatarmış.

Komşusu bir konakta yaşarmış. On, on beş gabışı bir o kadar da uşağı varmış. Yediği önünde yemediği arkada, bir eli yağda bir eli balda bolluk içinde yaşarmış. Dünyayı yese yine de gözü doymazmış. Bu zengin kadının da bir tasası varmış. Konağın dört bir yanı sıçan kaynarmış. Ara sıra hiddetlenir,

–Mendebur sıçanlar arada bir komşuya da uğrasalar, demiş. Ne bilsin açın halini! Her evi kendi gibi bilirmiş. Ekmeksiz ev yok zannedermiş.

Hakkını yemeyelim. Konağın da şatafatlı ziyafetler verirmiş. Artanı hizmetçiler yerirmiş. Onlardan kalanı da götürüp yoksul komşuya verirmiş.

–Şunları ye de yüzüne gözüne kan gelsin, derirmiş. Yoksul komşu çaresiz verileni alırmış. –Şu sivri dili olmasa arı gibi sokmasa, diye sitem edermi de, yine de Allah razı olsun derirmiş.

Zengin komşu, ara sıra yırtı pırtı, eskiyen elbiselerini de verirmiş.

–Al şunları gey de el gün içine çıkacak halin olsun, deyip yerermiş. Düğün varmış. Ha şöyle birini giymiş düğüne gidecekmiş. Bir tas süt sağmış düğün hediyesi deyip götürmüş. Zengin komşusu da düğüne gitmişim.

–İşiniz olsun, Allah mesut etsin, demiş sütü vermek üzere iken zengin komşunun sesiyle malamat olmuş.

–Komşuu, komşu üstündekini eskitedur. Evde biri daha var onu da vericen, demiş. Elindeki süt taşıyla olduğu yerde donakalmış. İrezil müttezil olmuş. Tası attığı gibi düğün yerini terk etmiş.

Eve gelmiş. Üstündekini çıkarmış, yırtmış atmış. Şalvarını çekiştirmiş. Uşurbalarını giymiş. İneğini almış dağa çıkmış. Gözden ırak bir yere varmış. İneğini de çayıra salıvermiş. Sırtını bir ağacın gölgesine dayamış. Bir yandan kirman çevirir bir yandan da söylenirmiş.

–Kendi malım, paşa malım. Yediğim şepidim geydiğim çapıtım, derirmiş kendini avuturmuş. Komşunun görgüsüzlüğü de aklından çıkmamış. Arada bir ineğini önüne çeker,

–Sarı kızım deyip sever dertleşirmiş.

–Aah sarı kızım, nazlı kızım. Sen de olmasan yapayalnızım. Ben ipini çekerin sen derdimi

çekersin nere çeksem gedersin heç naz etmezmiş. Sen önümde gözel gözel otlayadur. Ben şu ağacın gölgesinde acık imiren emi, demiş.

İneğin ipini salıvermiş. İmiren deye yatmış da uyuya kalmış. İnek bu ya, yayıla yayıla dağ tepe aşmış. Gözden ıraklaşmış. Güneş ikindiye aşmış. Kadın da, of anam elim belim tutulmuş, deyerek uyanmış.

İki yanına bakınmış inek yok. Şurda, burda, ordadır demiş her yanı aramış, öte-beri koşturmuş inek yok.

–Sarı gızım yittin mi? Beni bırakıp da gettin mi? Deye deye yana yakıla bakmadığı delik dirsek bırakmamış. İneğin ini dibi yok. Akşam olmuş. Hava kararmış. Arayacak takati da kalmamış. Karanlıkta ne yapan nere geden deye düşünürken, karşı tepede bir ışık görmüş.

–Şu parıldayan ışığın olduğu yere varan. Sarı gızımı görmüşler mi, soran demiş. İneğimi bulurum hevesiyle dirilmiş. Canı ciriti yerine gelmiş. Işığın geldiği yöne seğırtmiş, in midir cin midir? Dememiş. Işığı gördüğü yere gitmiş.

Vara vara varmışımış, par par parıldayan 40 pencerele bir konak.

–Şuraya otur seyrine bak, kim bilir kimindir, hangi ağanın paşanıdır, demiş. Kapıyı çalıp ineğini sormaktan elem çekmiş. Üstüne başına bakmış.

–Çulaki halimle ayıp olur, demiş. Geri dönmüş tam gidecekmişimiş. İneğini sormadan gidememiş.

Varmış kapıyı tıkılatmış. Kapıyı kim açsa dersiniz. Kırk yıl düşünseniz bilemezsiniz. Aça aça kapıyı bir kedi açmış. Miyav miyav, demiş içeri buyur etmiş.

Çekine çekine girmiş içeri, nezaket eğitimi almış kedi besbelli. Arka patileri üstünde dikelirimiş. tebessüm eder gülerimiş. Yoksul kadın kediyi çok sevmiş.

–Aman da aman, ne güzel şeysin sen böyle! Sarı kızımı bulsam da, sana bol bol süt getirirsem, demiş.

–Güzel kedicik hanımın nerde? Diye de sormuş. Kedi “ miyav miyav “ demiş. Dile gelmiş konuşmuş.

–Hanımım yukarda. . . Demiş. Kadın kendinin konuştuğunu duyunca hoflamış. Hiç belli etmemiş.

–Hanımı nasıl bişey. Gören de öyle geden, demiş.

Kedi önüne geçmiş. Kadın arkasına düşmüş. Konağın üst katına çıkmışlar. Konağın üst katı da saray gibiymiş. Ortalıkta kedi hizmetçiler yer silermiş. Önden giden kedi iki kanatlı bir kapıyı tıkılatmış. Kapıyı gene bir kedi açmış.

–Buyursunlar, hanım sultanımız sizi bekliyor, demiş. Hanım sultan dediği de bir kediymiş. Odanın ortasında, süslü bir koltukta oturmuş. İki yanında iki kedi yelpaze

yellerimiş. Yelpazeler yellendikçe, odanın içine mis gibi koku yayılmış. Kedi sultanın kıyafeti de güzelmış. Kadına,

–Hoş geldin, demiş içeri buyur etmiş.

–Konağıma şeref verdiniz, ne iyi ettiniz de geldiniz, demiş. Kadın, alışık olmadığı iltifatları duyunca şaşmış. Dilinin döndüğü süslü lafları peş peşe sıralamış.

–Siz çok güzelsiniz, siz çok iyi kalplisiniz, şeker gibisiniz, çiçek gibi tütüyorsunuz. İneğimi bulur bulmaz, sütünü sağıp getiricen, demiş.

–Varayım gideyim ineğimi acık daha arayan, demiş. Geri dönmüş kapıya yönelmiş. Müsaade isteyip gidecekmış.

Kedi sultan da kadını sevmiş. Kadının kılığından onun yoksul olduğunu anlamış. Yoksul olsa da gönül zenginliği var, demiş.

–Gidersin acele etme, demiş ardından seslenmiş.

Kedi sultan hizmetkârlarına el çırpmış.

–Bir sarı kese getirin demiş! Demiş. Hizmetçiler koşmuşlar, bir sarı kese almış gelmişler. Kedi sultan sarı keseyi almış kadına uzatmış.

–Bu sarı torbayı al. Evine götür. Kapıyı pencereyi iyice kapat. Yanında kimse olmasın. Torbayı gece yarısı aç, demiş.

Kadın torbayı almış. Sağına soluna bakınmadan, iki yana dakılmadan evine v armış. Sultan kedinin tembihine uymuş. Kapıyı pencereyi iyice kapatmış. Yanında yakının da kimse de yokmuş. Zaten kim var da kim olacaktı. Vakit geceyi bulmuş. Az daha dursa meraktan çatlıyaktı. Hemen torbayı açmış. İbiklerinden tutup sallamış. Ortalığa çil çil altın saçılmış.

–Aman yarabbim, serap mı gördüğüm, yoksa rüya mı keseden düktüğüm, demiş. Altınlardan birini almış bakmış. Saf altın olduğunu anlamış. Sevincinden hık gık tutmuş, içi içine sığmamış.

–Zengin oldum. Şükürler olsun, demiş. İneğim de yitmişti. Yoksulluk imanıma tak etmişti, demiş.

Zengin komşu, hayli zamandır, yoksul komşusunu düğünden bu yana görmemişim.

–Ne zamandır ortalıkta görünmez komşu denen çullu. Kapının önüne koyduğum eskileri de almamış. Dalından düşen armudu havada kapar yerd. Her gün gelir çöpümü eşelerdi, nere getti bu zilli, demiş.

İçine bir kurt düşmüş. Sevdikinden değil, merakından,

– Şunu bir takip edeyim, ne halt karıştırır bakayım, demiş. Konağının cumbasına kurulmuş. Divana oturmuş. Kafes ardından iki yanı gözetlerimiş. Ötedenarı biri

gelifiririmiş. Başında gümüş çember, belinde altın kemer, ipekli si par par eder, alımlı  alımlı biriy miş.

–Kim ola bu? Dem iş kafesin perdesinden pek seçememiş.

–Komşum desem sümüğün çeker bu civarda benden başka giyinen mi var? Dem iş. Zengin kadın kendi kendine söylenirken, gözü hala gelenin  zerindeymiş.

Geliveren az daha yaklaşm iş.

– Biliş biliş emme, kim olduğ nu çıkaramadım, dem iş. Gele gele gelmişimiş, yoksul komşusu değilmiyi miş. Salına salına geçmişte evine girmiş. Zengin komşu kafesin ardından bakakalm iş.

Katiyen inanmam. Dünyada olmaz! Eğ er bu, ise buralarda durmam, dem iş. Konağın içinde ileri geri gezinmiş. Ne kadar tırnağ  varsa kemirmiş.

–Anlamalıydım kaç zamandır eskileri almadığından. Evinin parıldayan ışığından, zati nereye gitti bu sıçanlar? deyip sevinirdim. Komşuya göçmüşler, bilmeliydim, dem iş.

–Az daha duracak olursam, meraktan çatlar geberirim. Acele bir çörek yapayım gideyim, dem iş.   reğ  aldığı gibi komşuyu ziyarete gitmiş. Nere baksa her şey yeniymiş. Merakını yenememiş sormuş.

–Nasıl oldu bu iş? Nerde değirmenin suyu? Dem iş.

Saf komşu ne bilsin zengin komşunun hinliğ ni! Ağzındaki baklayı almak için geldiğ ni! Başına ne geldiye bir bir anlatm iş.

–Sorma komşum, başıma neler geldi. Bilirsin sarı bir ineğim vardı. Dağda otlatırken kayboldu. Gözümü a tım kapadım inek yok. Öte ara beri ara akşamı ettim, bulamadım. İneğ  bulayım derken epeyi dolaşm işin. Gede gede bir konağın önüne  ıkavarm işin. Belki görmüşlerdir dedim. Kapıyı çalıp sorayım dedim. Ne bileyim konakta yaşayanları insan sanm iştim.

–Ee sonra çatlatma insanı çabuk anlat.

–A a a a kapıyı bir kedi açmaz mı! Aldı beni Kedi sultanın huzuruna çıkardı. Kedi sultan beni çok hoş karşıladı. Bir kese altın verip kapıya kadar uğurladı. Velhasıl kelam senin anlıyacağın gördüklerinin aslı faslı bu bu, dem iş. Komşunun   rek  anağ na bir de altın koyuvermiş.

Fesat komşu çörek  anağ na alm iş  ıkm iş. Fesadından  atlayacakm iş. Kendini eve zor atm iş.  anaktaki altına bakıp.

–şuna bah hele! D n partalı mı alıp giyen, bugün aralık verir hale gelmiş, dem iş. Erkenden yatm iş. Öte dönmüş beri dönmüş uyuyamam iş, sabahı zor etmiş.

Kalkar kalmaz feracesini giymiş. Kendini d işarı atm iş.

–Şu kedili eve bir de ben varayım, demiş. Komşunun tarif ettiği kedili konağın yolunu düz tutmuş. Konağı bulmuş kapıyı çalmış. Kapıyı bir kedi açmış. Kadın kediyi görünce irkilmiş.

–İiy, ne çirkin şey bu! Sizin evde kediye açtırlar kapıyı demiş.

–Efendim burası Kedi Sultan’ın konağı, diyecek olmuş. Kediyi elinin tersiyle itip lafı ağzına tıkamış.

–Fazla cırılama, hanımının yanına götür beni, demiş. Hizmetçi kedi önüne düşmüş. Kadın arkada kös kös yürümüş. Kedi sultanın odasına çıkmışlar. Kadın Kedi Sultanı görünce kusacak gibi olmuş. Kedi sultanın yüzüne doğru öğürmüş.

–Yel etmesinler şu yelpazeyi, üşütmesinler benim gibi nazendeyi. Sabah sıçan yemişsin. Burnumu deldi kokusu. Az daha durursam olduğum yere kusacan, demiş.

Kedi sultan bir tepki vermemiş.

–Hoş geldin, nedir azuhalin? Demiş.

–Torbayı ver gedeyim. Hemen burayı terk edeyim, demiş. Kedi sultan hizmetçilere ses etmiş.

–Bir kara torba getirin, demiş. Kara torba gelmiş. Almış kadına verecekmiş. Vereyim diye torbayı uzatacakmış. Uzatmaya mahal bırakmadan kapıvermiş.

–Torbayı aldım gideyim, demiş kapıya yönelmiş. Arkasından kedi sultan seslenmiş.

–Bu iğrenç yerde isteseniz de daha fazla kalmaya tahammülüm yok. Bir an önce gitmeliyim evde işim çok demiş. Kapıdan kendini dışarı atmış.

–İiy, ne berbat yer burası, dermiş ardına bakmadan gidermiş. Bir yandan da

–Az sonra çil çil altınlarım olacak diye sevinirmiş.

Yel gibi kapıdan içeri. Hemen kapatmış kapıyı pencereyi.

–Gece oldu tamam demiş. Vakti falan beklememiş.

–Kavuşayım çil çil altınlarıma. Teker teker sayayım. Beş altısını da gerdanıma takayım. Görenler çatır çatır çatlasın. Dönüp bir daha baksın demiş.

Torbanın ipini çekmiş. İbiklerinden tutmuş silkelemiş. Gözlerini kapamış şıngır şıngır altın sesi beklerimmiş. Tıss tıss eden bir ses duymuş irkilmiş. Üpertiyle gözün açmış. Tıss tıss eden bir yılanmış. Torbadan çıkan çil çil altın değil çil yılanmış. Kadını sokmuş öldürmüş.

Dimyata pirince giderken canından olmuş.

Tablo 4.4.1.16.1. Kedi Sultan masal inceleme formu

Kedi Sultan masalının masal inceleme formu değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	4
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	4
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	0
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	0
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	0
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	5
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	5
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	4
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	0
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	4
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	4
Toplam Puan: 74	

Bu forma göre Kedi Sultan masalı 74 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı

uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.16.2. Kedi Sultan Masalı Okunabilirlik Ölçütü

Kedi Sultan masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülleriyle analiz edilmiştir.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 1656

Hece sayısı: 3987

Cümle sayısı: 250

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2.610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,40) - 2,610 \times 6,62$

$198,825 - 96,42 - 17,27$

85,13

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 1656

Hece sayısı: 3987

Cümle sayısı: 250

$118,823 - (25,987 \times 2,40) - (0,971 \times 6,62)$

$118,823 - 62,36 - 6,42$

50,04

Tablo 4.4.1.16.2.1'de Kedi Sultan masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.16.2.1. Kedi Sultan özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Kedi Sultan	2,40	6,62	Kolay	Eğitsel düzey

Uyarlanmış Masal

KEDİ SULTAN

Bir gözüüm boncuk düzer.

Öbür gözüüm yolu süzer.

Elimin biri beşik sallar.

Diğeri inek sağar.

Ayaklarım da pat pat eder.

Çok eskiden bir köyde, yan yana iki komşu yaşarmış. Biri çok zenginmiş. Diğeri ise yoksulmuş. Zengin komşunun çok güzel bir konağı varmış. Konakta yardımcılar çalışırlarmış. Fakir komşunun sadece bir ineği varmış.

Fakir komşu, her gün aç kalırmış. Kendine yiyecek zor bulurmuş. Zengin komşunun masasında her çeşit yemek olurmuş. Yine de dünyayı yese gözü doymazmış. Ama zengin komşunun konağında bir sıkıntı varmış: Fareler! Evin her yerinde fareler gezmeye başlamış. Fareler hep benim evime geliyor. Arada komşuya gitsin diye düşünmüş. Ne bilsin açın halini! Her evi kendi gibi bilirmiş. Ekmeksiz ev yok sanırmış.

Konakta ziyafetler verirmiş. Ziyafetlerde yemeklerin kalanını yardımcılarına verirmiş. Onlardan kalanı da yoksul komşuya verirmiş.

Yoksul komşu, verdiği yemekleri alırmış. Zengin komşu, ara sıra eskiyen elbiselerini de verirmiş.

Bir gün köyde düğün varmış. Fakir komşu bir giysi giymiş. O giysiyi ona zengin komşu vermiş. Fakir komşu bir tas süt sağmış. Düğün hediyesi olarak götürmüş. Zengin komşu da düğüne gelmiş. Fakir komşu;

-Hayırlı olsun, demiş. Sütü vermiş. O sırada zengin komşunun sesini duymuş.

-Komşu, komşu! Üstündekiler eskirse evde var. Onu da veririm, demiş.

Kadın utanmış. Rezil olduğunu düşünmüş. Düğünden gitmiş. Eve gelmiş. Üstündekini çıkarmış. Yırtmış, atmış. Şalvarını giymiş. İneğini almış. Dağa çıkmış. Uzak bir yere gitmiş. İneğini çayıra salmış. Bir ağacın gölgesine oturmuş.

-En iyisi kendi malım, demiş. Zengin komşuya kızmış. Arada ineğine seslenmiş:

-Sarı kızım, demiş. İneğini sevmiş.

İneğin ipini salmış. İnek çayırdaki otluymuş. Fakir komşu ağacın altında uyumuş. İnek o sırada uzaklaşmış. Aradan zaman geçmiş. Kadın uyanmış.

Etrafa bakmış. İneği yokmuş.

-Her yerde Sarı Kız'ı aramış. Hava kararmış. Çok yorulmuş. Karanlıkta yürümüş. İleride bir ışık görmüş

-Şu ışığa doğru gideyim. Sarı Kız'ı sorayım, demiş.

Parlayan yer 40 pencerele bir konakmış.

Kapıyı çalmış. Kapıyı bir kedi açmış.

-Miyav miyav! demiş. Kedi, kadını içeriye almış.

Yoksul kadın kediyi çok sevmiş.

–Ne güzel şeysin sen böyle! Sarı Kız'ımı bulsam da sana süt getirirsem, demiş.

–Güzel kedicik, hanımın nerde? demiş. Kedi konuşmuş:

–Miyav miyav! Hanımım üst katta, demiş. Kadın kendinin konuşmasına şaşırılmış. Konağın üst katına çıkmışlar. Konağın üst katı da saray gibiymiş. Kedi hizmetçiler varmış. Yerleri siliyorlarmış. Kedi, iki kanatlı bir kapıyı çalmış. Kapıyı bir kedi açmış.

–Hanım Sultan'ımız sizi bekliyor, demiş. Hanım Sultan bir kediymiş. Süslü bir koltukta oturuyormuş.

Kadına seslenmiş:

–Hoş geldiniz. Konağıma iyi ki geldiniz, demiş. Kadın, iltifatlara şaşırılmış. Hemen cevap vermiş:

–Siz çok güzelsiniz, şeker gibisiniz. İneğimi bulunca sütünü getiririm. İneğimi biraz daha arayayım, demiş. Geri dönmüş. Kapıya gitmiş.

Kedi Sultan kadını sevmiş. Kadının yoksul olduğunu anlamış. Yoksul olsa da çok iyi biri, demiş. Kadına seslenmiş:

–Acele etme, demiş.

Kedi Sultan yardımcılara el çırpmış.

–Bir sarı kese getirin! demiş. Hizmetçiler koşmuşlar. Bir sarı kese getirmişler. Kedi Sultan, sarı keseyi almış. Kadına uzatmış.

–Bu sarı torbayı al. Evine götür. Kapı, pencereyi kapat. Yanında kimse olmasın. Torbayı gece yarısı aç, demiş.

Kadın torbayı almış. Evine gelmiş. Kapıyı pencereyi kapatmış. Yanında kimse yokmuş. Gece olmuş. Çok merak etmiş. Hemen torbayı açmış. Kesenin içinde altınlar varmış. Rüya mı acaba diye düşünmüş. Altınlardan birini eline almış. Gerçek olduğunu anlamış. –İneğimde gitmişti. Artık zengin oldum, demiş. Kadın mutlu olmuş.

Zengin komşu, yoksul komşuyu düğün gününden beri görmemiş. Kapının önüne eski kıyafetler koymuş. Fakir komşu onları da almamış.

– Şunu bir takip edeyim, demiş. Konağından, yoksul kadının evine bakmış. Başında gümüş çember, belinde altın kemer olan biri evdeymiş. Kim olduğunu anlamamış.

Biraz daha yaklaşmış. Yoksul komşuyu tanımış.

–Nasıl olur? Uzun zamandır fareler benim evime gelmiyor. Nereye gittikleri belli oldu. Önceden anlamalıydım, demiş.

Hemen bir çörek yapmış. Komşuyu ziyarete gitmiş. Komşunun evinde her şey yeniymiş. Çok merak etmiş. Komşuya sormuş:

–Nasıl oldu bu? demiş.

Saf komşu her şeyi anlatmış:

–Sorma komşum, başıma neler geldi. Bilirsin sarı bir ineğim vardı. Dağda otlatırken kayboldu. Her yerde onu aradım, bulamadım. İneği ararken bir konağın önüne geldim. Belki onlar görmüşlerdir, dedim. Kapıyı çaldım. Konakta yaşayanları insan sanmıştım. Zengin komşu çok merak etmiş.

–Ee sonra? demiş.

–Kapıyı bir kedi açtı! Beni Kedi Sultan’ın yanına götürdü. Kedi Sultan beni çok güzel karşıladı. Bir kese altın verdi. Bu şekilde oldu, demiş.

Yoksul komşu, zengin komşunun çörek tabağına giderken bir altın koymuş.

Komşu çörek tabağını almış. Evden çıkmış. Çok kıskanmış. Tabaktaki altına bakmış:

–Şuna bak! Dün kıyafetlerimi giyerdi. Bugün bana altın verir, demiş. Erkenden yatmış. Gece boyunca uyuyamamış.

Sabah olmuş. Kıyafetlerini giymiş. Dışarı çıkmış.

–Şu kedili eve gideyim, demiş. Kedili konağa doğru yola çıkmış. Konağı bulmuş. Kapıyı çalmış. Kapıyı bir kedi açmış. Kadın kediyi görünce korkmuş.

–Ne çirkin şey bu! Sizin evde kapıyı kediye mi açtırıyorlar? demiş. Kedi konuşmuş:

–Efendim, burası Kedi Sultan’ın konağı, demiş. Kadın içeriye girmiş.

–Fazla konuşma! Hanımın yanına götür, demiş. Kedi tepki vermemiş. Kedi Sultan’ın odasına çıkmışlar. Kadın, Kedi Sultan’ı görmüş. Kusacak gibi olmuş.

–Sabah fare yemişsin. Burnuma kokusu geldi. Biraz daha durursam kusarım, demiş. Kedi Sultan tepki vermemiş.

–Hoş geldin, ne istersin? demiş. Kadın hemen cevap vermiş:

–Torbayı ver gideyim, demiş. Kedi Sultan, yardımcılara seslenmiş:

–Bir kara torba getirin, demiş. Kara torba gelmiş. Kadın hemen Kedi Sultan’ın elinden torbayı almış.

–Torbayı aldım. Ben gideyim. Bu kötü yerde kalamam. Hemen gitmeliyim, demiş. Kapıdan dışarı çıkmış. Altınlarını aldı diye sevinmiş. Evine gelmiş.

–Gece oldu, demiş. Vakti beklememiş.

–Altınlarıma kavuşayım. Bazılarını kolye yaparım. Görenler de kıskansın, diye düşünmüş.

Torbanın ipini çekmiş. Gözlerini kapatmış. Torbayı sallamış ama altın sesi gelmemiş. “Tısss” eden bir ses duymuş. Torbadan çıkan altın değilmiş. Bir yılanmış. Hemen torbayı yere atmış. Evden kaçmış. Bir daha köyde onu gören olmamış.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 888

Hece sayısı: 2112

Cümle sayısı: 217

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2.610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,37) - 2,610 \times 4,09$

$198,825 - 95,21 - 10,67$

92,94

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 888

Hece sayısı: 2112

Cümle sayısı: 217

$118.823 - (25.987 \times 2,37) - (0.971 \times 4,09)$

$118,823 - 61,58 - 3,97$

53,27

Tablo 4.4.1.16.2.2’de Kedi Sultan masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.16.2.2. Kedi Sultan uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Kedi Sultan	2,37	4,09	Çok kolay	Bağımsız okuma

Kedi Sultan masalında özgün masalda 2,40 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,37 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda olan ortalama cümle uzunluğu (OCU) 6,42 uyarlanmış halinde 4,09 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU ve OCU azalmıştır.

4.4.1.16.3. Kedi Sultan Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

Bi gözüm boncuk düzer

Öbür gözüm yolu süzer

Elimin biri beşik salar

Öteki dersin inek sağar
Ayaklarım pat pat eder
Şırahmenede üzüm teper
Kulağımın biri ezan da
Biri de herifin nazında
Susam daşımış yorulmuş
Ayağına düşürmüş uf olmuş.
Patanın germiş oturur
Yemek nerde? Deyip durur
Arap araba- yüzüm gara- demiş.
Ben ne deyeyim ay Allahım.

Uyarlanan Masal

Bir gözüm boncuk düzer.
Öbür gözüm yolu süzer.
Elimin biri beşik sallar.
Diğeri inek sağar.
Ayaklarım da pat pat eder.

Özgün Masal

“Vakti zamanında, ben deyeyim 150, siz deyin 550 yıl önce falan. Yan yana iki komşu varımış. Siz şimdi deyeceksiniz! Başka nasıl olacak? Komşu dediğin zaten burnunun dibinde duracak. İşte sözümün mihengi de bu. Kazın ayağı bildiğiniz gibi değilmiş. Onları kader komşu etmiş. Biri otururmuş sarayda, öbürü otururmuş talbarda. “Komşu komşunu külüne muhtaç” demiş eskiler. Siz söyleyin talbardan saraya ne gider?

Gelelim hikâyenin aslına girelim masal faslına. Bu komşulardan biri çok fakirmiş. Damı akar evi kokarmış. Bu viranede bir kadın ve ineğinden başka canlı sinek yokmuş. Ev tamtakır sıçan falan uğramazmış. Yiyeceği bir lokmaya muhtaçmış. Dünyada ekmek kalmadı sanırmış, çoğu zaman aç yatarmış.

Komşusu bir konakta yaşarmış. On, on beş gabışı bir o kadar da uşağı varmış. Yediği önünde yemediği arkada, bir eli yağda bir eli balda bolluk içinde yaşarmış. Dünyayı yese yine de gözü doymazmış.”

Uyarlanan Masal

“Çok eskiden bir köyde, yan yana iki komşu yaşarmış. Biri çok zenginmiş. Diğeri ise yoksulmuş. Zengin komşunun çok güzel bir konağı varmış. Konakta yardımcılar çalışırlarmış. Fakir komşunun sadece bir ineği varmış. Fakir komşu, her gün aç kalırmış.

Kendine yiyecek zor bulurmuş. Zengin komşunun masasında her çeşit yemek olurmuş. Yine de dünyayı yese gözü doymazmış.”

Özgün Masal

“Bu zengin kadının da bir tasası varmış. Konağın dört bir yanı sıçan kaynakmış. Ara sıra hiddetlenir,

–Mendebur sıçanlar arada bir komşuya da uğrasalar, demiş. Ne bilsin açın halini! Her evi kendi gibi bilirmiş. Ekmeksiz ev yok zannedermiş.

Hakkını yemeyelim. Konağın da şatafatlı ziyafetler verirmiş. Artanı hizmetçiler yerirmiş. Onlardan kalanı da götürüp yoksul komşuya verirmiş.

–Şunları ye de yüzüne gözüne kan gelsin, derirmiş. Yoksul komşu çaresiz verileni almış.

–Şu sivri dili olmasa arı gibi sokmasa, diye sitem edermi de yine de Allah razı olsun derirmiş.

Zengin komşu, ara sıra yırtı pırtı, eskiyen elbiselerini de verirmiş.

–Al şunları gey de el gün içine çıkacak halin olsun, deyip yerermiş”

Uyarlanan Masal

“Ama zengin komşunun konağında bir sıkıntı varmış: Fareler! Evin her yerinde fareler gezmeye başlamış. Fareler hep benim evime geliyor. Arada komşuya gitsin diye düşünmüş. Ne bilsin açın halini! Her evi kendi gibi bilirmiş. Ekmeksiz ev yok sanırmış. Konakta ziyafetler verirmiş. Ziyafetlerde yemeklerin kalanını yardımcılarına verirmiş. Onlardan kalanı da yoksul komşuya verirmiş. Yoksul komşu, verdiği yemekleri almış. Zengin komşu, ara sıra eskiyen elbiselerini de verirmiş.”

Özgün Masal

“Düğün varmış. Ha şöyle birini giymiş düğüne gidecekmiş. Bir tas süt sağmış düğün hediyesi deyip götürmüş. Zengin komşusu da düğüne gitmişimş.

–İşiniz olsun, Allah mesut etsin, demiş sütü vermek üzere iken zengin komşunun sesiyle malamat olmuş.

–Komşuu, komşu üstündekini eskitedur. Evde biri daha var onu da vericen, demiş. Elindeki süt tasıyla olduğu yerde donakalmış. İrezil müttezil olmuş. Tası attığı gibi düğün yerini terk etmiş.

Eve gelmiş. Üstündekini çıkarmış, yırtmış atmış. Şalvarını çekiştirmiş. Uşurbalarını giymiş.”

Uyarlanan Masal

“Bir gün köyde düğün varmış. Fakir komşu bir giysi giymiş. O giysiyi ona zengin komşu vermiş. Fakir komşu bir tas süt sağmış. Düğün hediyesi olarak götürmüş. Zengin komşu

da düğüne gelmiş. Fakir komşu;

-Hayırlı olsun, demiş. Sütü vermiş. O sırada zengin komşunun sesini duymuş.

-Komşu, komşu! Üstündekiler eskirse evde var. Onu da veririm, demiş.

Kadın utanmış. Rezil olduğunu düşünmüş. Düğünden gitmiş. Eve gelmiş. Üstündekini çıkarmış. Yırtmış, atmış. Şalvarını giymiş.”

Özgün Masal

“İneğini almış dağa çıkmış. Gözden ırak bir yere varmış. İneğini de çayıra salıvermiş. Sırtını bir ağacın gölgesine dayamış. Bir yandan kirman çevirir bir yandan da söylenirmiş.

-Kendi malım, paşa malım. Yediğim şepidim geydiğim çapıtım, derimiş kendini avuturmuş. Komşunun görgüsüzlüğü de aklından çıkmamış. Arada bir inekini önüne çeker,

-Sarı kızım deyip sever dertleşirmiş.

-Aah sarı kızım, nazlı kızım. Sen de olmasan yapayalnızım. Ben ipini çekerin sen derdimi çekersin nere çeksem gedersin heç naz etmezmiş. Sen önümde gözel gözel otlayadur. Ben şu ağacın gölgesinde acık imiren emi, demiş.

İneğin ipini salıvermiş. İmiren deye yatmış da uyuya kalmış. İnek bu ya, yayıla yayıla dağ tepe aşmış. Gözden ıraklaşmış. Güneş ikindiye aşmış. Kadın da, of anam elim belim tutulmuş, deyerek uyanmış.”

Uyarlanan Masal

“İneğini almış. Dağa çıkmış. Uzak bir yere gitmiş. İneğini çayıra salmış. Bir ağacın gölgesine oturmuş.

-En iyisi kendi malım, demiş. Zengin komşuya kızmış. Arada inekine seslenmiş:

-Sarı kızım, demiş. İneğini sevmiş.

İneğin ipini salmış. İnek çayırdan otluyormuş. Fakir komşu ağacın altında uyumuş. İnek o sırada uzaklaşmış. Aradan zaman geçmiş. Kadın uyanmış.”

Özgün Masal

“İki yanına bakınmış inek yok. Şurda, burda, ordadır demiş her yanı aramış, öte-beri koşuşturmuş inek yok.

-Sarı kızım yittin mi? Beni bırakıp da gettin mi? Deye deye yana yakıla bakmadığı delik dirsek bırakmamış. İneğin ini dibi yok. Akşam olmuş. Hava kararmış. Arayacak takati da kalmamış. Karanlıkta ne yapan nere geden deye düşünürken, karşı tepede bir ışık görmüş.

-Şu parıldayan ışığın olduğu yere varan. Sarı kızımı görmüşler mi, soran demiş. İneğimi bulurum hevesiyle dirilmiş. Canı ciriti yerine gelmiş. Işığın geldiği yöne seğırtmiş, in midir cin midir? Dememiş. Işığı gördüğü yere gitmiş.”

Uyarlanan Masal

“Etrafa bakmış. İneği yokmuş.

–Her yerde Sarı Kız’ı aramış. Hava kararmış. Çok yorulmuş. Karanlıkta yürümüş. İleride bir ışık görmüş

–Şu ışığa doğru gideyim. Sarı Kız’ı sorayım, demiş.”

Özgün Masal

“Vara vara varmışımı, par par parıldayan 40 pencerele bir konak.

–Şuraya otur seyrine bak, kim bilir kimindir, hangi ağanın paşanıdır, demiş. Kapıyı çalıp ineğini sormaktan elem çekmiş. Üstüne başına bakmış.

–Çulaki halimle ayıp olur, demiş. Geri dönmüş tam gidecekmişimi. İneğini sormadan gidememiş.

Varmış kapıyı tıklatmış. Kapıyı kim açsa dersiniz. Kırk yıl düşünseniz bilemezsiniz. Aça aça kapıyı bir kedi açmış. Miyav miyav, demiş içeri buyur etmiş.

Çekine çekine girmiş içeri, nezaket eğitimi almış kedi besbelli. Arka patileri üstünde dikelerimiş. tebessüm eder gülerimiş. Yoksul kadın kediyi çok sevmiş.

–Aman da aman, ne güzel şeysin sen böyle! Sarı kızımı bulsam da, sana bol bol süt getirirsem, demiş.

–Güzel kedicik hanımın nerde? Diye de sormuş. Kedi “ miyav miyav “ demiş. Dile gelmiş konuşmuş.

–Hanımım yukarda. . . Demiş. Kadın kendinin konuştuğunu duyunca hoflamış. Hiç belli etmemiş.”

Uyarlanan Masal

“Parlayan yer 40 pencerele bir konakmış.

Kapıyı çalmış. Kapıyı bir kedi açmış. Miyav miyav! demiş. Kedi, kadını içeriye almış.

Yoksul kadın kediyi çok sevmiş.

–Ne güzel şeysin sen böyle! Sarı Kız’ımı bulsam da sana süt getirirsem, demiş.

–Güzel kedicik, hanımın nerde? demiş. Kedi konuşmuş:

-Miyav miyav! Hanımım üst katta, demiş. Kadın kendinin konuşmasına şaşırılmış.”

Özgün Masal

–Hanımı nasıl bişey. Gören de öyle geden, demiş.

Kedi önüne geçmiş. Kadın arkasına düşmüş. Konağın üst katına çıkmışlar. Konağın üst katı da saray gibiymiş. Ortalıkta kedi hizmetçiler yer siltermiş. Önden giden kedi iki kanatlı bir kapıyı tıklatmış. Kapıyı gene bir kedi açmış.

–Buyursunlar, hanım sultanımız sizi bekliyor, demiş. Hanım sultan dediği de bir

kediymiş. Odanın ortasında, süslü bir koltukta oturmuş. İki yanında iki kedi yelpaze yellerimiş. Yelpazeler yellendikçe, odanın içine mis gibi koku yayılmış. Kedi sultanın kıyafeti de güzelmış. Kadına,

–Hoş geldin, demiş içeri buyur etmiş.

–Konağıma şeref verdiniz, ne iyi ettiniz de geldiniz, demiş. Kadın, alışık olmadığı iltifatları duyunca şaşırılmış. Dilinin döndüğü süslü lafları peş peşe sıralamış.

–Siz çok güzelsiniz, siz çok iyi kalplisiniz, şeker gibisiniz, çiçek gibi tütüyorsunuz. İneğimi bulur bulmaz, sütünü sağıp getiricen, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Konağın üst katına çıkmışlar. Konağın üst katı da saray gibiymiş. Kedi hizmetçiler varmış. Yerleri siliyorlarmış. Kedi, iki kanatlı bir kapıyı çalmış. Kapıyı bir kedi açmış.

–Hanım Sultan’ımız sizi bekliyor, demiş. Hanım Sultan bir kediymiş. Süslü bir koltukta oturuyormuş.

Kadına seslenmiş:

–Hoş geldiniz. Konağıma iyi ki geldiniz, demiş. Kadın, iltifatlara şaşırılmış. Hemen cevap vermiş:

–Siz çok güzelsiniz, şeker gibisiniz. İneğimi bulunca sütünü getiririm. İneğimi biraz daha arayayım, demiş.”

Özgün Masal

“–Varayım gideyim ineğimi acık daha arayan, demiş. Geri dönmüş kapıya yönelmiş. Müsaade isteyip gidecekmış.

Kedi sultan da kadını sevmiş. Kadının kılığından onun yoksul olduğunu anlamış. Yoksul olsa da gönül zenginliği var, demiş.

–Gidersin acele etme, demiş ardından seslenmiş.

Kedi sultan hizmetkârlarına el çırpılmış.

–Bir sarı kese getirin demiş! Demiş. Hizmetçiler koşmuşlar, bir sarı kese almış gelmişler. Kedi sultan sarı keseyi almış kadına uzatmış.”

Uyarlanan Masal

“Geri dönmüş. Kapıya gitmiş.

Kedi Sultan kadını sevmiş. Kadının yoksul olduğunu anlamış. Yoksul olsa da çok iyi biri, demiş. Kadına seslenmiş:

–Acele etme, demiş.

Kedi Sultan yardımcılara el çırpılmış.

–Bir sarı kese getirin! demiş. Hizmetçiler koşmuşlar. Bir sarı kese getirmişler. Kedi

Sultan, sarı keseyi almış. Kadına uzatmış.”

Özgün Masal

“–Bu sarı torbayı al. Evine götür. Kapıyı pencereyi iyice kapat. Yanında kimse olmasın. Torbayı gece yarısı aç, demiş.

Kadın torbayı almış. Sağına soluna bakınmadan, iki yana dakılmadan evine v armış. Sultan kedinin tembihine uymuş. Kapıyı pencereyi iyice kapatmış. Yanında yakının da kimse de yokmuş. Zaten kim var da kim olacaktı. Vakit geceyi bulmuş. Az daha dursa meraktan çatlıycaktı. Hemen torbayı açmış. İbiklerinden tutup sallamış. Ortalığa çil çil altın saçılmış.”

Uyarlanan Masal

“–Bu sarı torbayı al. Evine götür. Kapı pencereyi kapat. Yanında kimse olmasın. Torbayı gece yarısı aç, demiş.

Kadın torbayı almış. Evine gelmiş. Kapıyı pencereyi kapatmış. Yanında kimse yokmuş. Gece olmuş. Çok merak etmiş. Hemen torbayı açmış. Kesenin içinde altınlar varmış.”

Özgün Masal

“–Aman yarabbim, serap mı gördüğüm, yoksa rüya mı keseden düktüğüm, demiş. Altınlardan birini almış bakmış. Saf altın olduğunu anlamış. Sevincinden hık gık tutmuş, içi içine sığmamış.

–Zengin oldum. Şükürler olsun, demiş. İneğim de yitmişti. Yoksulluk imanıma tak etmişti, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Rüya mı acaba diye düşünmüş. Altınlardan birini eline almış. Gerçek olduğunu anlamış. –İneğimde gitmişti. Artık zengin oldum, demiş. Kadın mutlu olmuş.”

Özgün Masal

“Zengin komşu, hayli zamandır, yoksul komşusunu düğünden bu yana görmemişim.

–Ne zamandır ortalıkta görünmez komşu denen çullu. Kapının önüne koyduğum eskileri de almamış. Dalından düşen armudu havada kapar yerd. Her gün gelir çöpümü eşelerdi, nere getti bu zilli, demiş.

İçine bir kurt düşmüş. Sevdiğinden değil, merakından,

– Şunu bir takip edeyim, ne halt karıştırır bakayım, demiş. Konağının cumbasına kurulmuş. Divana oturmuş. Kafes ardından iki yanı gözetlerim. Ötedenarı biri geliveririmi. Başında gümüş çember, belinde altın kemer, ipeklisi par par eder, alımlı çalımli biriymiş.

–Kim ola bu? Demiş kafesin perdesinden pek seçememiş.

–Komşum desem sümüğün çeker bu civarda benden başka giyinen mi var? Demiş. Zengin kadın kendi kendine söylenirken, gözü hala gelenin üzerindeymiş.”

Uyarlanan Masal

“Zengin komşu, yoksul komşuyu düğün gününden beri görmemiş. Kapının önüne eski kıyafetler koymuş. Fakir komşu onları da almamış.

– şunu bir takip edeyim, demiş. Konağından, yoksul kadının evine bakmış. Başında gümüş çember, belinde altın kemer olan biri evdeymiş. Kim olduğunu anlamamış.

Biraz daha yaklaşmış.”

Özgün Masal

“– Biliş biliş emme, kim olduğini çıkaramadım, demiş. Gele gele gelmişimiş, yoksul komşusu değılmiymiş. Salına salına geçmişte evine girmiş. Zengin komşu kafesin ardından bakakalmış.

Katiyen inanmam. Dünyada olmaz! Eğer bu, ise buralarda durmam, demiş. Konağın içinde ileri geri gezinmiş. Ne kadar tırnağı varsa kemirmiş.

–Anlamalıydım kaç zamandır eskileri almadığından. Evinin parıldayan ışığından, zati nereye gitti bu sıçanlar? deyip sevinirdim. Komşuya göçmüşler, bilmeliydim, demiş.

–Az daha duracak olursam, meraktan çatlar geberirim. Acele bir çörek yapayım gideyim, demiş. Çöreğı aldığı gibi komşuyu ziyarete gitmiş. Nere baksa her şey yeniymiş.”

Uyarlanan Masal

“Yoksul komşuyu tanıımış.

–Nasıl olur? Uzun zamandır fareler benim evime gelmiyor. Nereye gittikleri belli oldu. Önceden anlamalıydım, demiş.

Hemen bir çörek yapmış. Komşuyu ziyarete gitmiş. Komşunun evinde her şey yeniymiş.”

Özgün Masal

“Merakını yenememiş sormuş.

–Nasıl oldu bu iş? Nerde değirmenin suyu? Demiş.

Saf komşu ne bilsin zengin komşunun hinliğini! Ağzındaki baklayı almak için geldiğini! Başına ne geldiyse bir bir anlatmış.”

Uyarlanan Masal

“Çok merak etmiş. Komşuya sormuş:

–Nasıl oldu bu? demiş.

Saf komşu her şeyi anlatmış.”

Özgün Masal

“–Sorma komşum, başıma neler geldi. Bilirsin sarı bir ineğim vardı. Dağda otlatırken kayboldu. Gözümü açtım kapadım inek yok. Öte ara beri ara akşamı ettim, bulamadım. İneği bulayım derken epeyi dolaşmışım. Gede gedede bir konağın önüne çıkavarmışım. Belki görmüşlerdir dedim. Kapıyı çalıp sorayım dedim. Ne bileyim konakta yaşayanları insan sanmıştım.

–Ee sonra çatlatma insanı çabuk anlat.

–Aça aça kapıyı bir kedi açmaz mı! Aldı beni Kedi sultanın huzuruna çıkardı. Kedi sultan beni çok hoş karşıladı. Bir kese altın verip kapıya kadar uğurladı. Velhasıl kelim senin anlayacağın gördüklerinin aslı faslı bu bu, demiş. Komşunun çörek çanağına bir de altın koyuvermiş.”

Uyarlanan Masal

“–Sorma komşum, başıma neler geldi. Bilirsin sarı bir ineğim vardı. Dağda otlatırken kayboldu. Her yerde onu aradım, bulamadım. İneği ararken bir konağın önüne geldim. Belki onlar görmüşlerdir, dedim. Kapıyı çaldım. Konakta yaşayanları insan sanmıştım. Zengin komşu çok merak etmiş.

–Ee sonra? demiş.

–Kapıyı bir kedi açtı! Beni Kedi Sultan’ın yanına götürdü. Kedi Sultan beni çok güzel karşıladı. Bir kese altın verdi. Bu şekilde oldu, demiş.

Yoksul komşu, Zengin komşunun çörek tabağına giderken bir altın koymuş.”

Özgün Masal

“Fesat komşu çörek çanağına almış çıkmış. Fesadından çatlayacakmış. Kendini eve zor atmış. Çanakdaki altına bakıp.

–Şuna bah hele! Dün partalımı alıp giyen, bugün aralık verir hale gelmiş, demiş. Erkenden yatmış. Öte dönmüş beri dönmüş uyuyamamış, sabahı zor etmiş.

Kalkar kalmaz feracesini giymiş. Kendini dışarı atmış.”

Uyarlanan Masal

“Komşu çörek tabağını almış. Evden çıkmış. Çok kıskanmış. Tabaktaki altına bakmış:

–Şuna bak! Dün kıyafetlerimi giyerdi. Bugün bana altın verir, demiş. Erkenden yatmış. Gece boyunca uyuyamamış.

Sabah olmuş. Kıyafetlerini giymiş. Dışarı çıkmış.

–Şu kedili eve gideyim, demiş. Kedili konağa doğru yola çıkmış.”

Özgün Masal

“–Şu kedili eve bir de ben varayım, demiş. Komşunun tarif ettiği kedili konağın yolunu düz tutmuş. Konağı bulmuş kapıyı çalmış. Kapıyı bir kedi açmış. Kadın kediyi görünce

irkilmiş.

–İy, ne çirkin şey bu! Sizin evde kediye açtırırlar kapıyı demiş.

–Efendim burası Kedi Sultan’ın konağı, diyecek olmuş. Kediye elinin tersiyle itip lafi ağzına tıkamış.

–Fazla cırılama, hanımının yanına götür beni, demiş. Hizmetçi kedi önüne düşmüş. Kadın arkada kös kös yürümüş. Kedi sultanın odasına çıkmışlar. Kadın Kedi Sultanı görünce kusacak gibi olmuş. Kedi sultanın yüzüne doğru öğürmüş.”

Uyarlanan Masal

“–Şu kedili eve gideyim, demiş. Kedili konağa doğru yola çıkmış. Konağı bulmuş. Kapıyı çalmış. Kapıyı bir kedi açmış. Kadın kediye görünce korkmuş.

–Ne çirkin şey bu! Sizin evde kapıyı kediye mi açtırıyorlar? demiş. Kedi konuşmuş:

–Efendim, burası Kedi Sultan’ın konağı, demiş. Kadın içeriye girmiş.

–Fazla konuşma! Hanımın yanına götür, demiş. Kedi tepki vermemiş. Kedi Sultan’ın odasına çıkmışlar. Kadın, Kedi Sultan’ı görmüş. Kusacak gibi olmuş.”

Özgün Masal

“–Yel etmesinler şu yelpazeyi, üşütmesinler benim gibi nazendeyi. Sabah sıçan yemişsin. Burnumu deldi kokusu. Az daha durursam olduğum yere kusacan, demiş.

Kedi sultan bir tepki vermemiş.

–Hoş geldin, nedir azuhalin? Demiş.

–Torbayı ver gedeyim. Hemen burayı terk edeyim, demiş. Kedi sultan hizmetçilere ses etmiş.

–Bir kara torba getirin, demiş. Kara torba gelmiş. Almış kadına verecekmış. Vereyim diye torbayı uzatacarmış. Uzatmaya mahal bırakmadan kapıvermiş.

–Torbayı aldım gideyim, demiş kapıya yönelmiş. Arkasından kedi sultan seslenmiş.

–Bu iğrenç yerde isterseniz de daha fazla kalmaya tahammülüm yok. Bir an önce gitmeliyim evde işim çok demiş. Kapıdan kendini dışarı atmış.”

Uyarlanan Masal

“–Sabah fare yemişsin. Burnuma kokusu geldi. Biraz daha durursam kusarım, demiş. Kedi Sultan tepki vermemiş.

–Hoş geldin, ne istersin? demiş. Kadın hemen cevap vermiş:

–Torbayı ver gideyim, demiş. Kedi Sultan, yardımcılara seslenmiş:

–Bir kara torba getirin, demiş. Kara torba gelmiş. Kadın hemen Kedi Sultan’ın elinden torbayı almış.

–Torbayı aldım. Ben gideyim. Bu kötü yerde kalamam. Hemen gitmeliyim, demiş.”

Özgün Masal

“İy, ne berbat yer burası, dermiş ardına bakmadan gidermiş. Bir yandan da;

–Az sonra çil çil altınlarım olacak diye sevinirmiş.

Yel gibi kapıdan içeri. Hemen kapatmış kapıyı pencereyi.”

Uyarlanan Masal

“Kapıdan dışarı çıkmış. Altınlarım oldu diye sevinmiş. Evine gelmiş.

–Gece oldu, demiş. Vakti beklememiş.”

Özgün Masal

“–Kavuşayım çil çil altınlarıma. Teker teker sayayım. Beş altısını da gerdanıma takayım. Görenler çatır çatır çatlasın. Dönüp bir daha baksın demiş.

Torbanın ipini çekmiş. İbiklerinden tutmuş silkelemiş. Gözlerini kapamış şingır şingır altın sesi beklerimmiş. Tıss tıss eden bir ses duymuş irkilmiş. Üpertiyle gözün açmış. Tıss tıss eden bir yılanmış. Torbadan çıkan çil çil altın değil çil yılanmış. Kadını sokmuş öldürmüş.

Dimyata pirince giderken canından olmuş.”

Uyarlanan Masal

“–Altınlarıma kavuşayım. Bazılarını kolye yaparım. Görenler de kıskansın, diye düşünmüş.

Torbanın ipini çekmiş. Gözlerini kapatmış. Torbayı sallamış ama altın sesi gelmemiş.

“Tısss” eden bir ses duymuş. Torbadan çıkan altın değilmiş. Bir yılanmış. Hemen torbayı yere atmış. Evden kaçmış. Bir daha köyde onu gören olmamış.”

4.4.1.16.4. Kedi Sultan Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Kedi Sultan masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Ne bilsin açın halini! Her evi kendi gibi bilirmiş.

Uyarlanan Cümle: Ne bilsin açın halini! Her evi kendi gibi bilirmiş.

Örnek 1’de özgün cümle korunarak uyarlanan masalda yer almıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Bir tas süt sağmış düğün hediyesi deyip götürmüş. Zengin komşusu da düğüne gitmişmiş.

Uyarlanan Cümle: Bir tas süt sağmış. Düğün hediyesi olarak götürmüş. Zengin komşu da düğüne gelmiş.

Örnek 2’de özgün metindeki cümleler düzenlenerek uyarlanan metinde korunmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Konağı bulmuş, kapıyı çalmış. Kapıyı bir kedi açmış.

Uyarlanan Cümle: Konağı bulmuş. Kapıyı çalmış. Kapıyı bir kedi açmış.

Örnek 3’te özgün cümle korunmuştur. Uyarlanan masalda yer almıştır.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Hakkını yemeyelim. Konağın da şatafatlı ziyafetler verirmiş. Artanı hizmetçiler yerirmiş. Onlardan kalanı da götürüp yoksul komşuya verirmiş.

–Şunları ye de yüzüne gözüne kan gelsin, derirmiş. Yoksul komşu çaresiz verileni almış.

Uyarlanan Cümle: Konakta yemekler verirmiş. Yemeklerin kalanını yardımcılara verirmiş. Onlardan kalanı da yoksul komşuya verirmiş. Yoksul komşu, verdiği yemekleri almış.

Örnek 1’de özgün metindeki cümleler sadeleştirilerek uyarlanan masalda yer almıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: –Anlamalıydım kaç zamandır eskileri almadığından. Evinin parıldayan ışığından, zati nereye gitti bu sıçanlar? deyip sevinirdim. Komşuya göçmüşler, bilmeliydim, demiş.

–Az daha duracak olursam, meraktan çatlar geberirim. Acele bir çörek yapayım gideyim, demiş. Çöreği aldığı gibi komşuyu ziyarete gitmiş. Nere baksa her şey yeniymiş.

Uyarlanan Cümle: -Nasıl olur? Uzun zamandır fareler benim evime gelmiyor. Nereye gittikleri belli oldu. Önceden anlamalıydım, demiş.

Hemen bir çörek yapmış. Komşuyu ziyarete gitmiş. Komşunun evinde her şey yeniymiş.

Örnek 2’de özgün metindeki cümleler değiştirme ve silme tekniğiyle yeniden yazılmış, cümleler sadeleştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: – Biliş biliş emme, kim olduğunu çıkaramadım, demiş. Gele gele gelmişim, yoksul komşusu değilmiymiş. Salına salına geçmişte evine girmiş. Zengin komşu kafesin ardından bakakalmış.

Katiyen inanmam. Dünyada olmaz! Eğer bu, ise buralarda durmam, demiş. Konağın içinde ileri geri gezinmiş. Ne kadar tırnağı varsa kemirmiş.

Uyarlanan Cümle: Yoksul komşuyu tanımış.

Örnek 3'te özgün metindeki anlatım şekli sadeleştirilmiştir. 2. sınıf seviyesine uygun bir hale getirilerek tek cümleyle ifade edilmiştir.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: -Aman yarabbim, serap mı gördüğüm, yoksa rüya mı keseden düktüğüm, demiş. Altınlardan birini almış bakmış. Saf altın olduğunu anlamış. Sevincinden hık gık tutmuş, içi içine sığmamış.

-Zengin oldum. Şükürler olsun, demiş. İneğim de yitmişti. Yoksulluk imanıma tak etmişti, demiş.

Uyarlanan Cümle: Rüya mı acaba diye düşünmüş. Altınlardan birini eline almış. Gerçek olduğunu anlamış.

-İneğimde gitmişti. Artık zengin oldum, demiş. Kadın mutlu olmuş.

Örnek 1'de özgün metindeki kadının altınları gördüğü an özetlenerek uyarlanan metinde yer almıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: İki yanına bakınmış inek yok. Şurda, burda, ordadır demiş her yanı aramış, öte-beri koşuşturmuş inek yok.

-Sarı gızım yittin mi? Beni bırakıp da gettin mi? Deye deye yana yakıla bakmadığı delik dirsek bırakmamış. İneğin ini dibi yok. Akşam olmuş. Hava kararmış. Arayacak takati da kalmamış. Karanlıkta ne yapan nere geden deye düşünürken, karşı tepede bir ışık görmüş.

-Şu parıldayan ışığın olduğu yere varan. Sarı gızımı görmüşler mi, soran demiş. İneğimi bulurum hevesiyle dirilmiş. Canı ciriti yerine gelmiş. Işığın geldiği yöne seğirtmiş, in midir cin midir? Dememiş. Işığı gördüğü yere gitmiş.

Uyarlanan Cümle: Etrafa bakınmış. İneği yokmuş.

–Her yerde Sarı Kız’ı aramış. Hava kararmış. Çok yorulmuş. Karanlıkta yürümüş. İleride bir ışık görmüş

–Şu ışığa doğru gideyim. Sarı Kız’ı sorayım, demiş.

Örnek 2’de özgün metin özetlenerek uyarlanan masalda yer almıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Zengin komşu, hayli zamandır, yoksul komşusunu düğünden bu yana görmemişim.

–Ne zamandır ortalıkta görünmez komşu denen çullu. Kapının önüne koyduğum eskileri de almamış. Dalından düşen armudu havada kapar yerd. Her gün gelir çöpümü eşelerdi, nere getti bu zilli, demiş.

İçine bir kurt düşmüş. Sevdüğinden değil, merakından,

– Şunu bir takip edeyim, ne halt karıştırır bakayım, demiş. Konağının cumbasına kurulmuş. Divana oturmuş. Kafes ardından iki yanı gözetlerim. Ötedenarı biri geliveririmiş. Başında gümüş çember, belinde altın kemer, ipeklisi par par eder, alımlı çalımlı biriymiş.

–Kim ola bu? Demiş kafesin perdesinden pek seçememiş.

–Komşum desem sümüğün çeker bu civarda benden başka giyinen mi var? Demiş. Zengin kadın kendi kendine söylenirken, gözü hala gelenin üzerindeymiş.

Uyarlanan Masal

“Zengin komşu, yoksul komşuyu düğün gününden beri görmemiş. Kapının önüne eski kıyafetler koymuş. Fakir komşu onları da almamış.

– Şunu bir takip edeyim, demiş. Konağından, yoksul kadının evine bakmış. Başında gümüş çember, belinde altın kemer olan biri evdeymiş. Kim olduğunu anlamamış.

Biraz daha yaklaşmış.

Örnek 3’te özgün metinde anlatılan kısım özetlenmiştir. Kelime ve cümlelerin daha anlaşılır olması sağlanmıştır.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: –Şu sivri dili olmasa arı gibi sokmasa, diye sitem eder mi de yine de Allah razı olsun derimiş.

Zengin komşu, ara sıra yırtı pırtı, eskiyen elbiselerini de verirmiş.

Uyarlanan Cümle: Zengin komşu, ara sıra eskiyen elbiselerini de verirmiş.

Örnek 1’de özgün cümlede yer alan “şu sivri dili olmasa arı gibi sokmasa, diye sitem edermi de yine de Allah razı olsun derimş” kısmı ile “yırtı pırtı” kelimeleri silinmiştir. Uyarlanan masalda bu kelime ve cümlelerin eksikliği masalın genel akışını etkilememektedir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Siz şimdi deyeceksiniz! Başka nasıl olacak? Komşu dediğin zaten burnunun dibinde duracak. İşte sözümün mihengi de bu. Kazın ayağı bildiğiniz gibi değilmiş. Onları kader komşu etmiş. Biri otururmuş sarayda, öbürü otururmuş talbarda. “Komşu komşunu külüne muhtaç” demiş eskiler. Siz söyleyin talbardan saraya ne gider?

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 2’de özgün metindeki masalın başlangıç kısmında komşuların tanıtıldığı kısımdaki ayrıntılar masaldan silinmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Dimyata pirince giderken canından olmuş.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 3’te özgün metinde masalın son cümlesi “ölüm kısmı” uyarlanan masalda kullanılmadığı için silinmiştir.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Fesat komşu çörek çanağına almış çıkmış.

Uyarlanan Cümle: Komşu çörek tabağını almış. Evden çıkmış.

Örnek 1’de özgün cümlede “çanak” yerine “tabak” kelimesi kullanılarak güncel kullanım yer almıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: –İy, ne berbat yer burası, dermiş ardına bakmadan gidermiş.

Uyarlanan Cümle: Kapıdan dışarı çıkmış.

Örnek 2’de özgün cümle değiştirilmiş ve sadeleştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Bu zengin kadının da bir tasası varımış. Konağın dört bir yanı sıçan

kaynarmış. Ara sıra hiddetlenir,

–Mendebur sıçanlar arada bir komşuya da uğrasalar, demiş.

Uyarlanan Cümle: Zengin komşunun konağında bir sıkıntı varmış: Fareler! Evin her yerinde fareler gezmeye başlamış. Fareler hep benim evime geliyor. Arada komşuya gitsin diye düşünmüş.

Örnek 3’te özgün metinde “tasa” yerine “sıkıntı” kullanılmıştır. “Sıçan” yerine “fare” kullanılmıştır. Uyarlanan masalda anlatım sadeleştirilmiştir.

Ekleme

Ekleme, ilkököl 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: –Hoş geldin, nedir azuhalin? Demiş.

–Torbayı ver gedeyim. Hemen burayı terk edeyim, demiş.

Uyarlanan Cümle: –Hoş geldin, ne istersin? demiş. Kadın hemen cevap vermiş:

–Torbayı ver gideyim, demiş.

Örnek 1’de özgün cümleler arası geçişte konuşanı belirtmek için “kadının cevap vermesi” eklenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Torbanın ipini çekmiş. İbiklerinden tutmuş silkelemiş. Gözlerini kapamış şingır şingır altın sesi beklerimmiş. Tıss tıss eden bir ses duymuş irkilmiş. Üpertiyile gözün açmış. Tıss tıss eden bir yılanmış. Torbadan çıkan çil çil altın değil çil yılanmış. Kadını sokmuş öldürmüş.

Uyarlanan Cümle: Torbanın ipini çekmiş. Gözlerini kapatmış. Torbayı sallamış ama altın sesi gelmemiş. “Tıss” eden bir ses duymuş. Torbadan çıkan altın değilmiş. Bir yılanmış. Hemen torbayı yere atmış. Evden kaçmış. Bir daha köyde onu gören olmamış.

Örnek 2’de özgün metinde masalın sonunda “yılanın öldürmesi” değiştirilmiş olup “Kadın torbayı atmış. Evden kaçmış” şeklinde yer almıştır. Aynı zamanda masalın sonuna “bir daha köyde onun gören olmaması” kısmı eklenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: –Az sonra çil çil altınlarım olacak diye sevinirmiş.

Yel gibi kapıdan içeri. Hemen kapatmış kapıyı pencereyi.”

Uyarlanan Cümle: Altınlarım oldu diye sevinmiş. Evine gelmiş.

–Gece oldu, demiş. Vakti beklememiş.

Örnek 3’te özgün metinde yer alan durumda “hemen kapatmış kapıyı pencereyi” kısmı silinmiş olup oradaki durumu anlatmak için “Gece oldu, demiş. Vakti beklememiş” cümleleri eklemiştir.

4.4.1.16.5. Kedi Sultan Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Kedi Sultan masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda yardımseverlik, dayanışma, nezaket, şefkat, iyilik yapmak, sevgi, hoşgörü değerlerinden örnekler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“Ziyafetlerde yemeklerin kalanını yardımcılarına verirmiş. Onlardan kalanı da yoksul komşuya verirmiş. Yoksul komşu, verdiklerini almış.”

(Yardımseverlik değeri, dayanışma değeri)

“Bir tas süt sağmış. Düğün hediyesi olarak götürmüş.” **(Nezaket değeri)**

“–Sarı kızım, demiş. İneği sevmiş.” **(Sevgi değeri)**

“Yoksul kadın kediyi çok sevmiş.

–Ne güzel şeysin sen böyle! Sarı Kız’ımı bulsam da sana süt getirirsem, demiş.”

(Şefkat değeri)

“–Hoş geldiniz. Konağıma iyi ki geldiniz, demiş.” **(Nezaket değeri)**

“–Siz çok güzelsiniz, şeker gibisiniz. İneğimi bulunca sütünü getiririm.” **(Sevgi değeri, nezaket değeri)**

“Kedi Sultan kadını sevmiş. Kadının yoksul olduğunu anlamış. Yoksul olsa da çok iyi biri, demiş.” **(Hoşgörü değeri)**

“–Bir sarı kese getirin! demiş. Hizmetçiler koşmuşlar. Bir sarı kese getirmişler. Kedi Sultan, sarı keseyi almış. Kadına uzatmış.” **(Yardımseverlik değeri)**

“–Kapıyı bir kedi açtı! Beni Kedi Sultan’ın yanına götürdü. Kedi Sultan beni çok güzel karşıladı. Bir kese altın verdi.” **(Nezaket değeri, iyilik yapmak değeri)**

“Yoksul komşu, Zengin komşunun çörek tabağına giderken bir altın koymuş.” **(Nezaket değeri)**

4.4.1.16.6. Kedi Sultan Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Yoksul, ziyafet, çörek, tepki vermek, gözü doymak kelimeleri ve deyimini masalda birden fazla defa yer alarak öğrenciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.1.17. Keloğlan Masalı

Özgün Masal

KELOĞLAN

*Bağla şendere eşşe,
Geç otur gaba döşşe.
Geçtim döşşe oturdum.
Bağdaş vurup kuruldum.
Mangala sürdü cezveyi
İçelim dedi, gaveyi
Höpürte höpürte içtik
İğdiş keyfine geçtik.
Ehli keyfe keyf verir,
Cezvenin kaynaması.
Eşgeği yoldan çıkarır,
Sipanın oynaması.
Babıca yan basarız,
Navamızı atarız.
Destursuz dolaşanın
Paçasını alırlar.
Bozarız cagasını
Alırlar havasını
Göşeli severiz
Nazını çekeriz.*

Bir keloğlan varmış. Keloğlanın bir de yaşıla anası garı varmış. Köyde anası garıyla yaşarımış. Keloğlan bir gün tavukları güderken yorulmuş. Anası garıya gelmiş.

–Ana garıya bi başına bırakıp da nere geden a keleş oğlum, demiş.

–Bekârlık imanıma taketti. Padişahın çok güzel bir kızı varmış. Gedip onu alacan, demiş keloğlan.

–Deli deli yaşama. Otur oturduğun yerde. Ben sana köyden güzel bir kız bulurun, dese de Keloğlana dinletememiş.

–İnadım inat adım Murat. Olursa ederim rahat. Olmazsa da aklımdan çıkar gider murad, demiş.

–Ah keleş oğlum padişahın kızı senin ne haddine, köyün giblesini bilmezsin. El bilmez eşik bilmezsin. Görgü yok, göresek yok, demiş. Yaban elde yitip gidecek, deye de hayıflanmış keloğlanın anası.

–Padişah kişizade ise ben de kişisadeyim. Ver elini öpeyim. Hemen yola çıkayım, demiş keloğlan.

Keloğlan anasının elini öpmüş. Anasının hayır duasını almış yola çıkmış. Gede gede getmiş dağ tepe aşmış, köprülerden geçmiş, derelerin suyun içmiş, ağaç gölgesinde yatmış uyumuş. Anasının dediği görgü göresekten alacakmış, param yok demiş vaz geçmiş. Vara vara varmış sarayın kapısına çıkavarmış. Tam içeri gireyim derken, zaptiyeler önüne mızrak salmış.

–Höşt. Yalınayakbaşı kabak, nereye böyle destursuz, demiş zaptiyeler.

–Ağır ol ahabap. Geldisek boşuna gelmedik. Bugüne bugün padişahın damadı sayılırsın, demiş Keloğlan. Bir yandan bunu derken, bir yandan da yürümüş getmiş. Askerler arkasından bakakalmış.

Keloğlan padişahın huzuruna çıkmış.

–Selamünaleyküm babalık, demiş.

–Allah’ın emri peygamberin kavli ile gızına talibim, demiş. Padişah Keloğlan’ın cüretine şaşırılmış. Ayağı çarıklı, baldırında, bir ip çeksen 40 yaması dökülecek bir şal var, beli kuşaklı kel kafalı bir oğlan.

–Kimin sen? Sende hiç görgü göresek yok mu? Demiş padişah.

–Anam garı da dedi. Param olmadıktan alamadım, demiş Keloğlan.

Padişah şaşkınlığını belli etmemiş. Ortalığı velveleye verip telaş olsun istememiş. Usulca başından savmak istemiş.

–Sana kızımı vermesine veririm de; koca padişah kızını alacaksın. Bir mahretin olmasına lazım. Kızımı sana kupkuru nahıl vereyim. Önce benim gözüme girmen lazım, demiş padişah.

–Her bişeyi yaparın evvel Allah. Tavuk güderin, çapa yaparın, eşşe binerin, odun keserin, gaval çaların, demiş. Keloğlan. Padişah gülmüş.

–Benim gözüme girmen için zor bir iş başarmalısın. Hiç kimsenin altından kalkmadığı bir işe talip olmalısın, demiş.

–Sen yapacağım işi de, gerisine karışma, demiş Keloğlan.

–Karşı dağın öte yüzünde yaşayan 40 dev anası var. 40 dev anasını alıp geleceksin. İşte o zaman kızımı sana veririm, demiş padişah. Keloğlan içine girdiği puturak çuvalından habersiz.

–Bana, 40 dev anasıyla, beni taşıyacak eyi bir tay ver. Geden alan gelen, demiş. Padişah Keloğlan’a bir tay vermiş. Keloğlan taya binmiş, yola çıkmış, karşı dağa varmış. Keloğlanın bindiği tay efsunluymuş. Tay dile gelmiş.

–Yenimden üç kıl kopar. İşaret parmağına dola. Başın dara düştüğünde, aklından bir dilek tut. Ardından kılların ucunu ovala, demiş. Aklından geçeni bir daha dileme.

Tılsım bozulur, deye de tembih etmiş.

Keloğlan tayın dediğini yapmış. Tayın yeninden üç kıl koparmış, parmağına dolamış. Dağın bu yüzünü asmış, öte yüzüne varmış. 40 dev anasının yaşadığı yeri bulmuş. 40 dev anası koca bir yassı kayanın üstünde otururmuş. Önünde de koca bir kazan varmış. 40 dev anasının kızı, koca kazana anasının sütünü sağırmış. 40 dev de anasının sütünü icecen deye bekletirmiş.

Keloğlan aklından geçeni tutmuş. Kılların ucunu ovalamış. Ovalar olamaz görünmez olmuş. 40 dev anasını gaptığı gibi atın böğrüne atmış.

–Yallah, demiş uçmuş getmiş.

Dev anasını kızı eli havada süt sağırmış. Bakmış sağılan bişey yok. Oturup duran anası ansızın yok olmuş.

–Anama bişey oldu, deye donakalmış. Dev anasının 40 çocuğu dersin, kırkı bir ağızdan

–Süt içicez, deye çırınırlarımız.

Keloğlan saraya varmış. 40 dev anasını doğru padişahın huzuruna çıkarmış. Padişah gözlerine inanmamış. Nahıl olsa 40 dev anasını alıp getiremez, deyip keloğlanı başından savdığını sanmışımış. Bu hıllı bi babıç değil demiş padişah.

–40 dev anasını getirdin emme bunun sütünü kim sağacak? 40 dev anasını sütünü sağan bir kızı var. Onu da alıp gelersen, adamakıllı gözüme girmiş olacaksın, demiş padişah.

–40 dev anasının kızını alıp gelece. Kızın ile değış tokuş edecen unutma, demiş Keloğlan.

Keloğlan taya binmiş. Yola rahvan olmuş. Gede gede devlerin yaşadığı yere varmış. 40 dev anasının kızı hala anasını ararmış. Keloğlan,

–Ananı boşuna arama. Onu ben götürdüm. Seni de alıp götürecen, demiş.

Kız Keloğlanın gılığına bakmış, bir şeye benzetememiş.

–Sen beni nasıl götürecen, demiş.

–Ananı götürdüğüm gibi götürecen. Ya önüme düş kolayca gedelim ya da zorla götürecen seni, demiş.

Kız Keloğlanı bir kalıba koyamamış amma, cüretinden çekinmiş. 40 dev anasının kızı,

–Seninle getmesine giderim de benim de sana arzuhalim olacak. Onları yerine getirisen. İşte o zaman önüne düşüp giderim, demiş.

–Benim uçun hava hoş. Öyle olsa da böyle olsa da götürecen seni. Söyle bakalım arzu halini icabına bakalım, demiş Keloğlan.

–Sana 3 arzu halim olacak. Birinci isteğim, 7 yıldır harp ettiğim bir ordu var. Onun hakkından geleceksin. İkinci isteğim, bu ordunun bir öğünlük yemeğini yeyeceksin. Son arzum da, ordunun su içtiği çayın yönünü yukarı çevireceksin, demiş. Keloğlan tükrüğünü yere düşürmemiş.

–Tamam, demiş Keloğlan. 3 arzuhalin tamam olduğunda, hazır ol gedeciz, demiş getmiş. 40 dev anasının kızı,

–Gedişi olur da dönüşü olmaz bunun, ben işime bakan demiş.

Keloğlan harp edeceği orduyu bulmak için yola çıkmış. Yolda giderken tay dile gelmiş.

–Üç kılın ucunu ovala, “Yeltyutan” gelsin deye gönlünden geçir, demiş. Keloğlan tayın dediğini yapmış. Kılları ovalamış. Ovalar ovalamaz Keloğlanın önünde bir değirmen peydah olmuş. Değirmenin başında koca bir arap, unu yerde öğütüp, yukarda yerimiş. Tay,

–Selam vereceksin. “Bu yiğit de ne yiğit” deyeceksin, demiş. Keloğlan denileni yapmış.

–Selamünaleyküm, yelyutan demiş.

–Aleykümselam, keloğlan demiş yelyutan.

–Bu yiğit de ne yiğit. Yiğit yiğit de, 40 dev anasını tutan yiğit. O yiğit de benim, demiş Keloğlan. Yelyutan Keloğlana yoldaş olmuş. Düşmüşler yola. Az getmişler önlerine bir tepe çıkmış. Tepe onlar varasıya dağ olmuş. Tay dile gelmiş.

–Kılları ovala, “Dağdeviren” i çağır, demiş. Keloğlan denileni yapmış. Kılları ovalamış. Dağdeviren’i çağırılmış. Dağdeviren çıkmış ortaya. Elinde koca bir kürek varmış. O dağı alır bu yakaya aktarırımış. Bu dağı alır öte yakaya aktarırımış.

–Selamünaleyküm Dağdeviren, demiş.

–Aleykümselam keloğlan, demiş Dağdeviren.

–Ulan bu yiğit de ne yiğidimiş yav. Bu yiğit de 40 dev anasını tutan yiğit. O yiğit de benim, demiş Keloğlan. Dağdeviren’i de almışlar yanlarına. Yola revan olmuşlar. Bir vadiye girmişler. Önlerine koca bir kapız çıkmış. Kapızın dibinde çay çavlarıymış. Tay dile gelmiş. Kılları ovala “Çayçeviren” i çağır, demiş. Keloğlan denileni yapmış. Kılları ovalamış. Ovala ovalamaz kapızın önünde bir adam belirmiş. Patanlarını kapızın ağzına germiş. Çayın yönü yukarı, dönmüş. Çay yönü yukarı akmaya başlamış. Çayın aşağı yakası kurumuş.

–Selamünaleyküm Çayçeviren, demiş Keloğlan.

–Aleykümselam keloğlan, demiş Çayçeviren.

–Breh berh bu yiğit de yiğitlerin hasıymış peh peh. Yiğit yiğit de, bu yiğit de 40

dev anasını tutan yiğit. O yiğit de benim, demiş keloğlan.

Yanlarına Çayçeviren'i de almışlar. Kuruyan çayı kolayca geçmişler. Epeyi tepe aşmışlar. Az daha getmişler. Tay dile gelmiş. Kılları ovala Daşdaban'ı ara, demiş. Keloğlan denileni yapmış. Kılları ovalamış. İki dağ arasında bir azman peydahlanmış. Babıç yerine ayaklarının dabanına iki değirmen daşı bağlamış öyle gezerimış. Patanını gerdi mi iki dağın eteğine basarımış. Birini kaldırıp çevirdi mi dağın ağacını biçerimış. Çevire çevire yörüdüğünde dağlar yonga yığının dönerimış.

–Selamünaleyküm Daşdaban, demiş Keloğlan.

–Aleykümselam keloğlan, demiş Daşdaban.

–Bu yiğit de ne yiğit beh. Yiğit yiğit de, bu yiğit de 40 dev anasını tutan yiğit. O yiğit de benim, demiş Keloğlan.

Daşdaban da kafiyele dâhil olmuş. Yol boyunca çalı çırpı, dağ tepe, önlerine çıkan engelleri sıyırmış. Tay gene dile gelmiş. Kılları ovala, kulaklı gelsin, demiş.

Keloğlan denileni yapmış. Kılları ovalamış. Kulaklının gelmesini istemiş. İstemesiyle gelmesi bir olmuş. Yolun ortasına bir adam kösülmüş. Bir kulağı yeri, bir kulağı da göğü dinlerimış. Ta burdan padişahın konuşmasını bilirimış.

–Selamünaleyküm Kulaklı, demiş Keloğlan.

–Aleykümselam keloğlan, demiş Kulaklı.

–Bu yiğit de ne yiğit. Yiğit yiğit de 40 anasını tutan yiğit. O yiğit de benim, demiş Keloğlan.

Kulaklıyı da almışlar. Tekmili birden yola koyulmuşlar. Tay,

–Benim işim tamam, demiş bir daha dile gelmemiş.

Tam teknil gider iken bir türkü tutturmuşlar.

Yekvücut olduk gederiz

Dört tabura bedeliz

Nara atsak dağ titrer

Yere bassak yer çöker

Nere gider bu yiğitler

Cenge gider bu yiğitler

Türkü söyleye söyleye giderken, önlerine bir çoban çıkmış. Çoban sırtını ağaca dayamış kaval çalarımış. Çoban gelenleri fırına dakmamış. Kavalı üflemeye devam etmiş. Çoban kavalı “Düt dediğinde, davarlar çayın bu yakasına geçirimış. Bir “Düt” daha derimış, davarlar bu sefer de öte yakaya geçirimış.

–Bu yiğit de ne yiğidimış be. Bizi falan sellemeydi, demiş Keloğlan.

–“Dütçü’yü de alalım, lazım olur, demiş Keloğlan. Çoban da düşmüş peşlerine. Hepisi barabar yola revan olmuşlar. Keloğlan 40 dev anası kızın şartnamesini unutmamış. Dağ bayır aşmışlar 3 gün 3 gece yol almışlar. Dört yola ağzına gelmişler. Keloğlan; Kulaklıya seslenmiş,

–Hünerini göster bakalım. Harp edeceğimiz ordu hangi istikamette, demiş. Kulaklı yere kösülmüş. Kulağının birini yere yamamış.

–Sessiz olun, demiş. Dinlemiş dinlemiş, teferruaylı bir bilgi vermiş.

–Bin arşın ötede çay başında mola mola vermişler. Su şırıltısı var. Dört tabur asker bizi bekler. Patırtısı var. Yarısı uyur horultusu var. Yarisının yarısı nöbet tutar. Parolası var. Geri kalan da yemek pişirir. Fokurtusu var, demiş. Kulaklının talimatına göre istikameti belirlemişler, yola düşmüşler. Gede gedede askerin mola verdiği yere varmışlar.

Kulaklının dediği bir bir doğruymuş. Dört tabur asker çay kenarında mola vermiş. Yarısı uyurmuş. Yarisının yarısı nöbet tutarmış. Geri kalanlar da 7 kazan kurmuşlar, askerin aşını kaynatırmış.

Keloğlan, Yelyutan’a hünerini göster, demiş. Yelyutan aş kazanlarının başına varmış.

–Yoldan gelirin, gariban bir sahilin, üç gündür gursağıma lokma girmedi, demiş. Askerler Yelyutan’ı mühimsememişler.

–Madem 3 gündür açsın, şu 7 kazanın içinde ne var ne yok hepsini ye. Yeyemezsen biz seni pişirip yeez, demişler. Ne bilsinler yelyutanın dağı yuttuğunu. Korkup kaçacak sanmışlar.

Yelyutan kazanların başına geçmiş. Bir uçtan girmiş, öbür uçtan çıkmış. 7 kazanın içinde ne var ne yok silmiş süpürmüş. İlaç uçun bir lokma bırakmamış. 7 kazanın 7sini de tamtakır kuru bakır çıkarmış.

Askerler:

– Karnım aç deye gelen sahil, karnını talaşlamış mı, bi bakalım, demişler. Gelmiş bakmışlar, bir de ne görsünler. Aş kazanları tam takır. Askerin yeyecek öğünü kalmamış. 4 tabur asker aç kalmış.

–Gedelim çayın suyunu bari içelim, demişler.

Keloğlan:

–Sıra sende, hünerini göster, demiş.

Çayçeviren’e çayçeviren çayın ortasına dikilmiş. Patanlarını germiş. Çayın yönü yukarı dönmüş. Askerler aşağıda çayın kenarı dizilmiş su içeceklerimış. Çam içecekleri sırada çayın suyu kesilmiş. İçeez deye eğildiklerinde, burunları çayın çakılına dürtülmüş. Hepisi bir ummacaya uğramışlar. Afallayıp kalmışlar. Küçük dillerini yutayazmışlar.

Aval aval iki yana bakınırken çayın yukarı yakasında Keloğlan ve arkadaşlarını görmüşler.

–Şunları tutup derilerini yüzelim. Dabanlarını dilip duz basalım, demişler. Dört adama bir tabur asker çok bile demişler.

Bir tabur askerle hücum etmişler. Dağdeviren taburun önüne dikilivermiş. Alayını birden aldığı gibi almış öte yakaya atıvermiş. Ardından ikinci tabur yetişmiş. Onları da aldığı gibi, beri yakaya haydi oğlum yallah, atıvermiş. Daşdaban da bir öte yakaya döneriymiş, bir bu yakaya döneriymiş. Taburun biri bu yana savrulurumuş, biri öte yana savrulurumuş. Üçüncü tabur, dördüncü tabur derken, dört tabur asker hallaç pamuğu gibi atılmış. Ortalıkta asker namına bir canlı kalmamış, hepsi telef olmuş.

–40 dev anasının şartnamesi tamam. Dönelim galan, demiş. Keloğlan. Geldiklerim yola gerisin geri etmişler. Türkü söyleye söyleye yolu tüketmişler.

Yekvücut olduk gezeriz
Dört tabura bedeliz
Naramızla dağ titrer
Yere bassak yer çöker
Nerden gelir bu yiğitler
Cenkten döner bu yiğitler

Deye deye 40 dev anasının kızının yanına varmışlar. Kız karşısındas keloğlanı görünce şaşırmış. Gölerine inanamamış. Keloğlanın başına ördüğü çorabı bildiğinden “nahıl olsa kurtulamaz” demiş işine gücüne bakmışımı. Keloğlanın puturak çuvalından nasıl çıktığını aklı havsalası almamış.

–Decek sözüm kalmadı. Ne dedisem yaptın. Düş önüme getir beni, demiş 40 dev anasının kızı. Keloğlan dev anasının kızını almış, saraya varmış.

Padişah da Keloğlan’dan kurtıldum, deye sevinirimiş. Kızını da yarından tezi yok sadrazamına başgöz edeyim demişimi. Tam o esnada Keloğlan çıkagelmiş.

–Al 40 dev anasının kızını, şartnameye uy ver kızını, demiş Keloğlan.

Padişahın mırır gırılmış. Verse bi türlü, vermese bi türlü.

–Sen şartnameye uydun. Yapacak bir şey yok. Benim de icap eder. Lakin kızımın da bir yan tarafta konuşulanı dinlerimiş. Hemen öne atılmış.

–Ben de bana talip olanın bir hünerini görmek isterim. Ben, parmağıma yüzüğü gudretten taktım. Kim bu yüzüğü parmağımdan çıkarıp takarsa, odur benim bahtım. Her önüne gelen bana talip olmasın. Parmağımdaki yüzüğü çıkarmaya kalkmasın. Çıkaramayan süt kazanında kaynayacak, demiş gözdağı vermiş.

İki mihnet kazanı kurulmuş. 40 dev anasının kızı, kazanlara anasının sütünü sağmış. Süt kazanlarının birinin altında har har ateş yakılmış. Harareti sönmesin deye de 4 kişi hebire ataşı harılatırmış. 4 kişi de heç durmadan sütü karıştırmış.

Kazanın birin de fokur fokur süt kaynarırmış. Öbür kazanın sütü ımıkmış.

–Parmağımdaki yüzüğü kim çıkarırsa, ımık süte girip yunacak. Çıkaramayan da kaynar kazanda kaynayacak, demiş kız.

Sadrazam hemen öne atılmış. Padişahın da rızası sadrazamdan yanaymış. Bu kadar kolay bi hüneri istemesi mahanaymış. Kızın da gönlünün kendisinden yana olduğunu sanmış.

–Yüzüğü ben çıkarırım demiş.

Kolayca çıkaracağını sanmış. Hiç düşündüğü gibi olmamış. Yüzüğü sağa çevirmiş, sola çevirmiş, öte asılmış, beri asılmış bir milim oynatamamış. Kan ter içinde kalmış. Kızın parmağını kırayazmış. Yüzüğü çıkaramacağını anlamış, vazgeçmiş. Görevliler sadrazamı cumburlop kaynar kazanın içine atmışlar.

Sadrazam “yandım Allah” deye çırınadursun, kızın yüzük hizasına Keloğlan geçmiş Keloğlan geçmiş. Keloğlanın yanibaşında elinda kaval ile çoban beklerimiş.

–Çoban “Düt” desin başlayan, demiş Keloğlan.

–“Düt” dediğinde nolacak. Varsın “Düt” desin, demiş kız.

Çoban kavalı ağzına götürmüş. “Düt” demesiyle yüzüğün çıkması bir olmuş.

Yüzük zıp deye çıkmış getmiş. Kız bi bakmış parmağında yüzük yok. Çoban bir “Düt” daha demiş. Yüzük kızın parmağına “cuk” deye parmağına girmiş oturmuş.

Kız bi da bakmış. Yüzük geri gelmiş. Yüzüğün nahıl girip çıktığını anlayan olmamış. Kız Keloğlan’ı kucakladığı gibi ımık sütün içine atmış. Ardından süt kazanına “cup” deye kendi de atlamış. İkisi bir süt kazanın da yunmuşlar. Parıl parıl parlamışlar.

Keloğlan kızı koluna takmış.

–Galan ben geden, demiş. Padişah,

–Dur, getme. Şatafatlı bir düğün yapmadan, nere gedeceksin, dese de Keloğlan dinlememiş.

–Anam garının yavan ekmeğini özledim. Düğünü köyde yaparız hazar, demiş. Kızı alıp getmiş.

Tablo 4.4.1.17.1. Keloğlan masal inceleme formu

Keloğlan masalının masal inceleme formu değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	4
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	4
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	0
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	0
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	5
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	5
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	3
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	4
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	0
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	4
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	4
Toplam Puan: 76	

Bu forma göre Keloğlan masalı 76 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masalın uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.17.2. Keloğlan Okunabilirlik Ölçütü

Keloğlan masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülleriyle analiz edilmiştir.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 2253

Hece sayısı: 5486

Cümle sayısı: 304

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,43) - 2,610 \times 7,41$

$198,825 - 97,62 - 19,34$

81,86

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 2253

Hece sayısı: 5486

Cümle sayısı: 304

$118,823 - (25,987 \times 2,43) - (0,971 \times 7,41)$

$118,823 - 63,14 - 7,19$

48,49

Tablo 4.4.1.17.2.1'de Keloğlan masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.17.2.1. Keloğlan özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Keloğlan	2,43	7,41	Kolay	Eğitsel düzey

Uyarlanmış Masal

KELOĞLAN

Bağla eşeği dedi.

Otur köşeye,

Geçtim, oturdum.

Çok yoruldum.

İçelim dedi kahveyi,

Mangala sürdü cezveyi,

Şekerli içtik kahveyi.

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde Keloğlan adında bir genç varmış. Bu Keloğlan'ın yaşlı bir annesi varmış. İkisi, küçük bir köyde yaşarmış. Bir gün, Keloğlan tavukları ile ilgileniyormuş. Çok yorulmuş. Annesinin yanına gitmiş.

-Ana, ben gitmek istiyorum, demiş. Annesi şaşırılmış.

-Aaa! Keloğlan, nereye gidiyorsun? Beni yalnız bırakma, demiş.

Keloğlan cevap vermiş:

-Ana, padişahın çok güzel bir kızı varmış. Onunla evlenmek istiyorum, demiş.

Anası Keloğlan'a kızmış.

-Padişahın kızı seninle evlenmez. Sen köyden bir kızla evlen, demiş.

Keloğlan anasını dinlememiş.

İnadım inat,

Adım Murat.

Olursa ederim rahat,

Olmazsa da aklımdan çıkar, demiş.

Keloğlan kararlıymış.

-Padişah değerli ise ben de değerliyim. Senin elini öpeyim. Hemen yola çıkayım, demiş.

Keloğlan annesinin elini öpmüş. Yola çıkmış. Dağları, tepeleri aşmış. Köprülerden geçmiş. Derelerden su içmiş. Ağaç gölgesinde dinlenmiş. Sarayın kapısına gelmiş. Sarayın askerleri Keloğlan'ı durdurmuş.

-"Hey! Yalın ayak, başı kabak, nereye böyle? demişler.

Keloğlan cesurca cevap vermiş:

-Ağır ol. Padişahın damadı sayılırım, demiş. Yürümeye devam etmiş. Askerler arkasından ona bakmış.

Keloğlan, padişahın yanına gelmiş. Ona selam vermiş.

-Merhaba padişahım. Kızınızla evlenmek isterim, demiş.

Padişah, Keloğlan'ın cesaretine şaşırılmış.

-Sen kimsin? Sende hiç görgü yok mu? demiş.

Keloğlan gülmüş.

-Param yok. Görgü öğrenemedim, demiş. Padişah;

- Kızıyla evlenmek için bir yeteneğin olmalı yoksa evlenemezsin, demiş.

40 dev anasını getir. Yetenekli olduğunu anlayayım, demiş.

Padişahın amacı Keloğlan'ı başından göndermekmiş. Keloğlan kabul etmiş.

- 40 dev anasını alıp gelirim, demiş.

Padişah ona bir tay vermiş. Keloğlan yola çıkmış. Tay sihirliymiş. Keloğlan ile konuşmuş.

-Benden üç tüy kopar. Parmağına sar. Kötü bir şey olursa dilek tut, demiş.

Keloğlan bunu yapmış. 40 dev anasını bulmuş. 40 dev anasının kızı varmış. Önünde büyük bir kazan varmış. Kız, kazana süt koymuş.

Keloğlan bir dilek tutmuş. Tüylere dokunmuş. Tam o sırada görünmez olmuş. 40 dev anasını almış. Taya bindirmiş. Saraya götürmüştü.

Dev anasının kızı şaşırılmış. Annesi kaybolmuş. 40 dev anasının 40 çocuğu varmış. Hepsisi süt istemiş.

Keloğlan saraya gelmiş. 40 dev anasını padişaha getirmiş. Padişah çok şaşırılmış.

-40 dev anasını getirdin. Ama bunun sütünü kim sağacak? Bu devin bir kızı var. Onu da getir, demiş.

Keloğlan kabul etmiş. Taya binmiş. Yola çıkmış. Devlerin yaşadığı yere gelmiş. 40 dev anasının kızı anasını ararmış. Keloğlan kıza seslenmiş:

-Ananı arama. Onu ben götürdüm. Seni de götüreceğim, demiş.

Kız, Keloğlan'a inanmamış. Ama cesaretinden korkmuş.

-Seninle gelirim. Ama senden bir isteğim var, demiş. Keloğlan kabul etmiş.

-Söyle bakalım. Ne istersin? demiş.

Keloğlan, 40 dev anasının kızının üç dileğini yerine getirmek zorundaymış. Kız, Keloğlan'a:

-Üç isteğim var. Birinci isteğim, 7 yıldır savaştığım bir ordu var. Onları yen. İkinci isteğim, bu ordunun bir öğünlük yemeğini ye. Son isteğim, ordunun su içtiği bir nehir var. O nehrin yönünü ters çevir, demiş.

Keloğlan kabul etmiş.

-Tamam, üç isteğini yaparım. Sen hazırlan, demiş.

40 dev anasının kızı gülmüş.

-Gidişin olur, dönüşün olmaz. Ben işlerime bakarım, demiş.

Keloğlan yola çıkmış. Bu sırada tay konuşmuş:

-Üç tüyümü ovala. "Rüzgâr Savaşçısı" gelsin, demiş.

Keloğlan tüyleri ovalamış. Karşısına değirmen gelmiş. Bir adam varmış. Adam un öğütürmüştü. Tay konuşmuş:

–Selam ver. "Bu yiğit, ne güzel yiğit" de, demiş.

Keloğlan adama seslenmiş:

–Merhaba Rüzgâr Savaşçısı.

Adam, Keloğlan'a selam vermiş:

–Merhaba, Keloğlan. Keloğlan devam etmiş:

Bu yiğit, ne güzel yiğit! 40 dev anasını bulan yiğit. O yiğit benim, demiş.

Rüzgâr Savaşçısı, Keloğlan'ı sevmiş. Birlikte yola çıkmışlar. Önlerine bir tepe gelmiş.

Tepe dağ olmuş. Tay konuşmuş:

–Tüyleri ovala. “Dağdeviren” gelsin, demiş.

Keloğlan tüyleri ovalamış. Dağdeviren gelmiş. Onun elinde büyük bir kürek varmış.

Dağları taşımış.

Keloğlan, Dağdeviren’e seslenmiş:

–Merhaba Dağdeviren, demiş.

Dağdeviren;

–Merhaba Keloğlan. Keloğlan;

–Bu yiğit ne güzel yiğitmiş! 40 dev anasını bulan yiğit. O yiğit benim, demiş.

Dağdeviren de gelmiş. Birlikte yola devam etmişler. Yolda bir nehir varmış. Tay konuşmuş:

–Tüyleri ovala. “Çayçeviren” gelsin, demiş.

Keloğlan tüyleri ovalamış. Bir adam gelmiş. Nehrin akışını tersine çevirmiş. Nehir yukarıya akmış. Aşağı taraf kurumuş.

Keloğlan seslenmiş:

–Merhaba Çayçeviren, demiş.

Çayçeviren;

–Merhaba Keloğlan. Keloğlan;

Ben 40 dev anasını bulan yiğit, demiş.

Çayçeviren de onlarla gelmiş. Kuruyan nehri geçmişler. Tay bir istekte bulunmuş:

–Tüylerimi ovala. Kaya Adam gelsin, demiş. Keloğlan tüyleri ovalamış. Bir adam gelmiş.

Adam çok güçlüymüş. Keloğlan seslenmiş:

–Merhaba Kaya Adam, demiş. Kaya Adam;

–Merhaba Keloğlan, demiş. Keloğlan;

–Bu yiğit ne güzel yiğit, değil mi? 40 dev anasının kızını bulan yiğit. O yiğit benim, demiş.

Kaya Adam onlarla gelmiş. Kaya Adam yolda olan engelleri düzeltmiş. Tay yine bir şey istemiş.

-Tüylerimi ovala. Kulaklı gelsin, demiş. Keloğlan tüyleri ovalamış. Kulaklı gelmiş. Kulaklı, her şeyi duymuş. Keloğlan seslenmiş:

-Merhaba Kulaklı, demiş. Kulaklı;

-Merhaba Keloğlan, demiş. Keloğlan;

-Bu yiğit ne güzel değil mi? 40 dev anasının kızını bulan yiğit. O yiğit benim, demiş.

Kulaklı'yı da almışlar. Tay;

-Benim görevim bitti, demiş. Hepsi beraber şarkı söylemişler:

Birlik olduk.

Çok güçlüyüz.

Sesimizi yükseltsek, dağlar titrer.

Ayak bassak, yer sallanır.

Bu cesur adamlar nereye gider?

O sırada bir çoban gelmiş. Çoban kaval çalmış. Çoban “düt” dermiş. Keçiler bir tarafa gidermiş. Çoban bir daha “düt” dermiş. Keçiler diğer tarafa geçermiş. Keloğlan çobanı da takıma almış. Hep beraber yola devam etmişler. Keloğlan, 40 dev anasının kızının isteklerini unutmamış. Dağları, tepeleri aşmışlar. 3 gün 3 gece gitmişler. Keloğlan Kulaklı'ya seslenmiş:

-Yeteneğini göster. Savaşacağımız bir ordu var. Neredeler? demiş.

Kulaklı yere eğilmiş.

-Sessiz olun, demiş. Herkes susmuş.

-Dere kenarındalar. Su sesi var. Dört birlik asker var. Bir kısmı uyuyor. Bir kısmı nöbet tutuyor. Bazıları yemek hazırlıyor. Bir gürültü var, demiş.

Kulaklı'yı dinlemişler. Dereye gelmişler. Keloğlan, Rüzgâr Savaşçısı'na seslenmiş:

-Sen yeteneğini göster, demiş. Rüzgâr Savaşçısı askerlerin yanına gitmiş.

-Üç gündür yoldayım. Bir şey yemedim, demiş. Askerler cevap vermişler:

-Bu yedi kazanın içinde ne varsa ye. Yoksa ceza alırsın, demişler.

Rüzgâr Savaşçısı kazanların başına geçmiş. Yedi kazanda ne varsa yemiş. Askerler şaşırılmışlar ve aç kalmışlar. Başka yemekleri yokmuş. Askerler;

-Derenin suyunu içelim, demişler. Keloğlan Çayçeviren'e seslenmiş:

-Sıra sende. Yeteneğini göster, demiş. Çayçeviren suyu ter yöne çevirmiş. Su kesilmiş.

Askerler şaşırılmışlar. Keloğlan ve arkadaşlarını görmüşler. Askerler sinirlenmişler.

-Şunları yakalayın, demişler.

Dağdeviren gelmiş. Dört birlik askeri yenmiş. Keloğlan sevinmiş.

-İstekleri tamamladım. Artık dönelim, demiş. Yolu geri dönmüşler. Hep beraber şarkı

söylemişler.

Birlik olduk.

Çok güçlüyüz.

Sesimizi yükseltsek, dağlar titrer.

Ayak bassak, yer sallanır.

Bu cesur adamlar nereye gider?

Yollar bitmiş. 40 dev anasının kızına gelmişler. Kız, Keloğlan'ı görünce şaşırılmış.

Keloğlan her şeyi anlatmış. İsteklerini tamamladığını söylemiş. Kız;

-Her şeyi başardın. Seninle gelirim, demiş. Birlikte saraya gitmişler. Padişah mutluymuş.

Keloğlan başaramaz sanmış. Keloğlan saraya gelmiş.

-40 dev anasının kızını getirdim. Her şeyi yaptım, demiş.

Padişah;

-İstediklerimi yaptın ama kızım bilir. Ona sor. O isterse olur, demiş. Padişah, kızının veziriyle evlenmesini istiyormuş. Padişah, vezirini severmiş.

Padişahın kızı olanları duymuş. Keloğlan'a seslenmiş:

-Bana da yeteneğini göster. Parmağımda bir yüzük var. Bunu kim çıkartırsa onunla evlenirim, demiş.

Padişahın veziri, kıza seslenmiş:

-Ben çıkartırım, demiş. Vezir yüzüğü sağa sola çevirmiş. Yüzük çıkmamış. Sıra Keloğlan'a gelmiş. Keloğlan'ın yanında çoban varmış. Ona seslenmiş:

-Kavalınla "düt" de, demiş.

Çoban kavalı çalmış. "Düt" demiş. Yüzük çıkmış. Kız, Keloğlan ile evlenmeyi kabul etmiş.

Çoban bir daha "düt" demiş. Yüzük kızın parmağına girmiş. Keloğlan ile kız 40 dev anasının süt kazanına atlamışlar. Pırıl pırıl olmuşlar.

Keloğlan, kıza seslenmiş:

-Biz gidelim, demiş. Padişah cevap vermiş:

-Bir düğün yapalım, demiş. Keloğlan, kıza seslenmiş:

-Anam ekmek yapar. Onu özledim. Düğünü köyde yapalım, demiş. Kız kabul etmiş. Keloğlan ve takım arkadaşları köye gitmişler. Hep beraber düğün yapmışlar.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 1182

Hece sayısı: 2810

Cümle sayısı: 294

198,825- 40,175x (toplam hece/toplam kelime)-2.610x (toplam kelime/toplam cümle)

198,825- (40,175x 2,37)- 2,610x 4,02

198,825-95,21 -10,49

93,12

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 1182

Hece sayısı: 2810

Cümle sayısı: 294

118.823- (25.987 × 2,37)- (0.971 × 4,02)

118,823- 61,58- 3,90

53,34

Tablo 4.4.1.17.2.2’de Keloğlan masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.17.2.2. Keloğlan uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Keloğlan	2,35	4,41	Çok kolay	Bağımsız okuma

Keloğlan masalında özgün masalda 2,43 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,35 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda olan ortalama cümle uzunluğu (OCU) 7,41 uyarlanmış halinde 4,41 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU ve OCU azalmıştır.

4.4.1.17.3. Keloğlan Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Bağla şendere eşşe,

Geç otur gaba dösşe.

Geçtim dösşe oturdum.

Bağdaş vurup kuruldum.

Mangala sürdü cezveyi

İçelim dedi, gaveyi

*Höbürte höbürte içtik
İğdiş keyfine geçtik.
Ehli keyfe keyf verir,
Cezvenin kaynaması.
Eşeği yoldan çıkarır,
Sipanın oynaması.
Babıca yan basarız,
Navamızı atarız.
Destursuz dolaşanın
Paçasını alırız.
Bozarız cagasını
Alırız havasını
Göşeli severiz
Nazını çekeriz.”*

Uyarlanan Masal

*“Bağla eşeği dedi.
Otur köşeye,
Geçtim, oturdum.
Çok yoruldum.
İçelim dedi kahveyi,
Mangala sürdü cezveyi,
İçtik şekerli kahveyi.”*

Özgün Masal

“Bir keloğlan varımış. Keloğlanın bir de yaşıla anası garı varımış. Köyde anası garıyla yaşarımış. Keloğlan bir gün tavukları güderken yorulmuş. Anası garıya gelmiş.

–Ana garıya bi başına bırakıp da nere geden a keleş oğlum, demiş.

–Bekârlık imanıma taketti. Padişahın çok güzel bir kızı varımış. Gedip onu alacan, demiş keloğlan.”

Uyarlanan Masal

“Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde Keloğlan adında bir genç varmış. Bu Keloğlan’ın yaşlı bir annesi varmış. İkisi, küçük bir köyde yaşarmış. Bir gün, Keloğlan tavukları ile ilgileniyormuş. Çok yorulmuş. Annesinin yanına gitmiş.

-Ana, ben gitmek istiyorum, demiş. Annesi şaşırmış.

-Aaa! Keloğlan, nereye gidiyorsun? Beni yalnız bırakma, demiş.

Keloğlan cevap vermiş:

-Ana, padişahın çok güzel bir kızı varmış. Onunla evlenmek istiyorum, demiş.”

Özgün Masal

“–Deli deli yaşama. Otur oturduğun yerde. Ben sana köyden güzel bir kız bulurun, dese de Keloğlana dinletememiş.

–İnadım inat adım Murat. Olursa ederim rahat. Olmazsa da aklımdan çıkar gider murad, demiş.

–Ah keleş oğlum padişahın kızı senin ne haddine, köyün giblesini bilmezsin. El bilmez eşik bilmezsin. Görgü yok, göresek yok, demiş. Yaban elde yitip gidecek, deye de hayıflanmış keloğlanın anası.

–Padişah kişizade ise ben de kişisadeyim. Ver elini öpeyim. Hemen yola çıkayım, demiş keloğlan.

Keloğlan anasının elini öpmüş. Anasının hayır duasını almış yola çıkmış.”

Uyarlanan Masal

“Anası Keloğlan'a kızmış.

-Padişahın kızı seninle evlenmez. Sen köyden bir kızla evlen, demiş.

Keloğlan anasını dinlememiş.

İnadım inat,

Adım Murat.

Olursa ederim rahat,

Olmazsa da aklımdan çıkar, demiş.

Keloğlan kararlıymış.

-Padişah değerli ise ben de değerliyim. Senin elini öpeyim. Hemen yola çıkayım, demiş.

Keloğlan annesinin elini öpmüş. Yola çıkmış.”

Özgün Masal

“Gede gedede getmiş dağ tepe aşmış, köprülerden geçmiş, derelerin suyun içmiş, ağaç gölgesinde yatmış uyumuş. Anasının dediği görgü göresekten alacakmış, param yok demiş vaz geçmiş. Vara vara varmış sarayın kapısına çıkavarmış. Tam içeri gireyim derken, zaptiyeler önüne mızrak salmış.

–Höşt. Yalınayakbaşı kabak, nereye böyle destursuz, demiş zaptiyeler.

–Ağır ol ahabap. Geldisek boşuna gelmedik. Bugüne bugün padişahın damadı sayılırsın, demiş Keloğlan. Bir yandan bunu derken, bir yandan da yürümüş getmiş. Askerler arkasından bakakalmış.

Keloğlan padişahın huzuruna çıkmış.”

Uyarlanan Masal

“Dağları, tepeleri aşmış. Köprülerden geçmiş. Derelerden su içmiş. Ağaç gölgesinde dinlenmiş. Sarayın kapısına gelmiş. Sarayın askerleri Keloğlan’ı durdurmuş.

-“Hey! Yalın ayak, başı kabak, nereye böyle? demişler.

Keloğlan cesurca cevap vermiş:

-Ağır ol. Padişahın damadı sayılırım, demiş. Yürümeye devam etmiş. Askerler arkasından ona bakmış.

Keloğlan, padişahın yanına gelmiş.”

Özgün Masal

“–Selamünaleyküm babalık, demiş.

–Allah’ın emri peygamberin kavli ile gızına talibim, demiş. Padişah Keloğlan’ın cüretine şaşırılmış. Ayağı çarıklı, baldırında, bir ip çeksen 40 yaması dökülecek bir şal var, beli kuşaklı kel kafalı bir oğlan.

–Kimin sen? Sende hiç görgü göresek yok mu? Demiş padişah.

–Anam garı da dediği. Param olmadıktan alamadım, demiş Keloğlan.

Padişah şaşkınlığını belli etmemiş. Ortılığı velveleye verip telaş olsun istememiş. Usulca başından savmak istemiş.”

Uyarlanan Masal

“Ona selam vermiş.

-Merhaba padişahım. Kızınızla evlenmek isterim, demiş.

Padişah, Keloğlan'ın cesaretine şaşırılmış.

-Sen kimsin? Sende hiç görgü yok mu? demiş.

Keloğlan gülmüş.

-Param yok. Görgü öğrenemedim, demiş. Padişah;

- Kızıyla evlenmek için bir yeteneğin olmalı yoksa evlenemezsin, demiş.

Özgün Masal

“–Sana kızımı vermesine veririm de; koca padişah kızını alacaksın. Bir mahretin olmasına lazım. Kızımı sana kupkuru nahıl vereyim. Önce benim gözüme girmen lazım, demiş padişah.

–Her bişeyi yaparın evvel Allah. Tavuk güderin, çapa yaparın, eşşe binerin, odun keserin, gaval çaların, demiş. Keloğlan. Padişah gülmüş.

–Benim gözüme girmen için zor bir iş başarmalısın. Hiç kimsenin altından kalkmadığı bir işe talip olmalısın, demiş.

–Sen yapacağım işi de, gerisine karışma, demiş Keloğlan.

–Karşı dağın öte yüzünde yaşayan 40 dev anası var.40 dev anasını alıp geleceksin. İşte o zaman kızımı sana veririm, demiş padişah. Keloğlan içine girdiği puturak çuvalından habersiz.

–Bana, 40 dev anasıyla, beni taşıyacak eyi bir tay ver. Geden alan gelen, demiş. Padişah Keloğlan’a bir tay vermiş. Keloğlan taya binmiş, yola çıkmış, karşı dağa varmış.”

Uyarlanan Masal

“40 dev anasını getir. Yetenekli olduğunu anlayayım, demiş. Padişahın amacı Keloğlan’ı başından göndermekmiş. Keloğlan kabul etmiş.

- 40 dev anasını alıp gelirim, demiş.

Padişah ona bir tay vermiş. Keloğlan yola çıkmış.”

Özgün Masal

“Keloğlanın bindiği tay efsunluymuş. Tay dile gelmiş.

–Yenimden üç kıl kopar. İşaret parmağına dola. Başın dara düştüğünde, aklından bir dilek tut. Ardından kılların ucunu ovala, demiş. Aklından geçeni bir daha dileme. Tılsım bozulur, deye de tembih etmiş.

Keloğlan tayın dediğini yapmış. Tayın yeninden üç kıl koparmış, parmağına dolamış. Dağın bu yüzünü asmış, öte yüzüne varmış.”

Uyarlanan Masal

“Tay sihirliymiş. Keloğlan ile konuşmuş.

-Benden üç tüy kopar. Parmağına sar. Kötü bir şey olursa dilek tut, demiş.

Keloğlan bunu yapmış.”

Özgün Masal

“40 dev anasının yaşadığı yeri bulmuş. 40 dev anası koca bir yassı kayanın üstünde otururmuş. Önünde de koca bir kazan varmış. 40 dev anasının kızı, koca kazana anasının sütünü sağırmış. 40 dev de anasının sütünü icecen deye beklemiş.

Keloğlan aklından geçeni tutmuş. Kılların ucunu ovalamış. Ovalar olamaz görünmez olmuş. 40 dev anasını gaptığı gibi atın böğrüne atmış.

–Yallah, demiş uçmuş getmiş.

Dev anasını kızı eli havada süt sağırmış. Bakmış sağılan bişey yok. Oturup duran anası ansızın yok olmuş.

–Anama bişey oldu, deye donakalmış. Dev anasının 40 çocuğu dersin, kırkı bir ağızdan

–Süt içicez, deye çırınırlarmış.”

Uyarlanan Masal

“40 dev anasını bulmuş. 40 dev anasının kızı varmış. Önünde büyük bir kazan varmış. Kız, kazana süt koymuş.

Keloğlan bir dilek tutmuş. Tüylere dokunmuş. Tam o sırada görünmez olmuş. 40 dev anasını almış. Taya bindirmiş. Saraya gitmiş.

Dev anasının kızı şaşırmış. Annesi kaybolmuş. 40 dev anasının 40 çocuğu varmış. Hepsi süt istemiş.”

Özgün Masal

“Keloğlan saraya varmış. 40 dev anasını doğru padişahın huzuruna çıkarmış. Padişah gözlerine inanamamış. Nahıl olsa 40 dev anasını alıp getiremez, deyip keloğlanı başından savdığını sanmışımış. Bu hıllı bi babıç değil demiş padişah.

–40 dev anasını getirdin emme bunun sütünü kim sağacak? 40 dev anasını sütünü sağan bir kızı var. Onu da alıp gelersen, adamakıllı gözüme girmiş olacaksın, demiş padişah.

–40 dev anasının kızını alıp gelece. Kızın ile değış tokuş edecen unutma, demiş Keloğlan.”

Uyarlanan Masal

“Keloğlan saraya gelmiş. 40 dev anasını padişaha getirmiş. Padişah çok şaşırmış.

–40 dev anasını getirdin. Ama bunun sütünü kim sağacak? Bu devin bir kızı var. Onu da getir, demiş.

Keloğlan kabul etmiş.”

Özgün Masal

“Keloğlan taya binmiş. Yola rahvan olmuş. Gede gede devlerin yaşadığı yere varmış. 40 dev anasının kızı hala anasını ararmış. Keloğlan,

–Ananı boşuna arama. Onu ben götürdüm. Seni de alıp götürecen, demiş.

Kız Keloğlanın gılığına bakmış, bir şeye benzetememiş.

–Sen beni nasıl götürecen, demiş.

–Ananı götürdüğüm gibi götürecen. Ya önüme düş kolayca gedelim ya da zorla götürecen seni, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Taya binmiş. Yola çıkmış. Devlerin yaşadığı yere gelmiş. 40 dev anasının kızı anasını ararmış. Keloğlan kıza seslenmiş:

–Ananı arama. Onu ben götürdüm. Seni de götüreceğim, demiş.”

Özgün Masal

“Kız Keloğlanı bir kalıba koyamamış amma, cüretinden çekinmiş. 40 dev anasının kızı,

–Seninle getmesine giderim de benim de sana arzuhalim olacak. Onları yerine getirisen. İşte o zaman önüne düşüp giderim, demiş.

–Benim uçun hava hoş. Öyle olsa da böyle olsa da götürecen seni. Söyle bakalım arzu halini icabına bakalım, demiş Keloğlan.

–Sana 3 arzu halim olacak. Birinci isteğim, 7 yıldır harp ettiğim bir ordu var. Onun hakkından geleceksin. İkinci isteğim, bu ordunun bir öğünlük yemeğini yeyeceksin. Son arzum da, ordunun su içtiği çayın yönünü yukarı çevireceksin, demiş. Keloğlan tükrüğünü yere düşürmemiş.

–Tamam, demiş Keloğlan. 3 arzuhalin tamam olduğunda, hazır ol gedeciz, demiş getmiş. 40 dev anasının kızı,

–Gedişi olur da dönüşü olmaz bunun, ben işime bakan demiş.”

Uyarlanan Masal

“Kız, Keloğlan’a inanmamış. Ama cesaretinden korkmuş.

–Seninle gelirim. Ama senden bir isteğim var, demiş. Keloğlan kabul etmiş.

–Söyle bakalım. Ne istersin? demiş.

Keloğlan, 40 dev anasının kızının üç dileğini yerine getirmek zorundaymış. Kız, Keloğlan'a:

–Üç isteğim var. Birinci isteğim, 7 yıldır savaştığım bir ordu var. Onları yen. İkinci isteğim, bu ordunun bir öğünlük yemeğini ye. Son isteğim, ordunun su içtiği bir nehir var. O nehrin yönünü ters çevir, demiş.

Keloğlan kabul etmiş.

–Tamam, üç isteğini yaparım. Sen hazırlan, demiş.

40 dev anasının kızı gülmüş.

–Gidişin olur, dönüşün olmaz. Ben işlerime bakarım, demiş.”

Özgün Masal

“Keloğlan harp edeceği orduyu bulmak için yola çıkmış. Yolda giderken tay dile gelmiş.

–Üç kılın ucunu ovala, “Yeltyutan” gelsin deye gönlünden geçir, demiş. Keloğlan tayın dediğini yapmış. Kılları ovalamış. Ovalar ovalamaz Keloğlanın önünde bir değirmen peydah olmuş. Değirmenin başında koca bir arap, unu yerde öğütüp, yukarda yerimiş. Tay,

–Selam vereceksin. “Bu yiğit de ne yiğit” deyeceksin, demiş.

Keloğlan denileni yapmış.

–Selamünaleyküm, yelyutan demiş.

–Aleykümselam, keloğlan demiş yelyutan.

–Bu yiğit de ne yiğit. Yiğit yiğit de, 40 dev anasını tutan yiğit. O yiğit de benim, demiş Keloğlan. Yelyutan Keloğlana yoldaş olmuş. Düşmüşler yola.”

Uyarlanan Masal

“Keloğlan yola çıkmış. Bu sırada tay konuşmuş:

–Üç tüyümü ovala. "Rüzgâr Savaşçısı" gelsin, demiş.

Keloğlan tüyleri ovalamış. Karşısına değirmen gelmiş. Bir adam varmış. Adam un öğütürmüş. Tay konuşmuş:

–Selam ver. "Bu yiğit, ne güzel yiğit" de, demiş.

Keloğlan adama seslenmiş:

–Merhaba Rüzgâr Savaşçısı.

Adam, Keloğlan'a selam vermiş:

–Merhaba, Keloğlan. Keloğlan devam etmiş:

Bu yiğit, ne güzel yiğit! 40 dev anasını bulan yiğit. O yiğit benim, demiş.

Rüzgâr Savaşçısı, Keloğlan'ı sevmiş. Birlikte yola çıkmışlar.”

Özgün Masal

“Az getmişler önlerine bir tepe çıkmış. Tepe onlar varasıya dağ olmuş. Tay dile gelmiş.

–Kılları ovala, “Dağdeviren” i çağır, demiş. Keloğlan denileni yapmış. Kılları ovalamış. Dağdeviren’i çağırılmış. Dağdeviren çıkmış ortaya. Elinde koca bir kürek varmış. O dağı alır bu yakaya aktarırımış. Bu dağı alır öte yakaya aktarırımış.

–Selamünaleyküm Dağdeviren, demiş.

–Aleykümselam keloğlan, demiş Dağdeviren.

–Ulan bu yiğit de ne yiğidimiş yav. Bu yiğit de 40 dev anasını tutan yiğit. O yiğit de benim, demiş Keloğlan. Dağdeviren’i de almışlar yanlarına. Yola revan olmuşlar.”

Uyarlanan Masal

“Önlerine bir tepe gelmiş. Tepe dağ olmuş. Tay konuşmuş:

–Tüyleri ovala. “Dağdeviren” gelsin, demiş.

Keloğlan tüyleri ovalamış. Dağdeviren gelmiş. Onun elinde büyük bir kürek varmış. Dağları taşımış.

Keloğlan, Dağdeviren’e seslenmiş:

–Merhaba Dağdeviren, demiş.

Dağdeviren;

–Merhaba Keloğlan. Keloğlan;

–Bu yiğit ne güzel yiğitmiş! 40 dev anasını bulan yiğit. O yiğit benim, demiş.

Dağdeviren de gelmiş. Birlikte yola devam etmişler.”

Özgün Masal

“Bir vadiye girmişler. Önlerine koca bir kapız çıkmış. Kapızın dibinde çay çavlarıymış. Tay dile gelmiş. Kılları ovala “Çayçeviren’i çağır, demiş. Keloğlan denileni yapmış. Kılları ovalamış. Ovala ovalamaz kapızın önünde bir adam belirmiş. Patanlarını kapızın ağzına germiş. Çayın yönü yukarı, dönmüş. Çay yönü yukarı akmaya başlamış. Çayın aşağı yakası kurumuş.

–Selamünaleyküm Çayçeviren, demiş Keloğlan.

–Aleykümselam keloğlan, demiş Çayçeviren.

–Breh berh bu yiğit de yiğitlerin hasıymış peh peh. Yiğit yiğit de, bu yiğit de 40 dev anasını tutan yiğit. O yiğit de benim, demiş keloğlan.

Yanlarına Çayçeviren’i de almışlar. Kuruyan çayı kolayca geçmişler. Epeyi tepe aşmışlar. Az daha getmişler.”

Uyarlanan Masal

“Yolda bir nehir varmış. Tay konuşmuş:

–Tüyleri ovala. “Çayçeviren” gelsin, demiş.

Keloğlan tüyleri ovalamış. Bir adam gelmiş. Nehrin akışını tersine çevirmiş. Nehir yukarıya akmış. Aşağı taraf kurumuş.

Keloğlan seslenmiş:

–Merhaba Çayçeviren, demiş.

Çayçeviren;

–Merhaba Keloğlan. Keloğlan;

Ben 40 dev anasını bulan yiğit, demiş.

Çayçeviren de onlarla gelmiş. Kuruyan nehri geçmişler.”

Özgün Masal

“Tay dile gelmiş. Kılları ovala Daşdaban’ı ara, demiş. Keloğlan denileni yapmış. Kılları ovalamış. İki dağ arasında bir azman peydahlanmış. Babıç yerine ayaklarının dabanına iki değirmen daşı bağlamış öyle gezerimş. Patanını gerdi mi iki dağın eteğine basarmış. Birini kaldırıp çevirdi mi dağın ağacını biçerimş. Çevire çevire yörüdüğünde dağlar yonga yığınınna dönerimş.

–Selamünaleyküm Daşdaban, demiş Keloğlan.

–Aleykümselam keloğlan, demiş Daşdaban.

–Bu yiğit de ne yiğit beh. Yiğit yiğit de, bu yiğit de 40 dev anasını tutan yiğit. O yiğit de benim, demiş Keloğlan.

Daşdaban da kafileye dâhil olmuş. Yol boyunca çalı çırpı, dağ tepe, önlerine çıkan engelleri sıyırılmış.”

Uyarlanan Masal

“Tay bir istekte bulunmuş,

-Tüyleri ovala. Kaya Adam gelsin, demiş. Keloğlan tüyleri ovalamış. Bir adam gelmiş. Adam çok güçlüymüş. Keloğlan seslenmiş.

-Merhaba Kaya Adam, demiş. Kaya Adam;

-Merhaba Keloğlan, demiş. Keloğlan;

-Bu yiğit ne güzel yiğit, değil mi? 40 dev anasının kızını bulan yiğit. O yiğit de benim, demiş

Kaya Adam onlarla gelmiş. Kaya Adam yolda olan engelleri düzeltmiş.”

Özgün Masal

“Tay gene dile gelmiş. Kılları ovala, kulaklı gelsin, demiş.

Keloğlan denileni yapmış. Kılları ovalamış. Kulaklının gelmesini istemiş. İstemesiyle gelmesi bir olmuş. Yolun ortasına bir adam kösülmüş. Bir kulağı yeri, bir kulağı da göğü dinlerimiş. Ta burdan padişahın konuşmasını bilirmiş.

–Selamünaleyküm Kulaklı, demiş Keloğlan.

–Aleykümselam keloğlan, demiş Kulaklı.

–Bu yiğit de ne yiğit. Yiğit yiğit de 40 anasını tutan yiğit. O yiğit de benim, demiş Keloğlan.

Kulaklıyı da almışlar. Tekmili birden yola koyulmuşlar. Tay,

–Benim işim tamam, demiş bir daha dile gelmemiş.”

Uyarlanan Masal

“Tay yine bir şey istemiş.

-Tüylerimi ovala. Kulaklı gelsin, demiş. Keloğlan tüyleri ovalamış. Kulaklı gelmiş. Kulaklı, her şeyi duyarımış. Keloğlan seslenmiş:

-Merhaba Kulaklı, demiş. Kulaklı;

-Merhaba Keloğlan, demiş. Keloğlan;

-Bu yiğit ne güzel değil mi? 40 dev anasının kızını bulan yiğit. O yiğit benim, demiş.

Kulaklı’yı da almışlar. Tay;

-Benim görevim bitti, demiş.”

Özgün Masal

“Tam tekmlil gider iken bir türkü tutturmuşlar.

Yekvücut olduk gideriz

Dört tabura bedeliz

Nara atsak dağ titrer

Yere bassak yer çöker

Nere gider bu yiğitler

Cenge gider bu yiğitler

Türkü söyleye söyleye giderken, önlerine bir çoban çıkmış. Çoban sırtını ağaca dayamış kaval çalarımış. Çoban gelenleri fırına dakmamış. Kavalı üflemeye devam etmiş. Çoban kavala “Düt dediğinde, davarlar çayın bu yakasına geçermiş. Bir “Düt” daha derimış, davarlar bu sefer de öte yakaya geçermiş.

–Bu yiğit de ne yiğidimş be. Bizi falan sellemedi, demiş Keloğlan.

–“Dütçü”yü de alalım, lazım olur, demiş Keloğlan. Çoban da düşmüş peşlerine.

Hepisi barabar yola revan olmuşlar.”

Uyarlanan Masal

“Hepsi beraber şarkı söylemişler:

Birlik olduk.

Çok güçlüyüz.

Sesimizi yükseltsek, dağlar titrer.

Ayak bassak, yer sallanır.

Bu cesur adamlar nereye gider?

O sırada bir çoban gelmiş. Çoban kaval çalmış. Çoban “düt” dermiş. Keçiler bir tarafa gidermiş. Çoban bir daha “düt” dermiş. Keçiler diğer tarafa geçermiş. Keloğlan çobanı da takıma almış. Hep beraber yola devam etmişler.”

Özgün Masal

“Keloğlan 40 dev anası kızın şartnamesini unutmamış. Dağ bayır aşmışlar 3 gün 3 gece yol almışlar. Dört yola ağzına gelmişler. Keloğlan; Kulaklıya seslenmiş,

–Hünerini göster bakalım. Harp edeceğimiz ordu hangi istikamette, demiş.

Kulaklı yere kösülmüş. Kulağının birini yere yamamış.

–Sessiz olun, demiş. Dinlemiş dinlemiş, teferruaylı bir bilgi vermiş.

–Bin arşın ötede çay başında mola mola vermişler. Su şırıltısı var. Dört tabur asker bizi bekler. Patırtısı var. Yarısı uyur horultusu var. Yarısının yarısı nöbet tutar. Parolası var. Geri kalan da yemek pişirir. Fokurtusu var, demiş. Kulaklının talimatına göre istikameti belirlemişler, yola düşmüşler. Gede gede askerin mola verdiği yere varmışlar.

Kulaklının dediği bir bir doğruymuş. Dört tabur asker çay kenarında mola vermiş. Yarısı uyurmuş. Yarısının yarısı nöbet tutarmış. Geri kalanlar da 7 kazan kurmuşlar, askerin aşını kaynatırmış.”

Uyarlanan Masal

“Keloğlan, 40 dev anasının kızının isteklerini unutmamış. Dağları, tepeleri aşmışlar. 3 gün 3 gece gitmişler. Keloğlan Kulaklı’ya seslenmiş:

-Yeteneğini göster. Savaşacağımız bir ordu var. Neredeler? demiş.

Kulaklı yere eğilmiş.

-Sessiz olun, demiş. Herkes susmuş.

-Dere kenarındalar. Su sesi var. Dört birlik asker var. Bir kısmı uyuyor. Bir kısmı nöbet tutuyor. Bazıları yemek hazırlıyor. Bir gürültü var, demiş.

Kulaklı’yı dinlemişler. Dereye gelmişler.”

Özgün Masal

“Keloğlan, Yelyutan’a hünerini göster, demiş. Yelyutan aş kazanlarının başına varmış.

–Yoldan gelirin, gariban bir sahilin, üç gündür gursağıma lokma girmedi, demiş. Askerler Yelyutan’ı mühimsememişler.

–Madem 3 gündür açsın, şu 7 kazanın içinde ne var ne yok hepsini ye. Yeyemezsen biz seni pişirip yeccez, demişler. Ne bilsinler yelyutanın dağı yuttuğunu. Korkup kaçacak sanmışlar.

Yelyutan kazanların başına geçmiş. Bir uçtan girmiş, öbür uçtan çıkmış. 7 kazanın içinde ne var ne yok silmiş süpürmüş. İlaç uçun bir lokma bırakmamış. 7 kazanın 7sini de tamtakır kuru bakır çıkarmış.”

Uyarlanan Masal

“Keloğlan, Rüzgâr Savaşçısı’na seslenmiş:

-Sen yeteneğini göster, demiş. Rüzgâr Savaşçısı askerlerin yanına gitmiş.

-Üç gündür yoldayım. Bir şey yemedin, demiş. Askerler cevap vermişler:

-Bu yedi kazanın içinde ne varsa ye. Yoksa ceza alırsın, demişler.

Rüzgâr Savaşçısı kazanların başına geçmiş. Yedi kazanda ne varsa yemiş. Askerler şaşırılmışlar ve aç kalmışlar. Başka yemekleri yokmuş.”

Özgün Masal

“Askerler:

– Karnım aç deye gelen sahil, karnını talaşlamış mı, bi bakalım, demişler. Gelmiş bakmışlar, bir de ne görsünler. Aş kazanları tam takır. Askerin yeyecek öğünü kalmamış. 4 tabur asker aç kalmış.

–Gedelim çayın suyunu bari içelim, demişler.

Keloğlan:

–Sıra sende, hünerini göster, demiş.

Çayçeviren’e çayçeviren çayın ortasına dikilmiş. Patanlarını germiş. Çayın yönü yukarı dönmüş. Askerler aşağıda çayın kenarı dizilmiş su içeceklerimiş. Çam içecekleri sırada çayın suyu kesilmiş.”

Uyarlanan Masal

“Askerler;

-Derenin suyunu içelim, demişler. Keloğlan Çayçeviren’e seslenmiş:

-Sıra sende. Yeteneğini göster, demiş. Çayçeviren suyu ter yöne çevirmiş. Su kesilmiş.”

Özgün Masal

“İçicez deye eğildiklerinde, burunları çayın çakılına dürtülmüş. Hepisi bir ummacaya uğramışlar. Afallayıp kalmışlar. Küçük dillerini yutayazmışlar. Aval aval iki yana bakınırken çayın yukarı yakasında Keloğlan ve arkadaşlarını görmüşler.

–Şunları tutup derilerini yüzelim. Dabanlarını dilip duz basalım, demişler. Dört adama bir tabur asker çok bile demişler.

Bir tabur askerle hücum etmişler. Dağdeviren taburun önüne dikilivermiş. Alayını birden aldığı gibi almış öte yakaya atıvermiş. Ardından ikinci tabur yetişmiş. Onları da aldığı gibi, beri yakaya haydi oğlum yallah, atıvermiş. Daşdaban da bir öte yakaya dönerimiş, bir bu yakaya dönerimiş. Taburun biri bu yana savrulurumuş, biri öte yana savrulurumuş. Üçüncü tabur, dördüncü tabur derken, dört tabur asker hallaç pamuğu gibi atılmış. Ortalıkta asker namına bir canlı kalmamış, hepsi telef olmuş.”

Uyarlanan Masal

“Askerler şaşırmışlar. Keloğlan ve arkadaşlarını görmüşler. Askerler sinirlenmişler.

-Şunları yakalayın, demişler.

Dağdeviren gelmiş. Dört birlik askeri yenmiş.”

Özgün Masal

“–40 dev anasının şartnamesi tamam. Dönelim galan, demiş. Keloğlan. Geldiklerim yola gerisin geri etmişler. Türkü söyleye söyleye yolu tüketmişler.

Yekvücut olduk gezeriz

Dört tabura bedeliz

Naramızla dağ titrer

Yere bassak yer çöker

Nerden gelir bu yiğitler

Cenkten döner bu yiğitler

Deye deye 40 dev anasının kızının yanına varmışlar. Kız karşısındas keloğlanı görünce şaşırılmış. Gölerine inanamamış. Keloğlanın başına ördüğü çorabı bildiğinden “nahıl olsa kurtulamaz” demiş işine gücüne bakmışımı. Keloğlanın puturak çuvalından nasıl çıktığını aklı havsalası almamış.

–Decek sözüm kalmadı. Ne dedisem yaptın. Düş önüme getir beni, demiş 40 dev anasının kızı. Keloğlan dev anasının kızını almış, saraya varmış.”

Uyarlanan Masal

“Keloğlan sevinmiş.

-İstekleri tamamladım. Artık dönelim, demiş. Yolu geri dönmüşler. Hep beraber şarkı söylemişler.

Birlik olduk.

Çok güçlüyüz.

Sesimizi yükseltsek, dağlar titrer.

Ayak bassak, yer sallanır.

Bu cesur adamlar nereye gider?

Yollar bitmiş. 40 dev anasının kızına gelmişler. Kız, Keloğlan'ı görünce şaşırılmış.

Keloğlan her şeyi anlatmış. İsteklerini tamamladığını söylemiş. Kız;

-Her şeyi başardın. Seninle gelirim, demiş. Birlikte saraya gitmişler.”

Özgün Masal

“Padişah da Keloğlan’dan kurtıldım, deye sevinirimiş. Kızını da yarından tezi yok sadrazamına başgöz edeyim demişimiş. Tam o esnada Keloğlan çıkagelmiş.

–Al 40 dev anasının kızını, şartnameye uy ver kızını, demiş Keloğlan.

Padişahın mırır gırılmış. Verse bi türlü, vermese bi türlü.

–Sen şartnameye uydun. Yapacak bir şey yok. Benim de icap eder. Lakin kızımın da bir yan tarafta konuşulanı dinlerimiş. Hemen öne atılmış.”

Uyarlanan Masal

“Padişah mutluymuş. Keloğlan başaramaz sanmış. Keloğlan saraya gelmiş.

-40 dev anasının kızını getirdim. Her şeyi yaptım, demiş.

Padişah;

-İstediklerimi yaptın ama kızım bilir. Ona sor. O isterse olur, demiş. Padişah, kızının veziriyle evlenmesini istiyormuş. Padişah, vezirini severmiş. Padişahın kızı olanları duymuş. Keloğlan’a seslenmiş:”

Özgün Masal

“–Ben de bana talip olanın bir hünerini görmek isterim. Ben, parmağıma yüzüğü gudretten taktım. Kim bu yüzüğü parmağımdan çıkarıp takarsa, odur benim bahtım. Her önüne gelen bana talip olmasın. Parmağımdaki yüzüğü çıkarmaya kalkmasın. Çıkaramayan süt kazanında kaynayacak, demiş gözdağı vermiş.

İki mihnet kazanı kurulmuş. 40 dev anasının kızı, kazanlara anasının sütünü sağmış. Süt kazanlarının birinin altında har har ateş yakılmış. Harareti sönmesin deye de 4 kişi hebire ataşı harılatırmış. 4 kişi de heç durmadan sütü karıştırmış.

Kazanın birin de fokur fokur süt kaynarırmış. Öbür kazanın sütü ımıkmış.”

Uyarlanan Masal

“–Bana da yeteneğini göster. Parmağımda bir yüzük var. Bunu kim çıkartırsa onunla evlenirim, demiş.”

Özgün Masal

“–Parmağımdaki yüzüğü kim çıkarırsa, ımık süte girip yunacak. Çıkaramayan da kaynar kazanda kaynayacak, demiş kız.

Sadrazam hemen öne atılmış. Padişahın da rızası sadrazamdan yanaymış. Bu kadar kolay bi hüneri istemesi mahanaymış. Kızın da gönlünün kendisinden yana olduğunu sanmış.

–Yüzüğü ben çıkarırım demiş.

Kolayca çıkaracağını sanmış. Hiç düşündüğü gibi olmamış. Yüzüğü sağa çevirmiş, sola çevirmiş, öte asılmış, beri asılmış bir milim oynatamamış. Kan ter içinde kalmış. Kızın parmağını kırıyazmış. Yüzüğü çıkaramacağını anlamış, vazgeçmiş. Görevliler sadrazamı cumburlop kaynar kazanın içine atmışlar.”

Uyarlanan Masal

“Padişahın veziri, kıza seslenmiş:

–Ben çıkartırım, demiş. Vezir yüzüğü sağa sola çevirmiş. Yüzük çıkmamış.”

Özgün Masal

“Sadrazam “yandım Allah” deye çırınadursun, kızın yüzük hizasına Keloğlan geçmiş Keloğlan geçmiş. Keloğlanın yanıbaşında elinda kaval ile çoban beklerimiş.

–Çoban “Düt” desin başlayan, demiş Keloğlan.

–“Düt” dediğinde nolacak. Varsın “Düt” desin, demiş kız.

Çoban kavalı ağzına götürmüş. “Düt” demesiyle yüzüğün çıkması bir olmuş.

Yüzük zıp deye çıkmış getmiş. Kız bi bakmış parmağında yüzük yok. Çoban bir “Düt” daha demiş. Yüzük kızın parmağına “cuk” deye parmağına girmiş oturmuş.

Kız bi da bakmış. Yüzük geri gelmiş. Yüzüğün nahlı girip çıktığını anlayan olmamış.”

Uyarlanan Masal

“Sıra Keloğlan’a gelmiş. Keloğlan’ın yanında çoban varmış. Ona seslenmiş:

–Kavalınla “düt” de, demiş.

Çoban kavalı çalmış. “Düt” demiş. Yüzük çıkmış. Kız, Keloğlan ile evlenmeyi kabul etmiş.

Çoban bir daha “düt” demiş. Yüzük kızın parmağına girmiş.”

Özgün Masal

“Kız Keloğlan’ı kucakladığı gibi ımık sütün içine atmış. Ardından süt kazanına “cup” deye kendi de atlamış. İki bir süt kazanın da yunmuşlar. Parıl parıl parlamışlar.

Keloğlan kızı koluna takmış.

–Galan ben geden, demiş. Padişah,

–Dur, getme. Şatafatlı bir düğün yapmadan, nere gedeceksin, dese de Keloğlan dinlememiş.

–Anam garının yavan ekmeğini özledim. Düğünü köyde yaparız hazar, demiş. Kızı alıp getmiş.”

Uyarlanan Masal

“Keloğlan ile kız 40 dev anasının süt kazanına atlamışlar. Pırıl pırıl olmuşlar.

Keloğlan, kıza seslenmiş:

–Biz gidelim, demiş. Padişah cevap vermiş:

–Bir düğün yapalım, demiş. Keloğlan, kıza seslenmiş:

–Annem ekme yapar. Onu özledim. Düğünü köyde yapalım, demiş. Kız kabul etmiş. Keloğlan ve takım arkadaşları köye gitmişler. Hep beraber düğün yapmışlar.

4.4.1.17.4. Keloğlan Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Keloğlan masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Keloğlan anasının elini öpmüş.

Uyarlanan Cümle: Keloğlan anasının elini öpmüş.

Örnek 1’de özgün cümle korunarak uyarlanan masalda yer almıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: –İnadım inat adım Murat. Olursa ederim rahat. Olmazsa da aklımdan çıkar gider murad, demiş.

Uyarlanan Cümle: - İnadım inat,

Adım Murat.

Olursa ederim rahat,

Olmazsa da aklımdan çıkar, demiş.

Örnek 2’de yer alan özgü masaldaki kısım uyarlanan masalda da korunmuştur. Sadece sonundaki “gider murad” kısmı silinmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Keloğlan; Kulaklıya seslenmiş.

Uyarlanan Cümle: Keloğlan; Kulaklı’ya seslenmiş.

Örnek 3’te özgün cümle uyarlanan masalda yer almıştır.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle:

Bağla şendere eşşe,

Geç otur gaba dösşe.

Geçtim dösşe oturdum.

Bağdaş vurup kuruldum.

Mangala sürdü cezveyi

İçelim dedi, gaveyi

Höpürte höpürte içtik

İğdiş keyfine geçtik.

Ehli keyfe keyf verir,

Cezvenin kaynaması.

Eşegi yoldan çıkarır,

Sipanın oynaması.

Babıca yan basarız,

Navamızı atarız.

Destursuz dolaşanın

Paçasını alırlz.

Bozarız cagasını

Alırlz havasını

Göşeli severiz

Nazını çekeriz.

Uyarlanan Cümle:

Bağla eşeği dedi.

Otur köşeye,

Geçtim, oturdum.

Çok yoruludum.

İçelim dedi kahveyi,

Mangala sürdü cezveyi,

İçtik şekerli kahveyi.

Örnek 1’de özgün masalda masalın giriş tekerlemesinde sadeleştirme yapılmış, bazı cümle ve kelimeler silinmiş veya değiştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: –Bekârlık imanına taketti. Padişahın çok güzel bir kızı varmış. Gedip onu alacan, demiş keloğlan.

Uyarlanan Cümle: -Ana, padişahın çok güzel bir kızı varmış. Onunla evlenmek istiyorum, demiş.

Örnek 2’de özgün cümlede anlatılmak istenen sadeleştirilerek uyarlanan masalda yer almıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: –Selamünaleyküm babalık, demiş.

–Allah’ın emri peygamberin kavli ile gızına talibim, demiş. Padişah Keloğlan’ın cüretine şaşırmış. Ayağı çarıklı, baldırında, bir ip çeksen 40 yaması dökülecek bir şal var, beli kuşaklı kel kafalı bir oğlan.

Uyarlanan Cümle: Ona selam vermiş:

-Merhaba padişahım. Kızınızla evlenmek isterim, demiş.

Padişah, Keloğlan’ın cesaretine şaşırmış.

Örnek 3’te özgün masalda yer alan kısım sadeleştirilerek okurun anlayabileceği düzeye getirilmiştir.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca

yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Askerler:

– Karnım aç deye gelen sahil, karnını talaşlamış mı, bi bakalım, demişler. Gelmiş bakmışlar, bir de ne görsünler. Aş kazanları tam takır. Askerin yeyecek öğünü kalmamış. 4 tabur asker aç kalmış.

–Gedelim çayın suyunu bari içelim, demişler.

Keloğlan:

–Sıra sende, hünerini göster, demiş.

Çayçeviren’e çayçeviren çayın ortasına dikilmiş. Patanlarını germiş. Çayın yönü yukarı dönmüş. Askerler aşağıda çayın kenarı dizilmiş su içeceklerimiş. Çam içecekleri sırada çayın suyu kesilmiş.

Uyarlanan Cümle: Askerler;

-Derenin suyunu içelim, demişler. Keloğlan Çayçeviren’e seslenmiş:

-Sıra sende. Yeteneğini göster, demiş. Çayçeviren suyu ter yöne çevirmiş. Su kesilmiş.

Örnek 1’de özgün masalda yer alan kısımda silme ve değiştirme teknikleri kullanılarak masalda özetleme yapılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Keloğlan saraya varmış. 40 dev anasını doğru padişahın huzuruna çıkarmış. Padişah gözlerine inanamamış. Nahıl olsa 40 dev anasını alıp getiremez, deyip keloğlanı başından savdığını sanmışımış. Bu hıllı bi babıç değil demiş padişah.

–40 dev anasını getirdin emme bunun sütünü kim sağacak? 40 dev anasını sütünü sağan bir kızı var. Onu da alıp gelirsen, adamakıllı gözüme girmiş olacaksın, demiş padişah.

–40 dev anasının kızını alıp gelece. Kızın ile değiş tokuş edecen unutma, demiş Keloğlan.

Uyarlanan Cümle: Keloğlan saraya gelmiş. 40 dev anasını padişaha getirmiş. Padişah çok şaşırmış.

–40 dev anasını getirdin. Ama bunun sütünü kim sağacak? Bu devin bir kızı var. Onu da getir, demiş.

Keloğlan kabul etmiş.

Örnek 2’de özgün masalda özetleme yapılmıştır. Metinde anlaşılmayan kelime ve cümle grupları düzenlenerek veya silme tekniği uygulanarak uyarlanan metinde yer almıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: İçicez deye eğildiklerinde, burunları çayın çakılına dürtülmüş. Hepisi bir ummacaya uğramışlar. Afallayıp kalmışlar. Küçük dillerini yutayazmışlar. Aval aval iki yana bakınırken çayın yukarı yakasında Keloğlan ve arkadaşlarını görmüşler.

–Şunları tutup derilerini yüzelim. Dabanlarını dilip duz basalım, demişler. Dört adama bir tabur asker çok bile demişler.

Bir tabur askerle hücum etmişler. Dağdeviren taburun önüne dikilivermiş. Alayını birden aldığı gibi almış öte yakaya atıvermiş. Ardından ikinci tabur yetişmiş. Onları da aldığı gibi, beri yakaya haydi oğlum yallah, atıvermiş. Daşdaban da bir öte yakaya döneriymiş, bir bu yakaya döneriymiş. Taburun biri bu yana savrulurumuş, biri öte yana savrulurumuş. Üçüncü tabur, dördüncü tabur derken, dört tabur asker hallaç pamuğu gibi atılmış. Ortalıkta asker namına bir canlı kalmamış, hepsi telef olmuş.

Uyarlanan Cümle: Askerler şaşırmışlar. Keloğlan ve arkadaşlarını görmüşler. Askerler sinirlenmişler.

–Şunları yakalayın, demişler.

Dağdeviren gelmiş. Dört birlik askeri yenmiş.

Örnek 3’te özgün masalda yer alan kısım özetlenerek anlatım sadeleştirilmiştir.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Keloğlan anasının elini öpmüş. Anasının hayır duasını almış yola çıkmış.

Uyarlanan Cümle: Keloğlan anasının elini öpmüş. Yola çıkmış.

Örnek 1’de özgün metinde yer alan “anasının hayır duasını almış” kısmı silinmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Anasının dediği görgü göresekten alacakmış, param yok demiş vaz geçmiş.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 2’de yer alan cümle uyarlanan metinde yer almamıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: –Şunları tutup derilerini yüzelim. Dabanlarını dilip duz basalım, demişler. Dört adama bir tabur asker çok bile demişler.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 3'te yer alan özgün masaldaki kısım silinmiştir. Okuyucu için olumsuz ifadeler içermektedir.

Değiştirme

Değiştirme, ilkököl 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler**Örnek 1.**

Özgün Cümle: Keloğlan 40 dev anası kızın şartnamesini unutmamış.

Uyarlanan Cümle: Keloğlan, 40 dev anasının kızının isteklerini unutmamış.

Örnek 1'de özgün cümlede yer alan “şartname” yerine “istek” kelimesi kullanılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Keloğlan bir gün tavukları güderken yorulmuş. Anası gariya gelmiş.

Uyarlanan Cümle: Keloğlan tavukları ile ilgileniyormuş. Çok yorulmuş. Annesinin yanına gitmiş.

Örnek 2'de özgün cümlede “tavukları güderken” yerine “tavukları ile ilgilenmek” ifadesi kullanılmıştır. “Anası gariya” yerine “annesi” ve “gelmiş” yerine de “yanına gitmiş” kelimeleri kullanılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Kız Keloğlanı bir kalıba koyamamış amma, cüretinden çekinmiş.

Uyarlanan Cümle: Kız, Keloğlan'a inanmamış. Ama cesaretinden korkmuş.

Örnek 3'te özgün cümlede yer alan “bir kalıba koyamamış” yerine “inanmamış” kelimesi kullanılmış ve “cüret” yerine de “cesaret” kelimesi yer almıştır.

Ekleme

Ekleme, ilkököl 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler**Örnek 1.**

Özgün Cümle: Kulaklı yere kösülmüş. Kulağının birini yere yamamış.

–Sessiz olun, demiş. Dinlemiş dinlemiş, teferruaylı bir bilgi vermiş.

Uyarlanan Cümle: Kulaklı yere eğilmiş.

–Sessiz olun, demiş. Herkes susmuş.

Örnek 1'de özgün cümlede “köşülmüş” yerine “eğilmiş” kelimesi kullanılmıştır.

Sonrasındaki cümle silinmiştir. Herkesin sustuğu özgün masalda ifade edilmediği için “herkes susmuş” cümlesi uyarlanan metne eklenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: –Deli deli yaşama. Otur oturduğun yerde. Ben sana köyden güzel bir kız bulurun, dese de Keloğlana dinletememiş.

Uyarlanan Cümle: Anası Keloğlan'a kızmış.

-Padişahın kızı seninle evlenmez. Sen köyden bir kızla evlen, demiş.

Örnek 2’de özgün masalda yer alan başlangıç cümleleri sadeleştirilmiş ve “anası Keloğlan'a kızmış” olarak yazılmıştır. Sonrasında annesinin mesajının anlaşılır olabilmesi için “Padişahın kızı seninle evlenmez” cümlesi eklenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Bir keloğlan varmış.

Uyarlanan Cümle: Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde Keloğlan adında bir genç varmış.

Örnek 3’te özgün masalın girişinde yer almayan giriş cümlesi masala eklenerek anlatım güçlendirilmiştir.

4.4.1.17.5. Keloğlan Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Keloğlan masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda cesaret, dürüstlük, sevgi, dayanışma, adalet değerinden örnekler bulunmaktadır. Bu değer metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“- İnadım inat,

Adım Murat.

Olursa ederim rahat,

Olmazsa da aklımdan çıkar, demiş.” (Cesaret değeri)

“-Padişah değerli ise ben de değerliyim.” (Cesaret değeri)

“-Ananı arama. Onu ben götürdüm. Seni de götüreceğim, demiş.” (Cesaret değeri)

“-Ağır ol. Padişahın damadı sayılırım, demiş.” (Cesaret değeri)

“-Merhaba padişahım. Kızınızla evlenmek isterim, demiş.” (Cesaret değeri)

“-Param yok. Görgü öğrenemedim, demiş.” (Dürüstlük değeri)

“-Rüzgâr Savaşçısı, Keloğlan'ı sevmiş. Birlikte yola çıkmışlar.” (Sevgi değeri)

“-Elini öpeyim. Hemen yola çıkayım, demiş.” (Sevgi değeri)

“Birlik olduk.

Çok güçlüyüz.

Sesimizi yükseltsek, dağlar titrer.

Ayak bassak, yer sallanır.

Bu cesur adamlar nereye gider?” (Dayanışma değeri)

“-Her şeyi başardın. Seninle gelirim, demiş.” (Adalet değeri)

4.4.1.17.6. Keloğlan Masalında Öğretilmek İstenen Kelimeler

Cesur, yiğit, birlik, görgü kelimeleri masalda birden fazla yerde tekrar edilerek öğreniciye kelimelerin öğretimi sağlanmıştır.

4.4.1.18. Korkak Osman Masalı

Özgün Masal

KORKAK OSMAN

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zamanların birinde iki dağ arasında bir köy varmış. Tufandan kalmış gibi, köyün cihandan haberi yokmuş. Köy ahalisi kendilerinden başka insan yok sanırmış. Dağın ardına aşacak ne bir yol varmış nede bir gedik. İhtiyaç da duymamışlar, köylerinden başka yaşanacak yer yok sanmışlar.

Köyün dörtbir yanı dağla çevriliymiş. Kuyu gibi dağın dibinde yaşarlarmış. Köyü çevreleyen dağlarda envaitür hayvan yaşarmış. Köylüler gündüz hayvan kükremesinden iş yapamaz, gece kurt ulumasından uyuyamazmış. Daha beteri de dağda yaşayan bir dev varmış. Koca bir mağarayı mesken tutmuş orada yaşarmış. Dev bir hapşurduğunda ağaçların yaprakları köyün üstünü kara bir bulut gibi kaplarmış. Köylü yaprağın uçmasına şükredermiş. Camız yerken bir hapşırılmış da kemikler köyün üstüne taş gibi yağmış, bağ bahçe telef olmuş, kaç kişi yaralanmış.

İlk zamanlar köylülerin pek şikayeti yokmuş. Hatta devin varlığından memnun olan daha çokmuş. Dev geldi de malımıza tebelleş olan kurttan, balımızı yiyen arıdan kurtulduk derlerimiş.

Dev yiye yiye dağın hayvanını tüketmiş. Dağda ne ayı kalmış nede kurt. Köylüler pek sevinmişler. Gidelim şu deve teşekkür edelim demişler. Bir tavuk kesmişler, devin karnı bir ikiyle doymaz demişler, tavuğu beş altı yufkanın içine sarmışlar. Köyde büyük küçük, kadın erkek kim varsa yola çıkmışlar. Devin yaşadığı mağaranın önüne varmışlar. Dev mağaranın içinde hor hor uyurumuş. Mağaranın iki yanı dağ gibi kemik yığınıymış. Getirdikleri tavuğu burnunun ucuna tutmuşlar. Kokusuna uyanır belki deyip tavuğu ikram edeceklermiş. Dev tavuğun kokusunu almış. Burnunu oynatırmış. Demirci körüğü gibi nefes alıp verirmiş. Tavuğu hüüp diye içine çekmiş boğazından aşağı varmış gitmiş de haberi bile olmamış. Yalanırmış da burnunun ucunda ki kokuyu ararmış. Yalana yalana

uyanmış iki yanında yiyecek ararmış. Bir de bakmışım etrafında karınca gibi insan dolu. Hepsini bir, avucunun içine toplamış yiyecekmiş. Köylülerden biri devin elinden zıplamış. Devin kulağına tırmanmış. Hepimizi yersen bir öğün doyarsın. Geri kalan günlerde aç kalırsın. Bizi bırak köyümüze dönelim. Sana üç öğün yemek hazırlayalım diye bağırmış. Köylünün bu teklifine devin de aklı yatmış. Köylüleri serbest bırakmış. Bana bakın ilk öğünümü akşama isterim gelmezse köye iner hepinizi külliye yerim demeyi de ihmal etmemiş.

Köylüler kurtulduklarına sevinmişler arkalarına bakmadan soluk soluğa kaçmışlar. Bir derenin kenarında mola vermişler. İçimizde eksik olan var mı diye yoklama yapmışlar. Kadınlar bir araya, erkekler bir araya, çocuklar bir araya toplanmışlar. Kim var, kim yok gözden geçirmişler. Kadınlar tam tekmil imiş, erkekler de tekmilimiş. Sıra çocuklara gelmiş. Saymış bakmışlarım, çocukların içinde Osman yokmuş. Eyvah Osman yok demişler. Hepsini bir telaş almış. Osman'ı gören var mı? Diye birbirlerine soruşturmaya başlamışlar. Biri dermiş ben gördüm Osman devin ağzına düştü. Bir başkası, tavuğu taşıyan Osman'dı, dev ikisini bir hüppede yuttu dermiş.

Köylüler çok üzölmüşler. Vah, tüh, yazık oldu diye diye tasa çekerek köyün yoluna düşmüşler. Osman'ın yokluğuna üzölmeyen kalmamış. Dizlerini döve döve köye yaklaşmışlar. Köy tarafından kendilerine doğru biri geliverirmiş. Eşegin üstünde geleni uzaktan seçememişler. Köyde kimse kalmadı kim ola bu demişler. Gele gele gelmişimş. Gelen, yasını tuttukları Osman'mış.

Köylüler şaşkınlıklarını atar atmaz. Osman sen ölmedin mi? Devin elinden nasıl kurtuldun demişler. Osman afallamış, ne ölmesi, ne devi, beni bırakıp hep beraber nereye gittiniz demiş. Köylülerin şaşkınlığı bir kat daha artmış. Sen bizimle gelmemiş miydin demişler. Nereye gelecektim. Damda yuvak yuvarlarken uyuya kalmışım. Uyandığımda köyde kimse kalmamış. Eşeğe bindim aramaya çıktım. Olan bu demiş.

Köylüler, Osman'ın dediklerine inanmışlar. Vay namussuz, biz dev ile cebelleşirken sen dama çıktın ense mi yaptın diye çıkışmışlar. Hepimiz senin için bir de yasını tuttuk, sen korkağın biriymişsin demişler.

Osman ne dese inandıramamış. O günden sonra adı "korkak Osman'a" çıkmış. Köylüleri yeni bir tasa sarmış. Akşama az kalmış, devin öğünü hazır değilmiş. Köylüler hep bir olmuş. On tavuk kesmişler. Adam boyunda on somun pişirmişler. Bir tuluğa süt bir tuluğa da bestel basmışlar. Tavukları eşegin birine, somunları başka bir eşeğe, bal ile bestel tuluğunu da başka bir eşeğe yüklemişler.

Köylüler devin öğününü hazır etmişler de götürecektirini bulamamışlar. Kimse devin

nevaiesini götürmeye yanaşmamış. Hepsi kırk dereden su getiririm, bunu götürmem dermiş. Sonunda hepsi bir karara varmışlar. Korkak Osman götürsün demişler.

Korkak Osman'ı bulmuşlar. Düş eşeklerin önüne götür devin inene demişler. Korkak Osman bir şey diyememiş. Almış eşekleri gitmiş. Dev de inin ağzına oturmuş, öğünün beklermiş. Nar gibi kızarmış tavukları görmüş. Ağzını şapırdatmış. Daha fazla dayanamamış. Eşeği bacaklarından tutmuş, tepesi aşağı silkelemiş. Tavuklar yere serilmiş.

Dev, fırın küreği gibi dilini uzatmış. Tavuğun ikisini üzerine koyup hüüp diye içine çekmiş. Ardından adam boyu ekmeğin birini susam gibi ağzına atmış, iki gevişti de yutmuş. Bir çırpıda ne varsa silmiş süpürmüş. Bestelin üstüne sütü içmiş. Ardından bir genirmiş. Devin böğürtüsüne eşekler korkup kaçmışlar. Kırma ata ata, Korkak Osman'dan önce köye varmışlar.

Dev, Korkak Osman'ın getirdiklerini silmiş süpürmüş, daha yok mu dermiş. Sabahki öğünüm daha çok olmalı. Tavuklar iki katına çıksın, somunlar daha büyük olsun demiş. Korkak Osman köye varmış. Devin karnı dipsiz kazan, götürdüğüm tavukları ardı ardına yuttu da daha yok mu dedi demiş. Köylüler kara kara düşünmeye başlamışlar. Köyün bir ayda yiyemediğini bir öğünde yiyor da, ardını arıyor. Bu gidişle, köyümüzde pek yakında kıtlık baş gösterecek demişler. Demesine demişler de yapacak başka da bir hal çaresi yokmuş.

Köylüler devin gazabından kurtulmak için harekete geçmişler. Herkes evinde, bağında, bahçesinde, ambarında, testide, gümlüde ne varsa bir araya toplamışlar. Dağ gibi un olmuş. Gümlü gümlü pekmez bal dolmuş. Tavuklar kümeste, davarlar ağılda beslenirmiş. Köylü işini gücünü bırakmış. Dev denen azman azmasın, köyümüzü başımıza yıkmasın demişler. Her gün üç öğünü hazır etmişler. Korkak Osman her öğünü alır götürürmüş. Her seferinde doymadım daha çok getir dermiş. Böyle böyle günler geçmiş. Dağ gibi un tükenmiş. Ne tavuk kalmış kesecek, ne keçi kalmış güdecek.

Köylülerin akıllarına gelen başlarına gelmiş. Elde avuçta bir şey kalmamış köyde kıtlık başlamış. Devin karnını doyurmaktan vaz geçmişler. Kendileri açlıktan ölecekmiş. Dev ininde günlük öğününü beklerirmiş. Homurtusu köye kadar gelmiş. Köylüler ne kadar at, eşek, deve varsa toplamışlar. Götürüp köyün ağzına dizmişler. Birkaç gün daha nefes alalım demişler.

Korkak Osman'a korkak yaftası çok dokunmuş. Köye musallat olan şu deve haddini bildirirsem yiğitliğimi gösteririm demiş. Eve gitmiş, bir yumurta almış. Bir çakı almış, bir avuç un, bir avuç da karabiber almış. Hepsini ayrı bir cebe yerleştirmiş. Öğün vakti

gelmeden, köylülerin toplayıp götürdüğü eşeklerden birini çözmüş, binmiş gitmiş.

Korkak Osman gidedursun, köylüler vah halimize deyip hallerine yanıyormuş. Köyde kim var kim yok meydana toplanmışlar, birlik olalım demişler. Korkak Osman gene yokmuş. Ne zaman başımız derde düşse ortalıktan kayboluyor. Gördüğümüz yerde yakalayalım. Elini kolunu bağlayıp hayvanların yanına koyalım demişler. Hayvan deyince akıllarına gelmiş. Gidelim bakalım hayvanlardan eksilen var mı demişler. Gitmiş bakmışlar eşeklerden biri yokmuş. Dev bir ucundan yemeye başlamış demişler. Korkuları daha da artmış. Dev havanları yiyip bitirirse halleri harapmış.

Gelelim Korkak Osman'a, devin yaşadığı mağaranın önüne varmış. Eşekten inmiş. Ayakları tir tir titriyormuş. Kaçabilse dönüp kaçacakmış. Denemeye yeltenmemiş bile. İki adım atmadan elini uzatıp yakalamış. Korktuğunu belli etmeden cebinden yumurtayı çıkarmış yere koymuş.

Dev, Korkak Osman'ı görmüş, hani öğünüm demiş. Korkak Osman, sana öğün möğün getirmedim. Bir daha da getirmeyeceğim. Seni un ufak etmeye geldim demiş. Korkak Osman'ın sözü devin komiğine gitmiş. Bir gülmüş bir gülmüş, sırt üstü devrilmiş. Devin kahkahası dağlarda yankılanmış. Köylüler devin kahkahasını duymuşlar, eşiği yedi de keyfe geldi sanmışlar.

Dev doğrulmuş, hala gülermiş. Demek beni un ufak edeceksin. Şu önünde ki taşı ufala da senden korkayım demiş. Beni çok kızdırdın, taşın suyunu sıkacağım demiş. Yere koyduğu yumurtayı almış sıkmış, şar şar akıtmış. Devin gülen ağzı açık kalmış. Gözlerini Korkak Osman'ın eline dikmiş. Devin keyfi kaçmış. Nasıl yaptın bunu demiş. Korkak Osman elini cebine atmış. Avucunun içine unu almış. Kafamın tasını attırma, istersem taşı sıkar suyunu çıkarırım, istersem toz ederim demiş. Devin şaşkın bakışları arasında yerden taş alır gibi yapmış. Yumruğunu sıkmış unu savurmuş. Devin aklı iyice karışmış. Seni bu taş gibi toz etmeden toz ol demiş. Devin şaşkınlığını fırsat bilmiş. Cebinden çakıyı çıkardığı gibi koşmuş. Devin baş parmağına çakıyı çakmış. Dev acı bir nara atmış. Kaya mı düştü üstüne koptu parmağım demiş. Korkak Osman, kaya falan düşmedi, geçerken parmağına basmışım çekiyorum demiş çakıyı çekmiş. Devin acı böğürtüsü köyden duyulmuş. Köylüler işte şimdi yandık demişler! Devin parmağı kanlar içinde kalmış. Dev acıyan parmağına bakmak için eğilmiş. Korkak Osman çakıyı bunun için çakmışımı. Dev eğilir eğilmez, cebinden karabiberi çıkarmış. Devin yüzüne gözüne serpiştirmiş. Devin burnu gicişmiş. Öyle bir hapşırılmış, ağaçlar gelmiş gitmiş. Bu arada Korkak Osman da devin yeline kapılmış. Kuş gibi uçmuş bir ağacın dalına konmuş.

Dev, bir eliyle yüzünü gözünü ovalarken, öbür eliyle de koptu parmağım diye ayağını

tutarmış. Bir yandan da göz ucuyla iki yanında Korkak Osman'ı ararmış. Nereye getti bu Yecüc Mecüc bir halt etmeden kaçayım demiş.

Korkak Osman, beni yerde arama, ben gökteyim, demiş. Dev başını kaldırmış bakmışımış Korkak Osman ağacın tepesinde oturuyormuş. Nasıl çıktın oraya demiş dev. Ben kuş gibi uçarım, taşın suyu sıkarım. Şindi burdan uçacağım ağzından girip burnundan çıkacağım demiş. Dev çok korkmuş, aman yapma, taş gibi suyum sıkma, ağzımdan girip burnumdan çıkma, ne istersen yaparım demiş.

Korkak Osman'ın da aradığı buymuş. Derhal bu köyü terk et. Yoksa başına gelecekleri düşün demiş. Bir yandan da blöfümü yutmazsa işte o zaman sap gibi yandım dermiş. Dev tamam tamam demiş. Açlıktan öleceğim, şu binip geldiğin eşeği ver de gideyim demiş.

Dev eşeği almış gitmiş. Korkak Osman ağaçtan inmiş. Bir solukta köye varmış. Köylüler Korkak Osman'ı görür görmez üstüne çullanmışlar. Bu sefer hangi damın yuvağını yuvarlarken uyuya kaldın söyle bakalım demişler. Bir yandan da ellerini ayaklarını bağlamışlar. Götürüp hayvanların en başına koymuşlar.

Köylüler, dev gelmeden kaçalım demişler. İki gün beklemişler. Dev ne bağırtısını duymuşlar ne gürültüsünü. Acep deve ne oldu, bir eşek yedi gerisine dokunmadı demişler. Korkak Osman'ın bağıını çözelim bakıp gelsin demişler.

Hep beraber geri gelmişler. Korkak Osman'ın elini ayağını çözmüşler. Dev inine git, bak gel seni affedelim demişler. Korkak Osman, dev ininde yok. Onu ben kovdum. Bir daha bu diyara ayak basamaz, köyümüze zarar veremez. Kimin atı eşeği varsa çözsün götürsün demiş. Köylüler, Korkak Osman'a inanmamışlar. Korktuğu için yalan söylüyor, hayvanlarımızı çözüp götürürsek, dev köyümüzü talan eder demişler. Dev çoktan dağları aştı kaçtı. Korkunuz boşuna demiş Korkak Osman. Köylüler, Korkak Osman'ın dediklerini ciddiye almamışlar. Daha geçen gün eşeğin birini almış gitmiş ya buna ne diyeceksin demişler. Korkak Osman gülmüş. Köyde eşek kalmamış. Hepsini toplayıp buraya getirmişsiniz. Dev inine gitmek için eşeğe ihtiyacım oldu. Geldim birini çözdüm gittim. Devi kovarken de azık niyetine ona verdim demiş. Köylüler sana inandık diyelim. Bunu nasıl ispat edeceksin demişler. Korkak Osman, çok kolay, gidip devin yaşadığı ini yoklayalım gözlerinizle görün demiş. Nasıl olacak bu, kendi ayağımızla gidip deve yemi olalım demiş köylüler. Korkak Osman, devin yaşadığı ine ben gireceğim. Yanımda iki de deve götüreceğim. Dediğiniz gibi dev var ise develerle beni sağ koymaz. Develerle geri dönmezsem siz haklısınız demiş. Köylülerin bu plana aklı yatmış. Biz seni uzaktan takip edelim demişler.

Korkak Osman eşeğe binmiş. Tilkesine de iki deve takmış. Türkü söyleye söyleye devin

inine varmış.

Taşın suyunu sıkarım

Bir kuş gibi uçarım

Dev durursa ininde

Çakımı çeker çakarım

Uzaktan Korkak Osman'ı takip eden köylüler, cesaretine şaşırmışlar. Yazık olacak Osman'a demişler. Korkak Osman develerle beraber mağaraya girmiş. Devden kalan pılı pırtı ne varsa develerin üstüne yüklemiş. Dışarda köylüleri bir telaş almış. Dev develeri yedi bitirdi. Şimdiye çıkması lazımdı, kaçalım demişler. Tam yönlerini dönmüş kaçacakları sırada Korkak Osman mağaranın ağzından görünmüş. Türkü söyleye söyleye gelivermiş. Üstelik develerin üstü de hıncahınç doluymuş.

Köylüler devin kaçtığından emin olmuşlar. Korkak Osman'ı omuzlarına almışlar. Kahraman Osman, yiğit Osman, cesur Osman nağmeleri arasında el üstünde köye kadar getirmişler. Bir daha Korkak Osman dememişler.

Tablo 4.4.1.18.1. Korkak Osman masal inceleme formu

Korkak Osman masal inceleme formu ile değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	4
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	4
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	0
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	0
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	5
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	5
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	4
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	0
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	4
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	4
Toplam Puan: 74	

Bu forma göre Korkak Osman masalı 74 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masal uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.18.2. Korkak Osman Masalı Okunabilirlik Ölçütü

Korkak Osman masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülleriyle analiz edilmiştir.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 1842

Hece sayısı: 4512

Cümle sayısı: 282

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,44) - 2,610 \times 6,53$

$198,825 - 98,02 - 17,04$

83,76

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 1842

Hece sayısı: 4512

Cümle sayısı: 282

$118,823 - (25,987 \times 2,44) - (0,971 \times 6,53)$

$118,823 - 63,40 - 6,34$

49,08

Tablo 4.4.1.18.2.1'de Korkak Osman masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.18.2.1. Korkak Osman özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Korkak Osman	2,44	6,53	Kolay	Eğitsel düzey

Uyarlanmış Masal

OSMAN İLE DEV

Bir varmış, bir yokmuş. İki dağ arasında bir köy varmış. Köylü köyden başka bir yere gitmezlermiş. Köylerinden başka bir yer bilmezlermiş.

Köyün etrafında dağlar varmış. Dağlarda çeşitli hayvanlar varmış. Bir de bir dev varmış. Dağda yaşarmış. Büyük bir mağarası varmış. Dev hapsirirmiş. Sonrasında ağaçların yaprakları köye kadar gelirmiş. Kara bulut gibi köyü kaplarmış.

İlk zamanlar köylüler devî severlermiş.

-Dev bize yardımcı olur. Balımızı yiyen arıdan, kurttan kurtuluruz, demişler.

Dev bütün hayvanları yemiş. Dağda hayvan kalmamış. Köylüler sevinmiş. Deve teşekkür etmek istemişler. Bir tavuk almışlar. Köylüler, deve doğru yola çıkmışlar. Devî yaşadığı mağaraya gelmişler. O sırada dev uyuyormuş. Mağarada yerde kemikler varmış. Köylüler tavuğu çıkarmışlar. Devî burnuna yaklaştırmışlar. Dev tavuğun kokusunu almış. Burnunu oynatmış. Tavuğu “hüüp!” diye içine çekmiş. Sonrasında uyanmış. Gözlerini açmış. Her yerde insan varmış. Hepsini avucuna almış. Köylülerden biri devî elinden zıplamış. Devî kulağına tırmanmış.

-Bizi bırak. Sana teşekkürle geldik. Eğer bırakırsan sana üç öğün yemek hazırlarız, demiş. Dev düşünmüş. Köylülerî bırakmış.

-İlk yemeğimi akşama getirin. Yoksa köyünüze gelirim, demiş.

Köylüler hemen oradan kaçmışlar. Bir derenin kenarında dinlenmişler. Etrafa bakmışlar. Osman yokmuş. Köylü korkmuş. Osman’ın devî mağarasında kaldığını düşünmüşler. Köylüler çok üzölmüşler. Köye gitmişler. Köyde eşegin üzerinde birisi köylülere doğru yaklaşıyormuş.

-Köyde kimse kalmadı. Kim bu? demişler.

Eşegin üzerinde gelen Osman’mış. Köylüler;

-Devden nasıl kurtuldun? Demişler. Osman şaşırmış.

-Ne devî? Nereye gittiniz? demiş. Köylüler şaşırmışlar.

-Sen bizimle gelmedin mi? demişler. Osman cevap vermiş:

-Nereye gelecektim? Evde uyumuşum. Uyandığımda köyde kimse yoktu. Eşeye bindim. Sizi aramaya çıktım, demiş.

Köylüler, Osman’a inanmamışlar. Akşam olmuş. Devî yemeğı hazır değilmış. Köylüler toplanmışlar. On tavuk almışlar. Bir şişe süt hazırlamışlar. Bir kavanoz incir reçeli koymuşlar. Tavukları bir eşeye koymuşlar. Süt ile reçeli bir eşeye koymuşlar. Köylüler devî yemeğini hazırlamışlar. Ama kimse devî yemeğini götürmek istememiş. Köylü bir karar almışlar:

-Osman götürsün, demişler.

Osman’ı bulmuşlar.

-Deve yemeğı sen götür. Bizimle o gün gelmedin. O yüzden sen götürmelisin, demişler. Osman bir şey diyememiş. Eşekleri almış, yola çıkmış. Dev yemek bekliyormuş. Tavukları görmüş. Daha fazla dayanamamış.

Dev, dilini uzatmış. Tavuğun ikisini yutmuş. Reçeli yemiş. Sütü içmiş. Devî sesine

eşekler kaçmış.

Dev, her şeyi yemiş.

-Başka yok mu? Sabah yemeğim daha çok olsun. Tavuklar iki katına çıksın, demiş.

Osman köye gelmiş.

-Dev daha çok yemek istiyor, demiş. Köylüler endişelenmişler. Dev, köylünün bir ayda yediğini bir günde yiyormuş. Yakında köyde kıtlık olacaktı. Ama köylüler bir şey yapamıyorlarmış.

Köylüler bütün yiyeceklerini toplamışlar. Köylü işlerini bırakmış. Her gün deve üç öğün hazırlamışlar. Osman her öğünü götürmüş. Dev daha çok istemiş. Günler geçmiş. Un tükenmiş. Tavuk bitmiş.

Hiçbir şey kalmamış. Köylüler aç kalmışlar. Dev hala yemeğini beklermiş.

Osman bir plan yapmış.

-Köylüler bana inanmadı. Dev'in yemek sorununu çözersem kahraman olurum, demiş. Eve gitmiş. Bir yumurta almış. Bir avuç un ve karabiber almış. Hepsini cebine koymuş. Eşeği almış ve yola çıkmış.

Köylüler bir araya gelmişler. Çözüm bulmak istemişler. Osman yine yokmuş. Köylüler;

-Osman hep kaçıyor, demişler.

O sırada Osman mağaraya gelmiş. Eşekten inmiş. Cebinden yumurtayı çıkarmış. Yere koymuş. Dev, Osman'ı görmüş.

-Yemeğim nerede? demiş. Osman;

-Yemek getirmedim. Artık getirmeyeceğim. Seni yenmeye geldim, demiş.

Dev gülmüş.

-Önündeki taşı ez. Senden korkayım, demiş. Osman cevap vermiş:

-Beni çok kızdırdın. Taşın suyunu sıkayım, demiş.

Yumurtayı almış ve sıkmış. Dev şaşırılmış.

-Bunu nasıl yaptın? demiş.

Osman elini cebine atmış. Unu almış.

-Taşı toz ederim, demiş.

Dev şaşkınmış. Osman yere eğilmiş. Yumruğunu sıkmış. Unu atmış. Dev bir şey anlamamış. Osman, cebinden karabiberi çıkarmış. Deve atmış. Dev hapşırılmış. Ağaçlar hapşırığa sallanmış. Osman da uçmuş. Bir ağacın dalına düşmüş. Dev, etrafa bakmış. Osman'ı aramış. Dev;

-O gelmeden kaçayım, demiş. Osman ağaçtan seslenmiş:

-Beni yerde arama. Ben gökteyim, demiş.

Dev başını kaldırmış. Osman ağaçta oturuyormuş.

-Nasıl çıktın? demiş. Osman;

-Ben kuş gibi uçarım. Taşın suyunu sıkarım, demiş.

Dev çok endişelenmiş.

-Lütfen yapma. Ne istersen yaparım, demiş. Osman sevinmiş.

-Köyden git, demiş.

Dev kabul etmiş. Osman'ın eşeğini istemiş. Osman eşeği vermiş. Dev eşeğe binmiş.

Oradan gitmiş. Osman ağaçtan inmiş. Köye gelmiş. Köylüler Osman'ı görmüşler.

Osman'a kızmışlar. Onun kaçtığını düşünmüşler.

Köylüler, iki gün beklemişler. Dev köye gelir sanmışlar. Dev'in sesi yokmuş. Osman ile konuşmuşlar:

-Dev'in mağarasına git. Deve bak, demişler. Osman cevap vermiş:

-Dev gitti. Onu kovdum. Bir daha gelemez, demiş.

Köylüler, Osman'a inanmamışlar. Osman bir plan yapmış.

-Bana iki deve verin. Dev'in mağarasına gideyim. Develerle dönmezsem anlarsınız, demiş. Köylüler kabul etmişler. Osman'ı uzaktan takip etmişler. Osman yolda şarkı söylemiş:

“Taşın suyunu sıkarım.

Bir kuş gibi uçarım.

Taşı un yaparım.”

Köylüler şaşırılmışlar. Osman mağaraya girmiş. Devden kalan yemekleri almış.

Mağaradan çıkmış. Köylüler Osman'ı görmüş. Develerde yemekler varmış. Osman şarkı söylüyormuş. Köylüler, dev'in kaçtığını anlamışlar. Osman'a sarılmışlar. “Kahraman Osman” demişler. Ondandır özür dilemişler. Bir daha dev, köye dönmemiş.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 745

Hece sayısı: 1818

Cümle sayısı: 214

198,825- 40,175x (toplam hece/toplam kelime)-2.610x (toplam kelime/toplam cümle)

198,825- (40,175x 2,44)- 2,610x 3,48

198,825-98,02 -9,08

91,72

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 745

Hece sayısı: 1818

Cümle sayısı: 214

118.823- (25.987 × 2,44)- (0.971 × 3,48)

118,823- 63,40- 3,37

52,05

Tablo 4.4.1.18.2.2’de Osman ile Dev masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.18.2.2. Osman ile Dev uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Osman ile Dev	2,44	3,48	Çok kolay	Bağımsız okuma

Osman ile Dev masalında özgün masalda 2,44 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,44 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda olan ortalama cümle uzunluğu (OCU) 6,53 uyarlanmış halinde 3,48 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU aynı kalmış ve OCU azalmıştır.

4.4.1.18.3. Osman ile Dev Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Bir varmış bir yokmuş. Evvel zamanların birinde iki dağ arasında bir köy varmış. Tufandan kalmış gibi, köyün cihandan haberi yokmuş. Köy ahalisi kendilerinden başka insan yok sanırmış. Dağın ardına aşacak ne bir yol varmış nede bir gedik. İhtiyaç da duymamışlar, köylerinden başka yaşanacak yer yok sanmışlar.”

Uyarlanan Masal

“Bir varmış, bir yokmuş. İki dağ arasında bir köy varmış. Köylü köyden başka bir yere gitmezlermiş. Köylerinden başka bir yer bilmezlermiş.”

Özgün Masal

“Köyün dörtbir yanı dağla çevriliymiş. Kuyu gibi dağın dibinde yaşarlarmış. Köyü çevreleyen dağlarda envaitür hayvan yaşarmış. Köylüler gündüz hayvan kükremesinden iş yapamaz, gece kurt ulumasından uyuyamazmış. Daha beteri de dağda yaşayan bir dev varmış. Koca bir mağarayı mesken tutmuş orada yaşarmış. Dev bir hapsurduğunda

ağaçların yaprakları köyün üstünü kara bir bulut gibi kaplamış. Köylü yaprağın uçmasına şükredermiş. Camız yerken bir hapşırılmış da kemikler köyün üstüne taş gibi yağmış, bağ bahçe telef olmuş, kaç kişi yaralanmış.”

Uyarlanan Masal

“Köyün etrafında dağlar varmış. Dağlarda çeşitli hayvanlar varmış. Bir de bir dev varmış. Dağda yaşarmış. Büyük bir mağarası varmış. Dev hapşırılmış. Sonrasında ağaçların yaprakları köye kadar gelirmiş. Kara bulut gibi köyü kaplamış.”

Özgün Masal

“İlk zamanlar köylülerin pek şikayeti yokmuş. Hatta devin varlığından memnun olan daha çokmuş. Dev geldi de malımıza tebelleş olan kurttan, balımızı yiyen arıdan kurtulduk derlerimış.”

Uyarlanan Masal

“İlk zamanlar köylüler devi severlermiş.

-Dev bize yardımcı olur. Balımızı yiyen arıdan, kurttan kurtuluruz, demişler.”

Özgün Masal

“Dev yiye yiye dağın hayvanını tüketmiş. Dağda ne ayı kalmış nede kurt. Köylüler pek sevinmişler. Gidelim şu deve teşekkür edelim demişler. Bir tavuk kesmişler, devin karnı bir ikiyle doymaz demişler, tavuğu beş altı yufkanın içine sarmışlar. Köyde büyük küçük, kadın erkek kim varsa yola çıkmışlar.”

Uyarlanan Masal

“Dev bütün hayvanları yemiş. Dağda hayvan kalmamış. Köylüler sevinmiş. Deve teşekkür etmek istemişler. Bir tavuk almışlar. Köylüler, deve doğru yola çıkmışlar.”

Özgün Masal

“Devin yaşadığı mağaranın önüne varmışlar. Dev mağaranın içinde hor hor uyurmuş. Mağaranın iki yanı dağ gibi kemik yığınıymış. Getirdikleri tavuğu burnunun ucuna tutmuşlar. Kokusuna uyanır belki deyip tavuğu ikram edeceklermiş. Dev tavuğun kokusunu almış. Burnunu oynatmış. Demirci körüğü gibi nefes alıp verirmiş. Tavuğu hüüp diye içine çekmiş boğazından aşağı varmış gitmiş de haberi bile olmamış. Yalanırmış da burnunun ucunda ki kokuyu ararmış. Yalana yalana uyanmış iki yanında yiyecek ararmış. Bir de bakmışımış etrafında karınca gibi insan dolu. Hepsinibir, avucunun içine toparlamış yiyecekmiş.”

Uyarlanan Masal

“Devin yaşadığı mağaraya gelmişler. O sırada dev uyuyormuş. Mağarada yerde kemikler varmış. Köylüler tavuğu çıkarmışlar. Dev burnuna yaklaştırmışlar. Dev tavuğun

kokusunu almış. Burnunu oynatmış. Tovuğu “hüüp!” diye içine çekmiş. Sonrasında uyanmış. Gözlerini açmış. Her yerde insan varmış. Hepsini avucuna almış.”

Özgün Masal

“Köylülerden biri devin elinden zıplamış. Devin kulağına tırmanmış. Hepimizi yersen bir öğün doyarsın. Geri kalan günlerde aç kalırsın. Bizi bırak köyümüze dönelim. Sana üç öğün yemek hazırlayalım diye bağırmiş. Köylünün bu teklifine devin de aklı yatmış. Köylüleri serbest bırakmış. Bana bakın ilk öğünümü akşama isterim gelmezse köye iner hepinizi külliye yerim demeyi de ihmal etmemiş.”

Uyarlanan Masal

“Köylülerden biri devin elinden zıplamış. Devin kulağına tırmanmış.

-Bizi bırak. Sana teşekkürle geldik. Eğer bırakırsan sana üç öğün yemek hazırlarız, demiş. Dev düşünmüş. Köylüleri bırakmış.

-İlk yemeğimi akşama getirin. Yoksa köyünüze gelirim, demiş.”

Özgün Masal

“Köylüler kurtulduklarına sevinmişler arkalarına bakmadan soluk soluğa kaçmışlar. Bir derenin kenarında mola vermişler. İçimizde eksik olan var mı diye yoklama yapmışlar. Kadınlar bir araya, erkekler bir araya, çocuklar bir araya toplanmışlar. Kim var, kim yok gözden geçirmişler. Kadınlar tam tekmil imiş, erkekler de tekmilimış. Sıra çocuklara gelmiş. Saymış bakmışlarımış, çocukların içinde Osman yokmuş. Eyvah Osman yok demişler. Hepsini bir telaş almış. Osman’ı gören var mı? Diye birbirlerine soruşturmaya başlamışlar. Biri dermiş ben gördüm Osman devin ağzına düştü. Bir başkası, tavuğu taşıyan Osman’dı, dev ikisini bir hüppede yuttu dermiş.”

Uyarlanan Masal

“Köylüler kaçmışlar. Bir derenin kenarında dinlenmişler. Etrafa bakmışlar. Osman yokmuş. Köylü korkmuş. Osman’ın devin mağarasında kaldığını düşünmüşler.”

Özgün Masal

“Köylüler çok üzölmüşler. Vah, tüh, yazık oldu diye diye tasa çekerek köyün yoluna düşmüşler. Osman’ın yokluğuna üzölmeyen kalmamış. Dizlerini döve döve köye yaklaşmışlar. Köy tarafından kendilerine doğru biri geliverirmiş. Eşegin üstünde geleni uzaktan seçememişler. Köyde kimse kalmadı kim ola bu demişler. Gele gele gelmişimş. Gelen, yasını tuttukları Osman’mış.”

Uyarlanan Masal

“Köylüler çok üzölmüşler. Köye gitmişler. Köyde eşegin üzerinde birisi köylülere doğru yaklaşıyormuş.

-Köyde kimse kalmadı. Kim bu? demişler.

Eşeğin üzerinde gelen Osman'mış."

Özgün Masal

"Köylüler şaşkınlıklarını atar atmaz. Osman sen ölmedin mi? Dev'in elinden nasıl kurtuldun demişler. Osman afallamış, ne ölmesi, ne dev'i, beni bırakıp hep beraber nereye gittiniz demiş. Köylülerin şaşkınlığı bir kat daha artmış. Sen bizimle gelmemiş miydin demişler. Nereye gelecektim. Damda yuvak yuvarlarken uyuya kalmışım. Uyandığımda köyde kimse kalmamış. Eşeğe bindim aramaya çıktım. Olan bu demiş."

Uyarlanan Masal

"-Köylüler;

-Devden nasıl kurtuldun? Demişler. Osman şaşırmış.

-Ne dev'i? Nereye gittiniz? demiş. Köylüler şaşırmışlar.

-Sen bizimle gelmedin mi? demişler. Osman cevap vermiş:

-Nereye gelecektim? Evde uyumuşum. Uyandığımda köyde kimse yoktu. Eşeğe bindim. Sizi aramaya çıktım, demiş."

Özgün Masal

"Köylüler, Osman'ın dediklerine inanmışlar. Vay namussuz, biz dev ile cebelleşirken sen dama çıktın ense mi yaptın diye çıkışmışlar. Hepimiz senin için bir de yasını tuttuk, sen korkağın biriymişsin demişler.

Osman ne dese inandıramamış. O günden sonra adı "korkak Osman'a" çıkmış."

Uyarlanan Masal

"Köylüler, Osman'a inanmamışlar."

Özgün Masal

"Köylüleri yeni bir tasa sarmış. Akşama az kalmış, dev'in öğünü hazır değilmiş. Köylüler hep bir olmuş. On tavuk kesmişler. Adam boyunda on somun pişirmişler. Bir tuluğa süt bir tuluğa da bestel basmışlar. Tavukları eşeğin birine, somunları başka bir eşeğe, bal ile bestel tuluğunu da başka bir eşeğe yüklemişler.

Köylüler dev'in öğünü hazır etmişler de götürecek birini bulamamışlar. Kimse dev'in nevalesini götürmeye yanaşmamış. Hepsi kırk dereden su getiririm, bunu götürmem dermiş. Sonunda hepsi bir karara varmışlar. Korkak Osman götürsün demişler."

Uyarlanan Masal

"Akşam olmuş. Dev'in yemeği hazır değilmiş. Köylüler toplanmışlar. On tavuk almışlar. Bir şişe süt hazırlamışlar. Bir kavanoz incir reçeli koymuşlar. Tavukları bir eşeğe koymuşlar. Süt ile reçeli bir eşeğe koymuşlar. Köylüler dev'in yemeğini hazırlamışlar.

Ama kimse devin yemeğini götürmek istememiş. Köylü bir karar almışlar:

-Osman götürsün, demişler.”

Özgün Masal

“Korkak Osman’ı bulmuşlar. Düş eşeklerin önüne götür devin inene demişler. Korkak Osman bir şey diyememiş. Almış eşekleri gitmiş. Dev de inin ağzına oturmuş, öğünün beklermiş. Nar gibi kızarmış tavukları görmüş. Ağzını şapırdatmış. Daha fazla dayanamamış. Eşeği bacaklarından tutmuş, tepesi aşağı silkelemiş. Tavuklar yere serilmiş.

Dev, fırın küreği gibi dilini uzatmış. Tavuğun ikisini üzerine koyup hüüp diye içine çekmiş. Ardından adam boyu ekmeğin birini susam gibi ağzına atmış, iki gevişti de yutmuş. Bir çırpıda ne varsa silmiş süpürmüş. Bestelin üstüne sütü içmiş. Ardından bir genirmiş. Devin böğürtüsüne eşekler korkup kaçmışlar. Kırma ata ata, Korkak Osman’dan önce köye varmışlar.”

Uyarlanan Masal

“Osman’ı bulmuşlar.

-Deve yemeği sen götür. Bizimle o gün gelmedin. O yüzden sen götürmelisin, demişler. Osman bir şey diyememiş. Eşekleri almış, yola çıkmış. Dev yemek bekliyormuş. Tavukları görmüş. Daha fazla dayanamamış.

Dev, dilini uzatmış. Tavuğun ikisini yutmuş. Reçeli yemiş. Sütü içmiş. Devin sesine eşekler kaçmış.”

Özgün Masal

“Dev, Korkak Osman’ın getirdiklerini silmiş süpürmüş, daha yok mu dermiş. Sabahki öğünüm daha çok olmalı. Tavuklar iki katına çıksın, somunlar daha büyük olsun demiş. Korkak Osman köye varmış. Devin karnı dipsiz kazan, götürdüğüm tavukları ardı ardına yuttu da daha yok mu dedi demiş. Köylüler kara kara düşünmeye başlamışlar. Köyün bir ayda yiyemediğini bir öğünde yiyor da, ardını arıyor. Bu gidişle, köyümüzde pek yakında kıtlık baş gösterecek demişler. Demesine demişler de yapacak başka da bir hal çaresi yokmuş.”

Uyarlanan Masal

“Dev, her şeyi yemiş.

-Başka yok mu? Sabah yemeğim daha çok olsun. Tavuklar iki katına çıksın, demiş. Osman köye gelmiş.

-Dev daha çok yemek istiyor, demiş. Köylüler endişelenmişler. Dev, köylünün bir ayda yediğini bir günde yiyormuş. Yakında köyde kıtlık olacaktı. Ama köylüler bir şey

yapamıyorlarmış.”

Özgün Masal

“Köylüler devin gazabından kurtulmak için harekete geçmişler. Herkes evinde, bağında, bahçesinde, ambarında, testide, gümlüde ne varsa bir araya toplamışlar. Dağ gibi un olmuş. Gümlü gümlü pekmez bal dolmuş. Tavuklar kümeste, davarlar ağılda beslenirmiş. Köylü işini gücünü bırakmış. Dev denen azman azmasın, köyümüzü başımıza yıkmasın demişler. Her gün üç öğünü hazır etmişler. Korkak Osman her öğünü alır götürürmüş. Her seferinde doymadım daha çok getir dermiş. Böyle böyle günler geçmiş. Dağ gibi un tükenmiş. Ne tavuk kalmış kesecek, ne keçi kalmış güdecek.”

Uyarlanan Masal

“Köylüler bütün yiyeceklerini toplamışlar. Köylü işlerini bırakmış. Her gün deve üç öğün hazırlamışlar. Osman her öğünü götürmüş. Dev daha çok istemiş. Günler geçmiş. Un tükenmiş. Tavuk bitmiş.”

Özgün Masal

“Köylülerin akıllarına gelen başlarına gelmiş. Elde avuçta bir şey kalmamış köyde kıtlık başlamış. Devin karnını doyurmaktan vaz geçmişler. Kendileri açlıktan ölecekmiş. Dev ininde günlük öğününü beklerimş. Homurtusu köye kadar gelmiş. Köylüler ne kadar at, eşek, deve varsa toplamışlar. Götürüp köyün ağzına dizmişler. Birkaç gün daha nefes alalım demişler.”

Uyarlanan Masal

“Hiçbir şey kalmamış. Köylüler aç kalmışlar. Dev hala yemeğini beklermiş.”

Özgün Masal

“Korkak Osman’a korkak yaftası çok dokunmuş. Köye musallat olan şu deve haddini bildirirsem yiğitliğimi gösteririm demiş. Eve gitmiş, bir yumurta almış. Bir çakı almış, bir avuç un, bir avuç da karabiber almış. Hepsini ayrı bir cebe yerleştirmiş. Öğün vakti gelmeden, köylülerin toplayıp götürdüğü eşeklerden birini çözmüş, binmiş gitmiş.”

Uyarlanan Masal

“Osman bir plan yapmış.

-Köylüler bana inanmadı. Devin yemek sorununu çözersem kahraman olurum, demiş. Eve gitmiş. Bir yumurta almış. Bir avuç un ve karabiber almış. Hepsini cebine koymuş. Eşeği almış ve yola çıkmış.”

Özgün Masal

“Korkak Osman gidedursun, köylüler vah halimize deyip hallerine yanıyormuş. Köyde kim var kim yok meydana toplanmışlar, birlik olalım demişler. Korkak Osman gene

yokmuş. Ne zaman başımız derde düşse ortalıktan kayboluyor. Gördüğümüz yerde yakalayalım. Elini kolunu bağlayıp hayvanların yanına koyalım demişler. Hayvan deyince akıllarına gelmiş. Gidelim bakalım hayvanlardan eksilen var mı demişler. Gitmiş bakmışlar eşeklerden biri yokmuş. Dev bir ucundan yemeye başlamış demişler. Korkuları daha da artmış. Dev havanları yiyip bitirirse halleri harapmış.”

Uyarlanan Masal

“Köylüler bir araya gelmişler. Çözüm bulmak istemişler. Osman yine yokmuş. Köylüler; -Osman hep kaçıyor, demişler.”

Özgün Masal

“Gelelim Korkak Osman’a, devin yaşadığı mağaranın önüne varmış. Eşekten inmiş. Ayakları tir tir titriyormuş. Kaçabilse dönüp kaçacakmış. Denemeye yeltenmemiş bile. İki adım atmadan elini uzatıp yakalarmış. Korktuğunu belli etmeden cebinden yumurtayı çıkarmış yere koymuş.

Dev, Korkak Osman’ı görmüş, hani öğünüm demiş. Korkak Osman, sana öğün möğün getirmedim. Bir daha da getirmeyeceğim. Seni un ufak etmeye geldim demiş. Korkak Osman’ın sözü devin komiğine gitmiş. Bir gülmüş bir gülmüş, sırt üstü devrilmiş. Devlin kahkahası dağlarda yankılanmış. Köylüler devlin kahkahasını duymuşlar, eşiği yedi de keyfe geldi sanmışlar.”

Uyarlanan Masal

“Osman mağaraya gelmiş. Eşekten inmiş. Cebinden yumurtayı çıkarmış. Yere koymuş. Dev, Osman’ı görmüş.

-Yemeğim nerede? demiş. Osman;

-Yemek getirmedim. Artık getirmeyeceğim. Seni yenmeye geldim, demiş.

Dev gülmüş.”

Özgün Masal

“Dev doğrulmuş, hala gülermiş. Demek beni un ufak edeceksin. Şu önünde ki taşı ufala da senden korkayım demiş. Beni çok kızdırdın, taşın suyunu sıkacağım demiş. Yere koyduğu yumurtayı almış sıkmış, şar şar akıtmış. Devlin gülen ağzı açık kalmış. Gözlerini Korkak Osman’ın eline dikmiş. Devlin keyfi kaçmış. Nasıl yaptın bunu demiş. Korkak Osman elini cebine atmış. Avucunun içine unu almış. Kafamın tasını attırma, istersem taşı sıkar suyunu çıkarırım, istersem toz ederim demiş. Devlin şaşkın bakışları arasında yerden taş alır gibi yapmış. Yumruğunu sıkmış unu savurmuş. Devlin aklı iyice karışmış. Seni bu taş gibi toz etmeden toz ol demiş. Devlin şaşkınlığını fırsat bilmiş. Cebinden çakıyı çıkardığı gibi koşmuş. Devlin baş parmağına çakıyı çakmış. Dev acı bir nara atmış.

Kaya mı düştü üstüne koptu parmağım demiş. Korkak Osman, kaya falan düşmedi, geçerken parmağına basmışım çekiyorum demiş çakıyı çekmiş. Devın acı böğürtüsü köyden duyulmuş. Köylüler işte şimdi yandık demişler! Devın parmağı kanlar içinde kalmış. Dev acıyan parmağına bakmak için eğilmiş. Korkak Osman akıyı bunun için akmışımış. Dev eğilir eğilmez, cebinden karabiberi çıkarmış. Devın yüzüne gözüne serpiştirmiş. Devın burnu gicişmiş. Öyle bir hapşırmış, ağaçlar gelmiş gitmiş. Bu arada Korkak Osman da devın yeline kapılmış. Kuş gibi uçmuş bir ağaın dalına konmuş.”

Uyarlanan Masal

“Önündeki taşı ez. Senden korkayım, demiş. Osman cevap vermiş:

-Beni çok kızdırdın. Taşın suyunu sıkayım, demiş.

Yumurtayı almış ve sıkmış. Dev şaşırmış.

-Bunu nasıl yaptın? demiş.

Osman elini cebine atmış. Unu almış.

-Taşı toz ederim, demiş.

Dev şaşkınmış. Osman yere eğilmiş. Yumruğunu sıkmış. Unu atmış. Dev bir şey anlamamış. Osman, cebinden karabiberi çıkarmış. Deve atmış. Dev hapşırmış. Ağaçlar hapşırığa sallanmış. Osman da uçmuş. Bir ağaın dalına düşmüş.”

Özgün Masal

“Dev, bir eliyle yüzünü gözünü ovalarken, öbür eliyle de koptu parmağım diye ayağını tutarmış. Bir yandan da göz ucuyla iki yanında Korkak Osman’ı ararmış. Nereye getti bu Yecüc Mecüc bir halt etmeden kaçayım demiş.

Korkak Osman, beni yerde arama, ben gökteyim, demiş. Dev başını kaldırmış bakmışımış Korkak Osman ağaın tepesinde oturuyormuş. Nasıl çıktın oraya demiş dev. Ben kuş gibi uçarım, taşın suyu sıkarım. şindi burdan uçacağım ağzından girip burnundan çıkacağım demiş. Dev çok korkmuş, aman yapma, taş gibi suyumı sıkma, ağzımdan girip burnumdan çıkma, ne istersen yaparım demiş.”

Uyarlanan Masal

“Osman’ı aramış. Dev;

-O gelmeden kaçayım, demiş. Osman ağaçtan seslenmiş:

-Beni yerde arama. Ben gökteyim, demiş.

Dev başını kaldırmış. Osman ağaçta oturuyormuş.

-Nasıl ıktın? Demiş. Osman;

-Ben kuş gibi uçarım. Taşın suyunu sıkarım, demiş.

Dev çok endişelenmiş.

-Lütfen yapma. Ne istersen yaparım, demiş.”

Özgün Masal

“Korkak Osman’ın da aradığı buymuş. Derhal bu köyü terk et. Yoksa başına gelecekleri düşün demiş. Bir yandan da blöfümü yutmazsa işte o zaman sap gibi yandım demiş. Dev tamam tamam demiş. Açlıktan öleceğim, şu binip geldiğin eşeği ver de gideyim demiş. Dev eşeği almış gitmiş. Korkak Osman ağaçtan inmiş. Bir solukta köye varmış.”

Uyarlanan Masal

“Osman sevinmiş.

-Köyden git, demiş.

Dev kabul etmiş. Osman’ın eşeğini istemiş. Osman eşeği vermiş. Dev eşeğe binmiş. Oradan gitmiş. Osman ağaçtan inmiş. Köye gelmiş.”

Özgün Masal

“Köylüler Korkak Osman’ı görür görmez üstüne çullanmışlar. Bu sefer hangi damın yuvağını yuvarlarken uyuya kaldın söyle bakalım demişler. Bir yandan da ellerini ayaklarını bağlamışlar. Götürüp hayvanların en başına koymuşlar.

Köylüler, dev gelmeden kaçalım demişler. İki gün beklemişler. Dev’in ne bağirtısını duymuşlar ne gürültüsünü. Acep deve ne oldu, bir eşek yedi gerisine dokunmadı demişler. Korkak Osman’ın bağını çözelim bakıp gelsin demişler.

Hep beraber geri gelmişler. Korkak Osman’ın elini ayağını çözmüşler. Dev’in inine git, bak gel seni affedelim demişler.”

Uyarlanan Masal

“Köylüler Osman’ı görmüş. Osman’a kızmışlar. Onun kaçtığını düşünmüşler.

Köylüler, iki gün beklemişler. Dev köye gelir sanmışlar. Dev’in sesi yokmuş.

Osman ile konuşmuşlar.

-Dev’in mağarasına git. Deve bak, demişler.”

Özgün Masal

“Korkak Osman, dev ininde yok. Onu ben kovdum. Bir daha bu diyara ayak basamaz, köyümüze zarar veremez. Kimin atı eşeği varsa çözsün götürsün demiş. Köylüler, Korkak Osman’a inanmamışlar. Korktuğu için yalan söylüyor, hayvanlarımızı çözüp götürürsek, dev köyümüzü talan eder demişler. Dev çoktan dağları aştı kaçtı. Korkunuz boşuna demiş Korkak Osman. Köylüler, Korkak Osman’ın dediklerini ciddiye almamışlar. Daha geçen gün eşeğin birini almış gitmiş ya buna ne diyeceksin demişler. Korkak Osman gülmüş. Köyde eşek kalmamış. Hepsini toplayıp buraya getirmişsiniz. Dev’in inine gitmek için eşeğe ihtiyacım oldu. Geldim birini çözdüm gittim. Devi kovarken de azık niyetine ona

verdim demiş.”

Uyarlanan Masal

“Osman cevap vermiş:

-Dev gitti. Onu kovdum. Bir daha gelemes, demiş.

Köylüler, Osman’a inanmamış.”

Özgün Masal

“Köylüler sana inandık diyelim. Bunu nasıl ispat edeceksin demişler. Korkak Osman, çok kolay, gidip devin yaşadığı ini yoklayalım gözlerinizle görün demiş. Nasıl olacak bu, kendi ayağımızla gidip deve yem mi olalım demiş köylüler. Korkak Osman, devin yaşadığı ine ben gireceğim. Yanımda iki de deve götüreceğim. Dediğiniz gibi dev var ise develerle beni sağ koymaz. Develerle geri dönmezsem siz haklısınız demiş. Köylülerin bu plana aklı yatmış. Biz seni uzaktan takip edelim demişler.”

Uyarlanan Masal

“Osman bir plan yapmış.

-Bana iki deve verin. Devin mağarasına gideyim. Develerle dönmezsem anlarsınız, demiş. Köylüler kabul etmişler. Osman’ı uzaktan takip etmişler.”

Özgün Masal

“Korkak Osman eşeğe binmiş. Tilkesine de iki deve takmış. Türkü söyleye söyleye devin inine varmış.

Taşın suyunu sıkarım

Bir kuş gibi uçarım

Dev durursa ininde

Çakımı çeker çakarım

Uzaktan Korkak Osman’ı takip eden köylüler, cesaretine şaşırılmışlar. Yazık olacak Osman’a demişler. Korkak Osman develerle beraber mağaraya girmiş. Devden kalan pılı pırtı ne varsa develerin üstüne yüklemiş. Dışarda köylüleri bir telaş almış. Dev develeri yedi bitirdi. Şimdiye çıkması lazımdı, kaçalım demişler. Tam yönlerini dönmüş kaçacakları sırada Korkak Osman mağaranın ağzından görünmüş. Türkü söyleye söyleye gelivermiş. Üstelik develerin üstü de hıncahınç doluymuş.”

Uyarlanan Masal

“Osman yolda şarkı söylemiş:

“Taşın suyunu sıkarım.

Bir kuş gibi uçarım.

Taşı un yaparım.

Mağaradan çıkmış. Köylüler Osman'ı görmüş. Develerde yemekler varmış. Osman yolda şarkı söylemiş:

“Taşın suyunu sıkarım.

Bir kuş gibi uçarım.

Taşı un yaparım.”

Köylüler şaşırılmışlar. Osman mağaraya girmiş. Devden kalan yemekleri almış. Mağaradan çıkmış. Köylüler Osman'ı görmüş. Develerde yemekler varmış. Osman şarkı söylüyormuş.”

Özgün Masal

“Köylüler devin kaçtığından emin olmuşlar. Korkak Osman'ı omuzlarına almışlar. Kahraman Osman, yiğit Osman, cesur Osman nağmeleri arasında el üstünde köye kadar getirmişler. Bir daha Korkak Osman dememişler.”

Uyarlanan Masal

“Köylüler, devin kaçtığını anlamışlar. Osman'a sarılmışlar. “Kahraman Osman” demişler. Ondan özür dilemişler. Bir daha dev, köye dönmemiş.”

4.4.1.18.4. Osman ile Dev Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Osman ile Dev masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. Sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Köylülerden biri devin elinden zıplamış.

Uyarlanan Masal: Köylülerden biri devin elinden zıplamış.

Örnek 1’de özgün cümle korunarak uyarlanan masalda yer almıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Köylüler çok üzölmüşler.

Uyarlanan Masal: Köylüler çok üzölmüşler.

Örnek 2’de özgün cümle korunarak uyarlanan masalda yer almıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Eşekten inmiş.

Uyarlanan Masal: Eşekten inmiş.

Örnek 3'te özgün cümle korunarak uyarlanan masalda yer almıştır.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Tufandan kalmış gibi, köyün cihandan haberi yokmuş. Köy ahalisi kendilerinden başka insan yok sanırmış. Dağın ardına aşacak ne bir yol varmış nede bir gedik. İhtiyaç da duymamışlar, köylerinden başka yaşanacak yer yok sanmışlar.

Uyarlanan Cümle: Köylü köyden başka bir yere gitmezlermiş. Başka bir yer bilmezlermiş.

Örnek 1'de özgün masalda yer alan kısım sadeleştirilerek okuyucunun düzeyine getirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Dev bir hapşurduğunda ağaçların yaprakları köyün üstünü kara bir bulut gibi kaplarmış. Köylü yaprağın uçmasına şükredermiş. Camız yerken bir hapşırılmış da kemikler köyün üstüne taş gibi yağmış, bağ bahçe telef olmuş, kaç kişi yaralanmış.

Uyarlanan Cümle: Dev hapşırılmış. Sonrasında ağaçların yaprakları köye gelirmiş. Kara bulut gibi köyü kaplarmış.

Örnek 2'de özgün masaldaki yer alan kısım sadeleştirilerek okuyucunun düzeyine getirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: İlk zamanlar köylülerin pek şikâyeti yokmuş. Hatta devin varlığından memnun olan daha çokmuş.

Uyarlanan Cümle: İlk zamanlar köylüler devi severlermiş.

Örnek 3'te özgün cümlede anlatılmak istenen sadeleştirilerek uyarlanan metinde yer almıştır.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Dev yiye yiye dağın hayvanını tüketmiş. Dağda ne ayı kalmış nede kurt.

Köylüler pek sevinmişler. Gidelim şu deve teşekkür edelim demişler. Bir tavuk kesmişler, devin karnı bir ikiyle doymaz demişler, tavuğu beş altı yufkanın içine sarmışlar. Köyde büyük küçük, kadın erkek kim varsa yola çıkmışlar.

Uyarlanan Cümle: Dev bütün hayvanları yemiş. Dağda hayvan kalmamış. Köylüler sevinmişler. Deve teşekkür etmek istemişler. Bir tavuk almışlar. Köylüler, deve doğru yola çıkmışlar.

Örnek 1’de özgün masalda silme ve değiştirme teknikleri kullanılarak anlatım özetlenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Korkak Osman gidedursun, köylüler vah halimize deyip hallerine yanıyormuş. Köyde kim var kim yok meydana toplanmışlar, birlik olalım demişler. Korkak Osman gene yokmuş. Ne zaman başımız derde düşse ortalıktan kayboluyor. Gördüğümüz yerde yakalayalım. Elini kolunu bağlayıp hayvanların yanına koyalım demişler. Hayvan deyince akıllarına gelmiş. Gidelim bakalım hayvanlardan eksilen var mı demişler. Gitmiş bakmışlar eşeklerden biri yokmuş. Dev bir ucundan yemeye başlamış demişler. Korkuları daha da artmış. Dev havanları yiyip bitirirse halleri harapmış.

Uyarlanan Cümle: Köylüler bir araya gelmişler. Çözüm bulmak istemişler. Osman yine yokmuş. Köylüler;

-Osman hep kaçıyor, demişler.

Örnek 2’de özgün masalda anlatılmak istenen kısım özetlenerek uyarlanan masalda yer almıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Köylüler devin gazabından kurtulmak için harekete geçmişler. Herkes evinde, bağında, bahçesinde, ambarında, testide, gümlüde ne varsa bir araya toplamışlar. Dağ gibi un olmuş. Gümlü gümlü pekmez bal dolmuş. Tavuklar kümeste, davarlar ağılda beslenirmiş.

Köylü işini gücünü bırakmış. Dev denen azman azmasın, köyümüzü başımıza yıkmasın demişler. Her gün üç öğünü hazır etmişler. Korkak Osman her öğünü alır götürürmüş. Her seferinde doymadım daha çok getir dermiş. Böyle böyle günler geçmiş. Dağ gibi un tükenmiş. Ne tavuk kalmış kesecek ne keçi kalmış güdecek.

Uyarlanan Cümle: Köylüler bütün yiyeceklerini toplamışlar. Köylü işlerini bırakmış. Her gün deve üç öğün hazırlamışlar. Osman her öğünü götürmüş. Dev daha çok istemiş. Günler geçmiş. Un tükenmiş. Tavuk bitmiş.

Örnek 3’te özgün masal özetlenerek anlatım özetlenmiştir.

Silme

İlkokul 2. Sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Dev mağaranın içinde hor hor uyurmuş. Mağaranın iki yanı dağ gibi kemik yığınıymış.

Uyarlanan Cümle: Dev uyuyormuş. Mağarada kemikler varmış.

Örnek 1’de özgün cümlelerin ilki silinmiş ve diğer cümlede de “dağ gibi kemikler” ifadesi silinmiştir. Anlatım sadeleştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Köyün dörtbir yanı dağla çevriliymiş. Kuyu gibi dağın dibinde yaşarlarmış.

Uyarlanan Cümle: Köyün etrafında dağlar varmış.

Örnek 2’de özgün metindeki cümle silinmiş olup bu cümlelerin eksikliği masalın genelinde bir anlam eksikliği oluşturmamaktadır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Köylüler gündüz hayvan kükremesinden iş yapamaz, gece kurt ulumasından uyuyamazmış.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 3’te özgün cümle silinmiş ve uyarlanan masalda yer almamıştır.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. Sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Akşama az kalmış, devin öğünü hazır değilmiş.

Uyarlanan Cümle: Akşam olmuş. Devin yemeği hazır değilmiş.

Örnek 1’de özgün metinde yer alan “akşama az kalmış” yerine “akşam olmuş” cümlesi kullanılmıştır. Metnin okunabilirliği artırılmıştır. “Öğün” yerine de “yemek” kelimesi kullanılarak okuyucunun düzeyine getirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Cebinden çakıyı çıkardığı gibi koşmuş. Devın baş parmağına çakıyı çakmış. Dev acı bir nara atmış. Kaya mı düştü üstüne koptu parmağım demiş. Korkak Osman, kaya falan düşmedi, geçerken parmağına basmışım çekiyorum demiş çakıyı çekmiş. Devın acı böğürtüsü köyden duyulmuş. Köylüler işte şimdi yandık demişler! Devın parmağı kanlar içinde kalmış. Dev acıyan parmağına bakmak için eğilmiş. Korkak Osman çakıyı bunun için çakmışımış. Dev eğilir eğilmez, cebinden karabiberi çıkarmış. Devın yüzüne gözüne serpiştirmiş. Devın burnu gicişmiş. Öyle bir hapşırılmış, ağaçlar gelmiş gitmiş. Bu arada Korkak Osman da devın yeline kapılmış. Kuş gibi uçmuş bir ağacın dalına konmuş.

Uyarlanan Cümle: Osman, cebinden karabiberi çıkarmış. Deve atmış. Dev hapşırılmış. Ağaçlar hapşırığa sallanmış. Osman da uçmuş. Bir ağacın dalına düşmüş.

Örnek 2’de özgün metinde şiddet içeren ifadeler olduğu için o kısım silinmiş ve uyarlanan masalda yer almamıştır. “Devın yüzüne gözüne serpiştirmiş” yerine “atmış” ifadesi yer almıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Hepsinibir, avucunun içine toparlamış yiyecekmiş.

Uyarlanan Cümle: Hepsini avucuna almış.

Örnek 3’te özgün cümlede yer alan “yiyecekmiş” kelimesi silinmiş ve “avucunun içine toparlamış” yerine “avucunun içine almış” yazılmıştır.

Ekleme

Ekleme, ilkokul 2. Sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Korkak Osman’a korkak yaftası çok dokunmuş. Köye musallat olan şu deve haddini bildirirsem yiğitliğimi gösteririm demiş.

Uyarlanan Cümle: Osman bir plan yapmış.

-Köylüler bana inanmadı. Devın yemek sorununu çözersem kahraman olurum, demiş.

Örnek 1’de özgün masalda Osman’ın cümlesi söylenmeden önce geçiş cümlesi eklenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Köylüler sana inandık diyelim. Bunu nasıl ispat edeceksin demişler. Korkak Osman, çok kolay, gidip devın yaşadığı ini yoklayalım gözlerinizle görün demiş. Nasıl olacak bu, kendi ayağımızla gidip deve yem mi olalım demiş köylüler. Korkak

Osman, devin yaşadığı ine ben gireceğim. Yanımda iki de deve götüreceğim.

Uyarlanan Cümle: Osman bir plan yapmış:

-Bana iki deve verin.

Örnek 2’de özgün masalda yer alan bölümü anlatabilmek adına “Osman bir plan yapmış” cümlesi eklenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Korkak Osman, dev ininde yok. Onu ben kovdum. Bir daha bu diyara ayak basamaz, köyümüze zarar veremez. Kimin atı eşeği varsa çözsün götürsün demiş.

Uyarlanan Cümle: Osman cevap vermiş:

-Dev gitti. Onu kovdum. Bir daha gelemeyiz, demiş.

Örnek 3’te özgün masaldaki kısmı aktarabilmek için “Osman cevap vermiş” geçiş cümlesi eklenmiştir.

4.4.1.18.5. Osman ile Dev Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Osman ile Dev masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda nezaket, cesaret, dayanışma değerlerinden örnekler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“Deve teşekkür etmek istemişler. Bir tavuk almışlar.” (Nezaket değeri)

“Köylülerden biri devin elinden zıplamış. Devin kulağına tırmanmış.” (Cesaret değeri)

“Köylüler bütün yiyeceklerini toplamışlar. Köylü işini bırakmış. Her gün üç öğün hazırlamışlar.” (Dayanışma değeri)

“Köylüler bir araya gelmişler. Çözüm bulmak istemişler.” (Dayanışma değeri)

“-Yemek getirmedi. Artık getirmeyeceğim. Seni yenmeye geldim, demiş.” (Cesaret değeri)

“-Beni çok kızdırdın. Taşın suyunu sıkayım, demiş.” (Cesaret değeri)

“-Ben kuş gibi uçarım. Taşın suyunu sıkayım, demiş.” (Cesaret değeri)

“-Bana iki deve verin. Devin mağarasına gideyim. Develerle dönmezsem anlarsınız, demiş.” (Cesaret değeri)

“Taşın suyunu sıkayım.”

Bir kuş gibi uçarım.

Taşı un yaparım.” (Cesaret değeri)

4.4.1.18.6. Osman ile Dev Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Endişe, plan, öğün, taşın suyunu sıkamak kelimeleri ve deyimi masalda birden fazla yerde tekrar edilerek öğreniciye kelimelerin öğretimi sağlanmıştır.

4.4.1.19. Köylü ile Bullalar Masalı

Özgün Masal

KÖYLÜ İLE BULLALAR

Bir varmış bir yokmuş. Köyün birinde bir köylü yaşarmış. Köylünün atı, eşeği, ineği varmış. Bir tek tavuğu yokmuş. Bir kümes yapmış. Pazara gitmiş 10 bulla bir horoz almış. Getirmiş kümese salmış. Bullaları horoza teslim etmiş. Horoz efendi bullalar sana emanet, gözün üzerinde, ibiğin süksünlerinde olacak. Bir teki kaybolursa yakarım alimallah demiş kümesin kapısını kapatmış gitmiş.

Bullaların biri ak biri kara biri çil, hepsi ayrı renkmiş. Köylü hepsinin rengine göre isim vermiş. Köylü de horoz da birini diğerinden renginden ayırmış. Horoz bullaları başına toplamış. Ağanın dediğini duydunuz. Halinizden sorumluyum, yoksa gidecek boynum demiş.

Sabah olmuş. Köylü kümesin ağzını açmış, hadi dolaşın demiş. Horoza da sıkı sıkıya tembih etmiş. Gözden ırak olmayın, çakala tilkiye yem olmayın demiş. Horoz, bullaların etrafında dört dönmüş. Ne kedi yanaşabilmiş ne köpek. Akşamüzeri kümese girmişler tünemişler. Keyifli bir gün geçirdik demişler. Horoz yorgunluktan bitap düşmüş. Tünediği yerde uyuyakalmış.

Köylü horoz öttüğünde kalkarmış. Horoz ötmemiş sabah namazını kaçırmış. Hışımlla kümese gelmiş, ne bu tembelliğin demiş horozu azarlamış. Cezalısın, bugün kümesinde tüneyeceksin, dışarı çıkmayacaksın demiş. Kümesin ağzını açmış gitmiş.

Bullalar bize yasak yok hadi çıkalım demişler. Dışarda açgözlü çakal tilki dolu çıkmayın demiş horoz. Bullalar horozun uyarısını ciddiye almamışlar. Dün çakal yoku da bugün mü çoğaldı. Senin cezanı biz çekemeyiz. Tüneye tüneye çotumuz çıktı. Akşama kadar pinekleyemeyiz demişler bullalar. Gıt gıt gıt diye gülüşerek çıkıp gitmişler. Senin için de dolaşırız horoz efendi tasalanma demişler.

Tilki bir gün önce bullaları ortalıkta dolaşırken çoktan görmüş de planını geceden hazır etmiş. Eline bir mısır koçanı almış. Gece yarısı tavukların dolaştığı alana gelmiş. Mısır koçanının yarısını denelemiş ortalığa serpmiş. Öteki yarısını da denelemiş, ardı sıra ata gitmiş. Bir ağacı siper edinmiş, arkasına gizlenmiş, beklemeye başlamış. Bullaların

kümeden çıktığını görünce ağzını şapırdatmış. Üstelik horoz da yok işim çok kolay demiş.

Bullalar gıt gıt gıdayarak dolaşmaya başlamışlar. Tilkinin serpiştirdiği deneleri bulmuşlar. Yerden bir bir üplemeye başlamışlar. Tilki kuyruk sallamış, hepsinin gözü kursağında, deneden başka gördükleri bir şey yok demiş. Tam o sıra ak bulla tilkinin ardı sıra attığı deneleri görmüş üpleye üpleye tilkinin sindiği yere doğru yürümüş. Tilki kendisine doğru gelen bullayı görmüş. Tuzak işe yaradı demiş. Geh bili bili, geh bili bili deyip sevinmiş. Ak bulla, kurulan tuzaktan habersiz arkadaşlarından uzaklaşmış. Kendi ayaklarıyla tıpış tıpış tilkinin kucağına gitmiş. Tilki üzerine atlamış. Ak bullayı almış gitmiş. Ak bulla boğazının ve dikkatsizliğinin kurbanı olmuş.

Öbür bullaların, ak bullanın başına gelenlerden haberi yokmuş. Horoz pašamızın dediğine uysaydık hala kümeste olacaktık demişler.

Akşam olmak üzereymiş. Kümese dönmüşler. Horoz merak içindeymiş. Nerde kaldınız? Var mı bir eksiginiz? Demiş. Tek eksigimiz sendin, bizimle niye gelmedin demişler. Hepsi birden gıt gıt gıdaak gülüşmüşler. Horoz göz ucuyla bullaları saymış. Ak bullayı görememiş. İçinizde ak bulla yok, ak bulla nerde? Demiş.

Saymışlar bakmışlar, sahi ak bulla yok demişler. Az ötemizde dene yerdı. Her vakit, hepimizden önce kümese o girerdi. Şimdi hangi inin dibine girdi. Başına bir hal gelmesin sakın demişler tasalanmışlar. Horozun akli kesmiş. Olacağı buydu sözümü dinlemediniz. Dışarı çıktınız göz göre göre ak bullayı tilkiye kaptırdınız demiş. Ötekiler hala bir şey anlamamışlar, biz bir şey görmedik demişler.

Köylü kümesin ağzını kapatmaya gelmiş. Bullaları saymış ak bullayı görememiş. Ak bulla nerde? Demiş horrorza çıkışmış. Hepsini kümese hapsetmiş. Dışarı çıkmalarını yasaklamış.

Aradan üç gün geçmiş. Kümeste pineklemekten bullaların canı sıkılmış. Gıdı gıdı kümesin içinde dolaşmaya başlamışlar. Bullaların gıdıltısından horozun başı zeğil olmuş. Başım kazan oldu şu gıdıltıyı kesin diye bullaları azarlamış. Bullalar gıdıltıyı keser gibi olmuşlar. Bir zaman sonra gene başlamışlar. Horoz daha fazla dayanamamış. Teker teker hepsinin üzerine çıkmış, tepelerini dideklemiş. Bullalar sesi kesmişler, folluklarına gidip çökmüşler.

Aradan bir zaman geçmiş, kara bulla, hep böyle folluğumuzda oturacak mıyız demiş. Horoz onun kolayı var, kimin folluğunda yumurta varsa gıdılar demiş. O vakte kadar bullaların aklına yumurta yumurtlamak gelmemiş. Hepsi bir folluklarında ıkılayıp tısılamaya başlamışlar. Kara bulla bir ah çekmiş. Gıt gıt gıdaak, gıt gıt gıdaak diyerek yeri gėėu inletmiş. Bullanın sesini duyan deve kuşu yumurtası sanarmış. Bullanın gıt gıt gıdaak sesini köylü de duymuş. Kümese sansar dadandı bullaları boğuyor sanmış. Tüfeği kaptığı gibi soluğu kümesin önünde almış. Kara bulla gıt gıt gıdaak diye bağıra bağıra kümesin içinde dört dönüyormuş. Köylü folluktaki yumurtayı görmüş çok sevinmiş. Kara bullam tavuk olmuş demiş. Kara bullayı çok sevmiş.

Köylü bu sevinçle kümesin kapısını açmış. ıkın dolaşın diyecekmiş aklına ortalıkta dolaşan akal tilki gelmiş. Siz burada bekleyin demiş. Aklına parlak bir fikir gelmiş. Gitmiş evden uzunca bir ip almış gelmiş. İpin ucunu horozun bir ayağına bağlamış. Horozun ardından teker teker bullaları da bağlamış. İpin öbür ucuna da kara bullayı bağlamış. Hadi gidin dolaşın demiş.

Horoz, ayağını hangi yönde çekse bullalar da o yöne gidermiş. Tespih tanesi gibi iple dizilmişler, öyle gezerlerimiş. Horoz hepimiz bir olduk demiş.

Tilki tuzağını geceden kurmuş bullaların çıkmasını beklerimiş. ıktıklarını görünce sevinmiş fakat ayaklarındaki bağı görememiş. Ne oldu bunlara, bir teki bu tarafa yönelmedi demiş sabır taşı atlamış. On tavuğun aklı bir tilki aklı etmez, bunda bir iş var demiş beklemeye devam etmiş.

Tilki sindiği yerde bekleyedursun, horozun üstüne bir karaltı szlmş. Kartal horozu pençesiyle kaptığı gibi havalanmış. Horozun ardı sıra bullalar da uçurtma kuyruğu gibi havalanmışlar. Tilki olanları görmüş. şaşkınlığını atar atmaz yerinden ok gibi fırlamış. İpin ucundan yakalamış. Kartal kanat ırparımış, bullalar çabalarımış, tilki paldırarımış. Köylü patırtıyı duymuş. Kendini dışarı atmış. Bir de bakmışımış kartal tavukları almış götürüyor. “Dekvey kara bullam dekvey” demiş. Apar topar koşmuş. Tilkiyi kuyruğundan yakalamış.

Kartal daha fazla havalanamamış. Pençesindeki horozu salıvermiş. Tilki ipi salmış, köylü de tilkinin kuyruğunu salmış. İpini koparan kaçmış. Bullalar da soluğu kümeste almış. Herkes payına düşen dersi almış.

Tablo 4.4.1.19.1. Köylü ile Bullalar masal inceleme formu

Köylü ile Bullalar masalı masal inceleme formu ile değerlendirilmiştir.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	1
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	4
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	0
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	0
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	5
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	0
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	5
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	0
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	4
Toplam Puan: 67	

Bu forma göre Köylü ve Bullalar masalı 67 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masalın uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.19.2. Köylü ile Bullalar Masalının Okunabilirlik Ölçütü

Köylü ile Bullalar masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülleriyle hesaplanmıştır.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 895

Hece sayısı: 2270

Cümle sayısı: 146

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) - $2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,53) - 2,610 \times 6,13$

$198,825 - 101,64 - 15,99$

81,19

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 895

Hece sayısı: 2270

Cümle sayısı: 146

$118,823 - (25,987 \times 2,53) - (0,971 \times 6,13)$

$118,823 - 65,74 - 5,95$

47,13

Tablo 4.4.1.19.2.1'de Köylü ile Bullalar masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.19.2.1. Köylü ile Bullalar özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Köylü ile Bullalar	2,53	6,13	Kolay	Eğitsel düzey

Uyarlanmış Masal

KÖYLÜ İLE TAVUKLARI

Bir varmış, bir yokmuş. Köyün birinde bir köylü yaşarmış. Bu köylünün atı, eşiği, ineği varmış. Ama tavuğu yokmuş. Köylü bir gün evinin önüne kümes yapmış. Pazara gitmiş. On tane tavuk, bir tane horoz almış. Onları kümese koymuş. Horozla konuşmuş: -Tavuklara sen göz kulak olacaksın. Bir tanesi bile kaybolmasın, demiş.

Tavukların biri beyaz, biri siyah, biri renkliymiş. Hepsi farklı renkmiş. Köylü onlara renklerine göre isim vermiş. Horoz tavukları çağırması:

-Sizden ben sorumluyum, demiş.

Sabah olmuş. Köylü, kümise gelmiş. Kümesin kapısını açmış.

-Hadi dolaşın, demiş. Horozu uyarmış.

-Uzakta durmayın, tilkiye yem olmayın, demiş.

Horoz, tavuklara iyi bakmış. Kimse yaklaşıpamamış. Akşam olmuş. Kümise dönmüşler.

Horoz yorgunmuş. Hemen uyumuş.

Sabah vakti horoz ötermiş. Köylü de horozun sesine uyanırmış. Sabah olmuş. Bu sabah horoz ötmemiş. Köylü de sabah geç kalkmış. Köylü hemen kümise gelmiş. Horozu bağırmış.

-Bugün cezasısın. O yüzden kümeste kalacaksın. Dışarı çıkamazsın, demiş.

Kümesin kapısını açmış. Tavuklar kümeden çıkmış. Onlara yasak yokmuş. Horoz, tavukları uyarmış:

-Dışarıda tilkiler var, çıkmayın, demiş.

Tavuklar horozu dinlememiş.

-Dün tilki yoktu. Bugün de olmaz. Gıt gıt gıt! diye gülmüşler. Kümeden çıkmışlar.

Tilki, bir gün önce tavukları görmüş. Bir plan yapmış. Eline bir mısır almış. Tavukların olduğu yere mısırı atmış. Yol boyu yerlerde mısır olmuş. Tilki bir ağacın arkasına geçmiş.

Beklemeye başlamış. Uzaktan tavukları görmüş. Horoz yanlarında yokmuş.

-İşim çok kolay olacak, demiş. Tavuklar dolaşmaya başlamış. Mısır tanelerini bulmuşlar. Mısırları yiyerek yerden toplamışlar. O sırada beyaz tavuk mısır tanelerini görmüş. Tilkinin yanına doğru ilerlemeye başlamış. Tilkiye yaklaşmış. Bir yandan da mısırları yemiş. Tilki kendisine gelen tavuğu görmüş.

-Tuzak işe yaradı, demiş. Beyaz tavuk, tilkiye yaklaşınca tilki üzerine atlamış. Beyaz tavuğu almış. Hemen oradan gitmiş.

Diğer tavuklar hiçbir şeyi görmemiş.

-Horozu iyi ki dinlemedik, diye düşünmüşler.

Akşam olmuş. Tavuklar kümise dönmüş. Horoz çok merak etmiş.

- Nerede kaldınız? Eksik var mı? demiş. Tavuklar cevap vermiş:

-Sadece sen eksiktin. Neden gelmedin? Gıt, gıt, gıdaak! demişler.

Horozu gülmüşler. Horoz tavukları saymış. Beyaz tavuk yokmuş.

- Beyaz tavuk nerede? demiş.

Tavuklar şaşırması. Ak tavuk yokmuş.

-Yerdeki mısır tanelerini yiyordu, demişler. Tavuklar korkmuş. Horoz düşünmüş.

-Beni dinlemediniz. Dışarı çıktınız. Ak tavuğu tilki götürdü, demiş.

Tavuklar şaşırmış.

-Biz tilkiyi hiç görmedik, demişler.

O sırada köylü gelmiş. Tavukları saymış. Beyaz tavuk yokmuş. Köylü;

-Beyaz tavuk nerede? demiş. Horoz kızmış. Herkesi cezalandırmış.

-Kimse kümeden çıkmayacak, demiş. Kümesin kapısını kilitlemiş.

Aradan üç gün geçmiş. Tavuklar çok sıkılmış. Kümesin içinde dolaşmışlar.

-Gıt, gıt, gıdaaak! demişler. Kümeste gürültü yapmışlar.

Horoz sinirlenmiş. Çok ses varmış. Tavuklara bağırmış ve susmalarını istemiş. Tavuklar susmuş. Aradan zaman geçmiş. Kara tavuk sormuş:

-Hep böyle oturacak mıyız? demiş. Horoz cevap vermiş:

-Yumurtası olan gıdaklasın. Kuluçkaya yatsın.

Tavuklar gıdaklamaya başlamış. Kara tavuk kuluçkaya yatmış. Çok sesli gıdaklamış.

-Gıdaaaaaaak! demiş. En sonunda kara tavuk yumurtlamış. Köylü tavukların sesini duymuş. Kümese gelmiş. Köylü, yumurtayı görmüş. Çok sevinmiş. Siyah tavuğu çok sevmiş. Kümesin kapısını açmaya karar vermiş ve kilidi açmış. O sırada aklına tilki gelmiş.

-Biraz bekleyin, demiş.

Köylünün aklına bir fikir gelmiş. Evden bir ip almış. İpin ucunu horozun bir ayağına bağlamış. Sonra tavukları ipe bağlamış. İpin diğer ucuna kara tavuğu bağlamış. Hepsi kümeden çıkmışlar.

Horoz;

-Hepimiz bir olduk, demiş.

Tilki uzaktan kümesi izliyormuş. Tavukların kümeden çıkmasını beklemiş. Onlara tuzak kurmuş. Tavukları çıkarken görmüş. Çok sevinmiş ama ayaklarındaki ipi görmemiş.

-Neden hiçbirini yanıma gelmiyor? diye düşünmüş. Beklemeye devam etmiş.

O anda bir kartal gelmiş. Horozu yakalamış. Tilki olanları görmüş. Hemen yanlarına koşmuş. Horozun ipini tutmuş. Kartal kanat çırpmış. Tavuklar korkmuş.

Köylü sesleri duymuş. Dışarı çıkmış. Kartalı görmüş. Kartal, horozu götürmek üzereymiş. Koşmaya başlamış. Köylü tilkiyi yakalamış. Tilkiyi çekmeye başlamış. Tilkide horozu çekiyormuş. Kartal çok yorulmuş. Horozu bırakmış. Tilki ipi salmış. Köylü de tilkiyi salmış.

İpini koparan kaçmış. Tavuklar kümese koşmuş. Kimse yem olmamış.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 592

Hece sayısı: 1467

Cümle sayısı: 170

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime)- $2.610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,47) - 2,610 \times 3,48$

$198,825 - 99,23 - 9,08$

90,51

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 592

Hece sayısı: 1467

Cümle sayısı: 170

$118.823 - (25,987 \times 2,47) - (0,971 \times 3,48)$

$118,823 - 64,18 - 3,37$

51,27

Tablo 4.4.1.19.2.2’de Köylü ile Tavukları masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.19.2.2. Köylü ile Tavukları uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Köylü ile Tavukları	2,47	3,48	Çok kolay	Bağımsız okuma

Köylü ile Tavukları masalında özgün masalda 2,53 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,47 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda olan ortalama cümle uzunluğu (OCU) 6,13 uyarlanmış halinde 3,48 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU ve OCU azalmıştır.

4.4.1.19.3. Köylü ile Tavukları Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Bir varmış bir yokmuş. Köyün birinde bir köylü yaşarmış. Köylünün atı eşeği ineği

varmış. Bir tek tavuğu yokmuş. Bir kümes yapmış. Pazara gitmiş 10 bulla bir horoz almış. Getirmiş kümese salmış. Bullaları horoza teslim etmiş. Horoz efendi bullalar sana emanet, gözün üzerinde, ibiğin süksünlerinde olacak. Bir teki kaybolursa yakarım alimallah demiş kümesin kapısını kapatmış gitmiş.”

Uyarlanan Masal

“Bir varmış, bir yokmuş. Köyün birinde bir köylü yaşarmış. Bu köylünün atı, eşiği, ineği varmış. Ama tavuğu yokmuş. Köylü bir gün evinin önüne kümes yapmış. Pazara gitmiş. On tane tavuk, bir tane horoz almış. Onları kümese koymuş. Horozla konuşmuş:

-Tavuklara sen göz kulak olacaksın. Bir tanesi bile kaybolmasın, demiş.”

Özgün Masal

“Bullaların biri ak biri kara biri çil, hepsi ayrı renkmış. Köylü hepsinin rengine göre isim vermiş. Köylü de horoz da birini diğerinden renginden ayırmış. Horoz bullaları başına toplamış. Ağanın dediğini duydunuz. Halinizden sorumluyum, yoksa gidecek boynum demiş.”

Uyarlanan Masal

“Tavukların biri beyaz, biri siyah, biri renkliymiş. Hepsi farklı renkmış. Köylü onlara renklerine göre isim vermiş. Horoz tavukları çağırması:

-Sizden ben sorumluyum, demiş.”

Özgün Masal

“Sabah olmuş. Köylü kümesin ağzını açmış, hadi dolaşın demiş. Horoza da sıkı sıkıya tembih etmiş. Gözden irak olmayın, çakala tilkiye yem olmayın demiş. Horoz, bullaların etrafında dört dönmüş. Ne kedi yanaşabilmiş ne köpek. Akşamüzeri kümese girmişler tünemişler. Keyifli bir gün geçirdik demişler. Horoz yorgunluktan bitap düşmüş. Tünediği yerde uyuyakalmış.”

Uyarlanan Masal

“Sabah olmuş. Köylü, kümese gelmiş. Kümesin kapısını açmış.

-Hadi dolaşın, demiş. Horozu uyarmış.

-Uzakta durmayın, tilkiye yem olmayın, demiş.

Horoz, tavuklara iyi bakmış. Kimse yaklaşmamış. Akşam olmuş. Kümese dönmüşler. Horoz yorgunmuş. Hemen uyumuş.”

Özgün Masal “Köylü horoz öttüğünde kalkarmış. Horoz ötmemiş sabah namazını kaçırmış. Hışım la kümese gelmiş, ne bu tembelliğin demiş horozu azarlamış. Cezalısın, bugün kümesinde tüneyeceksin, dışarı çıkmayacaksın demiş. Kümesin ağzını açmış gitmiş.”

Uyarlanan Masal

“Sabah vakti horoz ötermiş. Köylü de horozun sesine uyanırmış. Sabah olmuş. Bu sabah horoz ötmemiş. Köylü de sabah geç kalkmış. Köylü hemen kümese gelmiş. Horozu bağırması.

-Bugün cezalısın. O yüzden kümeste kalacaksın. Dışarı çıkamazsın, demiş.

Kümesin kapısını açmış.”

Özgün Masal

“Bullalar bize yasak yok hadi çıkalım demişler. Dışarda açgözlü çakal tilki dolu çıkmayın demiş horoz. Bullalar horozun uyarısını ciddiye almamışlar. Dün çakal yoku da bugün mü çoğaldı. Senin cezanı biz çekemeyiz. Tüneye tüneye çotumuz çıktı. Akşama kadar pinekleyemeyiz demişler bullalar. Gıt gıt gıt diye gülüşerek çıkıp gitmişler. Senin için de dolaşırız horoz efendi tasalanma demişler.”

Uyarlanan Masal

“Tavuklar kümesten çıkmış. Onlara yasak yokmuş. Horoz, tavukları uyarmış:

-Dışarıda tilkiler var, çıkmayın, demiş.

Tavuklar horozu dinlememiş.

-Dün tilki yoktu. Bugün de olmaz. Gıt gıt gıt! diye gülmüşler. Kümesten çıkmışlar.”

Özgün Masal

“Tilki bir gün önce bullaları ortalıkta dolaşırken çoktan görmüş de planını geceden hazır etmiş. Eline bir mısır koçanı almış. Gece yarısı tavukların dolaştığı alana gelmiş. Mısır koçanının yarısını denelemiş ortalığa serpmiş. Öteki yarısını da denelemiş, ardı sıra ata ata gitmiş. Bir ağacı siper edinmiş arkasına gizlenmiş, beklemeye başlamış. Bullaların kümesten çıktığını görünce ağzını şapırdatmış. Üstelik horoz da yok işim çok kolay demiş.”

Uyarlanan Masal

“Tilki, bir gün önce tavukları görmüş. Bir plan yapmış. Eline bir mısır almış. Tavukların olduğu yere mısırı atmış. Yol boyu yerlerde mısır olmuş. Tilki bir ağacın arkasına geçmiş. Beklemeye başlamış. Uzaktan tavukları görmüş. Horoz yanlarında yokmuş.

-İşim çok kolay olacak, demiş.”

Özgün Masal

“Bullalar gıt gıt gıdayarak dolaşmaya başlamışlar. Tilkinin serpiştirdiği deneleri bulmuşlar. Yerden bir bir üplemeye başlamışlar. Tilki kuyruk sallamış, hepsinin gözü kursağında, deneden başka gördükleri bir şey yok demiş. Tam o sıra ak bulla tilkinin ardı sıra attığı deneleri görmüş üpleye üpleye tilkinin sindiği yere doğru yürümüş. Tilki

kendisine doğru gelen bullayı görmüş. Tuzak işe yaradı demiş.”

Uyarlanan Masal

“Tavuklar dolaşmaya başlamış. Mısır tanelerini bulmuşlar. Mısırları yiyerek yerden toplamışlar. O sırada beyaz tavuk mısır tanelerini görmüş. Tilkinin yanına doğru ilerlemeye başlamış. Tilkiye yaklaşmış. Bir yandan da mısırları yemiş. Tilki kendisine gelen tavuğu görmüş.

-Tuzak işe yaradı, demiş.”

Özgün Masal

“Geh bili bili, geh bili bili deyip sevinmiş. Ak bulla, kurulan tuzaktan habersiz arkadaşlarından uzaklaşmış. Kendi ayaklarıyla tıpış tıpış tilkinin kucağına gitmiş. Tilki üzerine atlamış. Ak bullayı almış gitmiş. Ak bulla boğazının ve dikkatsizliğinin kurbanı olmuş.”

Uyarlanan Masal

“Beyaz tavuk, tilkiye yaklaşıncı tilki üzerine atlamış. Beyaz tavuğu almış. Hemen oradan gitmiş.”

Özgün Masal

“Öbür bullaların, ak bullanın başına gelenlerden haberi yokmuş. Horoz paşamızın dediğine uysaydık hala kümeste olacaktık demişler.

Akşam olmak üzereymiş. Kümese dönmüşler. Horoz merak içindeymiş. Nerde kaldınız? Var mı bir eksiginiz? Demiş. Tek eksigimiz sendin, bizimle niye gelmedin demişler. Hepsi birden gıt gıt gıdaak gülüşmüşler.”

Uyarlanan Masal

“Diğer tavuklar hiçbir şeyi görmemiş.

-Horozu iyi ki dinlemedik, diye düşünmüşler.

Akşam olmuş. Tavuklar kümese dönmüş. Horoz çok merak etmiş.

- Nerede kaldınız? Eksik var mı? demiş. Tavuklar cevap vermiş:

-Sadece sen eksiktin. Neden gelmedin? Gıt, gıt, gıdaak! demişler.

Horoza gülmüşler.”

Özgün Masal

“Horoz göz ucuyla bullaları saymış. Ak bullayı görememiş. İçinizde ak bulla yok, ak bulla nerde? Demiş.

Saymışlar bakmışlar, sahi ak bulla yok demişler. Az ötemizde dene yerdı. Her vakit, hepimizden önce kümese o girerdi. Şimdi hangi inin dibine girdi. Başına bir hal gelmesin sakın demişler tasalanmışlar. Horozun akli kesmiş. Olacağı buydu sözümü dinlemediniz.

Dışarı çıktınız göz göre göre ak bullayı tilkiye kaptırdınız demiş. Ötekiler hala bir şey anlamamışlar, biz bir şey görmedik demişler.”

Uyarlanan Masal

“Horoz tavukları saymış. Beyaz tavuk yokmuş.

- Beyaz tavuk nerede? demiş.

Tavuklar şaşırmış. Ak tavuk yokmuş.

-Yerdeki mısır tanelerini yiyordu, demişler. Tavuklar korkmuş. Horoz düşünmüş.

-Beni dinlemediniz. Dışarı çıktınız. Ak tavuğu tilki götürdü, demiş.

Tavuklar şaşırmış.

-Biz tilkiyi hiç görmedik, demişler.”

Özgün Masal

“Köylü kümesin ağzını kapatmaya gelmiş. Bullaları saymış ak bullayı görememiş. Ak bulla nerde? Demiş horoza çıkışmış. Hepsini kümese hapsedmiş. Dışarı çıkmalarını yasaklamış.”

Uyarlanan Masal

“O sırada köylü gelmiş. Tavukları saymış. Beyaz tavuk yokmuş. Köylü;

-Beyaz tavuk nerede? demiş. Horoza kızmış.

-Kimse kümesten çıkmayacak, demiş. Kümesin kapısını kilitlemiş.”

Özgün Masal

“Aradan üç gün geçmiş. Kümeste pineklemekten bullaların canı sıkılmış. Gıdı gıdı kümesin içinde dolaşmaya başlamışlar. Bullaların gıdılısından horozun başı zeğil olmuş. Başım kazan oldu şu gıdıltıyı kesin diye bullaları azarlamış. Bullalar gıdıltıyı keser gibi olmuşlar. Bir zaman sonra gene başlamışlar. Horoz daha fazla dayanamamış. Teker teker hepsinin üzerine çıkmış, tepelerini dideklemiş. Bullalar sesi kesmişler, folluklarına gidip çökmüşler.”

Uyarlanan Masal

“Aradan üç gün geçmiş. Tavuklar çok sıkılmış. Kümesin içinde dolaşmışlar.

-Gıt, gıt, gıdaaak! demişler. Kümeste gürültü yapmışlar. Horoz sinirlenmiş. Çok ses varmış. Tavuklara bağırarak ve susmalarını istemiş. Tavuklar susmuş.”

Özgün Masal

“Aradan bir zaman geçmiş, kara bulla, hep böyle folluğumuzda oturacak mıyız demiş. Horoz onun kolayı var, kimin folluğunda yumurta varsa gıdılar demiş. O vakte kadar bullaların aklına yumurta yumurtlamak gelmemiş. Hepsi bir folluklarında ıkılayıp tıslamaya başlamışlar. Kara bulla bir ah çekmiş. Gıt gıt gıdaak, gıt gıt gıdaak diyerek yeri

göğü inletmiş. Bullanın sesini duyan deve kuşu yumurtası sanarmış.”

Uyarlanan Masal

“Aradan zaman geçmiş. Kara tavuk sormuş:

-Hep böyle oturacak mıyız? demiş. Horoz cevap vermiş:

-Yumurtası olan gıdaklasın. Kuluçkaya yatsın.

Tavuklar gıdaklamaya başlamış. Kara tavuk kuluçkaya yatmış. Çok sesli gıdaklamış.

-Gıdaaaaaaak! demiş. En sonunda kara tavuk yumurtlamış.”

Özgün Masal

“Bullanın gıt gıt gıdaak sesini köylü de duymuş. Kümese sansar dadandı bullaları boğuyor sanmış. Tüfeği kaptığı gibi soluğu kümesin önünde almış. Kara bulla gıt gıt gıdaak diye bağıra bağıra kümesin içinde dört dönüyormuş. Köylü folluktaki yumurtayı görmüş çok sevinmiş. Kara bullam tavuk olmuş demiş. Kara bullayı çok sevmiş.”

Uyarlanan Masal

“Köylü tavukların sesini duymuş. Kümese gelmiş. Köylü, yumurtayı görmüş. Çok sevinmiş. Siyah tavuğu çok sevmiş.”

Özgün Masal

“Köylü bu sevinçle kümesin kapısını açmış. Çıkın dolaşın diyecekmiş aklına ortalıkta dolaşan çakal tilki gelmiş. Siz burada bekleyin demiş. Aklına parlak bir fikir gelmiş. Gitmiş evden uzunca bir ip almış gelmiş. İpin ucunu horozun bir ayağına bağlamış. Horozun ardından teker teker bullaları da bağlamış. İpin öbür ucuna da kara bullayı bağlamış. Hadi gidin dolaşın demiş.”

Uyarlanan Masal

“Kümesin kapısını açmaya karar vermiş ve kilidi açmış.

-Siz bekleyin, demiş.

Köylünün aklına bir fikir gelmiş. Evden bir ip almış. İpin ucunu horozun bir ayağına bağlamış. Sonra tavukları ipe bağlamış. İpin diğer ucuna kara tavuğu bağlamış. Hepsi kümeden çıkmışlar.”

Özgün Masal

“Horoz, ayağını hangi yönde çekse bullalar da o yöne gidermiş. Tespih tanesi gibi iple dizilmişler, öyle gezerlerimş. Horoz hepimiz bir olduk demiş.”

Uyarlanan Masal

“Horoz;

-Hepimiz bir olduk, demiş.”

Özgün Masal

“Tilki tuzağını geceden kurmuş bullaların çıkmasını beklerimış. Çıktıklarını görünce sevinmiş fakat ayaklarındaki bağı görememiş. Ne oldu bunlara, bir teki bu tarafa yönelmedi demiş sabır taşı çatlamış. On tavuğun akli bir tilki akli etmez, bunda bir iş var demiş beklemeye devam etmiş.”

Uyarlanan Masal

“Tilki uzaktan kümesi izliyormuş. Tavukların kümeden çıkmasını beklemiş. Onlara tuzak kurmuş. Tavukları çıkarken görmüş. Çok sevinmiş ama ayaklarındaki ipi görmemiş.

-Neden hiçbirini yanıma gelmiyor? diye düşünmüş. Beklemeye devam etmiş.”

Özgün Masal

“Tilki sindiği yerde bekleyedursun, horozun üstüne bir karaltı süzölmüş. Kartal horozu pençesiyle kaptığı gibi havalanmış. Horozun ardı sıra bullalar da uçurtma kuyruğı gibi havalanmışlar. Tilki olanları görmüş. Şaşkınlığını atar atmaz yerinden ok gibi fırlamış. İpin ucundan yakalamış. Kartal kanat çırpırmış, bullalar çabalarımış, tilki paldırarımış.”

Uyarlanan Masal

“O anda bir kartal gelmiş. Horozu yakalamış. Tilki olanları görmüş. Hemen yanlarına koşmuş. Horozun ipini tutmuş. Kartal kanat çırpmış. Tavuklar korkmuş.”

Özgün Masal

“Köylü patırtıyı duymuş. Kendini dışarı atmış. Bir de bakmışımış kartal tavukları almış götürüyor. “Dekvey kara bullam dekvey” demiş. Apar topar koşmuş. Tilkiyi kuyruğundan yakalamış.”

Uyarlanan Masal

“Köylü sesleri duymuş. Dışarı çıkmış. Kartalı görmüş. Kartal, horozu götürmek üzereymiş. Koşmaya başlamış. Köylü tilkiyi yakalamış. Tilkiyi çekmeye başlamış.”

Özgün Masal

“Kartal daha fazla havalanamamış. Pençesindeki horozu salıvermiş. Tilki ipi salmış, köylü de tilkinin kuyruğunu salmış.

İpini koparan kaçmış. Bullalar da soluğı kümete almış. Herkes payına düşen dersi almış.”

Uyarlanan Masal

“Tilkide horozu çekiyormuş. Kartal çok yorulmuş. Horozu bırakmış. Tilki ipi salmış. Köylü de tilkiyi salmış.

İpini koparan kaçmış. Tavuklar kümese koşmuş. Kimse yem olmamış.”

4.4.1.19.4. Köylü ile Tavukları Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Köylü ile Tavukları masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Bir varmış bir yokmuş. Köyün birinde bir köylü yaşarmış.

Uyarlanan Cümle: Bir varmış, bir yokmuş. Köyün birinde bir köylü yaşarmış.

Örnek 1’de özgün masalın giriş cümleleri korunarak uyarlanan masalda yer almıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Tilki kendisine doğru gelen bullayı görmüş. Tuzak işe yaradı demiş.

Uyarlanan Cümle: Tilki kendisine doğru gelen tavuğu görmüş. Tuzak işe yaradı demiş.

Örnek 2’de özgün masaldaki cümleler korunmuştur. Sadece “bulla” yerine “tavuk” kelimesi kullanılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Nerde kaldınız? Var mı bir eksisiniz? Demiş.

Uyarlanan Cümle: - Nerede kaldınız? Eksik var mı? demiş.

Örnek 3’te özgün cümle korunarak uyarlanan masalda yer almıştır.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Tilki bir gün önce bullaları ortalıkta dolaşırken çoktan görmüş de planını geceden hazır etmiş. Eline bir mısır koçanı almış. Gece yarısı tavukların dolaştığı alana gelmiş. Mısır koçanının yarısını denelemiş ortalığa serpmiş. Öteki yarısını da denelemiş, ardı sıra ata ata gitmiş. Bir ağacı siper edinmiş arkasına gizlenmiş, beklemeye başlamış. Bullaların kümeden çıktığını görünce ağzını şapırdatmış. Üstelik horoz da yok işim çok kolay demiş.

Uyarlanan Cümle: Tilki, bir gün önce tavukları görmüş. Bir plan yapmış. Eline bir mısır

almış. Tavukların olduğu yere mısırı atmış. Yol boyu yerlerde mısır olmuş. Tilki bir ağacın arkasına geçmiş. Beklemeye başlamış. Uzaktan tavukları görmüş. Horoz yanlarında yokmuş.

-İşim çok kolay olacak, demiş.

Örnek 1’de özgün masaldaki kısımda değişim ve silme teknikleri kullanılarak metnin anlaşılabilirliği artırılmıştır. Masalda sadeleştirme tekniği kullanılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Horoz efendi bullalar sana emanet, gözün üzerinde, ibiğin süksünlerinde olacak. Bir teki kaybolursa yakarım alimallah demiş kümesin kapısını kapatmış gitmiş.

Uyarlanan Cümle: Horozla konuşmuş.

-Tavuklara sen bakacaksın. Bir tanesi kaybolmasın, demiş.

Örnek 2’de özgün cümlede yer alan horozla konuşma sadeleştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Tilki tuzağını geceden kurmuş bullaların çıkmasını beklerim. Çıktıklarını görünce sevinmiş fakat ayaklarındaki bağı görememiş. Ne oldu bunlara, bir teki bu tarafa yönelmedi demiş sabır taşı çatlamış. On tavuğun akli bir tilki akli etmez, bunda bir iş var demiş beklemeye devam etmiş.

Uyarlanan Cümle: Tilki uzaktan kümesi izliyormuş. Tavukların kümeden çıkmasını beklemiş. Onlara tuzak kurmuş. Tavukları çıkarken görmüş. Çok sevinmiş ama ayaklarındaki ipi görmemiş.

-Neden hiçbirini yanıma gelmiyor? diye düşünmüş. Beklemeye devam etmiş.

Örnek 3’te özgün masalda değiştirme ve silme teknikleri ile özgün metin sadeleştirilmiştir.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Geh bili bili, geh bili bili deyip sevinmiş. Ak bulla, kurulan tuzaktan habersiz arkadaşlarından uzaklaşmış. Kendi ayaklarıyla tıpış tıpış tilkinin kucağına gitmiş. Tilki üzerine atlamış. Ak bullayı almış gitmiş. Ak bulla boğazının ve dikkatsizliğinin kurbanı olmuş.

Uyarlanan Cümle: Beyaz tavuk, tilkiye yaklaşıncaya tilki üzerine atlamış. Beyaz tavuğu almış. Hemen oradan gitmiş.

Örnek 1’de özgün masalda silme işlemleri yapılmış ve masal düzenlenmiştir. Uyarlanan masalda özetlenmiş hali yer almıştır.

Örnek 2.

Özgün cümle: Bullanın gıt gıt gıdaak sesini köylü de duymuş. Kümese sansar dadandı bullaları boğuyor sanmış. Tüfeği kaptığı gibi soluğu kümesin önünde almış. Kara bulla gıt gıt gıdaak diye bağıra bağıra kümesin içinde dört dönüyormuş. Köylü folluktaki yumurtayı görmüş çok sevinmiş. Kara bullam tavuk olmuş demiş. Kara bullayı çok sevmiş.

Uyarlanan Cümle: Köylü tavukların sesini duymuş. Kümese gelmiş. Köylü yumurtayı görmüş. Çok sevinmiş. Siyah tavuğu çok sevmiş.

Örnek 2’de özgün masal özetlenerek uyarlanan masalda yer almıştır.

Örnek 3.

Özgün cümle: Köylü bu sevinçle kümesin kapısını açmış. Çıkın dolaşın diyecekmiş aklına ortalıkta dolaşan çakal tilki gelmiş. Siz burada bekleyin demiş. Aklına parlak bir fikir gelmiş. Gitmiş evden uzunca bir ip almış gelmiş. İpin ucunu horozun bir ayağına bağlamış. Horozun ardından teker teker bullaları da bağlamış. İpin öbür ucuna da kara bullayı bağlamış. Hadi gidin dolaşın demiş.

Uyarlanan Cümle: Kümesin kapısını açmaya karar vermiş ve kilidi açmış.

-Siz bekleyin, demiş.

Köylünün aklına bir fikir gelmiş. Evden bir ip almış. İpin ucunu horozun bir ayağına bağlamış. Sonra tavukları ipe bağlamış. İpin diğer ucuna kara tavuğu bağlamış. Hepsi kümesten çıkmışlar.

Örnek 3’te özgün masalda silme ve değiştirme teknikleriyle masal özetlenmiştir.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Horoz, ayağını hangi yönde çekse bullalar da o yöne gidermiş. Tespih tanesi gibi iple dizilmişler, öyle gezerlerimş. Horoz hepimiz bir olduk demiş.

Uyarlanan Cümle: Horoz;

-Hepimiz bir olduk, demiş.

Örnek 1’de özgün cümlede yer alan “hepimiz bir olduk” cümlesinden önceki kısım silinerek metnin okunabilirliği artırılmış ve masalın anlaşılır olması sağlanmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Horoz onun kolayı var, kimin folluğunda yumurta varsa gıdılar demiş.

Uyarlanan Cümle: -Yumurtası olan gıdaklasın. Kuluçkaya yatsın.

Örnek 2’de anlaşılabilirliği artırmak için “folluk” kelimesi silinmiştir. Bu kelimenin eksikliği masalın genelinde bir eksikliğe sebep olmamıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Köylü de horoz da birini diğerinden renginden ayırmış. Horoz bullaları başına toplamış. Ağanın dediğini duydunuz. Halinizden sorumluyum, yoksa gidecek boynum demiş.

Uyarlanan Cümle: Horoz tavukları çağırmış.

-Sizden ben sorumluyum, demiş.

Örnek 3’te özgün masaldaki kısımda silme tekniği uygulanarak masal sadeleştirilmiştir.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Kartal kanat çırparmış, bullalar çabalarımış, tilki paldırmış.

Uyarlanan Cümle: Kartal kanat çırpmış. Tavuklar korkmuş.

Örnek 1’de özgün masalda yer alan “bulla” yerine “tavuk” kelimesi kullanılarak anlaşılabilirlik sağlanmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Köylü patırtıyı duymuş.

Uyarlanan Cümle: Köylü sesleri duymuş.

Örnek 2’de özgün metindeki “patırtı” yerine “sesler” kelimesi kullanılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Cezalısın, bugün kümesinde tüneyeceksin, dışarı çıkmayacaksın demiş. Kümesin ağzını açmış gitmiş.

Uyarlanan Cümle: --Bugün cezalısın. O yüzden kümeste kalacaksın. Dışarı çıkamazsın, demiş.

Örnek 3’te özgün metinde “tünemek” yerine “kalmak” kelimesi kullanılmıştır.

Ekleme

Ekleme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime

veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Hepsini kümese hapsetmiş. Dışarı çıkmalarını yasaklamış.

Uyarlanan Cümle: Kimse kümeden çıkmayacak, demiş. Kapıyı kilitlemiş.

Örnek 1’de özgün metinde “hapsetmek” yerine “kümeden çıkmayacak” ifadesi ile değiştirilmiş ve “kapıyı kilitlemiş” cümlesi eklenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Horoz onun kolayı var, kimin folluğunda yumurta varsa gıdılar demiş.

Uyarlanan Cümle: Horoz cevap vermiş:

-Yumurtası olan gıdaklasın. Kuluçkaya yatsın.

Örnek 2’de özgün uyarlanan metne horozun cevabı için açıklama kısmı eklenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Saymışlar bakmışlar, sahi ak bulla yok demişler. Az ötemizde dene yerd. Her vakit, hepimizden önce kümese o girerdi. Şimdi hangi inin dibine girdi. Başına bir hal gelmesin sakın demişler tasalanmışlar.

Uyarlanan Cümle: Tavuklar şaşırmış. Ak tavuk yokmuş.

-Yerdeki mısır tanelerini yiyordu, demişler.

Örnek 3’te özgün masalda tavukların konuşmalarına “tavuklar şaşırmış” şeklinde ifade eklenmiştir.

4.4.1.19.5. Köylü ile Tavukları Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Köylü ile Tavukları masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda sorumluluk, dayanışma, iyilik yapmak değerlerinden örnekler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“Horoz tavukları çağırmış.

-Sizden ben sorumluyum, demiş.” (Sorumluluk değeri)

“Horoz, tavuklara iyi bakmış. Kimse yaklaşıpamamış.” (Sorumluluk değeri)

“Horoz tavukları saymış. Beyaz tavuk yokmuş.” (Sorumluluk değeri)

“Horoz;

-Hepimiz bir olduk, demiş.” (Dayanışma değeri)

“Horoz, tavukları uyarmış.

- Dışarıda tilkiler var, çıkmayın, demiş.” (İyilik yapmak değeri)

4.4.1.19.6. Köylü ile Tavuklar Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Yem olmak, tuzak, ak, kuluçka kelimeleri metinde birden fazla kısımda tekrar edilerek öğretilmeye çalışılmıştır.

4.4.1.20. Kuyruksuz Tilki Masalı

Özgün Masal

KUYRUKSUZ TİLKİ

Bir zamanlar bir dağ köyünde yaşlı bir nine yaşarmış. Ninenin bir köpeği bir de ineği varmış.

Köyün ıssız bir köşesinde orman içinde bir göz kulübesi varmış. Yakın çevresinde ateş alçak kimi kimsesi hatta komşusu dahi yokmuş.

Yaşlı Nine hayatından memnun ineği ve köpeğiyle birlikte yaşayıp gidiyormuş. Her gün ineğinin sütünü sağıp, bazen peynir, bazen yoğurt ya da yağ yaparmış. Köpeğinin yalına da süt katarmış. Hafta da bir sefer köy pazarına iner yağ, peynir, yoğurt satarmış. Tel geçim kaynağı buymuş. O yüzden ineğine gözü gibi bakarmış. Başına bir hal gelmesin kurda kuşa yem olmasın diye köpeğini de tembihlermiş. Nine peynir yaparken inek de kırdan otlanırken köpekte ineğe bekçilik yaparmış.

Günlerden bir gün ineğinden sütü sağıp, Ocakta kaynatmak üzere kara tencereye aktarmış. Saç ayağının üstüne koyup altına ateş yakmış. Ardından can ciğer her şeyi olan ineğini alıp çayıra götürmüş.

Bu esnada ormanda süt kokusunu alan bir tilki varmış. Burnunun istika metinde gitmiş. Süt tenceresini eliyle koymuş gibi bulmuş. Süt henüz kaynamamış. Tilki tenceredeki sütü bir solukta yalayıp yutmuş. Arkasından geldiği gibi ormana dalmış. Tilkiyi kimseler görmemiş.

Yaşlı nine bunlar olup biterken ineğinin otlayacağı uygun bir yer aramakla meşgulmüş. İneğini mutlu edecek uygun bir yer bulmuş. Kazığı çakmış geri dönmüş. Her zaman böyle yaparmış. Geri döndüğünde kaynayan sütünü ocaktan indirir birazını köpeğinin yalına katar geri kalanını da peynir yaparmış.

Bu sefer öyle olmamış. Geri döndüğünde tencerede bir damla süt kalmamış. Çok şaşırıp çok üzölmüş. İlk defa başına böyle bir hal gelmiş. Sütüne ne olduğuna akıl erdirememiş. Yere dökölmemiş, buhar olup uçmamış, ortalıkta da kimsecikler yokmuş. Şaşkın vaziyette elinde çomça kara kara düşünürken, gözüne ağacın gölgesinde uyuyan köpeği ilişmiş. Bir kazan sütü içip oraya zıbardın demek diyerek köpeğin üzerine yürümüş. Hiçbir şeyden habersiz uyuyan köpeğin sırtına çomçayı indirmiş. Ne olduğunu anlamıyan

köpek can havliyle acı acı havlıyarak kedinin uzaklara atmış.

Ertesi gün olmuş ninenin öfkesi dinmemiş. Köpeğinin yal çanağına süt katmamış. Süt olmayınca köpeğin yalı yavan olmuş. Bir türlü ümüğünden geçmemiş. Aç karnına yatıp uyuyamamış. Guruldayan karnından inek dahi rahatsız olmuş. Sabahı zor etmiş. Nine sütü sağıp sağmaz, yal çanağını ağzına kısıtırıp doğruca yanına gitmiş. Sütünü istemiş. Ninenin hala öfkesi üzerinde imiş. Nankör köpek şimdiye kadar seni aç mı bıraktım açıkta mı bıraktım. Bir tencere sütü içmeye utanmadın mı? Hadi git sana bugün de süt yok, demiş. Nine demesine demiş de köpek anlamamış. Şimdiye kadar bana verdiğin süttan başka süt içmedim dese de nineyi inandıraramamış. Bir daha sağdığım süttan bir damlası eksilsin, işte o zaman yapacağımı ben bilirim. Hadi görelim elmi yaman bey mi yaman, demiş.

Zavallı köpek durumuna çok üzölmüş. Aç kaldığına mı yansın, hiç yere suçlandığına mı yansın. Sahibinin gözünden o kadar düşmüş ki, her gün otlakta arkadaşlık edip korumasını yaptığı inek dahi yan bakar olmuş.

Köpeği bir tasa almış. Eski günlerini özler olmuş. Ninenin ve ineğin tavrı çekilmez hale gelmiş. Köpek, sütü kimin içtiğini bulmadan olup biteni aydınlatmadan eski günlerin bir daha geri gelmeyeceğini anlamış. Sütü içeni bulmak vacip oldu demiş.

O günden sonra süt tenceresinden gözünü ayıramamış. Nine alıp götürönceye kadar, gözünü kırpmaz olmuş. Yine bir gün ocakta kaynayan süt tenceresini dört gözle korumaya almış. Tam o esnada süt tenceresinin başında vırak vırak bağırın bir kurbağa sesi duymuş. Köpek gözünü dört açmış. Kurbağa bir zıplamış iki zıplamış, üçüncüde cumburlop süt tenceresinin içine düşmüş. Köpek pek sevinmiş işte sütü içeni buldum demiş. Dört ayak nineye koşmuş. Yetiş sütü içeni buldum. Hepsini içip bitirmeden koş demiş. Nine ineğin kazığını dahi çakamadan koşmuş. Soluk soluğa gelmiş. Bir de ne görsün süttan içine bir kurbağa düşmüş. Boğulmamak için çabalayıp duruyormuş. Kurbağayı süttan içinden alıp dışarı atmış. Canını kurtaran kurbağa vırak vırak soluğu derede almış.

Nine köpeğine çok kızmış. Eski öfkesi katlanmış. Hay benim aptal köpeğim, bir tencere sütü kurbağanın, içtiğine inanan şaşkın köpeğim, demiş. Söylene söylene başıboş kalan ineğinin kazığını çakmaya gitmiş.

Köpek süt nöbeti tutmaktan vazgeçmemiş. Sütü ben içmedim. Kurbağa değilse aşka biri demiş. Günler günü kovalamış ay olmuş. Sütü içen kurnaz tilkinin yolu yine ninenin köyüne düşmüş. Olup bitenden habersiz olan tilki bu civarda güzel bir süt içmiştim. Hiç de zahmet çekmemiştim, demiş. Bir yandan da ninenin kulübesine doğru yönelmiş. Nine o esnada süttan sağıp ocağa koymuş, köpeğini de içmesin diye tembihlemiş. Süttan kokusunu alan tilki köpeğin varlığından habersiz tencereye yanaşmış, daha önceki gibi

rahatça ieeğini sanıp tedbirsizce içerken pustuğu yerden fırlayan köpek tilkiyi kuyruğundan yakalamış. Ortalık toz duman olmuş. anhıraş kavgada tilkinin kuyruğu kopmuş. Can havliyle kuyruksuz vaziyette kendini ormana atmış. Tilkinin kuyruğu kpeğın ağızında kalmış. Patırtıya koşan nine kpeğın ağızındakini görünce şaşırılmış. Olup biteni bir çırpıda anlamış. Köpeğinden zr dilemiş onu sevip okşamış. Tilkiden kurtardığı sütün hepsini ona vermiş. Tilkinin kuyruğunu da ss diye kulübesine ss diye asmış.

Kurnaz tilki bu sefer gafil avlanmış. Canını kurtarsa da kuyruğundan olmuş. Ormanda hayvanların yüzüne bakmaz olmuş. Tin tin yürürken sülün gibi sallanan tüylü kuyruğu şimdi yokmuş. Hepsinden acısı “Kuyruksuz Tilki” diye adı çıkmış ormanda. Ne yapıp ne edip kuyruğuma sahip olmalıyım. Eski şanlı günlerime dönmeliyim demiş. Düşünmüş taşınmış kopan kuyruğunu gidip istemeye karar vermiş.

Gide gide gitmiş. Ninenin kulübesine varmış. Köpek havlamış, nine eline bir taş alıp atacak iken tilki yalvarmış.

Nene nene hay nene
Kuyruğum yok vay nene
Kuyruğumu ver bana
Kurban olayım sana, demiş.

Nine elindeki taşı indirmiş, lakin öfkeli bir sesle tilkiye nlenmiş. Sen benim bir tencere sütümü içtin. Köpeğimin günahına girdin demiş. Ninenin kpeğı de hır hır havlamış. Bıraksa tilkinin tek tek tüyünü yolacakmış.

Nine insafa gelmiş, git itiğın sütünü getir kuyruğunu al demiş.

Tilki gözden kaybolmuş, soluğu çayırda yayılan ninenin ineğinin yanında almış.

İnek inek canım inek
İçtiğim süt senin demek
Kuyruğumda oldum bir bok
Süt verirsen kurtulacak,

Demiş ve başından geçenleri bir bir ineğe anlatmış. Yalvarmış yakarmış bir sile süt istemiş. İnek tilkinin haline acımış. Hemencecik de sütü vermek istememiş. Benim sütüm ottan olur. Çok ot yersem çok süt olur. Sana istediğın sütü verebilmem için bana bir yük ot getir, demiş. İneğın amacı tilkiye içtiği sütün zahmetini yaşıatmakmış. Zahmetsiz kazancın olmadığını göstermekmiş.

Tilki hemen yemyeşil ayır çimenlerin olduğu yere gitmiş.

Yeşil imen yeşil ayır, bir kucak ot ver bana, kuyruğumu kurtarayım, demiş. Başından

geçen ne varsa anlatmış. Anlatmış anlatmasına da çayırda tilkinin istediği otu hemen de tutuşturuvermemiş. Biz bu dağların süsüyüz, yemyeşil örtüsüyüz. Çocukların oyun alanıyız. Çocuklar üzerimizde eğlenir ve oynarken mutlu olurlar. Çocuklardan izin al demiş çayır.

Tilki hemen çocukların yanına gitmiş. Çayırda oynayan çocuklara seslenmiş.

Hey çocuklar çocuklar,
Size maruzatım var.
Kuyruksuzum kederliyim
Tokuşa ot vermeliyim, demiş.

Başından geçenleri çocuklara acıklı bir dille anlatmış. Çocuklar tilkinin ot yolmasına olur demişler ama bir şartları varmış. Kuyruğunu kurtarmak için oyun alanımızın otunu yolmak istiyorsun madem, bize incik boncuk getir, onlarla oynayalım, ot yolmana izin verelim demiş çocuklar.

Tilki incik boncuk satan çerçiye koşmuş. Bir solukta yanına varmış. Nefes nefese derdini anlatmış.

İncik boncuk satan amca
Bir isteğim var çocukça
İncik boncuk ver bana
Merhem olsun yarama, demiş.

Tilki demesine demiş de, çerçici de ondan bir şey istemiş. Yok öyle yağma demiş. Git bana yumurta getir sana incik boncuk vereyim demiş çerçici. Tilki hiç vakit kaybetmemiş. Avaz avaz bağırان tavuğu sesinden tanımış.

Gıt gı gıdak, gıt gıt gıdak.
Yumurtam sıcak, yumurtam sıcak.
İnanmazsan gelde bak. Diye bas bas bağırان tavuğun yanına koşmuş.
Güzel sesin duydum geldim.
Ben bir yumurta isterim.
Kuyruğuma kavuşunca

Seni tasasız dinlerim, demiş tilki. Başından geçen ne var ne yok baştan sona hepsini anlatmış. Tavuk tilkiyi dinlemiş dinlemiş, den de senden bir şey isterim demiş. Ben bu yumurtayı meydana getirmek için sabahdan akşama köşe bucak dolaşır ne bulursam yerim. Ben darıyı çok severim. Bana bir pataz darı getirirsen sana yumurtamı veririm, demiş. Tilki yel olup gitmiş. Gide gide bir mısır tarlasına varmış. Kızlar tarlada mısır topluyormuş.

Çiçek çiçek açan kızlar

Lale sümbül boylu kızlar

Misler gibi kokan kızlar

Bir derdim var içim sızlar demiş tilki. Darı tarlasındaki kızlar kuyruksuz tilkiyi görünce gülüşmüşler. Sonra da haline acıyıp sual etmişler.

Nedir derdin söyle bize,

Bir kurt düştü içimize, demiş kızlar hep bir ağızdan. Tilki hemen sözü ağzına almış.

Sizi görmeye geldim

Darı almaya geldim

Acık darı bulamazsam

Sürüp gidecek derdim, demiş.

Kuyruğunun hikâyesini baştan sona anlatmış. Böyle böyle oldu. Bir pataz darı lazım demiş. Kızlar tilkinin haline üzölmüşler, bir yandan da oh olsun demişler. Emeksiz aş, alın teri olmayan iş iş değildir, demiş kızlar. Lappada tutuşturuvermemişler. Topladıkları darıdan vermemişler. İşte darı tarlası gir topla demişler.

Şimdiye kadar hazıra konan tembel tilki mısır tarlasına girmiş. Mısır koçanlarını toplamış. İlk defa bir iş yapan tilki kan ter içinde kalmış çok yorulmuş. Kuyruğuna kavuşmak uğruna bu zahmetlere de katlanması gerektiğini biliyormuş.

Topladığı mısır koçanlarını tanelemiş, tavuğa yetiştirmiş. Tavuk da ona yumurtasını vermiş. Tilki yumurtayı alır almaz incik boncuk satan çerçiciye götürmüş. Çerçici yumurtayı almış incik boncuk vermiş. Tilki incik boncukları almış, çocukların yanına koşmuş. İncik boncukları alan çocuklar tilkinin ot yolmasına izin vermişler. Tilki bir kucak ot yolmuş, ineğe götürmüş. İnen otu almış tilkiye bir sile süt vermiş. Tilki sütü almış nineye götürmüş. Nine de tilkiye kuyruğunu geri vermiş. Kuyruğuna kavuşan tilki, ormana koşmuş onu bir daha gören olmamış. Nine tilkiden aldığı sütü köpeğine vermiş, mesel de burada bitmiş.

Tablo 4.4.1.20.1. Kuyruksuz Tilki masal inceleme formu

Kuyruksuz Tilki masalının masal inceleme formu ile değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	4
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	2
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	0
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	4
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	5
	0
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	5
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	5
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	0
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	4
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	4
Toplam Puan: 76	

Bu forma göre Kuyruksuz Tilki masalı 76 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masal uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.20.2. Kuyruksuz Tilki Masalı Okunabilirlik Ölçütü

Kuyruksuz Tilki masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya- Uzun'un formülleriyle analiz edilmiştir.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 1477

Hece sayısı: 3543

Cümle sayısı: 200

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime)- $2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,39) - 2,610 \times 7,38$

$198,825 - 96,01 - 19,26$

83,55

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 1477

Hece sayısı: 3543

Cümle sayısı: 200

$118,823 - (25,987 \times 2,39) - (0,971 \times 7,38)$

$118,823 - 62,10 - 7,16$

49,56

Tablo 4.4.1.20.2.1'de Kuyruksuz Tilki masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.20.2.1. Kuyruksuz Tilki özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Kuyruksuz Tilki	2,39	7,38	Kolay	Eğitsel düzey

Uyarlanmış Masal

KUYRUKSUZ TİLKİ

Bir zamanlar ormanın içinde bir kulübede yaşlı bir nine yaşarmış. Ninenin bir köpeği, bir ineği varmış. Yaşlı nine mutluymuş. Her gün ineğin sütünü sağarmış. Peynir, yoğurt ve yağ yaparmış. Köpeğine de süt verirmiş. Haftada bir gün pazara gidermiş. Yaptığı yoğurdu, peyniri, yağı satarmış. Bu şekilde geçinirmiş. O yüzden ineğine çok iyi

bakarmış. Köpeğiyle konuşurmuş. İneğinin yanında durmasını istermiş. Köpek, ineğe bekçilik yaparmış.

Günler böyle geçermiş. Bir gün ineğin sütünü sağmış. Sütü tencereye koymuş. Tencereyi ocağa koymuş. Ateşi yakmış. Sonra ineğiyle çayıra gitmişler.

Bu sırada ormanda yaşayan bir tilki varmış. Tilki süt kokusunu almış. Kokuyu takip ederek süt tenceresini bulmuş. Tilki, ninenin sütünü bitirmiş. Ormana geri dönmüş. Tilkiyi kimse görmemiş.

Yaşlı nine, ineğiyle çayırdanmış. İneğine bir yer bulmuş.

-Eve gideyim. Köpeğe süt vereyim. Bir de peynir yapayım, demiş.

Eve gelmiş. Süt tencerede yokmuş. Çok şaşırılmış ve üzülmüş. Bu ilk defa oluyormuş. Tencerede süt yokmuş. Etrafta kimse de yokmuş. O sırada uyuyan köpeğini görmüş. Köpeğine kızmış. Sütü onun içtiğini düşünmüş. Köpek oradan kaçmış.

Ertesi gün olmuş. Nine sinirliymiş. Köpeğine süt vermemiş. Köpek aç kalmış. Gece uyuyamamış. Sabah olmuş. Nine ineğin sütünü sağmış. Köpeğe yaklaşmış:

-Sütümü geri isterim. Seni hiç aç mı bıraktım? Bir tencere sütü nasıl içtin? Sana bugün de süt yok, demiş.

Köpek anlamamış.

-Senin verdiğinden başka süt içmedim, demiş. Nine ona inanmamış.

-Bir daha sütüm eksilmesin, demiş. Köpeğe kızmış.

Köpek çok üzülmüş. İnek bile ona kızmış. Köpek;

-Bu sütü içeni bulmalıyım, demiş. O günden sonra süt tenceresinin yanından ayrılmamış. Bir gün yine süt kaynamış. Nine ile inek çayıra gitmişler. Köpek bir ses duymuş. Kurbağa “vırak, vırak” ses çıkartıyormuş. Köpek gözlerini açmış. Kurbağa bir zıplamış, iki zıplamış. Süt tenceresine düşmüş. Köpek sevinmiş.

-Sütü içeni buldum, demiş. Nineye koşmuş.

-Sütü içeni buldum. Sütü içeni buldum. Sütü içeni buldum. Hepsini bitirecek. Hemen eve koş, demiş. Nine eve koşmuş. Tencereye bakmış. Bir kurbağa varmış. Kurbağayı eline almış. Dışarı atmış. Kurbağa dereye doğru gitmiş.

Nine köpeğine kızmış.

-Kurbağa tencereye düşmüş. Tenceden çıkmak istiyordu. Sütü nasıl içsin? demiş.

Köpek üzülmüş.

-Sütü ben içmedim. O zaman başka biri içmiş, demiş. Günler geçmiş. Kurnaz tilkinin aklına içtiği süt gelmiş.

-Burada güzel bir süt içmiştim. O sütü bulayım, demiş. Ninenin kulübesine gelmiş. Nine

sütü ocağa koymuş. Köpeğine;

-içme, demiş. Tilki tencereye yaklaşmış. Bahçede köpeği görmemiş. Köpek tilkiyi fark etmiş. Tilkiye yaklaşmış ve kuyruğunu yakalamış. Tilkinin kuyruğu kopmuş. Tilki kaçmış. Nine sesleri duymuş. Evine koşmuş. Köpeğin yanında kuyruğu görmüş. Nine şaşırmış. Köpek olanları anlatmış. Nine, köpekten özür dilemiş. Onu sevmiş. Sütün hepsini köpeğe vermiş. Tilkinin kuyruğunu kulübeye asmış.

Kurnaz tilkinin kuyruğu gitmiş. Ormanda ona “Kuyruksuz Tilki” demişler. Tilki;

-Kuyruğumu geri almalıyım. Eski güzel günlere dönmeliyim, demiş. Nineye gitmeye karar vermiş. Ninenin kulübesine gelmiş. Köpek havlamış. Nine tilkiyi görmüş. Tilki, nineyle konuşmuş:

Nine, nine, hey nine,
Kuyruğum yok, vay nine,
Kuyruğumu ver nine, demiş.

Nine cevap vermiş:

-Sen bir tencere sütümü içtin. Köpeğin içtiğini düşündüm. Ona kızdım, demiş. Köpek havlamış.

Nine;

-İçtiğin sütü getir. Kuyruğunu al, demiş. Tilki hemen ninenin ineğini bulmuş.

İnek inek, canım inek,
İçtiğim süt senin demek,
Kuyruğum gitti,
Sütünü isterim, demiş.

Her şeyi ineğe anlatmış. İnek tilkiye üzölmüş.

-Benim sütüm ottan olur. Çok ot yersem, çok süt olur. Bana ot getir, demiş. İnek tilkinin çalışmasını istemiş. Hiçbir şey kolay olmuyor. Tilki bunu öğrensin, demiş.

Tilki yeşil çimenlere gitmiş.

Yeşil çimen yeşil çayır,
Bana ot ver.

Kuyruğumu alayım, demiş.

Olayları anlatmış. Çimen otları hemen vermemiş.

-Biz dağların süsüyüz. Çocukların oyun alanıyız. Çocuklar burada eğlenir ve mutlu olurlar. Çocuklardan izin al, demiş.

Tilki çocukların yanına gitmiş. Çocuklara seslenmiş:

Hey, çocuklar çocuklar,

Kuyruksuzum,

Üzgünüm,

Bana yardım edin, demiş.

Çocuklara her şeyi anlatmış. Çocuklar kabul etmişler. Ama bir şartları varmış:

-Hem kuyruğunu hem otları istiyorsun. O zaman bize boncuk getir. Onunla oynayalım, demişler.

Tilki, boncuk satan çerçiyi bulmuş. Çerçi, boncuklar satarmış. Çerçiye her şeyi anlatmış:

Boncuk satan amca,

Bir isteğim var çocukça,

Boncuk ver bana, demiş.

Çerçi, tilkiden bir şey istemiş:

-Bana yumurta getir. Sana boncuk vereyim, demiş. Tilki uzaklardan duyduğu tavuk sesine koşmuş. Tavuk;

Gıt gıt gıdak, gıt gıt gıdak.

Yumurtam sıcak, yumurtam sıcak.

Gel, bak, demiş.

Tilki cevap vermiş:

Güzel sesini duydum.

Ben bir yumurta isterim, demiş.

Tavuğa her şeyi anlatmış. Tavuk tilkiyi dinlemiş. Tavuğun bir şartı varmış:

-Benim yumurta yapmam zor bir iştir. Her yeri gezerim. Her şeyi yerim. En çok darı severim. Bana darı getir. Sana yumurta veririm, demiş. Tilki mısır tarlasına koşmuş. Kızlar tarladaymış.

Çiçek çiçek açan kızlar,

Lale, sümbül kızlar,

Bana yardım edin, demiş.

Kızlar gülmüşler. Tilkiye sormuşlar:

-Ne istersin? demişler.

Tilki her şeyi anlatmış. Bana darı lazım, demiş. Kızlar, tilkiye üzölmüşler. Ama tilkinin suçunu da söylemişler.

-Çalışmadan kazanılan şey, gerçek bir kazanç değildir. Mısırları kendin topla, demişler.

Tilki mısır tarlasına girmiş. Mısırları toplamış. Tilki ilk kez iş yapmış. Çok yorulmuş ama kuyruğunu istiyormuş.

İlk olarak tavuğa gitmiş. Mısırları ona vermiş. Tavuk ona yumurtasını vermiş. Tilki

yumurtayı almış. Boncuk almaya gitmiş. Çerçi, yumurtayı almış. Ona boncuk vermiş. Tilki boncukları almış. Çocuklara gitmiş. Çocuklar otları yolmasına izin vermiş. Tilki ot yolmuş. İneğe götürmüş. İnek otu almış. Tilkiye süt vermiş. Tilki sütü almış. Nineye götürmüş. Nine, tilkiye kuyruğunu vermiş. Tilki çok sevinmiş. Ormana koşmuş. Onu bir daha gören olmamış...

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 832

Hece sayısı: 1959

Cümle sayısı: 204

$198,825 - 40,175 \times (\text{toplam hece/toplam kelime}) - 2.610 \times (\text{toplam kelime/toplam cümle})$

$198,825 - (40,175 \times 2,35) - 2,610 \times 4,07$

$198,825 - 94,41 - 10,62$

93,79

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 832

Hece sayısı: 1959

Cümle sayısı: 204

$118.823 - (25.987 \times 2,35) - (0.971 \times 4,07)$

$118,823 - 61,06 - 3,95$

53,81

Tablo 4.4.1.20.2.2’de Kuyruksuz Tilki masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.20.2.2. Kuyruksuz Tilki uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Kuyruksuz Tilki	2,35	4,07	Çok kolay	Bağımsız okuma

Kuyruksuz Tilki masalında özgün masalda 2,39 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,35 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda olan ortalama cümle uzunluğu (OCU) 7,38 uyarlanmış halinde 4,07 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU ve OCU azalmıştır.

4.4.1.20.3. Kuyruksuz Tilki Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Bir zamanlar bir dağ köyünde yaşlı bir nine yaşarmış. Ninenin bir köpeği bir de ineği varmış.

Köyün ıssız bir köşesinde orman içinde bir göz kulübesi varmış. Yakın çevresinde ateş alacak kimi kimsesi hatta komşusu dahi yokmuş.”

Uyarlanan Masal

“Bir zamanlar ormanın içinde bir kulübede yaşlı bir nine yaşarmış. Ninenin bir köpeği, bir ineği varmış.”

Özgün Masal

“Yaşlı nine hayatından memnun ineği ve köpeğiyle birlikte yaşayıp gidiyormuş. Her gün ineğinin sütünü sağlar, bazen peynir, bazen yoğurt ya da yağ yaparmış. Köpeğinin yalına da süt katarmış. Hafta da bir sefer köy pazarına iner yağ, peynir, yoğurt satarmış. Tel geçim kaynağı buymuş. O yüzden ineğine gözü gibi bakarmış. Başına bir hal gelmesin kurda kuşa yem olmasın diye köpeğini de tembihlermiş. Nine peynir yaparken inek de kırdı otlanınırken köpekte ineğe bekçilik yaparmış.”

Uyarlanan Masal

“Yaşlı nine mutluymuş. Her gün ineğin sütünü sağarmış. Peynir, yoğurt ve yağ yaparmış. Köpeğine de süt verirmiş. Haftada bir gün pazara gidermiş. Yaptığı yoğurdu, peyniri, yağı satarmış. Bu şekilde geçinirmiş. O yüzden ineğine çok iyi bakarmış. Köpeğiyle konuşurmuş. Ondan ineğinin yanında durmasını istermiş. Köpek, ineğe bekçilik yaparmış.”

Özgün Masal

“Günlerden bir gün ineğinden sütü sağmış. Ocakta kaynatmak üzere kara tencereye aktarmış. Saç ayağının üstüne koyup altına ateş yakmış. Ardından can ciğer her şeyi olan ineğini alıp çayıra götürmüş.

Bu esnada ormanda süt kokusunu alan bir tilki varmış. Burnunun istika metinde gitmiş. Süt tenceresini eliyle koymuş gibi bulmuş. Süt henüz kaynamamış. Tilki tenceredeki sütü bir solukta yalayıp yutmuş. Arkasından geldiği gibi ormana dalmış. Tilkiyi kimseler görmemiş.”

Uyarlanan Masal

“Günler böyle geçermiş. Bir gün ineğin sütünü sağmış. Sütü tencereye koymuş. Tencereyi ocağa koymuş. Ateşi yakmış. Sonra ineğiyle çayıra gitmişler.

Bu sırada ormanda yaşayan bir tilki varmış. Tilki süt kokusunu almış. Kokuyu takip ederek süt tenceresini bulmuş. Tilki, ninenin sütünü bitirmiş. Ormana geri dönmüş. Tilkiyi kimse görmemiş.”

Özgün Masal

“Yaşlı nine bunlar olup biterken ineğinin otlayacağı uygun bir yer aramakla meşgulmüş. İneğini mutlu edecek uygun bir yer bulmuş. Kazığı çakmış geri dönmüş. Her zaman böyle yaparmış. Geri döndüğünde kaynayan sütünü ocaktan indirir birazını köpeğinin yalına katar geri kalanını da peynir yaparmış.”

Uyarlanan Masal

“Yaşlı nine, ineğiyle çayırdıymış. İneğine bir yer bulmuş.

-Eve gideyim. Köpeğe süt vereyim. Bir de peynir yapayım, demiş.”

Özgün Masal

“Bu sefer öyle olmamış. Geri döndüğünde tencerede bir damla süt kalmamış. Çok şaşırması çok üzülmüş. İlk defa başına böyle bir hal gelmiş. Sütüne ne olduğuna akıl erdirememiş. Yere dökülmemiş, buhar olup uçmamış, ortalıkta da kimsecikler yokmuş. Şaşkın vaziyette elinde çomça kara kara düşünürken, gözüne ağacın gölgesinde uyuyan köpeği ilişmiş. Bir kazan sütü içip oraya zıbardın demek diyerek köpeğin üzerine yürümüş. Hiçbir şeyden habersiz uyuyan köpeğin sırtına çomçayı indirmiş. Ne olduğunu anlamayan köpek can havliyle acı acı havlıyarak kedinin uzaklara atmış.”

Uyarlanan Masal

“Eve gelmiş. Süt tencerede yokmuş. Çok şaşırması ve üzülmüş. Bu ilk defa oluyormuş. Tencerede süt yokmuş. Etrafta kimse de yokmuş. O sırada uyuyan köpeğini görmüş. Köpeğine kızmış. Sütü onun içtiğini düşünmüş. Köpek oradan kaçmış.”

Özgün Masal

“Ertesi gün olmuş ninenin öfkesi dinmemiş. Köpeğinin yal çanağına süt katmamış. Süt olmayınca köpeğin yalı yavan olmuş. Bir türlü ümüğünden geçmemiş. Aç karnına yatıp uyuyamamış. Guruldayan karnından inek dahi rahatsız olmuş. Sabahı zor etmiş. Nine sütü sağır sağmaz, yal çanağını ağzına kısıtırıp doğruca yanına gitmiş. Sütünü istemiş. Ninenin hala öfkesi üzerinde imiş. Nankör köpek şimdiye kadar seni aç mı bıraktım açıkta mı bıraktım. Bir tencere sütü içmeye utanmadın mı? Hadi git sana bugün de süt yok, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Ertesi gün olmuş. Nine sinirliymiş. Köpeğine süt vermemiş. Köpek aç kalmış. Gece uyuyamamış. Sabah olmuş. Nine ineğin sütünü sağmış. Köpeğe yaklaşmış:

-Sütümü geri isterim. Seni hiç aç mı bıraktım? Bir tencere sütü nasıl içtin? Sana bugün

de süt yok, demiş.”

Özgün Masal

“Nine demesine demiş de köpek anlamamış. Şimdiye kadar bana verdiğin süttten başka süt içmedim dese de nineyi inandıramamış. Bir daha sağdığım süttün bir damlası eksilsin, işte o zaman yapacağımı ben bilirim. Hadi görelim elmi yaman bey mi yaman, demiş. Zavallı köpek durumuna çok üzölmüş. Aç kaldığına mı yansın, hiç yere suçlandığına mı yansın. Sahibinin gözünden o kadar düşmüş ki, her gün otlakta arkadaşlık edip korumasın yaptığı inek dahi yan bakar olmuş.”

Uyarlanan Masal

“Köpek anlamamış.

-Senin verdiğinden başka süt içmedim, demiş. Nine ona inanmamış.

-Bir daha süttüm eksilmesin, demiş. Köpeğe kızmış. Köpek çok üzölmüş. İnek bile ona kızmış.”

Özgün Masal

“Köpeğı bir tasa almış. Eski günlerini özler olmuş. Ninenin ve ineğın tavrı çekilmez hale gelmiş. Köpek, süttü kimin içtiğini bulmadan olup biteni aydınlatmadan eski günlerin bir daha geri gelmeyeceğini anlamış. Süttü içeni bulmak vacip oldu demiş.

O günden sonra süt tenceresinden gözünü ayıramamış. Nine alıp götürönceye kadar, gözünü kırpamaz olmuş. Yine bir gün ocakta kaynayan süt tenceresini dört gözle korumaya almış.”

Uyarlanan Masal

“Köpek;

-Bu süttü içeni bulmalıyım, demiş. O günden sonra süt tenceresinin yanından ayrılmamış. Bir gün yine süt kaynamış. Nine ile inek çayıra gitmişler.”

Özgün Masal

“Tam o esnada süt tenceresinin başında vırak vırak bağırın bir kurbağı sesi duymuş. Köpek gözünü dört açmış. Kurbağı bir zıplamış iki zıplamış, üçüncüde cumburlop süt tenceresinin içine düşmüş. Köpek pek sevinmiş işte süttü içeni buldum demiş. Dört ayak nineye koşmuş. Yetiş süttü içeni buldum. Hepsini içip bitirmeden koş demiş. Nine ineğın kazığını dahi çakamadan koşmuş. Soluk soluğı gelmiş. Bir de ne görsün süttün içine bir kurbağı düşmüş. Boğulmamak için çabalayıp duruyormuş. Kurbağıyı süttün içinden alıp dışarı atmış. Canını kurtaran kurbağı vırak vırak soluğı derede almış.”

Uyarlanan Masal

“Köpek bir ses duymuş. Kurbağı “vırak, vırak” ses çıkartıyormuş. Köpek gözlerini açmış.

Kurbağa bir zıplamış, iki zıplamış. Süt tenceresine düşmüş. Köpek sevinmiş.

-Sütü içeni buldum, demiş. Nineye koşmuş.

-Sütü içeni buldum. Sütü içeni buldum. Sütü içeni buldum. Hepsini bitirecek. Hemen eve koş, demiş. Nine eve koşmuş. Tencereye bakmış. Bir kurbağa varmış. Kurbağayı eline almış. Dışarı atmış. Kurbağa dereye doğru gitmiş.”

Özgün Masal

“Nine köpeğine çok kızmış. Eski öfkesi katlanmış. Hay benim aptal köpeğim, bir tencere sütü kurbağanın, içtiğine inanan şaşkın köpeğim, demiş. Söylene söylene başıboş kalan ineğinin kazığını çakmaya gitmiş.

Köpek süt nöbeti tutmaktan vazgeçmemiş. Sütü ben içmedim. Kurbağa değilse aşka biri demiş.”

Uyarlanan Masal

“Nine köpeğine kızmış.

-Kurbağa tencereye düşmüş. Tencereden çıkmak istiyordu. Sütü nasıl içsin? demiş.

Köpek üzülmüş.

-Sütü ben içmedim. O zaman başka biri içmiş, demiş.”

Özgün Masal

“Günler günü kovalamış ay olmuş. Sütü içen kurnaz tilkinin yolu yine ninenin köyüne düşmüş. Olup bitenden habersiz olan tilki bu civarda güzel bir süt içmiştim. Hiç de zahmet çekmemiştim, demiş. Bir yandan da ninenin kulübesine doğru yönelmiş. Nine o esnada sütünü sağmış ocağa koymuş, köpeğini de içmesin diye tembihlemiş. Sütün kokusunu alan tilki köpeğin varlığından habersiz tencereye yanaşmış, daha önceki gibi rahatça içeceğini sanıp tedbirsizce içerken pustuğu yerden fırlayan köpek tilkiyi kuyruğundan yakalamış. Ortalık toz duman olmuş. Çanhıraş kavgada tilkinin kuyruğu kopmuş.”

Uyarlanan Masal

“Günler geçmiş. Kurnaz tilkinin aklına içtiği süt gelmiş.

-Burada güzel bir süt içmiştim. O sütü bulayım, demiş. Ninenin kulübesine gelmiş. Nine sütü ocağa koymuş. Köpeğine;

-içme, demiş. Tilki tencereye yaklaşmış. Bahçede köpeği görmemiş. Köpek tilkiyi fark etmiş. Tilkiye yaklaşmış ve kuyruğunu yakalamış. Tilkinin kuyruğu kopmuş.”

Özgün Masal

“Can havliyle kuyruksuz vaziyette kendini ormana atmış. Tilkinin kuyruğu köpeğin ağzında kalmış. Patırtıya koşan nine köpeğin ağzındakini görünce şaşırmış. Olup biteni

bir çırpıda anlamış. Köpeğinden özür dilemiş onu sevip okşamış. Tilkidən kurtardığı sütün hepsini ona vermiş. Tilkinin kuyruğunu da süs diye kulübesine süs diye asmış.”

Uyarlanan Masal

“Tilki kaçmış. Nine sesleri duymuş. Evine koşmuş. Köpeğin yanında kuyruğu görmüş. Nine şaşırmış. Köpek olanları anlatmış. Nine, köpektən özür dilemiş. Onu sevmiş. Sütün hepsini köpeğe vermiş. Tilkinin kuyruğunu kulübeye asmış.”

Özgün Masal

“Kurnaz tilki bu sefer gafil avlanmış. Canını kurtarsa da kuyruğundan olmuş. Ormanda hayvanların yüzüne bakmaz olmuş. Tin tin yürürken sülün gibi sallanan tüylü kuyruğu şimdi yokmuş. Hepsinden acısı “Kuyruksuz Tilki” diye adı çıkmış ormanda. Ne yapıp ne edip kuyruğuma sahip olmalıyım. Eski şanlı günlerime dönmeliyim demiş. Düşünmüş taşınmış kopan kuyruğunu gidip istemeye karar vermiş.”

Uyarlanan Masal

“Kurnaz tilkinin kuyruğu gitmiş. Ormanda ona “Kuyruksuz Tilki” demişler. Tilki; -Kuyruğumu geri almalıyım. Eski güzel günlere dönmeliyim, demiş.”

Özgün Masal

“Gide gide gitmiş. Ninenin kulübesine varmış. Köpek havlamış, nine eline bir taş alıp atacak iken tilki yalvarmış.

Nene nene hay nene
Kuyruğum yok vay nene
Kuyruğumu ver bana
Kurban olayım sana, demiş.

Nine elindeki taşı indirmiş, lakin öfkeli bir sesle tilkiye ünlenmiş. Sen benim bir tencere sütümü içtin. Köpeğimin günahına girdin demiş. Ninenin köpeği de hır hır havlamış. Bıraksa tilkinin tek tek tüyünü yolacaktı.

Nine insafa gelmiş, git içtiğin sütünü getir kuyruğunu al demiş.”

Uyarlanan Masal

“Nineye gitmeye karar vermiş. Ninenin kulübesine gelmiş. Köpek havlamış. Nine tilkiyi görmüş. Tilki, nineyle konuşmuş:

Nine, nine, hey nine,
Kuyruğum yok, vay nine,
Kuyruğumu ver nine, demiş.

Nine cevap vermiş:

-Sen bir tencere sütümü içtin. Köpeğin içtiğini düşündüm. Ona kızdım, demiş. Köpek

havlamış.

Nine;

-İçtiğin sütü getir. Kuyruğunu al, demiş.”

Özgün Masal

“Tilki gözden kaybolmuş, soluğu çayırda yayılan ninenin ineğinin yanında almış.

İnek inek canım inek
İçtiğim süt senin demek
Kuyruğumda oldum bir bok
Süt verirsen kurtulacak,

Demiş ve başından geçenleri bir bir ineğe anlatmış. Yalvarmış yakarmış bir süre süt istemiş. İnek tilkinin haline acımış. Hemencecik de sütü vermek istememiş. Benim sütüm ottan olur. Çok ot yersem çok süt olur. Sana istediğin sütü verebilmem için bana bir yük ot getir, demiş. İneğin amacı tilkiye içtiği sütün zahmetini yaşatmakmış. Zahmetsiz kazancın olmadığını göstermekmiş.”

Uyarlanan Masal

“Tilki hemen ninenin ineğini bulmuş.

İnek inek, canım inek,
İçtiğim süt senin demek,
Kuyruğum gitti,
Sütünü isterim, demiş.

Her şeyi ineğe anlatmış. İnek tilkiye üzölmüş.

-Benim sütüm ottan olur. Çok ot yersem, çok süt olur. Bana ot getir, demiş. İnek tilkinin çalışmasını istemiş. Hiçbir şey kolay olmuyor. Tilki bunu öğrensin, demiş.”

Özgün Masal

“Tilki hemen yemyeşil çayır çimenlerin olduğı yere gitmiş.

Yeşil çimen yeşil çayır, bir kucak ot ver bana, kuyruğumu kurtarayım, demiş. Başından geçen ne varsa anlatmış. Anlatmış anlatmasına da çayırda tilkinin istediğı otu hemen de tutuşturuvermemiş. Biz bu dağların süsüyüz, yemyeşil örtüsüyüz. Çocukların oyun alanıyız. Çocuklar üzerimizde eğlenir ve oynarken mutlu olurlar. Çocuklardan izin al demiş çayır.”

Uyarlanan Masal

“Tilki yeşil çimenlere gitmiş.

Yeşil çimen yeşil çayır,
Bana ot ver.

Kuyruğumu alayım, demiş.

Olayları anlatmış. Çimen otları hemen vermemiş.

-Biz dağların süsüyüz. Çocukların oyun alanıyız. Çocuklar burada eğlenir ve mutlu olurlar. Çocuklardan izin al, demiş.”

Özgün Masal

“Tilki hemen çocukların yanına gitmiş. Çayırda oynayan çocuklara seslenmiş.

Hey, çocuklar çocuklar,

Size maruzatım var.

Kuyruksuzum kederliyim

Tokuşa ot vermeliyim, demiş.

Başından geçenleri çocuklara acıklı bir dille anlatmış. Çocuklar tilkinin ot yolmasına olur demişler ama bir şartları varmış. Kuyruğunu kurtarmak için oyun alanımızın otunu yolmak istiyorsun madem, bize incik boncuk getir, onlarla oynayalım, ot yolmana izin verelim demiş çocuklar.”

Uyarlanan Masal

“Tilki çocukların yanına gitmiş. Çocuklara seslenmiş:

Hey, çocuklar çocuklar,

Kuyruksuzum,

Üzgünüm,

Bana yardım edin, demiş.

Çocuklara her şeyi anlatmış. Çocuklar kabul etmişler. Ama bir şartları varmış:

-Hem kuyruğunu hem otları istiyorsun. O zaman bize boncuk getir. Onunla oynayalım, demişler.”

Özgün Masal

“Tilki incik boncuk satan çerçiye koşmuş. Bir solukta yanına varmış. Nefes nefese derdini anlatmış.

İncik boncuk satan amca

Bir isteğim var çocukça

İncik boncuk ver bana

Merhem olsun yarama, demiş.

Tilki demesine demiş de çerçici de ondan bir şey istemiş. Yok öyle yağma demiş. Git bana yumurta getir sana incik boncuk vereyim demiş çerçici.”

Uyarlanan Masal

“Tilki, boncuk satan çerçiyi bulmuş. Çerçi, boncuklar satarmış. Çerçiye her şeyi anlatmış:

Boncuk satan amca,
Bir isteğim var çocukça,
Boncuk ver bana, demiş.

Çerçi, tilkiden bir şey istemiş:

-Bana yumurta getir. Sana boncuk vereyim, demiş.”

Özgün Masal

“Tilki hiç vakit kaybetmemiş. Avaz avaz bağırان tavuğu sesinden tanımış.

Gıt gı gıdak, gıt gıt gıdak.

Yumurtam sıcak, yumurtam sıcak.

İnanmazsan gelde bak. Diye bas bas bağırان tavuğun yanına koşmuş.

Güzel sesin duydum geldim.

Ben bir yumurta isterim.

Kuyruğuma kavuşunca

Seni tasasız dinlerim, demiş tilki. Başından geçen ne var ne yok baştan sona hepsini anlatmış. Tavuk tilkiyi dinlemiş dinlemiş, den de senden bir şey isterim demiş. Ben bu yumurtayı meydana getirmek için sabahtan akşama köşe bucak dolaşır ne bulursam yerim. Ben darıyı çok severim. Bana bir pataz darı getirirsen sana yumurtamı veririm, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Tilki uzaklardan duyduğu tavuk sesine koşmuş. Tavuk;

Gıt gıt gıdak, gıt gıt gıdak.

Yumurtam sıcak, yumurtam sıcak.

Gel, bak, demiş.

Tilki cevap vermiş:

Güzel sesini duydum.

Ben bir yumurta isterim, demiş.

Tavuğa her şeyi anlatmış. Tavuk tilkiyi dinlemiş. Tavuğun bir şartı varmış:

-Benim yumurta yapmam zor bir iştir. Her yeri gezerim. Her şeyi yerim. En çok darı severim. Bana darı getir. Sana yumurta veririm, demiş.”

Özgün Masal

“Tilki yel olup gitmiş. Gide gide bir mısır tarlasına varmış. Kızlar tarlada mısır topluyormuş.

Çiçek çiçek açan kızlar

Lale sümbül boylu kızlar

Misler gibi kokan kızlar

Bir derdim var içim sızlar demiş tilki. Darı tarlasındaki kızlar kuyruksuz tilkiyi görünce gülüşmüşler. Sonra da haline acıyıp sual etmişler.

Nedir derdin söyle bize,

Bir kurt düştü içimize, demiş kızlar hep bir ağızdan. Tilki hemen sözü ağzına almış.

Sizi görmeye geldim

Darı almaya geldim

Acık darı bulamazsam

Sürüp gidecek derdim, demiş.

Kuyruğunun hikâyesini baştan sona anlatmış. Böyle böyle oldu. Bir pataz darı lazım demiş.”

Uyarlanan Masal

“Tilki mısır tarlasına koşmuş. Kızlar tarladaymış.

Çiçek çiçek açan kızlar,

Lale, sümbül kızlar,

Bana yardım edin, demiş.

Kızlar gülmüşler. Tilkiye sormuşlar:

-Ne istersin? demişler.

Tilki her şeyi anlatmış. Bana darı lazım, demiş.”

Özgün Masal

“Kızlar tilkinin haline üzölmüşler, bir yandan da oh olsun demişler. Emeksiz aş, alın teri olmayan iş iş değildir, demiş kızlar. Lappada tutuşturuvermemişler. Topladıkları darıdan vermemişler. İşte darı tarlası gir topla demişler.

Şimdiye kadar hazıra konan tembel tilki mısır tarlasına girmiş. Mısır koçanlarını toplamış. İlk defa bir iş yapan tilki kan ter içinde kalmış çok yorulmuş. Kuyruğuna kavuşmak uğruna bu zahmetlere de katlanması gerektiğini biliyormuş.”

Uyarlanan Masal

“Kızlar, tilkiye üzölmüşler. Ama tilkinin suçunu da söylemişler.

-Çalışmadan kazanılan şey, gerçek bir kazanç değildir. Mısırları kendin topla, demişler.

Tilki mısır tarlasına girmiş. Mısırları toplamış. Tilki ilk kez iş yapmış. Çok yorulmuş ama kuyruğunu istiyormuş.”

Özgün Masal

“Topladığı mısır koçanlarını tanelemiş, tavuğa yetiştirmiş. Tavuk da ona yumurtasını

vermiş. Tilki yumurtayı alır almaz incik boncuk satan çerçiciye götürmüş. Çerçici yumurtayı almış incik boncuk vermiş. Tilki incik boncukları almış çocukların yanına koşmuş. İncik boncukları alan çocuklar tilkinin ot yolmasına izin vermişler. Tilki bir kucak ot yolmuş, ineğe götürmüş. İnen otu almış tilkiye bir sile süt vermiş. Tilki sütü almış nineye götürmüş. Nine de tilkiye kuyruğunu geri vermiş. Kuyruğuna kavuşan tilki, ormana koşmuş onu bir daha gören olmamış. Nine tilkiden aldığı sütü köpeğine vermiş, mesel de burada bitmiş.”

Uyarlanan Masal

“İlk olarak tavuğa gitmiş. Mısırları ona vermiş. Tavuk ona yumurtasını vermiş. Tilki yumurtayı almış. Boncuk almaya gitmiş. Çerçi, yumurtayı almış. Ona boncuk vermiş. Tilki boncukları almış. Çocuklara gitmiş. Çocuklar otları yolmasına izin vermiş. Tilki ot yolmuş. İneğe götürmüş. İnek otu almış. Tilkiye süt vermiş. Tilki sütü almış. Nineye götürmüş. Nine, tilkiye kuyruğunu vermiş. Tilki çok sevinmiş. Ormana koşmuş. Onu bir daha gören olmamış...”

4.4.1.20.4. Kuyruksuz Tilki Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Kuyruksuz Tilki masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Ninenin bir köpeği bir de ineği varmış.

Uyarlanan Cümle: Ninenin bir köpeği, bir ineği varmış

Örnek 1’de verilen cümle aynı şekilde kalmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle:

Boncuk satan amca,

Bir isteğim var çocukça,

Uyarlanan Cümle:

Boncuk satan amca,

Bir isteğim var çocukça,

Örnek 2’de söylenen tekerleme korunmuştur. Bir değişiklik yapılmamıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle:

Gıt gı gıdak, gıt gıt gıdak.

Yumurtam sıcak, yumurtam sıcak.

Uyarlanan Cümle:

Gıt gı gıdak, gıt gıt gıdak.

Yumurtam sıcak, yumurtam sıcak.

Örnek 3’te tekerleme korunmuştur. Masalda aynı ifadeye yer verilmiştir.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Yaşlı nine hayatından memnun ineği ve köpeğiyle birlikte yaşayıp gidiyormuş. Her gün ineğinin sütünü sağlar, bazen peynir, bazen yoğurt ya da yağ yaparmış.

Uyarlanan Cümle: Yaşlı nine mutluymuş. Her gün ineğin sütünü sağarmış. Peynir, yoğurt ve yağ yaparmış.

Örnek 1’de ilkokul 2. Sınıf öğrencilerinin metni daha kolay anlayabilmeleri için özgün cümle sadeleştirilmiş ve yeniden söylenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Günlerden bu şekilde akıp gidiyormuş. Günlerden bir gün ineğinden sütü sağmış. Ocakta kaynatmak üzere kara tencereye aktarmış.

Uyarlanan Cümle: Günler böyle geçmiş. Bir gün ineğin sütünü sağmış. Sütü tencereye koymuş. Tencereyi ocağa koymuş.

Örnek 2’de metnin anlamı bozulmadan yukarıda verilen özgün cümle sadeleştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: İneğin amacı tilkiye içtiği sütün zahmetini yaşatmakmış. Zahmetsiz kazancın olmadığını göstermekmiş.

Uyarlanan Cümle: İnek tilkinin çalışmasını istemiş. Hiçbir şey kolay olmuyor. Tilki bunu öğrensin, demiş.

Örnek 3’te bir cümledeki ifade sadeleştirilmiş ve değiştirilmiştir. Öğrencilerin düzeyine getirilerek düzenlenmiştir.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Yaşlı nine bunlar olup biterken ineğinin otlayacağı uygun bir yer aramakla meşgulmüş.

Uyarlanan Cümle: Yaşlı nine, ineğiyle çayırdıymış. İneğine bir yer bulmuş.

Örnek 1’de özgün cümle özetlenmiştir. Masalın olay örgüsünde herhangi bir değişikliğe sebep olmayacağı için ‘yaşlı nine bunlar olup biterken’ ifadesi silinmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Kurnaz tilki bu sefer gafil avlanmış. Canını kurtarsa da kuyruğundan olmuş. Ormanda hayvanların yüzüne bakmaz olmuş. Tin tin yürürken sülün gibi sallanan tüylü kuyruğu şimdi yokmuş. Hepsinden acısı “Kuyruksuz Tilki” diye adı çıkmış ormanda.

Uyarlanan Cümle: Kurnaz tilkinin kuyruğu gitmiş. Ormanda ona “Kuyruksuz Tilki” demişler.

Örnek 2’de öğrencilerin metni daha kolay anlayabilmeleri için özgün cümle özetlenmiştir. Anlam bütünlüğünü bozmadan özetlemesi yapılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Tam o esnada süt tenceresinin başında vırak vırak bağıran bir kurbağa sesi duymuş. Köpek gözünü dört açmış. Kurbağa bir zıplamış iki zıplamış, üçüncüde cumburlop süt tenceresinin içine düşmüş.

Uyarlanan Cümle: Köpek bir ses duymuş. Kurbağa “vırak, vırak” ses çıkartıyormuş. Köpek gözlerini açmış. Kurbağa bir zıplamış, iki zıplamış. Süt tenceresine düşmüş.

Örnek 3’te özgün cümlelerin özetlemesi yapılmıştır. Metinde ‘cumburlop’ kelimesi masalın akışını etkilemediği için silinmiştir. ‘Gözünü dört açmış.’ Cümle mecaz anlam ifade ettiği için gerçek anlamda kullanımı sağlanarak özetlenmiştir.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: İnek inek canım inek

İçtiğim süt senin demek
Kuyruğumda oldum bir bok
Süt verirsen kurtulacak,

Uyarlanan Cümle: İnek inek, canım inek,

İçtiğim süt senin demek,
Kuyruğum gitti,
Sütünü isterim, demiş.

Örnek 1’de verilen “bok” kelimesi ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrenciye uygun olmayacağı için silinmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Hiçbir şeyden habersiz uyuyan köpeğin sırtına çomçayı indirmiş. Ne olduğunu anlamıyan köpek can havliyle acı acı havlıyarak kedinin uzaklara atmış.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 2’de verilen cümle metnin anlamını değiştirmeyeceği düşünülerek silinmiştir. Uyarlanan metinde bu cümleye yer verilmemiştir. Bu ifade hayvana şiddet içerdiği için uygun değildir. Masal uyarlamasında kullanılmamıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Lappada tutuşturuvermemişler.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 3’te verilen cümleye uyarlanan masalda yer verilmemiştir. Alanya ağzıyla söylenen ifade, hitap edilen kesime uygun değildir.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle:

Kuyruksuzum kederliyim
Tokuşa ot vermeliyim, demiş.

Uyarlanan Cümle:

Kuyruksuzum,
Üzgünüm,
Bana yardım edin, demiş.

Örnek 1’de verilen ‘kederliyim’ kelimesi ilkokul 2. sınıf öğrencileri için kullanım açısından uygun olmadığı için çıkartılmıştır. Bu kelime yerine ‘üzgünüm’ kelimesi eklenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Sizi görmeye geldim

Darı almaya geldim

Acık darı bulamazsam

Sürüp gidecek derdim, demiş.

Uyarlanan Cümle: Çiçek çiçek açan kızlar,

Lale, sümbül kızlar,

Bana yardım edin, demiş.

Örnek 2’de özgün masalda tekerleme değiştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Anlatmış anlatmasına da çayırda tilkinin istediği otu hemen de tutuşturuvermemiş.

Uyarlanan Cümle: Olayları anlatmış. Çimen otları hemen vermemiş.

Örnek 3’te verilen “çayır” ve “tutuşturuvermemiş” kelimeleri değiştirilmiştir. “Çimen” ve “vermemiş” olarak düzenlenmiştir. Yerel ifadeler içermesi ve çayır yerine çimen kelimesinin hitap edilen kesim tarafından daha hayal edilebilir olduğu düşünülmüştür.

Ekleme

Ekleme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Kızlar tilkinin haline üzölmüşler, bir yandan da oh olsun demişler.

Uyarlanan Cümle: Kızlar, tilkiye üzölmüşler. Ama tilkinin suçunu söylemişler.

Örnek 1’de verilen özgün cümlede “oh olsun” ifadesi çıkarılmıştır. “Ama tilkinin suçunu söylemişler” cümlesi masala eklenmiştir. Sonrasında anlatılan olay örgüsünün, daha anlaşılır olması sağlanmışır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Günlerden bir gün ineğinden sütü sağmış.

Uyarlanan Cümle: Günler böyle geçmiş. Bir gün ineğin sütünü sağmış.

Örnek 2’te verilen cümlede bir önceki cümle ile geçişi sağlamak adına “günler böyle

geçmiş” ifadesi eklenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Güzel sesin duydum geldim.

Ben bir yumurta isterim.

Kuyruğuma kavuşunca

Seni tasasız dinlerim, demiş tilki

Uyarlanan Cümle: Tilki cevap vermiş:

Güzel sesini duydum.

Ben bir yumurta isterim, demiş.

Örnek 3’te özgün masalda yer alan kısım sadeleştirilmiş ve araya geçiş olarak “tilki cevap vermiş” cümlesi eklenmiştir.

4.4.1.20.5. Kuyruksuz Tilki Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Kuyruksuz Tilki masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda sevgi, şefkat, hoşgörü, nezaket, çalışkanlık, adalet, dürüstlük, sorumluluk, sadakat değerlerinden örnekler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“Biz dağların süsüyüz. Çocukların oyun alanıyız. Çocuklar burada eğlenir ve mutlu olurlar. Çocuklardan izin al, demiş.” (Adalet değeri, sorumluluk değeri)

“Çocuklara her şeyi anlatmış. Çocuklar kabul etmişler. Ama bir şartları varmış:

-Hem kuyruğunu hem otları istiyorsun. O zaman bize boncuk getir. Onunla oynayalım, demişler” (Adalet değeri)

“Çerçi, tilkiden bir şey istemiş.

-Bana yumurta getir. Sana boncuk vereyim, demiş.” (Adalet değeri)

“Benim yumurta yapmam zor bir iştir. Her yeri gezerim. Her şeyi yerim. En çok darı severim. Bana darı getir. Sana yumurta veririm, demiş.” (Adalet değeri)

“Kızlar, tilkiye üzölmüşler. Ama tilkinin suçunu söylemişler.

-Çalışmadan kazanılan şey, gerçek bir kazanç değildir. Mısırları kendin topla, demişler.”

(Dürüstlük değeri, adalet değeri)

“Her gün ineğin sütünü sağarmış. Peynir, yoğurt ve yağ yaparmış. Köpeğine de süt verirmiş. Haftada bir gün pazara gidermiş. Yaptığı yoğurdu, peyniri, yağı satarmış. Bu şekilde geçinirmiş.” (Çalışkanlık değeri)

“-Eve gideyim. Köpeğe süt vereyim. Bir de peynir yapayım, demiş.” (Çalışkanlık değeri)

“Nine özür dilemiş. Onu sevmiş. Sütün hepsini köpeğe vermiş.” (Nezaket değeri, sevgi değeri)

“İçtiğin sütü getir. Kuyruğunu al, demiş.” (Adalet değeri)

“Her şeyi ineğe anlatmış. İnek, tilkiye üzölmüş.

-Benim sütüm ottan olur. Çok ot yersem, çok süt olur. Bana ot getir, demiş.” (Hoşgörü değeri, şefkat değeri)

“İlk olarak tavuğa gitmiş. Mısırları ona vermiş. Tavuk ona yumurtasını vermiş. Tilki yumurtayı almış. Boncuk almaya gitmiş. Çerçi, yumurtayı almış. Ona boncuk vermiş. Tilki boncukları almış. Çocuklara gitmiş. Çocuklar otları yolmasına izin vermiş. Tilki ot yolmuş. İneğe götürmüş. İnek otu almış. Tilkiye süt vermiş. Tilki sütü almış. Nineye götürmüş. Nine, tilkiye kuyruğunu vermiş. Tilki çok sevinmiş. Ormana koşmuş. Onu bir daha gören olmamış...” (Adalet değeri)

Masalda örtük mesaj olarak sadakat değeri yer almaktadır. Köpeğin, sahibinin ona kızmasına rağmen gitmemesi ve sorunun çözümü için uğraşmaya devam etmesinde köpeğin sahibine karşı sadakatli olduğunu söyleyebiliriz. Sadakat değeri de yer almaktadır.

4.4.1.20.6. Kuyruksuz Tilki Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Kurnaz, şart, çerçi, darı kelimeleri öğrenciye öğretilmek istendiğı için metinde birden fazla kez tekrarlanmıştır.

4.4.1.21. Manav ile Yörük Masalı

Özgün Masal

MANAV İLE YÖRÜK

Zamanın birinde bir manavıla bir Yörük ahabp olmuşlar. Manav seyilde yaşarımış. Bağ bahçesi varımış. Gabak söbek ekerimış. Yörük dağda yaşarımış. Davar güder,malcılık yaparımış. Cumadan cumaya seyile iner, çökelik, peynir, sadeyağ satarımış.

Manavıla Yörük bir cuma alışverişinde ahabp olmuşlar. Zaman içinde iki ahababın dostluğu ilerlemiş. Birbirine gelir gider olmuşlar. Zaman içinde iki ahababın dostluğu ilerlemiş. Birbirine gelir gider olmuşlar. Yörük perşembeden seyile iner, manavın evini bulurmuş. Geceyi orda geçirirmiş. Sabah oldumu da bazara iner, öteberisini satar, dağ yolunu düz tutarmış.

Manav dostunu memnun etmek için, her gelişinde elinden gelen izzet-i ikram esirgemezimiş. Yedirir içirir, yatağını yorganını sever, atının arpasını, suyunu eksik etmezimiş.

Yörük de dostunun bu samimiyetine karşılık manavı yaylaya davet ederimiş.

–Seyile otura otura adamı sıtma dutar. Ara sıra yanına gelmeye yüzüm olsun, derimiş.
Manav da her seferin de,
–Ya nasip, yolumuz düşerse geliriz inşallah, derimiş.
Gel zaman git zaman manav sıcaklardan bunalmış.
–Bir Yörük dostum varıdır. Ne zaman başımı görse “ Gel” deye sitem ederdi. Hem ziyaret eden, mahanayla da iki üç gün yaylayan gelen demiş. Yanına ikram niyetine öteberi almış. Eşeğine binmiş gitmiş.
Çıka çıka dağın tepesine varmış. Yörüğün çadırını bulmuş. Yörük bu vakitsiz misarini görünce pek de memnun olmamış.
–Senin nasibin depilmiş. Az evvel gelsedin ne eyi olacadı. Sofrayı öğnsıra galdırdıdım, demiş.
–Ziyan yok, aç delin, demiş manav. Aç olmaz mı, olanı da yolda eritti. Olsa bir davarı nefes almadan yecek, usulen öyle demesi mehel.
Manavıla yörük hoş beş etmişler. Havadan sudan konuşmuşlar. Yatma zamanı gelmiş. Yörük yere bir çul sermiş. Yorgan yerine de bie ala çuval vermiş.
–Yat aşşa, devril aşşa, keyfine bak. Eyi bir yayla uykusu çek. Helaya galkarsan 50m ötede, demiş.
Manavın açlıktan garnı guruldemiş.
–Ne helası, bi şey mi girdi de çıkacak, demiş yörük oralı olmamış. Manav aç acına çaresiz yatmış. Açlık bir yandan, bir yandan, bir o yana bir bu yana sııncamış, uyuyamamış. Bedeni soğuktan tam takır kesilmiş. Gün ağarmadan kalkmış seyilin yolunu tutmuş. Bir yandan da kendi kendine söylenirimiş.
–Ne yönsüz bi adamımış bu, önüme evtiklecek bi diş yeyinti koyamadı. Aç susuz yatırdı. “Dağ adamı, hasta eder sağ adamı”, dedikleri buyumuş demiş.
Yörük sabah kalkmış, bakmış manav yok. Çadırdan çıkmış bakmış. Zırzırlak dağda bi topa olsa göze batar. Hiç bi yönde birini görememiş. Yörüğün canı sıkılmış.
–Tüh seğıldeki ekmeğimden oldum, demiş.
Yörük perşembeyi zor etmiş. Satacağı öteberiyi hayvana yüklemiş. Çiğnine de 3davar postu atmış. Soluğu manavın yanındas almış. Manav görmezden gelmiş, oralı olamamış. Yörük, selam kelimetmeden ağız yapmış.
–Lef lüf etme. Onu bunu bilmen, senden 3 davar alacam var. “Kırk yılda bir dostum gelmiş,” dedim. Üç davarın ümüğüne bıçağı vurdum. Derisin yüzdüm kazığa geçirdim. Ardından atasa sürdüm. Birercik çekiştirip yeyelim, dedim. Öbürünü de yol azığı yapıverecedim. Yöşüle kalkmış getmişsin. Beni heç yerine koymuşsun. Yatmacadın neci

çul serdirdin? Yemecedin neci davar kestirdin? demiş.

Çiğninde atılı olan derileri göstererek.

–İhı şu çiğnimdeki atılı şeyler, senin uçun kestiğim 3 daavırın postu. Heç olmazsa bazarda satan da, postu bari boşa getmesin dee geldim. Gelmişiken de dostumun yanına uğrayan, dedim demiş, yağ gibi suyun üstüne çıkmış. Manav duymazdan gelmiş. Yörük önünde arkasında dolanır, yalamıklanırımış.

–Ben heç dostuma yavan yapıldak şey yedirir yatırır mıyın. Sabahı beklesedin, ıcık da dişini sıksadın, keyf ehli bir ziyafete gonacadın. Yöşüle varmış getmişsin. Ataş almaya mı geldidin a bilader ağaç, demiş ardından bir pataz sade yağıla az da bal çıkarmış manavın kehine koymuş.

–Ne olursa olsun tadımız bozulmasın. Yağıla bal gibi olsun, demiş.

Yörüğün kurnazlığına manavın settahı sıyrılmış. Mevzuyu uşgartıp maraz etmemiş. Yörük de işi yoluna koydum deye sevinmiş.

Akşam olmuş. Yörük manavın evini bulmuş. Manav misafir etse de, yüzünü ekşitmiş. Canının sıkınlığını hissettirmiş. Yörük vaziyeti anlamış. Lafı eğip bükmüş. Alltan alıp üste çıkmış. Ne yapsa çare yok. Dostluğun tadı kaçmış. Eski neşe kalmamış.

Manav, yörüğü başından savmak için bir martaval uydurmuş.

–Darıya dadazen dadanmış. Bu gece darı tarlasını beklecen. Sen keyfine bak, demiş. Tüfeği almış yürümüş. Yörük fırsatı kaçırmamış. Tüfeği manavın elinden almış.

–Bu benim işim. Dağdaki leşimin hattı hesabı yok. Garıncayı gözünden vururun, demiş. Manav,

–Olmaz, sen yat uyu, dese de yörüğü ikna edememiş. Darı tarlasına birlikte gitmeye karar vermişler. Tüfeğin birini manav almış, öbür tüfeği de Yörük almış. Manav heybeye acık da gevinti katmış. Katıra binmiş, Yörük arkada manav önde darı tarlasına varmışlar. Tarlanın ayakucunda çardak varmış. Manav, çardağın direğine katırı bağlamış.

–Ben bu yönü bekleyen, sen de öte yakaya geç. Dut ağacının dibine pus, demiş. Ortalıkta gezelemeyelim, birbirimizi vurup sakata gelmeyelim, deye de yörüğü öte yakaya savan manav çardağa çıkmış. Tüfeği bir kenara atmış, getirdiği navalelerle acık evtiklenmiş. Az sonra da yatmış aşşa getmiş.

Yörük bayır sıçanı gibi gözlerini açmış, dadazen beklerimiş. Aradan bir hayli zaman geçmiş, gelen geden yok. Gecenin ayazı imanını dövermiş. Açlık başına vurmuş karnı guruldarımış.

–Şu mendebur gelse de nolucasa olsa, açlıktan nevrin döndü, ayaz dersin imanımı gevretti, deye acızlanırken bir çitirdi duymuş. O sırada manavın katırı ipini gevmiş

koparmış. Darı tarlasına girmiş yayılırımış. Yörüğün duyduğu ses çatır çutur darı somağı yeyen katırın sesiymiş. Yörük,

–İhlı geldi, demiş sesin geldiği yöne tüfeği doğrultmuş. Ayın aydığında bveri benzeri gördüğü yöşe ateş etmiş.

Tüfeğin sesini duyan manav da uyanmış.

–Neci ataş ettin üşemesine, demiş.

–Ne üşemesi, senin tarlayı talan eden dadazeni vurdum, demiş Yörük. Bir çıra yakmışlar. Maşalama yapıp varmışlar. Tarlanın orta yerinde goca bir garaltı yatırımış. Manav da şaşalamış.

–Nerde böyümüş bu elemet, deye çıranın ışığını üstüne doğru ıslattıkların da yerde yatanın dadazen olmadığını anlamışlar.

–Ben bu yaşıma kadar heç kürtünlü dadazen görmedim. Sen gördün mü? Demiş manav. Yerde yatan manavın kairıymış. Yörük bi tuhaf olmuş.

–Ulan Yörük dağda hatır bilmezsin, seyilde katır bilmezsin, demiş. Yörüğü geç etmiş. Olduğu yerde bırakmış. Varmış getmiş. Yörük ardından bakına kalmış yazık desen ağlacak. Yörüğün manava bir şey deyecek yüzü kalmamış. Yönünü dönmüş. Kös kös dağın yolunu tutmuş. Evli evini, dağlı dağını bulmuş. Hatır bilmez katır bilmez darbimesel olmuş. İkisini bir arada bir daha gören olmamış.

Tablo 4.4.1.21.1. Manav ile Yörük masal inceleme formu

Manav ile Yörük masalının masal inceleme formu ile değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılabilir.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	4
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	3
Masalda örtük bir öğretim vardır.	3
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	4
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	4
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	0
	5
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılabilir.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	5
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	0
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	4
Toplam Puan: 76	

Bu forma göre Manav ile Yörük masalı 76 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masalın uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.21.2. Manav ile Yörük Masalının Okunabilirlik Ölçütü

Manav ile Yörük masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülleriyle analiz edilmiştir.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 949

Hece sayısı: 2285

Cümle sayısı: 139

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) - $2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,40) - 2,610 \times 6,82$

$198,825 - 96,73 - 17,81$

84,28

Çetinkaya Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 949

Hece sayısı: 2285

Cümle sayısı: 139

$118,823 - (25,987 \times 2,40) - (0,971 \times 6,82)$

$118,823 - 62,36 - 6,62$

49,84

Tablo 4.4.1.21.2.1'de Manav ile Yörük masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.21.2.1. Manav ile Yörük özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Manav ile Yörük	2,40	6,82	Kolay	Eğitsel düzey

Uyarlanmış Masal

MANAV İLE YÖRÜK

Evvel zaman içinde bir manav ile bir yörük varmış. Manav şehirde yaşarmış. Bağ bahçesi varmış. Bahçeye meyve, sebze ekermiş. Yörük dağda yaşarmış. Hayvancılık yaparmış. Hafta sonu geldiği zaman şehre gelirmiş. Pazarda yaptığı peyniri, yağı satarmış. Manav ile Yörük bir gün pazarda karşılaşmışlar. Arkadaş olmuşlar. Birbirini ziyaret ederlermiş. Dostlukları ilerlemiş. Yörük şehre bir gün önce gelmeye başlamış. Manavın

evinde kalırmış. Ertesi gün pazara gidermiş. Yörük; meyve, sebzeleri pazarda satarmış. Manav, ona evde güzel yemekler yaparmış. Yorganını, yastığını hazırlarmış.

Bir gün yörük, manavı evine çağırmış. Onun da yaylaya gelmesini istemiş. Manav, yörüğün evine hiç gitmemiş. Manav;

–Yolum düşerse gelirim, demiş.

Aradan zaman geçmiş. Şehirde hava çok sıcak olmuş. Manav;

–Yaylada dostum var. Her zaman beni davet eder. Onu ziyaret edeyim. İki üç gün onda kalayım, demiş.

Manav yanına yiyecekler almış. Katırına binmiş. Yolda yiyeceklerini yemiş. Dağın tepesine varmış. Yörüğün çadırını bulmuş. Yörük, manavı görünce şaşırmış.

–Yemeğimi yeni yemiştin. Keşke daha önce gelseydin, demiş.

Manav şaşırmış:

–Önemli değil, aç değilim, demiş.

Aslında çok acıkmış ama söyleyememiş.

Manav ile yörük sohbet etmişler. Uyku zamanı gelmiş. Yörük yere bir örtü sermiş. Yorgan yerine bir çuval vermiş.

–Buraya yatarsın. İyi geceler, demiş.

Manav çok açmış. Bir türlü uyuyamamış. Hem de üşümüş. Sabah olmadan kalkmış. Yola çıkmış. Evine dönmeye karar vermiş.

–Adam beni aç, susuz yatırdı, demiş.

Yörük sabah kalkmış. Manava bakmak için odaya girmiş. Manav evde yokmuş. Dışarı çıkmış. Dışarıda kimse yokmuş.

–Şehre gittiğimde ne yaparım? Başka kimsem yok. Manav da kalırdım, diye düşünmüş.

Aradan zaman geçmiş. Yörüğün şehre gitme vakti gelmiş. Satacaklarını yanına almış.

Manavın yanına gitmiş. Manav, yörüğe kızgınmış. Yörük;

–Senin için yemekler hazırlıyordum. Sabah odaya baktım. Sen gitmişsin. Çok üzıldüm. Niye haber vermedin? demiş.

Manav ne olduğunu anlamamış. Yörük konuşmaya devam etmiş.

–Sana yağ ile bal getirdim. Arkadaşlığımız bozulmasın, demiş. Manav durumu hoş karşılamış. Olayı büyütmemiş.

Akşam olmuş. Yörük, manavın evine gitmiş. Manav onu misafir etmiş ama hala kızgınmış. Yörük, manavın kızgınlığını anlamış ama bir şey diyememiş. Arkadaşlıkları bozulmuş. Eskisi gibi değillermiş.

Manav;

-Bu gece mısır tarlası bekleyeceğim. Sen evde kal, demiş. Adam cevap vermiş:

-Bende seninle geleyim, demiş.

Manav;

-Olmaz, sen evde kal, demiş. Yörüğü ikna edememiş. Yörük kendini affettirmek istiyormuş. Manav ile yörük evden çıkmışlar.

Manav yanına yiyecek almış. Katırına binmiş. Mısır tarlasına gelmişler. Tarlanın girişinde çardak varmış. Manav, çardağın direğine katırı bağlamış. Manav;

-Ben bir tarafta bekleyeyim. Sen diğer tarafta bekle, demiş. Yörük kabul etmiş.

Aradan zaman geçmiş. Manav uyumuş. Yörük uyumamış. Çok acıkmış. Yörük;

-Hava da çok soğudu. Çok acıktım. Ne yaparım burada? demiş.

O sırada bir ses duymuş. Katır ipini koparmış. Tarlanın ortasına gelmiş. Adam sesin nereden geldiğini anlamamış. Sapan ile sese doğru taş atmış.

Manav sesi duymuş ve uyanmış.

-Bu ses neydi? demiş. Yörük cevap vermiş:

-Tarlanın mısırlarını yiyen hayvanı vurdum, demiş. Manav şaşırılmış. Tarlanın ortasına doğru yürümüşler. Manavın katırı yerdeymiş. Yörük şaşırılmış. Manavın katırı olduğunu anlamamış. Manav;

-Dağda arkadaşlık bilmiyorsun. Şehirde katırı tanımıyorsun, demiş. Manav evine gitmiş. Yörük bir şey diyememiş. Yaylasına doğru yola çıkmış. Evli evine gitmiş. Dağlı dağını bulmuş. İkisini bir arada gören olmamış.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 490

Hece sayısı: 1196

Cümle sayısı: 124

198,825- 40,175x (toplam hece/toplam kelime)-2.610x (toplam kelime/toplam cümle)

198,825- (40,175x 2,44)- 2,610x 3,95

198,825-98,0210,30

90,50

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 490

Hece sayısı: 1196

Cümle sayısı: 124

118.823- (25.987 × 2,44)- (0.971 × 3, 95)

118,823- 63,40- 3,83

51,59

Tablo 4.4.1.21.2.2’de Manav ile Yörük masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.21.2.2. Manav ile Yörük uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Manav ile Yörük	2,44	3,95	Çok kolay	Bağımsız okuma

Manav ile Yörük masalında özgün masalda 2,40 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,44 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda olan ortalama cümle uzunluğu (OCU) 6,82 uyarlanmış halinde 3,95 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU artarken OCU azalmıştır.

4.4.1.21.3. Manav ile Yörük Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Zamanın birinde bir manavla bir Yörük ahabp olmuşlar. Manav seyilde yaşarmış. Bağ bahçesi varmış. Gabak söbek ekerimş. Yörük dağda yaşarmış. Davar güder, malcılık yaparmış. Cumadan cumaya seyile iner, çökelik, peynir, sadeyağ satarımş.”

Uyarlanan Masal

“Evvel zaman içinde bir manav ile bir yörük varmış. Manav şehirde yaşarmış. Bağ bahçesi varmış. Bahçeye meyve, sebze ekermiş. Yörük dağda yaşarmış. Hayvancılık yaparmış. Hafta sonu geldiği zaman şehre gelirmiş. Pazarda yaptığı peyniri, yağı satarmış.”

Özgün Masal

“Manavla Yörük bir cuma alışverişinde ahabp olmuşlar. Zaman içinde iki ahababın dostluğu ilerlemiş. Birbirine gelir gider olmuşlar. Zaman içinde iki ahababın dostluğu ilerlemiş. Birbirine gelir gider olmuşlar. Yörük perşembeden seyile iner, manavın evini bulurmuş. Geceyi orda geçirirmiş. Sabah oldumu da bazara iner, öteberisini satar, dağ yolunu düz tutarmış. Manav dostunu memnun etmek için, her gelişinde elinden gelen izzet-i ikram esirgemezimiş. Yedirir içirir, yatağını yorganını sever, atının arpasını, suyunu eksik etmezimiş.”

Uyarlanan Masal

“Manav ile yörük bir gün pazarda karşılaşmışlar. Arkadaş olmuşlar. Birbirini ziyaret ederlermiş. Dostlukları ilerlemiş. Yörük şehre bir gün önce gelmeye başlamış. Manavın evinde kalırmış. Ertesi gün pazara gidermiş. Yörük; meyve, sebzeleri pazarda satarmış. Manav, ona evde güzel yemekler yaparmış. Yorganını, yastığını hazırlarmış.”

Özgün Masal

“Yörük de dostunun bu samimiyetine karşılık manavı yaylaya davet ederim.
–Seyile otura otura adamı sıtma dutar. Ara sıra yanına gelmeye yüzüm olsun, derim.
Manav da her seferin de,
–Ya nasip, yolumuz düşerse geliriz inşallah, derim.”

Uyarlanan Masal

“Bir gün yörük, manavı evine çağırır. Onun da yaylaya gelmesini ister. Manav, yörüğün evine hiç gitmemiş. Manav;
–Yolum düşerse gelirim, demiş.”

Özgün Masal

“Gel zaman git zaman manav sıcaklardan bunalmış.
–Bir Yörük dostum vardır. Ne zaman başımı görse “Gel” diye sitem ederdi. Hem ziyaret eden, mahanayla da iki üç gün yaylayan gelen demiş. Yanına ikram niyetine öteberi almış. Eşğine binmiş gitmiş.”

Uyarlanan Masal

“Aradan zaman geçmiş. Şehirde hava çok sıcak olmuş. Manav;
–Yaylada dostum var. Her zaman beni davet eder. Onu ziyaret edeyim. İki üç gün onda kalayım, demiş.
Manav yanına yiyecekler almış. Katırına binmiş. Yolda yiyeceklerini yemiş.”

Özgün Masal

“Çıka çıka dağın tepesine varmış. Yörüğün çadırını bulmuş. Yörük bu vakitsiz misarini görünce pek de memnun olmamış.
–Senin nasibin depilmiş. Az evvel gelsedin ne eyi olacadı. Sofrayı öğnsıra galdırdım, demiş.
–Ziyan yok, aç delin, demiş manav. Aç olmaz mı, olanı da yolda eritti. Olsa bir davarı nefes almadan yecek, usulen öyle demesi mehel.”

Uyarlanan Masal

“Dağın tepesine varmış. Yörüğün çadırını bulmuş. Yörük, manavı görünce şaşırmış.
–Yemeğimi yeni yemiştin. Keşke daha önce gelseydin, demiş.

Manav şaşırması:

–Önemli değil, aç değilim, demiş.

Aslında çok acıkmış ama söyleyememiş.”

Özgün Masal

“Manavla yörük hoş beş etmişler. Havadan sudan konuşmuşlar. Yatma zamanı gelmiş.

Yörük yere bir çul sermiş. Yorgan yerine de bie ala çuval vermiş.

–Yat aşşa, devril aşşa, keyfine bak. Eyi bir yayla uykusu çek. Helaya galkarsan 50m ötede, demiş.

Manavın açlıktan garnı guruldemiş.

–Ne helası, bi şey mi girdi de çıkacak, demiş yörük oralı olmamış. Manav aç acına çaresiz yatmış. Açlık bir yandan, bir yandan, bir o yana bir bu yana sııncamış, uyuyamamış. Bedeni soğuktan tam takır kesilmiş. Gün ağarmadan kalkmış seyilin yolunu tutmuş. Bir yandan da kendi kendine söylenirilmiş.

–Ne yönsüz bi adamımış bu, önüme evtiklecek bi diş yeyinti koyamadı. Aç susuz yatırdı.

“Dağ adamı, hasta eder sağ adamı”, dedikleri buyumuş demiş.”

Uyarlanan Masal

“Manav ile yörük sohbet etmişler. Uyku zamanı gelmiş. Yörük yere bir örtü sermiş. Yorgan yerine bir çuval vermiş.

–Buraya yatarsın. İyi geceler, demiş.

Manav çok açmış. Bir türlü uyuyamamış. Hem de üşümüş. Sabah olmadan kalkmış. Yola çıkmış. Evine dönmeye karar vermiş.

–Adam beni aç, susuz yatırdı, demiş.”

Özgün Masal

“Yörük sabah kalkmış, bakmış manav yok. Çadırdan çıkmış bakmış. Zırvırlak dağda bi topa olsa göze batar. Hiç bi yönde birini görememiş. Yörüğün canı sıkılmış.

–Tüh seğıldeki ekmeğimden oldum, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Yörük sabah kalkmış. Manava bakmak için odaya girmiş. Manav evde yokmuş. Dışarı çıkmış. Dışarıda kimse yokmuş.

–Şehre gittiğimde ne yaparım? Başka kimsem yok. Manav da kalırdım, diye düşünmüş.”

Özgün Masal

“Yörük perşembeyi zor etmiş. Satacağı öteberiyi hayvana yüklemiş. Çiğnine de 3davar postu atmış. Soluğu manavın yanındas almış. Manav görmezden gelmiş, oralı olamamış. Yörük, selam kelam etmeden ağız yapmış.

–Lef lüf etme. Onu bunu bilmen, senden 3 davar alacam var. “Kırk yılda bir dostum gelmiş,” dedim. Üç davarın ümüğüne bıçağı vurdum. Derisin yüzdüm kazığa geçirdim. Ardından atasa sürdüm. Birercik çekiştirip yeyelim, dedim. Öbürünü de yol azığı yapıverecedim. Yöşüle kalkmış getmişsin. Beni heç yerine koymuşsun. Yatmacadın neci çul serdirdin? Yemecedin neci davar kestirdin? demiş.”

Uyarlanan Masal

“Aradan zaman geçmiş. Yörügün şehre gitme vakti gelmiş. Satacaklarını yanına almış. Manavın yanına gitmiş. Manav, yörüğe kızgınmış. Yörük;

–Senin için yemekler hazırlıyordum. Sabah odaya baktım. Sen gitmişsin. Çok üzüldüm. Niye haber vermedin? demiş.”

Özgün Masal

“Çiğninde atılı olan derileri göstererek.

–İhlı şu çiğnimdeki atılı şeyler, senin uçun kestiğim 3 daavırın postu. Heç olmazsa bazarda satan da, postu bari boşa getmesin dee geldim. Gelmişiken de dostumun yanına uğrayan, dedim demiş, yağ gibi suyun üstüne çıkmış. Manav duymazdan gelmiş. Yörük önünde arkasında dolanır, yalamıklanırmış.

–Ben heç dostuma yavan yapıldak şey yedirir yatırır mıym. Sabahı beklesedin, ıcık da dişini sıksadın, keyf ehli bir ziyafete gonacadın. Yöşüle varmış getmişsin. Ataş almaya mı geldidın a bilader ağaç, demiş ardından bir pataz sade yağıla az da bal çıkarmış manavın kehine koymuş.

–Ne olursa olsun tadımız bozulmasın. Yağıla bal gibi olsun, demiş.

Yörügün kurnazlığına manavın settahı sıyrılmış. Mevzuyu uşgartıp maraz etmemiş. Yörük de işi yoluna koydum deye sevinmiş.”

Uyarlanan Masal

“Manav ne olduğunu anlamamış. Yörük konuşmaya devam etmiş.

–Sana yağ ile bal getirdim. Arkadaşlığımız bozulmasın, demiş. Manav durumu hoş karşılamış. Olayı büyütmemiş.”

Özgün Masal

“Akşam olmuş. Yörük manavın evini bulmuş. Manav misafir etse de yüzünü ekşitmiş. Canının sıkınlığını hissettirmiş. Yörük vaziyeti anlamış. Lafi eğip bükmüş. Alttan alıp üste çıkmış. Ne yapsa çare yok. Dostluğun tadı kaçmış. Eski neşe kalmamış.”

Uyarlanan Masal

“Akşam olmuş. Yörük, manavın evine gitmiş. Manav onu misafir etmiş ama hala kızgınmış. Yörük, manavın kızgınlığını anlamış ama bir şey diyememiş. Arkadaşlıkları

bozulmuş. Eskisi gibi değillermiş.”

Özgün Masal

“Manav, yürüğü başından savmak için bir martaval uydurmuş.

–Darıya dadazen dadanmış. Bu gece darı tarlasını beklecen. Sen keyfine bak, demiş.

Tüfeği almış yürümüş. Yörük fırsatı kaçırmamış. Tüfeği manavın elinden almış.

–Bu benim işim. Dağdaki leşimin hatti hesabı yok. Garıncayı gözünden vururun, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Manav;

–Bu gece mısır tarlası bekleyeceğim. Sen evde kal, demiş. Adam cevap vermiş:

–Bende seninle geleyim, demiş. .”

Özgün Masal

“Manav,

–Olmaz, sen yat uyu, dese de yürüğü ikna edememiş. Darı tarlasına birlikte gitmeye karar vermişler. Tüfeğin birini manav almış, öbür tüfeği de Yörük almış. Manav heybeye acık da gevinti katmış. Katıra binmiş, Yörük arkada manav önde darı tarlasına varmışlar. Tarlanın ayakucunda çardak varmış. Manav, çardağın direğine katırı bağlamış.”

Uyarlanan Masal

“Manav;

–Olmaz. Sende evde kal, demiş. Yörük’ü ikna edememiş. Manav ile Yörük evden çıkmışlar.

Manav yanına yiyecek almış. Eşeğe binmiş. Mısır tarlasına gelmişler. Tarlanın girişinde çardak varmış. Manav, çardağın direğine katırı bağlamış.”

Özgün Masal

“–Ben bu yönü bekleyen, sen de öte yakaya geç. Dut ağacının dibine pus, demiş. Ortalıkta gezelemeyelim, birbirimizi vurup sakata gelmeyelim, deye de yürüğü öte yakaya savan manav çardağa çıkmış. Tüfeği bir kenara atmış, getirdiği navalelerle acık evtiklenmiş. Az sonra da yatmış aşşa getmiş.”

Uyarlanan Masal

“Manav;

–Ben bir tarafta bekleyeyim. Sen diğer tarafta bekle, demiş. Yörük kabul etmiş.

Aradan zaman geçmiş. Manav uyumuş.”

Özgün Masal

“Yörük bayır sıçanı gibi gözlerini açmış, dadazen beklerimiş. Aradan bir hayli zaman geçmiş, gelen geden yok. Gecenin ayazı imanını dövermiş. Açlık başına vurmuş karnı

guruldarımış.

–Şu mendebur gelse de nolucasa olsa, açlıktan nevrin döndü, ayaz dersen imanımı gevretti, deye acızlanırken bir çıtırdı duymuş.”

Uyarlanan Masal

“Yörük uyumamış. Çok acıkmış. Yörük;

–Hava da çok soğudu. Çok acıktım. Ne yaparım burada? demiş.

O sırada bir ses duymuş.”

Özgün Masal

“O sırada manavın katırı ipini gevmiş koparmış. Darı tarlasına girmiş yayılırımış.

Yörüğün duyduğu ses çatır çutur darı somağı yeyen katırın sesiymiş. Yörük,

–İhlı geldi, demiş sesin geldiği yöne tüfeği doğrultmuş. Ayın aydığında bveri benzeri gördüğü yöşe ateş etmiş.”

Uyarlanan Masal

“Katır ipini koparmış. Tarlanın ortasına gelmiş. Adam sesin nereden geldiğini anlamamış.

Sapan ile sese doğru taş atmış.”

Özgün Masal

“Tüfeğin sesini duyan manav da uyanmış.

–Neci ataş ettin üşemesine, demiş.

–Ne üşemesi, senin tarlayı talan eden dadazeni vurdum, demiş Yörük. Bir çıra yakmışlar. Maşalama yapıp varmışlar. Tarlanın orta yerinde goca bir garaltı yatırımış. Manav da şaşalamış.

–Nerde böyümüş bu elemet, deye çıranın ışığını üstüne doğru ıslattıkların da yerde yatanın dadazen olmadığını anlamışlar.

–Ben bu yaşıma kadar heç kürtünlü dadazen görmedim. Sen gördün mü? Demiş manav. Yerde yatan manavın kairiymiş. Yörük bi tuhaf olmuş.”

Uyarlanan Masal

“Manav sesi duymuş ve uyanmış.

–Bu ses neydi? demiş. Yörük cevap vermiş:

–Tarlanın mısırlarını yiyen hayvanı vurdum, demiş. Manav şaşırmış. Tarlanın ortasına doğru yürümüşler. Manavın katırı yerdeymiş. Yörük şaşırmış.”

Özgün Masal

“–Ulan Yörük dağda hatır bilmezsin, seyilde katır bilmezsin, demiş. Yörüğü geç etmiş.

Olduğu yerde bırakmış. Varmış getmiş. Yörük ardından bakına kalmış yazık desen ağlacak. Yörüğün manava bir şey deyecek yüzü kalmamış. Yönünü dönmüş. Kös kös

dağın yolunu tutmuş. Evli evini, dağlı dağını bulmuş. Hatır bilmez katır bilmez darbimesel olmuş. İkisini bir arada bir daha gören olmamış.”

Uyarlanan Masal

“Manavın katırı olduğunu anlamamış. Manav;

–Dağda arkadaşlık bilmiyorsun. Şehirde katırı tanımıyorsun, demiş. Manav evine gitmiş. Yörük bir şey diyememiş. Yaylasına doğru yola çıkmış. Evli evine gitmiş. Dağlı dağını bulmuş. İkisini bir arada gören olmamış.”

4.4.1.21.4. Manav ile Yörük Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Manav ile Yörük masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Manav seyilde yaşarımış. Bağ bahçesi varımış.

Uyarlanan Cümle: Manav şehirde yaşıyormuş. Bağ bahçesi varmış.

Örnek 1’de özgün cümle korunmuştur.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Yörük dağda yaşarımış.

Uyarlanan Cümle: Yörük dağda yaşıyormuş.

Örnek 2’de özgün cümle korunmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Yörükün çadırını bulmuş.

Uyarlanan Cümle: Yörükün çadırını bulmuş.

Örnek 3’te özgün cümle korunmuştur.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Manavla Yörük bir cuma alışverişinde ahbap olmuşlar. Zaman içinde iki

ahbabın dostluğu ilerlemiş. Birbirine gelir gider olmuşlar. Zaman içinde iki ahababın dostluğu ilerlemiş. Birbirine gelir gider olmuşlar. Yörük perşembeden seyile iner, manavın evini bulurmuş. Geceyi orda geçirirmiş. Sabah oldumu da bazara iner, öteberisini satar, dağ yolunu düz tutarmış. Manav dostunu memnun etmek için, her gelişinde elinden gelen izzet-i ikram esirgemezmiş. Yedirir içirir, yatağını yorganını sever, atının arpasını, suyunu eksik etmezmiş.

Uyarlanan Cümle: Manav ile yörük bir gün pazarda karşılaşmışlar. Arkadaş olmuşlar. Birbirini ziyaret ederlermiş. Dostlukları ilerlemiş. Yörük şehre bir gün önce gelmeye başlamış. Manavın evinde kalırmış. Ertesi gün pazara gidermiş. Yörük; meyve, sebzeleri pazarda satarmış. Manav, ona evde güzel yemekler yaparmış. Yorganını, yastığını hazırlarmış.

Örnek 1’de özgün metinde cümleler silinerek ve değiştirilerek sadeleştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Yörük de dostunun bu samimiyetine karşılık manavı yaylaya davet ederim.

–Seyile otura otura adamı sıtma dutar. Ara sıra yanına gelmeye yüzüm olsun, derim.

Manav da her seferin de,

–Ya nasip, yolumuz düşerse geliriz inşallah, derim.

Uyarlanan Cümle: Bir gün yörük, manavı evine çağırmış. Onun da yaylaya gelmesini istemiş. Manav, yörüğün evine hiç gitmemiş. Manav;

–Yolum düşerse gelirim, demiş.

Örnek 2’de özgün metinde ifadeler değiştirilerek veya düzenlenerek sadeleştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Gel zaman git zaman manav sıcaklardan bunalmış.

–Bir Yörük dostum varıdır. Ne zaman başımı görse “ Gel” deye sitem ederdi. Hem ziyaret eden, mahanayla da iki üç gün yaylayan gelen demiş. Yanına ikram niyetine öteberi almış. Eşğine binmiş gitmiş.

Uyarlanan Cümle: Aradan zaman geçmiş. Şehirde hava çok sıcak olmuş.

–Yaylada dostum var. Her zaman beni davet eder. Onu ziyaret edeyim. İki üç gün kalayım, demiş.

Manav yanına yiyecekler almış. Katırına binmiş. Yolda yiyeceklerini yemiş.

Örnek 3’te özgün metin sadeleştirilerek düzenlenmiştir.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca

yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: O sırada manavın katırı ipini gevmiş koparmış. Darı tarlasına girmiş yayılırımış. Yörügün duyduğu ses çatır çutur darı somağı yeyen katırın sesiymiş. Yörük, –İhlı geldi, demiş sesin geldiği yöne tüfeği doğrultmuş. Ayın aydığında bveri benzeri gördüğü yöşe ateş etmiş.

Uyarlanan Cümle: Katır ipini koparmış. Tarlanın ortasına gelmiş. Adam sesin nereden geldiğini anlamamış. Sapan ile sese doğru taş atmış.

Örnek 1’de özgün metindeki ifadeler okunabilirliği de artırmak için özetlenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Tüfeğin sesini duyan manav da uyanmış.

–Neci ataş ettin üşemesine, demiş.

–Ne üşemesi, senin tarlayı talan eden dadazeni vurdum, demiş Yörük. Bir çıra yakmışlar. Maşalama yapıp varmışlar. Tarlanın orta yerinde goca bir garaltı yatırmış. Manav da şaşalamış.

–Nerde böyümüş bu elemet, deye çıranın ışığını üstüne doğru ıslattıkların da yerde yatanın dadazen olmadığını anlamışlar.

–Ben bu yaşıma kadar heç kürtünlü dadazen görmedim. Sen gördün mü? Demiş manav. Yerde yatan manavın kairiymiş. Yörük bi tuhaf olmuş.

Uyarlanan Cümle: Manav sesi duymuş ve uyanmış.

–Bu ses neydi? demiş. Yörük cevap vermiş:

–Tarlanın mısırlarını yiyen hayvanı vurdum, demiş. Manav şaşırılmış. Tarlanın ortasına doğru yürümüşler. Manavın katırı yerdeymiş. Yörük şaşırılmış.

Örnek 2’de özgün metinde silme tekniği uygulanmış ve bazı kelimeler düzenlenerek özgün metin özetlenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Akşam olmuş. Yörük manavın evini bulmuş. Manav misafir etse de yüzünü ekşitmiş. Canının sıkınlığını hissettirmiş. Yörük vaziyeti anlamış. Lafı eğip bükmüş. Alttan alıp üste çıkmış. Ne yapsa çare yok. Dostluğun tadı kaçmış. Eski neşe kalmamış.

Uyarlanan Cümle: Akşam olmuş. Yörük, manavın evine gitmiş. Manav onu misafir etmiş ama hala kızgınmış. Yörük, manavın kızgınlığını anlamış ama bir şey diyememiş. Arkadaşlıkları bozulmuş. Eskisi gibi değillermiş.

Örnek 3’te özgün metindeki cümleler sadeleştirilmiş ve uyarlanan metinde özetlenmiş hali yer almıştır.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Çıka çıka dağın tepesine varmış.

Uyarlanan Cümle: Dağın tepesine varmış.

Örnek 1’de özgün cümlede yer alan “çıka çıka” ifadesi uyarlanan metinden silinmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Yat aşşa, devril aşşa, keyfine bak. Eyi bir yayla uykusu çek. Helaya galkarsan 50m ötede, demiş.

Uyarlanan Cümle: –Buraya yat.

Örnek 2’de yer alan özgün metindeki cümleler silinmiştir. Sadece “yat buraya” kısmı kalmıştır. Bu cümlelerin silinmesi masalın genelinde konu bütünlüğünü bozmamıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Tüfeği bir kenara atmış, getirdiği navalelerle acık evtiklenmiş. Az sonra da yatmış aşşa getmiş.

Uyarlanan Cümle: Aradan zaman geçmiş. Manav uyumuş.

Örnek 3’te özgün cümlede silme tekniği uygulanmış ve cümlelerin başına “aradan zaman geçmiş” cümlesi eklenmiştir.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: –Senin nasibin depilmiş. Az evvel gelsedin ne eyi olacadı. Sofrayı öğnsıra galdırdıdım, demiş.

Uyarlanan Cümle: –Yemeği yeni kaldırdım. Keşke daha önce gelseydin, demiş.

Örnek 1’de özgün cümlede ki cümlelerin anlaşılabilirliğini sağlamak için uyarlanan metindeki cümlelerle değişim yapılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: –Lef lüf etme. Onu bunu bilmen, senden 3 davar alacam var. “Kırk yılda bir dostum gelmiş,” dedim. Üç davarın ümüğüne bıçağı vurdum. Derisin yüzdüm kazığa geçirdim. Ardından atasa sürdüm. Birercik çekiştirip yeyelim, dedim. Öbürünü de yol azığı yapıvercedim. Yöşüle kalkmış getmişsin. Beni heç yerine koymuşsun. Yatmacadın neci çul serdirdin? Yemecedin neci davar kestirdin? demiş.

Uyarlanan Cümle: –Senin için yemekler hazırlıyordum. Sabah odaya baktım. Sen gitmişsin. Çok üzıldüm. Niye haber vermedin? demiş.

Örnek 2’de özgün metinde yer alan Yörük’ün Manav’a anlatımı sadeleştirilerek cümleler değiştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: “Manavıla yörük hoş beş etmişler.

Uyarlanan Cümle: Manav ile Yörük sohbet etmişler.

Örnek 3’te özgün metinde yer alan cümlede “hoş beş etmişler” yerine “sohbet etmişler” kullanılarak anlatım sadeleştirilmiştir.

Ekleme

Ekleme, ilkökul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Yanına ikram niyetine öteberi almış. Eşğine binmiş gitmiş.

Uyarlanan Cümle: Manav yanına yiyecekler almış. Katırına binmiş. Yolda yiyeceklerini yemiş.

Örnek 1’de cümlenin sonuna “yolda yiyecekleri yemiş” cümlesi eklenmiştir. Bu cümlenin eklenme sebebi masalın devamında yer alan kısımdaki açığı gidermeye yönelik yapılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Tüfeğin sesini duyan manav da uyanmış.

–Neci ataş ettin üşemesine, demiş.

Uyarlanan Cümle: Manav sesi duymuş ve uyanmış.

–Bu ses neydi? demiş. Yörük cevap vermiş:

Örnek 2’de özgün metinde yer alan cümlede “tüfek” kelimesi uyarlanan metinde yer almamıştır. Sonrasında konuşmaya konuşan kişiyi belirtmek adına “yörük cevap vermiş” cümlesi eklenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: –Senin nasibin depilmiş. Az evvel gelsedin ne eyi olacadı. Sofrayı öğnsıra galdırdıdım, demiş.

–Ziyan yok, aç delin, demiş manav. Aç olmaz mı, olanı da yolda eritti. Olsa bir davarı nefes almadan yecek, usulen öyle demesi mehel.

Uyarlanan Cümle: –Yemeği yeni kaldırdım. Keşke daha önce gelseydin, demiş.

Manav şaşırılmış:

–Önemli değil. Aç değilim, demiş.

Örnek 3’te özgün metne iki cümle arasında geçişe “manav şaşırılmış” cümlesi eklenmiştir.

4.4.1.21.5. Manav ile Yörük Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Manav ile Yörük masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda dostluk, yardımseverlik, hoşgörü, dayanışma, dürüstlük değerlerinden örnekler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“Manav ile yörük bir gün pazarda karşılaşmışlar. Arkadaş olmuşlar. Birbirini ziyaret ederlermiş. Dostlukları ilerlemiş.” (Dostluk değeri)

“Manav ile yörük bir gün pazarda karşılaşmışlar. Arkadaş olmuşlar. Birbirini ziyaret ederlermiş. Dostlukları ilerlemiş. Yörük şehre bir gün önce gelmeye başlamış. Manavın evinde kalırmış. Ertesi gün pazara gidermiş. Yörük; meyve, sebzeleri pazarda satarmış. Manav, ona evde güzel yemekler yaparmış. Yorganını, yastığını hazırlarmış.”

(Yardımseverlik değeri)

“Akşam olmuş. Yörük, manavın evine gitmiş. Manav onu misafir etmiş ama hala kızgınmış.” (Hoşgörü değeri)

“Manav durumu hoş karşılamış. Olayı büyütmemiş.” (Hoşgörü değeri)

“–Ben bir tarafta bekleyeyim. Sen diğer tarafta bekle, demiş.” (Dayanışma değeri)

“–Dağda arkadaşlık bilmiyorsun. Şehirde katırı tanıımıyorsun, demiş.” (Dürüstlük değeri)

4.4.1.21.6. Manav ile Yörük Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Yörük, ziyaret, katır kelimeleri metinde birden fazla yerde yer alarak öğreniciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.1.22. Şehzade ile Çoban Masalı

Özgün Masal

ŞEHZADE İLE ÇOBAN

Zamanın birinde bir padişah varmış. Yıllar boyu saltanat sürmüş. Yaşı 70'i geçmiş, seferlere çıkamaz, tebdil kıyafet giyemez olmuş. Veraset zamanı gelmiş de geçmiş. Padişahın bir tek oğlu varmış. O da 6 yaşına yeni ayak basmış. Şehzade 6 yaşındaymış da görenler 6 aylık sanarmış. Altı sene geçip gitmiş şehzade gizir kalmış. Ne serpilmiş ne boy atmış.

Padişahı bir tasa almış. Benim veliahdım beni aratmamalı, aslanı boğmalı, attığını vurmali. Ordusuna hükmetmeli, sözünü dinletmeli dermiş, veliahdı olacak oğluna bakar bakar, bu mu benim veliahdım diye iç geçirirmiş. Şehzadenin hiç iştahı yokmuş. Yemez, içmez, ıngırazmış. Derisi kemiğine yapışmış lapırdaya çıkmış da kimse bir lokma yediremezmiş. Şehzadenin başına bir hal gelse saltanat veliahtsız kalacak. Padişah sarayda kim var kim yok cümle hizmet ehlini seferber etmiş. Şehzade saltanata hazır hale gelecek, başına bir hal gelirse cümlenizin kellesi gidecek demiş. Padişah ferman buyurur da durulur mu hiç, “Emir demiri keser” demişler, durumdan vazife çıkaranlar el ayak olmuşlar. Dadı döşşek yastık şehzadenin peşinde dolaşmış. Yorulduğu yere döşşek serermiş. Lala desen ne kadar ağaç varsa dalın budağın kestirip zıvzıvlak çıkarmış. Şehzadenin gözünü budaktan korumuş. Çeşnicibaşı envaitür yemek, çörek, börek, tatlı türlerini peşi sıra taşımış. Olurda birini canı çeker de tadına bakar, sultana müjdeyi veririm diye çabalarmış. Saka, bir omzunda şerbet, bir omzunda su ardı sıra dolaşmış da bir damlasını içiremezmiş. İki adım atsa şehzademiz çok yoruldu diye hobuccular sükün edermiş. Bir şey diyecek mi diye herkes ağzının içine bakarmış. Kuş diyecek olsa, kuş yumurtası, kuş sütü hazır olurmuş.

Ne yaptılarsa şehzadenin iştahını açamamışlar, etine et katamamışlar. Şehzade günden güne daha da kötüleşmiş. Hal haldan, fer ferdan kesilmiş. Padişah gözünün önünde eriyip giden oğlunun durumuna çok üzölmüş. Bir ferman çıkarmış “Kim şehzadenin iştahını açarsa, canına can katarsa servete gark olacak, divanıma vezir olacak” demiş.

Padişahın fermanını duymayan kalmamış. Sarayın kapısını aşındıranın haddi hesabı yokmuş. Her gelenin elinde bir reçete şehzadenin iştah iksiri bende dermiş. Biri gelmiş şu merhemi göbeğine 3 vakit sürsün 3 günde manda yavrusuna döner dermiş. Ardından gelen, şu şuruptan bir damlasını içsin annda gembeye döner demiş. Biri muska okuyup

gelmiş. Şu muskayı boynuna taksın illeti atsin demiş. Biri ırbıkla gelmiş, abdest alıp şu okunmuş suyu içsin demiş. Hepsini denemişler de dirhem bedene getirememişler. Tam ümidi kestik derken hırpani kılıklı bir adam çıkmış gelmiş. Nöbetçiler adamı içeri almak istememişler. Şehzadeyi bir de ben göreyim dese de senin kendine hayrın yok şehzademize ne hayrın olacak demişler. Padişah adamı görmüş. Bırakın girsin demiş. Adam padişahın huzuruna çıkmış. Ben dağda çobanım. Yarı tok yarı aç yaşarım demiş. Padişah adamın tavrına kızmış. Canına mı susadın be ada. Ben oğlumun iştahını açacak birini arıyorum, sen açım diyorsun, demiş. Çoban beni yanlış anladınız hünkârım. Ben sizden ekmek dilenmeye gelmedim. Şehzadenizin derdine derman olmak istedim, demiş. Padişah daha da kızmış. Ne ile iyi edeceksin? Ne merhem var ne de şurubun, demiş. Bana bir gün müsaade edin şehzademizle birlikte kalayım, demiş. Padişah çaresiz kabul etmiş. Bana bak beni boş yere oyalıyorsan, kellen gider ona göre demeyi de ihmal etmemiş. Çoban geceli gündüzlü şehzade ile vakit geçirmiş. Şehzadenin peşinde dolaşan hizmet ordusunu görmüş. Dalı budağı kesilen ağaçları görmüş. “Töh şehzademe, vah memleketime” demiş. Padişahın huzuruna çıkmış. Ben şehzadenin hastalığını buldum, demiş. Padişah şaşırılmış. O kadar hekimler geldi gitti de bilemedi, sen nasıl bildin. Oğlumun hastalığı neymiş, demiş. Çoban, “oğlunuz varlık hastalığına yakalanmış” demiş. Padişah daha da şaşırılmış. Varlık hastalığı da neyin nesi hiç duymadım, demiş. Çoban bir sürahi su ile bir su tası istemiş. Saki gelmiş, tasa suyu doldurmuş çobana vermiş. Çoban tası eline almış, sakiye doldur demiş. Saki, tas ağzına kadar dolu demiş. Çoban doldur diye ısrar etmiş. Padişah da ne diyorsa yap, demiş. Saki tasa suyu dökmeye başlamış. Su tasın dışına taşmış. Sürahide su kalmamış. Tas dolasıya aldı, fazlasını dışa saldı. Boş dolar, dolu taşar demiş, tastaki suyu içmiş. İşte şehzadenin hastalığı bu, demiş. Ardından boş tası sakiye uzatmış. Tası doldur demiş. Sürahide su kalmamış. Tasa birkaç damla düşmüş. Çoban boş tası padişaha uzatmış padişahın da dili damağı kurumuşmuş. Padişah tası aldığı gibi dikmiş. Boş tası yalanmış, hararetini söndürememiş. Tası çobanın böğrüne fırlatmış. Ardından saki su getir diye bağırmış. Bu vakte kadar hiç susuz kalmamışımış. Çoban, bu da yokluk hastalığı, varlıkta kıymetini bilmediğin şeyi yoklukta ararsın, demiş.

Padişah, çobanın dediklerinden bir mana çıkaramamış. Ne oldu şimdi, demiş. Çoban, şehzadenizin sağlığına kavuşmasını istiyorsanız o bir yıl benimle yaşayacak, demiş. Padişah tingede düşmüş. Olur mu öyle şey, sen kendi boğazına bakmaktan acizsin, oğluma nasıl bakacaksın? demiş. Sen bilirsin, kabul etmezsen töh oğluna, vah memlekete demiş. Padişah çaresiz kabul etmiş. Şehzadenin yanında görevliler de gitsin, bir dediğini

iki etmesinler demiş. Çoban şehzade benimle yalnız gidecek. Saraydan zırnık çıkmayacak, yanında da hiçbir avanesi olmayacak demiş. Nasıl olur dağda bayırda aç susuz şehzade nasıl yaşar, katiyen olmaz demiş padişah. Çoban directmiş. Bir yıl benimle yaşayacak yanında kuloğlu olmayacak. Yazı da kışı da görecektir, ağacın budağı, çalının dikenini batacak, aç da kalacak, susuz da kalacak, doluyu da bilecek boşu da demiş. Padişahın gönlü olmasa da son bir umut demiş, isteksiz kabul etmiş.

Çoban şehzadeyi yanına almış, saraydakilerin tuhaf bakışları arasında çıkıp gitmiş. Çoban ile şehzade yürüye yürüye dağ yoluna girmişler. Yokuş yukarı çok yürümüşler. Şehzade çok yorulmuş, dizinde derman kalmamış. Yoruldum dermiş de döşek seren olmamış. Susuzluktan dili bir karış sarkmış da bir damla su veren olmamış. Ölmüş bitmiş de pırpırcılarından bir teki koşup gelmemiş. Çok susadım, yoruldum dese de çoban oralı olmamış. Gide gide az daha gitmişler bir çeşme başına varmışlar. Şehzade çeşmeyi görürü görmez muhara sülük gibi yapışmış. Altı yıldır içmediği suyu kana kana içmiş. Eline ayağına can cirit gelmiş. Bu su altın tasta içtiğimden güzel demiş. Daha dur demiş çoban, her şeyin tadına varacaksın, açlıktan kemik yalayacaksın demiş.

Ağacın gölgesinde dinlenmişler. Şehzade ilk defa ağacın gölgesini fark etmiş. Yorgunluktan bitkin düşmüş. Ağacın gölgesinde uyuması ne güzel olur demiş. Çoban hava kararmadan çadıra varalım orda uyursun demiş. Şehzadeyi hıbu edecek ne dadısı varmış ne de lalası çoban sellememiş bile. Kalkmış yürümüş, şehzade de peşine düşmüş. Az daha gitmişler, şehzade acıktım demiş. Çobanın da beklediği an buymuş. Hemen azığını çıkarmış vermiş. Şehzade çökelekli dürümü birkaç lokmada yutmuş. Yavan yufkayı kıymalı börek gibi yemiş de; daha yok mu demiş. Ben bu tadı sarayda bulamadım diye ilave etmiş. Çoban sen sarayda hiç aç kalmadın da ondan demiş.

Dere tepe aşmışlar çobanın çadırına varmışlar. Çobanın karısı ve iki çocuğu varmış. Çocukların biri kız biri oğlanmış şehzade ile akranlarmış. Çobanın karısı, şehzadeyi görünce şaşırmış. Ay herif bu çocuk neci? Demiş. Çobanın oğlu da, ay baba nasıl çocuk bu hiç sümüğü yok demiş. Kız da şehzadenin eline yüzüne bakmış bakmış ay baba bu oğlan akbak ya demiş. Çoban çocuklarının dediklerine gevrek gevrek gülmüş. O da pek yakında sizin gibi olacak demiş.

Şehzade yorgunluktan düştü düşecekmiş çadırın içine girmişler. Şehzade bir köşeye oturmuş. Sırtını ala çuvala dayamış. Olduğu yerde uyuyakalmış. Çobanın çocukları çocuğa bakarlarmış. Çadırın içine bir oğlak getirmişler, hoplatacaklarmış da şehzade oturduğu yerde uyurmuş. Çocuklar, ayeen bu oturarak uyur ya onunla oynayacak demişler. Gecenin ayazı bastırmış. Şehzade uyanmış, üşüdüm demiş. Bu yaşa kadar hiç

üşümemişim demiş. Bu yaşa kadar hiç üşümemişim. Üşümenin nasıl bir şey olduğunu öğrenmiş. Çobanın karısı şehzadenin üstüne yün yorgan örtmüş. Şehzade selgin gitmiş. Kuş tüyü yatağında böyle selgin uyumamışım.

Sabah olmuş. Çobanın çocukları çoktan uyanmışlar, şehzadenin başına çöküşmüşler uyanmasını beklerlermiş. Şehzade uyanmış. Çocukların anası sacın üstünde bazlama ederim. Şehzadeye birini vermiş. Çok hoşuna gitmiş. Sarayda hiç böylesi yok demiş. Çoban ve çocuklar davar sürüsünü önlerine katmışlar, yayıltmaya götürmüşler. Çobanın karısı azıklarına şebit, bazlama sarıvermiş. Civcerlerine de ayran katıvermiş. Şehzade bu vakte kadar hiç böyle bir hayat yaşamamışım. Kuzular meleşir, kuzular meleşir, oğlaklar önünde arkasında hop hop hoplarıymış. Çoban kaval çalarmış, köpekler havlarmış. Her yer rengarenk çiçekmiş. Sarayda bu kadar çiçek yokmuş. Çaydan su içmişler, gölde çimmişler. Şehzade bu hayatı çok sevmiş. Karışan eden, dikkat et düşersin diyen yokmuş. Öğlen olmuş eşmeye gelmişler. Esmede sürü dinlenirken azıklarını yemişler. Çoban şehzadeyi süzerim. Şebitini bazlamasını yemiş, ayranını içmiş de bulsa daha yiyecekmiş. Yandan ağzını yoklamış. Canın sıkıldıysa seni saraya götüreyim demiş. Şehzade oturduğu yerden ayapa fırlamış. Olmaaz, ölürüm de gitmem, sarau can sıkıcı. Hem yemekleri hiç de iyi değil demiş. Çoban, sen şehzadesin, ilerde padişah olacaksın. Ne yapacaksın bu dağda demiş. Ben çoban olacağım, davar güdeceğim demiş şehzade. Sürüyü esmeden kaldırmışlar akşama kadar gütmüşler. Yorgun bitkin çadıra dönmüşler. Şehzadenin eli yüzü kedi cırmığına dönmüş. Dikenin batmadığı, çalı çırpının çizmediği yeri kalmamış. Deve dişi gibi taşlar ayağının altını yirmiş, yüzünü güneş kavlamış, mintanından saçına varasıya pıtırac olmuş. Çadıra gelir gelmez çobanın karısı güğümde suyu kaynatmış. Çayırın üstünde çimdirmiş. Şehzade hiç böyle çimmemişim. Ardından yarasına beresine kekik yağı sürmüş, yüzünün yanığını sade yağla ovmuş. Çocuklar da bir yandan pıtırac ayıklarımış. Şehzade hemen yatmış uyumuş. Yattığı yeri beğenmişte sağından soluna dönmemiş.

Padişah çobanın peşine adam takmışım. Şehzadeyi adım adım takip edeceksin, nerde yatacak, ne yiyip içecek bir rapor edeceksin. Şehzadenin başına bir hal gelirsevey haline demiş. Padişahın adamı gözünü kırpmadan şehzadeyi takip etmiş. Gördüklerini teker teker kaydetmiş. Bu kadar malumat yeter demiş geri dönmüş.sarayın kapısından hışımla girmiş. Soluğu padişahın huzurunda almış. Soluk soluğa bir bir anlatmış. Sormayın hünkarım. Şehzademizin hali perişan. Tez elden şehzademizi o çulsuzun elinden almalıyız demiş. Padişah deliye dönmüş. Ne oldu be adam olup biteni anlatsana demiş. Neler olmadı hünkarım. O çoban dedikleri çulsuz şehzademizi tozlu topraklı

yollarda yürüttü. Dağ bayır aşırđı çadırına götürdü. Şehzademizin narin ayakları pişik oldu. Tazecik yüzü çalı çırpıdan çizik oldu. Yattığı yer toprak, yediğı yavan ekmek. Ne gecesı var ne gündüzü. Gün doğmadan kalkar, koca sürüyü önüne katar. Akşama kadar çobanlık yapar. Gündüzün sıcağı kavurur, gecenin soğığı dondurur. Elimizi çabuk tutmazsak şehzademiz göz göre ölecek demiş.

Padişah duyduklarına inanamamış. Vah şehzadem vah. “Dağ adamı hasta eder sağ adamı” derlerdi de inanmazdım. Bir çobanın sözlerine kanıp da nasıl teslim ettim evladımı diye hayıflanmış. Hemen maiyetiyle birlikte yola çıkmış. Şehzadenin yürüyerek geçtiğı yollardan dört nala geçmişler. Gün ortasında kara çadıra varmışlar. Çobanın karısı çadırın önünde yayık yayarmış. Gelenlere ayran ikram etmiş. Kadın ürkek bir sesle, kimsiniz, kimi arayıp sorarsınız? Demiş. Padişah, oğlumu almaya geldim nerede o kocan olacak herif demiş. Sürüye gittiler akşama dönerler demiş. Padişah, kadını tarif ettiğı yöne atını sürmüş. Tepeyi aşar aşmaz sürüyü bulmuşlar. Çoban kaval çalarmış, sürü otlarmış, çocuklar oynarmış. Köpekler geliveren yabancılara havlarmış. Padişah oynayan çocuklara bakmış tanıyamamış. Çobanı tanımış, sana ellerimle teslim ettiğim oğlum nerde? Başına bir şey geldiyse vay haline demiş. Çoban kem küm ederken çocuk babasının sesini duymuş. Babaa babaa diye koşarak gelmiş. Padişah çok şaşırmış. Ne oldu sana, seni bu hallere kim soktu çabuk söyle, kellesini uçurayım demiş. Babacığım ben çok mutluyum ben çoban oldum demiş. Padişah oğlunun mutlu olmasına daha çok şaşırmış. Kulpundan tuttuğı gibi atının terkisine atmış. Bir elin yağda bir elin balda sarayda mutlu olamıyorsun da bu rezil hayatta mı mutlu oluyorsun, hadi gidiyoruz demiş. Ben çoban olacağım, ölürüm de gitmem dese de padişah dinlememiş. Sen şehzadesin saltanat koltuğına oturup insanların çobanı olacaksın demiş. Çobana da bir kese altın atmış, yeter bu kadar baktığın demiş. Çoban keseye dokunmamış. Şehzadenin hayat dersi bitmedi ben bunu hak etmedim demiş. Padişah oralı bile olmamış. Atını mahmuzlamış şehzadeyi almış gitmiş. Şehzadenin götürmeyin beni feryadının ardından çoban ve çocukları bakakalmış.

Uçarcasına saraya gelmişler. Şehzadeyi görenler tanıyamamış. Şehzadenin pıspıscısı, şakşakçı ne kadar bakıcısı varsa başına üşüşmüşler. Her biri bir yandan yalamıklanmaya başlamışlar. Sana bunları kim etti a kuzum, pamuk ellerin çalıya dönmüş, narin ayakların nasır olmuş, kimler giydirdi bu yırtı pırtıyı üstüne diyip şehzadeyi bakıma almışlar. Hamam suyu kaynamış, sırmalı giyecek envaitür yiyecek içecek hazırlanmış şehzade bir köşede somurtmuş otururmuş. Ne yapıp ettilerse bir lokma yedirememişler. Partalları çıkarıp ipekliyi giydirememişler.

Şehzade yemeden içmeden kesilmiş eski haline dönmüş. Hizmetliler etrafında pır dönermiş, hiçbiri şehzadenin yüzünü güldürememiş. Şehzade gün geçtikçe güçten kesilmiş yatağa düşmüş. Bakır rengi solmuş, ak süte dönmüş. Gece gündüz çoban olacağım dermiş. Uykusunda koyun kuzu sadalarmış. Padişah gözünün önünde mum gibi eriyen oğlunun haline daha fazla tahammül edememiş. Gidin şu dağın başında yaşayan çobanı alın gelin demiş. Karısıyla çocuklarını sürüyü de getirmeyi unutmayın diye de ilave etmiş. Padişahın görevlileri hemen gitmişler. Çobanı davar güderken bulmuşlar. Hadi hazırlan sürüyü de al gidiyoruz demişler. Çoban afallamış. Sürüyü de alıp nere gidecezs demiş. Padişahın adamları hanımını çocuklarını da al saraya taşınyorsun padişah emri demişler. Çoban durumu sezmiş. Bütün bunlar şehzade içinse nafiye. Sarayda hayat dersi olmaz. Sarayda çadır kurulmaz, davar güdülmez, aşımızın tadı olmaz. Biz doğada yaşar, doğada huzur buluruz, ölesiye çalışır ay ışığında uyuruz. Katiyen olmaz, saraya gitmemiz yakışık almaz demiş. Padişahın adamları eli boş saraya dönmüşler. Padişaha durumu beyan etmişler. Padişah şehzadenin peşinde el ayak olan kim varsa çağırmış. Şehzadenin ahvali hakkında bilgi almış. Ağız birliği etmiş gibi hepsi de aynı şeyi söylemiş. Gece gündüz “çoban olacağım” diye sayıklar koyun gibi meler demişler. Padişah şehzadeyi çobana götürüp teslim edin. Ardınıza bakmadan geri dönün demiş. Nasıl olur hünkarım diyecek olmuşlar, padişah kaşlarını çatmış. Şehzadeyi alıp götürmüşler. Çobana teslim etmişler. Çoban işte şimdi oldu. Şehzade “töh”den, memleket “vah”dan kurtuldu demiş. Çobanın çocukları da sevinmişler. Seni çok özledik, süt kazanına mı düştün gene ak oğlana dönmüşsün demişler.

Aradan yıllar geçmiş. Padişah ölmüş. Çoban şehzadeye vaktin geldiğini söylemiş. Hayat dersini aldın. Varlığı da gördün, yokluğu da yaşadın. Atlas da giydin, partial da giydin. Kuş tüyü minderlerde de oturdun çulda da saray hayatını da yaşadın, çadırdaki da kaldın. Git saltanat tahtına otur, buna göre yoluna koy herbir işini. Milletin yüzünü güldür demiş. Şehzade sorumluluğunun farkına varmış, hayır dememiş. İlk fermanını hemen oracıkta buyurmuş. Ben padişah isem bundan böyle sadrazamım sensin demiş. Çoban afallamış ne evet diyebilmiş ne de hayır. Kızıyla oğlum olacak diyebilmiş. Onları da düşündüm. Kızın başyaverim kızın da sarayımın sultanı olacak demiş. Çoban nasıl olur diyecek olmuş lafi yarıda kalmış. Allahın emri peygamberin kavli ile kızına talibim demiş genç padişah. Saray gelmişler. Babasının defin işlemlerinin ardından düğün hazırlıkları başlamış. 40 gün 40 gece düğün olmuş. Genç padişah tahta oturur oturmaz ferman buyurmuş. Dertliye merhem, açlara katık, mazlumun yanında olacağım. Adalet kılıcım, hoşgörü tacım olacak, demiş. Memlekete saltanat gelmiş.

Tablo 4.4.1.22.1. Şehzade ile Çoban masal inceleme formu

Şehzade ile Çoban masalı masal inceleme formu ile değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	5
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	4
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	3
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	0
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	0
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	0
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	0
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	55
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	0
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	4

Toplam Puan: 69

Bu forma göre Şehzade ile Çoban masalı 69 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masalın uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.22.2. Şehzade ile Çoban Masalı Okunabilirlik Ölçütü

Şehzade ile Çoban masalının okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un

formülleriyle hesaplanmıştır.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 2262

Hece sayısı: 5661

Cümle sayısı: 337

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,50) - 2,610 \times 6,71$

$198,825 - 100,43 - 17,51$

80,88

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 2262

Hece sayısı: 5661

Cümle sayısı: 337

$118,823 - (25,987 \times 2,50) - (0,971 \times 6,71)$

$118,823 - 64,96 - 6,51$

47,35

Tablo 4.4.1.22.2.1’de Şehzade ile Çoban masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.22.2.1. Şehzade ile Çoban özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Şehzade ile Çoban	2,50	6,71	Kolay	Eğitsel düzey

Uyarlanmış Masal

ŞEHZADE İLE ÇOBAN

Zamanın birinde bir padişah varmış. Uzun yıllar o ülkeyi yönetmiş. Artık çok yaşlanmış. Padişahın bir oğlu varmış. O da 6 yaşındaymış. Ama çocuk 6 aylık gibi gözükiyormuş. Padişah, bu duruma çok üzülüyormuş.

-Benim oğlum ülkeyi yönetmeli. Benim yerime geçmeli, güçlü olmalı, diyor.

Şehzade çok az yemek yermiş. Padişah saraydaki yardımcılarını yanına çağırmış:

-Oğlum sultan olacak. Herkes onunla ilgilenecek. O ne isterse yapılacak. Yoksa ceza alırsınız, demiş.

Padişahın yardımcıları oğlanla ilgilenmişler. Dadısı elinde yastıkla gezermiş. Oğlan yorulursa yatak getirirmiş. Aşçı çeşitli yemekler yaparmış. Oğlanın canı ne çekerse diye beklermiş. Herkes oğlanın ağzından çıkan sözü dinlermiş. Bir şey isterse yaparlarmış. Ne yapılsa da oğlanın iştahı açılmamış. Hatta daha da kötü olmuş. Padişah çok üzölmüş. Bir ferman yazdırmış.

-Oğlumun iştahını açan kişi vezirim olacak, demiş.

Halk fermanı duymuş. Herkes saraya gelmiş. Herkesin elinde bir reçete varmış. Denemedikleri bir şey kalmamış. Hiçbiri işe yaramamış. Bir gün bir adam padişahın yanına gelmiş.

- Ben çobanım. Bazen tok, bazen aç olurum, demiş.

Padişah adama kızmış:

-Ben oğlumun iştahı açılsın diyorum. Sen açım diyorsun, demiş. Çoban cevap vermiş:

-Beni yanlış anladınız. Oğlunuza yardım ederim, demiş.

Padişah daha da kızmış:

-Nasıl iyi edeceksin? diye bağırırmiş. Çoban;

-Bana bir gün verin. Oğlunuzla vakit geçireyim, demiş. Padişah kabul etmiş.

Çoban, oğlanla birlikte kalmış. Oğlanın peşinde birçok hizmetli varmış. Çoban gözlem yapmış. Padişahın yanına gitmiş. Yaptığı gözlemleri ona anlatmış:

-Ben oğlunuzun hastalığını buldum, demiş. Padişah şaşırırmiş:

-O kadar doktorlar geldi. Hiçbiri bilemedi. Sen nasıl bildin? demiş. Çoban cevap vermiş:

-Oğlunuz varlık hastalığı olmuş, demiş. Padişah şaşırırmiş.

-Varlık hastalığı nedir? Hiç duymadım, demiş.

Çoban bir sürahi su istemiş. Bir de bardak almış. Padişahın yardımcısı gelmiş. Bardağa su doldurmuş. Çobana vermiş. Çoban, bardağa bakmış:

-Yardımcıya yine doldur, demiş. Yardımcısı cevap vermiş:

-Bardak zaten dolu, demiş. Çoban ısrar etmiş. Padişah;

-Ne diyorsa yap, demiş. Yardımcısı bardağa daha fazla su koymuş. Su taşmış. Sürahide su kalmamış. Çoban;

-Boş bardak dolar. Dolu bardak taşar, demiş. Suyu içmiş. Oğlunuzun hastalığı budur, demiş.

Sonra boş tası vermiş. Tekrar doldurmasını istemiş. Sürahide su kalmamış. Padişaha boş tası vermişler. Padişah susamış. Bardağı yalamış ve sinirlenmiş Yardımcısından tekrar su

istemiş. Çoban;

-Bu da yokluk hastalığıdır. Onu yokken ararsın, demiş.

Padişah anlamamış:

-Ne yapacağız? demiş. Çoban cevap vermiş:

- Oğlunuz bir yıl benimle yaşayacak, demiş. Padişah düşünmüş:

-Oğluma nasıl bakacaksın? demiş. Çoban;

-Oğlun düzelecek, izin ver, demiş. Padişah kabul etmiş:

-Oğlumun yanında yardımcılar olacak. Her dediği olacak, demiş. Çoban kabul etmemiş.

-Benimle yalnız olacak. Yazı da kışı da görecek. Eline diken batacak. Aç da susuz da kalacak, demiş. Padişah isteksiz kabul etmiş.

Çoban ile oğlan yola çıkmışlar. Dağ yoluna gelmişler. Oğlan;

-Çok yoruldum, demiş. Kimse yastık getirmemiş.

-Susadım, demiş. Kimse su vermemiş. Çoban bir şey yapmamış. Biraz ilerledikten sonra bir çeşme görmüşler. Oğlan hemen koşmuş. Çeşmeden su içmiş. Altı yıldır böyle su içmemiş.

-Bu su çok güzel, demiş. Çoban gülmüş:

-Her şeyin tadını alacaksın, demiş.

Bir ağacın gölgesinde dinlenmişler. Aradan zaman geçmiş. Çoban yerden kalkmış. Oğlan da kalkmış. Oğlan çok acıkmış. Çoban buna sevinmiş. Hemen ekmek çıkarmış. Oğlan ekmeği bir lokmada yutmuş. Oğlan;

-Tadı çok güzel. Sarayda böyle güzel değildi, demiş. Çoban cevap vermiş:

-Sen sarayda hiç aç kalmadın, demiş.

Dere tepe aşmışlar. Çobanın çadırına varmışlar. Çobanın karısı ve iki çocuğu varmış. Çocukların biri kızmış, diğeri oğlanmış. Padişahın oğlu ile yaşıtlarmış. Çobanın ailesi, oğlana şaşırmış.

Oğlan çok yorulmuş. Bir yere oturmuş. Hemen uyumuş. Hava çok soğukmuş. Aradan zaman geçmiş. Oğlan uyanmış:

-Çok üşüdüm. Ben daha önce hiç üşümedim, demiş. Üşümeyi öğrenmiş. Çobanın karısı ona yorgan getirmiş. Oğlan çok güzel uyumuş.

Sabah olmuş. Çobanın çocukları uyanmış. Oğlanın yanına gelmişler. Oğlan da uyanmış. Anne ekmek yapmış. Oğlana birini vermiş. Oğlan çok beğenmiş.

-Sarayda böyle güzel değildi, demiş.

Çoban ve çocukları hayvanlara bakıyorlarmış. Sürüleri varmış. Çobanın karısı onlara ekmek yapmış ve ayran getirmiş. Oğlan böyle bir hayat görmemiş. Etrafta kuzular varmış,

oğlaklar gezermiş. Çoban kaval çalarmış, köpekler havlarmış. Her yerde renk renk çiçek varmış. Sarayda bu kadar çiçek yokmuş. Hep beraber dereden su içmişler. Oğlan burayı çok sevmiş. Öğlen olmuş. Yemeklerini yemişler. Çoban oğlanı izlemiş. Oğlan her şeyi yemiş. Çoban sormuş:

-İstersen seni saraya götürüyüm, demiş. Oğlan ayağa kalkmış.

-Olmaz, orası güzel değil. Yemekleri de iyi değil, demiş. Çoban cevap vermiş:

-Sen padişah olacaksın, demiş. Oğlan cevap vermiş:

-Ben çoban olurum. Hayvanlarla ilgilenirim, demiş.

Çoban ile oğlan çok yorulmuşlar. Çadıra gelmişler. Oğlanın her yerine diken batmış.

Çobanın karısı ona yardım etmiş. Dikenleri temizlemişler. Oğlan hemen uyumuş.

Bu sırada padişah, çobanı takip ettiriyormuş. Bir adamını onları izlesin diye göndermiş.

Padişah;

-Oğlumu takip et. Nerede yatacak? Ne yiyecek? Bana söyleyeceksin, demiş. Padişahın adamı çobanı takip etmiş. Saraya dönmüş. Padişahın yanına gelmiş.

-Padişahım, oğlunuz çok kötü durumda gözüküyor. Çoban onu tozlu yollarda yürüttü. Çadırına götürdü. Oğlunuzun her yeri çizildi, dikenler battı. Çoban olmuş. Sadece ekmek yiyor, demiş. Padişah sinirlenmiş. Hemen yola çıkmış. Dağları aşmışlar ve çadıra gelmişler. Çadırda çobanın karısı varmış.

-Kimsiniz? Ne istersiniz? demiş. Padişah cevap vermiş:

-Oğlumu almaya geldim. Çoban nerede? demiş. Çobanın karısı;

-Sürüye gittiler. Akşama dönerler, demiş.

Padişah bekleyememiş. Atına binmiş, sürüyü bulmuş. O anda çoban kaval çalarmış. Sürü otlarmış, çocuklar oynarmış. Köpekler havlamış. Padişah oğlunu tanıyamamış ama çobanı tanımış.

-Oğlum nerede? demiş. Çocuk babasının sesini duymuş:

-Baba, baba, baba! demiş. Padişah çok şaşırılmış.

-Ne oldu sana? demiş. Oğlan cevap vermiş:

-Baba ben çok mutluyum. Ben çoban oldum, demiş. Padişah şaşırılmış. Oğlu çok mutluymuş. Padişah sinirlenmiş:

-Saraya dönüyoruz, demiş. Oğlan istememiş. Çobana bir kese altın vermiş. Çoban keseye dokunmamış. Padişah, atına oğlunu almış. Saraya dönmüşler. Oğlan için çeşit çeşit yemekler hazırlanmış ama oğlu mutlu değilmiş. Hiçbir şey yememiş. Oğlan eskisi gibi olmuş. Yüzü bile gülmemiş. Günler geçmiş. Oğlan hastalanmış. Padişah dayanamamış. Yardımcılarına seslenmiş:

-Çoban ve ailesini sürüleriyle birlikte saraya getirin, demiş.

Görevliler çobanın yanına gitmişler. Çobanı bulmuşlar.

-Sürüyü al, gidiyoruz, demişler. Çoban şaşırmış.

-Nereye gidiyoruz? demiş. Yardımcılar cevap vermiş:

-Padişah sizi saraya çağırıyor. Ailenle sarayda yaşayacaksın, demiş. Çoban kabul etmemiş.

-Sarayda çadır kurulmaz. Yemeğin tadı olmaz. Biz doğada yaşar, doğada huzurlu oluruz, demiş.

Padişahın adamları saraya dönmüşler. Padişaha olanları anlatmışlar. Padişah saraydaki herkesi yanına çağırılmış. Oğlunun durumunu sormuş. Oğlan sadece “çoban olacağım” diyormuş.

Padişah düşünmüş.

-Oğlumu geri götürün. Çobana bırakın, demiş. Oğlanı ata bindirmişler. Çobanın çadırına götürmüşler. Çobanın çocukları oğlanı görünce sevinmişler.

-Seni çok özledik, demişler.

Aradan yıllar geçmiş. Padişah hasta olmuş. Çoban, oğlanla konuşmuş:

-Her şeyi öğrendin. Artık ülkeyi sen yönetmelisin, demiş. Oğlan düşünmüş. İlk fermanını söylemiş:

-Ben padişah oldum. Sende vezirimsin, demiş. Çoban şaşırmış.

-Ailem ne olacak? demiş. Oğlan;

-Onlarda saraya gelsin. Hep beraber olalım, demiş.

Çoban kabul etmiş. Saraya gelmişler. Genç padişah yeni bir ferman yazdırmış:

-Dertli insanlara yardım ederim.

Aç olanlara yiyecek veririm.

Herkesin yanında olurum.

Herkese eşit davranırım, demiş.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 1068

Hece sayısı: 2636

Cümle sayısı: 267

198,825- 40,175x (toplam hece/toplam kelime)-2.610x (toplam kelime/toplam cümle)

198,825- (40,175x 2,46)- 2,610x 4,00

198,825-98,83 -10,44

89,55

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 1068

Hece sayısı: 2636

Cümle sayısı: 267

$118.823 - (25.987 \times 2,46) - (0.971 \times 4,00)$

118,823- 63,92- 3,88

51,02

Tablo 4.4.1.22.2.1’de Şehzade ile Çoban masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.22.2.1. Şehzade ile Çoban uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Çoban ile Oğlan	2,46	4,00	Kolay	Bağımsız okuma

Şehzade ile Çoban masalında özgün masalda 2,50 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,46 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda olan ortalama cümle uzunluğu (OCU) 6,71 uyarlanmış halinde 4,00 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU ve OCU azalmıştır.

4.4.1.22.3. Şehzade ile Çoban Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Zamanın birinde bir padişah varmış. Yıllar boyu saltanat sürmüş. Yaşı 70’i geçmiş, seferlere çıkamaz, tebdil kıyafet giyemez olmuş. Veraset zamanı gelmiş de geçmiş. Padişahın bir tek oğlu varmış. O da 6 yaşına yeni ayak basmış. Şehzade 6 yaşındaymış da görenler 6 aylık sanarmış. Altı sene geçip gitmiş şehzade gizir kalmış. Ne serpilmiş ne boy atmış.”

Uyarlanan Masal

“Zamanın birinde bir padişah varmış. Uzun yıllar o ülkeyi yönetmiş. Artık çok yaşlanmış. Padişahın bir oğlu varmış. O da 6 yaşındaymış. Ama çocuk 6 aylık gibi gözükiyormuş. Padişah, bu duruma çok üzülüyormuş.”

Özgün Masal

“Padişahı bir tasa almış. Benim veliahdım beni aratmamalı, aslanı boğmalı, attığını vurmali. Ordusuna hükmetmeli, sözünü dinletmeli dermiş, veliahdı olacak oğluna bakar bakar, bu mu benim veliahdım diye iç geçirirmiş.

Şehzadenin hiç iştahı yokmuş. Yemez, içmez, ıngırazmış. Derisi kemiğine yapışmış lapırdaya çıkmış da kimse bir lokma yediremezmiş.”

Uyarlanan Masal

“Padişah, bu duruma çok üzölüyormuş.

-Benim oğlum ülkeyi yönetmeli. Benim yerime geçmeli, güçlü olmalı, diyormuş.

Şehzade çok az yemek yermiş.”

Özgün Masal

“Şehzadenin başına bir hal gelse saltanat veliahtsız kalacak. Padişah sarayda kim var kim yok cümle hizmet ehlini seferber etmiş. Şehzade saltanata hazır hale gelecek, başına bir hal gelirse cümlenizin kellesi gidecek demiş.”

Uyarlanan Masal

“Padişah saraydaki yardımcılarını yanına çağırılmış:

-Oğlum sultan olacak. Herkes onunla ilgilenecek. O ne isterse yapılacak. Yoksa ceza alırsınız, demiş.”

Özgün Masal

“Padişah ferman buyurur da durulur mu hiç, “Emir demiri keser” demişler, durumdan vazife çıkaranlar el ayak olmuşlar. Dadı döşşek yastık şehzadenin peşinde dolaşmış. Yorulduğu yere döşşek serermiş. Lala desen ne kadar ağaç varsa dalın budağın kestirip zıvzıv çıkarmış. Şehzadenin gözünü budaktan korumuş. Çeşnicibaşı envaitür yemek, çörek, börek, tatlı türlerini peşi sıra taşımış. Olurda birini canı çeker de tadına bakar, sultana müjdeyi veririm diye çabalarmış. Saka, bir omzunda şerbet, bir omzunda su ardı sıra dolaşmış da bir damlasını içiremezmiş. İki adım atsa şehzademiz çok yoruldu diye hobuccular sökün edermiş. Bir şey diyecek mi diye herkes ağzının içine bakarmış. Kuş diyecek olsa, kuş yumurtası, kuş sütü hazır olurmuş.”

Uyarlanan Masal

“Padişahın yardımcıları oğlanla ilgilenmişler. Dadısı elinde yastıkla gezermiş. Oğlan yorulursa yatak getirirmiş. Aşçı çeşitli yemekler yaparmış. Oğlanın canı ne çekerse diye beklermiş. Herkes oğlanın ağzından çıkan sözü dinlermiş. Bir şey isterse yaparlarmış.”

Özgün Masal

“Ne yaptılarsa şehzadenin iştahını açamamışlar, etine et katamamışlar. Şehzade günden

güne daha da kötüleşmiş. Hal haldan, fer ferden kesilmiş. Padişah gözünün önünde eriyip giden oğlunun durumuna çok üzülmüş. Bir ferman çıkarmış “Kim şehzadenin iştahını açarsa, canına can katarsa servete gark olacak, divanıma vezir olacak” demiş.”

Uyarlanan Masal

“Ne yapılsa da oğlanın iştahı açılmamış. Hatta daha da kötü olmuş. Padişah çok üzülmüş. Bir ferman yazdırmış.

-Oğlumun iştahını açan kişi vezirim olacak, demiş.”

Özgün Masal

“Padişahın fermanını duymayan kalmamış. Sarayın kapısını aşındıranın haddi hesabı yokmuş. Her gelenin elinde bir reçete şehzadenin iştah iksiri bende dermiş. Biri gelmiş şu merhemi göbeğine 3 vakit sürsün 3 günde manda yavrusuna döner dermiş. Ardından gelen, şu şuruptan bir damlasını içsin annda gembeye döner demiş. Biri muska okuyup gelmiş. Şu muskayı boynuna taksın illeti atsın demiş. Biri ırbıkla gelmiş, abdest alıp şu okunmuş suyu içsin demiş. Hepsini denemişler de dirhem bedene getirememişler. Tam ümidi kestik derken hırpani kılıklı bir adam çıkmış gelmiş. Nöbetçiler adamı içeri almak istememişler. Şehzadeyi bir de ben göreyim dese de senin kendine hayrın yok şehzademize ne hayrın olacak demişler. Padişah adamı görmüş. Bırakın girsin demiş.”

Uyarlanan Masal

“Halk fermanı duymuş. Herkes saraya gelmiş. Herkesin elinde bir reçete varmış. Denemedikleri bir şey kalmamış. Hiçbiri işe yaramamış. Bir gün bir adam padişahın yanına gelmiş.”

Özgün Masal

“Adam padişahın huzuruna çıkmış. Ben dağda çobanım. Yarı tok yarı aç yaşarım demiş. Padişah adamın tavrına kızmış. Canına mı susadın be ada. Ben oğlumun iştahını açacak birini arıyorum, sen açım diyorsun, demiş. Çoban beni yanlış anladınız hünkârım. Ben sizden ekmek dilenmeye gelmedim. Şehzadenizin derdine derman olmak istedim, demiş. Padişah daha da kızmış. Ne ile iyi edeceksin? Ne merhemin var ne de şurubun, demiş. Bana bir gün müsaade edin şehzademizle birlikte kalayım, demiş. Padişah çaresiz kabul etmiş. Bana bak beni boş yere oyalıyorsan, kellen gider ona göre demeyi de ihmal etmemiş.”

Uyarlanan Masal

“-Ben çobanım. Bazen tok, bazen aç olurum, demiş.

Padişah adama kızmış:

-Ben oğlumun iştahı açılsın diyorum. Sen açım diyorsun, demiş. Çoban cevap vermiş:

-Beni yanlış anladınız. Oğlunuza yardım ederim, demiş.

Padişah daha da kızmış:

-Nasıl iyi edeceksin? diye bağırması. Çoban;

-Bana bir gün verin. Oğlunuzla vakit geçireyim, demiş. Padişah kabul etmiş.”

Özgün Masal

“Çoban geceli gündüzlü şehzade ile vakit geçirmiş. Şehzadenin peşinde dolaşan hizmet ordusunu görmüş. Dalı budağı kesilen ağaçları görmüş. “Töh şehzademe, vah memleketime” demiş. Padişahın huzuruna çıkmış. Ben şehzadenin hastalığını buldum, demiş. Padişah şaşırması. O kadar hekimler geldi gitti de bilemedi, sen nasıl bildin. Oğlumun hastalığı neymiş, demiş. Çoban, “oğlunuz varlık hastalığına yakalanmış” demiş. Padişah daha da şaşırması. Varlık hastalığı da neyin nesi hiç duymadım, demiş. Çoban bir sürahi su ile bir su tası istemiş. Saki gelmiş, tasa suyu doldurmuş çobana vermiş. Çoban tası eline almış, sakiye doldur demiş. Saki, tas ağzına kadar dolu demiş. Çoban doldur diye ısrar etmiş. Padişah da ne diyorsa yap, demiş. Saki tasa suyu dökmeye başlamış. Su tasın dışına taşmış. Sürahide su kalmamış. Tas dolasıya aldı, fazlasını dışa saldı. Boş dolar, dolu taşar demiş, tastaki suyu içmiş. İşte şehzadenin hastalığı bu, demiş. Ardından boş tası sakiye uzatmış. Tası doldur demiş. Sürahide su kalmamış. Tasa birkaç damla düşmüş. Çoban boş tası padişaha uzatmış padişahın da dili damağı kurumuşmuş. Padişah tası aldığı gibi dikmiş. Boş tası yalanmış, hararetini söndürememiş. Tası çobanın böğrüne fırlatmış. Ardından saki su getir diye bağırması. Bu vakte kadar hiç susuz kalmamışımı. Çoban, bu da yokluk hastalığı, varlıkta kıymetini bilmediğin şeyi yoklukta ararsın, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Çoban, oğlanla birlikte kalmış. Oğlanın peşinde birçok hizmetli varmış. Çoban gözlem yapmış. Padişahın yanına gitmiş. Yaptığı gözlemleri ona anlatmış:

-Ben oğlunuzun hastalığını buldum, demiş. Padişah şaşırması:

-O kadar doktorlar geldi. Hiçbiri bilemedi. Sen nasıl bildin? demiş. Çoban cevap vermiş:

-Oğlunuz varlık hastalığı olmuş, demiş. Padişah şaşırması.

-Varlık hastalığı nedir? Hiç duymadım, demiş.

Çoban bir sürahi su istemiş. Bir de bardak almış. Padişahın yardımcısı gelmiş. Bardağa su doldurmuş. Çobana vermiş. Çoban, bardağa bakmış:

-Yardımcıya yine doldur, demiş. Yardımcısı cevap vermiş:

-Bardak zaten dolu, demiş. Çoban ısrar etmiş. Padişah;

-Ne diyorsa yap, demiş. Yardımcısı bardağa daha fazla su koymuş. Su taşmış. Sürahide

su kalmamış. Çoban;

-Boş bardak dolar. Dolu bardak taşar, demiş. Suyu içmiş. Oğlunuzun hastalığı budur, demiş.

Sonra boş tası vermiş. Tekrar doldurmasını istemiş. Sürahide su kalmamış. Padişaha boş tası vermişler. Padişah susamış. Bardağı yalamış ve sinirlenmiş Yardımcısından tekrar su istemiş. Çoban;

-Bu da yokluk hastalığıdır. Onu yokken ararsın, demiş.”

Özgün Masal

“Padişah, çobanın dediklerinden bir mana çıkaramamış. Ne oldu şimdi, demiş. Çoban, şehzadenizin sağlığına kavuşmasını istiyorsanız o bir yıl benimle yaşayacak, demiş. Padişah tinge de düşmüş. Olur mu öyle şey, sen kendi boğazına bakmaktan acizsin, oğluma nasıl bakacaksın? demiş. Sen bilirsin, kabul etmezsen töh oğluna, vah memlekete demiş. Padişah çaresiz kabul etmiş. Şehzadenin yanında görevliler de gitsin, bir dediğini iki etmesinler demiş. Çoban şehzade benimle yalnız gidecek. Saraydan zırnık çıkmayacak, yanında da hiçbir avanesi olmayacak demiş. Nasıl olur dağda bayırda aç susuz şehzade nasıl yaşar, katiyen olmaz demiş padişah. Çoban directmiş. Bir yıl benimle yaşayacak yanında kuloğlu olmayacak. Yazı da kışı da görecektir, ağacın budağı, çalının dikenini batacak, aç da kalacak, susuz da kalacak, doluyu da bilecek boşu da demiş. Padişahın gönlü olmasa da son bir umut demiş, isteksiz kabul etmiş.”

Uyarlanan Masal

“Padişah anlamamış.

-Ne yapacağız? demiş. Çoban cevap vermiş:

- Oğlunuz bir yıl benimle yaşayacak, demiş. Padişah düşünmüş.

-Oğluma nasıl bakacaksın? demiş. Çoban;

-Oğlun düzelecek, izin ver, demiş. Padişah kabul etmiş. Oğlumun yanında yardımcıları olacak. Her dediği olacak, demiş. Çoban kabul etmemiş.

-Benimle yalnız olacak. Yazı da kışı da görecektir. Eline diken batacak. Aç da susuz da kalacak, demiş. Padişah isteksiz kabul etmiş.”

Özgün Masal

“Çoban şehzadeyi yanına almış, saraydakilerin tuhaf bakışları arasında çıkıp gitmiş.

Çoban ile şehzade yürüye yürüye dağ yoluna girmişler. Yokuş yukarı çok yürümüşler. Şehzade çok yorulmuş, dizinde derman kalmamış. Yoruldum dermiş de döşek seren olmamış. Susuzluktan dili bir karış sarkmış da bir damla su veren olmamış. Ölmüş bitmiş de pırpırcılarından bir teki koşup gelmemiş. Çok susadım, yoruldum dese de çoban oralı

olmamış. Gide gide az daha gitmişler bir çeşme başına varmışlar. Şehzade çeşmeyi görürü görmez muhara sülük gibi yapışmış. Altı yıldır içmediği suyu kana kana içmiş. Eline ayağına can cirit gelmiş. Bu su altın tasta içtiğimden güzel demiş. Daha dur demiş çoban, her şeyin tadına varacaksın, açlıktan kemik yalayacaksın demiş.”

Uyarlanan Masal

“Çoban ile oğlan yola çıkmışlar. Dağ yoluna gelmişler. Oğlan;

-Çok yoruldum, demiş. Kimse yastık getirmemiş.

-Susadım, demiş. Kimse su vermemiş. Çoban bir şey yapmamış. Biraz ilerledikten sonra bir çeşme görmüşler. Oğlan hemen koşmuş. Çeşmeden su içmiş. Altı yıldır böyle su içmemiş.

-Bu su çok güzel, demiş. Çoban gülmüş:

-Her şeyin tadını alacaksın, demiş.”

Özgün Masal

“Ağacın gölgesinde dinlenmişler. Şehzade ilk defa ağacın gölgesini fark etmiş. Yorgunluktan bitkin düşmüş. Ağacın gölgesinde uyuması ne güzel olur demiş. Çoban hava kararmadan çadıra varalım orda uyursun demiş. Şehzadeyi hoboç edecek ne dadısı varmış ne de lalasısı çoban sellememiş bile. Kalkmış yürümüş, şehzade de peşine düşmüş. Az daha gitmişler, şehzade acıktım demiş. Çobanın da beklediği an buymuş. Hemen azığının çıkarmış vermiş. Şehzade çökelekli dürümü birkaç lokmada yutmuş. Yavan yufkayı kıymalı börek gibi yemiş de; daha yok mu demiş. Ben bu tadı sarayda bulamadım diye ilave etmiş. Çoban sen sarayda hiç aç kalmadın da ondan demiş.”

Uyarlanan Masal

“Bir ağacın gölgesinde dinlenmişler. Aradan zaman geçmiş. Çoban yerden kalkmış. Oğlan da kalkmış. Oğlan çok acıkmış. Çoban buna sevinmiş. Hemen ekmek çıkarmış. Oğlan ekmeği bir lokmada yutmuş. Oğlan;

-Tadı çok güzel. Sarayda böyle güzel değildi, demiş. Çoban cevap vermiş:

-Sen sarayda hiç aç kalmadın, demiş.”

Özgün Masal

“Dere tepe aşmışlar çobanın çadırına varmışlar. Çobanın karısı ve iki çocuğu varmış. Çocukların biri kız biri oğlanmış şehzade ile akranlarmış. Çobanın karısı, şehzadeyi görünce şaşırılmış. Ay herif bu çocuk neci? Demiş. Çobanın oğlu da, ay baba nasıl çocuk bu hiç sümüğü yok demiş. Kız da şehzadenin eline yüzüne bakmış bakmış ay baba bu oğlan akbak ya demiş. Çoban çocuklarının dediklerine gevrek gevrek gülmüş. O da pek yakında sizin gibi olacak demiş.

Şehzade yorgunluktan düştü düşecekmiş çadırın içine girmişler. Şehzade bir köşeye oturmuş. Sırtını ala çuvala dayamış. Olduğu yerde uyuyakalmış. Çobanın çocukları çocuğa bakarlarmış. Çadırın içine bir oğlak getirmişler, hoplatacaklarmış da şehzade oturduğu yerde uyurmuş. Çocuklar, ayeen bu oturarak uyur ya onunla oynayacak demişler.

Gecenin ayazı bastırmış. Şehzade uyanmış, üşüdüm demiş. Bu yaşa kadar hiç üşümemişim demiş. Bu yaşa kadar hiç üşümemişimmiş. Üşümenin nasıl bir şey olduğunu öğrenmiş. Çobanın karısı şehzadenin üstüne yün yorgan örtmüş. Şehzade selgin gitmiş. Kuş tüyü yatağında böyle selgin uyumamışımış.”

Uyarlanan Masal

“Dere tepe aşmışlar. Çobanın çadırına varmışlar. Çobanın karısı ve iki çocuğu varmış. Çocukların biri kızmış, diğeri oğlanmış. Padişahın oğlu ile yaşıtlarmış. Çobanın ailesi, oğlana şaşırmış.

Oğlan çok yorulmuş. Bir yere oturmuş. Hemen uyumuş. Hava çok soğukmuş. Aradan zaman geçmiş. Oğlan uyanmış:

-Çok üşüdüm. Ben daha önce hiç üşümedim, demiş. Üşümeyi öğrenmiş. Çobanın karısı ona yorgan getirmiş. Oğlan çok güzel uyumuş.”

Özgün Masal

“Sabah olmuş. Çobanın çocukları çoktan uyanmışlar, şehzadenin başına çöküşmüşler uyanmasını beklerlermiş. Şehzade uyanmış. Çocukların anası sacın üstünde bazlama ederilmiş. Şehzadeye birini vermiş. Çok hoşuna gitmiş. Sarayda hiç böylesi yok demiş.

Çoban ve çocuklar davar sürüsünü önlerine katmışlar, yayıltmaya götürmüşler. Çobanın karısı azıklarına şebit, bazlama sarıvermiş. Civcerlerine de ayran katıvermiş. Şehzade bu vakte kadar hiç böyle bir hayat yaşamamışımış. Kuzular meleşir, kuzular meleşir, oğlaklar önünde arkasında hop hop hoplarmış. Çoban kaval çalarmış, köpekler havlarmış. Her yer rengarenk çiçekmiş. Sarayda bu kadar çiçek yokmuş. Çaydan su içmişler, gölde çimmişler. Şehzade bu hayatı çok sevmiş. Karışan eden, dikkat et düşersin diyen yokmuş. Öğlen olmuş eşmeye gelmişler. Esmede sürü dinlenirken azıklarını yemişler. Çoban şehzadeyi süzerilmiş. Şebitini bazlamasını yemiş, ayranını içmiş de bulsa daha yiyecekmiş. Yandan ağzını yoklamış. Canın sıkıldıysa seni saraya götürüyüm demiş. Şehzade oturduğu yerden ayapa fırlamış. Olmaaz, ölürüm de gitmem, sarau can sıkıcı. Hem yemekleri hiç de iyi değil demiş. Çoban, sen şehzadesin, ilerde padişah olacaksın. Ne yapacaksın bu dağda demiş. Ben çoban olacağım, davar güdeceğim demiş şehzade.”

Uyarlanan Masal

“Sabah olmuş. Çobanın çocukları uyanmış. Oğlanın yanına gelmişler. Oğlan da uyanmış. Anne ekmek yapmış. Oğlana birini vermiş. Oğlan çok beğenmiş.

-Sarayda böyle güzel değildi, demiş.

Çoban ve çocukları hayvanlara bakıyorlarmış. Sürüleri varmış. Çobanın karısı onlara ekmek yapmış ve ayran getirmiş. Oğlan böyle bir hayat görmemiş. Etrafta kuzular varmış, oğlaklar gezermiş. Çoban kaval çalarmış, köpekler havlarmış. Her yerde renk renk çiçek varmış. Sarayda bu kadar çiçek yokmuş. Hep beraber dereden su içmişler. Oğlan burayı çok sevmiş. Öğlen olmuş. Yemeklerini yemişler. Çoban oğlanı izlemiş. Oğlan her şeyi yemiş. Çoban sormuş:

-İstersen seni saraya götürüyüm, demiş. Oğlan ayağa kalkmış.

-Olmaz, orası güzel değil. Yemekleri de iyi değil, demiş. Çoban cevap vermiş:

-Sen padişah olacaksın, demiş. Oğlan cevap vermiş:

-Ben çoban olurum. Hayvanlarla ilgilenirim, demiş.

Çoban ile oğlan çok yorulmuşlar. Çadıra gelmişler. Oğlanın her yerine diken batmış. Çobanın karısı ona yardım etmiş. Dikenleri temizlemişler. Oğlan hemen uyumuş.”

Özgün Masal

“Padişah çobanın peşine adam takmışımı. Şehzadeyi adım adım takip edeceksin, nerde yatacak, ne yiyip içecek bir rapor edeceksin. Şehzadenin başına bir hal gelirse yav haline demiş. Padişahın adamı gözünü kırpmadan şehzadeyi takip etmiş. Gördüklerini teker teker kaydetmiş. Bu kadar malumat yeter demiş geri dönmüş.sarayın kapısından hışımla girmiş. Soluğu padişahın huzurunda almış. Soluk soluğa bir bir anlatmış. Sormayın hünkarım. Şehzademizin hali perişan. Tez elden şehzademizi o çulsuzun elinden almalıyız demiş. Padişah deliye dönmüş. Ne oldu be adam olup biteni anlatsana demiş. Neler olmadı hünkarım. O çoban dedikleri çulsuz şehzademizi tozlu topraklı yollarda yürüttü. Dağ bayır aşırda çadırına götürdü. Şehzademizin narin ayakları pişik oldu. Tazecik yüzü çalı çırpıdan çizik oldu. Yattığı yer toprak, yediği yavan ekmek. Ne gecesı var ne gündüzü. Gün doğmadan kalkar, koca sürüyü önüne katar. Akşama kadar çobanlık yapar. Gündüzün sıcağı kavurur, gecenin soğuğu dondurur. Elimizi çabuk tutmazsak şehzademiz göz göre ölecek demiş.”

Uyarlanan Masal

“Bu sırada padişah, çobanı takip ettiriyormuş. Bir adamını onları izlesin diye göndermiş. Padişah;

-Oğlumu takip et. Nerede yatacak? Ne yiyecek? Bana söyleyeceksin, demiş. Padişahın

adamı çobanı takip etmiş. Saraya dönmüş. Padişahın yanına gelmiş.

-Padişahım, oğlunuz çok kötü durumda gözüküyor. Çoban onu tozlu yollarda yürüttü. Çadırına götürdü. Oğlunuzun her yeri çizildi, dikenler battı. Çoban olmuş. Sadece ekmek yiyor, demiş.”

Özgün Masal

“Padişah duyduklarına inanamamış. Vah şehzadem vah. “Dağ adamı hasta eder sağ adamı” derlerdi de inanmazdım. Bir çobanın sözlerine kanıp da nasıl teslim ettim evladımı diye hayıflanmış. Hemen maiyetiyle birlikte yola çıkmış.

Şehzadenin yürüyerek geçtiği yollardan dört nala geçmişler. Gün ortasında kara çadıra varmışlar. Çobanın karısı çadırın önünde yayık yayarmış. Gelenlere ayran ikram etmiş. Kadın ürkek bir sesle, kimsiniz, kimi arayıp sorarsınız? Demiş. Padişah, oğlumu almaya geldim nerede o kocan olacak herif demiş. Sürüye gittiler akşama dönerler demiş. Padişah, kadın tarif ettiği yöne atını sürmüş. Tepeyi aşar aşmaz sürüyü bulmuşlar. Çoban kaval çalarmış, sürü otlarmış, çocuklar oynarmış. Köpekler geliveren yabancılara havlarmış. Padişah oynayan çocuklara bakmış tanıyamamış. Çobanı tanımış, sana ellerimle teslim ettiğim oğlum nerde? Başına bir şey geldiyse vay haline demiş. Çoban kem küm ederken çocuk babasının sesini duymuş. Babaa babaa diye koşarak gelmiş. Padişah çok şaşırılmış. Ne oldu sana, seni bu hallere kim soktu çabuk söyle, kellesini uçurayım demiş. Babacığım ben çok mutluyum ben çoban oldum demiş. Padişah oğlunun mutlu olmasına daha çok şaşırılmış. Kulpundan tuttuğu gibi atının terkisine atmış. Bir elin yağda bir elin balda sarayda mutlu olamıyorsun da bu rezil hayatta mı mutlu oluyorsun, hadi gidiyoruz demiş. Ben çoban olacağım, ölürüm de gitmem dese de padişah dinlememiş. Sen şehzadesin saltanat koltuğuna oturup insanların çobanı olacaksın demiş. Çobana da bir kese altın atmış, yeter bu kadar baktığın demiş. Çoban keseye dokunmamış. Şehzadenin hayat dersi bitmedi ben bunu hak etmedim demiş. Padişah oralı bile olmamış. Atını mahmuzlamış şehzadeyi almış gitmiş. Şehzadenin götürmeyin beni feryadının ardından çoban ve çocukları bakakalmış.”

Uyarlanan Masal

“Padişah sinirlenmiş. Hemen yola çıkmış. Dağları aşmışlar ve çadıra gelmişler. Çadırda çobanın karısı varmış.

-Kimsiniz? Ne istersiniz? demiş. Padişah cevap vermiş:

-Oğlumu almaya geldim. Çoban nerede? demiş. Çobanın karısı;

-Sürüye gittiler. Akşama dönerler, demiş.

Padişah bekleyememiş. Atına binmiş, sürüyü bulmuş. O anda çoban kaval çalarmış. Sürü

otlarmış, çocuklar oynarmış. Köpekler havlamış. Padişah oğlunu tanıyamamış ama çobanı tanımış.

-Oğlum nerede? demiş. Çocuk babasının sesini duymuş:

-Baba, baba, baba! demiş. Padişah çok şaşırılmış.

- Ne oldu sana? demiş. Oğlan cevap vermiş:

-Baba ben çok mutluyum. Ben çoban oldum, demiş. Padişah şaşırılmış. Oğlu çok mutluymuş. Padişah sinirlenmiş:

-Saraya dönüyoruz, demiş. Oğlan istememiş. Çobana bir kese altın vermiş. Çoban keseye dokunmamış. Padişah, atına oğlunu almış.”

Özgün Masal

“Uçarcasına saraya gelmişler. Şehzadeyi görenler tanıyamamış. Şehzadenin pırpırcısı, şakşakçı ne kadar bakıcısı varsa başına üşüşmüşler. Her biri bir yandan yalamıklanmaya başlamışlar. Sana bunları kim etti a kuzum, pamuk ellerin çalıya dönmüş, narin ayakların nasır olmuş, kimler giydirdi bu yırtı pırtıyı üstüne diyip şehzadeyi bakıma almışlar. Hamam suyu kaynamış, sırmalı giyecek envaitür yiyecek içecek hazırlanmış şehzade bir köşede somurtmuş oturmuş. Ne yapıp ettilerse bir lokma yedirememişler. Partalları çıkarıp ipekliyi giydirememişler.

Şehzade yemeden içmeden kesilmiş eski haline dönmüş. Hizmetliler etrafında pır dönermiş, hiçbiri şehzadenin yüzünü güldürememiş. Şehzade gün geçtikçe güçten kesilmiş yatağa düşmüş. Bakır rengi solmuş, ak süte dönmüş. Gece gündüz çoban olacağım dermiş. Uykusunda koyun kuzu sadalarmış.

Padişah gözünün önünde mum gibi eriyen oğlunun haline daha fazla tahammül edememiş. Gidin şu dağın başında yaşayan çobanı alın gelin demiş. Karısıyla çocuklarını sürüyü de getirmeyi unutmayın diye de ilave etmiş.”

Uyarlanan Masal

“Saraya dönmüşler. Oğlan için çeşit çeşit yemekler hazırlanmış ama oğlu mutlu değilmiş. Hiçbir şey yememiş. Oğlan eskisi gibi olmuş. Yüzü bile gülmemiş. Günler geçmiş. Oğlan hastalanmış. Padişah dayanamamış. Yardımcılarına seslenmiş:

-Çoban ve ailesini sürüleriyle birlikte saraya getirin, demiş.”

Özgün Masal

“Padişahın görevlileri hemen gitmişler. Çobanı davar güderken bulmuşlar. Hadi hazırlan sürüyü de al gidiyoruz demişler. Çoban afallamış. Sürüyü de alıp nere gidecez demiş. Padişahın adamları hanımını çocuklarını da al saraya taşınyorsun padişah emri demişler. Çoban durumu sezmiş. Bütün bunlar şehzade içinse nafi. Sarayda hayat dersi olmaz.

Sarayda çadır kurulmaz, davar güdülmez, aşımızın tadı olmaz. Biz doğada yaşar, doğada huzur buluruz, ölesiye çalışır ay ışığında uyuruz. Katiyen olmaz, saraya gitmemiz yakışık almaz demiş.”

Uyarlanan Masal

“Görevliler çobanın yanına gitmişler. Çobanı bulmuşlar.

-Sürüyü al, gidiyoruz, demişler. Çoban şaşırmış.

-Nereye gidiyoruz? demiş. Yardımcılar cevap vermiş:

-Padişah sizi saraya çağırıyor. Ailenle sarayda yaşayacaksınız, demiş. Çoban kabul etmemiş.

-Sarayda çadır kurulmaz. Yemeğin tadı olmaz. Biz doğada yaşar, doğada huzurlu oluruz, demiş.”

Özgün Masal

“Padişahın adamları eli boş saraya dönmüşler. Padişaha durumu beyan etmişler. Padişah şehzadenin peşinde el ayak olan kim varsa çağırması. Şehzadenin ahvali hakkında bilgi almış. Ağız birliği etmiş gibi hepsi de aynı şeyi söylemiş. Gece gündüz “çoban olacağım” diye sayıklar koyun gibi meler demişler.

Padişah şehzadeyi çobana götürüp teslim edin. Ardınıza bakmadan geri dönün demiş. Nasıl olur hünkarım diyecek olmuşlar, padişah kaşlarını çatmış. Şehzadeyi alıp götürmüşler.”

Uyarlanan Masal

“Padişahın adamları saraya dönmüşler. Padişaha olanları anlatmışlar. Padişah saraydaki herkesi yanına çağırması. Oğlunun durumunu sormuş. Oğlan sadece “çoban olacağım” diyormuş.

Padişah düşünmüş.

-Oğlumu geri götürün. Çobana bırakın, demiş. Oğlanı ata bindirmişler. Çobanın çadırına götürmüşler.”

Özgün Masal

“Çoban işte şimdi oldu. Şehzade “töh”den, memleket “vah”dan kurtuldu demiş. Çobanın çocukları da sevinmişler. Seni çok özledik, süt kazanına mı düştün gene ak oğlana dönmüşsün demişler.”

Uyarlanan Masal

“Çobanın çocukları oğlanı görünce sevinmişler.

-Seni çok özledik, demişler.”

Özgün Masal

“Aradan yıllar geçmiş. Padişah ölmüş. Çoban şehzadeye vaktin geldiğini söylemiş. Hayat dersini aldın. Varlığı da gördün, yokluğu da yaşadın. Atlas da giydin, partal da giydin. Kuş tüyü minderlerde de oturdun çulda da saray hayatını da yaşadın, çadırda da kaldın. Git saltanat tahtına otur, buna göre yoluna koy herbir işini. Milletin yüzünü güldür demiş. Şehzade sorumluluğunun farkına varmış, hayır dememiş.”

Uyarlanan Masal

“Aradan yıllar geçmiş. Padişah hasta olmuş. Çoban, oğlanla konuşmuş:
-Her şeyi öğrendin. Artık ülkeyi sen yönetmelisin, demiş. Oğlan düşünmüş.”

Özgün Masal

“İlk fermanını hemen oracıkta buyurmuş. Ben padişah isem bundan böyle sadrazamım sensin demiş. Çoban afallamış ne evet diyebilmiş ne de hayır. Kızıyla oğlum nolacak diyebilmiş. Onları da düşündüm. Kızın başyaverim kızın da sarayımın sultanı olacak demiş. Çoban nasıl olur diyecek olmuş lafı yarıda kalmış. Allahın emri peygamberin kavli ile kızına talibim demiş genç padişah.”

Uyarlanan Masal

“İlk fermanını söylemiş:
-Ben padişah oldum. Sende vezirimsin, demiş. Çoban şaşırılmış.
-Ailem ne olacak? demiş. Oğlan;
-Onlarda saraya gelsin. Hep beraber olalım, demiş.”

Özgün Masal

Saray gelmişler. Babasının defin işlemlerinin ardından düğün hazırlıkları başlamış. 40 gün 40 gece düğün olmuş.

Genç padişah tahta oturur oturmaz ferman buyurmuş. Dertliye merhem, açlara katık, mazlumun yanında olacağım. Adalet kılıcım, hoşgörü tacım olacak, demiş.

Memlekete saltanat gelmiş.

Uyarlanan Masal

“Çoban kabul etmiş. Saraya gelmişler. Genç padişah yeni bir ferman yazdırmış:
-Dertli insanlara yardım ederim.
Aç olanlara yiyecek veririm.
Herkesin yanında olurum.
Herkesi eşit davranırım, demiş.”

4.4.1.22.4. Şehzade ile Çoban Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Şehzade ile Çoban masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Zamanın birinde bir padişah varmış.

Uyarlanan Cümle: Zamanın birinde bir padişah varmış.

Örnek 1’de özgün cümle masalın başında korunarak uyarlanan masalda da yer almıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Dere tepe aşmışlar çobanın çadırına varmışlar.

Uyarlanan Cümle: Dere tepe aşmışlar. Çobanın çadırına varmışlar.

Örnek 2’de özgün metindeki cümle korunarak uyarlanan metinde de yer almıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Çobanın karısı ve iki çocuğu varmış.

Uyarlanan Cümle: Çobanın karısı ve iki çocuğu varmış.

Örnek 3’te özgün cümle korunmuştur.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Yaşı 70’i geçmiş, seferlere çıkamaz, tebdil kıyafet giyemez olmuş.

Uyarlanan Cümle: Artık çok yaşlanmış.

Örnek 1’de özgün cümlede anlatılmak istenen ifade sadeleştirilerek uyarlanan metinde tek bir cümle ile ifade edilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Ordusuna hükmetmeli, sözünü dinletmeli dermiş, veliahdı olacak oğluna bakar bakar, bu mu benim veliahdım diye iç geçirirmiş.

Uyarlanan Cümle: -Benim oğlum ülkeyi yönetmeli. Benim yerime geçmeli, güçlü

olmalı, diyormuş.

Örnek 2’de özgün cümlede anlatılmak istenen ifade sadeleştirilerek uyarlanan metinde yer almıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Ben dağda çobanım. Yarı tok yarı aç yaşarım demiş.

Uyarlanan Cümle: -Ben çobanım. Bazen tok, bazen aç olurum, demiş.

Örnek 3’te özgün metindeki cümleler silme ve değiştirme teknikleri uygulanarak sadeleştirilmiştir.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Uçarcasına saraya gelmişler. Şehzadeyi görenler tanıyamamış. Şehzadenin pıspıscısı, şakşakçı ne kadar bakıcısı varsa başına üşüşmüşler. Her biri bir yandan yalamıklanmaya başlamışlar. Sana bunları kim etti a kuzum, pamuk ellerin çalıya dönmüş, narin ayakların nasır olmuş, kimler giydirdi bu yırtı pırtıyı üstüne diyip şehzadeyi bakıma almışlar. Hamam suyu kaynamış, sırmalı giyecek envaitür yiyecek içecek hazırlanmış şehzade bir köşede somurtmuş oturmuş. Ne yapıp ettilerse bir lokma yedirememişler. Partalları çıkarıp ipekliyi giydirememişler.

Şehzade yemeden içmeden kesilmiş eski haline dönmüş. Hizmetliler etrafında pır dönermiş, hiçbirisi şehzadenin yüzünü güldürememiş. Şehzade gün geçtikçe güçten kesilmiş yatağa düşmüş. Bakır rengi solmuş, ak süte dönmüş. Gece gündüz çoban olacağım dermiş. Uykusunda koyun kuzu sadalarmış.

Padişah gözünün önünde mum gibi eriyen oğlunun haline daha fazla tahammül edememiş. Gidin şu dağın başında yaşayan çobanı alın gelin demiş. Karısıyla çocuklarını sürüyü de getirmeyi unutmayın diye de ilave etmiş.

Uyarlanan Cümle: Saraya dönmüşler. Oğlan için çeşit çeşit yemekler hazırlanmış ama oğlu mutlu değilmiş. Hiçbir şey yememiş. Oğlan eskisi gibi olmuş. Yüzü bile gülmemiş. Günler geçmiş. Oğlan hastalanmış. Padişah dayanamamış. Yardımcılarına seslenmiş:

-Çoban ve ailesini sürüleriyle birlikte saraya getirin, demiş.

Örnek 1’de özgün metindeki kısım metnin okunabilirliğini ve anlaşılabilirliğini artırmak için özetlenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Aradan yıllar geçmiş. Padişah ölmüş. Çoban şehzadeye vaktin geldiğini söylemiş. Hayat dersini aldın. Varlığı da gördün, yokluğu da yaşadın. Atlas da giydin, partal da giydin. Kuş tüyü minderlerde de oturdun çulda da saray hayatını da yaşadın, çadırdan da kaldın. Git saltanat tahtına otur, buna göre yoluna koy herbir işini. Milleti yüzünü güldür demiş. Şehzade sorumluluğunun farkına varmış, hayır dememiş.

Uyarlanan Cümle: Aradan yıllar geçmiş. Padişah hasta olmuş. Çoban, oğlanla konuşmuş:

-Her şeyi öğrendin. Artık ülkeyi sen yönetmelisin, demiş. Oğlan düşünmüş.

Örnek 2’de özgün metinde değiştirme ve silme teknikleri uygulanarak özetleme yapılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Çoban işte şimdi oldu. Şehzade “töh”den, memleket “vah”dan kurtuldu demiş. Çobanın çocukları da sevinmişler. Seni çok özledik, süt kazanına mı düştün gene ak oğlana dönmüşsün demişler.

Uyarlanan Cümle: Çobanın çocukları oğlanı görünce sevinmişler.

-Seni çok özledik, demişler.

Örnek 3’te özgün metinde özetleme yapılmış ve uyarlanan metinde yer almıştır.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: “Dağ adamı hasta eder sağ adamı” derlerdi de inanmazdım. Bir çobanın sözlerine kanıp da nasıl teslim ettim evladımı diye hayıflanmış.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 1’de özgün metnin bu kısmı silinmiştir. Bu kısmın silinmesi masalın genelinde bir eksikliğe sebep olmamaktadır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Ne ile iyi edeceksin? Ne merhem var ne de şurubun, demiş.

Uyarlanan Cümle: Ne ile iyi edeceksin? demiş.

Örnek 2’de özgün masalda “ne merhem var ne şurubun” kısmı silinmiştir. Bir önceki cümlede anlatılmak istenen ifade edilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Biri gelmiş şu merhemi göbeğine 3 vakit sürsün 3 günde manda yavrusuna döner dermiş. Ardından gelen, şu şuruptan bir damlasını içsin annda gembiye döner demiş. Biri muska okuyup gelmiş. Şu muskayı boynuna taksın illeti atsın demiş. Biri ırbıkla gelmiş, abdest alıp şu okunmuş suyu içsin demiş. Hepsini denemişler de dirhem bedene getirememişler.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 3'te özgün masalda yer alan bu kısım silinmiştir. Bu kısımların silinmesi hem okunabilirliği artırmış hem de masalın genelinde anlam eksikliğine yol açmamıştır.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Şehzade saltanata hazır hale gelecek, başına bir hal gelirse cümlenizin kellesi gidecek demiş.

Uyarlanan Cümle: Oğlum sultan olacak. Herkes onunla ilgilenecek. Yoksa ceza alırsınız, demiş.

Örnek 1'de özgün cümlede yer alan “kellesi gidecek” yerine “ceza alırsınız” cümlesi kullanılmıştır. Özgün cümledeki ifade hitap edilen yaş grubuna uygun değildir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Ben sizden ekmek dilenmeye gelmedim.

Uyarlanan Cümle: Beni yanlış anladınız.

Örnek 2'de özgün cümle tamamen değiştirilmiştir ve özgün cümlede anlatılmak istenen uyarlanan cümledeki haliyle ifade edilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Kızıyla oğlum nolacak diyebilmiş. Onları da düşündüm. Kızın başyaverim kızın da sarayımın sultanı olacak demiş. Çoban nasıl olur diyecek olmuş lafı yarıda kalmış. Allahın emri peygamberin kavli ile kızına talibim demiş genç padişah.

Uyarlanan Cümle: -Ailem ne olacak? demiş. Oğlan;

-Onlarda saraya gelsin. Hep beraber olalım, demiş.

Örnek 3'te özgün masalda yer alan “kızıyla oğlum ne olacak” yerine ifade genellenerek “ailem olarak değiştirilmiştir. Devamındaki kısım silinmiştir. Uyarlanan masalda

“onlarda saraya gelsin. Hep beraber olalım” şeklinde yer almıştır.

Ekleme

Ekleme, ilköğretim 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Dertliye merhem, açlara katık, mazlumun yanında olacağım. Adalet kılıcım, hoşgörü tacım olacak, demiş.

Uyarlanan Cümle: Dertli insanlara yardım ederim.

Aç olanlara yiyecek veririm.

Herkesin yanında olurum.

Herkese eşit davranırım, demiş.

Örnek 1’de özgün masalda masalın sonundaki cümlelere en son “herkese eşit davranırım” cümlesi eklenerek masal sonlanmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: “Padişah, çobanın dediklerinden bir mana çıkaramamış. Ne oldu şimdi, demiş. Çoban, şehzadenizin sağlığına kavuşmasını istiyorsanız o bir yıl benimle yaşayacak, demiş.

Uyarlanan Cümle: Padişah anlamamış.

-Ne yapacağız? demiş. Çoban cevap vermiş:

- Oğlunuz bir yıl benimle yaşayacak, demiş.

Örnek 2’de özgün masalda konuşma ifadelerinin arasında geçiş yapmak için “çoban cevap vermiş” cümlesi eklenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Ne oldu sana, seni bu hallere kim soktu çabuk söyle, kellesini uçurayım demiş.

Uyarlanan Cümle: -Ne oldu sana? demiş. Oğlan cevap vermiş:

Örnek 3’te özgün masalda özgün cümlelerin bir kısmı silinmiş ve geçiş cümlesi için “oğlan cevap vermiş” cümlesi ifade edilmiştir.

4.4.1.22.5. Şehzade ile Çoban Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Şehzade ile Çoban masalında değerler eğitime bakılmıştır. Buna göre masalda dürüstlük, nezaket, iyilik yapmak, vatanseverlik, cesaret, sevgi, adalet değerlerinden örnekler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“-Ben çobanım. Bazen tok, bazen aç olurum, demiş.” (Dürüstlük değeri)

“-Beni yanlış anladınız. Oğlunuza yardım ederim, demiş.” (İyilik yapmak değeri)

“-Ben oğlunuzun hastalığını buldum, demiş.” (Cesaret değeri)

“Çoban, “Bu da yokluk hastalığıdır. Onu yokken ararsın,” demiş.” (Cesaret değeri)

“-Oğlun düzelecek. İzin ver, demiş.” (Cesaret değeri)

“-Çok üşüdüm. Ben daha önce hiç üşümedim, demiş. Üşümeyi öğrenmiş. Çobanın karısı ona yorgan getirmiş. Oğlan çok güzel uyumuş.” (İyilik yapmak değeri)

“Oğlanın her yerine diken batmış. Çobanın karısı ona yardım etmiş. Dikenleri temizlemişler.” (İyilik yapmak değeri, nezaket değeri)

“-Sarayda çadır kurulmaz. Yemeğin tadı olmaz. Biz doğada yaşarız. Doğada huzurlu oluruz, demiş.” (Dürüstlük değeri)

“Çobanın çocukları sevinmiş.

-Seni çok özledik, demişler.” (Sevgi değeri)

“-Ben Padişah oldum. Sende vezirimsin, demiş.” (Adalet değeri)

“Genç Padişah ferman yazmış.

Dertli insanlara yardım ederim.

Aç olanlara yiyecek veririm.

Herkesin yanında olurum.

Herkesi eşit davranırım.” demiş.” (Vatanseverlik değeri, adalet değeri)

4.4.1.22.6. Şehzade ile Çoban Masalında Öğretilmek İstenen Kelimeler

Yönetmek, iştah, sürü, gözlem kelimeleri birden fazla defa masalda geçirilerek öğrenciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.1.23. Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut Masalı

Özgün Masal

VERMEYİNCE MABUT, NEYLESİN MAHMUT

Evvel vaktin birinde, diyeceği o ki geçmiş zamanda. Yaşı kemale ermiş bir ihtiyar yaşarmış. Sakalı ak yüzü pir-i pakmış. Kendi gibi yaşlıca bir karısı varmış. İki ahretlik yaşadıkları şehrin kenar mahallesinde, bir dam evde hem hal olmuş yaşarmış. Çor-çocuk, torun-torba, kimseleri de yokmuş. Yaş kemale erse de kendiışlerini görecekt kadar can ciritetleri varmış. İhtiyarın karısı ev işlerini görecekt kadar can ciritetleri varmış. İhtiyarın karısı ev işlerini görür, iki göz odasını siler süpürür, aşını pişirmiş. İhtiyar kocanın da işi ayakkabı tamiri imiş. Şehrin bir köşesinde derme çatma kulübemsi bir dükkân varmış. Gelen gideni çokmuş lakin dükkanın içinde oturacak bir kişilik yer yokmuş.bu küçücük

tamir dükkanının önünde üzerine asma ağdırılmış çardak da varmış. Gelen giden dostlarını asma gölgesinde ağırlar, mastapaya oturtmuş. Günün yarısı çay kahve sohbetiyle geçermiş. Söz sohbet arasında işini yaparmış. İkinci oldu mu evin yolunu tutarmış. Varsa bir eksik alır akşam namazına evine varırmış. Yorgun ve yaşlı bedenine yıllardır taşıdığı zembil dahi yük olur hale gelmiş. Yine de haline şükreder, kimseye minnet etmeden üç beş sökülük parasıyla yaşayıp gidermiş. Karısı da kanaat karmış. O da hallerine şükreder, Allah elden ayaktan kesmesin diye dua edermiş.

O ülkenin bir de padişahı varmış. Padişah tebaasını, onlar da padişahlarını çok severmiş. Padişah iyiliksevermiş. Hak hukuk gözetir, adalete önem verirmiş. Sık sık tebdil-i kıyafet gezer, ahalinin arasına karışmış. Yönettiği ülkenin ahvalini bizzat tetkik edermiş. Bu padişahın adı murad imiş.

Yine günlerden bir gün şehrin sokaklarında tebdil kıyafet dolaşırken yolu yaşlı tamircinin sokağına düşmüş. Sakalı göbeğine inmiş ihtiyarı ayakkabı tamir eder görünce padişahın canı sıkılmış. Benim mülkümde bu kadar yaşlı insanların çalışması devlete ar demiş. Maiyetindeki görevlilere “Bu tebaamın ahvali araştırılsın, ahir ömrü murada erdirilsin” demiş.

Padişahın iki has adamı, bu tür işlerle meşgul olurmuş. Nerde bir yoksul, düşkün bakıma muhtaç var ise arayıp bulup yardım ederlermiş. Bunu da vazife edinip hemen ise koyulmuş. Tez zamanda ihtiyar ayakkabı tamircisinin hayat hikâyesine vakıf olmuşlar. Elde ettikleri malumatı padişaha rapor etmişler.

İhtiyarın bakmakla mükellef olduğu bir karısı bir de kendi var. Tek kazancı ayakkabı tamiri, başka bir geliri ve dikili ağacı yok. Lakin hasiyetli ve gururlu, kimseye avuç açmamış. Olana şükredip, kıt kanaat geçinip gitmiş.

Durumu öğrenen padişah ferman buyurmuş.” İncitmeden bir ihsanda bulunun” demiş.

Padişahın iki adamı bir plan tasarlamış. Her ikisi de avcı kılığına girmiş. Bir yaban kaz vurup kızartmışlar. İçini altınla doldurup av çantasının içine koymuşlar. Ayaklarında yırtık pırtık bir çizme, sırtlarında eski püskü cirk gibi bir uşurba varmış. Omuzlarında da bir tüfek varmış. Mahsusçuktan avcı kılığına girmişler. Bu vaziyette doğruca ayakkabı tamircini iş yerine varmışlar. Selam verip hal hatırın ardından işin aslına girmişler.

Avcı kılığına girenlerden biri sabah arkadaşlarla ava çıkmıştı. Dağ bayır dolaşırken postalı yırtmışız. Yol üstünde bir tamirci ararken, talihimiz yaver gitti, size rastladık şu söküğe iki tığ çekiver, demiş. Sözde avcının ağzı söz ederken bir yandan da sökülük çizmeyi çıkarıp uzatmış. İhtiyar emri vaki olmuş gibi elindeki işi bırakıp çizmeyi almış. Söküğü söyle bir yokladıktan sonra girdap ipi mumlamış. Berkide berkide söküğü dikmiş.

Eskisinden sağlam olmuş. Avcı da memnun olmuş. Yapılan işin ikramını sormuş. Gönlü tok ihtiyar, hayır duanız yete, istemez demiş. İki avcı ne kadar ısrar etseler de aynı cevabı almış. Avcıların da aradığı böyle bir şeymiş zaten. Madem emeğinin karşılığını almak istemiyorsan, biz bunun altında kalmayız. Bugün avımız iyi geçti. Yakaladığımız avları kızartıp yedik içtik. Kalanını da pay edip yanımıza almıştık. Çantasından çıkardığı nar gibi kızarmış kazı ihtiyara uzatırken, işte bu da senin nasibinmiş hiç olmazsa bunu kabul et, demiş. İhtiyar memnun olmuş. Teşekkür edip, içi altın dolu kızarmış kazı almış. Başucundaki rafa koymuş. Niyeti akşam karısıyla mükellef bir ziyafet çekmekmiş. Hatta bugün daha erken gitmeye karar vermiş. Etrafı toparlamış tam kapatmak üzere imiş. Pür telaş bir adam gelmiş. Hacı amca, tüfeğimin harbisinin tüleği bozuldu şunun tamir ediver, demiş. İhtiyar bu benim işim değil dese de adam ısrar etmiş. İşim acele bir şey uyduruver, demiş. İhtiyar nedir bu telaşın bir soluklan hele der demez adam yine yalvarırcasına zaman daralıyor, arkadaşlarla bahse girdim. Akşama bir yaban kaz vurup geleceğim kızartıp arkadaşlara yedireceğim. Bunu yapabilirsem bahsi ben kazanacağım bana yardımcı ol demiş. İhtiyar gayri gülmüş. Telaşlı adamı oturtup sakinleştirmiş.

Bak evlat demiş. Harbi tamiri benim işim değil. Öte yandan anlasam da senin işine ne gözümün ferri ne de elimin ciriti izin vermez. Bir kızarmış kaza ihtiyacın var anlaşılan. İşte senin aradığın kaz rafta duruyor. Anlaşılan o ki, benden çok sana lazım o demiş. Devamla al götür bahsi kazan bilahere vurduğun kazı da bana getir ödeşelim, demiş.

Bahse giren adam kızarmış kazı görünce gözleri fal taşı gibi açılmış gözlerine inanamamış. Bu bir mucize, ne diyeceğimi bilemiyorum, hacı amca sana bir değil on kaz getireceğim, demiş. Kazı kapıldığı gibi gözden kaybolmuş.

İhtiyar nasip değilmiş deyip kendi kendine evine gitmekten vazgeçip tekrar işinin başına geçmiş. Ne ihtiyarın ne de adamın haberi varmış kazın karnındaki altından. Bu olup bitenlerden padişahın adamlarının haberi hiç yokmuş.

Ertesi gün, padişahın iki adamı yine tebdil edip avcı kılığına girmişler. Niyetleri ihtiyarı kolaçan etmekmiş. Kendi kendilerine durumu hayal edip gözlerinde canlandırmışlar. Ne kadar şaşırmışlar ihtiyarla karısı kazın içindeki altınlar ortalığa saçılınca demiş biri. O an orda olup iki ihtiyarın şaşkınlığını görmek isterdim, demiş öbürü. İki kafadar laflaya laflaya ihtiyarın tamir dükkânına doğru yollanmışlar. Belki bugün ihtiyar işe gelmemiştir demiş biri. Ben olsam da gelmem demiş öbürü. Bundan böyle çalışıp da ne yapacak, yedi sülalesine yeter de artar, demiş. Konuşa konuşa ihtiyarın iş yerine çıkavarmışlar. Görünen manzara hiç de tasavvur ettikleri gibi değilmiş. İhtiyar

dükkanını açmış söküük dikmekle meşgul. Eski tas eski hamam. İhtiyarda zengin olmuş hali yok.

Usulca yanaşmışlar. Merak edip sormuşlar!

–Selamünaleyküm, bizi tanıdın mı?

–Aleykümselam. Tanımaz olur muyum? Yaş vaktini bulsa da şükür bunamadım.

Dün bana kaz veren avcılarınız desem yalan olmaz.

–Kazı beğenmedin galiba

–Nasipten ötesi yok. Dün hemen sizin ardınızdan biri geldi. Verdim gitti, demiş.

Kısaca olup biteni anlatmış. Avcılar ya nasip, yapacak bir şey yok deyip gitmişler. Lakin çok da üzölmüşler. Durumu padişaha rapor etmişler. Padişah adamlarının beceriksizliğine kızmış. Başka bir yol deneyin, incitmeden ihtiyarı memnun edin, elinize yüzünüze bulaştırmadan durumu bana rapor edin demiş, padişah.

Padişahın vazifelendirdiğı iki adam hemen işe koyulmuş. Mülkün sultanına gene madara olmamak için daha esaslı bir plan yapmışlar. Bu sefer de planları suya düşerse seyreyle sen başlarına gelecekleri.

İhtiyar tamirciyi daha yakından tanıyıp ona göre bir yol takip etmeye karar vermişler. İhtiyar her gün ikindiye az kala kepengi indirir. Cemaatle namazı eda eder. Varsa bir eksik gedik alır. Zembiline koyar. Bastonuna yaslına yaslına üç ayak evin yolunu tutarmış. Ağır aksak gün batmadan evine varırmış. Kenar mahallede iki göz evi varmış. Evin 100m kadar berisinde küçük bir ağaç köprü varmış. Eve uzanan toprak yol yüklü bir eşeğin geçebileceğı genişlikte imiş. Yolun iki yanı çayır çimen çiçek bezeli imiş. İhtiyarın dükkanından evine, evinden dükkanına ömür boyu gelip gittiğı yol bu imiş. Yıllardır gele gide arşınladığı iz yol olmuş.

Padişahın adamları ihtiyarın tek düze gündelik hayatına göre bir plan hazırlamışlar. İhtiyar her zamanki gibi ekmek teknesinin kepengini kapatmış. İkindiye eda etmiş, zembiline öte beri alıp evin yolunu tutmuş. İhtiyarı takip eden adamlar daha tez davranıp, ondan önce evin önüne gelmişler. İhtiyar uzaktan gözükünce harekete geçmişler. Köprü ile ihtiyarın evi arasında kalan yola 100 altın dökmüşler. Kendileri de hemen köprünün altına saklanmışlar. Altınları görünce ne yapacak bakalım diyen adamlar, ihtiyarı meraklı gözlerle takibe almışlar. İhtiyar gıdım gıdım adımlarla köprüye yaklaşmış. Tam bu esna da beklenmedik bir hal olmuş. Tam köprünün başına geldiğı anda iki gözü de kapatmış. Bastonu ile iki yanı yoklaya yoklaya gözü kapalı vaziyetle köprüyü geçmiş. Aynı şekilde yoluna devam etmiş gözünü açmadan evine girmiş. Köprünün altında ihtiyardan gözünü ayırmayan adamlar olup bitene bir anlam verememişler. Şaşkınlık içinde yerlerinden

fırlayıp ihtiyarın ardından koşmuşlar. İhtiyarın hanımı kapıyı açmış. İhtiyar iki avcıyı karşısında görünce şaşırılmış. Her ikisi de yine avcı kılığında imiş. Hoş beşin ardından avcılar hemen söze girmiş.

Hacı amca biz avdan dönüyorduk. Tesadüfen seni gördük. Selam vermek istedik. Lakin sen gözlerini kapatmış vaziyette yürüyüp evine girdin bizi görmedin. Biz de seni o vaziyette görünce merak edip kapına geldik. Seni karşımızda gözleri açık görünce şaşkınlığımız daha da arttı.

Avcılar böyle deyince ihtiyar usulca ocaklığın yan ucundaki mindere oturmuş. Sırtını topana dayamış. Üşüyen elini ocakta tavlayıp oğuştururken derin bir ah çekmiş. Bir iki soluklanıp, ah evlat yaş 70'i aştı 80'e dayandı. Gursak bunu bilmez. Her gün getir yiyeyim der. Şu iki boğazın rızkı için çalışmak zorundayım. Emme velakin dizde derman dilde ferman kalmadı. El titrek, gözün eski ferî yok. Daş topağı değiliz insanız elhamdülillah. Yaşamadıkça bunlar vuku bulacak. İki lokma rızık için her gün kepengi açıp kapamam lazım. Dediğim gibi gözüm görse elim titrer, elim tutsa göz görmez, gelen işte ona göre. Gözümün şavkı gün geçtikçe azalıyor. Önüne bir perde inmiş gibi her şey loş. Günde güne ferî gidiyor. Şimdi alaca kör, iyi kötü işimi görüyorum. Ya tamamen göremez hale gelirsem nolacak halimiz diye düşünürken. Bugün kendi kendime karar aldım. Kendimi körlüğe alıştırıp, o günlere hazır olmalıyım dedim. Bugünden tezi yok işimin birazını gözüm kapalı yaptım. Evime giden yolun da köprü ile ev arasını gözü kapalı gitmeye karar verdim. Zor oldu ama işimi de yolumu da hallettim. Ahit olduğunuz durumun aslı astarı bundan ibaret, demiş ihtiyar.

Şaşkın bakışlarla ihtiyarı dinleyen adamlar, duyduklarına karşılık, ne diyeceklerini bilememişler. Afallayıp kalmışlar. Şaşkınlığı atlatınca akılları başlarına gelmiş. İkisi birden eyvah deyip zappırada ayağa kalkmışlar. İhtiyar ve karısı neler oluyor diyemeden fişek gibi fırlayıp soluğu dışarda almışlar. Bu telaşlarının nedeni yola serdikleri 100 altın imiş. Altınları araki bulasın. Alan almışçoktan gitmiş. Yerinde yeller esiyor. İkisinin de yüzünden düşen bin parça. Eyvah deyip elleri böründe donakalmışlar. Padişahın duyacakları azara mı yansınlar, giden 100 altına mı?

İhtiyar ve karısının şaşkın bakışları arasında tüh tüh diyerek tasalanarak çekip gitmişler. Bir ses dahi vermeden gitmelerine bir anlam verememiş, ihtiyar. Bu işte bir bit yeniği var deyip evine girmiş. Karısı da bir anlam verememiş adamların tuhaf hareketlerine.

Avcı kılığındaki iki adam padişahın huzuruna çıkıp, baştan sona olup biteni bir bir anlatmışlar. Padişah adamların beceriksizliğine çok kızmış. İkisini de azletmiş. Onların yerine iki vezirini vazifelendirmiş. Bu durumu bizzat ben halledeceğim. Allah kulunun

gönlünü alacağım demiş.gidin ihtiyarı huzuruma getirin, diye ferman buyurmuş. İki vezirin durumdan haberi varmış. Hemen yola koyulmuşlar. Bir yığın asker refaketinde ihtiyarın evine çıkavarmışlar. Padişahın adamlarını görünce ihtiyar ve karısının ödü kopmuş. Hayırdır inşallah deyip dışarı çıkmışlar.

Hayrola burda bulunuşunuz sebab-i hikmeti nedir? Demiş. İhtiyar ürkek bir sesle:

– Sultanımız sizi görmek ister demiş vezirlerden biri, naif bir edayla.

Sultanımızın benim gibi elden ayaktan düşmüş aciz bir kulu ile alıp vereceği ne olabilir, yanılmış olmayasınız, aradığınız kişi sahiden ben miyim demiş ihtiyar çekingen bir şekilde.

– Onu biz bilemeyiz, aradığımız kişi sizsiniz, hazırlanın gidelim demiş ikinci vezir.

Yedeklerinde her yanı al yanar süslü bir at varmış. İhtiyarı o ata bindirmişler. İhtiyar ve karısı bu işe şaşırılmış olsa da mutlu olmuşlar. Kocası ahir ömründe hiç binmediği süslü bir atın üstünde bey gibi imiş. Gide gide gitmişler. Yol boyunca hiç sual etmemişler. Daha doğrusu ihtiyarın soru soracak sula edecek cesareti yokmuş. Beti benzi kesilmiş. İşin sonunu merak edip duruyormuş. İhtiyar böyle düşünedursun saraya varmışlar. İhtiyarı padişahın huzuruna çıkarmışlar.

Padişah ihtiyara sanki babası gibi hürmet etmiş. İzzet ikramda bulunmuş. Padişahın davranışı ihtiyarı bir hayli rahatlatmış da hala merakını giderememiş. Saraya ne için getirildiğinin merakındayken padişahın sesi ile irkilip kendine gelmiş.

Bu mülkün dünyevi sultanı benim. Kullarımın aç ve açıkta kalmasından sorumluyum, demiş. Adamların beceriksizliklerinden dem vurup bizzat ben sana bir ihsanda bulunmak istedim, demiş. İhtiyarın gözleri ıslıl ıslıl olmuş, kem küm etmiş ne diyeceğini bilememiş. Ferman sizindir, ne buyurursanız boynum kıldan incedir diyebilmiş kısık bir sesle.

Birlikte saraydan aşağı inmişler. İki tarafı dükkân sıralı bir sokağın başında durmuşlar. Padişah, sağlı sollu yolun iki yanında sıralı olan bu dükkânlar benim şahsi mülküm. Yerden bir taş al var gücünle fırlat. Taşın düştüğü yer hizasına kadar her iki yakadaki dükkânların geliri senin olacak, demiş.

Şaşkınlıktan küçük dilini yutacakmış. Ahir ömrümde başıma talih kuşu kondu, buna karım da çok sevinecek demiş. Bu duyguyla yerden uygun bir taş almış. Bir ayağını geriye atıp gerilmiş. Yorgun bedenine Allah ne kadar güç vermişse, taş tuttuğu eline yüklemiş. Ya Allah deyip olanca gücüyle taşı fırlatmış. İhtiyarın fırlattığı taş iki adım önündeki ağaca isabet almış. Geri tepip ihtiyarın alnını ortasına çarpmış. İhtiyar kanlar içinde yere yığılmış. Padişah hemen duruma müdahale etse de adam ölmüş. Yapacak bir şey yok.

Padişah, nasipten ötesi yok. Vermeyince mabut neylesin mahmut, demiş. O gün bu gündür bu vakıa insanoğlunun dilinde darbı mesel olup gelmiş.

Tablo 4.4.1.23.1. Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut masal inceleme formu

Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut masalı masal inceleme formu ile değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	4
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	4
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	4
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	4
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	0
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	0
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	5
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	0
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	4

Toplam Puan: 73

Bu forma göre Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut masalı 73 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masalın uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.23.2. Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut Masalının Okunabilirlik Ölçütü

Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut masalının okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmıştır.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 2020

Hece sayısı: 5040

Cümle sayısı: 260

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) - $2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,49) - 2,610 \times 7,76$

$198,825 - 100,03 - 20,25$

78,54

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 2020

Hece sayısı: 5040

Cümle sayısı: 260

$118,823 - (25,987 \times 2,49) - (0,971 \times 7,76)$

$118,823 - 64,70 - 7,53$

46,59

Tablo 4.4.1.23.2.1'de Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.23.2.1. Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut	2,49	7,76	Kolay	Eğitsel düzey

Uyarlanmış Masal

PADIŞAH İLE YAŞLI ADAM

Bir zamanlar bir ihtiyar ve karısı varmış. Bir evleri varmış. Kimseleri yokmuş. İhtiyar ile karısı ev işlerini yaparlarmış. Evi temizler, yemek pişirirlermiş. Adam ayakkabı tamircisiymiş. Küçük bir dükkânı varmış. Misafiri çok olurmuş ama dükkânı çok küçükmüş. Oturacak bir yer yokmuş. Bu dükkânın önünde bir çardak varmış. Gelenleri

orada misafir edermiş. Onlarla sohbet edip sonra işini yaparmış. İş bitince de eve gidermiş.

O ülkenin bir de padişahı varmış. Halkı onu çok severmiş. Padişah herkese iyilik yaparmış. Adaletle önem verirmiş. Halkını sık sık ziyaret edermiş. Ziyaret sırasında padişah kıyafetini giymezmiş. Halk onu tanımadan gözlem yaparmış. Halkın arasında dolaşır, onlarla sohbet edermiş. Padişahın adı Mahmut'muş.

Yine bir gün sokakta dolaşmış. Yaşlı tamircinin dükkanına gelmiş. Adam çok yaşlıymış. Padişah, adamın bu yaşında çalıştığını görmüş. Adama üzölmüş. Yardımcılarıyla konuşmuş:

-Benim ölkemde bu yaşında insanlar çalışamaz. Yaşlı adama yardım edin. Bundan sonra çalışmasın, demiş.

Padişah iki adamını görevlendirmiş. Padişahın adamları yoksullara, yaşlılara yardım ederlermiş. Yaşlı adamlarla ilgili bilgi almışlar. Padişaha anlatmışlar:

-İhtiyar, karısıyla birlikte yaşıyor. Ayakkabı tamiriyle geçiniyor. Başka geliri yok. İhtiyar, kimseden bir şey istemezmiş. Kendi çalıştığı kadar geçinirmiş, demiş.

Padişah ferman yazdırmış:

-İhtiyara yardım edin. Ona nazik olun. Onu üzmemeyin” demiş.

Adamlar bir plan yapmışlar. İkisi de kasap olmuşlar. Bir tavuk almışlar. Tavuğu kızartmışlar. İçine de altın koymuşlar. İhtiyarın iş yerine gitmişler. Selam vermişler:

-Sabah yola çıktık. Yolda ayakkabım yırtıldı. Bize yardımcı ol, demiş. Çizmeyi çıkarmış. İhtiyara vermiş. İhtiyar söküğü dikmiş. Kasap teşekkür etmiş. Kasaplar borcunu sormuşlar. İhtiyar gerek yok, demiş. Adamların da istediğı buymuş.

-Bugün tavuk yapmıştık. Kendimiz yedik. Çantamda bir tane kaldı. Onu da sana verelim. Bunu kabul et, demişler. İhtiyar kabul etmiş. Onlara teşekkür etmiş. İhtiyar, tavuğı almış. Masanın üstüne koymuş. İhtiyar, eve erken gidip karısıyla yemeyi düşünmüş. O sırada bir adam gelmiş.

-Gömleğimin düğmesi koptu. Yapar mısın? Acele işim var, demiş. İhtiyar;

-Bu benim işim değil, demiş. Adam ısrar etmiş:

-Akşama bir tavuk bulmam lazım. Arkadaşlarım bekliyor. Bana yardım et. Acele gitmem lazım, demiş. İhtiyar gülmüş:

-Bu benim işim değil. Ben ayakkabı tamircisiyim. Bunu yapamam. Ama bir tavuğı ihtiyacın varsa aradığın tavuk masada duruyor. Al bunu götür. Sonra tavuk bulunca bana getir. Böyle ödeşiriz, demiş.

Adam çok şaşmış.

-Bir mucize oldu. Çok teşekkür ederim. Sana on tane tavuk getiririm, demiş. Tavuğu almış. Dükkândan çıkmış. İhtiyar eve erken gitmemiş. İşinin başına dönmüş. Ertesi gün, padişahın iki adamı ihtiyarı merak etmişler. İhtiyarın dükkânına gitmişler. -İhtiyar dükkâna gelmemiştir. Altınlar ona yeter, demişler. İhtiyarın dükkânına girmişler. Dükkân açılmış. Adamlar şaşırılmışlar. -Merhaba, bizi tanıdın mı? demişler. -Merhaba, tanıdım. Dün bana tavuk verdiniz, demiş. Adamlardan biri sormuş: -Tavuğu beğenmedin mi? demiş. İhtiyar gülmüş. -Dün biri geldi. Ona verdim, demiş. Olanları anlatmış. Adamlar çok üzölmüşler. Padişaha gidip olanları anlatmışlar. Padişah adamlara kızmış: -Başka bir yol bulun. İhtiyar mutlu olsun, demiş. İki adam bir plan daha yapmışlar. İhtiyarı izlemişler. İhtiyarın bir evi varmış. Evin yanında bir köprü varmış. Yol kenarında çiçekler varmış. İhtiyar bu yoldan yürüyormuş. İhtiyar dükkânı kapatmış. Evine doğru yola çıkmış. Adamlar evin önüne gelmişler. İhtiyar gelmeden yola yüz altın koymuşlar. Köprünün altına saklanmışlar. İhtiyarı beklemişler. İhtiyar köprüye yaklaşmış. Köprünün başına gelmiş. İki gözünü kapatmış. Gözünü açmadan evine girmiş. Adamlar şaşırılmışlar. İhtiyarın yanına eve gitmişler. Kapıyı çalmışlar. İhtiyarın karısı kapıyı açmış. İhtiyar, adamları görünce şaşırılmış ve selamlaşmışlar: Padişahın adamları; -Biz işten dönüyorduk. Seni gördük. Selam vermek istedik ama sen gözlerini kapattın. Bizi görmedin. Biz de merak ettik. Kapına geldik, demişler. İhtiyar; -Ahh, ahh! Her gün çalışmak zorundayım. Ama çok yoruldum. Gözlerimde yoruldu. Zor görüyorum. Bugün bir karar aldım. Kör olmaya alışayım. İleride kör olursam zorlanmam. Bugün işimi gözüm kapalı yaptım. Bu yolu da gözüm kapalı yürüdüm. Zor oldu. Ama işimi yaptım. Yolu da yürüdüm, demiş. Adamlar şaşırılmışlar. O anda adamların aklına yoldaki altınlar gelmiş. Ayağa kalkmışlar. Evden çıkmışlar. Altınlar yolda yokmuş. İhtiyar, adamlara şaşırılmış. Adamlar padişahın yanına gitmişler. Her şeyi anlatmışlar. Padişah, adamlara çok kızmış: -Bu işi en iyisi ben yapayım, demiş. İki vezirine seslenmiş. Ferman yazdırmış: -İhtiyarı yanıma getirin, demiş. İki vezir yola çıkmışlar. İhtiyarın evine gelmişler. İhtiyar ve karısı vezirleri görünce korkmuşlar. İhtiyar; -Ne istiyorsunuz? demiş. Vezir cevap vermiş: -Padişah sizi görmek istiyor, demiş. İhtiyar şaşırılmış. -Padişah bir ihtiyarı neden istiyor? demiş. Vezir cevap vermiş:

– Onu bilmeyiz. Hazırlan gidelim, demiş.

Yanlarında süslü bir at varmış. İhtiyarı o ata bindirmişler. İhtiyar ve karısı şaşırılmışlar. Ama mutlu olmuşlar. Padişahın yanına gitmişler.

Padişah, ihtiyarla ilgilenmiş. İhtiyara çeşit çeşit yemekler gelmiş. Onları yemiş. Padişah, ihtiyarla konuşmuş:

-Bu ülkenin sultanıyım. Halkımdan sorumluyum, demiş. Olanları anlatmış. İhtiyarın gözleri ıslık ıslık olmuş. İhtiyar;

-Ferman sizindir. Nasıl isterseniz, demiş.

Birlikte aşağı inmişler. Sarayın önünde bir yol varmış. Yolun iki tarafında padişahın dükkânları varmış. Padişah;

-Yerden bir taş al. Taşı at. Taşın düştüğü yere bak. Bu dükkanların geliri var. Taşın düştüğü yerdeki dükkânın geliri senin olsun, demiş.

İhtiyar çok mutlu olmuş. Karısını düşünmüş. Yerden bir taş almış. Bir ayağını geriye atmış. Taşı uzağa doğru atmış. O taş ağaca çarpmış ve ihtiyara geri dönmüş. İhtiyar yere düşmüş. Padişah, ihtiyarı doktora götürmüş. Padişah;

- Vermeyince mabut neylesin Mahmut. Her yolu denedim. Ne yapsam olmadı. Her şey istediğim gibi olmayabilir, demiş.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 814

Hece sayısı: 2048

Cümle sayısı: 194

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime)- $2.610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175x 2,51) - 2,610x 4,19$

$198,825 - 100,83 - 10,93$

87,06

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 814

Hece sayısı: 2048

Cümle sayısı: 194

$118.823 - (25.987 \times 2,51) - (0.971 \times 4,19)$

$118,823 - 65,22 - 4,06$

49,54

Tablo 4.4.1.23.2.2’de Padişah ile Yaşlı Adam masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama

cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.1.23.2.2. Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Padişah ile Yaşlı Adam	2,51	4,19	Kolay	Eğitsel okuma

Padişah ile Yaşlı Adam masalında özgün masalda 2,49 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,51 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda olan ortalama cümle uzunluğu (OCU) 7,76 uyarlanmış halinde 4,19 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU artmış ve OCU azalmıştır.

4.4.1.23.3. Padişah ile Yaşlı Adam Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Evvel vaktin birinde, diyeceği o ki geçmiş zamanda. Yaşı kemale ermiş bir ihtiyar yaşarmış. Sakalı ak yüzü pir-i pakmış. Kendi gibi yaşlıca bir karısı varmış. İki ahretlik yaşadıkları şehrin kenar mahallesinde, bir dam evde hem hal olmuş yaşarmış. Çor-çocuk, torun-torba, kimseleri de yokmuş. Yaş kemale erse de kendiışlerini görecekt kadar can ciritetleri varmış. İhtiyarın karısı ev işlerini görecekt kadar can ciritetleri varmış. İhtiyarın karısı ev işlerini görür, iki göz odasını siler süpürür, aşını pişirmiş.”

Uyarlanan Masal

“Bir zamanlar bir ihtiyar ve karısı varmış. Bir evleri varmış. Kimseleri yokmuş. İhtiyar ile karısı ev işlerini yaparlarmış. Evi temizler, yemek pişirirlermiş.”

Özgün Masal

“İhtiyar kocanın da işi ayakkabı tamiri imiş. Şehrin bir köşesinde derme çatma kulübemsi bir dükkân varmış. Gelen gideni çokmuş lakin dükkanın içinde oturacak bir kişilik yer yokmuş.bu küçücük tamir dükkanının önünde üzerine asma ağdırılmış çardak da varmış. Gelen giden dostlarını asma gölgesinde ağırlar, mastapaya oturturmuş. Günün yarısı çay kahve sohbetiyle geçermiş. Söz sohbet arasında işini yaparmış. İkinci oldu mu evin yolunu tutarmış. Varsa bir eksik alır akşam namazına evine varırmış. Yorgun ve yaşlı bedenine yıllardır taşıdığı zembil dahi yük olur hale gelmiş. Yine de haline şükreder, kimseye minnet etmeden üç beş sökülük parasıyla yaşayıp gidermiş. Karısı da kanaat

karmış. O da hallerine şükreder, Allah elden ayaktan kesmesin diye dua edermiş.”

Uyarlanan Masal

“Adam ayakkabı tamircisiymiş. Küçük bir dükkânı varmış. Misafiri çok olurmuş ama dükkânı çok küçükmiş. Oturacak bir yer yokmuş. Bu dükkânın önünde bir çardak varmış. Gelenleri orada misafir edermiş. Onlarla sohbet edip sonra işini yaparmış. İş bitince de eve gidermiş.”

Özgün Masal

“O ülkenin bir de padişahı varmış. Padişah tebaasını, onlar da padişahlarını çok severmiş. Padişah iyiliksevermiş. Hak hukuk gözetir, adalete önem verirmiş. Sık sık tebdil-i kıyafet gezer, ahalinin arasına karışmış. Yönettiği ülkenin ahvalini bizzat tetkik edermiş. Bu padişahın adı murad imiş.”

Uyarlanan Masal

“O ülkenin bir de padişahı varmış. Halkı onu çok severmiş. Padişah herkese iyilik yaparmış. Adalete önem verirmiş. Halkını sık sık ziyaret edermiş. Ziyaret sırasında padişah kıyafetini giymezmiş. Halk onu tanımadan gözlem yaparmış. Halkın arasında dolaşır, onlarla sohbet edermiş. Padişahın adı Mahmut’muş.”

Özgün Masal

“Yine günlerden bir gün şehrin sokaklarında tebdil kıyafet dolaşırken yolu yaşlı tamircinin sokağına düşmüş. Sakalı göbeğine inmiş ihtiyarı ayakkabı tamir eder görünce padişahın canı sıkılmış. Benim mülkümde bu kadar yaşlı insanların çalışması devlete ar demiş. Maiyetindeki görevlilere “Bu tebaamın ahvali araştırılsın, ahir ömrü murada erdirilsin” demiş.”

Uyarlanan Masal

“Yine bir gün sokakta dolaşmış. Yaşlı tamircinin dükkanına gelmiş. Adam çok yaşlıymış. Padişah, adamın bu yaşında çalıştığını görmüş. Adama üzölmüş. Yardımcılarıyla konuşmuş:

-Benim ölkemde bu yaşında insanlar çalışamaz. Yaşlı adama yardım edin. Bundan sonra çalışmasın, demiş.”

Özgün Masal

“Padişahın iki has adamı, bu tür işlerle meşgul olurmuş. Nerde bir yoksul, düşkün bakıma muhtaç var ise arayıp bulup yardım ederlermiş. Bunu da vazife edinip hemen ise koyulmuş. Tez zamanda ihtiyar ayakkabı tamircisinin hayat hikâyesine vakıf olmuşlar. Elde ettikleri malumatı padişaha rapor etmişler.”

Uyarlanan Masal

“Padişah iki adamını görevlendirmiş. Padişahın adamları yoksullara, yaşlılara yardım ederlermiş. Yaşlı adamla ilgili bilgi almışlar. Padişaha anlatmışlar.”

Özgün Masal

“İhtiyarın bakmakla mükellef olduğu bir karısı bir de kendi var. Tek kazancı ayakkabı tamiri, başka bir geliri ve dikili ağacı yok. Lakin hasiyetli ve gururlu, kimseye avuç açmamış. Olana şükredip, kıt kanaat geçinip gitmiş.

Durumu öğrenen padişah ferman buyurmuş.” İncitmeden bir ihsanda bulunun” demiş.”

Uyarlanan Masal

“İhtiyar, karısıyla birlikte yaşıyor. Ayakkabı tamiriyle geçiniyor. Başka geliri yok. İhtiyar, kimseden bir şey istemezmiş. Kendi çalıştığı kadar geçinirmiş, demiş.

Padişah ferman yazdırmış:

-İhtiyara yardım edin. Ona nazik olun. Onu üzmeyin” demiş.”

Özgün Masal

“Padişahın iki adamı bir plan tasarlamış. Her ikisi de avcı kılığına girmiş. Bir yaban kaz vurup kızartmışlar. İçini altınla doldurup av çantasının içine koymuşlar. Ayaklarında yırtık pırtık bir çizme, sırtlarında eski püskü cirk gibi bir uşurba varmış. Omuzlarında da bir tüfek varmış. Mahsusçuktan avcı kılığına girmişler. Bu vaziyette doğruca ayakkabı tamircini iş yerine varmışlar. Selam verip hal hatırın ardından işin aslına girmişler.”

Uyarlanan Masal

“Adamlar bir plan yapmışlar. İki de kasap olmuşlar. Bir tavuk almışlar. Tavuğu kızartmışlar. İçine de altın koymuşlar. İhtiyarın iş yerine gitmişler. Selam vermişler:”

Özgün Masal

“Avcı kılığına girenlerden biri sabah arkadaşlarla ava çıkmıştık. Dağ bayır dolaşırken postalı yırtmışız. Yol üstünde bir tamirci ararken, talihimiz yaver gitti, size rastladık şu söküğe iki tığ çekiver, demiş. Sözde avcının ağzı söz ederken bir yandan da sökülük çizmeyi çıkarıp uzatmış. İhtiyar emri vaki olmuş gibi elindeki işi bırakıp çizmeyi almış. Söküğü söyle bir yokladıktan sonra girdap ipi mumlamış. Berkide berkide söküyü dikmiş. Eskisinden sağlam olmuş.”

Uyarlanan Masal

“-Sabah yola çıktık. Yolda ayakkabım yırtıldı. Bize yardımcı ol, demiş. Çizmeyi çıkarmış. İhtiyara vermiş. İhtiyar söküyü dikmiş.”

Özgün Masal

“Avcı da memnun olmuş. Yapılan işin ikramını sormuş. Gönlü tok ihtiyar, hayır duanız

yete, istemez demiş. İki avcı ne kadar ısrar etseler de aynı cevabı almış. Avcıların da aradığı böyle bir şeymiş zaten. Madem emeğinin karşılığını almak istemiyorsan, biz bunun altında kalmayız. Bugün avımız iyi geçti. Yakaladığımız avları kızartıp yedik içtik. Kalanını da pay edip yanımıza almıştık. Çantasından çıkardığı nar gibi kızarmış kazı ihtiyara uzatırken, işte bu da senin nasibinmiş hiç olmazsa bunu kabul et, demiş. İhtiyar memnun olmuş. Teşekkür edip, içi altın dolu kızarmış kazı almış. Başucundaki rafa koymuş. Niyeti akşam karısıyla mükellef bir ziyafet çekmekmiş. Hatta bugün daha erken gitmeye karar vermiş.”

Uyarlanan Masal

“Kasap teşekkür etmiş. Kasaplar borcunu sormuşlar. İhtiyar gerek yok, demiş. Adamların da istediği buymuş.

-Bugün tavuk yapmıştık. Kendimiz yedik. Çantamda bir tane kaldı. Onu da sana verelim. Bunu kabul et, demişler. İhtiyar kabul etmiş. Onlara teşekkür etmiş. İhtiyar, tavuğu almış. Masanın üstüne koymuş. İhtiyar, eve erken gidip karısıyla yemeyi düşünmüş.”

Özgün Masal

“Etrafı toparlamış tam kapatmak üzere imiş. Pür telaş bir adam gelmiş. Hacı amca, tüfeğimin harbisinin tüleği bozuldu şunun tamir ediver, demiş. İhtiyar bu benim işim değil dese de adam ısrar etmiş. İşim acele bir şey uyduruver, demiş. İhtiyar nedir bu telaşın bir soluklan hele der demez adam yine yalvarırcasına zaman daralıyor, arkadaşlarla bahse girdim. Akşama bir yaban kaz vurup geleceğim kızartıp arkadaşlara yedireceğim. Bunu yapabilirsem bahsi ben kazanacağım bana yardımcı ol demiş. İhtiyar gayri gülmüş. Telaşlı adamı oturtup sakinleştirmiş.”

Uyarlanan Masal

“O sırada bir adam gelmiş.

-Gömleğimin düğmesi koptu. Yapar mısın? Acele işim var, demiş. İhtiyar;

-Bu benim işim değil, demiş. Adam ısrar etmiş:

-Akşama bir tavuk bulmam lazım. Arkadaşlarım bekliyor. Bana yardım et. Acele gitmem lazım, demiş. İhtiyar gülmüş:”

Özgün Masal

“Bak evlat demiş. Harbi tamiri benim işim değil. Öte yandan anlasam da senin işine ne gözümün ferri ne de elimin cırıyeti izin vermez. Bir kızarmış kaza ihtiyacın var anlaşılan. İşte senin aradığın kaz rafta duruyor. Anlaşılan o ki, benden çok sana lazım o demiş. Devamla al götür bahsi kazan bilahere vurduğun kazı da bana getir ödeşelim, demiş.

Bahse giren adam kızarmış kazı görünce gözleri fal taşı gibi açılmış gözlerine

inanamamış. Bu bir mucize, ne diyeceğimi bilemiyorum, hacı amca sana bir değil on kaz getireceğim, demiş. Kazı kaptığı gibi gözden kaybolmuş.”

Uyarlanan Masal

“-Bu benim işim değil. Ben ayakkabı tamircisiyim. Bunu yapamam. Ama bir tavuğa ihtiyacın varsa aradığın tavuk masada duruyor. Al bunu götür. Sonra tavuk bulunca bana getir. Böyle ödeşiriz, demiş.

Adam çok şaşırmış.

-Bir mucize oldu. Çok teşekkür ederim. Sana on tane tavuk getiririm, demiş. Tavuğu almış. Dükkândan çıkmış.”

Özgün Masal

“İhtiyar nasip değilmiş deyip kendi kendine evine gitmekten vazgeçip tekrar işinin başına geçmiş. Ne ihtiyarın ne de adamın haberi varmış kazın karnındaki altından. Bu olup bitenlerden padişahın adamlarının haberi hiç yokmuş.

Ertesi gün, padişahın iki adamı yine tebdil edip avcı kılığına girmişler. Niyetleri ihtiyarı kolaçan etmekmiş. Kendi kendilerine durumu hayal edip gözlerinde canlandırmışlar. Ne kadar şaşırmışlar ihtiyarla karısı kazın içindeki altınlar ortalığa saçılınca demiş biri. O an orda olup iki ihtiyarın şaşkınlığını görmek isterdim, demiş öbürü. İki kafadar laflaya laflaya ihtiyarın tamir dükkânına doğru yollanmışlar. Belki bugün ihtiyar işe gelmemiştir demiş biri. Ben olsam da gelmem demiş öbürü. Bundan böyle çalışıp da ne yapacak, yedi sülalesine yeter de artar, demiş. Konuşa konuşa ihtiyarın iş yerine çıkavarmışlar. Görünen manzara hiç de tasavvur ettikleri gibi değilmiş. İhtiyar dükkânını açmış sökülük dikmekle meşgul. Eski tas eski hamam. İhtiyarda zengin olmuş hali yok.”

Uyarlanan Masal

“İhtiyar eve erken gitmemiş. İşinin başına dönmüş.

Ertesi gün, padişahın iki adamı ihtiyarı merak etmişler. İhtiyarın dükkânına gitmişler.

-İhtiyar dükkâna gelmemiştir. Altınlar ona yeter, demişler. İhtiyarın dükkânına girmişler. Dükkân açılmış. Adamlar şaşırmışlar.”

Özgün Masal

“Usulca yanaşmışlar. Merak edip sormuşlar!

–Selamünaleyküm, bizi tanıdın mı?

–Aleykümselam. Tanımaz olur muyum? Yaş vaktini bulsa da şükür bunamadım.

Dün bana kaz veren avcılarınız desem yalan olmaz.

–Kazı beğenmedin galiba

–Nasipten ötesi yok. Dün hemen sizin ardınızdan biri geldi. Verdim gitti, demiş.

Kısaca olup biteni anlatmış. Avcılar ya nasip, yapacak bir şey yok deyip gitmişler. Lakin çok da üzölmüşler. Durumu padişaha rapor etmişler. Padişah adamlarının beceriksizliğine kızmış. Başka bir yol deneyin, incitmeden ihtiyarı memnun edin, elinize yüzünüze bulaştırmadan durumu bana rapor edin demiş, padişah.”

Uyarlanan Masal

–Merhaba, bizi tanıdın mı? demişler.

–Merhaba, tanıdım. Dün bana tavuk verdiniz, demiş. Adamlardan biri sormuş:

–Tavuğı beğenmedin mi? demiş. İhtiyar gülmüş.

–Dün biri geldi. Ona verdim, demiş. Olanları anlatmış. Adamlar çok üzölmüşler. Padişaha gidip olanları anlatmışlar. Padişah adamlara kızmış:

–Başka bir yol bulun. İhtiyar mutlu olsun, demiş.”

Özgün Masal

“Padişahın vazifelendirdiğı iki adam hemen işe koyulmuş. Mülkün sultanına gene madara olmamak için daha esaslı bir plan yapmışlar. Bu sefer de planları suya düşerse seyreyle sen başlarına gelecekleri.

İhtiyar tamirciyi daha yakından tanıyıp ona göre bir yol takip etmeye karar vermişler. İhtiyar her gün ikindiye az kala kepengi indirir. Cemaatle namazı eda eder. Varsa bir eksik gedik alır. Zembiline koyar. Bastonuna yaslına yaslına üç ayak evin yolunu tutarmış. Ağır aksak gün batmadan evine varırmış. Kenar mahallede iki göz evi varmış. Evin 100m kadar berisinde küçük bir ağaç köprü varmış. Eve uzanan toprak yol yüklü bir eşeğin geçebileceğı genişlikte imiş. Yolun iki yanı çayır çimen çiçek bezeli imiş. İhtiyarın dükkanından evine, evinden dükkanına ömür boyu gelip gittiğı yol bu imiş. Yıllardır gele gide arşınladığı iz yol olmuş.”

Uyarlanan Masal

“İki adam bir plan daha yapmışlar. İhtiyarı izlemişler. İhtiyarın bir evi varmış. Evin yanında bir köprü varmış. Yol kenarında çiçekler varmış. İhtiyar bu yoldan yürüyormuş.”

Özgün Masal

“Padişahın adamları ihtiyarın tek düze gündelik hayatına göre bir plan hazırlamışlar. İhtiyar her zamanki gibi ekmek teknesinin kepengini kapatmış. İkindiye eda etmiş, zembiline öte beri alıp evin yolunu tutmuş. İhtiyarı takip eden adamlar daha tez davranıp, ondan önce evin önüne gelmişler. İhtiyar uzaktan gözükünce harekete geçmişler. Köprü ile ihtiyarın evi arasında kalan yola 100 altın dökmüşler. Kendileri de hemen köprünün altına saklanmışlar. Altınları görünce ne yapacak bakalım diyen adamlar, ihtiyarı meraklı gözlerle takibe almışlar.”

Uyarlanan Masal

“İki adam bir plan daha yapmışlar. İhtiyarı izlemişler. İhtiyarın bir evi varmış. Evin yanında bir köprü varmış. Yol kenarında çiçekler varmış. İhtiyar bu yoldan yürüyormuş. İhtiyar dükkânı kapatmış. Evine doğru yola çıkmış. Adamlar evin önüne gelmişler. İhtiyar gelmeden yola yüz altın koymuşlar. Köprünün altına saklanmışlar. İhtiyarı beklemişler.”

Özgün Masal

“İhtiyar gıdım gıdım adımlarla köprüye yaklaşmış. Tam bu esna da beklenmedik bir hal olmuş. Tam köprünün başına geldiği anda iki gözü de kapatmış. Bastonu ile iki yanı yoklaya yoklaya gözü kapalı vaziyetle köprüyü geçmiş. Aynı şekilde yoluna devam etmiş gözünü açmadan evine girmiş. Köprünün altında ihtiyardan gözünü ayırmayan adamlar olup bitene bir anlam verememişler. Şaşkınlık içinde yerlerinden fırlayıp ihtiyarın ardından koşmuşlar. İhtiyarın hanımı kapıyı açmış. İhtiyar iki avcıyı karşısında görünce şaşırmış. Her ikisi de yine avcı kılığında imiş. Hoş beşin ardından avcılar hemen söze girmiş.

Hacı amca biz avdan dönüyorduk. Tesadüfen seni gördük. Selam vermek istedik. Lakin sen gözlerini kapatmış vaziyette yürüyüp evine girdin bizi görmedin. Biz de seni o vaziyette görünce merak edip kapına geldik. Seni karşımızda gözleri açık görünce şaşkınlığımız daha da arttı.”

Uyarlanan Masal

“İhtiyar köprüye yaklaşmış. Köprünün başına gelmiş. İki gözünü kapatmış. Gözünü açmadan evine girmiş. Adamlar şaşırmışlar. İhtiyarın yanına eve gitmişler. Kapıyı çalmışlar. İhtiyarın karısı kapıyı açmış. İhtiyar, adamları görünce şaşırmış ve selamlaşmışlar: Padişahın adamları;

-Biz işten dönüyorduk. Seni gördük. Selam vermek istedik ama sen gözlerini kapattın. Bizi görmedin. Biz de merak ettik. Kapına geldik, demişler.”

Özgün Masal

“Avcılar böyle deyince ihtiyar usulca ocaklığın yan ucundaki mindere oturmuş. Sırtını topana dayamış. Üşüyen elini ocakta tavlayıp oğuştururken derin bir ah çekmiş. Bir iki soluklanıp, ah evlat yaş 70’i aştı 80’e dayandı. Gursak bunu bilmez. Her gün getir yiyeyim der. Şu iki boğazın rızıkı için çalışmak zorundayım. Emme velakin dizde derman dilde ferman kalmadı. El titrek, gözün eski feri yok. Daş topağı değiliz insanız elhamdülillah. Yaşamadıkça bunlar vuku bulacak. İki lokma rızık için her gün kepengi açıp kapamam lazım. Dediğim gibi gözüm görse elim titrer, elim tutsa göz görmez, gelen işte ona göre. Gözümün şavkı gün geçtikçe azalıyor. Önüne bir perde inmiş gibi her şey loş. Günde

güne feri gidiyor. Şimdi alaca kör, iyi kötü işimi görüyorum. Ya tamamen göremez hale gelirimse nolacak halimiz diye düşünürken. Bugün kendi kendime karar aldım. Kendimi körlüğe alıştırıp, o günlere hazır olmalıyım dedim. Bugünden tezi yok işimin birazını gözüm kapalı yaptım. Evime giden yolun da köprü ile ev arasını gözü kapalı gitmeye karar verdim. Zor oldu ama işimi de yolumu da hallettim. Ahit olduğunuz durumun aslı astarı bundan ibaret, demiş ihtiyar.”

Uyarlanan Masal

“-Ahh, ahh! Her gün çalışmak zorundayım. Ama çok yoruldum. Gözlerimde yoruldu. Zor görüyorum. Bugün bir karar aldım. Kör olmaya alışayım. İleride kör olursam zorlanmam. Bugün işimi gözüm kapalı yaptım. Bu yolu da gözüm kapalı yürüdüm. Zor oldu. Ama işimi yaptım. Yolu da yürüdüm, demiş.”

Özgün Masal

“Şaşkın bakışlarla ihtiyarı dinleyen adamlar, duyduklarına karşılık, ne diyeceklerini bilememişler. Afallayıp kalmışlar. Şaşkınlığı atlatınca akılları başlarına gelmiş. İkisi birden eyvah deyip zappırada ayağa kalkmışlar. İhtiyar ve karısı neler oluyor diyemeden fişek gibi fırlayıp soluğu dışarda almışlar. Bu telaşlarının nedeni yola serdikleri 100 altın imiş. Altınları araki bulasın. Alan almışçoktan gitmiş. Yerinde yeller esiyor. İkisinin de yüzünden düşen bin parça. Eyvah deyip elleri böründe donakalmışlar. Padişahın duyacakları azara mı yansınlar, giden 100 altına mı?

İhtiyar ve karısının şaşkın bakışları arasında tüh tüh diyerek tasalanarak çekip gitmişler. Bir ses dahi vermeden gitmelerine bir anlam verememiş, ihtiyar. Bu işte bir bit yeniği var deyip evine girmiş. Karısı da bir anlam verememiş adamların tuhaf hareketlerine.”

Uyarlanan Masal

“Adamlar şaşırmışlar. O anda adamların aklına yoldaki altınlar gelmiş. Ayağa kalkmışlar. Evden çıkmışlar. Altınlar yolda yokmuş. İhtiyar, adamlara şaşırmış.”

Özgün Masal

“Avcı kılığındaki iki adam padişahın huzuruna çıkıp, baştan sona olup biteni bir bir anlatmışlar. Padişah adamların beceriksizliğine çok kızmış. İkisini de azletmiş. Onların yerine iki vezirini vazifelendirmiş. Bu durumu bizzat ben halledeceğim. Allah kulunun gönlünü alacağım demiş. Gidin ihtiyarı huzuruma getirin, diye ferman buyurmuş. İki vezirin durumdan haberi varmış. Hemen yola koyulmuşlar. Bir yığın asker refaketinde ihtiyarın evine çıkavarmışlar.”

Uyarlanan Masal

“Adamlar padişahın yanına gitmişler. Her şeyi anlatmışlar. Padişah, adamlara çok kızmış:

-Bu işi en iyisi ben yapayım, demiş. İki vezirine seslenmiş. Ferman yazdırmış:
-İhtiyarı yanıma getirin, demiş. İki vezir yola çıkmışlar. İhtiyarın evine gelmişler.”

Özgün Masal

“Padişahın adamlarını görünce ihtiyar ve karısının ödü kopmuş. Hayırdır inşallah deyip dışarı çıkmışlar.

Hayrola burda bulunuşunuz sebab-i hikmeti nedir? Demiş. İhtiyar ürkek bir sesle:

– Sultanımız sizi görmek ister demiş vezirlerden biri, naif bir edayla.

Sultanımızın benim gibi elden ayaktan düşmüş aciz bir kulu ile alıp vereceği ne olabilir, yanılmış olmayasınız, aradığımız kişi sahiden ben miyim demiş ihtiyar çekingen bir şekilde.

– Onu biz bilemeyiz, aradığımız kişi sizsiniz, hazırlanın gidelim demiş ikinci vezir.”

Uyarlanan Masal

“İhtiyar ve karısı vezirleri görünce korkmuşlar. İhtiyar;

-Ne istiyorsunuz? demiş. Vezir cevap vermiş:

–Padişah sizi görmek istiyor, demiş. İhtiyar şaşırmış.

-Padişah bir ihtiyarı neden istiyor? demiş. Vezir cevap vermiş:

– Onu bilmeyiz. Hazırlan gidelim, demiş.”

Özgün Masal

“Yedeklerinde her yanı al yanar süslü bir at varmış. İhtiyarı o ata bindirmişler. İhtiyar ve karısı bu işe şaşırmış olsa da mutlu olmuşlar. Kocası ahir ömründe hiç binmediği süslü bir atın üstünde bey gibi imiş. Gide gide gitmişler. Yol boyunca hiç sual etmemişler. Daha doğrusu ihtiyarın soru soracak sula edecek cesareti yokmuş. Beti benzi kesilmiş. İşin sonunu merak edip duruyormuş. İhtiyar böyle düşünedursun saraya varmışlar. İhtiyarı padişahın huzuruna çıkarmışlar.”

Uyarlanan Masal

“Yanlarında süslü bir at varmış. İhtiyarı o ata bindirmişler. İhtiyar ve karısı şaşırmışlar. Ama mutlu olmuşlar. Padişahın yanına gitmişler.”

Özgün Masal

“Padişah ihtiyara sanki babası gibi hürmet etmiş. İzzet ikramda bulunmuş. Padişahın davranışı ihtiyarı bir hayli rahatlatmış da hala merakını giderememiş. Saraya ne için getirildiğinin merakındayken padişahın sesi ile irkilip kendine gelmiş.

Bu mülkün dünyevi sultanı benim. Kullarımın aç ve açıkta kalmasından sorumluyum, demiş. Adamların beceriksizliklerinden dem vurup bizzat ben sana bir ihsanda bulunmak istedim, demiş. İhtiyarın gözleri ıslıl ıslıl olmuş, kem küm etmiş ne diyeceğini bilememiş.

Ferman sizindir, ne buyurursanız boynum kıldan incedir diyebilmiş kısık bir sesle.”

Uyarlanan Masal

“Padişah, ihtiyarla ilgilenmiş. İhtiyara çeşit çeşit yemekler gelmiş. Onları yemiş. Padişah, ihtiyarla konuşmuş:

-Bu ülkenin sultanıyım. Halkımdan sorumluyum, demiş. Olanları anlatmış. İhtiyarın gözleri ıslıl ıslıl olmuş.

-Ferman sizindir. Nasıl isterseniz olsun, demiş.”

Özgün Masal

“Birlikte saraydan aşağı inmişler. İki tarafı dükkân sıralı bir sokağın başında durmuşlar. Padişah, sağlı sollu yolun iki yanında sıralı olan bu dükkânlar benim şahsi mülküm. Yerden bir taş al var gücünle fırlat. Taşın düştüğü yer hizasına kadar her iki yakadaki dükkânların geliri senin olacak, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Birlikte aşağı inmişler. Sarayın önünde bir yol varmış. Yolun iki tarafında padişahın dükkânları varmış. Padişah;

-Yerden bir taş al. Taşı at. Taşın düştüğü yere bak. Bu dükkânların geliri var. Taşın düştüğü yerdeki dükkânın geliri senin olsun, demiş.”

Özgün Masal

Şaşkınlıktan küçük dilini yutacakmış. Ahir ömrümde başıma talih kuşu kondu, buna karım da çok sevinecek demiş. Bu duyguyla yerden uygun bir taş almış. Bir ayağını geriye atıp gerilmiş. Yorgun bedenine Allah ne kadar güç vermişse, taş tuttuğu eline yüklemiş. Ya Allah deyip olanca gücüyle taşı fırlatmış. İhtiyarın fırlattığı taş iki adım önündeki ağaca isabet almış. Geri tepip ihtiyarın alnını ortasına çarpmış. İhtiyar kanlar içinde yere yığılmış.

Uyarlanan Masal

“İhtiyar çok mutlu olmuş. Karısını düşünmüş. Yerden bir taş almış. Bir ayağını geriye atmış. Taşı uzağa doğru atmış. O taş ağaca çarpmış ve ihtiyara geri dönmüş. İhtiyar yere düşmüş.”

Özgün Masal

“Padişah hemen duruma müdahale etse de adam ölmüş. Yapacak bir şey yok. Padişah, nasipten ötesi yok. Vermeyince mabut neylesin mahmut, demiş. O gün bu gündür bu vakıa insanoğlunun dilinde darbı mesel olup gelmiş.”

Uyarlanan Masal

“Padişah, ihtiyarı doktora götürmüş. Padişah;

- Vermeyince mabut neylesin Mahmut. Her yolu denedim. Ne yapсам olmadı. Her şey istediğim gibi olmayabilir, demiş.”

4.4.1.23.4. Padişah ile Yaşlı Adam Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Padişah ile Yaşlı Adam masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: O ülkenin bir de padişahı varmış.

Uyarlanan Cümle: O ülkenin bir de padişahı varmış.

Örnek 1’de özgün metindeki cümle korunmuştur.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Kendileri de hemen köprünün altına saklanmışlar.

Uyarlanan Cümle: Köprünün altına saklanmışlar.

Örnek 2’de özgün metinde yapılan eylem korunarak uyarlanan metinde yer almıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: İhtiyarı o ata bindirmişler.

Uyarlanan Cümle: İhtiyarı o ata bindirmişler.

Örnek 3’te özgün cümle korunarak uyarlanan metinde yer almıştır.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Evvel vaktin birinde, diyeceği o ki geçmiş zamanda. Yaşı kemale ermiş bir ihtiyar yaşarmış. Sakalı ak yüzü pir-i pakmış. Kendi gibi yaşlıca bir karısı varmış.

Uyarlanan Cümle: Bir zamanlar bir ihtiyar ve karısı varmış.

Örnek 1’de özgün metindeki ifadelerde düzenleme yapılarak masalın okunabilirliği artırılmıştır. Metin sadeleştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: İhtiyar kocanın da işi ayakkabı tamiri imiş. Şehrin bir köşesinde derme çatma kulübemsi bir dükkân varmış.

Uyarlanan Cümle: Adam ayakkabı tamircisiymiş. Küçük bir dükkânı varmış.

Örnek 2’de özgün cümlede anlatılmak istenen sadeleştirme yapılarak uyarlanan metinde yer almıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Benim mülkümde bu kadar yaşlı insanların çalışması devlete ar demiş. Maiyetindeki görevlilere “Bu tebaamın ahvali araştırılsın, ahir ömrü murada erdirilsin” demiş.

Uyarlanan Cümle: Benim ülkemde bu yaşında insanlar çalışamaz. Yaşlı adama yardım edin. Bundan sonra çalışmasın, demiş.

Örnek 3’te özgün metindeki ifadeler sadeleştirilmiştir. Metnin okunabilirliği ve hitap edilen 2. sınıf öğrencilerinin metni anlaşılabilirliği sağlanmıştır.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Padişah ihtiyara sanki babası gibi hürmet etmiş. İzzet ikramda bulunmuş. Padişahın davranışı ihtiyarı bir hayli rahatlatırsa da hala merakını giderememiş. Saraya ne için getirildiğinin merakındayken padişahın sesi ile irkilip kendine gelmiş.

Bu mülkün dünyevi sultanı benim. Kullanımın aç ve açıkta kalmasından sorumluyum, demiş. Adamların beceriksizliklerinden dem vurup bizzat ben sana bir ihsanda bulunmak istedim, demiş. İhtiyarın gözleri ıslıl ıslıl olmuş, kem küm etmiş ne diyeceğini bilememiş. Ferman sizindir, ne buyurursanız boynum kıldan incedir diyebilmiş kısık bir sesle.

Uyarlanan Cümle: Padişah, ihtiyarla ilgilenmiş. İhtiyara çeşit çeşit yemekler gelmiş. Onları yemiş. Padişah, ihtiyarla konuşmuş:

-Bu ülkenin sultanıyım. Halkımdan sorumluyum, demiş. Olanları anlatmış. İhtiyarın gözleri ıslıl ıslıl olmuş.

-Ferman sizindir. Nasıl isterseniz olsun, demiş.

Örnek 1’de özgün masalda özetleme tekniği uygulanmıştır. Kelime ve cümlelerde silme ve değiştirme tekniği kullanılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Avcılar böyle deyince ihtiyar usulca ocaklığın yan ucundaki mindere oturmuş. Sırtını topana dayamış. Üşüyen elini ocakta tavlayıp oğuştururken derin bir ah çekmiş. Bir iki soluklanıp, ah evlat yaş 70'i aştı 80'e dayandı. Gursak bunu bilmez. Her gün getir yiyeyim der. Şu iki boğazın rızık için çalışmak zorundayım. Emme velakin dizde derman dilde ferman kalmadı. El titrek, gözün eski ferî yok. Daş topağı değiliz insanız elhamdülillah. Yaşamadıkça bunlar vuku bulacak. İki lokma rızık için her gün kepengi açıp kapamam lazım. Dediğim gibi gözüm görse elim titrer, elim tutsa göz görmez, gelen işte ona göre. Gözümün şavkı gün geçtikçe azalıyor. Önüne bir perde inmiş gibi her şey loş. Günde güne ferî gidiyor. Şimdi alaca kör, iyi kötü işimi görüyorum. Ya tamamen göremez hale gelirsem nolacak halimiz diye düşünürken. Bugün kendi kendime karar aldım. Kendimi körlüğe alıştırap, o günlere hazır olmalıyım dedim. Bugünden tezi yok işimin birazını gözüm kapalı yaptım. Evime giden yolun da köprü ile ev arasını gözü kapalı gitmeye karar verdim. Zor oldu ama işimi de yolumu da hallettim. Ahit olduğunuz durumun aslı astarı bundan ibaret, demiş ihtiyar.

Uyarlanan Cümle: -Ahh, ahh! Her gün çalışmak zorundayım. Ama çok yoruldum. Gözlerimde yoruldu. Zor görüyorum. Bugün bir karar aldım. Kör olmaya alışayım. İleride kör olursam zorlanmam. Bugün işimi gözüm kapalı yaptım. Bu yolu da gözüm kapalı yürüdüm. Zor oldu. Ama işimi yaptım. Yolu da yürüdüm, demiş.

Örnek 2'de özgün masalda yer alan ifadelerde metnin akışını ve anlam bütünlüğünü bozmadan silme tekniği uygulanmıştır. Metnin bu kısmında yer alan cümleler özetlenerek uyarlanan metinde yer almıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: İhtiyar nasip değilmiş deyip kendi kendine evine gitmekten vazgeçip tekrar işinin başına geçmiş. Ne ihtiyarın ne de adamın haberi varmış kazın karnındaki altından. Bu olup bitenlerden padişahın adamlarının haberi hiç yokmuş.

Ertesi gün, padişahın iki adamı yine tebdil edip avcı kılığına girmişler. Niyetleri ihtiyarı kolaçan etmekmiş. Kendi kendilerine durumu hayal edip gözlerinde canlandırmışlar. Ne kadar şaşırmışlar ihtiyarla karısı kazın içindeki altınlar ortalığa saçılınca demiş biri. O an orda olup iki ihtiyarın şaşkınlığını görmek isterdim, demiş öbürü. İki kafadar laflaya laflaya ihtiyarın tamir dükkânına doğru yollanmışlar. Belki bugün ihtiyar işe gelmemiştir demiş biri. Ben olsam da gelmem demiş öbürü. Bundan böyle çalışıp da ne yapacak, yedi sülalesine yeter de artar, demiş. Konuşa konuşa ihtiyarın iş yerine çıkavarmışlar. Görünen manzara hiç de tasavvur ettikleri gibi değilmiş. İhtiyar dükkânını açmış sökülük dikmekle

meşgul. Eski tas eski hamam. İhtiyarda zengin olmuş hali yok.

Uyarlanan Cümle: İhtiyar eve gitmemiş. İşine dönmüş.

Ertesi gün, padişahın iki adamı ihtiyarı merak etmişler. İhtiyarın dükkanına gitmişler.

-İhtiyar dükkâna gelmemiştir. Altınlar ona yeter, demişler. İhtiyarın dükkânına girmişler.

Dükkân açılmış. Adamlar şaşırılmışlar.

Örnek 2’de özgün metin düzenlenerek uyarlanan metinde özetlenmiş hali yer almıştır.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: İhtiyar gıdım gıdım adımlarla köprüye yaklaşmış.

Uyarlanan Cümle: İhtiyar köprüye yaklaşmış.

Örnek 1’de özgün cümlede “gıdım gıdım adımlarla” ifadesi silinmiştir. Bu ifadenin silinmesi masalın genelinde bir anlam eksikliğine sebep olmamıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: İkindiye eda etmiş, zembiline öte beri alıp evin yolunu tutmuş.

Uyarlanan Cümle: Evine doğru yola çıkmış.

Örnek 2’de yer alan “ikindiye eda etmiş” cümlesi silinmiştir. Dini ifadelere masalın genelinde yer verilmemiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Gelen giden dostlarını asma gölgesinde ağırlar, mastapaya oturturmuş. Günün yarısı çay kahve sohbetiyle geçermiş. Söz sohbet arasında işini yaparmış. İkinci oldu mu evin yolunu tutarmış. Varsa bir eksik alır akşam namazına evine varırmış. Yorgun ve yaşlı bedenine yıllardır taşıdığı zembil dahi yük olur hale gelmiş. Yine de haline şükreder, kimseye minnet etmeden üç beş sökülük parasıyla yaşayıp gidermiş. Karısı da kanaat karmış. O da hallerine şükreder, Allah elden ayaktan kesmesin diye dua edermiş.

Uyarlanan Cümle: Gelenleri orada misafir edermiş. Onlarla sohbet edip sonra işini yaparmış.

Örnek 3’te özgün masaldaki kısım silinmiştir. Masalda yer almamıştır. Masalın okunabilirliği ve anlaşılabilirliği artmıştır.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime,

cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: İhtiyar her zamanki gibi ekmek teknesinin kepengini kapatmış.

Uyarlanan Cümle: İhtiyar, dükkânı kapatmış. Evine doğru yola çıkmış.

Örnek 1’de özgün cümlede yer alan “ekmek teknesi” yerine “dükkan” kelimesi kullanılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Hacı amca, tüfeğimin harbisinin tüleği bozuldu şunun tamir ediver, demiş.

Uyarlanan Cümle: -Gömleğimin düğmesi koptu. Yapar mısın? Acele işim var, demiş.

Örnek 2’de özgün masalda yer alan “tüfek” yerine “gömlek” kullanılmıştır. İkisi birbirinden ayrı kategorilerde de olsa tamir yapılması ile ilgili ortak nokta belirtilmiştir. Bu değişim masalın genelinde bir anlam eksikliği oluşturmamaktadır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Her ikisi de avcı kılığına girmiş. Bir yaban kaz vurup kızartmışlar. İcini altınla doldurup av çantasının içine koymuşlar.

Uyarlanan Cümle: İkisi de kasap olmuşlar. Bir tavuk almışlar. Tavuğu kızartmışlar. Tavuğun içine altın koymuşlar.

Örnek 3’te özgün cümlede “avcı” yerine “kasap” kullanılmıştır. Bu değişiklik “tüfek” kelimesinin masalda yer almaması için gerçekleştirilmiştir. “Kaz” kelimesi yerine de anlaşılabilirlik için “tavuk” kelimesi kullanılmıştır.

Ekleme

Ekleme, ilkökul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Padişah’ın adamlarını görünce ihtiyar ve karısının ödü kopmuş. Hayırdır inşallah deyip dışarı çıkmışlar.

Hayrola burda bulunuşunuz sebab-i hikmeti nedir? Demiş. İhtiyar ürkek bir sesle:

– Sultanımız sizi görmek ister demiş vezirlerden biri, naif bir edayla.

Uyarlanan Cümle: İhtiyar ve karısı vezirleri görünce korkmuşlar. İhtiyar;

-Ne istiyorsunuz? demiş. Vezir cevap vermiş:

-Padişah sizi görmek istiyor, demiş. İhtiyar şaşırmış.

Örnek 1’de uyarlanan masalda yer alan cümleye “vezir cevap vermiş” cümlesi eklenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle:

-Selamünaleyküm, bizi tanıdın mı?

-Aleykümselam. Tanımaz olur muyum? Yaş vaktini bulsa da şükür bunamadım. Dün bana kaz veren avcılarınız desem yalan olmaz.

-Kazı beğenmedin galiba

Uyarlanan Cümle: -Merhaba, bizi tanıdın mı? demişler.

-Merhaba, tanıdım. Dün bana tavuk verdiniz, demiş. Adamlardan biri sormuş:

-Tavuğu beğenmedin mi? demiş. İhtiyar gülmüş.

Örnek 2’de özgün masalda “selamünleyküm” kelimesi “merhaba” ile değiştirilmiştir. Sonrasında konuşmalar arasında diyalogları belirlemek için “adamlardan biri sormuş” cümlesi ile “ihtiyar gülmüş” cümlesi eklenerek anlatım netleştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Sultanımızın benim gibi elden ayaktan düşmüş aciz bir kulu ile alıp vereceği ne olabilir, yanılmış olmayasınız, aradığınız kişi sahiden ben miyim demiş ihtiyar çekingen bir şekilde.

- Onu biz bilemeyiz, aradığımız kişi sizsiniz, hazırlanın gidelim demiş ikinci vezir.

Uyarlanan Cümle: -Padişah bir ihtiyarı neden istiyor? demiş. Vezir cevap vermiş:

- Onu bilmeyiz. Hazırlan gidelim, demiş.

Örnek 3’te özgün masalda diyaloglar arası geçişte konuşan kişiyi belirlemek için “vezir cevap vermiş” cümlesi kullanılmıştır.

4.4.1.23.5. Padişah ile Yaşlı Adam Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Padişah ile Yaşlı Adam masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda sorumluluk, dostluk, vatanseverlik, nezaket, dayanışma, aile birliğine önem verme, iyilik yapmak, hoşgörü, öz denetim, yardımseverlik değerlerinden örnekler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“İhtiyar ile karısı ev işlerini yaparlarmış. Evi temizler, yemek pişirirlermiş.”

(Dayanışma değeri)

“Bu dükkânın önünde bir çardak varmış. Gelenleri orada misafir edermiş. Onlarla sohbet edip sonra işini yaparmış” (Nezaket değeri)

“O ülkenin bir de padişahı varmış. Halkı onu çok severmiş. Padişah herkese iyilik yaparmış. Adaletle önem verirmiş. Halkını ziyaret edermiş.” (Vatanseverlik değeri, adalet değeri)

“Yine bir gün sokakta dolaşmış. Yaşlı tamircinin dükkanına gelmiş. Adam çok yaşlıymış. Padişah, adamın bu yaşında çalıştığını görmüş. Adama üzölmüş.” (Şefkat değeri)

“-Benim ölkemde bu yaşında insanlar çalışamaz. Yaşlı adama yardım edin. Bundan sonra çalışmasın, demiş.” (Vatanseverlik değeri, yardımseverlik değeri)

“Yardımcılar yoksullara, yaşlılara yardım ederlermiş.” (Yardımseverlik değeri)

“Padişah ferman yazdırmış. “İhtiyara yardım edin. Ona nazik olun. Onu üzmevin” demiş.” (Nezaket değeri)

“Kasap teşekkür etmiş. Kasaplar borcunu sormuşlar. İhtiyar, gerek yok, demiş.” (Nezaket değeri)

“-Bugün tavuk yapmıştık. Kendimiz yedik. Çantamda bir tane kaldı. Onu da sana verelim. Bunu kabul et, demişler. İhtiyar kabul etmiş. Onlara teşekkür etmiş.” (Nezaket değeri, yardımseverlik değeri)

“İhtiyar, tavuğu almış. Masanın üstüne koymuş. Akşam karısıyla yemeği düşünmüş.” (Aile birliğine önem verme değeri)

“Bu benim işim değil. Ben ayakkabı tamircisiyim. Bunu yapamam. Ama bir tavuğa ihtiyacın varsa aradığın tavuk masada duruyor. Al bunu götür. Sonra tavuk bulunca bana getir. Böyle ödeşiriz, demiş.” (Adalet değeri, iyilik yapmak değeri)

“İhtiyar eve erken gitmemiş. İşinin başına dönmüş.” (Çalışkanlık değeri)

“-Başka bir yol bulun. İhtiyar mutlu olsun, demiş.” (İyilik yapmak değeri)

“Bugün bir karar aldım. Kör olmaya alışayım. İleride kör olursam zorlanmam. Bugün işimi gözüm kapalı yaptım. Bu yolu gözüm kapalı yürüdüm. Zor oldu. Ama işimi yaptım. Yolu da yürüdüm, demiş.” (Öz denetim değeri)

“-Bu ülkenin sultanıyım. Halkımdan sorumluyum, demiş.” (Sorumluluk değeri)

“-Yerden bir taş al. Taşı at. Taşın düştüğü yere bak. Bu dükkanların geliri var. Taşın düştüğü yerdeki dükkânın geliri senin olsun, demiş.” (Adalet değeri)

“İhtiyar çok mutlu olmuş. Karısını düşünmüş.” (Aile birliğine önem verme değeri)

“- Vermeyince mabut neylesin Mahmut. Her yolu denedim. Ne yapsam olmadı. Her şey istediğim gibi olmayabilir, demiş.” (Öz denetim değeri)

“Padişah, ihtiyarla ilgilenmiş. İhtiyara yemekler gelmiş.” (Nezaket değeri)

4.4.1.23.6. Padişah ve Yaşlı Adam Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

İhtiyar, ferman, gelir, vermeyince mabut neylesin Mahmut kelimeleri ve deyimi masalda birden fazla yer alarak öğrenciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.1.24. Zıpoğlan Masalı

Özgün Masal

ZIPOĞLAN

Yaşlı bir kadın varmış. Kadının bir de oğlu varmış. Başka da kimi kimsecikleri yokmuş. Oğlanın anası çok yaşlı imiş. İşini gücünü gücüle görürmüş. Sedire oturmuş sökük dikecekmiş. Bir türlü iğnenin yurdusuna ipliği dek getirememiş. Şimdiki gibi gözü mü var. Her iş gara düzen. İğne bir yere gedermiş. İpliğin ucu bir yere. Kadıncağızın afakanları kalkmış.

– Ucutu gırilasica geçmiyor, diye kendi kendine söylenmiş.

Garının oğlu ayama böyümüş. Elini sıcak sudan soğuk suya değdirmemiş. Koca karı çaresiz oğlundan yardım istemiş.

– Şu ipliği iğnenin yurdusuna geçiriver, ay güzel oğlum, demiş gönlünü okşamış.

Oğlan ipliği iğneye şıp diye geçirmiş. Anası oğluna dua etmiş. Anasının duasını alan oğlan sevinmiş. Evde ne kadar iğne varsa hepsinin yurdusuna iplik geçirmiş. Anasına seslenmiş. Oğlan iğne yurdusuna iplik geçirmeyi iş sanmış. Bunu adet edinmiş, her gün iğneye iplik geçirir olmuş. İplik geçirmede iyice ustalaşmış. İplik geçirmeyi kendine hüner yapmış. Bir metre uzağına çuvaldızı diker. Deliğinden ip geçirir hale gelmiş. İpbaz diye namı dört bir yana yayılmış. Anası oğlunun bu şöhretini hiç hazzetmemiş. Dişe dokunur bir iş yapmadığı için her gün ilenirmiş. Oğlan ise iğne iplik elinde iki insan görse matahını sergilermiş.

Zamanın padişahı oğluna sünnet düğünü yapacaktı. Tellal çıkarmış “memleketin ne kadar hünerbazı varsa düğünüme davetlidir. Gelsinler hünerlerini göstersonlar. İhsanımı alsınlar.” Demiş. Memleketin dört bir yanından cambazlar, hokkabazlar, ateşbazlar hünerlerini sergilemek için yola düşmüş. Padişahın fermanını ipbaz da duymuş. – Ana ben gedyom. Padişah hüneri olanları saraya çağırıyor demiş. – Senin ne hünerin var a gözü kör olmayasıca, irezil mi olmaya gedyon, dese de anası, bizimki yola çıkmış.

Hünerini göstermek için yanına bir çuval gırnap ile bir çuvaldız almış. Adını da “Zıpoğlan” koymuş. Soranlara “Çuvaldız yurdusuna gırnap atan Zıpoğlan’ım ben” demeye başlamış.

Akşam olmuş. Bir hana varmış.

– Gece handa kalayım, sabah yola çıkarım, demiş.

Zıpoğlan'ın düşündüğü gibi olmamış. Hancı onun handa kalmasına müsaade etmemiş. Halbuki han boşmuş. Zıpoğlan nedenini sormuş.

– Senden önce saltanatlı bir bey geldi. Hanın bütün odalarını kapattı. Bu gece kuloğlu kulu hana almayacaksın, diye de tembih etti demiş hancı.

Zıpoğlan, – Get şu beye söyle. Hana biri geldi. Hiç kimsede olmayan bir hüneri varmış de demiş. Hancı beye gitmiş. Bir adam geldi hiç kimsede olmayan bir hüneri varmış. Hüneri gösterip handa kalmak istiyor, demiş.

Bey adamın hünerini merak etmiş – Olur gelsin, hüneri neymiş göstereyim bakalım, demiş. Zıpoğlu 5m. uzağına yanında taşıdığı çuvaldızı dikmiş. Gırbani çıkarır mumla sıvazlamış. Çuvaldızın yurdusunu şeşlemiş. Ok gibi salmış. Gırbap çuvaldızın yurdusundan zıp diye geçmiş.

Bey şaşırılmış.

– Nerden gelin, nere geden, kimsin sen? Demiş. – bana iğne deliğine ip atan Zıpoğlan derler. Padişahın daveti var hünerimi göstermeye gidiyom, demiş.

Meğer bey de düğüne davetliymiş. – Koca bey oldum, böyle bir hünerim yok. Hangi yüzle padişahın huzuruna çıkarım, demiş. Zıpoğlan'ın maharetini görünce yerinmiş. Düğüne gitmekten vazgeçmiş. “Han da senin olsun, şan da” demiş, hanı terk etmiş.

Zıpoğlan handa tek başına kalmış. Sabah olmuş yola koyulmuş. Saraya varmış. Teşrifatçılar hüner sahiplerini önce padişaha takdim ediyormuş. Maharetini sergileyenlere lezzet-i ikramda bulunuyormuş.

Sıra Zıpoğlan'a gelmiş. Zıpoğlan hünerini göstermiş. Beş metreden ipliği iğnenin yurdusuna geçirmiş.

Padişah Zıpoğlan'a sormuş,

– Sen bu hünere malik olmak için kaç yıl çalıştın, demiş.

– Yirmi yıl demiş Zıpoğlan.

Padişah hazinedarına 20 altın vermesini emretmiş. 20 de sopa vurun, demiş.

Zıpoğlan'ı falakaya yatırmışlar 20 sopa vurmuşlar. 20 de altın verip göndermişler.

Padişahın adamları padişahın tutumuna bir mana verememişler. – Hüneri beğendiye neden sopa attırdı? Beğenmediyse neden 20 altın verdi, diye kafa yormuşlar. Meraklarını yenemeyip padişaha sormuşlar.

– Hünkârım hikmetinize sual olmaz. Cehaletimize vurun. Biz bu işin sırrını anlayamadık, demişler. Padişah – Kimsenin işine yaramayan bir işle uğraşıp ömrünü beyhude tüketmiş. Sopyayı bunun için yedi. Hiç kimsenin yapmadığı bir hünere sahip olmuş 20 altın da onun

için, demiş.

Zıpoğlan da anlayamamış başına geleni.

– Padişah'tır bu hem sever, hem döver kulunu, demiş fazla deşelememiş.

Köyüne varmış. Anası altınları görünce sevinmiş.

– İş olsun da isterse iğne deliğine ip geçirmek olsun. Avara insanı şeytan bile sevmez, demiş.

Tablo 4.4.1.24.1. Zıpoğlan masal inceleme formu

Zıpoğlan masalının masal inceleme formu ile değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler

Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	4
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	0
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	0
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	4
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	5
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	0
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	5
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	0
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4

Bu forma göre Zıpoğlan masalı 72 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masalın uyarlaması yapılmıştır.

4.4.1.24.2. Zıpoğlan Masalı Okunabilirlik Ölçütü

Zıpoğlan masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülleriyle hesaplanmıştır.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 621

Hece sayısı: 1544

Cümle sayısı: 92

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2.610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,48) - 2,610 \times 6,75$

$198,825 - 99,63 - 17,61$

81,58

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 621

Hece sayısı: 1544

Cümle sayısı: 92

$118.823 - (25.987 \times 2,48) - (0.971 \times 6,75)$

$118,823 - 64,44 - 6,55$

47,83

Tablo 4.4.1.24.2.1'de Zıpoğlan masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.1.24.2.1. Zıpoğlan özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Zıpoğlan	2,48	6,75	Kolay	Eğitsel düzey

Uyarlanmış Masal

ZİPOĞLAN

Bir zamanlar yaşlı bir kadın varmış. Kadının bir oğlundan başka kimsesi yokmuş.

Kadın çok yaşlı olduğu için kendi işini zor yaparmış. Bir gün dikiş dikecekmiş. Bir türlü ipliği iğneye geçirememiş.

Kadın, oğluna o zamana kadar hiç iş yaptırmamış. Bu sefer oğlundan yardım istemiş:

– Oğlum, şu ipliği iğnenin ucuna geçir, demiş.

Oğlan, ipliği iğneye geçirmiş. Annesi teşekkür etmiş. Oğlan da sevinmiş. Evde olan bütün iğne iplikleri geçirmiş. Annesine söylemiş. Oğlan bunu iş sanmış. Her gün iğneye iplik geçirirmiş. İplik geçirirmedi usta olmuş.

Adı “İpbaz” olmuş. Herkes onu bu hüneriyle tanımış. Annesi, bu şöhreti sevmemiş.

Zamanın bir padişahı varmış. Oğluna düğün yapacaktı. Bir ferman yazdırmış:

-Memleketin bütün hünerlileri düğünümde davetlidir. Hünerlerini gösterebilirler, demiş.

Hünerli olanlar yola çıkmışlar. Padişahın fermanını İpbaz da duymuş.

– Anne ben gidiyorum. Padişah hüneri olanları saraya çağırıyor, demiş. Annesi cevap vermiş:

– Senin ne hünerin var? demiş. Oğluna kızmış. Oğlan, annesini dinlememiş. Yola çıkmış.

Yanına bir çuval ip ve bir iğne almış. Adım “Zıpoğlan” olsun, demiş.

Akşam olmuş. Bir hana gelmiş.

– Gece burada kalayım. Sabah yola çıkarım, demiş.

Hancı onun handa kalmasına izin vermemiş. Ama han boşmuş. Zıpoğlan nedenini sormuş. Hancı;

– Senden önce bir bey geldi. Bütün odaları aldı, demiş.

Zıpoğlan sinirlenmiş.

–O beyle konuş. Bir hünerim olduğunu söyle, demiş.

Hancı, beye gitmiş. Bir adam geldi. Bir hüneri varmış. Hünerini göstermek ve handa kalmak istiyor, demiş.

Bey, merak etmiş.

– Olur gelsin. Hünerini gösterebilirsin, demiş. Zıpoğlan hünerini göstermeye gelmiş.

Zıpoğlu, iğneyi almış. 5 metre uzağa koymuş. Sonra, iğnenin deliğini nişan almış. İpi ok gibi fırlatmış. İp, delikten geçmiş. Bey şaşırılmış.

– Nereden geldin? Nereye gidiyorsun? Kimsin sen? demiş.

–Zıpoğlan’ım. Padişahın daveti var. Hünerimi göstermeye gidiyorum, demiş.

Bey de düğüne davetliymiş.

–Benim bir hünerim yok. Padişahın yanına nasıl gideyim? demiş.

Düğüne gitmekten vazgeçmiş.

-Han da senin olsun, şan da, demiş. Handan gitmiş.

Zıpoğlan handa tek kalmış. Sabah olmuş, yola çıkmış. Saraya gitmiş. Herkes hünerini padişaha gösteriyormuş. Sıra Zıpoğlan'a gelmiş. Zıpoğlan hünerini göstermiş. 5 metreden ipliği iğneye geçirmiş.

Padişah, Zıpoğlan'a sormuş:

–Sen bu hüner için kaç yıl çalıştın? demiş. Zıpoğlan düşünmüş.

–Yirmi yıl, demiş.

Padişah 20 tane altın, 20 cezalı görev verin, demiş.

Zıpoğlan'a cezalı görevlerini vermişler. 20 tane de altın vermişler. Zıpoğlan altınları alıp gitmiş.

Padişahın adamları olanları anlamamış. Padişaha sormuşlar:

– Sultanım, size bir şey sormak istiyoruz. Biz bu işi anlamadık. Neden hem ceza hem altın verdiniz? demişler.

Padişah cevap vermiş:

– Bir hünere sahip olmuş ama bu hüneri bir işe yaramaz. Bu hünere sahip olmak için de çok uğraşmış. Cezayı bu yüzden aldı. Yine de bir hüneri var. Bunu kimse yapamaz. Onun içinde altınları verdim, demiş.

Zıpoğlan da padişahın neden böyle yaptığını anlamamış. Ama altınlara sevinmiş. Köyüne dönmüş. Annesi altınları görmüş:

– Oğlum, bir işin olsun da isterse iğne deliğine ip geçirmek olsun, demiş.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 440

Hece sayısı: 1032

Cümle sayısı: 100

198,825- 40,175x (toplam hece/toplam kelime)-2.610x (toplam kelime/toplam cümle)

198,825- (40,175x 2,34)- 2,610x 4,40

198,825-94,00 -11,48

93,34

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 440

Hece sayısı: 1032

Cümle sayısı: 100

118.823- (25.987 × 2,34)- (0.971 × 4,40)

118,823- 60,80- 4,27

53,75

Tablo 4.4.1.24.2.2’de Zıpoğlan masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.1.24.2.2. Zıpoğlan uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Zıpoğlan	2,34	4,40	Çok kolay	Bağımsız okuma

Zıpoğlan masalında özgün masalda 2,48 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,34 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda olan ortalama cümle uzunluğu (OCU) 6,75 uyarlanmış halinde 4,40 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU ve OCU azalmıştır.

4.4.1.24.3. Zıpoğlan Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Yaşlı bir kadın varmış. Kadının bir de oğlu varmış. Başka da kimi kimsecikleri yokmuş. Oğlanın anası çok yaşlı imiş. İşini gücünü gücüle görürmüş. Sedire oturmuş söküük dikecekmiş. Bir türlü iğnenin yurdusuna ipliği dek getirememiş. Şimdiki gibi gözü mü var. Her iş gara düzen. İğne bir yere gedermiş. İpliğin ucu bir yere. Kadıncağızın afakanları kalkmış.

– Ucutu gırılasicca geçmiyor, diye kendi kendine söylenmiş.”

Uyarlanan Masal

“Bir zamanlar yaşlı bir kadın varmış. Kadının bir oğlundan başka kimsesi yokmuş. Kadın çok yaşlı olduğu için kendi işini zor yaparmış. Bir gün dikiş dikecekmiş. Bir türlü ipliği iğneye geçirememiş.”

Özgün Masal

“Garının oğlu ayama böyümüş. Elini sıcak sudan soğuk suya deydirmemiş. Koca karı çaresiz oğlundan yardım istemiş.

– Şu ipliği iğnenin yurdusuna geçiriver, ay güzel oğlum, demiş gönlünü okşamış.

Oğlan ipliği iğneye şıp diye geçirmiş. Anası oğluna dua etmiş. Anasının duasını alan oğlan sevinmiş.”

Uyarlanan Masal

“Kadın, oğluna o zamana kadar hiç iş yaptırmamış. Bu sefer oğlundan yardım istemiş:

– Oğlum, şu ipliği iğnenin ucuna geçir, demiş.

Oğlan, ipliği iğneye geçirmiş. Annesi teşekkür etmiş. Oğlan da sevinmiş.”

Özgün Masal

“Evde ne kadar iğne varsa hepsinin yurdusuna iplik geçirmiş. Anasına seslenmiş. Oğlan iğne yurdusuna iplik geçirmeyi iş sanmış. Bunu adet edinmiş, her gün iğneye iplik geçirir olmuş. İplik geçirmede iyice ustalaşmış. İplik geçirmeyi kendine hünere yapmış. Bir metre uzağına çuvaldızı diker. Deliğinden ip geçirir hale gelmiş.”

Uyarlanan Masal

“Evde olan bütün iğne iplikleri geçirmiş. Annesine söylemiş. Oğlan bunu iş sanmış. Her gün iğneye iplik geçirirmiş. İplik geçirmede usta olmuş.”

Özgün Masal

“İpbaz diye namı dört bir yana yayılmış. Anası oğlunun bu şöhretini hiç hazzetmemiş. Dişe dokunur bir iş yapmadığı için her gün ilenirmiş. Oğlan ise iğne iplik elinde iki insan görse matahını sergilermiş.”

Uyarlanan Masal

“Adı “İpbaz” olmuş. Herkes onu bu hüneriyle tanımış. Annesi, bu şöhreti sevmemiş.”

Özgün Masal

“Zamanın padişahı oğluna sünnet düğünü yapacaktı. Tellal çıkarmış “memleketin ne kadar hünerbazı varsa düğünüme davetlidir. Gelsinler hünerlerini gösterebilirler. İhsanımı alsınlar.” demiş. Memleketin dört bir yanından cambazlar, hokkabazlar, ateşbazlar hünerlerini sergilemek için yola düşmüş.”

Uyarlanan Masal

“Zamanın bir padişahı varmış. Oğluna düğün yapacaktı. Bir ferman yazdırmış:

-Memleketin bütün hünerlileri düğünüme davetlidir. Hünerlerini gösterebilirler, demiş. Hünerli olanlar yola çıkmışlar.”

Özgün Masal

“Padişahın fermanını ipbaz da duymuş. – Ana ben gidiyorum. Padişah hüneri olanları saraya çağırıyor demiş. – Senin ne hünerin var a gözü kör olmayasın, irezil mi olmaya gidiyon, dese de anası, bizimki yola çıkmış.”

Uyarlanan Masal

“Padişahın fermanını İpbaz da duymuş.

– Anne ben gidiyorum. Padişah hüneri olanları saraya çağırıyor, demiş. Annesi cevap vermiş:

– Senin ne hünerin var? demiş. Oğluna kızmış. Oğlan, annesini dinlememiş. Yola

çıkılmış.”

Özgün Masal

“Hünerini göstermek için yanına bir çuval gırnab ile bir çuvaldız almış. Adını da “Zıpoğlan” koymuş. Soranlara “Çuvaldız yurdusuna gırnab atan Zıpoğlan’ım ben” demeye başlamış.

Akşam olmuş. Bir hana varmış.

– Gece handa kalayım, sabah yola çıkarım, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Yanına bir çuval ip ve bir iğne almış. Adım “Zıpoğlan” olsun, demiş.

Akşam olmuş. Bir hana gelmiş.

– Gece burada kalayım. Sabah yola çıkarım, demiş.”

Özgün Masal

“Zıpoğlan’ın düşündüğü gibi olmamış. Hancı onun handa kalmasına müsaade etmemiş. Halbuki han boşmuş. Zıpoğlan nedenini sormuş.

– Senden önce saltanatlı bir bey geldi. Hanın bütün odalarını kapattı. Bu gece kuloğlu kulu hana almayacaksın, diye de tembih etti demiş hancı.”

Uyarlanan Masal

“Hancı onun handa kalmasına izin vermemiş. Ama han boşmuş. Zıpoğlan nedenini sormuş. Hancı;

– Senden önce bir bey geldi. Bütün odaları aldı, demiş.”

Özgün Masal

“Zıpoğlan, – Get şu beye söyle. Hana biri geldi. Hiç kimsede olmayan bir hüneri varmış de demiş. Hancı beye gitmiş. Bir adam geldi hiç kimsede olmayan bir hüneri varmış. Hüneri gösterip handa kalmak istiyor, demiş.

Bey adamın hünerini merak etmiş – Olur gelsin, hüneri neymiş gösterebilir bakalım, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Zıpoğlan sinirlenmiş.

–O beyle konuş. Bir hünerim olduğunu söyle, demiş.

Hancı, beye gitmiş. Bir adam geldi. Bir hüneri varmış. Hünerini göstermek ve handa kalmak istiyor, demiş.

Bey, merak etmiş.

– Olur gelsin. Hünerini gösterebilir, demiş.”

Özgün Masal

“Zıpoğlu 5m. uzağına yanında taşıdığı çuvaldızı dikmiş. Gırbani çıkarır mumla

sıvazlamış. Çuvaldızın yurdusunu şeşlemiş. Ok gibi salmış. Gınap çuvaldızın yurdusundan zıp diye geçmiş.

Bey şaşırmış.

– Nerden gelin, nere geden, kimsin sen? Demiş. – bana iğne deliğine ip atan Zıpoğlan derler. Padişahın daveti var hünerimi göstermeye gidiyom, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Zıpoğlu, iğneyi almış. 5 metre uzağa koymuş. Sonra, iğnenin deliğini nişan almış. İpi ok gibi fırlatmış. İp, delikten geçmiş. Bey şaşırmış.

– Nereden geldin? Nereye gidiyorsun? Kimsin sen? demiş.

–Zıpoğlan’ım. Padişahın daveti var. Hünerimi göstermeye gidiyorum, demiş.”

Özgün Masal

“Meğer bey de düğüne davetliymiş. – Koca bey oldum, böyle bir hünerim yok. Hangi yüzle padişahın huzuruna çıkarım, demiş. Zıpoğlan’ın maharetini görünce yerinmiş. Düğüne gitmekten vazgeçmiş. “Han da senin olsun, şan da” demiş, hanı terk etmiş.”

Uyarlanan Masal

“Bey de düğüne davetliymiş.

–Benim bir hünerim yok. Padişahın yanına nasıl gideyim? demiş.

Düğüne gitmekten vazgeçmiş.

–Han da senin olsun, şan da, demiş. Handan gitmiş.”

Özgün Masal

“Zıpoğlan handa tek başına kalmış. Sabah olmuş yola koyulmuş. Saraya varmış. Teşrifatçılar hüner sahiplerini önce padişaha takdim ediyormuş. Maharetini sergileyenlere lezzet-i ikramda bulunuyormuş.

Sıra Zıpoğlan’a gelmiş. Zıpoğlan hünerini göstermiş. Beş metreden ipliği iğnenin yurdusuna geçirmiş.”

Uyarlanan Masal

“Zıpoğlan handa tek kalmış. Sabah olmuş, yola çıkmış. Saraya gitmiş. Herkes hünerini padişaha gösteriyormuş. Sıra Zıpoğlan’a gelmiş. Zıpoğlan hünerini göstermiş. 5 metreden ipliği iğneye geçirmiş.”

Özgün Masal

“Padişah Zıpoğlan’a sormuş,

– Sen bu hünere malik olmak için kaç yıl çalıştın, demiş.

– Yirmi yıl demiş Zıpoğlan.

Padişah hazinedarına 20 altın vermesini emretmiş. 20 de sopa vurun, demiş.

Zıpoğlan'ı falakaya yatırmışlar 20 sopa vurmuşlar. 20 de altın verip göndermişler.”

Uyarlanan Masal

“Padişah, Zıpoğlan’a sormuş:

– Sen bu hüner için kaç yıl çalıştın? demiş. Zıpoğlan düşünmüş.

– Yirmi yıl, demiş.

Padişah 20 tane altın, 20 cezalı görev verin, demiş.

Zıpoğlan’a cezalı görevlerini vermişler. 20 tane de altın vermişler. Zıpoğlan altınları alıp gitmiş.”

Özgün Masal

“Padişahın adamları padişahın tutumuna bir mana verememişler. – Hüneri beğendiyse neden sopa attırdı? Beğenmediyse neden 20 altın verdi, diye kafa yormuşlar. Meraklarını yenemeyip padişaha sormuşlar.

– Hünkârım hikmetinize sual olmaz. Cehaletimize vurun. Biz bu işin sırrını anlayamadık, demişler.

Padişah – Kimsenin işine yaramayan bir işle uğraşıp ömrünü beyhude tüketmiş. Sodayı bunun için yedi. Hiç kimsenin yapmadığı bir hünere sahip olmuş 20 altın da onun için, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Padişahın adamları olanları anlamamış. Padişaha sormuşlar:

– Sultanım, size bir şey sormak istiyoruz. Biz bu işi anlamadık. Neden hem ceza hem altın verdiniz? demişler.

Padişah cevap vermiş:

– Bir hünere sahip olmuş ama bu hüneri bir işe yaramaz. Bu hünere sahip olmak için de çok uğraşmış. Cezayı bu yüzden aldı. Yine de bir hüneri var. Bunu kimse yapamaz. Onun içinde altınları verdim, demiş.”

Özgün Masal

“Zıpoğlan da anlayamamış başına geleni.

– Padişaktır bu hem sever hem döver kulunu, demiş fazla deşelememiş.

Köyüne varmış. Anası altınları görünce sevinmiş.

– İş olsun da isterse iğne deliğine ip geçirmek olsun. Avara insanı şeytan bile sevmez, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Zıpoğlan da padişahın neden böyle yaptığını anlamamış. Ama altınlara sevinmiş. Köyüne dönmüş. Annesi altınları görmüş:

– Oğlum, bir işin olsun da isterse iğne deliğine ip geçirmek olsun, demiş.”

4.4.1.24.4. Zıpoğlan Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Zıpoğlan masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Kadının bir de oğlu varmış.

Uyarlanan Cümle: Kadının bir de oğlu varmış.

Örnek 1’de özgün metindeki cümle korunarak uyarlanan metinde yer almıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Sıra Zıpoğlan’a gelmiş. Zıpoğlan hünerini göstermiş.

Uyarlanan Cümle: Sıra Zıpoğlan’a gelmiş. Zıpoğlan hünerini göstermiş.

Örnek 2’de özgün cümle korunarak uyarlanan masalda da yer almıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Hancı beye gitmiş.

Uyarlanan Cümle: Hancı, beye gitmiş.

Örnek 3’te özgün cümle korunarak uyarlanan masalda yer almıştır.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Zıpoğlan,

– Get şu beye söyle. Hana biri geldi. Hiç kimsede olmayan bir hüneri varmış de demiş.

Uyarlanan Cümle: Zıpoğlan sinirlenmiş.

–O beyle konuş. Hana biri geldi. Bir hüneri olduğunu söyle, demiş.

Örnek 1’de özgün cümlede yer alan “get şu beye söyle” cümlesi sadeleştirilmiş ve “sinirlenmiş” olarak düzenlenmiştir. Metnin devamında da yer alan cümle düzenlenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Zıpoğlan'ın düşündüğü gibi olmamış. Hancı onun handa kalmasına müsaade etmemiş. Halbuki han boşmuş. Zıpoğlan nedenini sormuş.

– Senden önce saltanatlı bir bey geldi. Hanın bütün odalarını kapattı. Bu gece kuloğlu kulu hana almayacaksın, diye de tembih etti demiş hancı.

Uyarlanan Cümle: Hancı onun handa kalmasına izin vermemiş. Ama han boşmuş. Zıpoğlan nedenini sormuş. Hancı;

– Senden önce bir bey geldi. Bütün odaları aldı, demiş.

Örnek 2’de özgün cümlede yer alan ifadeler sadeleştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Zıpoğlan handa tek başına kalmış. Sabah olmuş yola koyulmuş. Saraya varmış. Teşrifatçılar hüner sahiplerini önce padişaha takdim ediyormuş. Maharetini sergileyenlere lezzet-i ikramda bulunuyormuş.

Sıra Zıpoğlan’a gelmiş. Zıpoğlan hünerini göstermiş. Beş metreden ipliği iğnenin yurdusuna geçirmiş.

Uyarlanan Cümle: Zıpoğlan handa tek kalmış. Sabah olmuş, yola çıkmış. Saraya gitmiş. Herkes hünerini padişaha gösteriyormuş. Sıra Zıpoğlan’a gelmiş. Zıpoğlan hünerini göstermiş. 5 metreden ipliği iğneye geçirmiş.

Örnek 3’te özgün metindeki cümleler sadeleştirilerek uyarlanan metinde silme ve değiştirme teknikleri uygulanmıştır.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Meğer bey de düğüne davetliymiş. – Koca bey oldum, böyle bir hünerim yok. Hangi yüzle padişahın huzuruna çıkarım, demiş. Zıpoğlan'ın maharetini görünce yerinmiş. Düğüne gitmekten vazgeçmiş. “Han da senin olsun, şan da” demiş, hanı terk etmiş.

Uyarlanan Cümle: Bey de düğüne davetliymiş.

–Benim bir hünerim yok. Padişahın yanına nasıl gideyim? demiş.

Düğüne gitmekten vazgeçmiş.

-Han da senin olsun, şan da, demiş. Handan gitmiş.

Örnek 1’de özgün metin cümleleri düzenlenmiş ve okunabilirlik artırılmıştır. Uyarlanan masalda özetlenmiş hali yer almıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Zamanın padişahı oğluna sünnet düğünü yapacaktı. Tellal çıkarmış “memleketin ne kadar hünerbazı varsa düğünüme davetlidir. Gelsinler hünerlerini gösterebilirler. İhsanımı alsınlar.” demiş. Memleketin dört bir yanından cambazlar, hokkabazlar, ateşbazlar hünerlerini sergilemek için yola düşmüş.

Uyarlanan Cümle: Zamanın bir padişahı varmış. Oğluna düğün yapacaktı. Bir ferman yazdırmış:

-Memleketin bütün hünerlileri düğünüme davetlidir. Hünerlerini gösterebilirler, demiş. Hünerli olanlar yola çıkmışlar.

Örnek 2’de özgün cümlede yer alan ifadeler özetlenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Evde ne kadar iğne varsa hepsinin yurdusuna iplik geçirmiş. Anasına seslenmiş. Oğlan iğne yurdusuna iplik geçirmeyi iş sanmış. Bunu adet edinmiş, her gün iğneye iplik geçirir olmuş. İplik geçirmede iyice ustalaşmış. İplik geçirmeyi kendine hüner yapmış. Bir metre uzağına çuvaldızı diker. Deliğinden ip geçirir hale gelmiş.

Uyarlanan Cümle: Evde olan bütün iğne iplikleri geçirmiş. Annesine söylemiş. Oğlan bunu iş sanmış. Her gün iğneye iplik geçirirmiş. İplik geçirmede usta olmuş.

Örnek 3’te özgün cümle uyarlanarak özetlenmiştir.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Bunu adet edinmiş, her gün iğneye iplik geçirir olmuş.

Uyarlanan Cümle: Her gün iğneye iplik geçirirmiş.

Örnek 1’de özgün cümlede yer alan “bunu adet edinmiş” cümlesi uyarlanan cümlede yer almamıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Padişah hazinedarına 20 altın vermesini emretmiş.

Uyarlanan Cümle: Padişah 20 tane altın vermiş.

Örnek 2’de özgün cümlede yer alan “hazinedarına emretmesi” kısmı silinmiş olup Padişah’ın altınları vermesi korunmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Zıpoğlan'ın düşündüğü gibi olmamış. Hancı onun handa kalmasına müsaade etmemiş.

Uyarlanan Cümle: Hancı onun handa kalmasına izin vermemiş.

Örnek 3'te özgün cümlede “Zıpoğlan'ın düşündüğü gibi olmamış” cümlesi silinmiştir. Metnin okunabilirliği artırılmıştır.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Anası oğluna dua etmiş.

Uyarlanan Cümle: Annesi teşekkür etmiş.

Örnek 1'de özgün cümle “dua etmek” yerine “teşekkür etmek” kelimesi kullanılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Hünerini göstermek için yanına bir çuval gırnap ile bir çuvaldız almış.

Uyarlanan Cümle: Yanına bir çuval ip ve bir iğne almış.

Örnek 2'de özgün cümlede “gırnap” yerine “ip” kelimesi ile “çuvaldız” yerine “iğne” kelimesi ile değiştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Hanın bütün odalarını kapattı.

Uyarlanan Cümle: Hanın bütün odalarını aldı.

Örnek 3'te özgün cümledeki “odaları kapattı” yerine “odaları aldı” cümlesi yer almıştır.

Ekleme

Ekleme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: – Sen bu hünere malik olmak için kaç yıl çalıştın, demiş.

– Yirmi yıl demiş Zıpoğlan.

Uyarlanan Cümle: Padişah Zıpoğlan'a sormuş,

–Sen bu hüner için kaç yıl çalıştın? demiş. Zıpoğlan düşünmüş.

–Yirmi yıl, demiş.

Örnek 1’de özgün cümlede yer alan cümleler arası geçişte “Zıpoğlan düşünmüş” cümlesi eklenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Yaşlı bir kadın varmış.

Uyarlanan Cümle: Bir zamanlar yaşlı bir kadın varmış.

Örnek 2’de özgün cümlede yer alan masalın başlangıcına “bir zamanlar” ifadesi eklenerek masalın başlangıcı yapılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: – Hünkârım hikmetinize sual olmaz. Cehaletimize vurun. Biz bu işin sırrını anlayamadık, demişler.

Padişah – Kimsenin işine yaramayan bir işle uğraşıp ömrünü beyhude tüketmiş. Sopyayı bunun için yedi. Hiç kimsenin yapmadığı bir hünere sahip olmuş 20 altın da onun için, demiş.

Uyarlanan Cümle: – Sultanım, size bir şey sormak istiyoruz. Biz bu işi anlamadık, demişler.

Padişah cevap vermiş:

– Bu hüneri bir işe yaramaz. Bu işle çok uğraşmış. Cezayı bu yüzden aldı. Ama bir hüneri var. Bunu kimse yapamaz. Onun içinde altınları verdim, demiş.

Örnek 3’te özgün metindeki iki cümle arasında geçiş sağlamak için “Padişah cevap vermiş” cümlesi eklenmiştir.

4.4.1.24.5. Zıpoğlan Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Zıpoğlan masalında değerler eğitime bakılmıştır. Buna göre masalda sevgi, nezaket, cesaret, öz denetim, çalışkanlık, adalet” değerlerinden örnekler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“Oğlan, ipliği iğneye geçirmiş. Annesi teşekkür etmiş. Oğlan da sevinmiş.” (Sevgi değeri, nezaket değeri)

“–O beyle konuş. Bir hünerim olduğunu söyle, demiş.” (Cesaret değeri)

“–Benim bir hünerim yok. Padişahın yanına nasıl gideyim? demiş.” (Öz denetim değeri)

“Padişah 20 tane altın, 20 cezalı görev verin, demiş.” (Adalet değeri)

“– Bir hünere sahip olmuş ama bu hüneri bir işe yaramaz. Bu hünere sahip olmak için de çok uğraşmış. Cezayı bu yüzden aldı. Yine de bir hüneri var. Bunu kimse

yapamaz. Onun içinde altınları verdim, demiş. ” (Adalet değeri)

“–Sen bu hüner için kaç yıl çalıştın? demiş. Zıpoğlan düşünmüş.

–Yirmi yıl, demiş. ” (Çalışkanlık değeri)

4.4.1.24.6. Zıpoğlan Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Hüner, davet, metre, han, iğne kelimeleri masalda birden fazla defa yer alarak öğrenciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.2 Sözlü Kaynaklardan Masallar

Sözlü kaynaklardan derlenen masallar masal ismine göre alfabetik sırayla yer almıştır. Her masalın incelemesi şu sırayla gerçekleşmiştir:

- Masalın özgün hali,
- Masalın özgün halinin Masal İnceleme Formu’na göre puanı,
- Masalın özgün halinin Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’a göre okunabilirlik puanları,
- Masalın uyarlanmış hali,
- Masalın uyarlanmış halinin Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’a göre okunabilirlik puanları,
- Masalın özgün masal ve uyarlanan masal halinin gösterimi,
- Masal uyarlamada kullanılan tekniklerin her teknikten 3 örnekle masal içinden örneklerle gösterimi,
- Masalda yer alan değerler ve bu değerlerin örnek cümlelerle gösterimi,
- Masalda öğretilmek istenen kelimeler,

Tüm masalların bu kriterlere göre gösterimi sağlanmıştır.

4.4.2.1. Avcı ile Kuş Masalı

Özgün Masal

AVCI İLE KUŞ

Bir zamanlar, uzak diyarların birinde, avcılarla dolu bir ormanda, bir avcı bir kuş yakalamış. Avcı, sessizce adımlarını atarmış. İlerlerken, kıpkırmızı tüyleriyle parlayan bir kuş görmüş. Kuş, etrafta hızla uçuşurken, avcı onu izlemeye başlamış. Kuşun kanatları çok ışıltılıymış, avcının dikkatini çekmiş ve hızla yayını hazırlayarak kuşa doğru

yaklaşmış.

Avcı, kuşu yakaladığında "Seni yiyeceğim!" demiş.

Kuş, avcıya bakmış: "Bak etime, bak tenime, beni yiyen zalime bak!" demiş.

Bu sözler üzerine avcı, vazgeçmiş ve kuşu bırakmış. Kuş, özgürlüğüne kavuşunca biraz daha yükselmiş ve uçarak avcıya seslenmiş.

-Benim cebimde yüz dirhem cevahir var, ama sen yine de beni saldın, demiş.

Avcı bu sözleri duyunca şaşırılmış. "Vay, nasıl da bıraktım! Ben bu kuşu, mücevheri kaçırdım!" demiş.

Kuş gülümseyerek; "Ben elli dirhem yokum, nasıl olur da yüz dirhem bende cevahir olsun? Sen akıllı insan; kanma, aldanma, inanma!" demiş.

O günlerden sonra, avcı ormanda dolaşırken sık sık doğanın güzelliklerine bakarmış. Her bir ağacın altında dinlenen kuşları izlermiş. Artık orman, onun için sadece avlanma yerinden çok daha ötedeymiş.

Bir gün avcı yine ormanda dolaşırken karşısına bir ejderha çıkmış. Ejderha, alev püskürmüştü. Avcı, çok korkmuş. O sırada birden gökyüzünden bir kuş inmiş. Kuş, ejderhanın üzerine doğru hızla geliverirmiş. Ejderhayı korkutmuş. Avcı, ejderhadan kurtardığı için kuşa teşekkür etmiş.

Tablo 4.4.2.1.1. Avcı ile Kuş masal inceleme formu

Avcı ile Kuş masal inceleme formu ile değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	3
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	4
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	4
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	4
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	2
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	5
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	5
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	3
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	3
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	4
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	1

Toplam Puan: 77

Bu forma göre Avcı ile Kuş masalı 77 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masalın uyarlaması yapılmıştır.

4.4.2.1.2. Avcı ile Kuş Masalı Okunabilirlik Ölçütü

Avcı ile Kuş masalının okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülleriyle hesaplanmıştır.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 198

Hece sayısı: 476

Cümle sayısı: 28

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2.610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,40) - 2,610 \times 7,07$

$198,825 - 96,42 - 18,45$

83,95

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 198

Hece sayısı: 476

Cümle sayısı: 28

$118,823 - (25,987 \times 2,40) - (0,971 \times 7,07)$

$118,823 - 62,36 - 6,86$

49,60

Tablo 4.4.2.1.2.1'de Avcı ile Kuş masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.2.1.2.1. Avcı ile Kuş özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Avcı ile Kuş	2,40	7,07	Kolay	Eğitsel düzey

Uyarlanmış Masal

AVCI İLE KUŞ

Bir zamanlar, ormanın birinde bir avcı yaşarmış. Avcı, her sabah erkenden kalkar, sessizce ormanda dolaşmış. Avcı, av peşinde koşarmış. Günlerden bir gün yine ormanda dolaşırken kırmızı tüyleriyle parlayan bir kuş görmüş. Kuş, ormanda hızlı uçuyormuş. Avcı, avı uzaktan izlemiş. Kuşun ısıltılı kanatları varmış. Avcı, kuşu çok beğenmiş. Kuşa doğru sessizce yaklaşmış. Kuş çok yakınındaymış. Elleriyle kuşu yakalamış ve kuşa seslenmiş:

-Seni yiyeceğim! demiş. Kuş, avcıya bakmış:

-Benim güzelliğime bak. Işıltılı kanatlarım var. Beni özgür bırak! demiş. Avcı düşünmüş. Kuş masum masum bakıyormuş. Avcı, kuşu serbest bırakmış. Kuş özgürlüğüne kavuşmuş. Kuş, avcıya seslenmiş:

-Benim cebimde yüz tane mücevher vardı. Sen yine de beni serbest bıraktın, demiş. Avcı çok şaşırılmış.

-Ahh ahh, nasıl da bıraktım! Mücevheri kaçırdım, demiş.

Kuş gülmüş.

-Ben o kadar büyük müyüm? Nasıl yüz tane mücevher taşıyayım? Sen bundan sonra kimseye kanma, aldanma, inanma! demiş. Kuş uçmuş, oradan uzaklaşmış. Avcı da bu sözleri düşünmüş.

Avcı o günden sonra ormanda dolaşırken doğanın güzelliklerini daha çok görmüş. Her ağacın altında kuşlar varmış. Onları izlemiş. Kuşları izlemeyi çok sevmiş. Orman onun evi olmuş.

Bir gün, avcı yine ormanda dolaşmış. Karşısına kocaman bir ejderha çıkmış. Ejderha, avcıya ateş atmış. Avcı çok korkmuş. Ateşten kurtulabilmiş ama ejderha hala oradaymış. Ateş atmayı bekliyormuş. O anda, o kırmızı kuş gelmiş. Ejderhanın üzerine doğru uçmuş. Küçük kuşun ışıltılı tüyleri devasa olmuş. Ejderha, küçük kuştan korkmuş. Ormandan kaçmış. Avcı, kuşa seslenmiş:

-Teşekkür ederim, demiş. Kuş, avcıya göz kırpmış...

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 230

Hece sayısı: 540

Cümle sayısı: 51

198,825- 40,175x (toplam hece/toplam kelime)-2.610x (toplam kelime/toplam cümle)

198,825- (40,175x 2,34)- 2,610x 4,50

198,825-94,00 -11,74

93,08

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 230

Hece sayısı: 540

Cümle sayısı: 51

118.823- (25.987 × 2,34)- (0.971 × 4,50)

118,823- 60,80- 4,36

53,66

Tablo 4.4.2.1.2.2’de Avcı ile Kuş masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.2.1.2.2. Avcı ile Kuş uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Avcı ile Kuş	2,34	4,50	Çok kolay	Bağımsız okuma

Yedi Deliler masalında özgün masalda 2,40 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,34 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda olan ortalama cümle uzunluğu (OCU) 7,07 uyarlanmış halinde 4,50 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU ve OCU azalmıştır.

4.4.2.1.3. Avcı ile Kuş Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Bir zamanlar, uzak diyarların birinde, avcılarla dolu bir ormanda, bir avcı bir kuş yakalamış. Avcı, sessizce adımlarını atarmış. İlerlerken, kıpkırmızı tüyleriyle parlayan bir kuş görmüş. Kuş, etrafta hızla uçuşurken, avcı onu izlemeye başlamış. Kuşun kanatları çok ışıltılıymış, avcının dikkatini çekmiş ve hızla yayını hazırlayarak kuşa doğru yaklaşmış.”

Uyarlanan Masal

“Bir zamanlar, ormanın birinde bir avcı yaşarmış. Avcı, her sabah erkenden kalkar, sessizce ormanda dolaşmış. Avcı, av peşinde koşarmış. Günlerden bir gün yine ormanda dolaşırken kırmızı tüyleriyle parlayan bir kuş görmüş. Kuş, ormanda hızlı uçuyormuş. Avcı, avı uzaktan izlemiş. Kuşun ışıltılı kanatları varmış. Avcı, kuşu çok beğenmiş. Kuşa doğru sessizce yaklaşmış.”

Özgün Masal

“Avcı, kuşu yakaladığında "Seni yiyeceğim!" demiş.

Kuş, avcıya bakmış: "Bak etime, bak tenime, beni yiyen zalime bak!" demiş.”

Uyarlanan Masal

“Kuş çok yakınındaymış. Elleriyle kuşu yakalamış ve kuşa seslenmiş:

-Seni yiyeceğim! demiş. Kuş, avcıya bakmış:

-Benim güzelliğime bak. Işıltılı kanatlarım var. Beni özgür bırak! demiş.”

Özgün Masal

“Bu sözler üzerine avcı, vazgeçmiş ve kuşu bırakmış. Kuş, özgürlüğüne kavuşunca biraz daha yükselmiş ve uçarak avcıya seslenmiş.

-Benim cebimde yüz dirhem cevahir var, ama sen yine de beni saldın, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Kuş masum masum bakıyormuş. Avcı, kuşu serbest bırakmış. Kuş özgürlüğüne kavuşmuş. Kuş, avcıya seslenmiş:

-Benim cebimde yüz tane mücevher vardı. Sen yine de beni serbest bıraktın, demiş.”

Özgün Masal

“Avcı bu sözleri duyunca şaşırılmış. "Vay, nasıl da bıraktım! Ben bu kuşu, mücevheri kaçırdım!" demiş.

Kuş gülümseyerek; "Ben elli dirhem yokum, nasıl olur da yüz dirhem bende cevahir olsun? Sen akıllı insan; kanma, aldanma, inanma!" demiş.”

Uyarlanan Masal

“Avcı çok şaşırılmış.

-Ahh ahh, nasıl da bıraktım! Mücevheri kaçırdım, demiş.

Kuş gülmüş.

-Ben o kadar büyük müyüm? Nasıl yüz tane mücevher taşıyayım? Sen bundan sonra kimseye kanma, aldanma, inanma! demiş. Kuş uçmuş, oradan uzaklaşmış. Avcı da bu sözleri düşünmüş.”

Özgün Masal

“O günlerden sonra, avcı ormanda dolaşırken sık sık doğanın güzelliklerine bakarmış. Her bir ağacın altında dinlenen kuşları izlerimiş. Artık orman, onun için sadece avlanma yerinden çok daha ötedeymiş.”

Uyarlanan Masal

“Avcı o günden sonra ormanda dolaşırken doğanın güzelliklerini daha çok görmüş. Her ağacın altında kuşlar varmış. Onları izlemiş. Kuşları izlemeyi çok sevmiş. Orman onun evi olmuş.”

Özgün Masal

“Bir gün avcı yine ormanda dolaşırken karşısına bir ejderha çıkmış. Ejderha, alev püskürmüştü. Avcı, çok korkmuş. O sırada birden gökyüzünden bir kuş inmiş. Kuş, ejderhanın üzerine doğru hızla geliverirmiş. Ejderhayı korkutmuş. Avcı, ejderhadan kurtardığı için kuşa teşekkür etmiş.”

Uyarlanan Masal

“Bir gün, avcı yine ormanda dolaşmış. Karşısına kocaman bir ejderha çıkmış. Ejderha, avcıya ateş atmış. Avcı çok korkmuş. Ateşten kurtulabilmiş ama ejderha hala oradaymış. Ateş atmayı bekliyormuş. O anda, o kırmızı kuş gelmiş. Ejderhanın üzerine doğru uçmuş. Küçük kuşun ışıltılı tüyleri devasa olmuş. Ejderha, küçük kuştan korkmuş. Ormandan kaçmış. Avcı, kuşa seslenmiş:

-Teşekkür ederim, demiş. Kuş, avcıya göz kırpmış.”

4.4.2.1.4.Avcı ve Kuş Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Avcı ve Kuş masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Bir zamanlar, uzak diyarların birinde, avcılarla dolu bir ormanda, bir avcı bir kuş yakalamış.

Uyarlanan Cümle: Bir zamanlar, ormanın birinde bir avcı yaşarmış.

Örnek 1’de ana fikir ve karakterleri korunmuştur. Orman ve avcı unsurları her iki versiyonda da korunmuştur.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Avcı, kuşu yakaladığında 'Seni yiyeceğim!' demiş.

Uyarlanan Cümle: Elleriyle kuşu yakalamış ve kuşa seslenmiş:

-Seni yiyeceğim! demiş.

Örnek 2’de cümlede, avcının kuşu yakalama eylemi ve niyeti korunmuştur. Ancak, uyarlamada biraz daha açıklayıcı hale getirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Bu sözler üzerine avcı, vazgeçmiş ve kuşu bırakmış.

Uyarlanan Cümle: Avcı düşünmüş. Kuş masum masum bakıyormuş. Avcı kuşu serbest bırakmış.

Örnek 3’te avcının kuşu serbest bırakma kararı her iki versiyonda da korunmuştur.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Kuş, etrafta hızla uçuşurken, avcı onu izlemeye başlamış.

Uyarlanan Cümle: Kuş, ormanda hızlı uçuyormuş. Avcı, ava bakmış.

Örnek 1’de sadeleştirme tekniği, anlatımı daha basit ve anlaşılır hale getirmiştir. Burada, avcının kuşu izlemesi durumu sadeleştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Kuş, özgürlüğüne kavuşunca biraz daha yükselmiş ve uçarak avcıya seslenmiş.

Uyarlanan Cümle: Kuş özgürlüğüne kavuşmuş. Avcıya seslenmiş.

Örnek 2’de cümlede, kuşun hareketleri sadeleştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Avcı bu sözleri duyunca şaşırılmış. 'Vay, nasıl da bıraktım! Ben bu kuşu, mücevheri kaçırdım!' demiş.

Uyarlanan Cümle: Kuş gülmüş:

-Ben o kadar büyük müyüm? Nasıl yüz tane mücevher taşıyayım? Sen kimseye kanma, aldanma, inanma! demiş.

Örnek 3’te avcının şaşkınlığı ve kuşun cevabı sadeleştirilmiş, daha doğrudan bir anlatım kullanılmıştır.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: O günlerden sonra, avcı ormanda dolaşırken sık sık doğanın güzelliklerine bakarmış.

Uyarlanan Cümle: O günden sonra, avcı ormanda dolaşırken doğanın güzelliklerini daha çok görmüş.

Örnek 1’de avcının doğayı keşfetme süreci özetlenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Her bir ağacın altında dinlenen kuşları izlerim. Artık orman, onun için sadece avlanma yerinden çok daha ötedeymiş.

Uyarlanan Cümle: Her ağacın altında kuşlar varmış. Onları izlemiş.

Örnek 2’de, ormanın anlamı ve avcının değişen bakış açısı özetlenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Bir gün avcı yine ormanda dolaşırken karşısına bir ejderha çıkmış. Ejderha, alev püskürmü.

Uyarlanan Cümle: Bir gün, avcı yine ormanda dolaşmış. Karşısına kocaman bir ejderha çıkmış.

Örnek 3’te, ejderhanın çıkışı ve avcının tepkisi özetlenmiştir.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Bir zamanlar, uzak diyarların birinde, avcılarla dolu bir ormanda, bir avcı bir kuş yakalamış.

Uyarlanan Cümle: Bir zamanlar, ormanın birinde bir avcı yaşamış.

Örnek 1’de “avcılarla dolu ormanda” ifadesi silinmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Her bir ağacın altında dinlenen kuşları izlerim.

Uyarlanan Cümle: Her ağacın altında kuşlar varmış. Onları izlemiş.

Örnek 2’de “dinlenen” kelimesi silinmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Avcı kuşu izlemeye başlamış. Kuşun kanatları çok ısıltılmış, avcının dikkatini çekmiş ve hızla yayını hazırlayarak kuşa doğru yaklaşmış.

Uyarlanan Cümle: Avcı kuşu çok beğenmiş. Hemen yayını hazırlamış.

Örnek 3’te, kuşun detayları ve avcının hareketleri sadeleştirilmiş ve bazı cümleler silinmiştir.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Kuş, avcıya bakmış: 'Bak etime, bak tenime, beni yiyen zalime bak!' demiş.

Uyarlanan Cümle: Kuş, avcıya bakmış. 'Benim güzelliğime bak. Beni bırak!' demiş.

Örnek 1’de, kuşun sözleri değiştirilmiş ve daha basit bir hale getirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Kuş, özgürlüğüne kavuşunca biraz daha yükselmiş ve uçarak avcıya seslenmiş.

Uyarlanan Cümle: Kuş özgürlüğüne kavuşmuş. Avcıya seslenmiş:

Örnek 2’de, kuşun hareketleri değiştirilmiş ve daha doğrudan bir anlatım kullanılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Avcı bu sözleri duyunca şaşırılmış. 'Vay, nasıl da bıraktım! Ben bu kuşu, mücevheri kaçırdım!' demiş.

Uyarlanan Cümle: Kuş gülmüş: 'Ben o kadar büyük müyüm? Nasıl yüz tane mücevher taşıyayım? Sen kimseye kanma, aldanma, inanma!' demiş.

Örnek 3’te, avcının şaşkınlığı ve kuşun cevabı değiştirilmiştir.

Ekleme

Ekleme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Ejderhayı korkutmuş. Avcı, ejderhadan kurtardığı için kuşa teşekkür etmiş.”

Uyarlanan Cümle: Ejderha, küçük kuştan korkmuş. Ormandan kaçmış. Avcı, kuşa seslenmiş:

-Teşekkür ederim, demiş. Kuş, avcıya göz kırpmış...”

Örnek 1’de masalın bitiş kısmına ekleme yapılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Kuş, avcıya bakmış: 'Bak etime, bak tenime, beni yiyen zalime bak!' demiş.

Uyarlanan Cümle: Kuş, avcıya bakmış:

-Benim güzelliğime bak. Işıltılı kanatlarım var. Beni özgür bırak! demiş

Örnek 2’de, kuşun güzelliğine vurgu yapan bir ekleme yapılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Bu sözler üzerine avcı, vazgeçmiş ve kuşu bırakmış.

Uyarlanan Cümle: Avcı düşünmüş. Kuş masum masum bakıyormuş. Avcı kuşu serbest bırakmış.

Örnek 3’te, kuşun masum bakışları ve avcının düşünmesi eklenmiştir.

4.4.2.1.5. Avcı ile Kuş Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Avcı ile Kuş masalında değerler eğitime bakılmıştır. Buna göre masalda nezaket, sadakat, sevgi, iyilik yapmak değerlerinden cümleler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“Avcı o günden sonra ormanda dolaşırken doğanın güzelliklerini daha çok görmüş. Her ağacın altında kuşlar varmış. Onları izlemiş. Kuşları izlemeyi çok sevmiş. Orman onun evi olmuş.” (Sadakat değeri, sevgi değeri)

“Avcı çok korkmuş. Ateşten kurtulabilmiş ama ejderha hala oradaymış. Ateş atmayı bekliyormuş. O anda, o kırmızı kuş gelmiş. Ejderhanın üzerine doğru uçmuş.” (İyilik yapmak değeri)

“Avcı, kuşa seslenmiş:

-Teşekkür ederim, demiş.” (Nezaket değeri)

4.4.2.1.6. Avcı ile Kuş Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Avcı, av, mücevher, ejderha, özgürlük kelimeleri masalda birden fazla defa yer alarak öğrenciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.2.2. Çilli Horoz Masalı

Özgün Masal

ÇİLLİ HOROZ

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir tane çil horoz varmış. Çöplükte eşelenirken ayağına diken batmış. Gitmiş, gitmiş, gitmiş. Bir tane yaşlı nineye, nene benim ayağımdaki diken çıkarır mısın, demiş. Ne demiş. Ayağındaki diken çıkarıyım. Önünde mangalda ısınıyormuş, mangala atmış yakmış.

Horoz 2 gün sonra geri gelmiş. Nine nine, benim diken ver demiş. Ne demiş, ben mangala attım, yaktım. Horoz ya diken verirsin ya mangalı verirsin. Ya diken verirsin ya mangalı verirsin diye ötmeye başlamış. Ninede dayanmamış, mangalı vermiş.

Mangalı alıp giden çil horoz yolda bir eve bırakmış. Ben bu mangalı birkaç gün sonra gelip alırım demiş. O evin de ineği varmış. Mangalın içine ineğe yem koyup önüne bırakmışlar. İnek yemi yemiş. Sonra mangalı tepelemiş, ezmiş. 2-3 gün sonra horoz geri

gelmiş. Mangalını istemiş. Horoza, mangalı inek tepeledi, parçalandı demişler. Horoz yine ötmeye başlamış. Ya mangalı verirsiniz ya ineği verirsiniz. Ya mangalı verirsiniz ya ineği verirsiniz, diye ötmüş. Dayanamamışlar ineği vermişler.

İneğin ipinden tutmuş. Çilli horoz giderken yine bir eve denk gelmiş. Yine o eve bırakmış. O evinde düğünü varmış. Misafirlere pişirecek etleri kalmamış. Horozun ineğini kesip misafirlere pişirmiş, yedirmişler. Horoz geri gelip ineğini istemiş. Yine biz pişirdik ikram ettik, demişler. Horoz ötmeye başlamış. Ya ineği verirsiniz ya gelini. Ya ineği verirsiniz ya gelini, diye ötmüş. Ev sahibi dayanamamış, gelini vermişler.

Horoz gelini koluna takmış. Yolda giderken çobanlar rastlamış. Çoban, horoz kardeş elinde yanında gelin nereye gidiyorsun, demiş. Kümesine gidiyorum deyince çoban gelini istemiş. Bak benim bir tane kavalım var demiş sana onu vereyim gelini bana ver. Horoz da tamam demiş. Kavalı alıp gelini vermiş, çıkmış. Kümesinde tünemeye başlamış. Kavalı çalmış. Diken verdim, mangalı aldım. Mangalı verdim, ineği aldım. İneği verdim, gelini aldım. Gelinliği verdim, düdüğü aldım. Düt dürü dü! Düt dürü dü, diye öttürmüş.

Tablo 4.4.2.2.1. Çilli Horoz masal inceleme formu

Çilli Horoz masalı masal inceleme formu ile değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılabilir.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	0
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	2
Masalda örtük bir öğretim vardır.	0
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	4
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	4
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	3
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	0
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılabilir.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	5
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	4
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	4

Toplam Puan: 70

Bu forma göre Çilli Horoz masalı 70 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masalın

uyarlaması yapılmıştır.

4.4.2.2.2. Çilli Horoz Masalı Okunabilirlik Ölçütü

Çilli Horoz masalının okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülleriyle hesaplanmıştır.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 289

Hece sayısı: 695

Cümle sayısı: 53

$198,825 - 40,175 \times (\text{toplam hece/toplam kelime}) - 2,610 \times (\text{toplam kelime/toplam cümle})$

$198,825 - (40,175 \times 2,40) - 2,610 \times 5,45$

$198,825 - 96,42 - 14,22$

88,18

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 289

Hece sayısı: 695

Cümle sayısı: 53

$118,823 - (25,987 \times 2,40) - (0,971 \times 5,45)$

$118,823 - 62,36 - 5,29$

51,17

Tablo 4.4.2.2.1'de Çilli Horoz masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.2.2.1. Çilli Horoz özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Çilli Horoz	2,40	5,45	Kolay	Bağımsız okuma

Uyarlanmış Masal

ÇİLLİ HOROZ

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde çilli bir horoz varmış. Horoz, bir gün tarlada geziyormuş. Ayağına bir diken batmış. Yaşlı bir ninenin

yanına gitmiş.

-Nine, benim ayağımdaki diken çok acıyor. Onu çıkarır mısın? demiş. Nine cevap vermiş:

-Çıkarırım çocuğum, demiş. Dikeni çıkarmış. Horoz teşekkür etmiş. Ninenin yanında mangal varmış. Mangalda ateş yanıyormuş. Horoz bunu görmüş.

Aradan birkaç gün geçmiş. Horoz geri gelmiş. Nineye seslenmiş:

-Nine, benim o dikenimi geri verir misin? demiş. Nine cevap vermiş:

-Özür dilerim. Dikenini mangala attım. Diken yandı, demiş. Horoz sinirlenmiş.

-Ya dikenimi ya da mangalı geri verirsin! diye ötmüş. Nine dayanamamış. Horoz mangalı vermiş. Horoz, mangalı almış. Yolda bir eve bırakmış. Ev sahiplerine seslenmiş:

-Birkaç gün sonra geri gelirim. Mangalı alırım, demiş. Evden uzaklaşmış. O evin bir tane sarı ineği varmış. Ev sahipleri mangalın içine yem koymuşlar. O yemi ineğe vermişler. İnek, yemi yemiş. Sonrasında mangalı devirmiş. Birkaç gün geçmiş. Horoz geri gelmiş. Mangalını istemiş. Ev sahipleri üzülmüşler.

-İnek, mangalı devirdi. Mangal parçalandı, demişler. Horoz sinirlenmiş.

-Ya mangalı ya da sarı ineği verirsiniz! diye ötmüş. Ev sahipleri ona sarı ineği vermişler. Horoz, sarı ineği almış ve yoluna devam etmiş. Yolda başka bir eve doğru gitmiş. Evde düğün varmış. Düğün evinde yemek bitmiş. Misafirler yemek beklermiş. Horoz ev sahipleri ile konuşmuş:

-İneğin sütünü sağın. Misafirlere verin, demiş. Aradan biraz zaman geçmiş. Horoz geri gelmiş. Ev sahiplerinden sarı ineğini geri istemiş. Ev sahipleri üzülmüşler.

-Sarı ineği yaylaya gönderdik. Sana veremeyiz ama altın saatimizi veririz, demişler. Horoz sinirlenmiş.

-Ya ineği ya da altın saati verirsiniz! diye ötmüş. Ev sahipleri, horozu altın saati vermişler. Horoz, saati boynuna takmış ve yola çıkmış. Yolda bir çobanla karşılaşmış. Çoban sormuş:

-Horoz kardeş, boynunda saatle nereye gidiyorsun? demiş. Horoz cevap vermiş:

-Kümesine gidiyorum, demiş.

Çoban düşünmüş:

-Benim bir kavalım var. Sana onu vereyim. Saatini bana ver, demiş. Horoz kabul etmiş. Horoz ile çoban eşyalarını değiştirmişler. Horoz, kavalı almış. Yola devam etmiş. Kaval çalmayı öğrenmiş. Yolda kaval çalmış.

-Dikeni verdim, mangalı aldım.

Mangalı verdim, sarı ineği aldım.

Sarı ineği verdim, altın saati aldım.

Altın saati verdim, düdüğü aldım. “Düt dürü düt! Düt dürü düt! Düt dürü düt düt düt!” diye öttürmüş. Kümesine doğru gitmiş.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 354

Hece sayısı: 833

Cümle sayısı: 81

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime)- $2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,35) - 2,610 \times 4,37$

$198,825 - 94,41 - 11,40$

93,01

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 354

Hece sayısı: 833

Cümle sayısı: 81

$118,823 - (25,987 \times 2,35) - (0,971 \times 4,37)$

$118,823 - 61,06 - 4,24$

53,52

Tablo 4.4.2.2.2.2’de Çilli Horoz masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.2.2.2.2. Çilli Horoz uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Çilli Horoz	2,35	4,37	Çok kolay	Bağımsız okuma

Çilli Horoz masalında özgün masalda 2,40 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,35 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda olan ortalama cümle uzunluğu (OCU) 5,45 uyarlanmış halinde 4,37 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU ve OCU azalmıştır.

4.4.2.2.3. Çilli Horoz Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir tane çil horoz

varmış.”

Uyarlanan Masal

“Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde çilli bir horoz varmış.”

Özgün Masal

“Çöplükte eşelenirken ayağına diken batmış. Gitmiş, gitmiş, gitmiş.”

Uyarlanan Masal

“Horoz, bir gün tarlada geziyormuş. Ayağına bir diken batmış. Yaşlı bir ninenin yanına gitmiş.”

Özgün Masal

“Bir tane yaşlı nineye, nene benim ayağımdaki dikenı çıkarır mısın, demiş. Ne demiş. Ayağındaki dikenı çıkarmış. Önünde mangalda ısıniyormuş, mangala atmış yakmış.”

Uyarlanan Masal

“-Nine, benim ayağımdaki diken çok acıyor. Onu çıkarır mısın? demiş. Nine cevap vermiş:

-Çıkarırım çocuğum, demiş. Dikenı çıkarmış. Horoz teşekkür etmiş. Ninenin yanında mangal varmış. Mangalda ateş yanıyormuş. Horoz bunu görmüş.”

Özgün Masal

“Horoz 2 gün sonra geri gelmiş. Nine nine, benim dikenı ver demiş.”

Uyarlanan Masal

“Aradan birkaç gün geçmiş. Horoz geri gelmiş. Nineye seslenmiş:

-Nine, benim o dikenimi geri verir misin? demiş.”

Özgün Masal

“Ne demiş, ben mangala attım, yaktım. Horoz, ya dikenı verirsın ya mangalı verirsın. Ya dikenı verirsın ya mangalı verirsın diye ötmeye başlamış. Ninede dayanamamış, mangalı vermiş.”

Uyarlanan Masal

“Nine cevap vermiş:

-Özür dilerim. Dikenini mangala attım. Diken yandı, demiş. Horoz sinirlenmiş.

-Ya dikenimi ya da mangalı geri verirsın! diye ötmüş. Nine dayanamamış. Horoz mangalı vermiş.”

Özgün Masal

“Mangalı alıp giden çil horoz yolda bir eve bırakmış. Ben bu mangalı birkaç gün sonra

gelip alırım demiş. O evin de ineği varmış. Mangalın içine ineğe yem koyup önüne bırakmışlar.”

Uyarlanan Masal

“Horoz, mangalı almış. Yolda bir eve bırakmış. Ev sahiplerine seslenmiş:

-Birkaç gün sonra geri gelirim. Mangalı alırım, demiş. Evden uzaklaşmış. O evin bir tane sarı ineği varmış. Ev sahipleri mangalın içine yem koymuşlar. O yemi ineğe vermişler.”

Özgün Masal

“İnek yemi yemiş. Sonra mangalı tepelemiş, ezmiş. 2-3 gün sonra horoz geri gelmiş. Mangalını istemiş”

Uyarlanan Masal

“İnek, yemi yemiş. Sonrasında mangalı devirmiş. Birkaç gün geçmiş. Horoz geri gelmiş. Mangalını istemiş.”

Özgün Masal

“Horoza, mangalı inek tepeledi, parçalandı demişler. Horoz yine ötmeye başlamış. Ya mangalı verirsiniz, ya ineği verirsiniz. Ya mangalı verirsiniz ya ineği verirsiniz, diye ötmüş. Dayanamamışlar ineği vermişler.”

Uyarlanan Masal

“Ev sahipleri üzölmüşler.

-İnek, mangalı devirdi. Mangal parçalandı, demişler. Horoz sinirlenmiş.

-Ya mangalı ya da sarı ineği verirsiniz! diye ötmüş. Ev sahipleri ona sarı ineği vermişler. Horoz, sarı ineği almış ve yoluna devam etmiş.”

Özgün Masal

“İneğin ipinden tutmuş. Çilli horoz giderken yine bir eve denk gelmiş. Yine o eve bırakmış. O evinde düğünü varmış. Misafirlere pişirecek etleri kalmamış. Horozun ineğini kesip misafirlere pişirmiş, yedirmişler.”

Uyarlanan Masal

“Yolda başka bir eve doğru gitmiş. Evde düğün varmış. Düğün evinde yemek bitmiş. Misafirler yemek beklermiş. Horoz ev sahipleri ile konuşmuş:

-İneğin sütünü sağın. Misafirlere verin, demiş.”

Özgün Masal

“Horoz geri gelip ineğini istemiş. Yine biz pişirdik ikram ettik, demişler. Horoz ötmeye başlamış. Ya ineği verirsiniz ya gelini. Ya ineği verirsiniz ya gelini, diye ötmüş. Ev sahibi dayanamamış, gelini vermişler.”

Uyarlanan Masal

“Aradan biraz zaman geçmiş. Horoz geri gelmiş. Ev sahiplerinden sarı ineğini geri istemiş. Ev sahipleri üzölmüşler.

-Sarı ineğı yaylaya gönderdik. Sana veremeyiz ama altın saatimizi veririz, demişler. Horoz sinirlenmiş.

-Ya ineğı ya da altın saati verirsiniz! diye ötmüş. Ev sahipleri, horoza altın saati vermişler.”

Özgün Masal

“Horoz gelini koluna takmış. Yolda giderken çobanlar rastlamış. Çoban, horoz kardeş elinde yanında gelin nereye gidiyorsun, demiş.”

Uyarlanan Masal

“Horoz, saati boynuna takmış ve yola çıkmış. Yolda bir çobanla karşılaşmış. Çoban sormuş:

-Horoz kardeş, boynunda saatle nereye gidiyorsun? demiş.”

Özgün Masal

“Kümesine gidiyorum deyince çoban gelini istemiş. Bak benim bir tane kavalım var demiş sana onu vereyim gelini bana ver. Horoz da tamam demiş. Kavalı alıp gelini vermiş, çıkmış.”

Uyarlanan Masal

“Horoz cevap vermiş:

-Kümesine gidiyorum, demiş.

Çoban düşünmüş:

-Benim bir kavalım var. Sana onu vereyim. Saatini bana ver, demiş. Horoz kabul etmiş. Horoz ile çoban eşyalarını değiştirmişler. Horoz, kavalı almış. Yola devam etmiş.”

Özgün Masal

“Kümesinde tünemeye başlamış. Kavalı çalmış. Dikenı verdim, mangalı aldım. Mangalı verdim, ineğı aldım. İneğı verdim, gelini aldım. Gelinliğı verdim, düdüğü aldım. Düt dürü düdü! Düt dürü düdü, diye öttürmüş.”

Uyarlanan Masal

“Kaval çalmayı öğrenmiş. Yolda kaval çalmış.

-Dikenı verdim, mangalı aldım.

Mangalı verdim, sarı ineğı aldım.

Sarı ineğı verdim, altın saati aldım.

Altın saati verdim, düdüğü aldım. “Düt dürü düdü! Düt dürü düdü! Düt dürü düdü düdü düdü!” diye öttürmüş. Kümesine doğru gitmiş.”

4.4.2.2.4. Çilli Horoz Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Çilli Horoz masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: O evinde düğünü varmış.

Uyarlanan Cümle: Evde düğün varmış.

Örnek 1’de özgün cümle korunmuştur.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Ya dikenini verirsin ya mangalı verirsin diye ötmeye başlamış.

Uyarlanan Cümle: Ya dikenimiş ya mangalı verirsin! diye ötmüş.

Örnek 2’de verilen özgün cümle korunmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Horoz geri gelip ineğini istemiş.

Uyarlanan Cümle: Horoz geri gelmiş. İneğini istemiş.

Örnek 3’te verilen özgün cümle korunmuştur.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Çöplükte eşlenirken ayağına diken batmış. Gitmiş, gitmiş, gitmiş. Bir tane yaşlı nineye, nene benim ayağımdaki dikenini çıkarır mısın, demiş. Ne demiş. Ayağındaki dikenini çıkarmış.

Uyarlanan Cümle: Horoz, bir gün tarlada geziyormuş. Ayağına bir diken batmış. Yaşlı bir ninenin yanına gitmiş.

-Nine, benim ayağımdaki diken acıyor. Onu çıkarır mısın? demiş. Nine cevap vermiş:

-Çıkarırım çocuğum, demiş. Dikenini çıkarmış.

Örnek 1’de özgün metindeki anlatım sadeleştirilerek uyarlanan metinde yer almıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Horoz ya dikenini verirsin ya mangalı verirsin. Ya dikenini verirsin ya mangalı verirsin diye ötmeye başlamış.

Uyarlanan Cümle: -Ya dikenimi ya da mangalı verirsin! diye ötmüş.

Örnek 2’de horozun tekrar eden sözleri çıkarılarak temel istek ifade edilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Çöplükte eşelenirken ayağına diken batmış.

Uyarlanan Cümle: Horoz, bir gün tarlada geziyormuş. Ayağına bir diken batmış.

Örnek 3’te verilen cümlede “eşelemek” kelimesi ile cümlenin anlatımı sadeleştirilmiştir. Ayağına diken batması cümlenin önemli noktası olduğu için cümle “tarlada gezmesi” olarak düzenlenmiştir.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Ne demiş, ben mangala attım, yaktım. Horoz, ya dikenini verirsin ya mangalı verirsin. Ya dikenini verirsin ya mangalı verirsin diye ötmeye başlamış. Ninede dayanamamış, mangalı vermiş.”

Uyarlanan Masal: Nine cevap vermiş:

-Özür dilerim. Dikenini mangala attım. Diken yandı, demiş. Horoz sinirlenmiş.

-Ya dikenimi ya da mangalı geri verirsin! diye ötmüş. Nine dayanamamış. Horoz mangalı vermiş.

Örnek 1’de verilen cümleler özetlenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Gitmiş, gitmiş, gitmiş. Bir tane yaşlı nineye, nene benim ayağımdaki dikenini çıkarır mısın, demiş. Ne demiş. Ayağındaki dikenini çıkarmış.

Uyarlanan Cümle: Yaşlı bir nineye gitmiş.

-Nine, benim ayağımdaki diken acıyor. Onu çıkarır mısın? demiş

Örnek 2’de verilen cümleler özetlenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Horoz 2 gün sonra geri gelmiş. Nine nine, benim dikenini ver demiş. Ne demiş, ben mangala attım, yaktım.

Uyarlanan Cümle: -Nine, benim o dikenimi geri verir misin? demiş. Nine cevap vermiş:

-Özür dilerim. Dikenini ateşe attım. Diken yandı, demiş

Örnek 3’te verilen cümlede gereksiz tekrarlar çıkarılarak olay özetlenmiştir.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Dayanamamışlar ineği vermişler.

Uyarlanan Cümle: Ev sahipleri ona sarı ineği vermişler.

Örnek 1’de verilen “dayanamamışlar” kelimesi silinmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Önünde mangalda ısıniyormuş, mangala atmış yakmış.

Uyarlanan Cümle: Nine diken mangala atıp yakmış.

“Önünde mangalda ısıniyormuş” kısmı çıkarılarak anlatım sadeleştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: İneğin ipinden tutmuş. Çilli horoz giderken yine bir eve denk gelmiş.

Uyarlanan Cümle: Yolda başka bir eve gitmiş.

Örnek 3’te verilen cümlede “ineğin ipinden tutmuş” cümlesi uyarlanan masalda silinmiştir.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: İneğin ipinden tutmuş. Çilli horoz giderken yine bir eve denk gelmiş. Yine o eve bırakmış. O evinde düğünü varmış. Misafirlere pişirecek etleri kalmamış. Horozun ineğini kesip misafirlere pişirmiş, yedirmişler.

Uyarlanan Cümle: Yolda başka bir eve doğru gitmiş. Evde düğün varmış. Düğün evinde yemek bitmiş. Misafirler yemek beklermiş. Horoz ev sahipleri ile konuşmuş:

-İneğin sütünü sağın. Misafirlere verin, demiş.

Örnek 1’de verilen “ineği kesip misafirlere pişirmiş, yedirmişler” cümlesi değiştirilmiş onun yerine “ineğin sütünü sağın” olarak yerini almıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Horoz geri gelip ineğini istemiş. Yine biz pişirdik ikram ettik, demişler

Uyarlanan Cümle: Horoz geri gelmiş. Ev sahiplerinden sarı ineğini istemiş. Ev sahipleri üzölmüşler.

-Sarı ineği yaylaya gönderdik, demişler.

Örnek 2’de verilen “ineğin pişirilmesi” ifadesi yerine “ineğin yaylaya gönderilmesi” şeklinde 2. sınıf öğrencilerine uygun olarak değişiklik yapılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Horoz ötmeye başlamış. Ya ineği verirsiniz ya gelini. Ya ineği verirsiniz ya gelini, diye ötmüş.

Uyarlanan Cümle: Horoz sinirlenmiş.

-Ya ineği ya da altın saati verirsiniz! diye ötmüş.

Örnek 3’te verilen cümlede “gelin” kelimesi “altın saat” olarak değiştirilmiştir.

Ekleme

Ekleme, ilkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Kavalı çalmış.

Uyarlanan Cümle: Kaval çalmayı öğrenmiş. Yolda kaval çalmış.

Örnek 1’de verilen cümleye “kaval çalmayı öğrenmesi” eklenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Düt dürü dü! Düt dürü dü, dü dü düdürüt dü!” diye öttürmüş.

Uyarlanan Cümle: Düt dürü dü! Düt dürü dü! Düt dürü dü dü dü!” diye öttürmüş.

Kümesine doğru gitmiş.

Örnek 2’de verilen cümleye “kümesine doğru gitmiş” cümlesi eklenerek masalın sonu oluşturulmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Kümesine gidiyorum deyince çoban gelini istemiş. Bak benim bir tane kavalım var demiş sana onu vereyim gelini bana ver. Horoz da tamam demiş. Kavalı alıp gelini vermiş, çıkmış.

Uyarlanan Cümle: Horoz cevap vermiş:

-Kümesine gidiyorum, demiş.

Çoban düşünmüş:

-Benim bir kavalım var. Sana onu vereyim. Saatini bana ver, demiş. Horoz kabul etmiş.

Horoz ile çoban eşyalarını değiştirmişler. Horoz, kavalı almış. Yola devam etmiş. Örnek 3'te verilen cümlede “horoz ile çobanın eşyalarını değiştirmesi” ifadesi eklenmiştir. Özgün cümlede “gelin” kelimesi yerine “saat” kullanılarak hitap edilen öğrencilere uygun hale getirilmesi sağlanmıştır.

4.4.2.2.5. Çilli Horoz Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Çilli Horoz masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda nezaket, iyilik yapmak, sadakat değerlerinden cümleler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

"-Nine, benim ayağımdaki diken acıyor. Onu çıkarır mısın? demiş. Nine cevap vermiş:

-Çıkarırım çocuğum, demiş. Dikeni çıkarmış. Horoz teşekkür etmiş.” (Nezaket değeri, iyilik yapmak değeri)

“Nine cevap vermiş:

-Özür dilerim. Dikenini mangala attım. Diken yandı, demiş.” (Nezaket değeri)

“Horoz ev sahipleri ile konuşmuş:

-İneğin sütünü sağın. Misafirlere verin, demiş.” (İyilik yapmak değeri, sadakat değeri)

4.4.2.2.6. Çilli Horoz Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Diken, mangal, devirmek kelimeleri masalda birden fazla defa yer alarak öğrenciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.2.3.Fakir Adamın Akıllı Kızı Masalı

Özgün Masal

FAKİR ADAM VE AKILLI KIZI

Zamanım padişahı halkına bir bilmece sormuş. Biri birbirine benzer, biri birbirinden dilber, biri birbirine bakar. Bu bilmeceyi bilen mükâfatlandıracağım, demiş ve kimse bilemezmiş. Bir fakir adamın akıllı ve güzel bir kızı varmış. Bu kız bir gün koyun güderken uyuya kalmış. Uyanınca bir bakmış koyunlar yok, kaybolmuş. Ayın ışığında koyunları aramış, bulmuş. Bu arada koyunları ararken bilmeceyi de çözmüş. Yatarken bakmış. Yerle gök karşı karşıya birbirine bakıyor. Ay ışığı da aynı güneş gibi güzelmış. Uykunun da ölümüne benzediğini fark etmiş. Eve gelip bilmecenin cevabını babasına söylemiş. Babası bilmeceyi çözdüm diyerek koşa koşa padişahın yanına varmış. Padişah adamı dinlemiş. Adam, biri birbirine benzer uyku ve ölüm, birbirinden dilber

Güneş'le Ay, birbirine bakar yer ve gök demiş. Padişah bu bilmecenin cevabını bulanın çoluk çocuğu da akıllıdır. Senin kimin kimsen var mı demiş. Adam, padişahım bir kızım var bilmeceyi de o çözdü, bana söyledi demiş. Padişah bunun üzerine kızı babasından istemiş. Neticede davul denge ile 32 yenge ile 40 gece düğün yapmışlar. Bir gün padişah kuyumcu başına bir yüzük yap, yüzüğün içinde öyle bir yazı yaz ki yüzüğü takan dertten tasadan kurtulsun, çıkaran kederlensin demiş. Kuyumcu yüzüğü yapmış, düşünür düşünür içine ne yazacağını bilemezmiş. En iyisi Hanım Sultan akıllıdır. O bilir ona sorayım ne yazacağımı demiş. Kıza sormuş. O da gam gitti neşe geldi yaz demiş. Kuyumcu bu sözleri yüzüğe yazmış, götürmüş padişaha vermiş. Gerçekten yüzüğü takan da gam kasvet kalmazmış. Padişah kuyumcunun akli hanımından aldığını anlamış, karısını çağırmış. Bu sırdır niye açığa verirsin, böyle yapma demiş. Yine bir gün padişah erkeklerin hepsini hapsedirmiş. Kadınlar yalnız başlarına çaresiz kalmışlar. Derdimizi bulsa bulsa Hanım Sultan çare bulur, demişler. Kızın yanına gelmişler. Sultanım padişaha söyle heriflerimizi serbest bıraksın. Bizler kocasız ne yapacağız? Çare sende demişler. Padişaha kimse bir şey diyemiyormuş. Hemen cezalandırıyormuş. Kız akşam olunca, padişahım kısrak azmış ne yapsınlar, demiş. Padişah koysunlar birbirlerini yan yana demiş. Kız hapisteki kocalar ne olacak efendim, demiş. Padişah mecburen erkekleri de serbest bıraktırmış. Herkes evine gitmiş. Padişah karısına sen sırrımı ortaya döküyorsun. Bu böyle olmaz. Bu sarayda en çok sevdiğin ne varsa al ve git demiş. Kız gitmeden önce padişaha bir şerbet hazırlamış. Bunu için öyle gideyim demiş. Şerbete uyutucu bir şey katmış. Padişah şerbeti içince uyuya kalmış. Kız saraydaki kendini çok seven birkaç hizmetçisinin yardımıyla padişahı almış. Doğru babasının isli evine götürmüş. Bir sedire yatırmış. Padişah uyanınca bakmış. Kız başucunda durur. Sen hala gitmedin mi, demiş. Kız, beni babamın evinde de mi kovacaksın, demiş. Padişah, peki ya benim ne işim var burada, diye sormuş. Kız sultanım en sevdiğin şeyi al git dedin. Benim bu dünyada senden fazla sevdiğim kimsede yok, başka bir şey de yok. O yüzden seni aldım geldim demiş. Padişah bu kızın en değerli şeyi ben isem, benim de en değerli şeyim bu kızdır demiş. Tekrar kızı almış doğru sarayına götürmüş. Onlar ermiş muratlarına...

Tablo 4.4.2.3.1. Fakir Adamın Akıllı Kızı masal inceleme formu

Fakir Adamın Akıllı Kızı masalı masal inceleme formu değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	2
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	2
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	4
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	0
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	2
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	2
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	4
Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	0
Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	5
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	2
Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4

• Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
• Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
• Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	4

Toplam Puan: 67

Bu forma göre Fakir Adamın Akıllı Kızı masalı 67 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masalın uyarlaması yapılmıştır.

4.4.2.3.2. Fakir Adamın Akıllı Kızı Masalı Okunabilirlik Ölçütü

Fakir Adamın Akıllı Kızı masalı okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya- Uzun'un okunabilirlik formülleriyle hesaplanmıştır.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 458

Hece sayısı: 1091

Cümle sayısı: 66

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime)- $2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,38) - 2,610 \times 6,93$

$198,825 - 95,61 - 18,08$

85,13

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 458

Hece sayısı: 1091

Cümle sayısı: 66

$118,823 - (25,987 \times 2,38) - (0,971 \times 6,93)$

$118,823 - 61,84 - 6,72$

50,26

Tablo 4.4.2.3.2.1'de Fakir Adamın Akıllı Kızı masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.2.3.2.1. Fakir Adamın Akıllı Kızı özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Fakir Adamın Akıllı Kızı	2,38	6,93	Kolay	Eğitsel düzey

Uyarlanmış Masal

AKILLI KIZ

Evvel zaman içinde bir padişah varmış. Bir gün halkına bilmece sormuş:

-Biri birbirinden güzel, biri birbirine bakar. Bunlar nelerdir? Bu bilmeceyi bilene ödül var, demiş. Herkes saraya gelmiş. Cevaplarını söylemişler ama kimse bilememiş.

O ülkede yaşayan bir adam varmış. Adamın akıllı bir kızı varmış. Adam, bilmeceyi kızına sormuş. Kız düşünmüş. Kız, koyunları otlatmaya götürmüş. Çok yorulmuş. Bir ağacın gölgesine oturmuş. Orada uyumuş. Aradan zaman geçmiş. Kız uyandığında koyunları yokmuş. Akşam olmuş. Gökyüzünde Ay ışığı varmış. Kız koyunları o ışıktaki aramış. O sırada bilmeceyi çözmüş.

Gökyüzüne tekrar bakmış. Yer ile gökyüzünün birbirine baktığını görmüş. Ay ışığı, o gece Güneş gibi parlakmış. Eve gitmiş. Babasına cevabı söylemiş. Babası saraya gitmiş. Padişaha anlatmış:

-Padişahım, biri birbirinden güzel; Güneş ve Ay. Biri birbirine bakar; yer ve gökyüzü, demiş. Padişah şaşırılmış.

Nasıl bildin? demiş. Adam, kızını anlatmış. Kızının bilmeceyi çözdüğünü söylemiş. Padişah, adamın kızıyla evlenmek istemiş. Kız da padişahı beğenmiş. Kırk gün, kırk gece düğün yapmışlar.

Aradan zaman geçmiş. Bir gün padişah kendine yüzük yaptırmak istemiş. Kuyumcuyu yanına çağırmış:

-Yüzüğün içine bir yazı yaz. Yüzüğü takan hep mutlu olsun, çıkaran üzülsün, demiş. Kuyumcu yüzüğü yapmış ama yazısını yazamamış.

-Hanım sultana sorayım, demiş. Hanım sultana sormuş. Sultan düşünmüş:

-“Üzüntüyü götür, neşeyi getir” yaz demiş. Kuyumcu yazıyı yazmış. Padişah yüzüğü takmış. Kendini mutlu hissetmiş ama sultanın yardım ettiğini anlamış. Sultana kızmış. Sen sırrımızı açığa çıkarıyorsun, demiş.

Aradan günler geçmiş. Bir gün padişah erkekleri cezalandırmış. Erkekler saraydan çıkamamışlar. Kadınlar bu duruma üzülmüşler. Evde onları beklemişler. Bu sorunu sultanımız çözer diye düşünmüşler. Hanım sultana gitmişler.

-Padişah, erkekleri serbest bıraksın. Biz sevdiklerimizi yanımızda istiyoruz, demişler. Hanım sultan, padişaha gitmiş. Kadınların isteğini söylemiş. Padişah sonunda kabul etmiş. Herkes mutlu olmuş.

Padişah, sultanı yanına çağırmış:

-Sen sırrımı açığa çıkarıyorsun. Bu böyle olmaz. Sarayda en çok sevdiğin ne varsa al ve git! demiş. Sultan buna çok üzölmüş. Padişaha bir şerbet hazırlamış.

-Bunu iç, öyle gideyim, demiş. Şerbete uyutucu ilaç koymuş. Padişah şerbeti içince uyuyakalmış. Sultan, padişahı yardımcıların yardımıyla babasının evine götürmüş.

Aradan biraz zaman sonra padişah uyanmış. Sultanı yanında görmüş:

-Sen hala gitmedin mi? demiş. Sultan;

-Beni babamın evinden mi kovacaksın? demiş. Padişah şaşırılmış.

-Benim ne işim var burada? demiş. Sultan;

-Padişahım, en sevdiğin şeyi al ve saraydan git dediniz. O yüzden en sevdiğim şeyi yani seni aldım. Buraya geldim, demiş. Padişah gülmüş.

-Benim de en değerlim sensin, demiş. Beraber saraya dönmüşler. Onlar ermiş muratlarına...

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 382

Hece sayısı: 957

Cümle sayısı: 86

198,825- 40,175x (toplam hece/toplam kelime)-2.610x (toplam kelime/toplam cümle)

198,825- (40,175x 2,50)- 2,610x 4,44

198,825-100,43 -11,58

86,81

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 382

Hece sayısı: 957

Cümle sayısı: 86

118.823- (25.987 × 2,50)- (0.971 × 4,44)

118,823- 64,96- 4,31

49,55

Tablo 4.4.2.3.2.2’de Akıllı Kız masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.2.3.2.2. Akıllı Kız uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Akıllı Kız	2,50	4,44	Kolay	Eğitsel düzey

Akıllı Kız masalında özgün masalda 2,38 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,50 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda olan ortalama cümle uzunluğu (OCU) 6,93 uyarlanmış halinde 4,44 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU artarken OCU azalmıştır.

4.4.2.3.3. Akıllı Kız Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Zamanım padişahı halkına bir bilmece sormuş. Biri birbirine benzer, biri birbirinden dilber, biri birbirine bakar. Bu bilmeceyi bilen mükâfatlandıracağım, demiş ve kimse bilemezmiş.”

Uyarlanan Masal

“Evvel zaman içinde bir padişah varmış. Bir gün halkına bilmece sormuş:
-Biri birbirinden güzel, biri birbirine bakar. Bunlar nelerdir? Bu bilmeceyi bilene ödül var, demiş. Herkes saraya gelmiş. Cevaplarını söylemişler ama kimse bilememiş.”

Özgün Masal

“Bir fakir adamın akıllı ve güzel bir kızı varmış. Bu kız bir gün koyun güderken uyuya kalmış. Uyanınca bir bakmış koyunlar yok, kaybolmuş. Ayın ışığında koyunları aramış, bulmuş. Bu arada koyunları ararken bilmeceyi de çözmüş.”

Uyarlanan Masal

“O ülkede yaşayan bir adam varmış. Adamın akıllı bir kızı varmış. Adam, bilmeceyi kızına sormuş. Kız düşünmüş. Kız, koyunları otlatmaya götürmüş. Çok yorulmuş. Bir ağacın gölgesine oturmuş. Orada uyumuş. Aradan zaman geçmiş. Kız uyandığında koyunları yokmuş. Akşam olmuş. Gökyüzünde Ay ışığı varmış. Kız koyunları o ışıktaki aramış. O sırada bilmeceyi çözmüş.”

Özgün Masal

“Ay ışığı da aynı güneş gibi güzelmiş. Uykunun da ölümüne benzediğini fark etmiş. Eve

gelip bilmecenin cevabını babasına söylemiş.”

Uyarlanan Masal

“Gökyüzüne tekrar bakmış. Yer ile gökyüzünün birbirine baktığını görmüş. Ay ışığı, o gece Güneş gibi parlakmış. Eve gitmiş. Babasına cevabı söylemiş.”

Özgün Masal

“Babası bilmeceyi çözdüm diyerek koşa koşa padişahın yanına varmış. Padişah adamı dinlemiş. Adam biri birbirine benzer uyku ve ölüm, birbirinden dilber Güneş'le Ay, birbirine bakar yer ve gök demiş.”

Uyarlanan Masal

“Babası saraya gitmiş. Padişaha anlatmış:

-Padişahım, biri birbirinden güzel; Güneş ve Ay. Biri birbirine bakar; yer ve gökyüzü, demiş.”

Özgün Masal

“Padişah bu bilmecenin cevabını bulanın çoluk çocuğu da akıllıdır. Senin kimin kimsen var mı demiş. Adam, padişahım bir kızım var bilmeceyi de o çözdü, bana söyledi demiş.”

Uyarlanan Masal

“Padişah şaşırılmış.

-Nasıl bildin? demiş. Adam, kızını anlatmış. Kızının bilmeceyi çözdüğünü söylemiş.”

Özgün Masal

“Padişah bunun üzerine kızı babasından istemiş. Neticede davul denge ile 32 yenge ile 40 gece düğün yapmışlar.”

Uyarlanan Masal

“Padişah, adamın kızıyla evlenmek istemiş. Kız da padişahı beğenmiş. Kırk gün, kırk gece düğün yapmışlar.”

Özgün Masal

“Bir gün padişah kuyumcu başına bir yüzük yap, yüzüğün içinde öyle bir yazı yaz ki yüzüğü takan dertten tasadan kurtulsun, çıkararan kederlensin demiş.”

Uyarlanan Masal

“Aradan zaman geçmiş. Bir gün padişah kendine yüzük yaptırmak istemiş. Kuyumcuyu yanına çağırmış.

-Yüzüğün içine bir yazı yaz. Yüzüğü takan hep mutlu olsun, çıkararan üzölsün, demiş.”

Özgün Masal

“Kuyumcu yüzüğü yapmış, düşünür düşünür içine ne yazacağını bilemezmiş. En iyisi Hanım Sultan akıllıdır. O bilir ona sorayım ne yazacağımı demiş. Kıza sormuş. O da gam

gitti neşe geldi yaz demiş.”

Uyarlanan Masal

“Kuyumcu yüzüğü yapmış ama yazısını yazamamış.

-Hanım sultana sorayım, demiş. Hanım sultana sormuş. Sultan düşünmüş:

- “Üzüntüyü götür, neşeyi getir” yaz demiş.”

Özgün Masal

“Kuyumcu bu sözleri yüzüğe yazmış, götürmüş padişaha vermiş. Gerçekten yüzüğü takan da gam kasvet kalmazmış. Padişah kuyumcunun aklı hanımından aldığı anlamış, karısını çağırmış.”

Uyarlanan Masal

“Kuyumcu yazıyı yazmış. Padişah yüzüğü takmış. Kendini mutlu hissetmiş ama sultanın yardım ettiğini anlamış. Sultana kızmış.”

Özgün Masal

“Bu sırdır niye açığa verirsin, böyle yapma demiş.”

Uyarlanan Masal

“Sen sırrımızı açığa çıkarıyorsun, demiş.”

Özgün Masal

“Yine bir gün padişah erkeklerin hepsini hapsedtirmiş. Kadınlar yalnız başlarına çaresiz kalmışlar. Derdimizi bulsa bulsa Hanım Sultan çare bulur, demişler. Kızın yanına gelmişler.”

Uyarlanan Masal

“Aradan günler geçmiş. Bir gün padişah erkekleri cezalandırmış. Erkekler saraydan çıkamamışlar. Kadınlar bu duruma üzülmüşler. Evde onları beklemişler. Bu sorunu sultanımız çözer diye düşünmüşler. Hanım sultana gitmişler.”

Özgün Masal

“Sultanım padişaha söyle heriflerimizi serbest bıraksın. Bizler kocasız ne yapacağız? Çare sende demişler.”

Uyarlanan Masal

“-Padişah, erkekleri serbest bıraksın. Biz sevdiklerimizi yanımızda istiyoruz, demişler.”

Özgün Masal

“Padişaha kimse bir şey diyemiyormuş. Hemen cezalandırıyormuş. Kız akşam olunca, padişahım kısrağ azmış ne yapsınlar, demiş. Padişah koysunlar birbirlerini yan yana demiş. Kız hapisteki kocalar ne olacak efendim, demiş. Padişah mecburen erkekleri de serbest bıraktırmış. Herkes evine gitmiş.”

Uyarlanan Masal

“Hanım sultan, padişaha gitmiş. Kadınların isteğini söylemiş. Padişah sonunda kabul etmiş. Herkes mutlu olmuş.”

Özgün Masal

“Padişah karısına sen sırrımı ortaya döküyorsun. Bu böyle olmaz. Bu sarayda en çok sevdiğin ne varsa al ve git demiş.”

Uyarlanan Masal

“Padişah, sultanı yanına çağırmış:

-Sen sırrımı açığa çıkarıyorsun. Bu böyle olmaz. Sarayda en çok sevdiğin ne varsa al ve git! demiş. Sultan buna çok üzölmüş

Özgün Masal

“Kız gitmeden önce padişaha bir şerbet hazırlamış. Bunu için öyle gideyim demiş. Şerbete uyutucu bir şey katmış. Padişah şerbeti içince uyuya kalmış.”

Uyarlanan Masal

“Padişaha bir şerbet hazırlamış.

-Bunu iç, öyle gideyim, demiş. Şerbete uyutucu ilaç koymuş. Padişah şerbeti içince uyuyakalmış.”

Özgün Masal

“Kız saraydaki kendini çok seven birkaç hizmetçisinin yardımıyla padişahı almış. Doğru babasının isli evine götürmüş. Bir sedire yatırmış. Padişah uyanınca bakmış. Kız başucunda durur. Sen hala gitmedin mi, demiş. Kız, beni babamın evinde de mi kovacaksın, demiş. Padişah, peki ya benim ne işim var burada, diye sormuş.”

Uyarlanan Masal

“Sultan, padişahı yardımcılarının yardımıyla babasının evine götürmüş.

Aradan biraz zaman sonra padişah uyanmış. Sultanı yanında görmüş:

-Sen hala gitmedin mi? demiş. Sultan;

-Beni babamın evinden mi kovacaksın? demiş Padişah şaşırmış.

-Benim ne işim var burada? demiş.

Özgün Masal

“Kız sultanım en sevdiğin şeyi al git dedin. Benim bu dünyada senden fazla sevdiğim kimsede yok, başka bir şey de yok. O yüzden seni aldım geldim demiş. Padişah bu kızın en değerli şeyi ben isem, benim de en değerli şeyim bu kızdır demiş. Tekrar kızı almış doğru sarayına götürmüş. Onlar ermiş muratlarına...”

Uyarlanan Masal

“Sultan;

-Padişahım, en sevdiğin şeyi al ve saraydan git dediniz. O yüzden en sevdiğim şeyi yani seni aldım. Buraya geldim, demiş. Padişah gülmüş.

-Benim de en değerlim sensin, demiş. Beraber saraya dönmüşler. Onlar ermiş muratlarına...”

4.4.2.3.4. Akıllı Kız Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Akıllı Kız masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: -Sen hala gitmedin mi? demiş. Sultan;

-Beni babamın evinden mi kovacaksın? demiş.

Uyarlanan Cümle: -Sen hala gitmedin mi? demiş. Sultan;

-Beni babamın evinden mi kovacaksın? demiş.

Örnek 1’de cümleler korunmuştur.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Padişah şerbeti içince uyuya kalmış.

Uyarlanan Masal: Padişah şerbeti içince uyuyakalmış.

Örnek 2’de özgün cümle uyarlanan masalda korunmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Kuyumcu yüzüğü yapmış.

Uyarlanan Cümle: Kuyumcu yüzüğü yapmış.

Örnek 3’te özgün cümle uyarlanan masalda korunmuştur.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Padişah bunun üzerine kızı babasından istemiş. Neticede davul denge ile 32 yenge ile 40 gece düğün yapmışlar.

Uyarlanan Cümle: Padişah, adamın kızıyla evlenmek istemiş. Kız da padişahı beğenmiş. Kırk gün, kırk gece düğün yapmışlar.

Örnek 1’de özgün metindeki "davul denge ile 32 yenge ile" kısmı çıkarılarak düğün kısmı sadeleştirilmiştir. Ana fikir korunmuş ancak detaylar azaltılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Kız sultanım en sevdiğin şeyi al git dedin. Benim bu dünyada senden fazla sevdiğim kimsede yok, başka bir şey de yok. O yüzden seni aldım geldim demiş.

Uyarlanan Masal: Sultan;

-Padişahım, en sevdiğin şeyi al ve saraydan git dediniz. O yüzden en sevdiğim şeyi yani seni aldım. Buraya geldim, demiş.

Örnek 2’de özgün cümleler sadeleştirilerek uyarlanan masalda yer almıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Bir gün padişah kuyumcu başına bir yüzük yap, yüzüğün içinde öyle bir yazı yaz ki yüzüğü takan dertten tasadan kurtulsun, çıkaran kederlensin demiş.

Uyarlanan Cümle: Bir gün Padişah bir yüzük yaptırmak istemiş. Kuyumcuyu çağırmış:

-Yüzüğün içine bir yazı yaz. Yüzüğü takan hep mutlu olsun. Onu çıkaran üzölsün, demiş.

Örnek 2’de yüzüğün içindeki yazıyla ilgili açıklama sadeleştirilmiştir. "Dertten tasadan kurtulsun, çıkaran kederlensin" yerine anlaşılabilirliği artıracak cümleler kullanılmıştır.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Padişah bu bilmecenin cevabını bulanın çoluk çocuğu da akıllıdır. Senin kimin kimsen var mı demiş. Adam, padişahım bir kızım var bilmeceyi de o çözdü, bana söyledi demiş.

Uyarlanan Cümle: Padişah’ım, biri birbirinden güzel; Güneş ve Ay. Biri birbirine bakar; yer ve gökyüzü," demiş. Padişah şaşırmış:

-Nasıl bildin? demiş. Adam, kızını anlatmış.

Örnek 1’de özgün masaldaki ayrıntılı konuşma kısaltılarak özetlenmiş. Padişah ve adamın konuşması daha kısa ve öz şekilde verilmiştir.

Özgün Cümle: Yine bir gün padişah erkeklerin hepsini hapsedtirmiş. Kadınlar yalnız

başlarına çaresiz kalmışlar. Derdimizi bulsa bulsa Hanım Sultan çare bulur, demişler. Kızın yanına gelmişler. Sultanım padişaha söyle heriflerimizi serbest bıraksın. Bizler kocasız ne yapacağız? Çare sende demişler.

Uyarlanan Cümle: Günler geçmiş. Bir gün padişah erkeklere ceza vermiş. Erkekler saraydan çıkamamışlar. Kadınlar bu duruma üzülmüşler. Hanım sultana gitmişler.

-Padişah, erkekleri serbest bıraksın. Biz sevdiklerimizi yanımızda istiyoruz, demişler.

Örnek 2’de kadınların çaresizliği ve hanım sultandan yardım istemesi özetlenmiştir. Uzun açıklamalar kısa cümlelerle aktarılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Padişah karısına sen sırrımı ortaya döküyorsun. Bu böyle olmaz. Bu sarayda en çok sevdiğin ne varsa al ve git demiş.

Uyarlanan Cümle: Padişah, sultanı yanına çağırmış:

-Sen sırrımı açığa çıkarıyorsun. Bu böyle olmaz. Sarayda en çok sevdiğin ne varsa al ve git! demiş.

Örnek 3’te Padişahın, sultanı uyardığı ve onu saraydan gönderdiği bölüm özetlenmiştir.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Ay ışığı da aynı güneş gibi güzelmiş. Uykunun da ölümüne benzediğini fark etmiş. Eve gelip bilmecenin cevabını babasına söylemiş.

Uyarlanan Cümle: Gökyüzüne bakmış. Yer ile gökyüzünün birbirine baktığını görmüş.

Ay ışığı, o gece güneş gibi parlakmış. Eve gitmiş. Babasına cevabı söylemiş.

Açıklama: Uyarlanan masalda "Uykunun da ölümüne benzediğini fark etmiş" cümlesi silinmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Padişah bu bilmecenin cevabını bulanın çoluk çocuğu da akıllıdır. Senin kimin kimsen var mı demiş.

Uyarlanan Cümle: Nasıl bildin? demiş. Adam, kızını anlatmış.

Örnek 2’de padişahın adamın ailesi hakkında soruları silinmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Kız saraydaki kendini çok seven birkaç hizmetçisinin yardımıyla padişahı almış.

Uyarlanan Cümle: Sultan, padişahı yardımcılarının yardımıyla babasının evine götürmüş. Örnek 3’te uyarlanan masalda saraydaki “kendini çok seven” kısmı silinmiştir. Bu detay ana olayı etkilemediği için çıkarılmıştır.

Değiştirme

Değiştirme, ilkököl 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Bir fakir adamın akıllı ve güzel bir kızı varmış. Bu kız bir gün koyun güderken uyuya kalmış.

Uyarlanan Cümle: O ülkede yaşayan bir adam varmış. Adamın akıllı bir kızı varmış. Adam, bilmeceyi kızına sormuş. Kız, koyunları otlatmaya götürmüş.

Örnek 1’de kız “koyunları güderken” yerine “otlatmaya götürmüş” şeklinde değiştirme tekniği kullanılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Padişah adamı dinlemiş. Adam biri birbirine benzer uyku ve ölüm, birbirinden dilber Güneş’le Ay, birbirine bakar yer ve gök demiş.

Uyarlanan Cümle: Padişahım, biri birbirinden güzel; Güneş ve Ay. Biri birbirine bakar; yer ve gökyüzü, demiş.

Örnek 2’de bilmeceyi çözen adamın cevabı değiştirilmiş ve daha sade bir şekilde ifade edilmiştir. "Uyku ve ölüm" yerine sadece "Güneş ve Ay" ile "yer ve gökyüzü" anlatılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Kız sultanım en sevdiğin şeyi al git dedin. Benim bu dünyada senden fazla sevdiğim kimsede yok, başka bir şey de yok. O yüzden seni aldım geldim demiş. Padişah bu kızın en değerli şeyi ben isem, benim de en değerli şeyim bu kızdır demiş.

Uyarlanan Cümle: Sultan;

-Padişahım, en sevdiğin şeyi al ve saraydan git dediniz. O yüzden en sevdiğim şeyi yani seni aldım. Buraya geldim, demiş. Padişah gülmüş.

- Benim de en değerlim sensin, demiş.

Örnek 3’te sultanın padişaha verdiği cevap değiştirilmiş ve daha kısa bir şekilde ifade edilmiştir.

Ekleme

Ekleme, ilkököl 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Padişah adamı dinlemiş. Adam biri birbirine benzer uyku ve ölüm, birbirinden dilber Güneş'le Ay, birbirine bakar yer ve gök demiş.

Uyarlanan Cümle: Babası saraya gitmiş. Padişaha anlatmış:

-Padişahım, biri birbirinden güzel; Güneş ve Ay. Biri birbirine bakar; yer ve gökyüzü, demiş. Padişah şaşırmış:

-Nasıl bildin? demiş. Adam, kızını anlatmış. Kızının bilmeceyi çözdüğünü söylemiş.

Örnek 1’de padişahın "Nasıl bildin?" sorusu ve adamın kızını anlatması eklenmiştir. Bu ekleme, hikâyenin akışını ve detaylarını zenginleştirmektedir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Kıza sormuş. O da gam gitti neşe geldi yaz demiş.

Uyarlanan Masal: Hanım sultana sormuş. Sultan düşünmüş. "Üzüntüyü götür, neşeyi getir," yaz demiş.

Örnek 2’de kuyumcunun "Hanım sultana sormuş. Sultan düşünmüş." kısmı eklenmiştir. Bu ekleme, karakterlerin eylemlerini daha ayrıntılı göstermiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Kız saraydaki kendini çok seven birkaç hizmetçisinin yardımıyla padişahı almış. Doğru babasının isli evine götürmüş. Bir sedire yatırmış.

Uyarlanan Cümle: Sultan, padişahı babasının evine götürmüş. Padişah uyanmış. Sultanı yanında görmüş.

-Sen hala gitmedin mi? demiş. Sultan;

-Beni babamın evinden mi kovacaksın? demiş. Padişah şaşırmış.

-Benim ne işim var burada? demiş.

Örnek 3’te padişahın uyanışı ve sultanla konuşmaları eklenmiştir. Bu ekleme, masalı daha ayrıntılı ve akıcı hale gelmesi için yapılmıştır.

4.4.2.3.5. Akıllı Kız Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Akıllı Kız masalında değerler eğitime bakılmıştır. Buna göre masalda dürüstlük, sevgi, dayanışma, aile birliğine önem verme, nezaket değerlerinden cümleler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“-Biri birbirinden güzel, biri birbirine bakar. Bu bilmeceyi bilene ödül var, demiş.”

(Nezaket değeri)

“Padişah şaşırılmış.

-Nasıl bildin? demiş. Adam, kızını anlatmış. Kızının bilmeceyi çözdüğünü söylemiş.”

(Dürüstlük değeri)

“Padişah, adamın kızıyla evlenmek istemiş. Kız da padişahı beğenmiş.” (Sevgi değeri)

“Kuyumcu yüzüğü yapmış ama yazısını yazamamış. Hanım sultana sorayım, demiş.”

(Dayanışma değeri)

“Bir gün padişah erkeklere ceza vermiş. Erkekler saraydan çıkamamışlar. Kadınlar bu duruma üzölmüşler.” (Sevgi değeri)

“-Padişah, erkekleri serbest bıraksın. Biz sevdiklerimizi yanımızda istiyoruz, demişler.”

(Aile birliğine önem verme değeri, sevgi değeri)

-Padişahım, en sevdiğin şeyi al ve saraydan git dediniz. O yüzden en sevdiğim şeyi yani seni aldım. Buraya geldim, demiş. Padişah gülmüş.” (Sevgi değeri)

“-Benim de en değerlim sensin, demiş. Beraber saraya dönmüşler. Onlar ermiş muradına...” (Sevgi değeri)

4.4.2.3.6. Akıllı Kız Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Şerbet, kuyumcu, sır, açığa çıkarmak kelimeleri ve deyimini masalda birden fazla defa yer alarak öğrenciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.2.4. İki Kardeş Masalı

Özgün Masal

İKİ KARDEŞ

Bir varmış, bir yokmuş. Kalbur zamanı içinde iki kız kardeş varmış. Anneleri, babaları ölmüştü. İkisi beraber yaşıyormuş. Bir gün açkılmışlar. Ekmek bulmak için dağlara çıkmışlar. İkisi de birer çuval akmış. Çuvalda çitlik toplamaya çıkmışlar. Çitlik mevsimiymiş. İkisi de çitlikleri bulduk sıra ileriye gitmişler, uzaklaşmışlar ormanda. Biri otururmuş, çuval dolarmış, çuval büyümüş. Birininki büyümezmiş. Meğer çuvalın dibi deliymiş. Topladığı dökölürmüş, omuzunda böyle. Bildiği yokmuş, dolmadı diye giderke giderke çok ilerlemiş, birbirinden ayrılmışlar, uzaklaşmışlar. Uzaklaştıklarında birbirlerini kaybetmişler. Tek kalmışlar. Bir yüksek taşın başına çıkmış. Ablasını aramak için küçük kız kardeş. Ablasına bağırmış duyuramamış. Tanımış, etrafında bir horoz sesi duymuş. Bir de duman varmış. Ateş dumanı. Duman tütüyormuş. Hangisini geçsem ki acaba diye düşünmüş. Duman tüten yere mi gitsem, horoz öten yere mi demiş. En iyisi ben demiş duman tüten yere gideğen. Duman tüten yerde insan vardır. Belki ablam ora

varmıŖtır diye ora gitmiŖ. Varsa duman tten yerde ateŖin baŖında bir cadı karısı varmıŖ. Cadı karısı ablası nce varmıŖ. Ama kıza sylememiŖ. nce ablası ondan nce oraya varmıŖ. Ablasını kesmiŖ, ateŖte piŖirmiŖ. Yemek haline getirmiŖ. Kıza demiŖ ki, acıktın mı, a mısın, demiŖ. Buyur etmiŖ. HoŖ, beŖ, ok hrmetli davranmıŖ. Kıza demiŖ ki, acıktın mı, ben sana yemek getireēen, demiŖ. Yemek getir demiŖ, o da ok acım demiŖ. Yemek getirmiŖ. Yemeēe getirmiŖ. Kız seslenememiŖ ama tabaēın iinde ablanın kınalı parmaklarından bilmiŖ. PiŖirmiŖ kınalı parmaklarını byle koyduēunda tabakta bilmiŖ, korkmuŖ. Ondan sonra o yemek getire gittiēinde odayı kilitlemiŖ de gitmiŖ. Kapıdan kaamamıŖ. Odayı kilitlemiŖ ama odada baca varmıŖ. Bacadan yukarı evin baŖına ıkmıŖ, dırmanmıŖ ıkmıŖ, kamıŖ. Bacanın baŖına ıkmıŖ, cadının stne bir de iŖemiŖ. Kadın aēzını byle tuttuēunda iŖemiŖ. O da ok hırınlaŖmıŖ. Seni demiŖ keseceēim, ldreceēim seni. Yiyeceēim tır tır seni de demiŖ. Ondan sonra kız da tutabilirsen yersin beni demiŖ. HoplamıŖ, oradan bir hoplamıŖ evden inmiŖ aŖaēıya o dolanasıya. Ey kavaē aēacı varmıŖ yksek bir, uzun ve yksek. Ŗey demiŖ eēil kavacım eēil, eēil kavacım eēil demiŖ. Kavacı da Allah tarafından eēilmiŖ. EēilmiŖ, o stne ıkmıŖ. Doērul kavacım doērul demiŖ, doērulmuŖ. Doērulduēu zaman, gelmiŖ iŖte cadı dibine. İndi sen nasıl ıktın oraya demiŖ. Seni demiŖ ldreceēim, yiyeceēim seni diri diri yiyeceēim demiŖ. Ona ok kızmıŖ. O da ben demiŖ yle ıkamazsın demiŖ hi uēraŖma demiŖ. Bi uēraŖmıŖ kadın hoplarmıŖ at dŖermiŖ, hoplarmıŖ dŖermiŖ, ıkamamıŖ. Hi uēraŖma le ıkmadım, demiŖ. Cadı nasıl ıktın, demiŖ. AteŖe demiŖ, bal demirler olurmuŖ inli inli. Onu kızdır, kızdır demiŖ. Bas onu gtne hoplan ıkan, demiŖ. Ben yle yaptım, demiŖ. Oda kızdırmıŖ, kızdırmıŖ bi basmıŖ. ıkamamıŖ, dŖmŖ. Yeniden taa kızdır olmayıktır, daha fazla kızdır, demiŖ. O da taa fazla kızdırmıŖ. Bi taa bastıēında cadı iyice yanmıŖ. ıkamamıŖ, dŖmŖ. Gari ona gırgır gemiŖ. İnmiŖ gari kavak aēacından inmiŖ. Cadı can ekiŖirmiŖ. yle kalmıŖ, srnmŖ. Kurtar beni, demiŖ. O da bakmamıŖ, devam etmiŖ.

Tablo 4.4.2.4.1. İki Kardeş masal inceleme formu

İki kardeş masalında masal inceleme formu değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	5
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	0
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
Masalda örtük bir öğretim vardır.	0
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	1
Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	0
Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	0
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	2
	4

Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
- Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir. - Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır. - Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	5 2

Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
- Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır. - Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır. - Masalda tekerlemeler yer almaktadır. - Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir. - Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	2 4 0 4 4

Toplam Puan: 64

Bu forma göre İki Kardeş masalı 64 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masalın uyarlaması yapılmıştır.

4.4.2.4.2. İki Kardeş Masalının Okunabilirlik Ölçütü

İki Kardeş masalının okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülleriyle hesaplanmıştır.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 455

Hece sayısı: 1080

Cümle sayısı: 85

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175x 2,37) - 2,610x 5,35$

$198,825 - 95,21 - 13,96$

89,65

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 455

Hece sayısı: 1080

Cümle sayısı: 85

$118,823 - (25,987 \times 2,37) - (0,971 \times 5,35)$

$118,823 - 61,58 - 5,19$

52,05

Tablo 4.4.2.4.2.1'de İki Kardeş masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.2.4.2.1. İki Kardeş özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
İki Kardeş	2,37	5,35	Kolay	Bağımsız okuma

Uyarlanmış Masal

İKİ KARDEŞ

Bir varmış, bir yokmuş. Eski zamanların birinde iki kız kardeş birlikte yaşarlarmış. Bir gün kardeşler çok acıkmışlar. Dağa çıkmaya karar vermişler. Dağda yemek arayacaklarmış. Yanlarına ikisi de birer çuval almışlar. Menengiç toplamaya gitmişler. O zaman menengiç mevsimiymiş. Her yerde menengiç olurmuş. İki kardeş menengiçleri toplamışlar. Büyük kardeşin çuvalı dolmuş ama küçük kardeşin çuvalı dolmamış. Küçük kardeşin çuvalının dibi delikmiş. Küçük kardeş menengiç topladıkça çuvaldan dökülmüş. Ama bunu anlamamış. Ormanda ilerlemeye devam etmiş. İki kardeş birbirlerinden uzaklaşmışlar. Birbirlerini kaybetmişler.

Küçük kardeş yüksek bir kayaya çıkmış. Oradan ablasına bakmış ve ona seslenmiş. Ama bir cevap gelmemiş. Küçük kız o sırada bir horoz sesi duymuş. Bir tarafta da uzaklarda duman görmüş.

-Hangisine gitsem acaba? diye düşünmüş. Sonunda dumanın olduğu yere gitmeye karar vermiş. Küçük kardeş;

-Duman varsa insanlar da olabilir. Belki ablam oradadır, demiş.

Dumana doğru gitmiş. Dumanın olduğu yerde bir cadı görmüş. Cadı, küçük kıza çok iyi davranmış. Ona yemekler getirmiş. Küçük kız çok açmış. O yüzden yemeği kabul etmiş. Evde yemek yemeye başlamış. O anda masada ablasının kınalı mendilini görmüş. Ablasının buraya geldiğini anlamış. Cadının, ona kötü bir şey yaptığını düşünmüş. Kız çok korkmuş. Cadı odadan çıktığında küçük kız odanın kapısını kilitlemiş. Odada bir baca varmış. Bacadan yukarı tırmanmış. Bacanın tepesine çıkmış ve kaçmış. Cadı odaya geri döndüğünde kızı odada görememiş. Sonrasında küçük kıza aramaya dışarı çıkmış.

Küçük kız kaçarken yolda uzun bir kavak ağacı görmüş.

-Eğil kavak ağacı eğil, demiş. Ağaç eğilmiş. Küçük kız ağaca tırmanmış.

-Kalk kavak ağacı kalk, demiş. Ağaç eski haline dönmüş. Cadı, ağacın dibine gelmiş. Ağaca tırmanamamış. Küçük kıza seslenmiş:

-Seni yakalayacağım! demiş. Küçük kız, cadıya seslenmiş:

-Bir odun al. Ateşte odunu yak. Sonra odunun üstüne basarak çık, demiş. Cadı ateşi yakmış. Odunu ateşe koymuş. Odunun üzerine basmış. Cadı ağaca çıkamamış ve yere düşmüş. Küçük kız aşağıya bakmış. Cadıya gülmüş. Güvende olduğunu anlamış. Ağaçtan inmiş ve yoluna devam etmiş. Cadı hala yerde yatıyormuş. Küçük kız kardeş, oradan uzaklaşmış. Yolda giderken ablasını görmüş. Ablası da cadıdan kaçmış. Birlikte eve dönmüşler. Kardeşler mutlu bir şekilde yaşamışlar. Gökteki yıldızlar dans etmiş, masal da burada bitmiş...

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 337

Hece sayısı: 826

Cümle sayısı: 71

198,825- 40,175x (toplam hece/toplam kelime)-2.610x (toplam kelime/toplam cümle)

198,825- (40,175x 2,45)- 2,610x 4,74

198,825-98,42 -12,37

88,03

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 337

Hece sayısı: 826

Cümle sayısı: 71

118.823- (25.987 × 2,45)- (0.971 × 4,74)

118,823- 63,66- 4,60

50,56

Tablo 4.4.2.4.2.2’de İki Kardeş masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.2.4.2.2. İki Kardeş uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
İki Kardeş	2,45	4,74	Kolay	Eğitsel düzey

İki Kardeş masalında özgün masalda 2,37 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU)

uyarlanmış halinde 2,42 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda olan ortalama cümle uzunluğu (OCU) 5,35 uyarlanmış halinde 4,70 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU artarken OCU azalmıştır.

4.4.2.4.3. İki Kardeş Masalının Özgün Masal ve Uyarlanmış Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Bir varmış, bir yokmuş. Kalbur zamanı içinde iki kız kardeş var. Anneleri, babaları ölmüştü. İkisi beraber yaşıyormuş”

Uyarlanmış Masal

“Bir varmış, bir yokmuş. Eski zamanların birinde iki kız kardeş birlikte yaşarlarmış.”

Özgün Masal

“Bir gün açıklamışlar. Ekmek bulmak için dağlara çıkmışlar.”

Uyarlanmış Masal

“Bir gün kardeşler çok acıkmışlar. Dağa çıkmaya karar vermişler.”

Özgün Masal

“İkisi de birer çuval almış. Çuvalda çıtlık toplamaya çıkmışlar.”

Uyarlanmış Masal

“Yanlarına ikisi de birer çuval almışlar. Menengiç toplamaya gitmişler.”

Özgün Masal

“Çıtlık mevsimiymiş. İkisi de çıtlıkları bulduk sıra ileriye gitmişler, uzaklaşmışlar ormanda.”

Uyarlanmış Masal

“O zaman menengiç mevsimiymiş. Her yerde menengiç olurmuş. İki kardeş menengiçleri toplamışlar.”

Özgün Masal

“Biri oturmuş, çuval dolarmış, çuval büyümüş. Birininki büyümmez.”

Uyarlanmış Masal

“Büyük kardeşin çuvalı dolmuş ama küçük kardeşin çuvalı dolmamış.”

Özgün Masal

“Meğer çuvalın dibi deliymiş. Topladığı düşmüşmüş, omuzunda böyle. Bildiği yokmuş, dolmadı diye giderke giderke çok ilerlemiş, birbirinden ayrılmışlar, uzaklaşmışlar.”

Uyarlanmış Masal

“Küçük kardeşin çuvalının dibi delikmiş. Küçük kardeş menengiç topladıkça çuvaldan dökülmüş. Ama bunu anlamamış.”

Özgün Masal

“Uzaklaştıklarında birbirlerini kaybetmişler. Tek kalmışlar. Bir yüksek taşın başına çıkmış. Ablasını aramak için küçük kız kardeş.”

Uyarlanmış Masal

“Ormanda ilerlemeye devam etmiş. İki kardeş birbirlerinden uzaklaşmışlar. Birbirlerini kaybetmişler. Küçük kardeş yüksek bir kayaya çıkmış.”

Özgün Masal

“Ablasına bağırarak duyuramamış. Tanımış, etrafında bir horoz sesi duymuş.”

Uyarlanmış Masal

“Oradan ablasına bakmış ve ona seslenmiş. Ama bir cevap gelmemiş. Küçük kız o sırada bir horoz sesi duymuş”

Özgün Masal

“Bir duman varmış. Ateş dumanı. Duman tütüyormuş. Hangisini geçsem ki acaba diye düşünmüş.”

Uyarlanmış Masal

“Bir tarafta da uzaklarda duman görmüş.
-Hangisine gitsem acaba? diye düşünmüş.”

Özgün Masal

“Duman tüten yere mi gitsem, horoz öten yere mi demiş. En iyisi ben de dumanmış tüten yere gideğen.”

Uyarlanmış Masal

“Sonunda dumanın olduğu yere gitmeye karar vermiş.”

Özgün Masal

“Duman tüten yerde insan vardır. Belki ablam ora varmıştır diye ora gitmiş.”

Uyarlanmış Masal

“Küçük kardeş;
-Duman varsa insanlar da olabilir. Belki ablam oradadır, demiş.
Dumana doğru gitmiş.”

Özgün Masal

“Varsa duman tüten yerde ateşin başında bir cadı karısı varmış. Cadı karısı ablası önce varmış. Ama kızı söylememiş.”

Uyarlanmış Masal

“Dumanın olduğu yerde bir cadı görmüş.”

Özgün Masal

“Önce ablası ondan önce oraya varmış. Ablasını kesmiş, pişirmiş. Yemeğin getirmiş. Kıza demiş ki, acıktın mı, aç mısın, demiş. Buyur etmiş. Hoş, beş, çok hürmetli davranmış.”

Uyarlanmış Masal

“Cadı, küçük kıza çok iyi davranmış.”

Özgün Masal

“Kıza demiş ki, acıktın mı, ben sana yemek getireğen, demiş. Yemek getir demiş, o da çok acım demiş. Yemek getirmiş. Yemeğe getirmiş.”

Uyarlanmış Masal

“Ona yemekler getirmiş. Küçük kız çok açmış. O yüzden yemeği kabul etmiş.”

Özgün Masal

“Kız seslenememiş ama tabağın içinde ablanın kınalı parmaklarından bilmiş. Pişirmiş kınalı parmaklarını böyle koyduğunda tabakta bilmiş, korkmuş.”

Uyarlanmış Masal

“Evde yemek yemeye başlamış. O anda masada ablasının kınalı mendilini görmüş. Ablasının buraya geldiğini anlamış. Cadının, ona kötü bir şey yaptığını düşünmüş. Kız çok korkmuş.”

Özgün Masal

“Ondan sonra o yemek getire gittiğinde odayı kilitlemiş de gitmiş. Kapıdan kaçamamış. Odayı kilitlemiş ama oda baca varmış. Bacadan yukarı evin başına çıkmış, dırmanmış çıkmış, kaçmış. Bacanın başına çıkmış, cadının üstüne bir de işemiş.”

Uyarlanmış Masal

“Cadı odadan çıktıktığında küçük kız odanın kapısını kilitlemiş.”

Özgün Masal

“Kadın ağzını böyle tuttuğunda işemiş. O da çok hırçınlaşmış. Seni demiş keseceğim, öldüreceğim seni. Yiyeceğim çıtır çıtır seni de demiş.”

Uyarlanmış Masal:

“Odada bir baca varmış. Bacadan yukarı tırmanmış. Bacanın tepesine çıkmış ve kaçmış. Cadı odaya geri döndüğünde kıızı odada görememiş. Sonrasında küçük kıızı aramaya dışarı çıkmış.”

Özgün Masal

“Ondan sonra kız da tutabilirsen yersin beni demiş. Hoplamış, oradan bir hoplamış evden inmiş
aşağıya.”

Uyarlanmış Masal

“Küçük kız kaçarken yolda uzun bir kavak ağacı görmüş.”

Özgün Masal

“Ey kavağ ağacı var yüksek bir, uzun ve yüksek. Şey demiş eğil kavacım eğil, eğil kavacım eğil demiş. Kavacı da Allah tarafından eğilmiş. Eğilmiş, o üstüne çıkmış.

Uyarlanmış Masal

“-Eğil kavak ağacı eğil, demiş. Ağaç eğilmiş. Küçük kız kardeş ağaca tırmanmış.”

Özgün Masal

“Doğrul kavacım doğrul demiş, doğrulmuş.”

Uyarlanmış Masal

“Kalk kavak ağacı kalk, demiş. Ağaç eski haline dönmüş.”

Özgün Masal

“Doğrulduğu zaman, gelmiş işte cadı dibine. İndi sen nasıl çıktın oraya demiş. Seni demiş öldüreceğim, yiyeceğim seni diri diri yiyeceğim demiş. Ona çok kızmış.”

Uyarlanmış Masal

“Cadı ağacın dibine gelmiş. Ağaca tırmanamamış. Küçük kıza seslenmiş:

-Seni yakalayacağım! demiş.”

Özgün Masal

“O da ben demiş öyle çıkamazsın demiş hiç uğraşma demiş. Bi uğraşmış kadın hoplarmış çat düşermiş, hoplarmış düşermiş, çıkamamış. Hiç uğraşma öle çıkmadım, demiş. Cadı nasıl çıktın, demiş. Ateşe demiş, bal demirler olurmuş inli inli. Onu kızdır, kızdır demiş. Bas onu götüne hoplan çıkan, demiş. Ben öyle yaptım, demiş.”

Uyarlanmış Masal

“Küçük kız, cadıya seslenmiş:

--Bir odun al. Ateşte odunu yak. Sonra odunun üstüne basarak çık, demiş.”

Özgün Masal

“Oda kızdırmış, kızdırmış bi basmış. Çıkamamış, düşmüş. Yeniden taa kızdırmayıktır, daha fazla kızdır, demiş. O da daha fazla kızdırmış. Bi taa basınca cadı iyice yanmış. Çıkamamış, düşmüş.”

Uyarlanmış Masal

“Cadı ateşi yakmış. Odunu ateşe koymuş. Odunun üzerine basmış. Cadı ağaca çıkamamış ve yere düşmüş.”

Özgün Masal

“Küçük kız kardeş, aşağı bakmış. Gari ona gırgır geçmişi. İnmiş gari kavak ağacından

inmiş. Cadı can çekişirmiş. Öyle kalmış, sürünmüş. Kurtar beni, demiş. O da bakmamış, devam etmiş.”

Uyarlanmış Masal

“Küçük kız aşağıya bakmış. Cadıya gülmüş. Güvende olduğunu anlamış. Ağaçtan inmiş ve yoluna devam etmiş. Cadı hala yerde yatıyormuş. Küçük kız kardeş, oradan uzaklaşmış. Yolda giderken ablasını görmüş. Ablası da cadıdan kaçmış. Birlikte eve dönmüşler. Kardeşler mutlu bir şekilde yaşamışlar. Gökteki yıldızlar dans etmiş, masal da burada bitmiş...”

4.4.2.4.4. İki Kardeş Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada İki Kardeş masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Bir varmış, bir yokmuş.

Uyarlanmış Cümle: Bir varmış, bir yokmuş.

Örnek 1’de verilen özgün cümle, uyarlanmış masalda giriş cümlesi korunarak kullanılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Bir gün açılmışlar.

Uyarlanmış Cümle: Bir gün kardeşler çok açılmışlar.

Örnek 2’de verilen özgün cümle korunmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Yanlarına birer çuval almışlar.

Uyarlanmış Cümle: Yanlarına ikisi de birer çuval almışlar.

Örnek 3’te verilen özgün cümle korunmuştur.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Kıza demiş ki, acıktın mı, ben sana yemek getireğen, demiş. Yemek getir demiş, o da çok acım demiş. Yemek getirmiş. Yemeğe getirmiş.

Uyarlanmış Cümle: Ona yemekler getirmiş. Küçük kız çok açmış. O yüzden yemeği kabul etmiş.

Örnek 1’de verilen özgün cümle sadeleştirilerek yeniden yazılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Doğrulduğu zaman, gelmiş işte cadı dibine. İndi sen nasıl çıktın oraya demiş. Seni demiş öldüreceğim, yiyeceğim seni diri diri yiyeceğim demiş. Ona çok kızmış.

Uyarlanmış Cümle: Cadı ağacın dibine gelmiş. Ağaca tırmanamamış. Küçük kıza seslenmiş:

-Seni yakalayacağım! demiş.

Örnek 2’de verilen özgün cümle anlatımı sadeleştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Cadı nasıl çıktın, demiş. Ateşe demiş, bal demirler olurmuş inli.

Uyarlanmış Cümle: Bir odun al. Ateşte onu yak. Sonra üstüne çık, demiş.

Örnek 3’te ağaca çıkmak için yapılacaklar sadeleştirilmiştir.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Meğer çuvalın dibi deliymiş. Topladığı düşmüş, omuzunda böyle.

Uyarlanmış Cümle: Küçük kardeşin çuvalının dibi delikmiş. Küçük kardeş menengiç topladıkça çuvaldan dökülmüş.

Örnek 1’de özgün cümlede çuvalın delik olması durumu özetlenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Ona çok kızmış. O da ben demiş öyle çıkamazsın demiş hiç uğraşmamış.

Uyarlanmış Cümle: Seni yakalayacağım! demiş.

Örnek 2’de verilen özgün cümle özetlenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Önce ablası ondan önce oraya varmış. Ablasını kesmiş, pişirmiş.

Yemeğin getirmiş. Kıza demiş ki, acıktın mı, aç mısın, demiş. Buyur etmiş. Hoş, beş, çok hürmetli davranmış.

Uyarlanmış Cümle: Cadı, küçük kıza çok iyi davranmış.

Örnek 3’te verilen özgün cümle özetlenerek yeniden yazılmıştır.

Değiştirme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Çıtlık mevsimiydi. İki de çıtlıkları arasında kalanlar sıra orada toplanırlar, uzaklaşmışlar ormanda."

Uyarlanmış Cümle: O zaman menengiç mevsimiydi. Her yerde menengiç olurmuş.

Örnek 1’de verilen “çıtlık” kelimesi 2. sınıf öğrencilerinin seviyesine uygun olarak bitkinin “menengiç” ismiyle değiştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Kız seslenememiş ama tabağın içinde ablanın kınalı parmaklarından bilmiş.

Uyarlanmış Cümle: O sırada masada ablasının kınalı mendillerini görmüş.

Örnek 2’de özgün cümledeki “kınalı parmak” ifadesi “kınalı mendil” olarak değiştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Gari ona gırgır geçmiş.

Uyarlanmış Cümle: Cadıya gülmüş.

Örnek 3’te verilen “gırgır geçmiş” kelimesi “gülmüş” olarak değiştirilmiştir.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Bacanın başına çıkmış, cadının üstüne bir de işemiş

Uyarlanmış Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 1’de özgün cümlede verilen “cadıya işemesi” uyarlanmış masaldan silinmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: O da fazla kızdırmış. Bi taa bastığında cadı iyice yanmış.

Uyarlanmış Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 2’de özgün cümledeki olumsuz ifadelerden dolayı kısım silinmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Cadı karısı ablası önce varmış. Ama kızı söylememiş.

Uyarlanmış Cümle: Orada bir cadı görmüş.

Örnek 3’te verilen özgün cümledeki “ablasının önceden gitmesi” silinmiştir.

Ekleme

Ekleme, ilköğretim 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Küçük kız kardeş, aşağı bakmış. Gari ona gırgır geçmişti. İnmiş gari kavak ağacından inmiş. Cadı can çekişirmiş.

Uyarlanmış Cümle: Küçük kız aşağıya bakmış. Cadıya gülmüş. Güvende olduğunu anlamış. Ağaçtan inmiş ve yoluna devam etmiş. Cadı hala yerde yatıyormuş.

Örnek 1’de “cadıya gülmüş” cümlesi eklenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Kıza demiş ki, acıktın mı, ben sana yemek getireğem, demiş.

Uyarlanmış Cümle: Cadı, küçük kıza çok iyi davranmış. Ona yemekler getirmiş.

Örnek 2’de uyarlanmış cümleye cadının iyi davranması detayı eklenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Öyle kalmış, sürünmüş. Kurtar beni, demiş. O da bakmamış, devam etmiş.

Uyarlanmış Cümle: Cadı hala yerde yatıyormuş. Küçük kız kardeş, oradan uzaklaşmış. Yolda giderken ablasını görmüş. Ablası da cadıdan kaçmış. Birlikte eve dönmüşler. Kardeşler mutlu bir şekilde yaşamışlar. Gökteki yıldızlar dans etmiş, masal da burada bitmiş...

Örnek 3’te verilen özgün cümleye masalın bitiş kısmına cümleler eklenerek yeniden yazılmıştır.

4.4.2.4.5. İki Kardeş Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

İki Kardeş masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda nezaket ve dayanışma değerlerinden cümleler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümleler ile

ifade edilmiştir.

“Bir gün kardeşler çok açılmışlar. Dağa çıkmaya karar vermişler.

Yanlarına ikisi de birer çuval almışlar. Menengiç toplamaya gitmişler.” (Dayanışma değeri)

“Cadı, ona çok iyi davranmış. Ona yemekler getirmiş. Küçük kız kardeş çok açmış. O yüzden yemeği kabul etmiş.” (Nezaket değeri)

4.4.2.4.6. İki Kardeş Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Menengiç, kavak, baca, eğilmek kelimeleri masalda birden fazla defa yer alarak öğreniciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.2.5. İplik Eğiren Kız Masalı

Özgün Masal

İPLİK EĞİREN KIZ

Bir ailenin çok güzel ama biraz obur bir kızı varmış. Aile iplik eğirir, dokuma dokur geçinir giderlermiş. Kızın annesi hacca gitmiş. Dönüşünde kızı pencerede bekliyormuş. Kızım biz geldik karşılansana. Kız 9 bazlama yedim. 9 daha yiyim geliyorum demiş. Kadının yanındakiler ne diyor diye sormuşlar. Anası 9 sırcan ip eğirdim. 9 daha eğirip geliyorum diyor demiş. O diyarın padişahı oradan geçiyormuş konuşmaları duymuş. Bu kız çok çalışkan herhalde oğluma alayım diye düşünmüş. Kızı oğluna istemiş. Almış saraya gitmişler. Bir gün padişah, hanımı, oğlu; kıza biz gezmeye gidiyoruz. Sen evde kal bütün iplikleri eğir, dokunmaları doku. Sarayı baştan aşağı temizle. Çamaşırları yıka, sütleri yağ yap, düğümlere bas, dönünceye kadar bitir demişler. Herkes gidince kızı almış bir düşünce. İşleri tek başıma nasıl yaparım diye. Evde de bir minder üstünde ihtiyar sivilceli çıbanlı bir adam otururmuş. Kız bir bulamaç yapmış. Torbaya koymuş, boynuna asmış. Hem bulamaç içer hem iplik eğirmiş. Bu amaçla ağzına yüzüne üstüne bulaşmış. Bu haline gören adamı bir gülme almış. Katıla katıla gülerken sivilceleri çıbanları patlamış, pislikler akmış. Adam rahatlamış iyi olmuş. Kıza, sen beni iyi ettin diye dile benden ne dilersen demiş. Kız iki dev gönder bana yardım etsinler demiş. Adam iki dev çağırmış. Devler gelip kızım bütün işlerini yapıp bitirmişler gitmişler. Akşam olmuş padişah karısı Şehzade gelmişler. Bakmışlar, bütün işler yapılmış. Ortada bir minder seriliymiş. Bu niye ki demişler. Kız, teyzem gelecek de onun için demiş. Biraz sonra bir bok böcüsü merdivenlerden yuvarlana yuvarlana gelmiş. Mindere oturmuş. Bu mu senin teyzen diye sormuşlar. Kız, evet bu bok böcüsü benim teyzem demiş. Bok böcüsü de ben bu kız gibi çok çalışkandım. Fazla Çalışmaktan bir bok böcüsüne döndüm demiş. Şehzade

padişah ve karısı aman demişler. Bizim gelinini de sonu böyle olur. Zararı yok fazla çalışmasın normal çalışsın demişler. Yaşayıp gitmişler...

Tablo 4.4.2.5.1. İplik Eğiren Kız masal inceleme formu

İplik Eğiren Kız masalı masal inceleme formuyla değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	2
Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	0
Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	2
Masalda örtük bir öğretim vardır.	3

Masal İçeriği (20 PUAN)**Değerlendirme**

- Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir. 4
- Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır. 4
- Masalda argo ifadeler yer almamaktadır. 4
- Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır. 4
- Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır. 4

Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)**Değerlendirme**

- Masal çocukların hayal gücünü geliştirir. 0
- Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir. 0
- Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılabilir. 5
- Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır. 2

Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)**Değerlendirme**

- Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır. 4
- Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır. 4
- Masalda tekerlemeler yer almaktadır. 0
- Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir. 4
- Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır. 1

Toplam Puan: 62

Bu forma göre İplik Eğiren Kız masalı 62 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masalın uyarlaması yapılmıştır.

4.4.2.5.2. İplik Eğiren Kız Masalı Okunabilirlik Ölçütü

İplik Eğiren Kız masalında okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya- Uzun'un okunabilirlik formülleriyle hesaplanmıştır.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 289

Hece sayısı: 671

Cümle sayısı: 45

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175x 2,32) - 2,610x 6,42$

$198,825 - 93,20 - 16,75$

88,87

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 289

Hece sayısı: 671

Cümle sayısı: 45

118.823- (25.987 × 2,32)- (0.971 × 6,42)

118,823- 60,28- 6,23

52,31

Tablo 4.4.2.5.2.2’de İplik Eğiren Kız masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.2.5.2.2. İplik Eğiren Kız özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
İplik Eğiren Kız	2,32	6,42	Kolay	Bağımsız okuma

Uyarlanmış Masal

İPLİKLER

Bir zamanlar, yemek yemeyi çok seven bir oğlan varmış. Oğlanın ailesi iplik dokurmuş. İplikleri dokuyarak para kazanırlarmış. Bir gün oğlanın annesi çarşıya gitmiş. Aradan kısa bir zaman sonra çarşıdan dönmüş. Oğlan pencerede annesini bekliyormuş. Annesi, oğluna;

-Oğlum, geldik! demiş. Oğlan;

-Anne, dokuz tane bazlama yedim. Dokuz tane daha yiyip yanınıza gelirim, demiş.

Annesinin arkadaşları;

-Oğlun ne diyor? demişler. Annesi cevap vermiş;

-Oğlum, dokuz sıra ip dokudum. Şimdi dokuz sıra daha yaparım dedi, demiş.

O ülkenin bir padişahı varmış. Padişahın bir de kızı varmış. Padişah oralarda geziyormuş. Oğlanın evinin yakınına gelmiş. O sırada konuşmaları duymuş. Oğlanın çok çalışkan olduğunu düşünmüş. Kızı ile evlensinler istemiş. Oğlanın evine doğru yaklaşmış. Annesi ile konuşmuş. Annesi bu duruma çok şaşırılmış. Padişah, oğlanı kızına istemiş. Oğlan da kabul etmiş. 40 gün 40 gece düğün yapmışlar. Aradan zaman geçmiş.

Bir gün padişah, karısı ve kızı saraydan dışarı çıkmışlar. Onların çarşıda işleri varmış. Sarayda yapılacak işler de varmış. Oğlana söylemişler. Sarayda yapılacakları tamamlamasını istemişler.

-Bütün iplikleri doku. Sarayı temizle. Çamaşırları yıka. Sütleri yağ yap, demişler. Oğlan bir şey diyememiş. Herkes gitmiş. Sarayda bir minder varmış. Minderde ihtiyar, mutsuz

bir adam oturuyormuş.

Oğlan bir çorba yapmış. Çorbayı torbaya koymuş. Torbayı boynuna asmış. Çorbayı içmiş. Bir yandan da iplikleri dokumuş. Bu sırada çorba üstüne dökülmüş. İhtiyar adam, oğlana gülmüş ve ona seslenmiş:

-Sen beni güldürdün. Dile benden ne dilerse, demiş.

Oğlan bu teklife çok sevinmiş.

-Bana iki dev gönder, yardım etsinler, demiş. Adam iki dev çağırmış. Devler gelmiş ve oğlanın işlerini yapmışlar. Akşam olmuş. Padişah, karısı ve kızı saraya geri gelmişler. Saraydaki bütün işler bitmiş. Oğlan minderde oturuyormuş. Padişah, oğlana seslenmiş:

-Bu minder niye burada? demiş. Oğlan cevap vermiş:

-Teyzem gelecek. Minderi buraya otursun diye koydum, demiş. Bir süre sonra bok böceği gelmiş. Mindere oturmuş. Şehzade, oğlana sormuş:

-Senin teyzen bu mu? demiş. Oğlan cevap vermiş:

-Evet, bu bok böceği benim teyzem, demiş. Bok böceği konuşmuş:

-Ben çok çalışkandım. Fazla çalışmaktan böyle oldum, demiş.

Padişah ve karısı düşünmüşler ve oğlana seslenmişler:

-Aman oğlum! Senin de böyle olmanı istemeyiz. Kendini fazla yorma, demişler.

Oğlan teşekkür etmiş. Oğlanın iplik dokumasına onlarda yardım etmişler. Hep beraber mutlu bir şekilde yaşamışlar.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 347

Hece sayısı: 833

Cümle sayısı: 73

198,825- 40,175x (toplam hece/toplam kelime)-2.610x (toplam kelime/toplam cümle)

198,825- (40,175x 2,40)- 2,610x 4,75

198,825- 96,42- 12,39

90,01

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 347

Hece sayısı: 833

Cümle sayısı: 73

118.823- (25.987 × 2,40)- (0.971 × 4,75)

118,823- 62,36- 4,61

51,85

Tablo 4.4.2.5.2.2’de İplikler masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.2.5.2.2. İplikler uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
İplikler	2,40	4,75	Çok kolay	Bağımsız okuma

İplikler masalında özgün masalda 2,32 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,40 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda olan ortalama cümle uzunluğu (OCU) 6,42 uyarlanmış halinde 4,75 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU artarken OCU azalmıştır.

4.4.2.5.3. İplikler Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Bir ailenin çok güzel ama biraz obur bir kızı varmış.”

Uyarlanan Masal

“Bir zamanlar, yemek yemeyi çok seven bir oğlan varmış.”

Özgün Masal

“Aile iplik eğirir, dokuma dokur geçinir giderlermiş.”

Uyarlanan Masal

“Oğlanın ailesi iplik dokurmuş. İplikleri dokuyarak para kazanırlarmış.”

Özgün Masal

“Kızın annesi hacca gitmiş. Dönüşünde kızı pencerede bekliyormuş.”

Uyarlanan Masal

“Bir gün oğlanın annesi çarşıya gitmiş. Aradan kısa bir zaman sonra çarşıdan dönmüş. Oğlan pencerede annesini bekliyormuş.”

Özgün Masal

“Kızım biz geldik karşılasana. Kız 9 bazlama yedim. 9 daha yiyim geliyorum demiş.”

Uyarlanan Masal

“Annesi, oğluna;

-Oğlum, geldik! demiş. Oğlan;

-Anne, dokuz tane bazlama yedim. Dokuz tane daha yiyip yanınıza gelirim, demiş.”

Özgün Masal

“Kadının yanındakiler ne diyor diye sormuşlar. Anası 9 sırcan ip eğirdim. 9 daha eğirip geliyorum diyor demiş.”

Uyarlanan Masal

“Annesinin arkadaşları;

-Oğlun ne diyor? demişler. Annesi cevap vermiş:

-Oğlum, dokuz sıra ip dokudum. Şimdi dokuz sıra daha yaparım dedi, demiş.”

Özgün Masal

“O diyarın padişahı oradan geçiyormuş konuşmaları duymuş. Bu kız çok çalışkan herhalde oğluma alayım diye düşünmüş. Kızı oğluna istemiş. Almış saraya gitmişler.”

Uyarlanan Masal

“O ülkenin bir padişahı varmış. Padişahın bir de kızı varmış. Padişah oralarda geziyormuş. Oğlanın evinin yakınına gelmiş. O sırada konuşmaları duymuş. Oğlanın çok çalışkan olduğunu düşünmüş. Kızı ile evlensinler istemiş. Oğlanın evine doğru yaklaşmış. Annesi ile konuşmuş. Annesi bu duruma çok şaşırılmış. Padişah, oğlanı kızına istemiş. Oğlan da kabul etmiş. 40 gün 40 gece düğün yapmışlar.”

Özgün Masal

“Bir gün padişah, hanımı, oğlu; kıza biz gezmeye gidiyoruz. Sen evde kal bütün iplikleri eğir, dokunmaları doku. Sarayı baştan aşağı temizle. Çamaşırları yıka, sütleri yağ yap, düğümlere bas, dönünceye kadar bitir demişler.”

Uyarlanan Masal

“Aradan zaman geçmiş.

Bir gün padişah, karısı ve kızı saraydan dışarı çıkmışlar. Onların çarşıda işleri varmış. Sarayda yapılacak işler de varmış. Oğlana söylemişler. Sarayda yapılacakları tamamlamasını istemişler.

-Bütün iplikleri doku. Sarayı temizle. Çamaşırları yıka. Sütleri yağ yap, demişler.”

Özgün Masal

“Herkes gidince kızı almış bir düşünce. İşleri tek başıma nasıl yaparım diye.”

Uyarlanan Masal

“Oğlan bir şey diyememiş. Herkes gitmiş.”

Özgün Masal

“Evde de bir minderin üstünde ihtiyar sivilceli çıbanlı bir adam otururmuş.”

Uyarlanan Masal

“Sarayda bir minder varmış. Minderde ihtiyar, mutsuz bir adam oturuyormuş.”

Özgün Masal

“Kız bir bulamaç yapmış. Torbaya koymuş, boynuna asmış. Hem bulamaç içer hem iplik eğirmiş. Bu amaçla ağzına yüzüne üstüne bulaşmış.”

Uyarlanan Masal

“Oğlan bir çorba yapmış. Çorbayı torbaya koymuş. Torbayı boynuna asmış. Çorbayı içmiş. Bir yandan da iplikleri dokumuş. Bu sırada çorba üstüne dökülmüş.”

Özgün Masal

“Bu haline gören adamı bir gülme almış. Katıla katıla gülerken sivilceleri çibanları patlamış, pislikler akmış. Adam rahatlamış iyi olmuş. Kıza, sen beni iyi ettin diye dile benden ne dilersen demiş.”

Uyarlanan Masal

“İhtiyar adam, oğlana gülmüş ve ona seslenmiş:

-Sen beni güldürdün. Dile benden ne dilersen, demiş.”

Özgün Masal

“Kız iki dev gönder bana yardım etsinler demiş. Adam iki dev çağırmış. Devler gelip kızım bütün işlerini yapıp bitirmişler gitmişler.”

Uyarlanan Masal

“Oğlan bu teklife çok sevinmiş.

-Bana iki dev gönder, yardım etsinler, demiş. Adam iki dev çağırmış. Devler gelmiş ve oğlanın işlerini yapmışlar.”

Özgün Masal

“Akşam olmuş padişah karısı Şehzade gelmişler. Bakmışlar, bütün işler yapılmış.”

Uyarlanan Masal

“Akşam olmuş. Padişah, karısı ve kızı saraya geri gelmişler. Evdeki bütün işler bitmiş.”

Özgün Masal

“Ortada bir minder seriliymiş. Bu niye ki demişler. Kız, teyzem gelecek de onun için demiş.”

Uyarlanan Masal

Oğlan, minderde oturuyormuş. Padişah, oğlana seslenmiş:

-Bu minder niye burada? demiş. Oğlan cevap vermiş:

-Teyzem gelecek. Minderi buraya otursun diye koydum, demiş.

Özgün Masal

“Biraz sonra bir bok böcüsü merdivenlerden yuvarlana yuvarlana gelmiş. Mindere oturmuş.”

Uyarlanan Masal

Bir süre sonra bok böceği gelmiş. Mindere oturmuş. Şehzade, oğlana sormuş:

Özgün Masal

“Bu mu senin teyzen diye sormuşlar. Kız, evet bu bok böcüsü benim teyzem demiş.”

Uyarlanan Masal

“-Senin teyzen bu mu? demiş. Oğlan cevap vermiş:

-Evet, bu bok böceği benim teyzem, demiş.”

Özgün Masal

“Bok böcüsü de, ben bu kız gibi çok çalışkandım. Fazla Çalışmaktan bir bok böcüsüne döndüm demiş.”

Uyarlanan Masal

“Bok böceği konuşmuş:

-Ben çok çalışkandım. Fazla çalışmaktan böyle oldum, demiş.”

Özgün Masal

“Şehzade padişah ve karısı aman demişler. Bizim gelinini de sonu böyle olur. Zararı yok fazla çalışmasın normal çalışsın demişler. Yaşayıp gitmişler...”

Uyarlanan Masal

“Padişah ve karısı düşünmüşler ve oğlana seslenmişler:

-Aman oğlum! Senin de böyle olmanı istemeyiz. Kendini fazla yorma, demişler.

Oğlan teşekkür etmiş. Oğlanın iplik dokumasına onlarda yardım etmişler. Hep beraber mutlu bir şekilde yaşamışlar.”

4.4.2.5.4. İplikler Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada İplikler masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Kadının yanındakiler ne diyor diye sormuşlar.

Uyarlanan Cümle: -Oğlun ne diyor? demişler.

Örnek 1’de verilen özgün cümle korunmuştur.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Bu mu senin teyzen diye sormuşlar.

Uyarlanan Cümle: “-Senin teyzen bu mu? demiş.

Örnek 2’de verilen özgün cümle korunmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Kız iki dev gönder bana yardım etsinler demiş.

Uyarlanan Cümle: -Bana iki dev gönder, yardım etsinler, demiş.

Örnek 3’te verilen özgün cümle korunmuştur.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Kızım biz geldik karşılana. Kız 9 bazlama yedim. 9 daha yiyim geliyorum demiş.

Uyarlanan Cümle: Annesi, oğluna;

-Oğlum, geldik! demiş. Oğlan;

-Anne, dokuz tane bazlama yedim. Dokuz tane daha yiyip yanınıza gelirim, demiş.

Örnek 1’de özgün cümleler sadeleştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Annenin arkadaşları sormuş. Oğlun ne diyor? demişler. Annesi cevap vermiş. Oğlum, dokuz sıra ip hazırladım. Şimdi dokuz sıra daha hazırlarım dedi, demiş.

Uyarlanan Cümle: Annesinin arkadaşları;

-Oğlun ne diyor? demişler. Annesi cevap vermiş;

-Oğlum, dokuz sıra ip dokudum. Şimdi dokuz sıra daha yaparım dedi, demiş.

Örnek 2’de konuşmalar sadeleştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Akşam olmuş padişah karısı Şehzade gelmişler. Bakmışlar, bütün işler yapılmış.

Uyarlanan Cümle: Akşam olmuş. Padişah, karısı ve kızı saraya geri gelmişler. Evdeki bütün işler bitmiş.

Örnek 3’te özgün cümlelerdeki anlatım sadeleştirilerek anlaşılabilirliği artırılmıştır.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Şehzade padişah ve karısı aman demişler. Bizim gelinini de sonu böyle olur. Zararı yok fazla çalışmasın normal çalışsın demişler.

Uyarlanan Cümle: Padişah ve karısı düşünmüşler ve oğlana seslenmişler:

-Aman oğlum! Senin de böyle olmanı istemeyiz. Kendini fazla yorma, demişler.

Örnek 1’de verilen cümledeki ifadeler daha anlaşılır bir ifade ile özetlenerek yazılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Bu haline gören adamı bir gülme almış. Katıla katıla gülerken sivilceleri çibanları patlamış, pislikler akmış. Adam rahatlamış iyi olmuş. Kıza, sen beni iyi ettin diye dile benden ne dilersen demiş.

Uyarlanan Cümle: İhtiyar adam, oğlana gülmüş ve ona seslenmiş:

-Sen beni güldürdün. Dile benden ne dilersen, demiş.

Örnek 2’de verilen özgün cümledeki “katıla katıla gülerken sivilceleri çibanları patlamış, pislikler akmış. Adam rahatlamış iyi olmuş” kısmı çıkartılmış ve cümle özetlenerek yeniden yazılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Herkes gidince kızı almış bir düşünce. İşleri tek başıma nasıl yaparım diye.

Uyarlanan Cümle: Oğlan bir şey diyememiş. Herkes gitmiş.

Örnek 3’te verilen özgün cümle özetlenerek yeniden yazılmıştır.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Aile iplik eğirir, dokuma dokur geçinir giderlermiş.

Uyarlanan Cümle: Ailesi iplik dokurmuş.

Örnek 1’de verilen “dokuma dokur” ifadesi silinmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Biraz sonra bir bok böcüsü merdivenlerden yuvarlana yuvarlana gelmiş.

Mindere oturmuş.

Uyarlanan Cümle: Bir süre sonra bok böcüsü gelmiş. Mindere oturmuş. Şehzade, oğlana sormuş.

Örnek 2’de verilen özgün cümlede “merdivenden yuvarlanma” kısmı silinmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Kızım biz geldik karşılasana. Kız 9 bazlama yedim. 9 daha yiyim geliyor demiş.

Uyarlanan Cümle: Annesi seslenmiş:

-Oğlum, geldik! demiş.

Örnek cümlede verilen “karşılasana” kelimesi uyarlanan metinden silinmiştir.

Değiştirme

Değiştirme, ilkökul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Bir ailenin çok güzel ama biraz obur bir kızı varmış.

Uyarlanan Cümle: Bir zamanlar, yemek yemeyi çok seven bir oğlan varmış.

Örnek 1’de verilen özgün metinde “kız” olarak verilen karakter “erkek” olarak değiştirilmiştir. Eşitlik vurgusu amaçlanmıştır. “Obur” kelimesi de “yemek yemeyi çok seven” olarak düzenlenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Evde de bir minder üstünde ihtiyar sivilceli çıbanlı bir adam oturmuş.

Uyarlanan Cümle: Evde bir minder varmış. Minderde ihtiyar, mutsuz bir adam oturuyormuş.

Örnek 2’de verilen cümlede “sivilceli” kelimesi “mutsuz” kelimesi ile değiştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: “Kızın annesi hacca gitmiş. Dönüşünde kızı pencerede bekliyormuş.”

Uyarlanan Cümle: Bir gün oğlanın annesi çarşıya gitmiş. Aradan kısa bir zaman sonra çarşıdan dönmüş. Oğlan pencerede annesini bekliyormuş.

Örnek 3’te verilen özgün cümlede “hacca gitmesi” yerine “çarşıya gitmesi” ifadesi kullanılmıştır.

Ekleme

Ekleme, ilkökul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime

veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: O diyarın padişahı oradan geçiyormuş konuşmaları duymuş.

Uyarlanan Masal: O ülkenin bir padişahı varmış. Padişahın bir de kızı varmış. Padişah oralarda geziyormuş. Oğlanın evinin yakınına gelmiş. O sırada konuşmaları duymuş.

Örnek 1’de verilen cümlede özgün cümleye eklemeler yapılarak anlatımın akıcılığı sağlanmaya çalışılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Bu kız çok çalışkan herhalde oğluma alayım diye düşünmüş. Kızı oğluna istemiş. Almış saraya gitmişler.

Uyarlanan Cümle: Oğlanın çok çalışkan olduğunu düşünmüş. Kızı ile evlensinler istemiş. Oğlanın evine yaklaşmış. Annesi ile konuşmuş. Annesi bu duruma çok şaşırmış. Padişah oğlanı, kızına istemiş. Oğlan da kabul etmiş. 40 gün 40 gece düğün yapmışlar.

Örnek 2’de verilen cümlede özgün cümleye eklemeler yapılmıştır. Anlatım güçlendirilmiştir. Kadın-erkek ilişkilerinde karşılıklı olarak iki tarafında ilişkiyi istemesi, kadın-erkek ayrımı gözetmeksizin anlatımın sürdürülmesi sağlanmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Şehzade padişah ve karısı aman demişler. Bizim gelinini de sonu böyle olur. Zararı yok fazla çalışmasın normal çalışsın demişler. Yaşayıp gitmişler...

Uyarlanan Cümle: Padişah ve karısı düşünmüşler ve oğlana seslenmişler:

-Aman oğlum! Senin de böyle olmanı istemeyiz. Kendini fazla yorma, demişler.

Oğlan teşekkür etmiş. Oğlanın iplik dokumasına onlarda yardım etmişler. Hep beraber mutlu bir şekilde yaşamışlar.

Örnek 3’te verilen cümleye eklemeler yapılmış ve masal bitişi uyarlanarak yazılmıştır.

4.4.2.5.5. İplikler Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

İplikler masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda dayanışma, sevgi, nezaket değerlerinden cümleler bulunmaktadır. Bu değer metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“-Sen beni güldürdün. Dile benden ne dilersen, demiş.” (Nezaket değeri)

“Oğlan teşekkür etmiş.” (Nezaket değeri)

“Oğlanın iplik dokumasına onlarda yardım etmişler.” (Dayanışma değeri)

“Hep beraber mutlu bir şekilde yaşamışlar.” (Sevgi değeri)

4.4.2.5.6. İplikler Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Dokumak, minder, dev, torba kelimeleri masalda birden fazla defa yer alarak öğreniciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.2.6. Padişah ve Üç Arkadaş Masalı

Özgün Masal

PADIŞAH VE ÜÇ ARKADAŞ

Vaktin birinde üç arkadaş oturmuş, konuşuyorlarmış. Birincisi, padişahın hanımı ne kadar güzel benim olsaydı ne hoş olurdu demiş. İkincisi padişahın yerinde ben olsaydım ne iyi olurdu demiş. Üçüncü de biraz param olsaydı da şu memleketi biraz gezip dolaşsaydım demiş. O sırada orada geçmekte olan padişahın veziri konuşmaları duymuş, gitmiş padişaha konuşulanları anlatmış. Padişah getirin hepsini saraya diyerek emretmiş, almışlar gelmişler üçünü de. Padişah isteklerini sormuş. Anlatmışlar padişah bunun üzerine üçüncüye bir kese altın vermiş. Al bunu memleketi iyice gez 40 gün sonra gel demiş. İkinciye taht odasına göndermiş. 40 gün kal demiş. Birinci için de 40 gün bir odaya koyun demiş. Birinci bir odada 40 gün kalmış. Yemesi için her gün yumurta getirmişler. Bir gün yeşil, bir gün sarı, bir gün beyaz, kırmızı renk renk ama her yemekte yumurta sadece renkleri değişik. Oğlana yumurta yemekten bıkkınlık gelmiş. İkinciye taht odasına koymuşlar. Yemekler altın sahanlarda gümüş sinelerde envai türlü gelirmiş. Her yaz zümrütten yakuptan pırıl pırıl parlarmış. Vatandaşlarım biri gelir biri gider, hürmette kusur etmezlermiş fakat oğlan tavanda asılı duran bir değirmen taşı ve bir kılıç yüzünden ne durabilirmiş ne oturabilirmiş. Kafasına ha düştü ha düşecek diye 40 günü zor geçirmiş. 40 günün sonunda padişah üçünü de toplamış. Üçüncü, bahtıyarım sayenizde gezdim geldim demiş. O gitmiş, birinciye sormuş, ne yaptın diye. Her gün yumurta yedim sultanım renkleri farklı farklı ama hepsi yumurta demiş. Padişah, bak oğlum, demiş. Kadınlar da yumurta gibidir. Kimi ipek kumaş kimi kutnu kumaş içinde parıl parıl parıldar. Kimisi un çuvalından bez içindedir fakat hepsi aynıdır. Dışlarına bakıp da karar verme. Kimi seviyorsan onunla mutlu olursun. O da gitmiş. İkinci oğlan da 40 gün oturduğu odada tavanda asılı kılıç ve değirmen taşından rahat edemediğini diken üstünde oturduğunu anlatmış. Padişah oğlum demiş, devlet çarkı kolaylıkla dönmez. Rus arpaçayı ister, Yunan İzmir'i ister, vatandaş ekmek aş ister. O gördüğün kılıçla değirmen taşı bu meselelerdir. Bunun altından kalkabilmek için gece gündüz uyumadan uğraşmak çalışmak lazımdır. Onu anlatır. Gösterişli, şatafatlı hayata bakıp yanlış düşünmeyin. Padişah sözlerini bitirmiş. O da gitmiş. Bir daha yerli yersiz rastgele konuşmamışlar. İyi

insanlar olarak yaşayıp gitmişler.

Tablo 4.4.2.6.1. Padişah ve Üç Arkadaş masal inceleme formu

Padişah ve Üç Arkadaş masalı masal inceleme formuyla değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0

Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
• Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
• Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	4
• Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	2
• Masalda örtük bir öğretim vardır.	0
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
• Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	4
• Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
• Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
• Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
• Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	4
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
• Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	0
	2
• Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	5
• Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
• Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	5
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
• Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	4
• Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
• Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
• Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
• Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	1

Toplam Puan: 70

Bu forma göre Padişah ve Üç Arkadaş masalı 70 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masalın uyarlaması yapılmıştır.

4.4.2.6.2. Padişah ve Üç Arkadaş Masalı Okunabilirlik Ölçütü

Padişah ve Üç Arkadaş masalının okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya- Uzun'un okunabilirlik formülleriyle hesaplanmıştır.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 896

Hece sayısı: 1984

Cümle sayısı: 150

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175x 2,21) - 2,610x 5,97$

$198,825 - 88,78 - 15,58$

94,46

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 896

Hece sayısı: 1984

Cümle sayısı: 150

118.823- (25.987 × 2,21)- (0.971 × 5,97)

118,823- 57,43- 5,79

55,60

Tablo 4.4.2.6.2.1’de Padişah ve Üç Arkadaş masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.2.6.2.1. Padişah ve Üç Arkadaş özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Padişah ve Üç Arkadaş	2,21	5,97	Çok kolay	Bağımsız okuma

Uyarlanmış Masal

PADİŞAH VE ÜÇ ARKADAŞ

Vaktin birinde üç arkadaş varmış. Arkadaşlar bir araya gelip sohbet ederlermiş. Bir gün yine bir araya gelmişler. Birinci adam konuşmuş:

-Padişahın hanımı çok kibar birisi, demiş. İkinci arkadaş araya girmiş:

-Keşke padişah olsaydım, demiş. Üçüncü arkadaş;

-Biraz param olsaydı da memleketi gezseydim, demiş. O sırada padişahın veziri oradaymış. Adamların konuşmalarını duymuş. Padişahın yanına gitmiş. Olanları anlatmış. Padişah bir ferman yazdırmış:

-Üç adamı saraya getirin, demiş. Üç arkadaş bulmuşlar. Üç arkadaş bu duruma çok şaşırılmışlar. Hep birlikte saraya gitmişler. Padişah, onlara isteklerini sormuş. Hepsi isteklerini söylemişler. Padişah, üçüncü arkadaşına bir kese altın vermiş.

-Memleketi gez. Kırk gün sonra geri gel, demiş. İkinciye taht odasına göndermiş.

-40 gün burada kal. demiş. Sıra birinciye gelmiş.

-40 gün bir odada kalacaksın, demiş. Birincisini de bir odaya götürmüşler. Birincisini de bir odaya götürmüşler. 40 gün boyunca orada kalmış. Ona her gün yemek vermişler ama yemeği meyveymiş. Her gün farklı renklerde elma getirmişler. Bir gün yeşil elma, bir gün sarı elma, diğer günde kırmızı elma vermişler.

İkinci arkadaş her gün farklı yemekler yemiş. Tahtında oturmuş. Halkının isteklerini dinlemiş. Aradan kırk gün geçmiş. Padişah hepsini yanına çağırmış. Üçüncüsü gelmiş. Padişaha teşekkür etmiş.

-Her yeri gezdim, demiş. Padişah onu göndermiş.

Birincisi, elma yemekten bıkmış. Padişaha seslenmiş:

-Sultanım, her gün farklı renkli elma yedim. Hepsi sadece elmaydı, demiş.

Padişah düşünmüş.

-Oğlum, insanlar meyvelere benzer. Kimi rengârenk ve parlaktır. Kimi sade ve alçakgönüllüdür ama hepsi aynıdır. Sevdiğin insanlar yanında olunca mutlu olursun, demiş. Birinci arkadaş, padişaha teşekkür etmiş. Saraydan ayrılmış. Sıra ikinci arkadaş gelmiş. Padişah sormuş:

-Nasıl geçti günlerin? demiş. Adam düşünmüş.

-Padişahım, halkımın mutlu olması lazımdı. Bunun için çok çalışmalıydım ama bu iş çok zormuş, demiş. Padişah cevap vermiş:

-Devlet işleri kolay değil. Devletin ve halkın sorunlarını çözmelisin. Bunun için gece gündüz çalışmalısın, demiş. Üçü de saraydan ayrılmışlar. Kendi aralarında konuşmuşlar. Birincisi;

-Sevdiğim insanlarla sohbet ederim. Oyun oynarım, şarkı söylerim, demiş. Şarkı söylemeye başlamış:

Gül dala değdi.

Bülbüller baktı.

Sevdiğimden mektup geldi.

Üzüntü bitti.

İkincisi araya girmiş:

-Bende her şey kolay olur sandım. Güzel yemekler yedim. Her isteğim oldu ama halkın sorunları vardı. Onları da çözmeliydim. Padişah olmak zormuş, demiş.

Üçüncüsü gülmüş.

-Ben çok mutlu oldum. Her yeri gezdim. Köyümüzden başka yerlerde varmış. Oralara gördüm, demiş.

Hepsi gülmüş. Şarkı söylemişler ve yola devam etmişler.

Gül dala değdi.

Bülbüller baktı.

Sevdiğimden mektup geldi.

Üzüntü bitti.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 375

Hece sayısı: 916

Cümle sayısı: 81

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime)- $2.610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175x 2,44) - 2,610x 4,62$

$198,825 - 98,02 - 12,05$

88,75

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 375

Hece sayısı: 916

Cümle sayısı: 81

$118.823 - (25.987 \times 2,44) - (0.971 \times 4,62)$

$118,823 - 63,40 - 4,48$

50,94

Tablo 4.4.2.6.2.2’de Padişah ve Üç Arkadaş masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.2.6.2.2. Padişah ve Üç Arkadaş uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Padişah ve Üç Arkadaş	2,44	4,62	Kolay	Eğitsel düzey

Padişah ve Üç Arkadaş masalında özgün masalda 2,21 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,44 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda olan ortalama cümle uzunluğu (OCU) 5,97 uyarlanmış halinde 4,62 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU artarken OCU azalmıştır.

4.4.2.6.3. Padişah ve Üç Arkadaş Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

"Vaktin birinde üç arkadaş oturmuş, konuşuyorlarmış."

Uyarlanan Masal

"Vaktin birinde üç arkadaş varmış. Üç arkadaş bir araya gelip sohbet ederlermiş."

Özgün Masal

"Birincisi, padişahın hanımı ne kadar güzel benim olsaydı ne hoş olurdu demiş."

Uyarlanan Masal

"Birinci adam konuşmuş:

-Padişahın hanımı çok kibar birisi, demiş."

Özgün Masal

"İkincisi padişahın yerinde ben olsaydım ne iyi olurdu demiş."

Uyarlanan Masal

"İkincisi araya girmiş.

-Keşke padişah olsaydım, demiş."

Özgün Masal

"Üçüncü de biraz param olsaydı da şu memleketi biraz gezip dolaşsaydım demiş."

Uyarlanan Masal

" Üçüncü arkadaş;

-Biraz param olsaydı da memleketi gezseydim, demiş."

Özgün Masal

"O sırada orada geçmekte olan padişahın veziri konuşmaları duymuş, gitmiş padişaha konuşulanları anlatmış."

Uyarlanan Masal

"O sırada padişahın veziri oradaymış. Adamların konuşmalarını duymuş. Padişahın yanına gitmiş. Olanları anlatmış."

Özgün Masal

"Padişah getirin hepsini saraya diyerek emretmiş, almışlar gelmişler üçünü de."

Uyarlanan Masal

"Padişah ferman yazdırmış:

-Üç adamı saraya getirin, demiş."

Özgün Masal

"Padişah isteklerini sormuş. Anlatmışlar padişah bunun üzerine üçüncüye bir kese altın vermiş. Al bunu memleketi iyice gez 40 gün sonra gel demiş."

Uyarlanan Masal

"Üç arkadaş bu duruma çok şaşırılmışlar. Hep birlikte saraya gitmişler. Padişah, isteklerini sormuş. Hepsi isteklerini söylemişler. Padişah, üçüncü arkadaşına bir kese altın vermiş.

-Memleketi gez. Kırk gün sonra geri gel, demiş."

Özgün Masal

"İkinciye taht odasına göndermiş. 40 gün kal demiş."

Uyarlanan Masal

"İkinciye taht odasına göndermiş.

-40 gün burada kal. demiş."

Özgün Masal

"Birinci için de 40 gün bir odaya koyun demiş."

Uyarlanan Masal

"Sıra birinciye gelmiş.

-40 gün bir odada kalacaksın, demiş."

Özgün Masal

"Birinci bir odada 40 gün kalmış. Yemesi için her gün yumurta getirmişler. Bir gün yeşil, bir gün sarı, bir gün beyaz, kırmızı renk renk ama her yemekte yumurta sadece renkleri değişik. Oğlana yumurta yemekten bıkkınlık gelmiş."

Uyarlanan Masal

"Birincisini de bir odaya götürmüşler. 40 gün boyunca orada kalmış. Ona her gün yemek vermişler ama yemeği meyveymiş. Her gün farklı renklerde elma getirmişler. Bir gün yeşil elma, bir gün sarı elma, diğer günde kırmızı elma vermişler."

Özgün Masal

"İkinciye taht odasına koymuşlar. Yemekler altın sahanlarda gümüş sinelerde envai türlü gelirmiş. Her yaz zümrüden yakuptan pırıl pırıl parlarmış. Vatandaşlarım biri gelir biri gider, hürmette kusur etmezlermiş fakat oğlan tavanda asılı duran bir değirmen taşı ve bir kılıç yüzünden ne durabilirmiş ne oturabilirmiş. Kafasına ha düştü ha düşecek diye 40 günü zor geçirmiş."

Uyarlanan Masal

"İkinci arkadaş, her gün farklı yemekler yemiş. Tahtında oturmuş. Halkının isteklerini dinlemiş."

Özgün Masal

"40 günün sonunda Padişah üçünü de toplamış. Üçüncü, bahtıyarım sayenizde gezdim geldim demiş. O gitmiş, birinciye sormuş, ne yaptın diye."

Uyarlanan Masal

"Aradan kırk gün geçmiş. Padişah hepsini yanına çağırmış. Üçüncüsü gelmiş. Padişaha teşekkür etmiş.

-Her yeri gezdim, demiş. Padişah onu göndermiş."

Özgün Masal

"Her gün yumurta yedim sultanım renkleri farklı farklı ama hepsi yumurta demiş."

Uyarlanan Masal

" Birincisi, elma yemekten bıkmış. Padişaha seslenmiş:

-Sultanım, her gün farklı renkli elma yedim. Hepsi sadece elmaydı, demiş."

Özgün Masal

"Padişah, bak oğlum, demiş. Kadınlar da yumurta gibidir. Kimi ipek kumaş kimi kutnu kumaş içinde parıl parıl parıldar. Kimisi un çuvalından bez içindedir fakat hepsi aynıdır. Dışlarına bakıp da karar verme. Kimi seviyorsan onunla mutlu olursun."

Uyarlanan Masal

"Padişah düşünmüş.

-Oğlum, insanlar meyvelere benzer. Kimi rengârenk ve parlaktır. Kimi sade ve alçakgönüllüdür ama hepsi aynıdır. Sevdiğin insanlar yanında olunca mutlu olursun, demiş."

Özgün Masal

"O da gitmiş. İkinci oğlan da 40 gün oturduğu odada tavanda asılı kılıç ve değirmen taşından rahat edemediğini diken üstünde oturduğunu anlatmış."

Uyarlanan Masal

"Birinci arkadaş, padişaha teşekkür etmiş. Saraydan ayrılmış. Sıra ikinci arkadaşla gelmiş. Padişah sormuş:

-Nasıl geçti günlerin? demiş. Adam düşünmüş."

Özgün Masal

"Padişah oğlum demiş, devlet çarkı kolaylıkla dönmez. Rus arpaçayı ister Yunan İzmir'i ister vatandaş ekmek aş ister. O gördüğün kılıçla değirmen taşı bu meselelerdir. Bunun altından kalkabilmek için gece gündüz uyumadan uğraşmak çalışmak lazımdır."

Uyarlanan Masal

"-Padişahım, halkımın mutlu olması lazımdı. Bunun için çok çalışmalıydım ama bu iş çok zormuş, demiş. Padişah cevap vermiş:

-Devlet işleri kolay değil. Sorunları çözmelisin. Bunun için gece gündüz çalışmalısın, demiş."

Özgün Masal

"Gösterişli, şatafatlı hayata bakıp yanlış düşünmeyin. Padişah sözlerini bitirmiş. O da gitmiş. Bir daha yerli yersiz rastgele konuşmamışlar. İyi insanlar olarak yaşayıp gitmişler."

Uyarlanan Masal

" Üçü de saraydan ayrılmışlar. Kendi aralarında konuşmuşlar. Birincisi;

-Sevdiğim insanlarla sohbet ederim. Oyun oynarım, şarkı söylerim, demiş. Şarkı söylemeye başlamış:

Gül dala değdi.

Bülbüller baktı.

Sevdiğimden mektup geldi.

Üzüntü bitti.

İkincisi araya girmiş:

-Bende her şey kolay olur sandım. Güzel yemekler yedim. Her isteğim oldu ama halkın sorunları vardı. Onları da çözmeliydim. Padişah olmak zormuş, demiş.

Üçüncüsü gülmüş.

-Ben çok mutlu oldum. Her yeri gezdim. Köyümüzden başka yerler varmış. Oraları gördüm, demiş. Hepsi gülmüş. Şarkı söylemişler ve yola devam etmişler.

Gül dala değdi.

Bülbüller baktı.

Sevdiğimden mektup geldi.

Üzüntü bitti.

4.4.2.6.4. Padişah ve Üç Arkadaş Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Padişah ve Üç Arkadaş masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkokul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: İkinciye taht odasına göndermiş.

Uyarlanan Cümle: İkinciye taht odasına göndermiş.

Örnek 1’de verilen özgün cümle korunmuştur.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Padişah isteklerini sormuş.

Uyarlanan Cümle: Padişah isteklerini sormuş.

Örnek 2’de verilen özgün cümle korunmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Birinci bir odada 40 gün kalmış.

Uyarlanan Cümle: Birincisini de bir odaya götürmüşler. 40 gün boyunca orada kalmış.

Örnek 3’te verilen özgün cümlede anlatılan korunmuştur.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Vaktin birinde üç arkadaş oturmuş, konuşuyorlarmış.

Uyarlanan Cümle: Vaktin birinde üç arkadaş varmış. Üç arkadaş bir araya gelip sohbet ederlermiş.

Örnek 1’de özgün masaldaki cümle sadeleştirilmiştir. Özgün masaldaki kelimeler hedef kitleye göre açıklayıcı olması sağlanmıştır

Örnek 2.

Özgün Cümle: Birincisi, padişahın hanımı ne kadar güzel benim olsaydı ne hoş olurdu demiş.

Uyarlanan Cümle: Birinci adam konuşmuş:

-Padişahın hanımı çok kibar birisi, demiş.

Örnek 2’de verilen özgün masaldaki cümle çocuklara uygun değildir. Bu yüzden sadeleştirme yapılmış ve cümle uyarlanmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Padişah oğlum demiş, devlet çarkı kolaylıkla dönmez. Rus arpaçayı ister Yunan İzmir’i ister vatandaş ekmek aş ister. O gördüğün kılıçla değirmen taşı bu meselelerdir. Bunun altından kalkabilmek için gece gündüz uyumadan uğraşmak çalışmak lazımdır.

Uyarlanan Cümle: Padişahım, halkımın mutlu olması lazımdı. Bunun için çok çalışmalıydım ama bu iş çok zormuş, demiş. Padişah cevap vermiş:

-Devlet işleri kolay değil. Devletin ve halkın sorunlarını çözmelisin. Bunun için gece gündüz çalışmalısın, demiş.

Örnek 3’te padişahın cümlesi sadeleştirilmiştir. Aynı şekilde üçüncü arkadaşın söylediği söz de sadeleştirilerek hedef kitleye uygun şekilde yazılmıştır.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca

yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: İkinciye taht odasına koymuşlar. Yemekler altın sahanlarda gümüş sinelerde envai türlü gelirmiş. Her yaz zümrütten yakuptan pırıl pırıl parlarmış. Vatandaşlarım biri gelir biri gider, hürmette kusur etmezlermiş fakat oğlan tavanda asılı duran bir değirmen taşı ve bir kılıç yüzünden ne durabilirmiş ne oturabilirmiş. Kafasına ha düştü ha düşecek diye 40 günü zor geçirmiş.

Uyarlanan Cümle: İkinci arkadaş, her gün farklı yemekler yemiş. Tahtında oturmuş. Halkının isteklerini dinlemiş.

Örnek 1’de verilen özgün masaldaki ikinci arkadaşın yaşadıkları özetlenerek yazılmış ve uyarlanmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Padişah oğlum demiş, devlet çarkı kolaylıkla dönmez. Rus arpaçayı ister Yunan İzmir’i ister vatandaş ekmek aş ister. O gördüğün kılıçla değirmen taşı bu meselelerdir. Bunun altından kalkabilmek için gece gündüz uyumadan uğraşmak çalışmak lazımdır

Uyarlanan Cümle: -Padişahım, halkımın mutlu olması lazımdı. Bunun için çok çalışmalıydım ama bu iş çok zormuş, demiş. Padişah cevap vermiş:

-Devlet işleri kolay değil. Devletin ve halkın sorunlarını çözmelisin. Bunun için gece gündüz çalışmalısın, demiş.

Örnek 2’de verilen özgün masaldaki cümle hedef kitleye göre özetlenmiştir. Özetleme yapılırken çocuk masallarının özellikleri ve okunabilirlik ölçeği dikkate alınmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Padişah getirin hepsini saraya diyerek emretmiş, almışlar gelmişler üçünü de.

Uyarlanan Cümle: Padişah ferman yazdırmış:

-Üç adamı saraya getirin, demiş.

Örnek 3’te özgün masaldaki cümle düzenlenmiş ve hedef kitleye uygun bir şekilde özetlenmiştir.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Padişah isteklerini sormuş. Anlatmışlar padişah bunun üzerine üçüncüye bir kese altın vermiş. Al bunu memleketi iyice gez 40 gün sonra gel demiş.

Uyarlanan Cümle: Padişah, isteklerini sormuş. Hepsi isteklerini söylemişler. Padişah, üçüncü arkadaşına bir kese altın vermiş.

-Memleketi gez. Kırk gün sonra gel, demiş.

Örnek 1’de ilkökul 2. Sınıf öğrencilerin metindeki olay örgüsünü daha iyi anlayabilmeleri için metindeki cümleler düzenlenmiştir. Yeniden yazılmıştır. Okunabilirlik ve anlaşılabilirlik özellikleri göz önünde bulundurularak kelimeler silinmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Üçüncü de biraz param olsaydı da şu memleketi biraz gezip dolaşsaydım demiş.

Uyarlanan Cümle: Üçüncü arkadaş;

-Biraz param olsaydı da memleketi gezseydim, demiş.

Örnek 2’de özgün masalda bulunan anlatım bozukluğu giderilmiştir. “Gezmek”, “dolaşmak” kelimeleri yerine tek bir kelime kullanılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Gösterişli, şatafatlı hayata bakıp yanlış düşünmeyin. Padişah sözlerini bitirmiş. O da gitmiş. Bir daha yerli yersiz rastgele konuşmamışlar.

Uyarlanan Cümle: Üçü de saraydan ayrılmışlar. Kendi aralarında konuşmuşlar.

Örnek 3’te verilen “Bir daha yerli yersiz rastgele konuşmamışlar.” cümlesi masaldan silinmiştir. Çocuk masallarının sonunda öğüt verici ifadelerin olmaması gerekir. Bu yüzden silme tekniği uygulanmıştır.

Değiştirme

Değiştirme, ilkökul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek cümleler.

Örnek 1.

Özgün Cümle: Birinci için de 40 gün bir odaya koyun demiş.

Uyarlanan Cümle: Sıra birinciye gelmiş.

-40 gün bir odada kalacaksın, demiş.

Örnek 1’de verilen “koyun” kelimesi, “kalmak” kelimesi ile değiştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Birinci bir odada 40 gün kalmış. Yemesi için her gün yumurta getirmişler. Birgün yeşil, bir gün sarı, bir gün beyaz, kırmızı renk renk ama her yemekte yumurta sadece renkleri değişik.

Uyarlanan Cümle: Birincisini bir odaya götürmüşler. 40 gün boyunca odada kalmış. Her gün yemek vermişler ama yemeği meyveyemiş. Her gün farklı renklerde elma getirilmiş. Bir gün yeşil elma, bir gün sarı elma, bir gün kırmızı elma vermişler.

Örnek 2’de verilen özgün masalda yumurta getirilmiştir. Bu yumurtalar farklı renklerde. Bunun yerine farklı renklerde elma getirdikleri söylenmiştir. Bu değişim masalın devamında olay örgüsü değişikliğine neden olmamıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: İkinciye taht odasına koymuşlar. Yemekler altın sahanlarda gümüş sinelerde envai türlü gelirmiş. Her yaz zümrüden yakuptan pırıl pırıl parlarmış. Vatandaşların biri gelir biri gider, hürmette kusur etmezlermiş fakat oğlan tavanda asılı duran bir değirmen taşı ve bir kılıç yüzünden ne durabilirmiş ne oturabilirmiş. Kafasına ha düştü ha düşecek diye 40 günü zor geçirmiş.

Uyarlanan Cümle: İkinci arkadaş, her gün farklı yemekler yemiş. Tahtında oturmuş. Halkının isteklerini dinlemiş.

Örnek 3’te verilen özgün masalda “kılıç” kelimesi korku hissettirebileceği için değiştirilmiştir. Verilmek istenen mesaj uyarlanmış halinde korunarak değiştirilmiştir.

Ekleme

Ekleme, ilkökul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Yok.

Uyarlanan Cümle: Gül dala değdi. Bülbüller baktı. Sevdğimden mektup geldi. Üzüntü bitti.

Örnek 1’de verilen mâni masala eklenmiştir. Tekrarlı yazılar metnin daha akıcı olmasını sağlamaktadır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Yok.

Uyarlanan Cümle: Sevdğim insanlarla sohbet ederim. Oyun oynarım, şarkı söylerim, demiş. Şarkı söylemeye başlamış.

Örnek 2’de verilen cümleler metne eklenmiştir. Metnin sonunun öğüt verici nitelikte

olmaması için olay örgüsü eklenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Yok.

Uyarlanan Cümle: Birincisi araya girmiş.

-Bende her şey kolay olur sandım. Güzel yemekler yedim. Her isteğim oldu ama halkın sorunları vardı. Onları da çözmeliydim. Padişah olmak zormuş, demiş.

Örnek 3'te verilen cümleler metne eklenmiştir. Özgün masalda anlatım ayrıntılı bir şekilde gerçekleşmemiştir. İlkokul 2. sınıf öğrencilerinin masalı kavrayabilmeleri için bu cümleler eklenerek masalın daha akıcı olması sağlanmıştır.

4.4.2.6.5. Padişah ve Üç Arkadaş Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Padişah ve Üç Arkadaş masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda çalışkanlık, nezaket, öz denetim, aile birliğine önem verme, vatanseverlik değerlerinden cümleler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“Üçüncüsü gelmiş. Padişaha teşekkür etmiş. -Her yeri gezdim, demiş.” (Nezaket değeri)

“Birinci arkadaş, padişaha teşekkür etmiş.” (Nezaket değeri)

“-Oğlum, insanlar meyvelere benzer. Kimi rengârenk ve parlaktır. Kimi sade ve alçakgönüllüdür ama hepsi aynıdır Sevdiğin insanlar yanında olunca mutlu olursun, demiş.” (Aile birliğine önem verme değeri)

“-Padişahım, halkımın mutlu olması lazım. Bunun için çok çalışmıyorum ama bu iş çok zormuş, demiş.” (Öz denetim değeri, vatanseverlik değeri, çalışkanlık değeri)

“-Devlet işleri kolay değil. Devletin ve halkın sorunlarını çözmelisin. Bunun için gece gündüz çalışmalısın, demiş.” (Çalışkanlık değeri)

“-Bende her şey kolay olur sandım. Güzel yemekler yedim. Her isteğim oldu ama halkın sorunları vardı. Onları da çözmeliydim. Padişah olmak zormuş, demiş.” (Öz denetim değeri)

4.4.2.6.6. Padişah ve Üç Arkadaş Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Bülbül, devlet, mektup, istek, taht kelimeleri masalda birden fazla defa yer alarak öğreniciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.2.7. Vezirin Sorgusu Masalı

Özgün Masal

VEZİRİN SORGUSU

Padişah bir gün halkın içinde şöyle kıyafetle gezelim bakalım demişler. Ne alemde millet bakmışlar. Bir tane İhtiyar varmış. Tabi kendilerini de tanıtmayacaklar, siviller ya. İhtiyar’a Padişah sormuş. Efendi efendi demiş. Altılarda ne yaptın? Ya efendim demiş altıya altı eklemekten otuz ikiye yetemedim demiş. Vezir tabi bir şey anlamamış ama Padişah anlamış. Peki demiş geceler boyu ne yaptın? Çok çalıştım ama ele yaradı demiş. Padişah peki demiş, sana bir kaz göndersem yola bilir misin? Onu ciyaklatmadan yolarım demiş. Neyse ordan ayrılırlar. Vezir Padişah’a sorar. Ya efendim adama bir şey sordun. Adam bir cevap verdi ama bende bir şey anlayamadım. Padişah, anlayamazsın, demiş. O aramızda şifreydi. Ser ver sır verme. Şurdan üç kese altın götür. Her soruya bir kese altın verecem de. Belki o zaman sana bir sır olarak söyler. Vezir altınları götürür. Varır adama dert yanar. Ya bir arkadaşla yanına gelmiştik. O demiş bir arkadaş değildi. Nereden anladın, demiş. Konuşmasından anladım demiş. Ee peki aranızdaki geçen konuşma neydi? Ya demiş her soruya bir kese altın verirken olur demiş. Tamam demiş. Ee şimdi demiş Padişah sordu, altılarda ne yaptın? Sende dedin ki efendim altı ya altı eklemekten otuz iki etmiyor. Neydi o demiş? Ya demiş altı ay boyunca ne yaptın dedi? Bende dedim ki altı ay çalışmam boğazımıza yetmiyor dedim. Peki demiş. Geceler boyu ne yaptın, dedi. Sende dedin ki çok çalıştım ellere yaradı. O neydi demiş? Bir sürü evladım vardı ama hepsi kızdı. Çıktı gitti. Hepsi ellere yaradı demiş. Vezir de anlaşılan demiş yolunacak kaz da bizdik. Bu kadar yolunma yeter demiş. Kesenin bir tanesini kurtarmış. Devam etmiş yoluna...

Tablo 4.4.2.7.1. Vezirin Sorgusu masal inceleme formu

Vezirin Sorgusu masalı masal inceleme formuyla değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	0
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	5
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0

Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
• Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
• Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	4
• Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
• Masalda örtük bir öğretim vardır.	2
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
• Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	4
• Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
• Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	4
• Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
• Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	4
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
• Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	5
• Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	0
• Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	5
• Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	5
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
• Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	1
• Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
• Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
• Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
• Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	0

Toplam Puan: 78

Bu forma göre Vezirin Sorgusu masalı 78 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masalın uyarlaması yapılmıştır.

4.4.2.7.2. Vezirin Sorgusu Masalı Okunabilirlik Ölçütü

Vezirin Sorgusu masalının okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya- Uzun'un okunabilirlik formülleriyle hesaplanmıştır.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 258

Hece sayısı: 573

Cümle sayısı: 48

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175x 2,22) - 2,610x 5,37$

$198,825 - 89,18 - 14,02$

95,62

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 258

Hece sayısı: 573

Cümle sayısı: 48

118.823- (25,987 × 2,22)- (0,971 × 5,37)

118,823- 57,69- 5,21

55,92

Tablo 4.4.2.7.2.1’de Vezirin Sorgusu masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.2.7.2.1. Vezirin Sorgusu özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Vezirin Sorgusu	2,22	5,37	Çok kolay	Bağımsız okuma

Uyarlanmış Masal

ÜÇ KESE ALTIN

Zamanın birinde bir padişah varmış. Günlerden bir gün padişah, veziriyle konuşmuş.

-Halkın arasında kimse beni tanımadan dolaşmak istiyorum. Padişah kıyafeti de giymem, demiş. Halkının nasıl olduğunu merak etmiş. Padişah ve adamları yola çıkmışlar. Yolda giderken yaşlı bir adam görmüşler. Padişah kendini tanıtmamış. Adama seslenmiş:

-Efendi, efendi, altılarda ne yaptın? demiş.

Yaşlı adam, padişaha cevap vermiş:

-Efendim, altıya altı eklemekten otuz ikiyi bulamadım, demiş.

Padişahın veziri hiçbir şey anlamamış. Padişah tekrar sormuş:

-Geceler boyu ne yaptın? demiş.

Yaşlı adam cevap vermiş:

-Çok çalıştım. Ama elimde bir şey kalmadı, demiş.

Padişah devam etmiş:

-Sana bir kaz göndersem onun tüylerini yolar mısın? demiş.

Yaşlı adam;

-Tabi efendim. Onu temizlerim, demiş.

Padişah ve adamları gitmişler. Saraya dönmüşler. Vezir, padişahın yanına gelmiş.

-Padişahım, ihtiyara sorular sordunuz ama ben bir şey anlamadım, demiş.

Padişah;

-Anlamazsın. O aramızda şifreydi. Sen şuradan üç kese altın al. İhtiyara gidip sorularını sor. O zaman sana şifreyi anlatır, demiş.

Vezir üç kese altın almış. Yola çıkmış. Az gitmiş, uz gitmiş. İhtiyarın yanına gelmiş.

-Efendi, efendi! Senin yanına gelmiştik. Yanımda bir arkadaşım vardı. Sana sorular sordu, demiş.

İhtiyar hemen araya girmiş:

-O arkadaşın değildi, demiş.

Vezir;

-Nereden anladın? diye sormuş.

İhtiyar;

-Konuşmasından belliydi, demiş.

Vezir sorularına devam etmiş:

-Ben sizin konuşmalarınızı anlamadım, demiş.

İhtiyar;

-Bir kese altın ver. Sana açıklarım, demiş.

Vezir;

-Tamam, demiş. Sorusunu sormuş:

-Padişah, sana altılarda ne yaptın, dedi. Altıya altı eklemeyen otuz ikiyi bulamadım, dedin. Bu ne demek? demiş.

İhtiyar cevap vermiş:

-Evet! Bana altı ay boyunca ne yaptın? dedi. Bende altı çalıştım ama bu çalışma bile geçinmeye yetmiyor, dedim.

Vezir anlamış. Bir kese altın vermiş. Sorularına devam etmiş:

-Padişah, sana geceler boyunca ne yaptın? dedi. Çok çalıştım ama elimde bir şey kalmadı, dedin. Bu ne demek? demiş.

İhtiyar;

-Kızlarım vardı. Hepsini evlendirdim. Her şeyimi onlara verdim, demiş.

Vezir bir kese daha vermiş. Son bir kesesi kalmış. Vezir düşünmüş.

-Elimde hiç altın kalmayacak. Bir kese altını bari kurtarayım, demiş.

Saraya doğru yola çıkmış.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 315

Hece sayısı: 751

Cümle sayısı: 66

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime)- $2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,38) - 2,610 \times 4,77$

$198,825 - 95,61 - 12,44$

90,77

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 315

Hece sayısı: 751

Cümle sayısı: 66

$118,823 - (25,987 \times 2,38) - (0,971 \times 4,77)$

$118,823 - 61,84 - 4,63$

52,35

Tablo 4.4.2.7.2.2’de Vezirin Sorgusu masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.2.7.2.2. Vezirin Sorgusu uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Vezirin Sorgusu	2,38	4,77	Çok kolay	Bağımsız okuma

Vezirin Sorgusu masalında özgün masalda 2,22 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,38 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda olan ortalama cümle uzunluğu (OCU) 5,37 uyarlanmış halinde 4,77 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU artarken OCU azalmıştır.

4.4.2.7.3. Vezirin Sorgusu Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Padişah bir gün halkın içinde şöyle kıyafetle gezelim bakalım demişler. Ne alemde millet bakmışlar.”

Uyarlanan Masal

“Zamanın birinde bir padişah varmış. Günlerden bir gün gelmiş. Padişah, veziriyle konuşmuş. -Halkın içinde dolaşmak istiyorum. Kimse beni tanımasın. Padişah kıyafeti de giymem, demiş. Halkını merak etmiş.”

Özgün Masal

“Bir tane ihtiyar varmış. Tabi kendilerini de tanıtmayacaklar, siviller ya.”

Uyarlanan Masal

“Padişah ve adamları yola çıkmışlar. Yolda giderken yaşlı bir adamla karşılaşmışlar. Padişah kendisini tanıtmamış.”

Özgün Masal

“İhtiyar’a Padişah sormuş.”

Uyarlanan Masal

“Adama seslenmiş:”

Özgün Masal

“Efendi efendi demiş. Altılarda ne yaptın? Ya efendim demiş altıya altı eklemekten otuz ikiye yetemedim demiş.”

Uyarlanan Masal

“-Efendi, efendi, altılarda ne yaptın? demiş.

Yaşlı adam, padişaha;

-Efendim, altıya altı eklemekten otuz ikiyi bulamadım, demiş.”

Özgün Masal

“Vezir tabi bir şey anlamamış ama Padişah anlamış.”

Uyarlanan Masal

“Padişahın veziri bir şey anlamamış. Padişah tekrar soru sormuş:”

Özgün Masal

“Peki, demiş. Geceler boyu ne yaptın? Çok çalıştım ama ele yaradı, demiş.”

Uyarlanan Masal

“-Geceler boyu ne yaptın? demiş.

Yaşlı adam cevap vermiş:

-Çok çalıştım. Ama elimde bir şey kalmadı, demiş.”

Özgün Masal

“Padişah, peki demiş, sana bir kaz göndersem yola bilir misin? Onu ciyaklatmadan yolarım demiş.”

Uyarlanan Masal

“Padişah devam etmiş:

-Sana bir kaz göndereyim. Onun tüylerini yolabilir misin? demiş.

Yaşlı adam;

-Tabi efendim. Onu çok güzel temizlerim, demiş.”

Özgün Masal

“Neyse ordan ayrılırlar. Vezir Padişah’a sorar.”

Uyarlanan Masal

“Padişah ve adamları oradan ayrılmışlar. Saraya dönmüşler. Vezir, padişahın yanına gelmiş.”

Özgün Masal

“Ya efendim adama bir şey sordun. Adam bir cevap verdi ama bende bir şey anlayamadım.”

Uyarlanan Masal

“-Padişahım, ihtiyara sorular sordunuz. Ben bir şey anlamadım, demiş.”

Özgün Masal

“Padişah anlayamazsın, demiş. O aramızda şifreydi. Ser ver sır verme. Şurdan üç kese altın götür. Her soruya bir kese altın verecem de. Belki o zaman sana bir sır olarak söyler.”

Uyarlanan Masal

“Padişah;

-Anlamazsın. O aramızda şifreydi. Sen şuradan üç kese altın götür. İhtiyar’a sorularını sor. O zaman sana şifreyi anlatır, demiş.”

Özgün Masal

“Vezir altınları götürür. Varır adama dert yanar.”

Uyarlanan Masal

“Vezir üç kese altını almış. Yola çıkmış. Az gitmiş. Uz gitmiş. İhtiyarın yanına gelmiş.”

Özgün Masal

“Ya bir arkadaşla yanına gelmiştik. O demiş bir arkadaş değildi. Nereden anladın, demiş. Konuşmasından anladım demiş.”

Uyarlanan Masal

“-Efendi, efendi! Senin yanına gelmiştik. Yanımda bir arkadaşım vardı. Sana sorular sordu, demiş.

İhtiyar hemen araya girmiş:

-O arkadaş değildi, demiş.

Vezir;

-Nereden anladın? diye sormuş.

İhtiyar;

-Konuşmasından belliydi, demiş.”

Özgün Masal

“Ee peki aranızdaki geçen konuşma neydi? Ya demiş her soruya bir kese altın verirsene olur demiş. Tamam demiş.”

Uyarlanan Masal

“Vezir sorularına devam etmiş:

-Ben sizin konuşmanızı anlamadım, demiş.

İhtiyar;

-Bir kese altın ver. Açıklarım, demiş.

Vezir;

-Tamam, demiş.”

Özgün Masal

“Ee şimdi demiş Padişah sordu. Altılarda ne yaptın? Sende dedin ki efendim altıya altı eklemekten otuz iki etmiyor. Neydi o demiş?”

Uyarlanan Masal

“-Padişah, sana altılarda ne yaptın, dedi. Altıya altı eklemekten otuz ikiyi bulamadım, dedin.”

Özgün Masal

“Ya, demiş. Altı ay boyunca ne yaptın, dedi. Bende dedim ki, altı ay çalışmam boğazımıza yetmiyor dedim.”

Uyarlanan Masal

“İhtiyar cevap vermiş:

-Evet! Bana altı ay boyunca ne yaptın? dedi. Bende altı ay çalıştım. Bu çalışma bile yetmiyor, dedim.”

Özgün Masal

“Geceler boyu ne yaptın, dedi. Sende dedin ki çok çalıştım ellere yaradı. O neydi demiş? Bir sürü evladım vardı ama hepsi kızdı. Çıktı gitti. Hepsi ellere yaradı demiş.”

Uyarlanan Masal

“Vezir anlamış. Bir kese altını vermiş. Sorularına devam etmiş:

-Padişah sana geceler boyunca ne yaptın? dedi. Çok çalıştım. Elimde bir şey kalmadı, dedin. Bu ne demekti? demiş.

İhtiyar;

-Kızlarım vardı. Evlendiler. Her şeyimi onlara verdim, demiş.”

Özgün Masal

“Vezir de anlaşılan demiş yolunacak kaz da bizdik. Bu kadar yolunma yeter demiş. Kesenin bir tanesini kurtarmış. Devam etmiş yoluna...”

Uyarlanan Masal

“Vezir bir kese daha vermiş. Son bir kesesi kalmış. Vezir düşünmüş.
-Elimde hiç altın kalmayacak. Bir kese altını bari kurtarayım, demiş.
Saraya doğru yola çıkmış.”

4.4.2.7.4. Vezirin Sorgusu Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Vezirin Sorgusu masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir.

Koruma

Koruma tekniği, ilkökul 2. sınıf öğrencisinin anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Padişah bir gün halkın içinde böyle kıyafetle gezelim bakalım demişler. Ne alemde darı bakmışlar.

Uyarlanan Masal: “Zamanın birinde bir padişah varmış. Günlerden bir gün padişah, veziriyle konuşmuş.

-Halkın içinde dolaşmak istiyorum. Kimse beni tanımasın. Padişah kıyafeti de giymem, demiş. Halkını merak etmiş.

Örnek 1’de koruma tekniği, orijinal metindeki ana fikir ve olay örgüsü korunmuştur.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Efendi efendi demiş. Altılarda ne yaptın?

Uyarlanan Cümle: -Efendi, efendi, altılarda ne yaptın? demiş.

Örnek 2’de özgün metindeki soru korunmuştur.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Vezir tabi bir şey anlamamış ama Padişah anlamış.

Uyarlanan Cümle: Padişahın veziri bir şey anlamamış.

Örnek 3’te özgün cümle korunmuştur.

Sadeleştirme

Sadeleştirme, metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Ya efendim demiş altıya altı eklemekten otuz ikiye yetemedim, demiş.

Uyarlanan Cümle: Yaşlı adam, padişaha;

-Efendim, altıya altı eklemekten otuz ikiyi bulamadım, demiş.

Örnek 1’de karmaşık ifadeler daha basit ve anlaşılır hale getirilmiştir. Burada, "altıya altı eklemekten otuz ikiye yetemedim" ifadesi, daha anlaşılır olması için "bulamadım" şeklinde sadeleştirilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: “Peki, demiş. Geceler boyu ne yaptın? Çok çalıştım ama ele yaradı, demiş.”

Uyarlanan Cümle: -Geceler boyu ne yaptın? demiş.

Yaşlı adam cevap vermiş:

-Çok çalıştım. Ama elimde bir şey kalmadı, demiş.

Örnek 2’de adamın cevabı sadeleştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Vezir altınları götürür. Varır adama dert yantar.

Uyarlanan Cümle: Vezir üç kese altını almış. Yola çıkmış.

Örnek 3’te özgün metin sadeleştirilmiştir.

Özetleme

Özetleme, metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Vezir tabi bir şey anlamamış ama Padişah anlamış.

Uyarlanan Cümle: Padişahın veziri bir şey anlamamış. Padişah tekrar soru sormuş.

Örnek 1’de özetleme tekniğinde, uzun ifadeler kısaltılarak aynı anlama gelen daha kısa cümleler kullanılmıştır. Burada, vezirin anlamadığı ve padişahın anladığı durumu anlatan cümleler, daha kısa ve öz bir şekilde ifade edilmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Padişah anlayamazsın, demiş. O aramızda şifreydi. Ser ver sır verme.

Şuradan üç kese altın götür. Her soruya bir kese altın verecem de. Belki o zaman sana bir sır olarak söyler.

Uyarlanan Cümle: Padişah;

-Anlamazsın. O aramızda şifreydi. Sen şuradan üç kese altın götür. İhtiyara sorularını sor. O zaman sana şifreyi anlatır, demiş.

Örnek 2’de özgün metindeki cümleler daha anlaşılır düzeye getirilerek özetlenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Ee peki aranızdaki geçen konuşma neydi? Ya demiş her soruya bir kese altın verirsen olur demiş. Tamam demiş.

Uyarlanan Cümle: Vezir sorularına devam etmiş:

-Ben sizin konuşmanızı anlamadım, demiş.

İhtiyar;

-Bir kese altın ver. Açıklarım, demiş.

Vezir;

-Tamam, demiş.

Örnek 3’te verilen cümle özetlenerek yeniden yazılmıştır.

Silme

İlkokul 2. Sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Neyse ordan ayrılırlar. Vezir Padişah’a sorar.

Uyarlanan Cümle: Padişah ve adamları oradan ayrılmışlar. Saraya dönmüşler. Vezir, padişahın yanına gelmiş.

Örnek 1’de silme tekniğinde, özgün metindeki gereksiz veya tekrar eden ifadeler çıkarılmıştır. Burada, özgün metindeki “Vezir, padişaha sorar” ifadesi silinmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Belki o zaman sana bir sır olarak söyler.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 2’de özgün cümle uyarlanan metinde yer verilmemiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Adam bir cevap verdi ama bende bir şey anlayamadım.

Uyarlanan Cümle: Ben bir şey anlamadım.

Örnek 3’te özgün cümledeki “adam bir cevap verdi” kısmı silinmiştir.

Değiştirme

Değiştirme, ilkokul 2. Sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Vezir de anlaşılan demiş yolunacak kaz da bizdik. Bu kadar yolunma yeter demiş. Kesenin bir tanesini kurtarmış. Devam etmiş yoluna...

Uyarlanan Cümle: Vezir bir kese daha vermiş. Son bir kesesi kalmış. Vezir düşünmüş. -Elimde hiç altın kalmayacak. Bir kese altını bari kurtarayım, demiş.

Örnek 1’de değiştirme tekniğinde, özgün metindeki ifadelerin anlamı korunarak değiştirilmiştir. “bu kadar yolunma yeter” ifadesi, “elimde hiç altın kalmayacak” şeklinde kullanılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Ya, demiş. Altı ay boyunca ne yaptın, dedi. Bende dedim ki, altı ay çalışmam boğazımıza yetmiyor dedim.

Uyarlanan Cümle: İhtiyar cevap vermiş:

-Evet! Bana altı ay boyunca ne yaptın? dedi. Bende altı ay çalıştım. Bu çalışma bile yetmiyor, dedim.

Örnek 2’de verilen özgün cümlede yer alan “boğazıma yetmiyor” ifadesi “bu çalışma bile yetmiyor” şeklinde değiştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Bir sürü evladım vardı ama hepsi kızdı. Çıktı gitti. Hepsi ellere yaradı demiş.

Uyarlanan Cümle: İhtiyar;

-Kızlarım vardı. Evlendiler. Her şeyimi onlara verdim, demiş.

Örnek 3’te özgün cümlede yer alan “hepsi ellere yaradı” kısmı “her şeyimi onlara verdim” şeklinde değiştirilmiştir.

Ekleme

Ekleme, ilkokul 2. Sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Ya bir arkadaşla yanına gelmiştik. O demiş bir arkadaş değildi. Nereden

anladın, demiş. Konuşmasından anladım demiş.”

Uyarlanan Cümle: -Efendi, efendi! Senin yanına gelmiştik. Yanımda bir arkadaşım vardı. Sana sorular sordu, demiş.

İhtiyar hemen araya girmiş:

-O arkadaş değildi, demiş.

Örnek 1’de ekleme tekniğinde, özgün metin ek bilgiler veya ifadeler eklenmiştir. Burada uyarlanan cümleye “ihtiyar hemen araya girmiş” cümlesi eklenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Peki, demiş. Geceler boyu ne yaptın? Çok çalıştım ama ele yaradı, demiş.

Uyarlanan Cümle: -Geceler boyu ne yaptın? demiş.

Yaşlı adam cevap vermiş:

-Çok çalıştım. Ama elimde bir şey kalmadı, demiş.

Örnek 2’de “yaşlı adam cevap vermiş” şeklinde masala geçiş cümlesi eklenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Padişah, peki demiş, sana bir kaz göndersem yola bilir misin? Onu ciyaklatmadan yolarım demiş.

Uyarlanan Cümle: Padişah devam etmiş:

-Sana bir kaz göndereyim. Onun tüylerini yolabilir misin? demiş.

Yaşlı adam;

-Tabi efendim. Onu çok güzel temizlerim, demiş.

Örnek 3’te verilen özgün cümledeki “ciyaklatma” kelimesi silinmiştir. Uyarlanan masala “tüylerini yolmak” şeklinde ekleme yapılmıştır. Ayrıca “Padişah devam etmiş” şeklinde geçiş cümlesi eklenmiştir.

4.4.2.7.5. Üç Kесе Altın Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Üç Kесе Altın masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda çalışkanlık, sevgi, nezaket değerlerinden cümleler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“-Geceler boyu ne yaptın? demiş.

Yaşlı adam cevap vermiş:

-Çok çalıştım.” (Çalışkanlık değeri)

“-Kızlarım vardı. Evlendiler. Her şeyimi onlara verdim, demiş.” (Sevgi değeri)

“-Halkın içinde dolaşmak istiyorum. Kimse beni tanımasın. Padişah kıyafeti de giymem,

demiş. ” (Nezaket değeri)

4.4.2.7.6. Üç Kese Altın Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Vezir, kese, halk kelimeleri masalda birden fazla defa yer alarak öğreniciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.4.2.8. Yedi Deliler Masalı

Özgün Masal

YEDİ DELİLER

Evvel zamanında bir Sinecik ve Pürecik varmış. Pürecik ölmüş. Sinecik vızılarmış. Karga gelmiş, niye vızılan sinecik demiş. Pürecik öldü demiş. Ben vızılamayanda ne yapan demiş. O arada karga gelmiş. Nee vızılan sinecik demiş. Pürecik öldü ben vızılamayanda ne yapan demiş. Ha o zaman demiş. Bende gağlayan devam eden demiş. Gak gak gitmiş kavak ağacına konmuş. Kavak ağacı sormuş. Hayır mı garga neye gağlayan demiş. Pürecik öldü Sinecik vızılar ben gağlamayanda ne yapan demiş. Ana, demiş dur o zaman ben de yapraklarımı döken demiş. O da yapraklarını dökmüş. O arada dere bakmış, kavak yapraklarını dökmüş, demiş ki noldu? Niye yapraklarını döktün, demiş. Ee pürecik öldü, sinecik vızılar, karga gağlar demiş. Ben yapraklarımı dökmeyen de ne yapan demiş. O zaman dur ben de eğrim büyrüm akan, demiş. Bu sefer o eğrim büğrüm akmaya başlamış. Bu sefer öküz gelmiş. Hayır mı dere demiş. Niye eğrim büğrüm aktın demiş. Pürecik öldü, sinecik vızılar, karga gağlar, kavak yaprağını döktü demiş. Ben eğrim büyrüm akmayanda ne yapan demiş. Ana öyle mi dur ben de gönümü ters giyen öğleyse demiş. Öküz de gönünü ters giymiş. Bu sefer çift süreceğimiş sahibi, çift sürmek için gittiğinde bir bakmış öküzün gönü ters. Hayır mı öküz gönünü niye ters giydin? Ee pürecik öldü, sinecik vızılar, karga gağlar, kavak yaprağını döktü, dere eğrim büğrü aktı, ben gönümü ters giymeyen de ne yapan demiş. Ana öyle mi demiş, dur öyleyse demiş. Elinde orak varmış. O orağı götüne sokmuş. Soktuğunda öyle orağla eve varmış. Karısı ekmek edermiş, sormuş. Ne oldu demiş, hayır mı? Hayır demiş. Pürecik öldü, sinecik vızılar, karga gağlar, kavak yaprağını döktü, dere eğrim büğrüm aktı, öküzü gönünü devre giydi, ben orağı götüme sokmayanda ne yapan demiş. Amanın! Ben de demiş. Dur demiş, öyle mi? Kızgın saç varmış ocakta. Sacın üstüne oturmuş kadın. O arada oğlu gelmiş. Bir bakmış, kadın sacın üstünde oturur. Acele anasını kurtarmış saçtan. Ne oldu demiş. Niye sacın üstündesin ana demiş. Ya oğlum Pürecik öldü, sinecik vızılar, karga gağlar, kavak yaprağını döktü, dere eğrim büğrüm aktı, öküzü gönünü devre giydi,

baban götüne orak soktu, ben kızgın saca oturmayanda ne yapan demiş. Oğlan, bir sürü deli demiş. Ben gidiyorum demiş. Eğer sizden taa delisini bulursam geri gelirim demiş. Bulmazsam gelmem demiş. Çıkmış gitmiş oğlan. Giderken yolda bir kalabalık varmış. Kalabalıkta hadi hop Yallah oldu atla, hopla filan. Ne oluyor ya demiş? Ne olacak demişler. Kızlar gelin olurken giyerlermiş orada kilotu. Buna kilot giydireceğiz, bu gelin olacak demişler. Bunun düğünü var. Ee böyle mi giydirilir kilot demiş. Ee biz böyle giydiririz demişler. Giydirebilirsem ne yapacaksınız demiş. Bana on altın vereceksiniz. Tamam demişler. Sana on altın verelim. Tutmuş kilotu sok ayağını demiş. Öteki ayağını da geçir, öteki ayağını da, çek kilotunu demiş. Çektirmiş kilotu. On altını almış, devam etmiş. Azıcık getmiş, giderken yolda bir adam elide kalbur dışarı girer çıkarmış. Hayır mı demiş, Kalbur ile ne iş tutan? Böyle girip çıkmayla demiş. Bir şey yok içinde kalburun. Eve demiş güneş katarın demiş. Siz de böyle mi katarlar güneşi? Böyle katarlar demiş. Olmaz demiş. Ben katıversem bana ne vericen demiş? Sana on altı veririn demiş adam. Ev şey ya toprak ya. Toprağı şey etmiş delmiş azcığını. Güneş oradan içeri girmiş. Ana ya allah senden razı ola demiş adam. On altını vermiş, oradan yola düşmüş. Yolda bir kadına rastlamış. Kadınıla başlamışlar konuşma nereden gelin nere giden filan. Kadına demiş ki cehennemden gelin demiş. Ana demiş, benim herif öldüğü demiş. Benim herifi hiç gördün mü oralarda demiş. Gördüm senin herif kütük taşırdı cehennemde demiş. Sırtında kütük taşırdı demiş. Ana sırtında taşımasın. Şu atılan şu parayı al da demiş. Paraya oralarda bir şeyler alsın. Şey de Kütüğünde atılan taşısın demiş. Eyi demiş, at alır, parayı da alır. Yola devam. Vara vara varır. Gene bir kalabalık. Hüngür hüngür herkes ağlaşır. Girer içeri. Ne oldu hayır mı ne ağlaşırsınız? sorma demiş. Benim gelin demiş. Çocuk mocuk yok meydanda. Şu bir çocuğumuz olsa da şuradan düşüverse de öl deme babası demiş. Ana yavrum ana kuzum nasıl düştüğünde öldün? diye ağlarım demiş. O da bana sordu. Şurada bir çocuğumuz düşse ölse ne diye ağlan aa, dedesi dedi. Ben de ana yavrum, ana kuzum nasıl düştün de öldün diye ağlardım. Ben de hanıma sordum. Bir çocuğumuz olsa da şuradan düşse de ölse ne diye ağlan? annesi dedim. O da ana yavrum, ana kuzum dedim. Köyde bizim ağlamamıza toplandı demiş. Ee ben demiş giderin siz ağlamanıza devam edin. Oradan çıkmış oradan bir gelir olmamış amma. Oradan çıkmış, gitmiş, gitmiş değirmene varmış. Değirmenci varmış. Değirmenci selamün aleyküm aleyküm selam napan neden nereden geldin nere giden demiş. İşte ben çıktım gezerin de padişahın oradan gelirim demiş. Padişah kel kafalı bir adam arar kafasını davlumbaz yapacak diye. Ana demiş değirmenci benim kafam kel demiş. Ben kaçan bari demiş. Sen kaç demiş. Orada yüksek bi ağaç varmış. O ağaca çıkmış değirmenci. Orada oturmaya

başlamış. O arada iki adam gelmiş. Değirmenciye sormuşlar nerede değirmenci? demişler. Belki de değirmenlik bir işleri vardı adamların bilen yok. Hem şey yapıyormuş, ben bilmiyorum değirmenci nerde diyormuş, hem de eliyle işaret ediyormuş ağacı orada diye. Onlar atlarını, çizmelerini koymuşlar. Ağaca çıkmışlar. Onlar ağaca çıkarken o çizmelerini giymiş, öteki iki atıda almış, ben demiş yeter bu kadar deli bana demiş. Ben dönen memleketime. Geri dönmüş, ama tabii bayağı kazançla dönmüş. Üç tane at, paralar dönmüş, gelmiş. Hayır mı oğlum demiş anası. Ana sizder daha delileri buldum demiş. Geri geldim. Yeter bu kadar demiş. Bir sineğin ölümünün sebebi bu. Sinecik öldü pürecik vızılar.

Tablo 4.4.2.8.1. Yedi Deliler masal inceleme formu

Yedi Deliler masalı masal inceleme formuyla değerlendirilmesi yapılmıştır.

Masal İnceleme Formu

Kategoriler	
Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır.	3
Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır.	2
Masalda devingen karakter yer almaktadır.	5
Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	5

Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
• Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur.	0
• Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır.	4
• Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir.	0
• Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir.	4
• Masalda örtük bir öğretim vardır.	0

Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
• Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir.	4
• Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır.	4
• Masalda argo ifadeler yer almamaktadır.	0
• Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır.	4
• Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	1

Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
• Masal çocukların hayal gücünü geliştirir.	5
• Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir.	0
• Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır.	3
• Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	3

Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
• Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır.	4
• Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır.	4
• Masalda tekerlemeler yer almaktadır.	0
• Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir.	4
• Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	4

Toplam Puan: 63

Bu forma göre Yedi Deliler masalı 63 puan ile değerlendirilmiştir. Bundan dolayı masalın uyarlaması yapılmıştır.

4.4.2.8.2. Yedi Deliler Okunabilirlik Ölçütü

Yedi Deliler masalı okunabilirlik ölçütü Ateşman ve Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülleriyle hesaplanmıştır.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 896

Hece sayısı: 1984

Cümle sayısı: 150

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime) $- 2,610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175x 2,21) - 2,610x 5,97$

198,825-88,78 -15,58

94,46

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 896

Hece sayısı: 1984

Cümle sayısı: 150

$118.823 - (25.987 \times 2,21) - (0.971 \times 5,97)$

118,823- 57,43- 5,79

55,60

Tablo 4.4.2.9.2.1’de Yedi Deliler masalı özgün masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.2.8.2.1. Yedi Deliler özgün masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Özgün Masal OKU	Özgün Masal OCU	Özgün Masal Ateşman OD	Özgün Masal Çetinkaya-Uzun OD
Yedi Deliler	2,21	5,97	Çok kolay	Bağımsız okuma

Uyarlanmış Masal

YEDİ DELİLER

Bir zamanlar Sinecik ve Pürecik varmış. Pürecik ölmüş. Sinecik vız vız ses çıkartırmış. Karga yanlarına gelmiş. Neden vız vız ses çıkardığını sormuş.

- Pürecik öldü. Ben vız vız etmeyeyim de kim etsin, demiş.

Karga;

- O zaman bende gak gak ses çıkartayım demiş. Gak gak, demiş.

Sonra kavak ağacına konmuş. Kavak ağacı ona sormuş:

- Karga neden gak gak ses çıkartıyorsun? demiş.

Karga;

- Pürecik öldü. Sinecik vız vız etti. Ben gak gak demeyeyim de kim desin, demiş.

Kavak ağacı;

- Haklısın, ben de yapraklarımı dökeyim, demiş.

O sırada dere bu olayı görmüş. Kavak ağacına sormuş:

- Kavak ağacı neden yapraklarını döktün? demiş. Kavak ağacı;

- Pürecik öldü. Sinecik vız vız dedi. Karga gak gak dedi. Benimde üzüntüden yapraklarım döküldü, demiş.

Dere düşünmüş.

- O zaman ben de eğri akmaya başlayayım, demiş.

Sonrasında öküz gelmiş.

- Ne oldu dere? Neden eğri akmaya başladın? diye sormuş.

Dere;

- Pürecik öldü. Sinecik vız vız dedi. Karga gak gak dedi. Kavak ağacı yapraklarını döktü. Ben de çok üzuldüm. Eğri akmaya başladım, demiş.

Öküz;

- Aaa! Ben de üstümü ters giyeyim, demiş. Üstünü ters giymiş.

Öküzün sahibi, öküzün yanına gelmiş.

- Sen neden üstünü böyle giydin? demiş.

Öküz;

- Pürecik öldü. Sinecik vız vız dedi. Karga gak gak dedi. Kavak ağacı yapraklarını döktü. Dere eğri aktı. Ben de üstümü ters giydim, demiş.

Öküzün sahibi kara kara düşünmüş.

- O zaman ben de saçlarımı keseyim, demiş.

Saçlarını kesmiş. Evine gitmiş. Karısı saçlarının kesildiğini görünce çok şaşırılmış. Karısı;

- Neden saçlarını kestin? demiş. Öküzün sahibi;
- Pürecik öldü. Sinecik vız vız dedi. Karga gak gak dedi. Kavak ağacı yapraklarını döktü. Dere eğri aktı. Öküz üstünü ters giydi. Ben de saçlarımı kestim, demiş.

Kadın düşünmüş, taşınmış, esnemiş, kaşınmış. O heyecanla yanan ateşin üstüne oturmuş.

Aradan zaman geçmiş. Oğlu eve gelmiş. Bir de ne görsün! Annesi ateşin üstünde oturuyor. Hemen annesini kurtarmış. Oğlan;

- Anne, niye ateşin üstündesin? demiş.

Annesi;

- Pürecik öldü. Sinecik vız vız, dedi. Karga gak gak, dedi. Kavak ağacı yapraklarını döktü. Dere eğri aktı. Öküz üstünü ters giydi. Baban saçlarını kesti. Ben de ateşe oturdum, demiş.

Oğlu sinirlenmiş.

- Bu kadar deli bir arada olamaz! Eğer sizden daha delileri varsa geri gelirim. Yoksa gelmem, demiş.

Yola çıkmış. Az gitmiş, uz gitmiş. Yolda bir kalabalık görmüş. Kalabalığa doğru yaklaşmış:

- Burada neden bu kadar ses var? Neler oluyor? demiş.

Kalabalıktan biri yanına gelmiş.

- Bir gelin var. Bizim burada geline altın kolye takılır. Kolyeyi bir türlü takamadık. Geline kolyeyi takan on altın alır, demiş.

Oğlan kolyeyi eline almış. Kolyenin kilidini açmış. İki eliyle gelinin boynuna takmış. Oğlan;

- İşte bu kadar! Kolyeyi taktım, demiş.

Herkes çok şaşırılmış. Oğlan altınlarını almış. Yoluna devam etmiş. Az gitmiş uz gitmiş. Bir köye gelmiş. Bir adamın elinde elek varmış. Telaşla dolaşıyormuş. Adamın yanına yaklaşmış.

- Merhaba, neden bu kadar telaşlısın? demiş.

Ev sahibi nefes nefese konuşuyormuş.

- Güneş ışığı, evime girsin istiyorum ama olmuyor, demiş.

Oğlan;

- Güneş ışığı eve böyle girmez. Ben yaparım, demiş.

Ev sahibi;

- Eğer bunu yaparsan sana on altın veririm, demiş.

Ev toprakmış. Yere eğilmiş. Bir taş almış. Evin köşesinden bir delik açmış. Güneş ışığı içeriye girmiş. Ev sahibi çok şaşırılmış. Havalara uçmuş. On altını ona vermiş. Oğlan yoluna devam etmiş. Az gitmiş, uz gitmiş. Bir kadınla karşılaşmış. Kadın;

- Nereden geliyorsun, demiş.

Oğlan;

- Ormandan geliyorum, demiş.

Kadın;

- Benim kocamı gördün mü? demiş.

Oğlan;

- Evet gördüm. Sirtında odun taşıyordu, demiş.

Kadın çok üzölmüş.

- Odunu sirtında taşımasın. Ona bu atı götür. Odunları kolay taşısın, demiş.

Oğlan atı almış. Yola devam etmiş. Az gitmiş, uz gitmiş. Bir köye gelmiş. Köyde herkes ağlıyormuş. Oğlan, köy halkından birine sormuş:

- Neden böyle ağlıyorsunuz, demiş.

Halktan biri cevap vermiş:

- Gelinim ve oğlumun çocukları yoktu. Gelinim, oğluma;
- Bizim çocuğumuz olsaydı. Şu yokuştan düşseydi. Ne olurdu? demiş. Oğlum;
- Canım yavrum, canım kuzum! Oradan nasıl düştün, diye ağlardım, demiş.

Sonra oğlum, dedesine sormuş. Dede torunun olsaydı. Şu yokuştan düşseydi. Ne olurdu? demiş. Dede;

- Canım yavrum, canım kuzum! Oradan nasıl düştün, diye ağlardım, demiş.

Ben de hanıma sordum. Bir çocuğumuz olsaydı. Şu yokuştan düşseydi. Ne olurdu? dedim.

Hanım;

- Canım yavrum, canım kuzum! Oradan nasıl düştün, diye ağladı. Köyde bizim sesimize toplandı, demiş.

Oğlan şaşkın şaşkın bakmış.

- O zaman ben gidiyorum. Siz ağlayın, demiş.

Az gitmiş, uz gitmiş. Bir değirmene gelmiş. Değirmenciyle selamlaşmışlar. Değirmenci;

- Nereden geliyorsun? demiş.

Oğlan;

- Padişahın yanından geliyorum. Padişah bir değirmenci arıyor, demiş.

Değirmenci korkmuş.

- Eyvah! Ben ne yapacağım? demiş.

Oğlan;

- Belki senden yardım istiyor. Neden korkuyorsun? demiş.

Değirmenci yine de korkmuş.

- Benim buradan gitmem lazım. Beni bulamasınlar, demiş.

Değirmenci yakındaki ağaca çıkmış. O sırada padişahın yardımcıları gelmişler.

Değirmenciyi sormuşlar. Kimsenin sesi çıkmamış. Padişahın yardımcıları;

- Padişah halkına ekmek dağıtmak istiyor. İyi bir una ihtiyacımız var. Değirmencinin yerini bilene bir at ve çizme hediye ederiz, demişler.

Oğlan hemen öne çıkmış. Eliyle ağacı işaret etmiş. Yardımcılar ağaca doğru gitmişler.

Oğlan da çizmeleri giymiş. Atın üstüne binmiş.

- Bu kadar deli bana yeter, demiş.

Evine doğru yola çıkmış. Az gitmiş, uz gitmiş. Evine gelmiş. Kapıyı çalmış.

- Ana, anaaa, anaaaa! diye seslenmiş.

Annesi, oğluna kapıyı açmış.

- Ne oldu oğlum? Neden döndün? demiş.

Oğlan;

- Ana, sizden daha delilerini buldum. Ben de geri geldim, demiş.

Uzun lafın kıyası, bir sineğin ölümü nelere sebep olmuş.

Ateşman Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 818

Hece sayısı: 1878

Cümle sayısı: 204

$198,825 - 40,175x$ (toplam hece/toplam kelime)- $2.610x$ (toplam kelime/toplam cümle)

$198,825 - (40,175 \times 2,29) - 2,610 \times 4,00$

$198,825 - 92,00 - 10,44$

96,38

Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü

Kelime sayısı: 818

Hece sayısı: 1878

Cümle sayısı: 204

$118.823 - (25.987 \times 2,29) - (0.971 \times 4,00)$

$118,823 - 59,51 - 3,88$

55,43

Tablo 4.4.2.8.2.2’de Yedi Deliler masalı uyarlanmış masalda Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’un formülleriyle hesaplanmış ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu ile okunabilirlik düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.4.2.8.2.2. Yedi Deliler uyarlanmış masal okunabilirlik verileri

Masal Adı	Uyarlanmış Masal OKU	Uyarlanmış Masal OCU	Uyarlanmış Masal Ateşman OD	Uyarlanmış Masal Çetinkaya-Uzun OD
Yedi Deliler	2,29	4,00	Çok kolay	Bağımsız okuma

Yedi Deliler masalında özgün masalda 2,21 olan ortalama kelime uzunluğu (OKU) uyarlanmış halinde 2,29 olarak hesaplanmıştır. Özgün masalda ortalama cümle uzunluğu

(OCU) 5,97, uyarlanmış halinde 4,00 olarak hesaplanmıştır. Uyarlanmış masalda OKU artarken OCU azalmıştır.

4.4.2.8.3. Yedi Deliler Masalının Özgün Masal ve Uyarlanan Masal Gösterimi

Özgün Masal

“Evvel zamanında bir Sinecik ve Pürecik varmış. Pürecik ölmüş. Sinecik vızılarmış. Karga gelmiş, niye vızılan sinecik demiş. Pürecik öldü demiş. Ben vızalamayanda ne yapan demiş”

Uyarlanan Masal

“Bir zamanlar Sinecik ve Pürecik varmış. Pürecik ölmüş. Sinecik vız vız ses çıkartırmış. Karga yanlarına gelmiş. Neden vız vız ses çıkardığını sormuş.”

Özgün Masal

“O arada karga gelmiş. Nee vızılan sinecik demiş. Pürecik öldü ben vızılamayanda ne yapan demiş. Ha o zaman demiş. Bende gağlayan devam eden demiş. Gak gak gitmiş kavak ağacına konmuş.”

Uyarlanan Masal

“

- Pürecik öldü. Ben vız vız etmeyeyim de kim etsin, demiş.

Karga;

- O zaman bende gak gak ses çıkartayım demiş. Gak gak, demiş.

Sonra kavak ağacına konmuş.”

Özgün Masal

“Kavak ağacı sormuş. Hayır mı garga neye gağlayan demiş. Pürecik öldü Sinecik vızılar ben gağlamayanda ne yapan demiş. Ana, demiş dur o zaman ben de yapraklarımı döken demiş. O da yapraklarını dökmüş.”

Uyarlanan Masal

“Kavak ağacı ona sormuş.

- Karga neden gak gak ses çıkartıyorsun? demiş.

Karga;

- Pürecik öldü. Sinecik vız vız etti. Ben gak gak demeyeyim de kim desin, demiş.

Kavak ağacı;

- Haklısın, ben de yapraklarımı dökeyim, demiş.”

Özgün Masal

“O arada dere bakmış, kavak yapraklarını dökmüş, demiş ki noldu? Niye yapraklarını

döktün, demiş. Ee pürecik öldü, sinecik vızılar, karga gağlar demiş. Ben yapraklarımı dökmeyen de ne yapan demiş. O zaman dur ben de eğrim büyrüm akan, demiş. Bu sefer o eğrim büğrüm akmaya başlamış.”

Uyarlanan Masal

“O sırada dere bu olayı görmüş. Kavak ağacına sormuş:

- Kavak ağacı neden yapraklarını döktün? demiş. Kavak ağacı;
- Pürecik öldü. Sinecik vız vız dedi. Karga gak gak dedi. Benimde üzüntüden yapraklarım döküldü, demiş.

Dere düşünmüş.

- O zaman ben de eğri akmaya başlayayım, demiş.”

Özgün Masal

“Bu sefer öküz gelmiş. Hayır mı dere demiş. Niye eğrim büğrüm aktın demiş. Pürecik öldü, sinecik vızılar, karga gağlar, kavak yaprağını döktü demiş. Ben eğrim büyrüm akmayanda ne yapan demiş. Ana öyle mi dur ben de gönümü ters giyen ögleyse demiş. Öküz de gönünü ters giymiş.”

Uyarlanan Masal

“Sonrasında öküz gelmiş.

- Ne oldu dere? Neden eğri akmaya başladın? diye sormuş.

Dere;

- Pürecik öldü. Sinecik vız vız dedi. Karga gak gak dedi. Kavak ağacı yapraklarını döktü. Ben de çok üzuldüm. Eğri akmaya başladım, demiş.

Öküz;

- Aaa! Ben de üstümü ters giyeyim, demiş. Üstünü ters giymiş.

Özgün Masal

“Bu sefer çift süreceğimiş sahibi, çift sürmek için gittiğinde bir bakmış öküzün gönü ters. Hayır mı öküz gönünü niye ters giydin? Ee pürecik öldü, sinecik vızılar, karga gağlar, kavak yaprağını döktü, dere eğrim büğrü aktı, ben gönümü ters giymeyen de ne yapan demiş. Ana öyle mi demiş, dur öyleyse demiş. Elinde orak varmış. O orağı götüne sokmuş. Soktuğunda öyle orağla eve varmış.”

Uyarlanan Masal

“Öküzün sahibi, öküzün yanına gelmiş.

- Sen neden üstünü böyle giydin? demiş.

Öküz;

- Pürecik öldü. Sinecik vız vız dedi. Karga gak gak dedi. Kavak ağacı yapraklarını döktü. Dere eğri aktı. Ben de üstümü ters giydim, demiş.

Öküzün sahibi kara kara düşünmüş.

- O zaman ben de saçlarımı keseyim, demiş.

Saçlarını kesmiş. Evine gitmiş.”

Özgün Masal

“Karısı ekmek edermiş, sormuş. Ne oldu demiş, hayır mı? Hayır demiş. Pürecik öldü, sinecik vızılar, karga gağlar, kavak yaprağını döktü, dere eğrim büğrüm aktı, öküzü gönünü devre giydi, ben orağı götüme sokmayanda ne yapan demiş. Amanın! Ben de demiş. Dur demiş, öyle mi? Kızgın saç varmış ocakta. Sacın üstüne oturmuş kadın.”

Uyarlanan Masal

“Karısı saçlarının kesildiğini görünce çok şaşırılmış. Karısı;

- Neden saçlarını kestin? demiş. Öküzün sahibi;
- Pürecik öldü. Sinecik vız vız dedi. Karga gak gak dedi. Kavak ağacı yapraklarını döktü. Dere eğri aktı. Öküz üstünü ters giydi. Ben de saçlarımı kestim, demiş.

Kadın düşünmüş, taşınmış, esnemiş, kaşınmış. O heyecanla yanan ateşin üstüne oturmuş.”

Özgün Masal

“O arada oğlu gelmiş. Bir bakmış, kadın sacın üstünde oturur. Acele anasını kurtarmış saçtan. Ne oldu demiş. Niye sacın üstündesin ana demiş. Ya oğlum Pürecik öldü, sinecik vızılar, karga gağlar, kavak yaprağını döktü, dere eğrim büğrüm aktı, öküzü gönünü devre giydi, baban götüne orak soktu, ben kızgın saca oturmuyanda ne yapan demiş.”

Uyarlanan Masal

“Aradan zaman geçmiş. Oğlu eve gelmiş. Bir de ne görsün! Annesi ateşin üstünde oturuyor. Hemen annesini kurtarmış. Oğlan;

- Anne, niye ateşin üstündesin? demiş.

Annesi;

- Pürecik öldü. Sinecik vız vız, dedi. Karga gak gak, dedi. Kavak ağacı yapraklarını döktü. Dere eğri aktı. Öküz üstünü ters giydi. Baban saçlarını kesti. Ben de ateşe oturdum, demiş.”

Özgün Masal

“Oğlan, bir sürü deli demiş. Ben gidiyorum demiş. Eğer sizden taa delisini bulursam geri gelirim demiş. Bulmazsam gelmem demiş. Çıkmış gitmiş oğlan.”

Uyarlanan Masal

“Oğlu sinirlenmiş.

- Bu kadar deli bir arada olamaz! Eğer sizden daha delileri varsa geri gelirim. Yoksa gelmem, demiş.

Yola çıkmış.”

Özgün Masal

“Giderken yolda bir kalabalık varmış. Kalabalıkta hadi hop Yallah oldu atla, hopla filan. Ne oluyor ya demiş? Ne olacak demişler. Kızlar gelin olurken giyerlermiş orada kilotu. Buna kilot giydireceğiz, bu gelin olacak demişler. Bunun düğünü var. Ee böyle mi giydirilir kilot demiş. Ee biz böyle giydiririz demişler. Giydirebilsem ne yapacaksınız demiş. Bana on altın vereceksiniz. Tamam demişler. Sana on altın verelim. Tutmuş kilotu sok ayağını demiş. Öteki ayağını da geçir, öteki ayağını da, çek kilotunu demiş. Çektirmiş kilkotu. On altını almış, devam etmiş. Azıcık getmiş, giderken yolda bir adam elide kalbur dışarı girer çıkarmış. Hayır mı demiş, Kalbur ile ne iş tutan? Böyle girip çıkmayla demiş. Bir şey yok içinde kalburun. Eve demiş güneş katarın demiş. Siz de böyle mi katarlar güneşi? Böyle katarlar demiş. Olmaz demiş. Ben katıversem bana ne vericen demiş? Sana on altı veririn demiş adam. Ev şey ya toprak ya. Toprağı şey etmiş delmiş azcığını. Güneş oradan içeri girmiş. Ana ya allah senden razı ola demiş adam. On altını vermiş, oradan yola düşmüş.”

Uyarlanan Masal

“Az gitmiş, uz gitmiş. Yolda bir kalabalık görmüş. Kalabalığa doğru yaklaşmış.

- Burada neden bu kadar ses var? Neler oluyor, demiş.

Kalabalıktan biri yanına gelmiş.

- Bir gelin var. Bizim burada geline altın kolye takılır. Kolyeyi bir türlü takamadık. Geline kolyeyi takan on altın alır, demiş.

Oğlan kolyeyi eline almış. Kolyenin kilidini açmış. İki eliyle gelinin boynuna takmış.

- İşte bu kadar! Kolyeyi taktım, demiş.

Herkes çok şaşırmış. Oğlan altınlarını almış. Yoluna devam etmiş.”

Özgün Masal

“Azıcık getmiş, giderken yolda bir adam elide kalbur dışarı girer çıkarmış. Hayır mı demiş, Kalbur ile ne iş tutan? Böyle girip çıkmayla demiş. Bir şey yok içinde kalburun. Eve demiş güneş katarın demiş. Siz de böyle mi katarlar güneşi? Böyle katarlar demiş. Olmaz demiş. Ben katıversem bana ne vericen demiş? Sana on altı veririn demiş adam. Ev şey ya toprak ya. Toprağı şey etmiş delmiş azcığını. Güneş oradan içeri girmiş. Ana ya allah senden razı ola demiş adam. On altını vermiş, oradan yola düşmüş.”

Uyarlanan Masal

“Az gitmiş, uz gitmiş. Bir köye gelmiş. Bir adamın elinde elek varmış. Telaşla dolaşıyormuş. Adamın yanına yaklaşmış.

- Merhaba, neden bu kadar telaşlısın? demiş.

Ev sahibi nefes nefese konuşuyormuş.

- Güneş ışığı, evime girsin istiyorum ama olmuyor, demiş.

Oğlan;

- Güneş ışığı eve böyle girmez. Ben yaparım, demiş.

Ev sahibi;

- Eğer bunu yaparsan sana on altın veririm, demiş.

Ev toprakmış. Yere eğilmiş. Bir taş almış. Evin köşesinden bir delik açmış. Güneş ışığı içeriye girmiş. Ev sahibi çok şaşırılmış. Havalara uçmuş. On altını ona vermiş. Oğlan yoluna devam etmiş.”

Özgün Masal

“Yolda bir kadına rastlamış. Kadınıla başlamışlar konuşmaya nereden gelin nere giden filan. Kadına demiş ki cehennemden gelin demiş. Ana demiş, benim herif öldüğü demiş. Benim herifi hiç gördün mü oralarda demiş. Gördüm senin herif kütük taşırdı cehennemde demiş. Sirtında kütük taşırdı demiş. Ana sirtında taşımasın. Şu atılan şu parayı al da demiş. Paraya oralarda bir şeyler alsın. Şey de Kütüğünde atılan taşısın demiş. Eyi demiş, at alır, parayı da alır. Yola devam.”

Uyarlanan Masal

“Az gitmiş, uz gitmiş. Bir kadınla karşılaşmış. Kadın;

- Nereden geliyorsun, demiş.

Oğlan;

- Ormandan geliyorum, demiş.

Kadın;

- Benim kocamı gördün mü? demiş.

Oğlan;

- Evet gördüm. Sirtında odun taşıyordun, demiş.

Kadın çok üzölmüş.

- Odunu sirtında taşımasın. Ona bu atı götür. Odunları kolay taşısın, demiş.

Oğlan atı almış. Yola devam etmiş.”

Özgün Masal

“Vara vara varır. Gene bir kalabalık. Hüngür hüngür herkes ağlaşır. Girer içeri. Ne oldu

hayır mı ne ağlaşırsınız? sorma demiş. Benim gelin demiş. Çocuk mocuk yok meydanda. Şu bir çocuğumuz olsa da şuradan düşüverse de öl deme babası demiş. Ana yavrum ana kuzum nasıl düştüğünde öldün? diye ağlarım demiş. O da bana sordu. Şurada bir çocuğumuz düşse ölse ne diye ağlan aa, dedesi dedi. Ben de ana yavrum, ana kuzum nasıl düştün de öldün diye ağlardım. Ben de hanıma sordum. Bir çocuğumuz olsa da şuradan düşse de ölse ne diye ağlan? annesi dedim. O da ana yavrum, ana kuzum dedim. Köyde bizim ağlamamıza toplandı demiş. Ee ben demiş giderin siz ağlamanıza devam edin. Oradan çıkmış oradan bir gelir olmamış amma.”

Uyarlanan Masal

“Az gitmiş, uz gitmiş. Bir köye gelmiş. Köyde herkes ağlıyormuş. Oğlan, köy halkından birine sormuş:

- Neden böyle ağlıyorsunuz, demiş.

Halktan biri cevap vermiş:

- Gelinim ve oğlumun çocukları yoktu. Gelinim, oğluma;
- Bizim çocuğumuz olsaydı. Şu yokuştan düşseydi. Ne olurdu? demiş. Oğlum;
- Canım yavrum, canım kuzum! Oradan nasıl düştün, diye ağlardım, demiş.

Sonra oğlum, dedesine sormuş. Dede torunun olsaydı. Şu yokuştan düşseydi. Ne olurdu? demiş. Dede;

- Canım yavrum, canım kuzum! Oradan nasıl düştün, diye ağlardım, demiş.

Ben de hanıma sordum. Bir çocuğumuz olsaydı. Şu yokuştan düşseydi. Ne olurdu? dedim. Hanım;

- Canım yavrum, canım kuzum! Oradan nasıl düştün, diye ağladı. Köyde bizim sesimize toplandı, demiş.

Oğlan şaşkın şaşkın bakmış.

- O zaman ben gidiyorum. Siz ağlayın, demiş.”

Özgün Masal

“Oradan çıkmış, gitmiş, gitmiş değirmene varmış. Değirmenci varmış. Değirmenci selamün aleyküm aleyküm selam napan neden nereden geldin nere giden demiş. İşte ben çıktım gezerin de padişahın oradan gelirim demiş. Padişah kel kafalı bir adam arar kafasını davlumbaz yapacak diye. Ana demiş değirmenci benim kafam kel demiş. Ben kaçan bari demiş. Sen kaç demiş. Orada yüksek bi ağaç varmış. O ağaca çıkmış değirmenci. Orada oturmaya başlamış.”

Uyarlanan Masal

“Az gitmiş, uz gitmiş. Bir değirmene gelmiş. Değirmenciyle selamlaşmışlar. Değirmenci;

- Nereden geliyorsun? demiş.

Oğlan;

- Padişahın yanından geliyorum. Padişah bir değirmenci arıyor, demiş.

Değirmenci korkmuş.

- Eyvah! Ben ne yapacağım? demiş.

Oğlan;

- Belki senden yardım istiyor. Neden korkuyorsun? demiş.

Değirmenci yine de korkmuş.

- Benim buradan gitmem lazım. Beni bulamasınlar, demiş.

Yakındaki ağaca çıkmış.”

Özgün Masal

“O arada iki adam gelmiş. Değirmenciye sormuşlar nerede değirmenci? demişler. Belki de değirmenlik bir işleri vardı adamların bilen yok. Hem şey yapıyormuş, ben bilmiyorum değirmenci nerde diyormuş, hem de eliyle işaret ediyormuş ağacı orada diye. Onlar atlarını, çizmelerini koymuşlar. Ağaca çıkmışlar. Onlar ağaca çıkarken o çizmelerini giymiş, öteki iki atı da almış, ben demiş yeter bu kadar deli bana demiş. Ben dönen memleketime. Geri dönmüş, ama tabii bayağı kazançla dönmüş.”

Uyarlanan Masal

“O sırada padişahın yardımcıları gelmişler. Değirmenciye sormuşlar. Kimsenin sesi çıkmamış. Padişahın yardımcıları;

- Padişah halkına ekmek dağıtmak istiyor. İyi bir una ihtiyacımız var. Değirmencinin yerini bilene bir at ve çizme hediye ederiz, demişler.

Oğlan hemen öne çıkmış. Eliyle ağacı işaret etmiş. Yardımcılar ağaca doğru gitmiş. Oğlan da çizmeleri giymiş. Atın üstüne binmiş.

- Bu kadar deli bana yeter, demiş.

Evine doğru yola çıkmış.”

Özgün Masal

“Üç tane at, paralar dönmüş, gelmiş. Hayır mı oğlum demiş anası. Ana sizder daha delileri buldum demiş. Geri geldim. Yeter bu kadar demiş. Bir sineğin ölümünün sebebi bu. Sinecik öldü pürecik vızılar.”

Uyarlanan Masal

“Az gitmiş, uz gitmiş. Evine gelmiş. Kapıyı çalmış.

- Ana, anaaa, anaaaa! diye seslenmiş.

Annesi, oğluna kapıyı açmış.

- Ne oldu oğlum? Neden döndün? demiş.

Oğlan;

- Ana, sizden daha delilerini buldum. Ben de geri geldim, demiş.

Uzun lafın kisası, bir sineğin ölümü nelere sebep olmuş.”

4.4.2.8.4. Yedi Deliler Masalının 2. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Uyarlama Teknikleri ve Örnekleri

Yapılan çalışmada Yedi Deliler masalı sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılarak uyarlanmıştır. Sadeleştirmede ve genişletmede kullanılan işlemler sırasıyla açıklanmış ve metinden örnekler verilmiştir. Son olarak da özgün metin ile uyarlaması yapılan metin verilecektir.

Koruma

İlkokul 2. sınıf öğrencisini anlamasını engellemeyecek kelime ve cümlelerin olduğu şekilde bırakılmasıdır.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Evvel zamanında bir Sinecik ve Pürecik varmış. Pürecik ölmüş. Sinecik vızılarmış.

Uyarlanan Cümle: Bir zamanlar Sinecik ve Pürecik varmış. Pürecik ölmüş. Sinecik vız vız ses çıkartmış.

Örnek 1’de verilen “Pürecik ölmüş.” cümlesi korunmuştur.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Eğer sizden taa delisini bulursam geri gelirim demiş. Bulmazsam gelmem demiş.

Uyarlanan Cümle: Eğer sizden daha delileri varsa geri gelirim. Yoksa gelmem, demiş.

Örnek 2’de verilen cümlede özgün cümledeki oğlanın söyledikleri korunmuştur. Cümleler düzenlenerek yeniden ifade edilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Ana sizder daha delileri buldum demiş. Geri geldim.

Uyarlanan Cümle: Ana, sizden daha delilerini buldum. Ben de geri geldim, demiş.

Örnek 3’te verilen özgün cümledeki korunarak uyarlanan masalda yer almıştır.

Sadeleştirme

Metnin hedef kitlenin anlayabileceği düzeye getirilmesidir.

Örnek 1.

Özgün Cümle: Hayır mı garga neye gağlayan, demiş. Pürecik öldü Sinecik vızılar ben gağlamayanda ne yapan, demiş

Uyarlanan Cümle: Karga neden gak gak ses çıkartıyorsun?

Karga;

- Pürecik öldü. Sinecik vız vız etti. Ben gak gak demeyeyim de kim desin, demiş.

Örnek 1’de ilkokul 2. sınıf öğrencilerinin metni daha kolay anlayabilmeleri için özgün cümle sadeleştirilmiş ve yeniden yazılmıştır.

Örnek 2.

Özgün Cümle:

- Eve güneş katarın, demiş.
- Siz de böyle mi katarlar güneşi?
- Böyle katarlar, demiş.
- Olmaz, demiş

Uyarlanan Cümle:

- Güneş ışığı evime girsin istiyorum ama yapamıyorum, demiş.

Oğlan;

- Güneş ışığı eve böyle girmez. Ben yaparım, demiş.

Örnek 2’de metnin anlamı bozulmadan yukarıda verilen özgün cümleler sadeleştirilmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: “Bu sefer öküz gelmiş. Hayır mı dere demiş. Niye eğrim büğrüm aktın demiş. Pürecik öldü, sinecik vızılar, karga gağlar, kavak yaprağını döktü demiş. Ben eğirim büyrüm akmayanda ne yapan demiş. Ana öyle mi dur ben de gönümü ters giyen öğleyse demiş. Öküz de gönünü ters giymiş.

Uyarlanan Cümle: Sonrasında öküz gelmiş.

- Ne oldu dere? Neden eğri akmaya başladın, diye sormuş.

Dere;

- Pürecik öldü. Sinecik vız vız dedi. Karga gak gak dedi. Kavak ağacı yapraklarını döktü. Ben de çok üzüldüm. Eğri akmaya başladım, demiş.

Öküz;

- Aaa! Ben de üstümü ters giyeyim demiş. Üstünü ters giymiş.

Örnek 3'te verilen cümlede özgün cümlelerin sadeleştirilmesi yapılarak anlatım düzenlenmiştir.

Özetleme

Metnin anlamını koruyarak cümle yapılarının basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Benim gelin demiş. Çocuk mocuk yok meydanda. Şu bir çocuğumuz olsa da şuradan düşüverse de ölse ne diye ağlan babası, demiş.

Uyarlanan Cümle: Gelinim ve oğlumun çocukları yoktu. Gelinim oğluma;

-Bizim çocuğumuz olsaydı. Şu yokuştan düşseydi ne olurdu, demiş.

Örnek 1'de uyarlanan cümle özetlenmiştir. Aynı zamanda ilkökul öğrencileri seviyelerine göre “çocuğun düşüp ölmesi” durumu silinmiş ve sadece “düşme” eylemi devam ettirilmiştir. Çocuğun ölme durumu masalın olay örgüsünde herhangi bir değişikliğe sebep vermemektedir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Vara vara varır. Gene bir kalabalık. Hüngür hüngür herkes ağlaşır. Girer içeri. Ne oldu hayır mı ne ağlaşırsınız?

Uyarlanan Cümle: Oğlan atı almış. Yola devam etmiş. Az gitmiş, uz gitmiş. Bir köye gelmiş. Köyde herkes ağlıyormuş.

Örnek 2'de öğrencilerin metni daha kolay anlayabilmeleri için özgün cümle özetlenmiştir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Yolda bir kadına rastlamış. Kadınıla başlamışlar konuşmaya nereden gelin nere giden filan.

Uyarlanan Cümle: Az gitmiş, uz gitmiş. Bir kadınla karşılaşmış. Kadın;

- Nereden geliyorsun, demiş.

Örnek 3'te verilen özgün cümle özetlenerek ifade ediş biçimi sadeleştirilmiştir.

Silme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamlandırmasına direkt katkı sağlamayan veya metinle ilgili ayrıntı içeren kelime veya cümlelerin silinmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Değirmenci selamün aleyküm, aleyküm selam napan, neden, nereden geldin, nere giden, demiş.

Uyarlanan Cümle: Değirmenciyle selamlaşmışlar. Değirmenci adama;

- Nereden geliyorsun, demiş.

Örnek 1’de verilen “selamün aleyküm, aleyküm selam napan, neden.” Cümlesi ilkokul 2. Sınıf seviyesindeki öğrencinin metni anlamasını zorlaştıracakı düşünülerek silinmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Elinde orak varmış. Orağı götüne sokmuş.

Uyarlanan Cümle: (Silinmiştir)

Örnek 2’de verilen cümle masalın yapısı gereği verilen cümle yapılarıdır. Ancak ilkokul seviyesindeki öğrenci olumsuz örnek oluşturabilecek bir ifade olduğu için uyarlanan metinden çıkarılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Dere eğrim büğrüm aktı.

Uyarlanan Cümle: Dere eğri akmaya başladı.

Örnek 3’te verilen “büğrüm” kelimesi ilkokul 2. sınıf öğrencileri seviyesinde olan bir kelime olmadığı için silinmiştir.

Değiştirme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin düzeyinin üstünde olan kelime, cümle veya dil bilgisi yapılarını seviyeye uygun kelime, cümle veya dil bilgisi yapıları ile değiştirilmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Kızlar gelin olurken giyerlermiş orada kilotu. Buna demişler. Kilot giydireceğiz, bu gelin olacak. Bunun düğünü var, demişler.

Uyarlanan Cümle: Bir kız gelin oluyor. Bizim burada gelin olan kıza altın kolye takılır. Biz kolyeyi bir türlü takamadık, demiş.

Örnek 1’de verilen “külot” kelimesi ilkokul öğrencileri için kullanım açısından uygun olmadığı için çıkartılmış onun yerine gelinlerle ilgili çocukların bağlantı kurabileceği altın kolye kelimesi eklenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Ana yavrum ana kuzum nasıl düştüğünde öldün diye ağlarım, demiş.

Uyarlanan Cümle: Canım yavrum canım kuzum! Oradan nasıl düştün diye ağladım, demiş.

Örnek 2’de verilen “Ana yavrum ana kuzum” ifadesi ilkokul öğrencileri için daha uygun olacak “Canım yavrum canım kızım” ifadesi ile değiştirilmiştir. Çocuğun düşüp ölmesi de çocuklar için olumsuz bir ifade olacağı için çıkartılmıştır.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Padişah kel kafalı bir adam arar, kafasını davlumbaz yapacak diye, demiş.

Uyarlanan Cümle: Padişah halkına ekmek dağıtmak istiyor. Bu yüzden iyi bir una ihtiyacımız var. Değirmenciye arıyoruz, demiş.

Örnek 3’te verilen “Padişah kel kafalı bir adam arar, kafasını davlumbaz yapacak” ifadesi olumsuz bir durum belirttiği için çıkartılmış ve iyi bir ifadeyle değiştirilmiştir. Burada padişahın değirmenciye arama durumu ana konu olmadığı için iyi bir ifadeyle değiştirilmesi masalın akışını etkilememektedir.

Ekleme

İlkokul 2. sınıf seviyesindeki öğrencinin metni daha iyi anlayabilmesi için kelime veya cümlelerin eklenmesidir.

Örnek Cümleler

Örnek 1.

Özgün Cümle: Bir sineğin ölümünün sebebi bu. Sinecik öldü, Pürecik vızılar...

Uyarlanan Cümle: Uzun lafın kısası, bir sineğin ölümü nelere sebep olmuş.

Örnek 1’de verilen cümlede öğrencinin sonunu daha iyi anlayabilmesi “Uzun lafın kısası ifadesi eklenmiştir.” Aynı zamanda “Bir sineğin ölümünün sebebi bu” ifadesi değiştirilerek “Bir sineğin ölümü nelere sebep olmuş.” şeklinde düzenlenmiştir.

Örnek 2.

Özgün Cümle: Amanın! Kızgın sac varmış ocakta. Kadın sacın üstüne oturmuş.

Uyarlanan Cümle: Kadın düşünmüş, taşınmış, esnemiş, kaşınmış. O heyecanla yanan ateşin üstüne oturmuş.

Örnek 2’de verilen cümlede anlamı güçlendirmek adına “Kadın düşünmüş, taşınmış, esnemiş, kaşınmış” ifadesi eklenmiştir. Masallarda anlamı daha güçlendirmek adına eklenen tekerlemeler çocukların ilgisini daha fazla çekmektedir.

Örnek 3.

Özgün Cümle: Azıcık getmiş, giderken yolda bir adam elide kalbur dışarı girer çıkarmış.

Uyarlanan Cümle: Az gitmiş, uz gitmiş.

Örnek 3’te verilen özgün cümleye ek olarak “uz gitmiş” cümlesi eklenmiştir. Masalda kullanılan ifade masallarda yer alan kalıplardandır.

4.4.2.8.5. Yedi Deliler Masalının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Yedi Deliler masalında değerler eğitimine bakılmıştır. Buna göre masalda yardımseverlik, cesaret, sevgi, şefkat, aile birliğine önem verme, öz denetim, dayanışma değerlerinden örnekler bulunmaktadır. Bu değerler metindeki cümlelerle ifade edilmiştir.

“Oğlu eve gelmiş. Bir de ne görsün! Annesi ateşin üstünde oturuyor. Hemen annesini kurtarmış.” (Yardımseverlik değeri)

“Pürecik öldü. Ben vız vız etmeyeyim de kim etsin, demiş.” (Şefkat değeri)

Karga;

“Pürecik öldü. Sinecik vız vız etti. Ben gak gak demeyeyim de kim desin, demiş.” (Şefkat değeri)

“Pürecik öldü. Sinecik vız vız dedi. Karga gak gak dedi. Benimde üzüntüden yapraklarım döküldü, demiş.” (Sevgi değeri)

“Pürecik öldü. Sinecik vız vız dedi. Karga gak gak dedi. Kavak ağacı yapraklarını döktü. Ben de çok üzülüm. Eğri akmaya başladım, demiş.” (Sevgi değeri, dayanışma değeri)

“Bu kadar deli bir arada olamaz! Eğer sizden daha delileri varsa geri gelirim. Yoksa geri gelmem, demiş.” (Cesaret değeri)

“Canım yavrum, canım kuzum! Oradan nasıl düştün, diye ağlardım, demiş.” (Sevgi değeri, şefkat değeri)

“Canım yavrum, canım kuzum! Oradan nasıl düştün, diye ağladı. Köyde bizim sesimize toplandı, demiş.” (Sevgi değeri, şefkat değeri, aile birliğine önem verme değeri)

“Bu kadar deli bir arada olamaz! Eğer sizden daha delileri varsa geri gelirim. Yoksa geri gelmem, demiş.”

Ana, sizden daha delilerini buldum. Ben de geri geldim, demiş.” (Öz denetim değeri)

4.4.2.8.6. Yedi Deliler Masalı Öğretilmek İstenen Kelimeler

Telaş, eğri, yokuş, kara kara düşünmek, havalara uçmak kelimeleri ve deyimleri masalda birden fazla defa yer alarak öğrenciye öğretilmesi amaçlanmıştır.

4.5. Alanya Masalları Özgün Masal ve Uyarlanmış Masal Okunabilirlik Puanları

Alanya masallarında uyarlaması yapılan tüm masalların Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’a göre özgün masal ve uyarlanmış masal hali okunabilirlik puanları tablo 4.5.1’de verilmiştir. Masal isimlerinde özgün masalda olan masal isimleri kullanılmıştır.

Tablo 4.5.1. Alanya yazılı kaynaklardan masallar okunabilirlik puanları

Masal Adı	Özgün Masal Ateşman Okunabilirlik Puanı	Özgün Masal Çetinkaya ve Uzun Okunabilirlik Puanı	Uyarlanmış Masal Ateşman Okunabilirlik Puanı	Uyarlanmış Masal Çetinkaya ve Uzun Okunabilirlik Puanı
Yazılı Kaynaklardan Masallar				
Acı ile Bucu	78,29	45,84	87,22	49,04

Aksakal	81,60	49,37	86,34	48,83
Alanyalı Tüccar	78,10	42,11	88,82	50,42
Ali Cengiz	82,64	48,58	91,28	51,88
Çoban ile Erenler	80,72	47,07	92,99	53,29
Değirmenci ile Çocuk	88,80	51,84	93,30	53,30
Devecinin Devesi	87,89	51,18	92,92	53,04
Dilenci ile Hükümdar	76,24	44,52	89,65	50,95
Durdane	83,37	48,29	88,89	49,46
Eksik Hesap	85,94	51,65	96,44	55,45
Fukaranın Dileği	76,97	45,34	88,64	50,90
Goçmar	87,92	51,63	92,33	52,72
İki Oğlan	80,97	47,83	90,98	52,55
Kaval Oğlan	86,93	51,48	91,29	52,55
Keçi Kız	85,58	50,26	91,04	52,13
Kedi Sultan	85,13	50,04	92,94	53,27
Keloğlan	81,86	48,49	93,12	53,34
Korkak Osman	83,76	49,08	91,72	52,05
Köylü ile Bullalar	81,19	47,13	90,51	51,27
Kuyruksuz Tilki	83,55	49,56	93,79	53,81
Manav ile Yörük	84,28	49,84	90,50	51,59
Şehzade ile Çoban	80,88	47,35	89,55	51,02
Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut	78,54	46,59	87,06	49,54
Zıpoğlan	81,58	47,83	93,34	53,75

Tablo 4.5.1’de yazılı kaynaklardan derlenen Alanya masallarının Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’a göre okunabilirlik puanları hesaplanmıştır. Bu tabloya göre Ateşman okunabilirlik formülüyle hesaplamalarda masalın özgün hali ile uyarlanmış haline baktığımızda tüm masallar kolay düzeyde iken uyarlanmış halinde kolay ve çok kolay düzeye getirilmiştir. Çetinkaya-Uzun’a göre eğitsel düzeyde olan masallar bağımsız okuma düzeyine veya eğitsel düzeyde kalacak şekilde uyarlaması gerçekleşmiştir. Çetinkaya-Uzun’a göre bağımsız okuma düzeyinde olan 5 masal (Değirmenci ile Çocuk,

Devecinin Devesi, Eksik Hesap, Goçmar, Kaval Oğlan) uyarlama sonrasında bağımsız okuma düzeyinde kalmış fakat okunabilirlik puanları artmıştır.

Tablo 4.5.2. Alanya sözlü kaynaklardan masallar okunabilirlik puanları

Masal Adı	Özgün Masal	Özgün Masal	Uyarlanmış Masal	Uyarlanmış Masal
	Ateşman	Çetinkaya ve Uzun	Ateşman	Çetinkaya ve Uzun
	Okunabilirlik Puanı	Okunabilirlik Puanı	Okunabilirlik Puanı	Okunabilirlik Puanı
Sözlü Kaynaklardan Masallar				
Avcı ile Kuş	83,95	49,60	93,08	53,66
Çilli Horoz	88,18	51,17	93,01	53,52
Fakir Adamın Akıllı Kızı	85,13	50,26	86,81	49,55
İki Kardeş	89,65	52,05	88,03	50,56
İplik Eğiren Kız	88,87	52,31	90,01	51,85
Padişah ve Üç Arkadaş	94,46	55,60	88,75	50,94
Vezirin Sorgusu	95,62	55,92	90,77	52,35
Yedi Deliler	94,46	55,60	96,38	55,43

Tablo 4.5.2’de sözlü kaynaklardan derlenen Alanya masalları Ateşman ve Çetinkaya-Uzun’a göre okunabilirlik puanları hesaplanmıştır. Ateşman’a göre 4 masal (Avcı ile Kuş, Çilli Horoz, Fakir Adamın Akıllı Kızı, İplik Eğiren Kız) kolay düzeyden çok kolay düzeye getirilmiştir. Ateşman’a göre 3 masal (Padişah ve Üç Arkadaş, Vezirin Sorgusu, Yedi Deliler) çok kolay düzeydeyken uyarlanmış hallerinde de çok kolay düzeyde kalmıştır. Ateşman’a göre 2 masal (Padişah ve Üç Arkadaş, Vezirin Sorgusu) okunabilirlik puanları daha yüksekken uyarlanmış halinde puanları azalmıştır.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Kültürel zenginliği devam ettirebilmek adına ve alanda olan eksikliğe binaen Alanya masalları derlenmiş ve 2. sınıf öğrencileri seviyesinde uyarlaması

gerçekleşmiştir. Bu çalışma, ilkokul 2. sınıf öğrencileri için Alanya masallarının, uyarlama çalışması olarak yapılmıştır. Masallar hem eğlendirici hem de eğitici özellikleriyle ilgi çekmektedir. Bu türün kullanılması öğrenciler için önemli hale gelmektedir. Masallar, sözcük dağarcığını artırmak için önemli bir araç olabileceği düşüncesiyle, bu türün uyarlanması üzerine çalışılmıştır.

Yazılı ve sözlü kaynaklardan elde edilen masallara ait bulgulara bakıldığında Alanya’da 147 yazılı ve sözlü masal kaynağına ulaşılmıştır. Bunlardan 123 tanesi yazılı kaynakken 24 tanesini sözlü kaynaklar içermektedir. Yazılı kaynaklarla ulaşılan masallar Alanya Masalları kitabı, Dünden Bugüne Alanya’da Yaşam dergisi, Erciyes Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, Alanyalı Bizim Yörükler kaynaklarından ulaşılmıştır. Sözlü kaynaklardan da kaynak kişilere ulaşılarak derleme yapılmıştır.

- Alanya masallarında yazılı ve sözlü kaynaktan 2. sınıf seviyesine uygunluk açısından inceleme yapılmış ve %78,23 masalın uyarlanamayacağı ortaya çıkmıştır. Bu masalların uyarlanamaması Masal İnceleme Formu’yla belirlenmiştir. Karataş & Yorulmaz’a (2022) göre de masallarda olumlu değerlere karşın olumsuz değerler de fazla sayıdadır. Araştırmalarında yer alan masallarda 469 olumsuz unsur tespit edilmiştir. Bu çalışmada da olumsuz unsurlar masallarda yer almaktadır. Bunlar; argo ifadeler, cinsel anlatımlar, şiddet göstergelerini içermektedir. Işıtan’ın (2022) araştırma sonuçlarına göre masallarda şiddet ve korku öğelerine rastlanmıştır. Alanya masallarının bu unsurları içermesi ilkokul 2. sınıf öğrencilerinin düzeyine uygun olmamasından dolayı uyarlaması yapılmayan masallar vardır.
- 147 masaldan 2. sınıf seviyesine uygun masallar seçilirken Masal İnceleme Formu oluşturulmuştur. Bu forma göre toplamda 100 puandan oluşan kriterler belirlenmiştir. 5 ayrı kategori altında kriterler yazılmıştır. Bu kategoriler; karakterlerin genel özellikleri, kurgu- plan özellikleri, masal içeriği, masalın işlevsel özellikleri, dil ve anlatım özellikleridir. Her kategori 20 puandır ve toplamda en az 60 puan alan masalın uyarlaması yapılmıştır. Sarıkaya ve Aydeniz’e (2021) göre çocuk dinlediği eserdeki kahramanla kendisini özdeşleştirir. Kendi yaşına yakın olan karakterler çocuğun ilgisi çeker. Bu çalışmada da uyarlanabilecek Alanya masalları seçilirken çocuğu konu edinen unsurlara dikkat edilmiştir. Çocuğun kendisiyle bağ kurabileceği, içerisinde çocuğu konu edinen karakterlerin yer almasına, kendini yakın hissedeceği karakterlerin varlığına bakılmıştır.

- Masallarda içerik açısından incelendiğinde fiziksel ve sözlü şiddetin masalların büyük çoğunluğunda var olduğu görülmüştür. Bununla birlikte korkutucu öğeler de masalların çoğunda bulunmaktadır. Bu masallardan Masal İnceleme Formu'na göre uyarlanmayanlarda, uyarlananlarda olmuştur. Sadece tek bir kriterin uyarlamada etkisi olmadığı görülmüştür.
- Masalların dil ve anlatım özellikleri incelendiğinde, masalların çoğunluğunda çocuğun gelişim düzeyine göre üst düzeyde kelimeler bulunduğu ve anlatım olarak süslü bir dil kullanıldığı tespit edilmiştir. Masallar Alanya ağızı ile dinlenmiş veya yazılı kaynaklardan elde edilmiştir. Bu da masalın anlaşılmasını zorlaştıran bir diğer husustur. Masallarda bilinmeyen kelimelerin sayısına ve söz dizilimine bakılmıştır. Karatay'a (2017) göre masallar, çocukların kendini ifade etme, karşısındakini dinleme, konuşma, dil becerilerini desteklemede, okuma sevgisini aşılama, kendini sözel ve yazılı olarak ifade edebilmesinde önemli eserlerdir. Masal içeriklerinin de dil ve anlatım açısından çocuklar için uygun olması gerekmektedir. Bu çalışmada da ilkokul 2. sınıf seviyesine uyarlanabilecek masallara bakarken dil ve anlatım açısından incelemesi yapılmıştır. Çelik (2022) yaptığı araştırmasında masal incelemelerinde dil ve anlatım, içerik ve çocuğu konu almasına göre sınıflamalar yapmış ve bu unsurlara bakmıştır.
- Bütün bunlar değerlendirildiğinde Alanya masallarının 32 tanesi ilkokul 2. sınıf seviyesine uygun ve uyarlanabilecek masallardır. Alanya masalların büyük çoğunluğu kültürel öge içermektedir. Uyarlama sayesinde bu kültürel iletimin devamı sağlanmış olacaktır. Gedik (2020), Helimoğlu'na (2009) göre masallar, ait oldukları toplumların kültürel kimliklerini yansıtmaktadır. Masal metnine baktığımızda ait olduğu toplumun gelenek görenekleri, değerleri, toplumsal ilişkileri, hayata bakış açıları yansımaktadır. Bu masallarda çocuklar için bulundukları toplumun kültürel değerlerinin kazanımında önemlidir. Yoloğlu & Seçgin'e (2022) göre masallar toplum için kültür taşıyıcısı olma rolünün yanı sıra çocuk eğitiminde de kullanılan araçlardır. Çocukların etrafındaki yetişkinlerde de rastladığı kötü örneklerden masallarda konu edinmesi uygun olmamaktadır. Bu sebeple çıkarılması ya da uyarlama yapılarak değiştirilmesi gerekmektedir.
- MEB'in belirlemiş olduğu 10 temel kök değer; adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik değerlerini

ele almaktadır. Fakat masallarda sadece bu değerler yer almamalıdır. ADA Yayıncılık 2. sınıf Türkçe ders kitabını incelediğimizde çalışmada incelenen diğer değerlerin yer aldığı görülmüştür. Bu yüzden bu çalışmada 10 temel kök değerler sınırlı kalınmamış ve diğer değerler eklenmiştir.

- İlkokul 2. sınıf öğrencileri seviyesine uyarlanabilecek Alanya masallarının değerler eğitimi açısından analizi yapıldığında sevgi, yardımseverlik, şefkat, iyilik yapmak, dostluk, sadakat, adalet, cesaret, nezaket, dürüstlük, aile birliğine önem verme, dayanışma, çalışkanlık, saygı, sorumluluk, hoşgörü, sabır, vatanseverlik, öz denetim değerleri yer almaktadır. Bu değerlerden en fazla sevgi değeri geçmektedir. Karataş & Yorulmaz (2021) araştırma sonuçlarına göre de en fazla konu edilen değer sevgidir. Sevgi değeri (f:47) kısımda yer almaktadır. Alanya masallarında kadın-erkek ilişkisi, kavuşma, evlenme, anne-çocuk ilişkisi yoğun bir şekilde geçtiği için sevgi değerinin ön planda olduğu söylenebilir. Alanya masallarında ikinci ön plana çıkan değer ise adalet (f:36) değeridir. Bu masallarda iyilik-kötülük, hak, doğruluk konularının sık geçmesi ve sorunların kadı tarafından çözülmesi veya eşit paylaşımlarda bulunulmasına dikkat edilmesinde dolayı bu değer ön plana çıkmış olabilir. Sonrasında nezaket (f:29) değeri yer almaktadır. Sarıkaya & Aydeniz (2022) masallarla ilgili araştırma sonuçlarında farklı sonuçlar yer almamaktadır. Van yöresine ait halk masallarının incelenmesinde masallarda yardımseverlik değerinin fazla olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Sonrasında sevgi değeri fazla sayıdadır ve üçüncü olarak sabır değeri gelmektedir. Bu çalışmada sabır değeri en az sayıda yer almıştır. Sabır değerinin Alanya masallarında az sayıda yer almasında Alanya'da tarih boyunca denizcilik, ticaret ve tarım alanlarının geçim kaynağı olmasından dolayı bu yaşam şekli insanlarda hızlı kararlar almayı gerektirmiş, insanların pratik olmasını sağlamış olabilir.
- Ateşman (1997) ve Çetinkaya-Uzun (2010) okunabilirlik formüllerine göre masalların okunabilirliğine bakılmıştır. Karakuş & Özçetin (2020) tarafından okunabilirlik formülüne göre incelenen 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki öyküleyici ve bilgilendirici metinlerin 5. sınıf öğrenci seviyesinin üzerinde metinler oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Karaca (2023) çalışmasında okunabilirlik puanlarını sınıf seviyelerinde karşılaştırmış ve 1 ve 3.sınıftaki tüm metinlerin sınıf seviyesinin üzerinde olduğu aynı zamanda diğer sınıf seviyelerinde de seviyeye uygun metinlerin az yer aldığını söylemiştir. Bu çalışma içinde 20 öğretmen ile

gerçekleştirilen görüşme sonucunda 2. sınıf öğretmenlerinin %70'i 2. sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinlerin çocukların düzeyinin üzerinde olduğunu söylemişlerdir. ADA yayıncılık 2. sınıf Türkçe ders kitabı hikâye edici metinler kelime ortalaması 2,61; cümle ortalaması ise 6,05'dir. Bu çalışmada metin uyarlamalarında 2. sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinler göz önünde bulundurularak uyarlanan Alanya masallarının ortalama kelime uzunluğu 2,41; ortalama cümle uzunluğu 4,12'dir. Özgün Alanya masallarının ortalama okunabilirlik puanları Ateşman'a göre 81,85, Çetinkaya-Uzun'a göre 49,54'tür. 2. Sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinlerin Çetinkaya-Uzun'a göre 44,51 olan ortalamayı uyarlanmış masallarda 50,35 puana; Ateşman'a göre 77,39 olan ortalaması 90,98 puana yükseltilmiştir. Çetinkaya-Uzun'un 51 puan olan bağımsız okuma düzeyi 1 puan geriye çekilerek 50,00 puan olmuştur. Burada Krashen'in (1982) i+1 girdisi göz önünde bulundurulmuştur. Bağımsız okuma düzeyi öğrencilerin seviyesi için uygun olacaktır fakat i+1 girdisi göz önünde bulundurulduğunda metinlerin öğrencinin yetkinliğinin üzerinde olması gerekmektedir. Ortalama sözcük sayısını merkeze alarak uyarlamalarda, cümlede 7-8 sözcük sayısı geçilmemiştir. Tüm bunlarda amaç öğrencinin metnin okunabilirliğini ve anlaşılabilirliğini artırmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2021) ders kitaplarındaki okunabilirlik ile ilgili bildirisinde 2. sınıf ders kitaplarında en fazla 15 cümle ve bir cümlede en fazla 7 kelime olması gerektiğini belirtmiştir. Fakat 2. sınıf Türkçe ders kitabına bakıldığında 15 cümleden oluşan bir metin yoktur. Aynı kitapta metinlerdeki cümlelerde 7 kelimeyi geçen cümleler bulunmaktadır.

- Masallar, sözlü ve yazılı kültürde önemli bir yere sahip olup kültürel değerlerin aktarımı masallarla yapılabilir. Masallardaki dil kullanımı; kelime dağarcığını ve dil bilgisi yapılarını daha kolay anlamaya yardımcı olmaktadır. Türkçe dersleri için öğrencilere avantaj sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle masalların daha yaygın ve etkili bir şekilde kullanılması için bu çalışmanın alana önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Masalların öğrencilerde hayal gücü ve kurgusal yapıları, eleştirel düşünme ve yaratıcı yazma becerilerinin gelişimini sağlamaktadır. Uyarlama sürecinde, masalların dil yapısı ve kelime dağarcığı, öğrencilerin seviyesine uygun olarak sadeleştirme ve genişletme teknikleri kullanılmıştır. Masalın ana düşüncesi korunarak uyarlamalar yapılmıştır.

- Alanya masallarında metinlerin dil yapısı ve söz varlığına bakılmıştır. 2. Sınıf Türkçe ders kitabının söz varlığı incelenmiş ve masal uyarlamalarında bu söz varlığına ve Türk Dil Kurumu Türkçe sözlüğünden yararlanılmıştır. Masal uyarlamaları bu söz varlığı çerçevesinde şekillendirilmiş ve masal sonunda öğretilmek istenen kelimelerle söz varlığında olmayan sözcüklerin öğretilmesi öncelenmiştir. Aru & Ertem (2014) çalışmalarında 2. sınıf Türkçe ders kitabını incelemiş ve kitapta 266 kelimeden 235'i metinlerde sadece bir kez kullanılmıştır. Türkçe ders kitabında yer alsa bile bu çalışmada öğretilmek istenen kelimelerde yer alması buna dayanmaktadır. Bu yüzden masallarda öğretilmek istenen kelimelerin birden fazla kısımda tekrar edilmesine dikkat edilmiştir. Bu masallar öğrencilerin metinleri anlama seviyesine uygun olarak sadeleştirilmiş ve genişletilmiştir. Bu sayede, öğrencilerin metinleri daha kolay anlamaları sağlanmıştır. 2. sınıf öğrencilerinin masallardan daha fazla fayda sağlamaları hedeflenmiştir.
- Alanya masallarının özgünlüğünü korumak için kalıplaşmış ifadelerin masalda yer alması korunmuş veya uyarlaması yapılmıştır. Bu ifadeler, öğrencilerin kültürel ve geleneksel bağları hissetmelerine yardımcı olmaktadır. Masallarda yer alan kültürel unsurlar, öğrencilerin kültürel bağlarını güçlendirmek amacıyla uyarlanan masallarda yer almıştır. Kaynak kişiler, masal anlatımlarında giriş formelleri kullanmaktadırlar. Masal anlatımında kaynak kişilerin büyük çoğunluğu bu başlangıç kısmındaki kalıplaşmış ifadeleri, tekerlemeleri unuttuklarını söylemişlerdir. Hatırlayan kişiler kısa sözlerle ifade etmişlerdir. Kaynak kişilerin çoğunluğu masalı bitirirken kalıp ifadeleri söylemişlerdir. Masalın bitimini bu şekilde ifade etmişlerdir. *“Tekrar kızı almış doğru sarayına götürmüş. Onlar ermiş muratlarına...”* (Fakir Adamın Akıllı Kızı Masalı)
- 2. sınıf seviyesinde cümleyi zorlaştıracak edat ve bağlaçlar metinden çıkartılmış ve cümlenin anlamının bozulmasına engel olmayacak kelimeler kullanılmıştır. *“İlk zamanlar köylülerin pek şikâyeti yokmuş. Hatta devin varlığından memnun olan daha çokmuş”* (Korkak Osman Masalı-Özgün hali). *“İlk zamanlar köylüler devi severlermiş”* (Korkak Osman Masalı -Uyarlanmış hali).
- Uzun cümleler anlamı zorlaştırdığı için cümleler bölünmüş ve bir cümle birden fazla cümle şeklinde ifade edilmiştir. *“Yörük bu vakitsiz misarini görünce pek de memnun olmamış.”*

–*Senin nasibin depilmiş. Az evvel gelsedin ne eyi olacadı. Sofrayı öğnsıra galdırdıdım, demiş*” (Manav ile Yörük Masalı -Özgün hali). “*Yörük, manavı görünce şaşırmış.*

–*Yemeğimi yeni yemiştim. Keşke daha önce gelseydin, demiş*” (Manav ile Yörük Masalı- Uyarlanmış hali).

- Özgün masallarda yer alan yazım yanlışları uyarlanan masallarda düzeltilmiştir. “*Burdan bir deve geçmiş kuyruğı yok, demiş*” (Devecinin Devesi Masalı-Özgün hali). “*-Buradan bir deve geçmiş. Devenin kuyruğı yok, demiş*” (Devecinin Devesi Masalı-Özgün hali).
- Masal başı ve sonunda yer alan ifadelerde masalın özünün korunması sağlanarak sadeleştirmeleri ona göre düzenlenmiştir

*“Bağla şendere eşşe,
Geç otur gaba dōřře.
Geçtim dōřře oturdum.
Bağdaş vurup kuruldum.
Mangala sürdü cezveyi
İçelim dedi, gaveyi
Höpürte höpürte içtik
İğdiş keyfine geçtik.
Ehli keyfe keyf verir,
Cezvenin kaynaması.
Eşeği yoldan çıkarır,
Sipanın oynaması.
Babıca yan basarız,
Navamızı atarız.
Destursuz dolaşanın
Paçasını alırız.
Bozarız cagasını
Alırız havasını
Gōřeli severiz
Nazını çekeriz”* (Keloğlan Masalı-Özgün hali).
*“Bağla eşeği dedi.
Otur köşeye,
Geçtim, oturdum.*

Çok yoruldum.

İçelim dedi kahveyi,

Mangala sürdü cezveyi,

İçtik şekerli kahveyi.” (Keloğlan Masalı-Uyarlanmış hali).

- Özgün masalda bulunan deyimler, atasözleri seviyeye uygun değilse anlatılmak istenen ifade sadeleştirilerek aktarılmıştır veya deyim, atasözü korunmuş ardından anlatılmak istenen ifade edilmiştir. “*Kadın ile adam dolma kokusunu özlemişler. -Dolma burnumuzda tütüyor, demişler*” (Sihirli Misafir Masalı- Uyarlanmış hali).
- Masal başlıkları genel olarak korunmuştur. Alanya masalı olarak başlığın kültürel aktarım için devam etmesi önemli görülmüştür. Bu kapsamda 22 masalın başlığı özgün masaldaki haliyle kullanılmıştır. Bu çalışmadan farklı olarak, Durmuş’a (2013) göre metin uyarlamalarında başlık, konu ve olay örgüsünde değişiklik yapılmaması gerektiğini belirtmiştir. Fakat bu çalışmada 10 masal başlığı değiştirilmiştir. (Çoban ile Erenler- Çoban ile Eşek, Dilenci ile Hükümdar-Altın Kavun, Durdane-Dürdane, Fukaranın Dileği-Sihirli Misafir, Goçmar-Altın Küp, Korkak Osman-Osman ile Dev, Köylü ile Bullalar-Köylü ile Tavuklar, Fakir Adamın Akıllı Kızı-Akıllı Kız, İplik Eğiren Kız-İplikler, Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut-Padişah ile Yaşlı Adam). Başlıkları değiştirme amacı, özgün masalın konu bütünlüğüne zarar vermeden, öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olarak yapılmıştır. 2. sınıf öğrencilerinin bilişsel seviyelerine uygun olmayan kelimeler (eğiren, goçmar, bullalar vb.) anlam karmaşasına yol açabilir. Bu nedenle, masal başlıklarında, içeriğin ana temasını koruyarak sadeleştirme veya değiştirme gerekliliği oluşmuştur. Bu yüzden 2. sınıf seviyesine uygun olarak 10 masal isminde değişim yapılmıştır. Uyarlanan 1 masalda (İplik Eğiren Kız) karakter özgün halinde kızdır, uyarlanmış masalda ise karakter erkek olarak ele alınmıştır. Bu değişimin yapılmasında masalların çoğunluğunda kadın karakterlerin ev işlerini yapması, evlenme konusunda erkek karakterlerin kızı seçmesi ve evlenmek istemesi nedenleri vardır. Bu bakış açısını ortadan kaldırmaya yönelik kız olan karakter, erkek karakter olarak yazılmıştır. Olay örgüsünde bir değişim yapılmamıştır. Kaynak & Aktaş’ın (2021) yaptıkları araştırmada, incelenen metinlerde kadınların yemek hazırlama, ev temizliği, örgü, dikiş işlerinde erkeklerden daha fazla rol aldıkları sonucuna ulaşmıştır. Demirhan’a (2022) göre geleneksel kalıpları yıkmak için yeni çocuk edebiyatı eserlerinde kadın karakterler edilgen, itaatkâr ve savunmasız kadın temsili, etkin,

güçlü ve rasyonel bir kadın olarak betimlenmektedir. Benzer şekilde masallarda yer alan ev işlerini sadece kadınların yapması konularında uyarlamalar gerçekleştirilmiştir. Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut masalında “*İhtiyarın karısı ev işlerini görür, iki göz odasını siler süpürür, aşını pişirmiş.*” cümlesi “*İhtiyar ile karısı ev işlerini yaparlarmış.*” şeklinde uyarlanmıştır. Erken yaşlarda toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin desteklemesi ve kalıp yargıları ortadan kaldırmaya yönelik masal uyarlamaları yapılmıştır. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuklara örnek olma açısından önemli işleve sahiptir. Çocuklar okuduğu metnin kahramanlarıyla özdeşim kurmaktadır. (Kaynak ve Aktaş, 2017). Balcı ve Sel (2017) ilkokul Türkçe ders kitaplarını inceledikleri araştırmada kitapların genelinde dil açısından cinsiyetçi ifadeler kullanılmamaya özen gösterildiği tespit etmişlerdir. Bu çalışmada masal uyarlamalarının dil kullanımında cinsiyetçi söylemlerin uyarlanması yapılmıştır.

- 2. sınıf düzeyinde öğrenciler, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler için kültürel aktarımı sağlamak adına bu çalışma alana önemli katkı sunmaktadır. Genel olarak alanda metin uyarlamaları yabancılara Türkçe öğretimi olarak dil seviyelerine uyarlama şeklinde yapılmaktadır. Bu çalışmada farklı olarak kültürel aktarımı sağlamak için masalların hedef kitleye uygun tüm öğrencilerin faydalanması istenmiştir. Özünel’e (2011) göre masallar yeniden okunabilir, dinlenebilir, anlatılabilir bir hale gelebilir. Bunun için hiç anlatılmayan ve okunmayan masallara dönüşen Türk masallarının ve bu alanda yapılan çalışmalar ufku aydınlatacak güce sahiptir. Bu çalışma da halk masallarının yazıya aktarılmasını sağlamakta ve aynı zamanda bu değerli hazineyi yeni nesillere de iletmektedir.

Araştırma sonucunda öneriler belirlenmiştir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

- Bu çalışmada Alanya masalların ilkokul 2. sınıf öğrencileri için uygunluğunu değerlendirmek amaçlanmıştır. Farklı sınıf seviyelerine yönelik olarak da masal içeriklerini inceleyen çalışmaların yapılması önerilebilir.
- Alanya masallarında uyarlama yapmaya alınmayan masalların analizi yapılabilir. Bu masalların uyarlama yapılamamasının nedenleri detaylandırılabilir.
- Yapılan çalışma kapsamında masalarda resimleme yer almamaktadır. Masalların resimli olması sağlanabilir. İlkokul öğrencileri için masal kitaplarında bu masallara uygun çizimlerin yapılması önerilebilir.

- Uyarlanan masallarda metni pekiştirici etkinlikler hazırlanabilir ve okuduğunu anlama etkinlikleriyle bu masallar okuyucuya sunulabilir.
- MEB 2. sınıf Türkçe ders kitaplarında masal metinleri yer almamakta veya bazı kitaplarda az sayıda yer almaktadır. Bu yüzden uyarlanan bu masallar MEB Türkçe ders kitaplarına eklenebilir.
- Yüzyıllar boyunca hafızalarda yer alan masalarda ya da MEB kendi kullandığı ders kitaplarında da değerler 10 kök değerlere sınırlı değerdir. Bu değerler genişletilebilir, yeniden gözden geçirilebilir.

6. KAYNAKÇA

- Aktepe, V. (2010). İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde “yardımseverlik” değerinin etkinlik temelli öğretimi ve öğrencilerin tutumlarına etkisi. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksu, H. (2023). Uluslararası öğrencilere Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi için B1 düzeyinde metin uyarlama: “Ömer Seyfettin-Gizli Mabet” örneği. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Alangu, T. (2020). Türkiye folkloru el kitabı. (Haz. İsmail Görkem). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Althobaiti, M. A. (2023). The evolution of european fairy tales: A comparative analysis of the Grimm Brothers and Hans Christian Andersen. *European Scientific Journal*, 19(23), 23-43. <https://doi.org/10.19044/esj.2023.v19n23p43>.
- Alptekin, A. B. (2002). *Taşeli masalları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Arıcı, A. F. (2016). Estetik değer oluşturmada masalların rolü: Türk masalları örneği. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1017-1035.
- Aru, S. A. & Ertem, İ. S. (2014). Türkçe ders kitaplarında kelime hazinesini geliştirmeye yönelik planlamanın incelenmesi. *Turkish Studies (Elektronik)*, 9(3), 675-694.
- Aslanyürek, D. (2021). Resimli çocuk kitaplarında yer alan karakterlerin çocukların mizahi gelişimine uygunluğu açısından incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Ateşman, E. (1997). Türkçede okunabilirliğin ölçülmesi. Ankara Üniversitesi. *Tömer Dil Dergisi*. 58, 171-174.
- Ay, S. (2020). Yabancılar Türkçe öğretimi için Sait Faik Abasıyanık'ın 'Birtakım İnsanlar' adlı hikâyesinin B1 seviyesine sadeleştirilmesi. (Yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Antalya.
- Aydın, E. (2021). Çocuklara seslenen diğer yazınsal türler ve dilsel gereçlerin çocukların gelişimlerine katkıları. M. Tunagür ve M. N. Kardaş (Ed.), *Çocuk Edebiyatı içinde*, 203-231. Ankara: Pegem Akademi.
- Bahşi, N., & Özen, Y. Z. (2024). Yabancılar Türkçe öğretiminde metin uyarlama üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin eğilimlerinin incelenmesi. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 9(1), 39-69.
- Bakan, H. (2012). Yabancılar Türkçe öğretiminde metin dilbilimsel ölçütler çerçevesinde bir sadeleştirme denemesi: Sait Faik Abasıyanık, “Meserret Oteli”. (Yüksek lisans tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Balcı, E. & Sel, B. (2017). İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan çocuk edebiyatı ürünlerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini besleyen düşünme biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 21(3), 723-740.

- Bascom, W. (1963). Four functions of folklore. *The journal of American folklore*, (67), 333-349.
- Bayrı, M. H. (1936). *Halk Masalları Hakkında*, HBH, 5(12).
- Beaugrande, R. A. D. & Dressier W. (1981). *Introduction to text linguistics*. London: Longman Group Company. Berardo, S. A. (2006). The use of authentic materials in the teaching of reading. *The reading matrix*, 6(2).
- Birinci, N. (1985). *Türk edebiyatı ansiklopedisi*. Karakuşak Yayınları, İstanbul.
- Boratav, P. N. (1999). *100 Soruda Türk halk edebiyatı*. Gerçek Yayınevi, İstanbul.
- Bozkurt, E. (2019). Karakter eğitimi ve değerler eğitimi ile ilgili temel kavramlar. (Ed. S. Özer). *Karakter ve Değerler Eğitimi İçinde*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bölükbaş, F. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma metinlerinin dil düzeylerine göre sadeleştirilmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 924- 935.
- Bruijn, A. D. (2019). From representation to participation: rethinking the intercultural educational approach to folktales. *Children's Literature in Education*, 50, 315-332.
- Creswell, J. W. (2015). Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni (Çev. Ed. M. Bütün & S. B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Crossley, S. A., McCarthy, P. M., Louwrese, M. M. & McNamara M. S. (2007). A linguistic analysis of simplified and authentic texts. *The Modern Language Journal*, 91, 15-30.
- Crossley, S. A., Allen, D. & McNamara, D. S. (2012). Text simplification and comprehensive input: A case for intuitive approach. *Language Teaching Research*, 16(1), 89-108.
- Çelik, B. (2022). Türk masallarının okul öncesi çocuklarına uygunluğunun incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetinkaya, G. (2010). Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeylerinin tanımlanması ve sınıflandırılması. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çolak, S. (2021). *Alanya Masalları*. Yavuz (ed.). Alanya Belediyesi Yayınları, 22-590.
- Dağdeviren, B., Ş. (2024). İlkokul öğrencileri için düzeleştirilmiş metin ve okunabilirlik formülü geliştirilmesi üzerine bir araştırma. (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demircan, C. (2006). Tübitak çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve iç yapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 12-25.
- Demirel, İ. F. (2020). Yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretiminde metne müdahale: uygulamalı bir değiştirim örneği olarak 'deneme'. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 5(2), 139-169.

- Demirhan, H. (2022). Translating Gender And Sexuality İn Children's Literature: Turkey As A Case Study. Valero Cuadra, Pino; Gisela Marcelo Wirnitzer & Nuria Pérez Vicente (eds.) Translation And Intermediality İn Children's And Young Adults' Literature: Origins, Development and New Trends. pp. 149-179.
- Devellioğlu, F. (1962). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara, (747).
- Dilidüzgün, S. (2007). *Çağdaş çocuk yazını*. (2. Basım). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Durmuş, M. (2013c). Metin değiştirimin dilbilimsel süreçleri üzerine. *International Journal of Social Science*, 391-408.
- Dündar, H. (2002). Vladimir Propp ve masalın biçimbilimi. *Milli Folklor*, 7(55), 115-118.
- Eken, N. T. & Öksüz H. İ. (2019). İlkokul (1-4) Türkçe ders kitaplarındaki hikâye edici metinlerin Türkçe dersi öğretim programındaki kök değerler bakımından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(2), 384-401.
- Elçin, Ş. (1993). *Halk edebiyatına giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ertürk, S. (1975). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan Lmt. Şti.
- Fernandes, E. F. B., & Jiménez, L. O. (2019). The fairy tales in building children values. *Amadeus International Multidisciplinary Journal*, 3(6), 38-50. <https://doi.org/10.14295/aimj.v3i6.68>.
- Gedik, S. (2020). Masalların eğitimsel işlevleri. *Journal of Social Sciences And Education*, 3(1), 356-367.
- Grimm, W. (2005). Masalların özü üzerine. (H. Aydoğan, Çev.). *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 104-105.
- Günay, D. (2007). Metin bilgisi. İstanbul: Multilingual.
- Günay, U. (2011). Elâzığ masalları ve Propp metodu. Akçağ.
- Günay, V. D. (2013). *Metin bilgisi*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Gürler, H. (2017). Yabancılarla Türkçe öğretiminde Sait Faik Abasıyanık'ın hikâyelerinin A1-A2 seviyesine uyarlanması. (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Helimoğlu Yavuz, M. (2009). *Masallar ve eğitsel işlevleri*. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.
- İmer, K., Kocaman, A., & Özsoy, S. (2011). Dilbilim sözlüğü. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayın evi.
- İşeri, K. (2011). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin metinsellik özellikleri. Editör: Hakan Ülper. *Türkçe Ders Kitabı Çözümlemeler* (s.91-113) (2. Basım). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kabaklı, A. (1971). Türk edebiyatı. (Üçüncü Baskı). İstanbul: Türk Edebiyatı Yayınları.
- Kalyoncu, R., & Memiş, M. (2024). Türkçe için oluşturulmuş okunabilirlik formüllerinin karşılaştırılması ve tutarlılık sorgusu. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 12(2), 417-436.

- Karadavut, Z. (2006). *Kırgız Masalları*. Kömen Yayınları, Konya.
- Karagöz, B. (2009). Yapılandırmacı yaklaşıma göre ilköğretim 6 ve 7. sınıf türkçe ders kitaplarındaki değerlerin incelenmesi (Muğla ili örneği). (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Karataş, N. K. & Yorulmaz, B. (2021). Grimm masallarının içerdiği değerler açısından incelenmesi. *Asya StudiesAcademic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 5(18), 189-200.
- Kardaş, M. N. & Çınarcı, M. N. (2018). Dil ve edebiyat eğitiminde temel disiplinler. (Editörler: M. N.Kardaş & R. Koç). *Dil ve Edebiyat Eğitimlerinin Temel Kavramları İçinde* (s.13). Ankara: Pegem Akademi ve Yayıncılık.
- Karven, R. (2009). English fairy tales and legends. national trust.
- Kaymaz, Z. (2018). Yabancılar Türkçe öğretiminde Sabahattin Ali'nin Apartman ve Köpek isimli hikâyelerinin A1-A2 seviyesine uygun sadeleştirme çalışması. (Yüksek lisans tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaynak, D., & Aktaş, E. (2017). Okul öncesi hikâye ve masal kitaplarında toplumsal cinsiyet rolleri. *Ekev Akademi Dergisi*, (72), 67-86.
- Kenneth W. Clark-Mary W. (1961). Clark. *Introducing folklore*, New York, 1961, s. 21.
- Kınay, D. F. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin uyarlama. Baruk Tüfekçioğlu ve Faruk Yıldırım (Ed). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem.
- Kızıtanrı, S. (2024). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde B1 seviyesi için metin uyarlama: Billur Köşk masalları örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Konyar, M., & Mercan, Ö. (2021). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde metin uyarlama: Sait Faik Abasıyanık öykülerinin A2 düzeyine uyarlanması. *International journal of language academy*, 9(4).
- Kotsis, K. T., & Tsiouri, E. (2023). Once upon a time-integrating fairy tales into physics education: The case of mechanics. *European Journal of Education and Pedagogy*, 4(4), 31–39. <https://doi.org/10.24018/ejedu.2023.4.4.712>.
- Krashen, S. (1982). Principles and practice in second language acquisition.
- Kready, L. F. (1916). *A study of fairy tales*. Boston: Houghton Mifflin.
- Kunos, I. (1994). *Türk halk edebiyatı*. Bizim Gençlik yayınları.
- Lepin, M. (2012). Fairy tales in teaching english language skills and values in school stage II, Thesis, Univ. of Tartu.
- Lewin, D. (2020). Between horror and boredom: fairy tales and moral education. *Ethics and Education*, 15(2), 213–231. <https://doi.org/10.1080/17449642.2020.1731107>.

- Mazlum, D. E. (2014). Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç romanı ve Peyami Safa'nın Dokuzuncu Hariciye Koğuşu romanının Türkçe A1-A2 seviyesine uyarlanması. (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Miles, M. B., Huberman, A.M. (1994). Qualitative data analysis : An expanded sourcebook. (2nd Edition). Calif. : SAGE Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2001). Diller için Avrupa ortak başvuru metni: Öğrenme – öğretme – değerlendirme.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017). Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine. Çevrim-içi: http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi_program.pdf.
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, (2021). Ders kitaplarında okunabilirlik, Büyükyıldız, Abdullah (ed.), Ders Kitapları ve Öğretim Materyalleri Daire Başkanlığı. Ankara.
- Munawaroh, M. (2022). Analysis of character values in fair book and children's story books. *International Proceedings of Nusantara Raya*, 1(1), 425–429. <https://doi.org/10.24090/nuraicon.v1i1.166>.
- Mutiara, H., & Yatri, I. (2022). The value of character education in a collection of fairy tales by Ungu Lianza. *MIMBAR PGSD Undiksha*, 10(2), 337–341. <https://doi.org/10.23887/jjpgsd.v10i2.48114>.
- Naci, M. (1904). *Lügat-i Naci*, İstanbul, 1904, 813 s.
- Oğuz, Ö. (2004). *Destan tanımı ve eski Türk destanları*. Milli Folklor, 62, 5-7.
- Oğuz, M. Ö. (2008). *Masallar*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.
- Önal, M. N. (2011). Muğla masalları. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Yayınları.
- Özçetin, K. & Karakuş, N. (2020). 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik yönünden incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(1), 175-190.
- Özkan, P. (2014). Hatay (Antakya) masallarının çocuk eğitimi açısından incelenmesi. (Yüksek lisans tezi). Hatay Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özlük, N. (2006). Milli Mecmua. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (7), 545-562.
- Özünel, E. Ö. (2011). Yazının izinde masal haritalarını okuma denemesi: Masal tarihine yeniden bakmak. *Milli Folklor*, 23(91).
- Polat, M. (2023). Türkçe öğrenen yabancılar için masal metinlerinin B1 düzeyinde uyarlanması: Naki Tezel'in Türk Masalları örneği (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Rahman, F. (2017). The revival of local fairy tales for children education. *Theory and Practice in Language Studies*, 7(5), 336. <https://doi.org/10.17507/tpsl.0705.02>.
- Ranke, K. (1958). Randolph, vance. the talking turtle and other ozark folk tales (Book Review). *Fabula*, 2(1), 199.
- Sakaoğlu, S. (1973). Gümüşhane masalları: Metin toplama ve tahlil, (Yayınevi yok).

- Sakaoğlu, S. (2002). Gümüşhane ve Bayburt masalları. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sargin, M. (2018). Tokat masalları üzerine araştırma ve incelemeler.
- Sarikaya, B. & Aydeniz, S. (2021). Van yöresine ait halk masallarının değer aktarımı açısından incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (Van Özel Sayısı), 451-480.
- Seçgin, F. & Yoloğlu, N. (2022). Grimm masallarında sunulan toplumsal cinsiyet söylemi ve evlilik algısı: Propp analizine göre on iki kardeş masalının incelenmesi. *Middle Black Sea Journal of Communication Studies*, 7(2), 177-200.
- Siddharthan, A. (2004). Syntactic adaptation and text cohesion. University of Cambridge Computer Laboratory Technical Report. <https://www.cl.cam.ac.uk/techreports/UCAMCL-TR-597.pdf> adresinden 20.12.2021.
- Şimşek, E. (1990). Yukarıçukurova masallarında motif ve tip araştırması I Cilt. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Fırat Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.
- Şükrü, M. (1986). *Kitab-ı müntahabat-ı lügat-ı osmani*, c. 2. İstanbul, 246 s.
- Tezel, N. (1971). Türk masalları.
- Thompson, S. (1946). The folktale, New York: *The dryden pres*.
- Tuckman, B. W. (1999). *Conducting educational research* (5th ed.). Harcourt Brace College Publishers.
- Tunç, M. Ş. (1941). Türk çocuklarına ne gibi masal ve hikâyeler okutulmalı? Anketine cevabı.
- Türk Dil Kurumu, (2015). Genel açıklamalı sözlük. Ankara: TDK Yayınları.
- Türkeş Günay, U. (1975). Elazığ masalları, (Yayınevi yok).
- Walker, W. S. (1992). More tales alive in Turkey. Texas Tech University Press.
- Winston, J. (1995). Careful The Tale You Tell Fairy tales, drama and moral education. *Children & Society*, 9(4), 80–93. <https://doi.org/10.1111/j.1099-0860.1995.tb00304.x>.
- Xiaoyi, L. (2018). How fairy tales educate and civilize us: Ethical literary criticism on fairy tales. *Interlitteraria*, 22(2), 273. <https://doi.org/10.12697/il.2017.22.2.6>.
- Uysal, Y. (2008). Gazipaşa'da folklor ve halk edebiyatı ürünleri.
- Vefik, A. (1876). *Lehçe-i osmani*, c.22.
- Yalçın, S. (2019). Edebiyat sosyolojisi bağlamında Leylâ Erbil'in öykücülüğü. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale Üniversitesi.
- Yaşar, S. A. (2019). Yabancılarla Türkçe öğretiminde metin uyarlama ve Memduh Şevket Esendal'ın Pazarlık hikâyesinin A2 seviyesine göre uyarlanması. (Yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi.

Yayan, H. (2019). Yabancılara Türkçe öğretiminde Refik Halit Karay'ın eskici ve testi adlı hikâyelerinin A2 seviyesine uyarlanması. (Yüksek lisans tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü. Nevşehir.

Yorulmaz, B. & Korkmaz, N. (2022). Grimm masallarının içerdiği değerler açısından incelenmesi. *Asya Studies*, 5(18), 189-2

7.EKLER

EK 1.

Künye Bilgileri

- Kitabın Adı: _____
- Yazar: _____

Masal İnceleme Formu

Kategoriler

Karakterlerin Genel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
• Masal kahramanları içerisinde çocuk geçen masallar veya merkezine çocuğu alan masallardan oluşmaktadır. • Karakterlerin davranışları ve tepkileri tutarlıdır. • Masalda devingen karakter yer almaktadır. • Masal karakterleri az iki duygu yaşamaktadır.	
Kurgu-Plan Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
• Masalda yer alan olay örgüsü çocuğun yaşantısına uygundur. • Masaldaki olay planlı, tutarlı ve anlaşılırdır. • Masalda yer alan içerik eğitici ve öğreticidir. • Masal merak uyandırıcı derinliğe sahiptir. • Masalda örtük bir öğretim vardır.	
Masal İçeriği (20 PUAN)	Değerlendirme
• Masal fiziksel ve sözlü şiddet öğeleri içermemektedir. • Masalda cinsel ifadeler yer almamaktadır. • Masalda argo ifadeler yer almamaktadır. • Masalda sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, cesaret, şefkat, iyilik yapmak, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık, vatanseverlik, adalet, nezaket, sabır, sorumluluk, öz denetim, dayanışma, dostluk ve sadakat değerlerinden en az bir tanesi yer almaktadır. • Masalda çocuğa uygun olmayan korkutucu öğeler yer almamaktadır.	
Masalın İşlevsel Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
• Masal çocukların hayal gücünü geliştirir. • Masal çocuklara iyi ve kötü kavramlarını öğretir. • Masalda zaman kurgusu çocuklar için anlaşılırdır. • Masalda gerçek dışı öğeler çocuğun hayal edemeyeceği düzeyde yer almamaktadır.	
Dil ve Anlatım Özellikleri (20 PUAN)	Değerlendirme
• Masalda bilinmeyen kelime sayısı az sayıdadır. • Masal prozodik okumaya uyarlanabilecek yapıdadır. • Masalda tekerlemeler yer almaktadır. • Masaldaki söz varlığı ilkökul seviyesine uyarlanabilecek şekildedir. • Masalda kalıp ifadeler yer almaktadır.	
Toplam Puan:	

EK 2.

ADA Yayıncılık Matbaacılık 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabı Söz Varlığı Listesi

Abartmak	Doldurmak	Katmak	Sevdikleri
Abi	Dolmak	Kavramak	Sevgi
Abide	Dolu	Kaybetmek	Sevgili
Abla	Domates	Kaydırac	Sevgisiz
Abur Cubur	Dondurmacı	Kaydırmak	Sevinç
Acele	Dostluk	Kayık	Sevinmek
Acı	Down Sendromu	Kayırmak	Sevmek
Acıkmak	Dökmek	Kaymak	Seyirci
Açık	Döküntü	Kaynak	Seyretmek
Açıklamak	Dönem	Kaz	Sihhat
Açıktaki Kalmak	Döner Dönmez	Kaza	Sık
Açmak	Dönüş	Kazanmak	Sıkılmak
Ad	Dördüncü	Keder	Sıkıştırmak
Adalet	Dörtlük	Kedi	Sınıf
Adam	Dua	Kelime	Sınırlandırmak
Adil	Dudak	Kemik	Sıra
Adres	Duman	Kenar	Sırt
Affedersiniz	Durak	Kendini	Sızlanmak
Ağ	Duraklamak	Kentli	Sihirli
Ağabey	Durmak	Kerpiç	Silgi
Ağaç	Durum	Kesmek	Sindirmek
Ağır	Duvar	Keşfetmek	Sinema
Ağırlamak	Duygu	Keyif	Sipsivri
Ağırlık	Duymak	Kılavuz	Site
Ağlamak	Düdük	Kınamak	Siz
Ağustos	Dümen	Kıpırdatmak	Sizce
Ahır	Dün	Kırılmış	Soba
Aile	Dünya	Kırmızı	Sofra
Ait	Dünyalar Benim	Kısa	Soğuk
	Oldu		
Akademi	Dünyam Karardı	Kısım	Sohbet
Akıl	Dürüst	Kısıtlanmak	Sokak
Akraba	Düş	Kısmen	Sonbahar
Akran	Düşmek	Kış	Sonra
Aksamak	Düşünce	Kıvırmak	Sonuç
Akşam	Düzeltilmek	Kız	Sonunda
Al	Düzenlemek	Kızak	Sormak
Alan	Düzyazı	Kızartmak	Soru
Alay	Edinmek	Kızgın	Soyad
Alçak	Egemenlik	Kızıl	Söndürmek
Alçak Gönüllü	Eğer	Kızmak	Sönme
Alem	Eğilmek	Kibar	Söylemek
Alet	Eğitici	Kilometre	Söz
Alev	Eğitim	Kim	Sözcük
Alışkanlık	Eğmek	Kimler	Sözlük
Alışveriş	Eğri	Kimlik	Spor
Alkış	Ek	Kimse	Su
Allah	Ekim	Kirli	Subay
Almak	Ekmek	Kiş	Suç
Alo	Ekran	Kişilik	Sunuş

Alt	El	Kitap	Sürekli
Altıncı	Elbette	Koca	Sürmek
Ama	Elbise	Kocaman	Sürü
Amca	Eldiven	Kodlama	Sürücü
Ameliyathane	Elektrik	Kokmak	Sürüklemek
Amin	Elektronik	Kol	Sürünmek
Amma	Emek	Kolay	Süs
An	En	Komşuluk	Süt
Ana	Endişe	Konmak	Şafak
Anadolu	Enerji	Kontrol	Şaka
Ancak	Engelli	Konu	Şampiyon
Anımsamak	Erkek	Konuk	Şans
Anırmak	Ertesi	Konuksever	Şarkı
Anıt	Eser	Konuşmak	Şaşıрма
Anlam	Esir	Koparmak	Şef
Anlamak	Eski	Kopmak	Şehir
Anlaşmak	Esmek	Kopukluk	Şehit
Anlatım	Eş	Korkmak	Şekerli
Anlatmak	Eşek	Korkusuz	Şekil
Anmak	Eşleştirmek	Koro	Şenlikli
Anne	Eşya	Korumak	Şey
Ansiklopedi	Et	Korunmak	Şifa
Antrenman	Etek	Koruyucu	Şiir
Antrenör	Etkilemek	Koşmak	Şimdi
Ara	Etkinlik	Kovmak	Şirin
Araba	Etmek	Koymak	Şişe
Araç	Etraf	Koyu	Şişirmek
Aralık	Ev	Koyulmak	Şişman
Arasında	Evet	Koyun	Şoför
Araştırmak	Evlat	Kozmonot	Şöyle
Ardından	Evli	Köpek	Şu
Arındırmak	Evren	Köpük	Şubat
Arife	Evvel	Körfez	Tabak
Arkadaş	Eylül	Köşe	Tabela
Arkadaşsız	Eyvah	Kötü	Tablet
Armağan	Ezberlemek	Köy	Tabya
Artmak	Ezme	Kucaklamak	Tahıl
Asıl	Fakat	Kulak	Tahmin
Asker	Farketmek	Kullanmak	Takım
Aslan	Farklı	Kuluçka	Takip
Aş	Fayda	Kum	Takmak
Aşağıdaki	Fazla	Kupa	Tamamı
Aşama	Fedakâr	Kural	Tamamlamak
Aşı	Fıkra	Kuran	Tamir
Ateş	Fırlamak	Kurmak	Tanıdık
Atık	Fırlatmak	Kurtulmak	Tanık
Atıştırmalık	Fırsat	Kurtuluş	Tanımak
Atlıkarıncaya	Fırtına	Kuru	Tanıتما
Atmak	Fısıldamak	Kurulmak	Taraf
Ay	Fıstık	Kurum	Tarım
Ayak	Fidan	Kurutmak	Tarif
Ayakkabı	Fikir	Kusmak	Tarih
Ayaklık	Fil	Kusur	Tarihi
Ayarlamak	Film	Kuş	Tarz
Ayırmak	Final	Kuşak	Tarzan

Aynalı	Fiş	Kuşam	Tas
Aynı	Form	Kutlamak	Tasa
Ayrı	Forma	Kutlu	Tasma
Ayrılmak	Fotoğraf	Kuyruk	Taşımak
Ayrıntı	Futbolcu	Kuzen	Taşıt
Az	Gaga	Küçük	Tatıl
Aziz	Gazeteci	Kül	Tatlı
Baba	Gazi	Kültür	Tavuk
Babaannem	Gece	Kümes	Tebrik
Bağımlı	Geçirmek	Kürsü	Tedavi
Bağıradsunlar	Geçmek	Kütük	Tedirgin
Bağırmak	Geçmiş	Küvet	Tehlikeli
Bağırsak	Gelenek	Lastik	Tek
Bahar	Gelin	Levha	Tekbir
Bahçe	Geliştirmek	Lif	Tekerlekli
Bahsetmek	Gelmek	Lütfen	Tekerleme
Bakakaldı	Gemi	Maç	Teknoloji
Bakmak	Gençlik	Madde	Tekrar
Balçık	Geniş	Madem	Telaffuz
Balkabağı	Gerçek	Mahalle	Telefon
Balkon	Gerek	Makine	Televizyon
Balta	Gereken	Malzeme	Tema
Bank	Gergedan	Mani	Temas
Banyo	Geri	Marifet	Temizlemek
Bardak	Getirmek	Marş	Temizlik
Barınmak	Gevşeme	Mart	Temmuz
Basamak	Gezdirmek	Masa	Teneffüs
Basketbol	Gezi	Maske	Tepe
Bastırmak	Gezmek	Masum	Tepsi
Baş	Gıda	Matematik	Terapist
Başarılı	Gibi	Mavilikler	Terlik
Başhemşire	Gitgide	Mayıs	Ters
Başka	Gitmek	Maymun	Tertemiz
Başlamak	Giyim	Medeniyet	Terzi
Başlık	Giymek	Medrese	Teslim
Batmak	Gol	Memleket	Test
Bayılmak	Göç	Memnuniyet	Teşekkür
Bayır	Gödermek	Meraklanmak	Tezahürat
Bayrak	Göğüs	Merhametli	Tıkladmak
Bayram	Gök	Mermi	Tıp
Bayramlaşma	Gökkuşağı	Mesaj	Tırnak
Bayramlık	Gömlek	Mesela	Ticaret
Bazı	Gömülmek	Mesele	Tiyatro
Bebek	Göre	Meslek	Ton
Beden Dili	Görev	Metin	Top
Beğenmek	Görmek	Mevsim	Toparlamak
Beklemediğim	Görsel	Meydan	Toplamak
Belgesel	Görünmek	Meyve	Toplum
Belirgin	Gösteriş	Mide	Toprak
Belirtmek	Göstermek	Mikrop	Torba
Belki	Götürmek	Miktar	Torun
Belli	Göz	Millet	Toz
Ben	Göz Dikmek	Milli	Tören
Benim	Gözden Geçirmek	Mimar	Trabzan
Benzemek	Gözetlemek	Minik	Trafik

Benzerlik	Gözlemek	Minnet	Tren
Benzin	Grup	Misafir	Tuğla
Besin	Gurur	Misafirperver	Tuhaf
Beslenme	Gücenmek	Monte	Turist
Beşinci	Güç	Mucit	Tutmak
Beyaz	Güçlendirmek	Muhteşem	Tutulmak
Beyin	Güçlü	Murat	Tuvalet
Bırakmak	Güleç	Mutlaka	Tuzak
Biçim	Gülle	Mutlu	Tüh
Bildirmce	Gülmek	Mücadele	Tüketici
Bile	Gün	Müdahale	Tüketmek
Bilgi	Günaydın	Müdür	Tünemek
Bilgisayar	Gündüz	Mühendis	Tür
Bilim	Güneş	Müsamere	Türk
Bilinçli	Günlük	Müzikli	Türkçe
Bilmece	Günümüzde	Nasıl	Türkü
Bilmek	Gür	Nazik	Tütmek
Bina	Güreş	Nazlanmak	Tüy
Binlerce	Gütmek	Ne	Ucunda
Binmek	Güvenilir	Neden	Uçak
Bir	Güzel	Nefes	Uçmak
Biraz	Haber	Nerede	Ufak
Birbirinin	Haberdar	Nesne	Ufuk
Birçok	Haberleşme	Nezaket	Uğraş
Birden	Hafıza	Nimet	Ulaşım
Birey	Hafif	Nisan	Ulaşmak
Birirmek	Hafta	Nişanlı	Ulus
Birinci	Hak	Nokta	Ulusal
Birkaç	Haksızlık	Noktalama	Ulusça
Birlikte	Hala	Numara	Uluslararası
Bisiklet	Halat	Ocak	Umut
Bitmek	Halinde	Oda	Unutmak
Biz	Halk	Okşamak	Uslanmak
Boğaz	Halletmek	Okul	Ustalık
Boğum	Halsiz	Okumak	Usulca
Bol	Hamam	Okunmuş	Utanmak
Bomba	Hangi	Olarak	Uyanmak
Boncuk	Hanım	Olay	Uydu
Boşluk	Hani	Olgunlaşmak	Uygarlık
Boyamak	Hapsolmak	Olmak	Uygulamak
Bozkır	Harçlık	Olumlu	Uygun
Bozulmak	Hareket	Olumsuz	Uyku
Böbürlenmek	Harf	Oluş	Uyumak
Bölge	Harita	Omuz	Uyumlu
Bölmek	Harp	Ona	Uyuyakalmak
Bölüm	Hasta	Onbaşı	Uzak
Bölüşmek	Hastalık	Ondan	Uzamak
Börek	Hastane	Onur	Uzanmak
Böyle	Haşmetli	Orada	Uzay
Bu	Hata	Ordu	Uzman
Bucak	Hatıra	Organ	Uzun
Bugün	Hatırlamak	Orman	Üç
Bulanmak	Hatırlatmak	Ortak	Üçüncü
Bulmaca	Hatta	Ortalık	Ülke
Bulmak	Hava	Ortam	Ünlem

Buraya	Hava Atmak	Otlanmak	Ünlü
Buyurmak	Havacılık	Otobüsçü	Üreme
Buz	Havalimanı	Otomatik	Üretmek
Bütün	Havlu	Otomobil	Ürün
Büyük	Havuç	Oturmak	Üstelik
Büyüklik Taslamak	Havuz	Ova	Üstün
Büyülenmek	Hayal	Oynak	Üşütmek
Cam	Hayat	Oynamak	Üye
Cami	Hayır	Oynatmak	Üzerine
Candan	Hayvan	Oyun	Üzgün
Canım	Hazır	Oyuncak	Üzüm
Canlandırmak	Hazırlamak	Oyuncu	Üzüntü
Canlı	Hazırlık	Öbür	Vakit
Cennet	Haziran	Ödev	Vapur
Cep	Hece	Ödünç	Var
Cephe	Hedef	Öfke	Varlık
Cesur	Hediye	Öğrenmek	Vatan
Cevaplamak	Hekim	Öğretmek	Vatandaşlık
Cips	Hele	Öğretmen	Vatanseverlik
Civciv	Hemen	Öğütlemek	Ve
Coşku	Hep	Ölüm	Veda
Cömert	Her	Ölümsüz	Vermek
Cuma	Herhangi	Ön	Vicdanlı
Cumartesi	Herkes	Önce	Vida
Cumhurbaşkanı	Heykel	Önderlik	Video
Cumhuriyet	Hızlı	Önem	Vinç
Cümle	Hiç	Öneri	Viraj
Çaba	Hiçbir	Öpmek	Virgül
Çabuk	Hikaye	Ördek	Voleybol
Çağ	Hindi	Örmek	Vurgulamak
Çağırarak	Hissetmek	Örnek	Vurmak
Çağrıştırmak	Hitap	Öte	Vücut
Çalışan	Hiza	Öteki	Yabancı
Çalışkan	Hoca	Övmek	Yağmak
Çalışma	Horoz	Övünmek	Yağmur
Çalışmak	Hoş	Öykü	Yakalamak
Çalıştırıcı	Hoşnut	Özel	Yakın
Çalmak	Huzur	Özellik	Yakışmak
Çanta	Hücre	Özen	Yakıt
Çaresiz	Hüner	Özgürlük	Yakmak
Çarpmak	Isı	Özlemek	Yalak
Çarşaf	Ismarlamak	Özür Dilemek	Yalan
Çarşamba	Israr	Padişah	Yalvarmak
Çarşı	Işık	Pahalı	Yamaç
Çatal	Işıltılı	Paket	Yan
Çatlak	İbik	Palto	Yan Yana
Çatlamak	İcat	Panik	Yangın
Çay	İç	Pano	Yanıltmak
Çekilmek	İçecek	Para	Yanında
Çekmek	İçin	Park	Yanındaki
Çember	İçindekiler	Parlamak	Yanıt
Çerez	İçtenlikle	Parmak	Yanlış
Çevre	İfade	Parmaklıkl	Yanmak
Çıglık	İğne	Paspaslamak	Yansıtma
Çıkarmak	İhtiyaç	Pasta	Yapmamak

Çıkmak	İkna	Pastel	Yapı
Çırpamak	İl	Paten	Yapılan
Çiçek	İlaç	Paylaşmak	Yapmak
Çiftlik	İlan	Pazar	Yaramak
Çikolata	İlçe	Pazartesi	Yararlanmak
Çilekli	İletişim	Peçete	Yardım Etmek
Çirkin	İlgili	Pek	Yardımcı
Çizgi	İlginç	Pembecik	Yardımlaşmak
Çizmek	İlim	Perde	Yarı
Çocuk	İlişki	Perşembe	Yarın
Çocukluk	İlk	Peynir	Yarışma
Çoğalmak	İlkbahar	Pınar	Yarıyıl
Çok	İlkel	Pil	Yasak
Çöl	İmam	Pilot	Yastık
Çöp	İman	Pislik	Yaş
Çözmek	İnanç	Pişman	Yaşam
Çünkü	İncelemek	Plastik	Yaşamak
Dağ	İnci	Portakal	Yaşanmak
Dağılım	İncitmek	Posta	Yaşantı
Dağılıvermek	İnek	Poz	Yaşasın
Dağınık	İnmek	Priz	Yaşıt
Dağıtmak	İnsan	Program	Yaşlı
Daha	İnşallah	Protein	Yatak
Dal	İnternet	Pul	Yatmak
Dalgalanmak	İri	Radyo	Yavaş
Dalgın	İrkilmek	Raf	Yavaşcacık
Dalmak	İsim	Rahat	Yavrucuğum
Dama	İskemle	Rahatsız	Yaya
Dar	İstek	Rakip	Yaygın
Darılmak	İstemek	Rastlamak	Yaz
Davranış	İstiklal	Reçel	Yazılı
Davranmak	İş	Rehber	Yazım
Dayanmak	İşaret	Rehberlik	Yazmak
Dede	İşçi	Reklam	Yedek
Defter	İşgal	Renk	Yedinci
Değer	İşitilebilir	Renkli	Yeğen
Değerli	İştah	Resim	Yem
Değil	İyi	Rica	Yemek
Değişmek	İz	Robot	Yemyeşil
Dehşet	İzlemek	Rol	Yenge
Demek	İzleyici	Rüya	Yeni
Demle	Jimnastik	Saat	Yenilmek
Denemek	Jüri	Sabah	Yerine
Denetim	Kaba	Sabır	Yerleşim
Dengeli	Kabarmak	Sabun	Yerleştirmek
Deniz	Kabuk	Saf	Yeryüzü
Depolamak	Kabullenmek	Sağ	Yeşermek
Derece	Kaç	Sağlam	Yeşillik
Dergi	Kaçmak	Sağlamak	Yetenek
Derin	Kadar	Sağlıkçı	Yetişmek
Derlemek	Kadın	Sağlıklı	Yetiştirebilmek
Ders	Kağıt	Sahi	Yetmek
Derslik	Kahkaha	Sahil	Yığın
Dert	Kahraman	Sahip	Yıkamak
Desteklemek	Kahvaltı	Sakatlanmak	Yıkanmak

Dev	Kahve	Sakınca	Yıl
Devamlı	Kal	Saklamak	Yıldız
Devamsızlık	Kalabalık	Salata	Yiyecek
Devlet	Kaldırmak	Saldırmak	Yoğunlaşmak
Deyiş	Kalem	Salı	Yok
Dışarı	Kalın	Salıncak	Yokluk
Dışında	Kalkındırmak	Salon	Yol
Dışlanmak	Kalkmak	Saman	Yolcu
Diğer	Kalmak	Samur	Yorgun
Dik	Kalp	Sanal	Yorulmak
Dikili	Kalsiyum	Sancak	Yorumlamak
Dikkat	Kan	Sandalye	Yönelik
Dikmek	Kanat	Sapsarı	Yönerge
Diktirmek	Kapak	Saray	Yönetim
Dil	Kapalı	Sarı	Yumak
Dilimlemek	Kapı	Sarmak	Yummak
Dimdik	Kaplamak	Sarsılan	Yumurta
Dingil	Kaplan	Satır	Yumuşak
Dini	Kaplıca	Satış	Yurt
Dinlemek	Kapsamak	Savaş	Yutmak
Dinlenmek	Kara	Savunmak	Yuvarlak
Dinleyici	Karalamak	Sayende	Yük
Direksiyon	Karanlık	Sayfa	Yüksek
Diş	Karar	Saygılı	Yün
Dişçi	Kararlılık	Saymak	Yürek
Diyalog	Kararsız	Sebze	Yürümek
Dize	Kardeş	Seçilmek	Yüz
Dizi	Kareli	Seçim	Yüzey
Dizilmek	Karın	Seçmek	Yüzme
Doğa	Karışık	Sefer	Zafer
Doğal	Karışım	Selam	Zaman
Doğmak	Karışmak	Selvi	Zarar
Doğru Sözlü	Karikatür	Sembol	Zayıf
Doğrucu	Karşı	Sen	Zehirli
Doğruyu	Karşılaşmak	Serbestçe	Zenginleşmek
Doğum	Karşılaştırmak	Sergilemek	Zeytin
Doğuş	Kart	Sermek	Zıt
Doktor	Kartopu	Sert	Zihin
Dokunmak	Kasım	Servis	Zihinsel
Dolanmak	Kasket	Ses	Ziyaret
Dolaşmak	Kat	Sessiz	Zorlanmak
Dolayı	Katılmak	Sevda	

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Elif DEMİRDÖĞEN

Eğitim ve Mesleki Gelişim:

- Yüksek lisans: Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi- Sınıf Eğitimi Yüksek Lisans Programı-2024
- Lisans: Akdeniz Üniversitesi- Sınıf Öğretmenliği- 2018

Yayınları ve Bilimsel/Sanatsal Faaliyetleri:

- Demirdöğen, E. & Balcı, E. (2022). 4. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Sözlük Kullanımı ile Kelime Defteri Oluşturmasının Yaratıcı Yazma Üzerindeki Etkisi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (131), 283-298.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.63125>

- TÜRKÇE YAZI SİSTEMİ VE DİSLEKSİ: DİLLER ARASI SORUNLAR (14. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu/Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi)

<https://hdl.handle.net/20.500.12868/2087>

- Alanya’da Derlenen Çocuk Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi (15. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu/Sakarya Üniversitesi).
- Demirdöğen, E & Bulut, S. (2024). Alanya’da Derlenen Çocuk Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Giresun Üniversitesi Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık.